MENDI
FOUR GOSPELS

LA-YIA YĒKPẸ̄ NANĪSIA,

WŌ̩TẸNGA

MENDE-BẸLA TI KẸNYẸ̄-LẸ̄I HŨ̆.

Nyẹgingo gō̩ma Inglisi ma, na nyẹgi lo Ngẹ̄wọ ngi kō̩loi kẹnyẹ wẹ̄kẹīsia ma.

LONDON:

PRINTED FOR THE

BRITISH AND FOREIGN BIBLE SOCIETY

BY R. CLAY, SONS, AND TAYLOR, PRINTERS,

BREAD STREET HILL.

1872.

NJĪA-YẸ̄KPẸ̄́I NA MATI NYẸ̄́GINI.

NGU I.

Mbǭnda gǫloi Jisu Kristi va, Davidi ngi hindǭ-lǭi,
Abrami ngi hindǭ-lǭi.
2 *Abrami i Isaku lẹ̄; Isaku i Jakobi lẹ̄; Jakobi*
i Judasi lẹ̄, kẹ ngi ndẹ̄ngẹ́sia.
3 *Judasi ta Tamar ti Faresi kẹ Zara lẹ̄; kẹ*
Faresi i Esromi lẹ̄; Esromi i Arami lẹ̄;
4 *Arami i Aminadabi lẹ̄; Aminadabi i Nasoni*
lẹ̄; Nasoni i Salmoni lẹ̄;
5 *Salmoni ta Rakabi ti Buzi lẹ̄; Buzi ta Ruti ti*
Obedi lẹ̄; Obedi i Jesi lẹ̄;
6 *Jesi i māhẹ́i Davidi lẹ. Māhẹ́i Davidi i Solomoni*
lẹ̄ ta na wǫ Uriasi nyāhẹ́i i lẹ.
7 *Solomoni i Roboami lẹ̄; Roboami i Abia lẹ̄;*
Abia i Asa lẹ̄;
8 *Asa i Josafati lẹ̄; Josafati i Jorami lẹ̄; Jorami*
i Oziasi lẹ̄;
9 *Oziasi i Joatami lẹ̄; Joatami i Akasi lẹ̄;*
Akasi i Esekiasi lẹ̄;

10 *Esekiasi i Manasi lẹ̄; Manasi i Amoni lẹ̄;*
Amoni i Joasiasi lẹ̄;

11 *Joasiasi i Jekoniasi lẹ̄, ke̱ ngi ndẹ̄ngẹ́sia, ikpẹ̄lẹ́i*
na ma tiye̱ lini a tiẹ̄ Babiloni hũ:

12 *Na wọ̄ma tiye̱ wāni a tiẹ̄ Babiloni hũ, Jekoniasi*
i Salatieli lẹ̄; Salatieli i Zorobabeli lẹ̄;

13 *Zorobabeli i Abiudi lẹ̄; Abiudi i Eliakimi lẹ̄;*
Eliakimi i Azori lẹ̄;

14 *Azori i Sadoki lẹ̄; Sadoki i Akimi lẹ̄; Akimi*
i Eliudi lẹ̄;

15 *Eliudi i Eleazari lẹ̄; Eleazari i Matani lẹ̄;*
Matani i Jakobi lẹ̄;

16 *Jakobi i Josufu lẹ̄, Maria ngi hĩni, na Jisu*
lẹ̄ni, na ta tọ̄li a Kristi.

17 *Fālẹ̄ mbọ̄ndẹ́sia gbi ti hijẹ̄ Abrahami ma, ti tọ̄*
Davidi ma, mbọ̄nda pū mahũ nānia lẹ̄; ti hijẹ̄
Davidi ma ti tọ̄ ikẹ̄lẹ̄mẹ́i ma, tiye̱ lini a tiẹ̄ Babiloni
hũ, mbọ̄nda pū mahũ nānia lẹ̄; ti hijẹ̄ kẹ̄lẹ̄mẹ̄i ma
tiye̱ lini a tiẹ̄ Babiloni hũ, ti tọ̄ Kristi ma, mbọ̄nda
pū mahũ nānia lẹ̄.

18 *Ke̱ Jisu Kristi ngi lẹ̄i gīli nī lo iye̱ na. Kina*
Josufu iye̱ Jisu ngi njẹ́i Maria bọ̄yani, ta lā ā
sō̱loi wẹ̄, iye̱ kọ̄hũ lo a Ngẹ́wo̱ ngi yāfẹ́i.

19 *Ke̱ Josufu ngi hĩni tō̱nya-mo a ngiẹ̄, ī lọ̄ni, i*
ngi gbīa fọ̄fọ̄ hũ; iye̱ lọ̄i lo, i gbẹ̄lẹ̄ ngi ma ndō̱wu
hũ.

20 *Ke̱ kina iye̱ gīlima a hindẹ́i jī́sia, kpẹ̄ le̱, ke̱*
Ndẹ́moi ngi anjeli i wā ngi yẹ̄ hẹ́nga hũ, ye̱, Josufu

bia Davidi ngi hindọ̄-lọi abię; bā lūa a bi nyāhẹ́i
Maria jo̱la, gbāmailẹ̄ na ngi hũ, Ngẹ́wo̱ yāfẹ́i lo iye̱
ndẹ̄ni.
21 *Ke̱ a hindọ̄-lọ̄ lẹ̄ lo, bi ngi bijẹ́i dọ̄li a Jisu,*
gbāmailẹ̄ i ngi nūngẹ́sia bāọ̄ lo ti hinda nyāmuísia va.
22 *Ke̱ ji gbi lo iye̱ wẹ̄ni, ko̱ na i wẹ̄lẹ̄ Ndẹ́moi*
iye̱ ndẹ̄ni wo̱ profetísia ma, ye̱:
23 *Kpẹ̄le̱, tẹ̄nīna yẹ̄la a gọ̄ lo, a hindọ̄-lọ̄ lẹ̄ lo, ta*
ngi bijẹ́i dọ̄li a Immanueli, na ta tọ̄li a: Ngẹ́wo̱ lo
mu wọ̄ma.
24 *Ke̱ Josufu i wūnga njī hũ, i pẹ̄lẹ̄, kina Ndẹ́-*
moi ngi anjeli iye̱ ndẹ̄ni la ngi ma, ke̱ i ngi nyāhẹ́i
wūmbua.
25 *Ke̱ īye̱ ngi go̱ni ngíye̱ i ngi hindọ̄-lọi, ihālagẹ́i,*
lẹ̄ni pẹ̄ń, i ngi bijẹ́i dọ̄li a Jisu.

NGŪ II.

Kina nā tiye̱ Jisu lẹ̄ni Betlehemi Judia lo̱loi hũ
māhẹ́i Herodi gbẹ̄lẹ̄mẹ́i, ke̱ kpẹ̄le̱, nẹ̄mahũ-lẹ̄-bẹla ti
hijẹ̄a ko̱, ti wā Jerusalemi;
2 *Te̱: Na lo mi ti ngi lẹ̄ni Jewuísia ti māhẹ́i?*
gbāmailẹ̄ mu ngi dūmbẹ̄kẹ́i doa ko̱ yāka, mu wā, mu
vā ngi ma.
3 *Kina māhẹ́i Herodi hindẹ́i jísia mẹ̄nini ke̱ ngi*
lī i hẹ̄lẹ̄a ta Jerusalemia gbi.
4 *Ke̱ kina iye̱ wẹ̄lani a almamísia, ke̱ ko̱lo-nyẹ́gi-*
bẹ̄lẹ́sia nūngẹ́sia va yāndola, i ti mo̱li, ye̱: mī lo ti
Kristi lẹ̄ na?

5 Ke̱ ti ndẹ̄nga ngi ma, te̱: Betlehemi Judia lō̱loi hũ, gbāmailẹ̄ ṅi lo profiti iye̱ nyẹ́gini:

6 Ke̱ bia Betlehemi Juda lō̱loi hũ: bia ī lẹ̄ kūlọi abiẹ̄ Samānga līa Juda va, bi hũ lo māha a gbia na lo, na a ye̱ nya nūngẹ́i Israeli mahũ.

7 Ke̱ Herodi kina iye̱ nē̱mahũ-lẹ̄-bẹlẹ́sia waē̱ni ndō̱wu hũ, i ti mō̱li pānda wānda, ye̱: mī gbẹ̄ lo dūmbẹ̄lẹ̄kẹ́i i ge̱ni?

8 Ke̱ i ti lọnga Betlehemi hũ, ye̱: A li, wu ndọ̄lāi wo̱koli pānda, ke̱ kina wu ngi doa lo, wu wa gbo̱ma nya yẹ̄, nya be̱, ngi li, nga vā ngi ma.

9 Kina tiye̱ māhẹ́i la-yiẹ́i mē̱nini ke̱ ti yā: ke̱ kpē̱le̱, dūmbẹ̄lẹ̄kẹ́i tiye̱ toni ko̱ yāka, ke̱ i yā ti lūgo ngíye̱ i wāni, i dọ̄ hindẹ́i mahũ ndọ̄lāi iye̱ na.

10 Ke̱ kina tiye̱ dūmbẹ̄kẹ́i toni ti gọhũ nē̱ingo ye̱lẹ̄ gboṅ.

11 Ke̱ kina tiye̱ wāni pē̱lẹ̄́ bu, ti ndọ̄lāi do, ke̱ Maria ngi njẹ̄, ti wọ̄mbi gbàkpà, ti vā ngi ma; kina ti ti gbate̱ísia la-wọ̄ni, ti ngi bọ̄ya a kāni, ke̱ kpē̱jē̱ bọ̄nda, ke̱ mō̱.

12 Ke̱ ti lāhingo ye̱ lẹ̄ a Ngẹ́wo̱ hẹ̄nga hũ, tā yāma gbo̱ma Herodi yẹ̄, ke̱ ti yā ti-nda lō̱loi hũ a pẹlẹ̄ wẹ̄ka.

13 Ke̱ kina tiye̱ yāmani, kpē̱le̱ ke̱ Ndẹ́moi ngi anjeli i wā Josufu yẹ̄ hẹ̄nga hũ, ye̱: hijẹ̄, bi ndọ̄lāi wūmbu, ke̱ ngi njẹ̄, wu li Masari hũ, bi ye̱ na, ngíye̱ nga wa gbo̱ma bi we̱ a ngọ̄; gbāmailẹ̄ Herodi i ndọ̄lāi wo̱koli lo, ngi wā va.

14 *Kina iye̱ hijẹ̄ni, i ndọ̄lāi wūmbu, ke̱ ngi njẹ̄ a*
kpindi i li Masari hũ.
15 *I ye̱ na lo ngíye̱ Herodi i hāni. Ko̱ na a wẹ̄*
Ndẹ́moi i ndẹ̄ni profiti ma, ye̱: Masari hũ lo ngi
nya hindọ̄-lọ̄i walẹ̄ni na.
16 *Kina na Herodi i toni, ke̱ nẹ̄mahũ-lẹ̄-bẹlẹ́sia ti*
ngi gbọ̄wai lo, i lī lẹ̄wẹ̄ nyíko̱ gbi, i nūnga lọ̄, ti
ndẹ̄ngẹ́sia gbi wā, tiye̱ Betlehemi hũ, ke̱ itātẹ́sia gbi
hũ, násia wo̱ ti vọ̄ fẹ̄lẹ̄, ke̱ násia tī hitini ṅi, tọ̄nga
ikpẹ̄mẹ́i ma iye̱ nẹ̄mahũ-lẹ̄ bẹlẹ́sia mō̱lini.
17 *Ta lo na wo̱ iye̱ wẹ̄ni na profiti, Jerimi, iye̱*
ndẹ̄ni wo̱, ye̱:
18 *Rama hũ lo ti ngọ̄ mẹ̄nini na, kpaọ̄, ke̱ ngō̱lo:*
Rakeli a wō̱ ngi lẹ̄ngẹ́sia va, ẹ̄ lūma ti ngi nẹ̄po,
gbāmailẹ̄ tī na.
19 *Ke̱ kina Herodi iye̱ hāni, kpẹ̄le̱, ke̱ Ndẹ́moi*
ngi anjeli i wā hẹ̄nga hũ Josufu yẹ̄ Masari
hũ.
20 *Ye̱: hijẹ̄, bi ndọ̄lāi wūmbu, kẹ ngi njẹ̄, bi li*
Israeli lō̱loi hũ; gbāmailẹ̄ násia ti hānga, tiye̱
ndọ̄lāi ngi lẹ̄vui lo̱.
21 *Ke̱ i hijẹ̄nga, i ndọ̄lāi wūmbu, ke̱ ngi njẹ̄, i li*
Israeli lō̱loi hũ.
22 *Ke̱ kina iye̱ mẹ̄nini ke̱ Arkilau i wọ̄tẹ̄a a*
māha Judia hũ ngi kẹ́i Herodi hẹ̄mbẹ́i hũ, i lūai lo
a lila na; ke̱ ngi lāhingo ye̱ lẹ̄ a Ngẹ́wo̱ hẹ̄nga hũ,
i wọ̄tẹ̄i lo, i li Galili gakẹ́sia ma;
23 *Ke̱ i wā, i hẹ̄i tā-wāi hũ, ta tọ̄li a Nazareti,*

*ko̱ na a wẹlẹ profitísia tiye̱ ndẹ̄ni wo̱, te̱: ta ngi
walē̱ a Nazareti-mo.*

NGŪ III.

*Ifo̱lo̱i násia ma lo Johani, Baptisi-moi, i wāni, a
njiẹ́i lẹ̄ Judia wo̱lẹ́i hũ;*
2 *Ye̱: a gili wu wo̱tẹ, gbāmailẹ̄ Ngẹ̄lẹ̄-go̱hũ ge̱nyẹ́i
hũ ī kūha ma.*
3 *Gbāmailẹ̄ ji lo wo̱, profiti Isaiya i ndẹ̄ni, ye̱:
yẹ̄la wo̱ a gbīa ngo̱lẹ́i hũ, ye̱: a Ndẹ́moi ngi wẹlẹ́i
hũgbāte̱, wu ngi wẹlẹísia wo̱na.*
4 *Ke̱ Johani yakpẹ̄ na ngi go̱lẹ̄i ti kpāte̱ni a
kameli ngi yo̱mbo̱ lo, ke̱ hũa-go̱loi ngi hāmẹ́i; ngi
mē̱hāni ko̱do̱nga ye̱lẹ̄, ke̱ ndo̱gbo go̱mi.*
5 *Ke̱ Jerusalemia gbi, ke̱ nūnga Judia hũ gbi, ti
yā ngi yẹ̄, ke̱ na hui yāka gbi Jordani gbẹ̄lānga.*
6 *Ke̱ iye̱ ti baptisini Jordani hũ lo, ta gayẹ̄ ti
hinda nyāmuísia.*
7 *Ke̱ kina i Farisísia, ke̱ Saddusísia ti gbo̱to̱ma
doni, ta wa ngi baptisima gama, i ndẹ̄ ti ma, ye̱, o̱
kāli bo̱ndẹ́i ji, yẹ̄ lo wu lāhingo, wa wẹla ndī-dẹwẹ̄
ma, a wāma?*
8 *A wu wẹ̄-hindẹ́sia ge̱ ho̱ māho̱ungo po̱tẹla va.*
9 *Ke̱ wā gili wu ndẹ̄ wu vūlísia hũ, we̱: mu
Abrami jo̱a, a mu ke̱ la, gbāmailẹ̄ nge̱ wu ma,
Ngẹ́wo̱ a gū lo a ko̱tui jísia gbāte̱la a ndẹ́nga
Abrami we̱.*
10 *Ke̱ ko̱nui lo na be̱ lāni ngūluísia ti hāpẹ́i ma;*

Fālẹ ngūlui gbi lo, e̱ wuā a ngūlui-wuā yẹ̄kpẹ, ta tẹwẹ lo, ti pili ngombui ya.
11 *A tōnya ngi wu baptisima wẹ lo a nja pọtẹ va, ke̱ na i wāma nya wọma, i gbāyani nya ma, ngi go̱kẹ́sia be̱ ngi gbẹ̄kpẹ̄ni mbūmbu va, a wu baptisima wẹ lo a Ngẹ̄wo̱ ngi yāfẹi ke̱ ngombu.*
12 *Ngi vē̱lḗi ngi yẹ̄ya lo, a ngi lō̱loi mayẹ̄la lo fọ, i ngi bẹ́i yāndo ngi wē̱lḗi bu, ke̱ a mbā-gāi mo lo a ngombui na e̱ lūfẹ.*
13 *Ke̱ Jisu i hijẹ̄nga Galili, i wa Jordani gbẹ̄la; ko̱ Johani a ngi baptisi wẹ ma.*
14 *Ke̱ Johani a ngi magāli, ye̱: ngi lọni, bi nya baptisi wẹ, i yẹ na ho̱, bi wā nya yẹ?*
15 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: gbẹ i wẹ ǹī na, gbāmailẹ māhọuni mu tō̱nya-hinda gbi wẹ; ke̱ i lūma.*
16 *Kina iye̱ Jisu baptisini, hū ī le̱mbini, ke̱ Jisu i gbīa njẹ́i gbẹ̄lā; ke̱ kpẹ̄le̱ ke̱ ngẹ̄lẹ-gọhū la-wọa ngi yẹ, ke̱ i tonga Ngẹ̄wo̱ ngi vūli ngi yāfẹi i yiẹ be̱ kina bọmukūlọ, i hẹi ngi ma.*
17 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ ngọ i gbīa ngẹ̄lẹ-gọhū, ye̱: ji lo nya līma hindọ-lọi, na nya lī lē̱ingo ngi ma.*

NGŪ IV.

Na wọma ke̱ ngāfẹi i yā a Jisu ngọlẹ hū ko̱ Devili a ngi gō̱le̱.
2 *Ke̱ kina iye̱ sūi họu fọlọ nū fẹlẹ gbo̱yongo, ke̱ kpindi nū fẹlẹ gbo̱yongo, na ẁọma ke̱ ndō̱le̱ ngi họua.*

3 *Kẹ kina nū-gọlẹ-moi iyẹ wāni ngi yẹ, i ndẹ ngi*
ma, yẹ: ina bi Ngẹ́wọ ngi hindọ-lọi lo abiẹ, pẹ,
kọtui jísia ti wọtẹ a kpohũ.
4 *Kẹ i pọtẹa, i ndẹ, yẹ: nyẹ́gingo lẹ, nūmu ẹ hẹi*
lẹkẹ kpohũ va, ngíyẹ ma njiẹ́i na gbi, a gbīa Ngẹ́wọ
ngi la.
5 *Kẹ Devili i yā a ngiẹ mālua dā-wāi hũ, i ngi*
hẹi kā-wẹ́-bu imbọlọi wū-mba.
6 *Kẹ i ndẹa ngi ma, yẹ: ina bi Ngẹ́wọ ngi*
hindọ-lọi lo abiẹ, gbīja; gbāmailẹ nyẹ́gingo lẹ: a
ngi anjelísia lāhi lo **bi** *va, ta bi lẹ ti yẹya lo, kọ*
ku yẹla ma bẹ bā bi gọ họ kọtu ma.
7 *Kẹ Jisu i ndẹa ngi ma, yẹ: nyẹ́gingo lẹ gbọma:*
bā Ndẹ́moi, bi Yẹ́wọi gọlẹ.
8 *Kẹ Devili i yā a ngiẹ gbọma ngíyẹ gūhã wā*
mahũ, i kẹnyẹ́i hũ gbi gẹ a ngiẹ i ndọloi hũ, kẹ
hāni nyāndẹ nyāndẹísia gbi hũ.
9 *Kẹ i ndẹa ngi ma, yẹ: hāni jísia gbi lo nga*
fẹma bi wẹ, ina ba wọmbi gbàkpà lo, bi hẹ
nya ma.
10 *Kẹ Jisu i ndẹa ngi ma, yẹ: gbīa nya wọma,*
Satana, gbāmailẹ nyẹ́gingo lẹ, ba hẹ lo, Ndẹ́moi bi
Yẹ́wọi ma, ta yakpẹ lo, ba kpẹ-gbīa ngiẹ.
11 *Na wọma kẹ Devili i gbīa ngi ma, kẹ kpẹlẹ kẹ*
anjelísia ti wā, ti kpẹ-gbīa ngi wẹ.
12 *Kẹ kina Jisu iyẹ mẹnini kẹ ti Johani wua*
kpindi wẹ́bu, i hijẹ na, i li Galili.
13 *Kẹ kina iyẹ gbiāni Nazareti; i wā, i hẹi*

Kaferni hũ, na gbọyẹ́i gbẹla, Zabuloni, kẹ Neftali
gākẹísia ma.
14 *Kọ na a wa dẹ́ma profiti Isaya iyẹ ndẹ̄ni*
wọ, yẹ:
15 *Zabuloni lōloi, kẹ Neftali lōloi gbọyẹ̄ yākẹ́i ma,*
Jordani wọ̄ma, kafrísia ti Galili,
16 *Nūngẹ́i násia na tiyẹ hẹi kpindi hũ, tiyẹ*
hẹ̄mu-vọ wā doi lo, kẹ násia na tiyẹ hẹī hā gẹ̄nyẹ́i
hũ, kẹ hā ngi nẹ̄nẹ́i hũ, tiyẹ̄ lo hẹ̄mu-vọ̄i, i gbīa
násia.
17 *I hijẹ̄ igbẹ̄mẹ́i na ma Jisu, i tātọ̄a a njīa*
yẹ̄kpẹ́i lẹ̄la, yẹ: a wọ̄tẹ̄, gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i ī
la gūhã.
18 *Kẹ kina Jisu iyẹ jīama Galili gbọ̄yẹ́i gbẹ̄lānga,*
i ndẹ̄nga fẹ̄lẹ̄a do, Simoni, ta tọ̄li a Pita, kẹ Anderu
ngi ndẹ̄, ti nyẹ̄-bọmẹ́i gūla gbọyẹ́i hũ, gbāmailẹ̄ nyẹ̄-
gbẹ̄-bẹla lo ti yẹ.
19 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a tọ̄ nya wọ̄ma, nga pẹ̄*
wu wọ̄tẹ̄ lo a nūnga gbẹ̄-bẹla.
20 *Kẹ ti ti bọmẹ́sia lọ̄a kẹ-yakpẹ̄, kẹ ti tọ̄ ngi*
wọ̄ma.
21 *Kẹ kina iyẹ hijẹ̄ma mīandọ̄, i ndẹ̄nga wẹ̄kā*
fẹ̄lẹ̄a do, Jakobi, Zebedi ngi lọ̄i, kẹ Johani ngi ndẹ́i,
ti ndẹ́ndẹ́ hũ ta Zebedi ti kẹ, ta ti bọmẹ́sia gbātẹ,
kẹ i ti walẹ̄a.
22 *Kẹ ti gbīā kẹ-yakpẹ̄ ndẹ́ndẹ́ hũ, ti ti kẹ lọ̄, ti*
tọ̄ ngi wọ̄ma.
23 *Kẹ Jisu iyẹ jijiai lo Galili gbi, a ti gāra*

kāwẹ̄sia hũ, a njīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i hũ va, a higbe̱-ge̱ge̱ísia gbi bāwọ̄, tiye̱ nūngẹ́sia ma.
24 *Ke̱ ngi dōwoi i Siria vọ̄ fa: ke̱ ti wā a higbē̱-*
bẹla gbi ngi yẹ̄, násia tiye̱ higbē̱i-ge̱ge̱ -hũ, ti kpāle̱
hũ, ke̱ násia ngā́fa nyāmu iye̱ ti hũ, ke̱ násia ti ye̱
gbọ̄wāngo, ke̱ násia nānga higbé̱i iye̱ ti ma, i ti bāwọ̄.
25 *Ke̱ fāhã gbọ̄tọ̄a ti tọ̄nga ngi wọ̄ma: ta hĩjẹ̄*
Galili, ta hĩjẹ̄ Dikapoli, ta hĩjẹ̄ Jerusalemi, ta hĩjẹ̄
Judia, ta hĩjẹ̄ Jordani wọ̄ma.

NGŪ V.

Ke̱ kina i nūnga gbọ̄tọ̄ísia doni ke̱ i li ngíyẹ̄ yẹ̄la mahũ, ke̱ kina iye̱ hẹ̄ini ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā ngi yẹ̄.
2 *Ke̱ i ngi la wọ̄a, i ti gā, ye̱:*
3 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄ ti nyāningo ngā́fa hũ, gbāmailẹ̄ tia lo, ti wọ̄ a ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyẹ́i.*
4 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄ ta wo̱, gbāmailẹ̄ ti lī nē̱po lo.*
5 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄, ti lī lē̱lingo, gbāmailẹ̄ ti hẹ̄i lo ndo̱ẹ́i hũ.*
6 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄, ndōle̱ a ti họ̄u, ke̱ ti bọ̄lọ̄i hũ a bẹ̄, tō̱nya hindẹ́i va, gbāmailẹ̄ ti gọ̄ a vẹ̄ lo.*
7 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄, ta mānuma wẹ̄, gbāmailẹ̄ ta mānuma jō̱ lo.*
8 *Násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄, ti lī magọ̄lẹ̄ngo, gbāmailẹ̄ ta Ngẹ́wo̱ do lo.*

9 *Násia ti bet̲ē̲ngo lẹ̄ hũhọ̄u-bẹla a tiẹ̄, gbāmailẹ̄ ta*
ti wae̲ lo a Ngẹ́wo̲ ngi lẹ́nga.

10 *Násia ti bet̲ē̲ngo lẹ̄, ta ti yāfa, tō̲nya hinda wẹ̄*
va, gbāmailẹ̄ ti nda lo ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̲nyé̲i.

11 *Wu bet̲ē̲ngo̲ a ye̲ lẹ̄, kina nūnga ta wū bel̲e̲*
nyānima, ta wu yāfā, ta njīa nyāmu gbọ̄tọa lẹ̄ wu
ma, ta nde̲-gō̲la wu ma, nya va.

12 *A gọ̄hũne̲, wu gāhũ a gbīa, gbāmailẹ̄ wu bọ̄ya-*
hāni wō̲lọ̄ngo lẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ; gbāmailẹ̄ ṅī lo ti pro-
fitísia yāfani ti wu lūgo wo̲.

13 *Wua lo kpọ̄lọ̄i a wuē̲ ndō̲loi va; ke̲ ina kpọ̄lọ̄i*
i ngi né̲ni lọ̄a-lo-hũ, mī lo na a né̲ni jō̲ na gbo̲ma?
ī lā gbẹ̄kpē̲ni hāni gbi va, ngíye̲ ma ta pili, ti
nyīmima a gō̲wo.

14 *Wua lo hē̲mu-vọ̄i a wuẹ̄ ndō̲loi va. Tā-wāi na*
hẹ̄ingo ngíyẹ̄ wū-mba, e̲ gū a lō̲wula.

15 *Ta bao nūnga tē̲ hē̲mu lọ̄nga ta pū mō̲la bu,*
ke̲ ta hẹ̄i hāni dē̲ngo lo ma, ta lo a hē̲mūi ge̲ a
násia gbi taye̲ pé̲-bu.

16 *A pẹ̄ wu hē̲muísia ti vọ̄ nūnga lūgo, ko̲ ta wu*
yẹ̄ngẹ̄ yẹ̄kpẹ́ísia do, ti wu Ke̲ lātọ̄ i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.

17 *Wā gili, we̲, ngi wāi sāwẹ́i nyāni va lo, o̲*
profitísia; ngī wāni nyāni ma, ke̲ ngi wāi pẹ̄ va lo.

18 *Gbāmailẹ̄ a tō̲nya nge̲ wu ma, ngíye̲ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ,*
ke̲ ndō̲loi ta dẹ̄wẹ̄, kina be̲ sāwẹ́i wūlọ̄ a gbiāma,
ngíye̲ ti gbi a wẹ̄.

19 *Fālẹ̄, nūmui gbi a sāwẹ́i ikūlọ̄ be̲ nyānima, i*
nūnga gāra ṅī, ta ngi wale̲ a ikūlọ̄ wūlọ̄i lo ngẹ̄iẹ̄-

gọ̄hũ gē̱nyé̱i hũ; ke̱ nūmui gbi a pẹ̄, i ti gara,
ta sẹ̄ lo, ta ngi wale̱ a nūmu wā ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyé̱i
hũ.
20 *Gbāmailẹ̄ nge̱ wu ma, ngíye̱ma wu lō̱ṇya hinda*
wẹ̄lẹ́i a dẹ̄wẹ̄, ko̱lo-nyē̱gísia ke Farisísia ti tō̱nya hinda
wẹ̄lẹ̄i ma, wē̱ fọ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyé̱i hū kūlọ̄ be̱.
21 *Wu wẹ̄la a mē̱nila ti ndẹ̄ni wo̱ násia ma*
ngọ̄va ma, te̱: Bā nũmu wā; ke̱ nūmui gbi lo
a nūmu wā, a ngi vūli wili lo njīa wā māwẹ̄lẹ̄i
hũ.
22 *Ke̱ nya ngi wu ma, nge̱, nūmui na gbi lo a*
lī dẹ̄wẹ̄ ngi ndẹ̄i na gbāma, a vūli lo kpunde̱ jẹ̄li
hũ; ke̱ nūmui na gbi lo a ndẹ̄ ngi ndẹ́i ma, ye̱:
Raka, a ngi vūli lo kpunde̱ nyāmānga yẹ̄ya; ke̱
nūmui na gbi lo a ndẹ̄ ngi ndẹ́i ma: bia gbọ̄wa-
moi, a vūli jehennama kpunde̱ yombui hũ.
23 *Fālẹ̄ bi wā lo a bi jā-hāni hē̱mẹ́i labu, bi gili*
na ke̱ hinda gbi lo bi mbāi lī ma bi va;
24 *Bi jā-hāni lọ̄ hē̱mẹ́i lābu, bi li wu hūla pé̱i*
wa bi mbāi, ba la wa bi bi jā-hāni vẹ̄.
25 *Wu wọ̄ iye̱ yẹ̄la wā bi dọ̄mango̱i ke̱-yakpẹ̄, ke̱*
kina le̱ wa ta wa ye̱ pẹ̄lẹ́i hũ, ko̱ kui gbi lo ma bi
dọ̄mango̱i a bi vẹ̄ lo nyāmẹ́i we̱; nyāmẹ̄i i bi vẹ̄
ko-gūbẹ̄i we̱, ke̱ ti bi wuā kpindi wé̱ bu:
26 *Tō̱nya lẹ̄, nya lo nge̱ bi ma, bi yẹ̄ pẹ̄ni gbi, bē̱*
gbīa na, ke̱ ba wẹ̄la a kpẹ́i gbīala gbi.
27 *Wu wẹ̄la a mē̱nila ke̱ kina tiye̱ ndẹ̄ni wo̱*
násia ma ngọ̄va ma, te̱: Bā pọ̄ẹ̄-gbīa:

28 *Ke̱ nya nge̱ wu ma, nge̱, nūmui na gbi lo, a nyāhā gbẹ̄, i lọ̄ a ngiẹ̄ gboṅ ngi nē̱mahū̃, i wẹ̄la be̱ a pọ̄ẹ̄-gbīala ngi nē̱mahū̃.*

29 *Ma bi yẹ̄ja yāmẹ́i i pẹ̄a lo, bi hinda nyāmu wẹ̄, kpīa na, bi pili; gbāmailẹ̄ i fīsa bi va, bi yāmẹ́isia yẹ̄lagẹ̄ be̱ i lọ̄hu, kina be̱ bi gbūhẹ́i gbi a li jehennama.*

30 *Ma bi yẹ́ja lọ̄kọ̄i i pẹ̄a lo, bi hinda nyāmu wẹ̄: tẹ̄wẹ̄ nga, bi pili; gbāmailẹ̄ i fīsa bi va, bi bẹ̄kẹ́sia yẹ̄lagẹ̄ be̱ i lọ̄hū, kina be̱ bi gbūhẹ́i gbi a li jehennama.*

31 *Tiye̱ ndẹ̄i lo wo̱, te̱, nūmui na gbi lo, a gbẹ̄lẹ̄ nyāhẹ́i ma, gbẹ̄ i gbẹ̄lẹ̄ma gō̱lo nyẹ́gingo vẹ̄ ngiẹ̄.*

32 *Ke̱ nya nge̱ wu ma, nge̱, nūmui na gbi lo, a gbẹ̄lẹ̄ ngi nyāhẹ́i ma, ngíye̱ ma pọ̄ẹ̄-gbīala va, i pẹ̄nga i pọ̄ẹ̄-gbīa; ke̱ nūmui na gbi lo, a ngi jō̱ na i gbẹ̄lẹ̄a ma, i pọ̄ẹ̄-gbīa.*

33 *Wu wẹ̄la wo̱ a mē̱nila gbo̱ma ngọ̄va ma tiye̱ ndẹ̄ni, te̱: bā nde̱-jọ̄ndū wua, ke̱ na wẹ̄ Ndẹ́moi yẹ̄, kina biye̱ gbọ̄lọ̄i la.*

34 *Ke̱ nya nge̱ wu ma, nge̱, wā sọ̄ndū gbi wua, ngẹ̄lẹ̄-gōhū ma, gbāmailẹ̄ Ngẹ́wo̱ ngi hẹ̄mẹ́i mīa.*

35 *O̱ ndō̱loi ma, gbāmailẹ̄ ngi go̱wo hẹ̄i-wūlu mia. O̱ Jerusalemi ma, gbāmailẹ̄ māhẹ̄i ngi dā-wāi mīa.*

36 *Bā sọ̄ndū wua be̱ bi wūi ma, gbāmailẹ̄ bē̱ gūa pẹ̄la ngūndia yẹ̄la be̱ i gọ̄lẹ̄ o̱ i de̱li.*

37 *Ke̱ a pẹ̄ wu la-yiẹ́sia ti wọ̄tẹ̄: I-I, Sāọ̄, Sāọ̄,*
gbāmailẹ̄ hāni gbi lo i dẹ̄wẹ̄a lo jī́sia ma, i hijẹ̄a
hinda nyāmu lo ma.
38 *Wuye̱ wẹ̄lai lo a mē̱nila, kina tiye̱ ndẹ̄ni, te̱:*
ngāma ngāma va, ke̱ ngongolu ngongolŭ va;
39 *Ke̱ nya nge̱ wu ma, nge̱, wā hinda nyāmu*
hũnyo̱. Ke̱ nūmūi na gbi lo a bi lẹ̄wẹ̄ bi yẹ̄ja bāi
ma, ipẹ̄kẹ́i be̱ bi wọ̄tẹ̄ ngi yẹ̄.
40 *Ke̱ ina nūmui gbi lo, i bi mayīa gē̱a lo sẹ̄mẹ̄*
bu, i bi gūmbẹ̄i wūmbu, bi lọ̄ma be̱ vẹ̄ ngi yẹ̄.
41 *Ke̱ nūmui gbi lo a kponda bi ma wu jīa yẹ̄la*
gā, wa ta a fẹ̄lẹ̄ gā.
42 *Nūmui na go a bi ve̱li; ke̱ nūmui na, a wa,*
a sīya wẹ̄ma bi yẹ̄, bā wọ̄vẹ̄ ngi ma.
43 *Wuye̱ wẹ̄lai lo a mē̱nila, tiye̱ ndẹ̄ni, te̱, bi lọ̄ a*
bi hẹ̄inyo̱i, bi dọ̄lo a bi gonyo̱i:
44 *Ke̱ nya nge̱ wu ma, nge̱, a lọ̄ a wu gonyo̱ísia,*
wu nā bē̱tē̱ ta wu yē̱li, wu hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ a tiẹ̄, nā
ti dọ̄ngo a wuẹ̄, wu hē̱ ti va, nā ta wu họ̄u nyā-
mungo, ke̱ ta wu yāfa.
45 *Ta lo wa wẹ̄ a wū Kẹ́i lẹ̄ngẹ́isia na ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ;*
gbāmailẹ̄ ta lo a pẹ̄ fọ̄lọ̄i i vọ̄ nūnga nyāmuísia, ke̱
nūnga yẹ̄kpẹ́isia ma; a njẹ̄ dẹ̄wẹ̄ tō̱nya-bẹlẹ́sia ma,
ke̱ kāfa-bẹlẹ́sia ma.
46 *Gbāmailẹ̄ ina wu lọ̄a lo a nā ti lọ̄ngo a wuẹ̄,*
gbe̱ latọ̄ lo wa sō̱ lo? ke̱ nāvọ̄-yāndo-bẹlẹ́sia ti vūli
be̱, ti na sẹ̄ be̱ wẹ̄ma?
47 *Ma wu vā lo lẹ̄kẹ̄ wu ndẹ̄ngẹ́isia ma be̱, gbo lo*

wa pẹ̄ i dẹ̄wẹ̄ nūnga wẹ̄kẹ̄ísia ma? kẹ̱ nāvọ̄-yāndo-bẹlẹ́sia bẹ̱ ti pẹ̄ma ǹī.

48 *Fālẹ̄ a wọ̄tẹ̄ tọ̱nya-bẹla, kina wu Kẹ̱́i dọ̱nyango la, na i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.*

NGŪ VI.

A pẹ̄ pānda, wā mbāọ̄-hāni vẹ̄ nūnga yāma, kọ̱ wẹ̄́i ti wu do, ina na ī lẹ̄, wẹ̱ mawā gbi jọ̱ wu Kẹ̱́i yẹ̄ya, na i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.

2 *Fālẹ̄, kina bi yā bi bāọ̄-hāni vẹ̄ma, bā būlu vẹ̱ bi lūgo, kina bāya-bẹlẹ́sia ta pẹ̄ kā-wẹ̱́sia bu, kẹ̱ pẹ̄lẹ́sia ma, kọ̱ wẹ̄i nūnga ti ti lātọ̄. Fālẹ̄ nya ngẹ̱ wu ma, ta ti nda mawái jọ̱ lo.*

3 *Kẹ̱ bia, bi mbāọ̄-hāni vẹ̄ma, bā pẹ̄ bi gọ̱woi i kọ̱ na, bi yẹ̄ja lọ̄kọ̄i a pẹ̄.*

4 *Kẹ̱ bi bāọ̄-hānísia ta yẹ̱ ndọ̱wu, kẹ̱ bi Kẹ̱́i na a ndo ndọ̱wu hũ lo, ta vūli lo, a bi pāwa fọ̄fọ̄ hũ.*

5 *Kẹ̱ kina bi yā hẹ̱ma, bā wẹ̄ kina bāya-bẹlẹ́sia ti na, gbāmailẹ̄ ti lọ̄ngo a dọ̄la hẹ̱-wẹ̱́ va kā-wẹ̱́sia bū, kẹ̱ pẹ̄lẹ́i ikūndoísia hũ, kọ̱ wẹ̄i nūnga ti do. Tọ̱nya lẹ̄ nya ngẹ̱ wu ma, ta ti nda mawāi jọ̱ lo.*

6 *Kẹ̱ bia, kina bi yā hẹ̱ma, wa bi gūndoi hũ, kẹ̱ kina bi bi gūndoi gbọ̄wa lo, hẹ̱ bi Kẹ̱́i yẹ̄, na i ndọ̱wu hũ, kẹ̱ bi Kẹ̱́i na, a tūwo lo ndọ̱wu, a bi pāwa lo fọ̄fọ̄ hũ.*

7 *Kẹ̱ kina wu ya hẹ̱ma, wā njīa gbọ̄tọ̄ lẹ̄ gbāma, kina kafrísia ta pẹ̄la; gbāmailẹ̄ ta gili, tẹ̱, ta ti wọ̄ mẹ̱ni lo, ti yīa gbọ̄tọ̄ lẹ̄la va.*

8 *Fālẹ̄ wā wẹ̄ kina ti na; gbāmailẹ̄ wu Ké̱i i ko̱*
lo gbe̱ hānia lo, wu lọ̄i lo, wā la ngi mọ̱̄li.
9 *Nī nyō̱ko̱ lo wa lā hē̱ wẹ̄, we̱: Mu Ké̱i na ngẹ̄lẹ̄-*
gọ̄hū; Pẹ̄ ti bi bijé̱i họ̄u mbē̱lē̱ họ̄u.
10 *Pẹ̄ bi gē̱nyé̱i i wa. Pẹ̄ bi līma hindẹ́i i wẹ̄*
ndō̱loi hū, kina a wẹ̄lẹ̄ la ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū.
11 *Mu go a fọ̄lọ̄i ji a mu mē̱hāni ku gbi ma.*
12 *Ke̱ bi mānu mu ma a mu hinda nyāmuísia, kina*
ma mānu násia ma, ta hinda nyāmu wẹ̄ amuẹ̄.
13 *Ke̱ bā pẹ̄ mu li hūgo̱ hū; ke̱ mu gbīa hinda*
nyāmu-mo yẹ̄ya, ji va kē̱nyé̱i bi wọ̄ lo, ke̱ kpāyẹ́i,
ke̱ tō̱woi, kūnafo. Amin.
14 *Gbāmailẹ̄ ina wu mānua lo nūnga ma a ti*
hinda nyāmuísia, wu Ké̱i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū, a mānu lo
wua be̱ ma.
15 *Ke̱ ina wū mānuni nūnga ma a ti hinda*
nyāmuísia, wu Kẹ́i be̱, ē̱ mānu wu ma a wu hinda
nyāmuísia.
16 *Ke̱ kina wu sū-họ̄ua lo, wā wẹ̄ kina bāya-*
bẹlẹ́sia, nā a māmauma yāmẹ́sia; gbāmailẹ̄ ta ti
yāmẹ́sia gbē̱nye̱, ko̱ wẹ̄i nūnga ta ko̱ te̱ tia lo sū-
họ̄uma. Tō̱nya lẹ̄ nya nge̱ wu ma, nge̱, ta ti nda
mawāi jō̱ lo.
17 *Ke̱ bia, kina bi yā lo sū-họ̄uma, bi ngūlo jia*
bi wūi hū, bi bi yāmẹ́i wuā.
18 *Ko̱ wẹ̄i nūnga tā ko̱, te̱, bia bi sū-họ̄uma; ke̱*
bi Ké̱i na i ndō̱wu hū: ke̱ bi Ké̱i na a tūwo lo
ndō̱wu hū, a bi pāwa lo fọ̄fọ̄ hū.

19 *Wā wu gbātẹ́sia lama-gbātẹ ndọẹ́i hũ, hindẹ́i
na fūvali kẹ kāyẹ̄ ta nyāni na, kẹ hindẹ́i na hũma-
bẹla ta na wọ̄, ti hũma wẹ̄.*

20 *Kẹ a wu gbātẹ́sia lama-gbātẹ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, hindẹ́i
na fūvuli ọ kāyẹ̄ tẹ̄ nyāni, kẹ hũma-bẹla tẹ̄ na wọ̄
ọ ti hũma wẹ̄.*

21 *Gbāmailẹ̄ hindẹ́i na wu gbātẹ́i a yẹ na, mīa lo,
wu lī a yẹ na.*

22 *Hẹ̄mui-vọ̄ nūmu gbūhẹ́i va ta lo a ngāmẹ́i;
fālẹ̄, ina bi yāmẹ́i ya sahã, bi gbūhẹ́i gbi ndavẹ̄nda
lo a hẹ̄mui-vọi.*

23 *Kẹ kina bi yāmẹ́i nyāmungo lẹ̄, bi gbūhẹ́i gbi
a vẹ̄nda lo a kpindi. Fālẹ̄, ina hẹ̄mu-vọi na bi hũ,
gbindi lẹ̄, igbindi na wọ̄lọ̄ngo a yẹ lẹ̄!*

24 *Nūmu gbi ẹ̄ Ndẹ́mo fẹlẹ̄a ti hinda wẹ̄, ina na
ī lẹ̄, a dọ̄lo lo a yẹ̄la, i lọ̄ ipẹ̄kẹ́i, ọ, ina na ī lẹ̄, a
yẹ̄la hinda-họ̄u lo pānda, i dọ̄lo ipẹ̄kẹ́i. Wẹ̄ Ngẹ́wọ
hinda wẹ̄, kẹ mamọna.*

25 *Fālẹ̄ nya ngẹ wu ma, ngẹ: wā gili gbọ̄tọ̄ wẹ̄
túnu wu lẹ̄vui va, wẹ: gbo wa mẹ̄, ọ gbo wa gbolẹ̄;
ọ wu gbūhẹi va, gbo wa ngili. Kẹ ndẹ̄vui ī dẹwẹ̄ni
mẹ̄hẹ́i ma, kẹ kpūhẹ́i ī dẹwẹ̄ni kūlẹ́i ma?*

26 *Ṅọnísia gbẹ̄lẹ tiyẹ ngẹ̄lẹ̄ ma; gbāmailẹ̄ tẹ hāni
hī, tẹ tẹwẹ̄, tẹ ngāndo kpūa bu; kẹ wu Kẹ́i na ngẹ̄lẹ̄-
gọ̄hũ a ti lā go. Kẹ wu gbẹ̄kpẹ̄ni wā dẹwẹ̄ ti ma?*

27 *Yẹ̄ lo sẹ̄ lẹ̄ a gili, i ngi gbūhẹi gili matọ̄ i hiti
họ gūtu yẹ̄la hũ?*

28 *Kẹ gbẹ va wa gili gbọ̄tọ̄ wẹ̄ túnu kūlẹ́i va? A*

gili a dẹnẹ́sia ti ndọ̄gboi hũ, kina ta tọla; tị yẹn-
gẹma, tī fandẹ limbama.
29 *Kẹ nya ngẹ wu ma, ngẹ. Salomoni vūli bẹ ngi*
gbātẹ́i hũ gbi wọ, ī ngi mayīlini, kina jísia yẹlagẹ
bẹ ti na.
30 *I yẹ na họ, ina Ngẹ́wọ a kpiti mayīli lo ndọ̄-*
gboi hũ, na i na ha, kẹ sina kẹ ti pūnga ngombui
ya, kẹ ẹ lūma a wu ma yīli lo, ọ wua hinda họ̄u a
tọ̄nya kūlọ̄ lẹ?
31 *Fūlẹ wā gili gbọ̄tọ̄ wẹ̄ túnu, gbo ma mẹ̄? Ọ gbo*
ma gbolẹ? ọ mī lo ma yīli jọ̄ na?
32 *Gbāmailẹ hāni jísia gbi lo kafrísia ta ndọ̄lo.*
Gbāmailẹ wu Kẹ́i na ngẹlẹ-gọhũ, i kọ lo, kẹ hāni jísia
māni lo wu ma.
33 *Kẹ a Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i hũ yẹsẹ lọ, kẹ ngi tọ̄nya*
hindẹ́sia, kẹ hāni jísia gbi ti yāndo lo wu yẹ.
34 *Fūlẹ, wā gili gbọ̄tọ̄ wẹ̄ túnu sina va, gbāmailẹ*
sina a gili lo hānīsia ngi vūli va. Kūngo mọ̄nẹ va
a wa fọlọ̄i ma ku yẹla ma.

NGŪ VII.

Wā sẹli wẹ, kọ tā wu jẹli la.
2 *Gbāmailẹ sẹli hindẹ́i wa pẹ, ta wu jẹli lo la;*
hūma gili wa hūma la, ta hūma lo la wu wẹ.
3 *Kẹ gbẹ va lo ba kā wūlọ̄i do, na iyẹ bi mbāi*
yāmẹ́i, kẹ ngūlū gūhẹi na bi nda yāmẹ́i, bẹ gili la?
4 *Ọ ba yẹ ndẹ bi mbāi ma, bẹ, gbẹ ngi kā wūlọ̄i*

gbīa yāma, ke̱ kpẹlẹ, ngūlu gūhẹ́i i bi nda
yāmẹ́i.
5 *Bia, bi bāya-moi ji: ngūlu gūhẹ́i gbīa pē̱ṅ bi*
nda yāmẹ́i, ta lo ba tūwo lo pānda, kā wūlọ̄i gbīa
va, bi mbāi yāmẹ́i.
6 *Wā maluama-hāni vẹ̄ ngīlānga we̱, ta bao wā*
wu wọ̄toísia gūla ndọ̄ndē̱nga lābu; ína na ī lẹ̄, ta
nyīmi lo ma ti go̱ bu, ti wọ̄tẹ̄ gbo̱ma, ti wu ṅē̱mu.
7 *A fe̱li wẹ̄, ke̱ ti vẹ̄ a wuẹ̄, a ndō̱lo wẹ̄, ke̱ wu*
so̱nga, a ndā lẹ̄wẹ̄, ke̱ ti la-wọ̄ awuẹ̄.
8 *Gbāmailẹ̄ nūmui gbi lo a fe̱li wẹ̄, a so̱ lo, ke̱*
nūmui gbi lo a ndō̱lo wẹ̄, a to lo, na a ndā lẹ̄wẹ̄, a
la-wọ̄ lo ngiẹ̄.
9 *O̱ nūmui gbe̱ lo sẹ̄ wu līa, na ngi lọ̄i a kpohũ*
ve̱li ngi ma, a ngi wo a ko̱tu?
10 *O̱ ína i nye̱ ve̱lē̱a lo, a ngi wo lo a kāli?*
11 *Ina wu hinda nyāmungo lẹ̄, wu bē̱ingo a hāni*
yẹ̄kpẹ̄ vẹ̄la wu lẹ̄nga we̱, i yẹ̄ na ho̱ wu Kẹ́i ngẹ̄lẹ̄-
gọ̄hũ a hāni yẹ̄kpẹ́ísia vẹ̄ nā we̱ ti ngi mō̱li?
12 *Fālẹ̄, hindẹ́sia gbi lo wu lọ̄ni nūnga ti pẹ̄*
awuẹ̄, a pẹ̄ ṅī a tiẹ̄ be̱; gbāmailẹ̄ ji sāwẹ́i lẹ̄, ke̱
profitísia ti la-yiẹ́i.
13 *A wa wọ̄njọ̄ la gbē̱ngo lẹ̄, gbāmailẹ̄ wọ̄njọ̄ ya*
wō̱ngo lẹ̄, pẹ̄lẹ́i ya wō̱ngo lẹ̄, na a li nyāṅi hũ, ke̱ ti
gbọ̄tọ̄ma lo, nā ta li na.
14 *Gbāmailẹ̄ wọ̄njọ̄i la gbē̱ngo lẹ̄, pẹ̄lẹ́i la gbē̱ngo*
lẹ̄, nā a li ndē̱vu hũ, ke̱ tī gbọ̄tọ̄ ta li na.
15 *A wu mahũ-gbẹ̄ nde̱-profitísia yẹ̄ya va, nā ta*

wa wu yẹ̄ mbāla mayīli hũ, ke̱ ti hũ ko̱li go̱li atiẹ̄.
16 *Wa ti go̱ ti wuẹ́sia ma lo. Ke̱ nūnga ti grepi*
go̱li ngāli wūlu ya lo, o̱ ndāha ngāli ngẹ̄yako̱ ya?
17 *Nī be̱ na ngūlu yẹ̄kpẹ́i gbi lo, a wua a ngūlu-wa*
yẹ̄kpẹ́i; ngūlu nyāmu a wua a ngūlu-wa nyāmu lo.
18 *Ngūlu yẹ̄kpẹ̄ ē̱ gū a wua la a ngūlu-wa*
nyāmu, ta bao, ngūlu nyāmu ē̱ gū a wua la a
ngūlu-wa yẹ̄kpẹ̄.
19 *Ngūlui gbi lo ē̱ wūa a ngūlu-wa yẹ̄kpẹ̄, ta*
tẹ̄wẹ̄ lo, ti pili ngombui ya.
20 *Falẹ̄ wa ti go̱ ti wuẹ́sia ma lo.*
21 *Nūmui na gbī ī lẹ̄, a ndẹ̄ nya ma, ye̱: Ndẹ́-*
moī, Ndẹ́moi, a li ngẹ̄lẹ̄-go̱hũ gẹ̄nyẹ́i hũ, ke̱ nūmui
na a nya Kẹ́i hindẹ́i wẹ̄, na i ngẹ̄lẹ̄-go̱hũ.
22 *Ti gbō̱tō̱ma ta ndẹ̄ lo nyāma kūna fo̱lo̱i ma,*
te̱, Ndẹ́moi, Ndẹ́moi, mūye̱ profitisi wẹ̄ni bi bijé̱i hũ,
ke̱ bi bijé̱i hũ ī lẹ̄ mu ngāfa nyāmuísia gbiāni, ke̱
bi bijé̱i hũ, mūye̱ ngẹ̄ngẹ̄ wāwaísia wẹ̄ni?
23 *Ta lo na nga ndẹ̄ ti ma, nge̱ ngī ye̱ wu go̱*
wo̱; a gbīa nya gbẹ̄la, wua, wa hinda nyāmu wẹ̄.
24 *Fālẹ̄, nūmui gbi lo, a nya la-yiẹ́i jísia mē̱ni, i*
ti wẹ̄, nga ngi hūma nē̱mahũ-lẹ̄-mo yẹ̄la ma, na a
ngi wẹ̄lé̱i tō̱ni ko̱tu ma:
25 *Ke̱ njẹ́i i wā, njavẹ́i i wā, fẹ̄fé̱i i ve̱, i wu*
pē̱lé̱i na ma, ke̱ ī gūlani; gbāmailẹ̄ iye̱ tō̱ni ko̱tu
lo ma.
26 *Ke̱ nūmui gbi lo, a nya la-yiẹ́i jísia mē̱ni,*

*kẹ̱ ī ti wẹ̄ni, nga ngi hūma kpǭwa-mo yẹ̄la ma lo,
na i ngi wẹ̱̄lẹ̱́i tọ̄ni ṅanyẹ̄ ma.*
27 *Kẹ̱ njẹ́i i wā, njavẹ̄i i wā, fẹ̱̄fẹ̱́i i vẹ̱, i wu pẹ̱̄lẹ̱́i
na ma, kẹ̱ i gūla, kẹ̱ i kūlāwoi ngǭngo yẹ̱lẹ̄.*
28 *Ṅī iyẹ̱ wẹ̄ni, kina Jisu i kpọ̱yoni a njiẹ́i jísia
lẹ̄la, nūnga ti hū iyẹ̱ wūi lo ngi gāẹ́i ma.*
29 *Gbāmailẹ̄ iyẹ̱ ti gā lo kina yẹ̄la na kpāyango
ya, ī wẹ̄ni, kina kọ̱lo-nyẹ̱́gi-bẹlẹ̄́sia ti na.*

NGŪ VIII.

*Kẹ̱ kina iyẹ̱ yiẹ̄ni ngíyẹ̄ mahū, nūnga gbọ̄tọ̄a ti tọ̄
ngi wọ̄ma.*
2 *Kẹ̱ kpẹ̄lẹ̱ kẹ̱ kpokpou-mo yẹ̄la i wā, i vā ngi ma,
yẹ̱, Ndẹ́moi, ina bi lūmango lẹ̄, ba pẹ̄ lo ngi gọ̄lẹ̄.*
3 *Kẹ̱ Jisu i ngi lọ̄kọ̄i lāmbọ̄ni ngi yẹ̄, i jā a ngiẹ̄,
yẹ̱: nya lūmango lẹ̄, bi gọ̄lẹ̄, kẹ̱ kpokpoui i bāọ̄a ngi
ma kẹ̱-yakpẹ̄.*
4 *Kẹ̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ̱: bi toa, bā ndẹ̄ nū
gbi ma, kẹ̱ li biyẹ̄, bi bi vūli gẹ̱ almami yẹ̄, bi sā-
hāni vẹ̄ na Musa iyẹ̱ ndẹ̄ni wọ̱, a sẹ̄li la ti ma.*
5 *Kẹ̱ kina Jisu iyẹ̱ wāni Kaperni hū, kẹ̱ kūgba
yẹ̄la i wā ngi yẹ̄, i ngi mānẹ̱nẹ̱,*
6 *Kẹ̱ a ndẹ̄a, yẹ̱: Ndẹ́moi, nya bọ̱ilọ̄pọ̄i lo lāni
nya yẹ́i higbẹ̱̄ngo gboṅ, i kpālẹ̱ hū a nānga higbẹ̱́i.*
7 *Kẹ̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ̱: nga wa lo ngi ngi
bāwọ̄.*
8 *Kẹ̱ kūgbẹ̄i i pọ̄tẹ̄a ṅgi yẹ̄, yẹ̱: Ndẹ́mọi, ngi*

gbẹ̄kpẹ̄ni bi wa nya yē pẹ̄bu, kẹ njiẹi lẹkẹ̄ lẹ̄, nya
bọilọ̄pọ̄i a bāwọ̄ lo.
9 *Gbāmailẹ̄ hindọ̄ lo angẹ̄, ngi nūnga bu, kẹ ko-*
bẹ̄la ti nya bu, nga ndẹ̄ hindọ̄i ji ma, li, kẹ i yā,
ngẹ ipẹ̄kẹ̄i ma, wa, kẹ i wā, ngẹ nya bọilọ̄pọ̄i ma, ji
wẹ̄, kẹ i pẹ̄a.
10 *Kẹ kina iyẹ mẹ̄nini ngi hũ i wũ, i ndẹ̄ násia*
ma, ta tọ̄ ngi wọ̄ma: tọ̄nya lẹ̄ ngẹ wu ma, ngī
tọ̄nya họ̄u la wāi nyíkọ loi lo, sāọ̄, ī Israeli bẹ
hũ.
11 *Ke nya ngẹ wu ma: ti gbọ̄tọ̄ma ta hījẹ̄ lo kọ,*
kẹ kūndoi hũ, ti hẹ̄i ta Abrami, kẹ Isaki, kẹ Jakobi
ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i hũ.
12 *Kẹ ndẹ̄nga ngi gẹ̄nyẹ́i ta ti gbīa lo ngīti wọ̄ma*
kpindi hũ, mīa lo ngọ a yẹ na, kẹ ngongolu homa-
ngẹ́i.
13 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a kūgbẹ́i ma, yẹ: li biẹ̄, kẹ kina*
bi họ̄ua a tọ̄nya, ñī bẹ i wẹ̄ abiẹ̄; kẹ ngi bọilọ̄pọ̄i
iyẹ bāwọ̄ni ikpẹ̄ yakpẹ́i na ma lo.
14 *Kẹ kina Jisu iyẹ wāni Pita yē pẹ̄bu, i to ngi*
nyāhẹ́i ngi njẹ́i lāni mavūla higbẹ́i hũ.
15 *Kẹ i jānga a ngi lọ̄kọ̄i, kẹ mavūlẹ́i i gbẹ̄a ngi*
ma, kẹ i hijẹ̄, i kpẹ̄-gbīa ti ma.
16 *Kẹ kina kpokoi iyẹ wẹ̄ni, ti wa ngi yē a násia*
gbọ̄tọ̄ma ngāfa nyāmuísia tiyẹ ti hũ, kẹ i ngāfa
nyāmuísia gbīa ti hũ a ngi la-yiẹ́i, i nā gbi bāọ̄ tiyẹ
higbẹ́i hũ.
17 *Kẹ kọ njiẹ́i i wẹ̄ na profiti Isaya iyẹ ndẹ̄ni*

wo̱, ye̱: ñgi vūli iye̱ mu mavūlḗsia wūmbui lo, i mu higbe̱ísia wūmbu.

18 *Ke̱ kina Jisu i nūnga gbō̱tọ̄ísia loni ngi*
gbẹ̄ānga, i ndẹ̄nga, ye̱: ti li kākà wẹ̄kẹ́i ma.

19 *Ke̱ kō̱lo-nyḗgi-mo yẹ̄la i wā, i ndẹ̄ ngi ma,*
ye̱: kā-moi, nga tọ̄ lo bi ma, hindẹ́i gbi lo bi yā na.

20 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: nyangbẹísia*
ndọ̄wa lo ti yẹ̄ya, ke̱ ñō̱nísia ngẹ̄lẹ̄ya ta lo ti yẹ̄ya, ke̱ nūmu-hindọ̄-lọ̄i, hinda gbī ngi yẹ̄ya, a ngi wūi la na.

21 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹ̄lḗsia ipẹ̄ka i ndẹ̄a ngi ma, ye̱:*
pẹ̄, ngi li pē̱i ngi nya Kḗ gbowu.

22 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: tọ̄ nya wọ̄ma, gbe̱*
hẹísia ti ti hẹísia gbowu.

23 *Ke̱ kina iye̱ lini ndḗndḗi hū, ngi wọ̄ma-bẹ̄lḗsia*
ti tọ̄ ngi wọ̄ma.

24 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ fẹ̄fē̱ wā gūla gboñ gbọ̄yẹ̄ ya, ta lo*
ke̱ a nde̱ndḗi mahū wē̱le̱ a nja gātẹísia, ke̱ iye̱ nji hū lo.

25 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlḗsia ti wa ngi yẹ̄, ti ngi wu,*
te̱: Ndḗmoi, mu bāọ̄, mu hā.

26 *Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: gbe̱ va lo wa lūwa, o̱*
wua, wa hinda họ̄u a tō̱nya lẹ̄kẹ̄ kūlọ̄? ke̱ i hijẹ̄a, i pẹ̄ fe̱fḗi i gbẹ̄ ta gbọ̄yẹ́i, ke̱ hū i lọ̄ndọ̄a mbāwa.

27 *Ke̱ nūnga ti wū hū wūa, te̱, gbe̱ nūmu lo a*
kẹ̄ñẹ́i ji, fe̱fḗi vūli be̱ ke̱ gbọ̄yẹ́i, ta ngi wọ̄ mē̱ni!

28 *Ke̱ kina iye̱ wāni kākà wẹ̄kẹ́i ma, Gergesinísia*
ti lō̱loi hū, ke̱ nūnga fẹ̄lẹ̄a ti ngi mālẹ̄a, ngāfa

*nyāmua ti hũ, ta gbīa kāmbẹ́sia hũ, ti malūwango
ye̱ lẹ̄ gboṅ, ta lo nūmu gbi ẹ̄ lẹwẹ̄ a pẹ̄lẹ́i na.*
29 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ ti kpāwọ̄a, te̱, gbo lo ma pẹ̄ abiẹ̄?
Jisu, bia Ngẹ́wo̱ hindọ̄-lọ̄i abiẹ̄? Ke̱ bi wā bẹ̄ lo, bi
mu yamo̱ne̱ va igbẹ̄mẹ́i ā la hiti?*
30 *Ke̱ ti ma gūhango ye̱ lẹ̄ atiẹ̄ hindẹ́i ndọ̄nde̱
fahẹ́i tiye̱ me̱li na.*
31 *Ke̱ ngāfa nyāmuísia ti ngi māne̱nia, te̱, ina
ba mu gbīa lo, pẹ̄, mu li muẹ̄ ndọ̄nde̱ vāhẹ́i hũ.*
32 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱, a li. Ke̱ kina tiye̱
gbiāni, ke̱ ti yā ndọ̄nde̱ vāhẹ́i hũ; ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱
ndọ̄nde̱ vāhẹ́i gbi ti wimia nyíko̱ gbi wū-mba le̱mbū-
lē̱mbu, ti li gbọ̄yẹ̄ hũ, ti hā njẹ́sia hũ.*
33 *Ke̱ násia tiye̱ ti mahũ-gbẹ̄ ti wẹ̄lā, ti li tiẹ̄, tiye̱
ndẹ̄ni ti nda tāwāi hũ, hindẹ́i gbi iye̱ wẹ̄ni a násia
ngāfa nyāmuísia tiye̱ ti hũ.*
34 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ tẹ̄i gbi, ti gbiā, ti wā Jisu mālẹ̄
va, ke̱ kina ti ngi loni, ti ngi māne̱ne̱, te̱, i̱ gbīa ti
lātẹ́sia hũ.*

NGŪ IX.

*Ke̱ i wīlia nde̱nde̱ yẹ̄la hũ, i lẹwẹ̄, i wā ngi nda
dā-wāi hũ.*
2 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ ti wā ngi yẹ̄ a kẹ̄na yẹ̄la, i lāni
kpuko ma, nānga higbẹ́i hũ; ke̱ kina Jisu i ti
dō̱nyẹ́i doni, i ndẹ̄ nānga higbe̱-moi ma: nya hindọ̄-
lọ̄i, bi lí i lē̱li, bi hinda nyāmuísia mānungo ti lẹ̄
bi ma.*

3 *Kẹ kpẹlẹ, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹ̄lẹ́sia tẹ́nga ti ndẹ̄a ti*
nẹ̄mahuísia: Tā-moi ji, i ŋjīa nyāmua lẹ̣a.
4 *Kẹ Jisu, kina i ti nẹ̄mahuísia gọni, i ndẹ̄a, yẹ:*
gbẹ̄ lẹ̣ wa gili a hinda nyāmu wu nẹ̄mahuísia?
5 *Igbo lo bẹbẹ̄ngo ndẹ̣ va: bi hinda nyāmuísia ti*
mānungo lẹ̣ bi ma, ọ ndẹ̣ va: hijẹ̣, bi jīa?
6 *Kẹ kọ wu kọ, kẹ kpāya lo nūmu-hindọ̄-lọ̣i yẹ̣ya*
ndọẹ́i hũ, mānula hinda nyāmuísia ma (kẹ i ndẹ̄a
nānga higbẹ-moi ma) hijẹ̣, bi bi gbukoi wūmbu, bi li
biẹ̄ pẹ́bu.
7 *Kẹ i hijẹ̄a, i li ngiẹ̄ pẹ́bu.*
8 *Kẹ kina nūnga ti toni ti wũ hũ, i wū, ti Ngẹ́wọ*
latọ̄, na iyẹ kpāyẹ̄i nyīkọ vẹ̣ni nūnga wẹ.
9 *Kẹ kina Jisu iyẹ lẹ̄wẹ̄ni mīa ma, i tā-mo yẹ̄la*
do, ngi la lo Māti, i hẹ̄ini navọ̄ vẹ̄mẹ́i, i ndẹ̄ ngi
ma, yẹ, tọ̄ nya wọ̄ma; kẹ i hijẹ̄a, i tọ̄ ngi wọ̄ma.
10 *Kẹ kina iyẹ wẹ̄ni, kẹ Jisu iyẹ hẹ̄ini pẹ́bu*
mẹ̄hẹ̄mẹ́i, kpẹ̄lẹ, kẹ navọ̄-yāndo-bẹ̄lẹ́sia, kẹ hinda
nyāmu-bẹla ti wā, ti hẹ̄i ta tiẹ́ni, kẹ ngi wọ̄ma-
bẹ̄lẹ́sia.
11 *Kẹ kina Farisísia ti toni, tẹ ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia*
ma: i yẹ̄ na, wu kā-moi a mẹ̄hẹ̄ mẹ a navọ̄-yāndo-
bẹlẹ́sia, kẹ hinda nyāmu-bẹ̄lẹ́sia?
12 *Kẹ kina Jisu na mẹ̄nini, i ndẹ̄ ti ma, yẹ,*
nāsia hinda gbī ti ma, tī lọ̄ni a halẹ̄-mo, ngíyẹ
ma ti higbẹ hũ.
13 *Kẹ a li, wu kā na ihũi lo a gbẹ, nga*
mānuma gū lo, kẹ ngẹ sā-gbīa gū, gbāmailẹ̄ ngī

wāni tǫnya-bęlęsia dǭli va, kẹ hinda nyāmu-bęla kǫ
ti wǭtẹ.
14 *Igbẹmẹi na ma lo kẹ Johani ngi wǫma-bęlęsia ti*
wā ngi yẹ: tẹ, kpẹlẹ, mua, ma Farisisia ma sū-hǭu
pẹpẹ, kẹ bi wǫma-bęlęsia tẹ sū-hǭu?
15 *Kẹ Jisu i ndẹnga ti ma, yẹ: nyāha-jǭ-moi ngi*
lẹnga, ta gūla wǫla kina lẹ nyāha-jǭ-moi a yẹ na
tiẹni? Kẹ igbẹisia ta wa lo, kina ta nyāha-jǭ-moi
gbīama ti yẹya, ikpẹi na ma lo, ta sū-hǭu lo.
16 *Nūmu gbi ẹ kūla nīna wẹ mayīli gǭla wǫva*
ma, gbāmailẹ na ti pẹni mbẹlamẹi lavẹ va, a kpīa lo
kūlẹi ma, kẹ mbẹlamẹi i ya wǭ.
17 *Tabao nūnga tẹ ndǭ nīna wu sāni wǫvā hũ,*
ina na ī lẹ, sanisia ta wǫ lo, kẹ ndǭi vāya; kẹ ta
ndǭ nīna wu sāni nīna hũ lo, kẹ vẹnjo kpẹlẹ hinda
iyẹ ma.
18 *Kẹ kina iyẹ hindẹi jisia lẹma ti ma, gbẹlẹ, kẹ*
mahũ-mo yẹla i wā ngi yẹ, kẹ i vā ngi ma, yẹ:
nya nyā-lǫi i hā na bẹ, kẹ wa, bi bi lǫkǫi la ngi
ma, kẹ i vūa.
19 *Kẹ Jisu i hijẹa, i tǭ ngi ma, ṅī bẹ ngi wǫma-*
bęlęsia ti pẹni.
20 *Kẹ kpẹlẹ, nyāha yẹla na ṅāmẹi iyẹ gbiāni ngi*
hũ fǫ pū mahũ fẹlẹ, kẹ i wā ngi wǫma, i jā a ngi
gūlẹi nda gbokpoi.
21 *Gbāmailẹ iyẹ ndẹ lo ngi nẹmahũ, ina ngi jā*
lo lẹ bẹ a ngi gūlẹi, nga bāwǫ lo.
22 *Kẹ Jisu i wǫtẹa, kẹ kina i ngi doni, i ndẹ ngi*

ma, ye: nya nyá-lọi, bi lī i leli, bi dōnyẹ́i a pẹa bi
bāwọ. Ke nyāhẹ́i iye bāwọni ikpẹ̄ yakpẹ́i na ma lo.
23 *Ke kina Jisu iye wāni mahũ-moi yẹ̄ pẹ̄bu, i*
mbaka-lẹ̄-bẹla lo, ke nūnga ta solẹ́i wẹ.
24 *Ke i ndẹ̄a ti ma, ye: a gbīa, gbāmailẹ̄ nyá-lọi*
i hango ī lẹ̄, ke ta yīma; ke ti ngi yēlea.
25 *Ke kina nūnga tiye gbiāni, kẹ i yā na, i ngi*
họu lọkọi ma, ke nyá-lọi i hijẹa.
26 *Ke itōi na i jīa ndoẹ́i hũ gbi.*
27 *Ke kina Jisu iye gbiāni mīa mbọlẹ̄gonga fẹlẹ̄a*
ti tọ̄ ngi wọ̄ma, ta gbau, ta ndẹ̄, te, bi, Davidi ngi
hindọ̄-lọi lo abiẹ, mānu mu ma.
28 *Ke kina iye wāni pẹ̄bu, mbọlẹ̄gonga ti wā ngi*
yẹ̄; Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye: wa họula a tōnya, ke nga
gū lo a ji wẹla? Ti ndẹ̄ ngi ma, te I, Ndẹ́moi.
29 *Ke i jā a ti yāmẹ́sia, ye, kina wu họuni la*
na a tōnya, i wẹ̄ ṅī awuẹ.
30 *Ke ti yāmẹ́sia ti ye lawọi lo, ke Jisu i ti*
lāhinga ke-yakpẹ, ye, wu toa, wā ndẹ̄ nūmu gbi ma.
31 *Ke tia, kina tiye lini, ti ngi dōi vāya kēnyẹ́i*
na ma hũ gbi.
32 *Ke kina tiye gbiāni, gbẹle, ke ti wā ngi yẹ̄ a*
ndā-mūmu hindọ̄ yẹla, ngāfa nyāmu ngi hũ.
33 *Ke kina ngāfa nyāmui iye gbiāni, ndā-mūmui*
i yīa, ke nūnga gbi ti wū hũ i wūa, te, kina wōgba
mū ji nyíko do, ī lẹ̄ Israeli be hũ.
34 *Ke Farisísia te, a ngāfa nyāmuísia gbía, a*
ngāfa nyāmuísia ti mahũ-moi lo.

35 *Kẹ Jisu i yā tā-wāīsia gbi hū̃, kẹ fūlẹīsia, a
káí wẹ̄ lo kā-wẹ̄sia bu, kẹ ngẹ̄lẹ̄-gọhū̃ yīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄, a
higbẹīsia gbi bāwọ̄, kẹ kāhū̃hẹ̄sia gbi, tiyẹ nūnga ti
lūa hū̃.*

36 *Kẹ kina i nūngẹīsia doni, kẹ i ti māmau doa,
gbāmailẹ̄ ti gẹ̄lungo yẹ lẹ̄, kẹ ti vāyango hū̃, kina
mbālānga, na tī mahū̃-gbẹ̄-mo jọ̄ni.*

37 *Kẹ i ndẹ̄a ngi wọ̄ma-bẹlẹ̄sia, yẹ, tū-hāni
gbọ̄tọ̄ngo lẹ̄ a tọ̄nya, ngāndo va, kẹ ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹ̄sia tī
gbọ̄tọ̄.*

38 *Fālẹ̄, a Ndẹ́moi mānẹnẹ tū-hāni ngẹ̄ya, kō wẹ̄i
a ngẹ̄ngẹ̄-bẹla dẹ̄wẹ̄ ngi lū-hāni yāndomẹ́i.*

NGŪ X.

*Kẹ kina iyẹ ngi wọ̄ma-bẹla pū mahū̃ fẹ̄lẹīsia wālẹni
ngi yẹ̄, i kpāya vẹ̄ tiẹ̄ ngāfa nyamuīsia va, ti gbīa
va. Kẹ ti higbẹ-gẹ̄gẹīsia baọ̄ va, kẹ kāhū̃-ha-gẹ̄gẹ́i gbi.*

2 *Kẹ Apostoli pū mahū̃ fẹ̄lẹīsia ti bijẹ́i lo a jīsia:
ihālagẹ́i lo Simoni, na ta tọ̄li a Pita, kẹ Anderu
ngi ndẹ́i, Jakobu, Zebedi ngi lọ̄i, kẹ Johani ngi
ndẹ́i.*

3 *Filipi, kẹ Bartolomi, Tomasi, kẹ Māti, navọ̄-
yāndo-moi; Jakobi, Alfiu ngi lọ̄i, kẹ Lebusi, na tiyẹ
tọ̄li a Taddei.*

4 *Simoni, Kana-moi, kẹ Judasi, Karioti-moi, na
iyẹ ngi mājiāni a bāya.*

5 *Jīa pū mahū̃ fẹ̄lẹīsia lo, Jisu i dọ̄ni, i ndẹ̄ ti*

ma, ye: wā li kafrísia ti yākéi ma, wā wa Samari-
tanísia ti dā-waísia gbi hũ.
6 *Ke a li be mbāla lọngọ́ísia hũ yẹ̄ Israeli*
bọndẹ́i hũ.
7 *Ke kina wu ya lo lima, a njīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄, we,*
ngẹ̄lẹ̄-gọhũ gẹ̄nyẹ́i hũ ī kūhama.
8 *A higbeísia bāwọ̄, wu kpokpouísia ti bāwọ̄, wu*
pẹ̄ hẹísia ti hijẹ̄, wu ngāfa nyāmuísia gbīa; wuye
sōi lo gbāma, wu vẹ̄ gbāma.
9 *Wā kāni gbogbou, o kani gogole, o tōngo lama-*
gbāte wu ṅongbẹísia hũ;
10 *O kpāva wu jiẹ́i va, o kūmba fẹ̄lẹ̄a, o koga, o*
tikpoa; gbāmailẹ̄ ngẹ̄ngẹ̄-moi māhọ̄ungo lẹ̄ i ngi mē-
hāni jō.
11 *Ke tā-wāi gbi lo, o fūlẹ́i wa fọ̄ hũ, a mōli*
nūmui i hũ mbēlē ngi ma, mīa lo, wa ye na, ngíye
wa gbīa mīa.
12 *Ke kina wu wa lo pēbu, a vā ma.*
13 *Ke ina mbēlē lọ̄ pēlẹ́i na ma, wu līlẹ́i i wū*
ma; ke ina mbēlē ī na, wu līlẹ́i i yāma wu ma.
14 *Ke nūmui gbi lo ē wu gū, ē wu la-yiẹísia*
mēni, kina wu gbiā lo pẹ́i na bu, o tẹ́i na hũ, a
fufūlẹ́i gbūkpule wu goísia ya.
15 *Tōnya lẹ̄, nge wu ma, a ye kūna fīsa Sodomi*
ke Gomora lōloi va, sẹ̄li vọ̄lọ̄i ma, i lẹ̄wẹ̄ tẹ́i na ma.
16 *Kpẹ̄le, ngi wu dọ̄nga be mbālānga kolia līa;*
fālẹ̄, wu nēmahũ i lẹ̄wẹ̄ kina kālia na, wa kāso wẹ̄
wu hinda i wẹ̄, kina bọ̄mukūlọ̄a na.

17 *Ke̱ a wu mahũ-gbẹ̄ nũnga va; gbāmailẹ̄ ta wu vẹ̄ lo ṅyāmanga we̱, ta wu lẹ̄wẹ̄ lo ti gā-we̱ísia hũ.*

18 *Ke̱ ta wa lo a wuẹ̄ sāmanga lābu, ke̱ māhanga yẹ̄, nya va, jẹ̄li họ̄u va ti ma, ke̱ kafrísia ma.*

19 *Ke̱ kina ti wu vẹ̄a lo, wu ma a yānge̱ kili va, wa yẹ̄ o̱ gbo wa ndẹ̄ lo; gbāmailẹ̄ fẹ̄ngo a ye̱ lẹ̄ wu we̱ ikpẹ̄i na sẹ̄ ma, na wa ndẹ̄.*

20 *Gbāmailẹ̄ wa ī lẹ̄ wa yĩa, ngíye̱ ma wu Ke̱ yafé̱i, na a yĩa wu hũ.*

21 *Ke̱ ndẹ́i a ngi ndẹ́i vẹ̄ lo, ti ngi wā va; kẹ́i i ngi ṅdọ̄i vẹ̄; ndẹ̄ngẹ́sia ta hijẹ̄ lo ti lẹ̄-bẹla ma, ti pẹ̄, ti ti wā.*

22 *Ke̱ nũnga gbi ta dọ̄lọ̄ lo awuẹ̄ nya bijẹ́i va; ke̱ nūmui a ndādọ̄ i hiti ike̱le̱mẹ́i, a baọ̄ lo.*

23 *Ke̱ kina ti wu mo̱ne̱a lo tā-wāi ji hũ, a wẹ̄la, wu li ipẹ̄kẹ́i hũ; gbāmailẹ̄, tō̱nya lẹ̄, nge̱ wu ma, wē̱ wẹ̄la a līla Israelīsia ti dā-waísia hũ ngíye̱ nūmu-hindọ̄-lọ̄i a wa.*

24 *Tọ̄-pọ̄ma-moi ī dẹ̄wẹ̄ni ngi gā-moi ma, o̱ bo̱ilọ̄pọ̄i ī dẹ̄wẹ̄ni ngi lẹ̄moi ma.*

25 *Kũngo lẹ̄ tọ̄-pọ̄ma-moi va i wẹ̄ bē̱kē̱ ngi gā-moi, ke̱ bo̱ilọ̄pọ̄i bē̱kē̱ ngi lẹ̄moi. Ina ti Ndẹ́moi dọ̄lia lo pẹ́ va a Beelzebuli, ta yẹ̄ na ho̱ nā ngi mawē̱lẹ́i bu?*

26 *Fālẹ̄, wā lũwa ti ma; gbāmailẹ̄ hāni gbi ĩ na mawē̱lē̱ngo, ē̱ ge̱, ke̱ na ndō̱wungo, na tē̱ kō̱.*

27 *Na nga ndẹ̄ wu ma kpindi hũ, ta lo wa ndẹ̄ fọ̄fọ̄ hũ; na wa mē̱nia wu wọ̄li, ta lo wa ndẹ̄ pẹ́sia wū-ṁba.*

28 *Ke̱ wā lūwa ňâsia ma ta ndūi wā, ke̱ tē̱ gū ta ngāfé̱i wāla; ke̱ a lūwa na ma be̱, a gū a ngāfé̱i wāla, ke̱ kpūhẹ́i jehenna ma.*

29 *Ke̱ ti jo̱kẹ̄le̱ fẹ̄lẹ̄a mājiama kopo ge̱ke̱le̱ yẹ̄la va? Ke̱ ti yẹ̄la be̱ ē̱ gūla ndo̱ẹ́i wu Ké̱i wọ̄ma.*

30 *Ke̱ wu wūndiẹ́sia ti vūli be̱ wu wū-mba, ti gbi gbāngo lẹ̄ fe̱.*

31 *Fālẹ̄, wā lūwa, wu gbẹ̄kpẹ̄ni wu lẹ̄wẹ̄ jo̱kẹ̄le̱ gbọ̄tọ̄a ma.*

32 *Fālẹ̄, nūmui gbi lo, a gayẹ̄ angẹ̄ nūnga yāma, ta lo be̱ nga gayẹ̄ a ngiẹ̄ nya Ké̱i na ma, i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃.*

33 *Ke̱ nūmui na gbi lo, a māli nya ma nūnga yāma, ta lo be̱ nga māli ngi hinda ma nya be̱ nya Ké̱i lābu, na i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃.*

34 *Wā gili, we̱, ngi wā ndīlé̱li lo dọ̄ma ndo̱ẹ́i hū̃; ngī wāni ndīlé̱i dọ̄ma, ke̱ ko-bọ̄wẹ́i.*

35 *Gbāmailẹ̄ ngi wā ndūa hū̃ nyāni hẹ̄i va, hindọ̄i lūahū̃ ngi ké̱i ma, ke̱ nyá-lọ̄i ngi njé̱i ma, ke̱ jo̱-nyāhẹ́i, ngi mbe̱lẹ́i nyāhẹ́i ma.*

36 *Ke̱ nūmu ngi gongo̱ísia ta ye̱ ngi vūli mawẹ́ bu lo.*

37 *Nūmui na a lọ̄ a ngi ke̱, o̱ ngi njẹ̄, i dẹ̄wẹ̄ nya ma, nya be̱lẹ̄ ī ngi ma. Nūmui na a lọ̄ ngi hindọ̄-lọ̄i, o̱ ngi nyāha-lọ̄i, i dẹ̄wẹ̄ nya ma, nya be̱lẹ̄ ī ngi ma.*

38 *Nūmui na ē̱ kpàkpà-wūlu wūmbu, a tọ̄ nya wọ̄ma, nya be̱lẹ̄ ī ngi ma.*

39 *Nūmui na a ngi lẹ̄vui gọko, a ndọ̄lo hũ, kẹ*
nūmui na a ngi lẹ̄vui lọ̄hũ nya va, a sọ̄ lo.
40 *Nūmui na a wu gūru, i nya gūrua, kẹ nūmui*
na a nya gūru, i nūmui na gūrua, a nya dọ̄ni.
41 *Nūmui na a profiti gūru profiti bijẹ́i hũ, a*
profiti māwa jọ̄ lo; kẹ nūmui na a tọ̄nya-mo gūru,
tọ̄nya-mo bijẹ́i hũ, a tọ̄nya-mo māwa lo jọ̄.
42 *Kẹ nūmui na gbi lo, a nja wūlọ̄ vẹ̄ ikūlọ̄i*
jīsia yẹ̄la wẹ, pọ̄ma-mo bijẹ́i hũ, tọ̄nya lẹ̄ ngẹ wu
ma, ẹ̄ ngi mawāi lọ̄hũ kūlọ̄ bẹ.

NGŪ XI.

Kẹ kina iyẹ wẹ̄ni kẹ Jisu iyẹ kpọyoni a ngi wọ̄ma-
bẹlẹ́sia pū mahũ fẹlẹ́sia lāhila, i gbīa mīandọ̄ kā wẹ̄
va, kẹ njīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ va, tā-waísia hũ.
2 *Kẹ kina Johani iyẹ mẹ̄nini kpindi wẹ́ bu*
ngẹ̄ngẹ́sia Kristi i pẹ̄ni, i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia fẹ̄lẹ̄ dọ̄.
3 *Ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: bia lo wọ na lẹ̄ a wāma, ọ*
mu ipẹ̄ka māwulo?
4 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: a li wu hindẹ́i*
jísia gẹ gbọma a Johani, násia wa mẹ̄ni, kẹ násia
wa to.
5 *Kẹ mbọ̄lẹ̄-bẹlẹ́sia ti tūwo lọ̄a, kpolo-bẹlẹ́sia ti jīa,*
kpokpou-bẹlẹ́sia ti bāọ̄a; ngọ̄li hũ gbonda-bẹlẹ́sia ti
njīa mẹ̄ni; hā-bẹlẹ́sia ti hijẹ̄, nyani-bẹlẹ́sia, ti njīā
yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ ti ma.
6 *Kẹ nūmui na bẹtẹ̄ngo lẹ̄, na ẹ̄ lī dẹ̄wẹ̄ nya*
hinda va.

7 *Kẹ kina tiyẹ lini Jisu i tātọa a ndẹ̄la nūnga
ma: gbẹ̄ lo wu lini ngọ̄lẹ́i hū toma? Kọtọpoṅ lẹ̄
fẹfẹ́i a sẹjia?*
8 *Kẹ gbẹ̄ hāni wu lini toma? Nūmu lẹ̄ mayīlingo
a kūla nyandẹ̄ yẹ̄kpẹ́i? kpẹ̄lẹ, násia ta kūla nyandẹ̄
yẹ̄kpẹ́i yīli, ti māhā yẹ̄ pẹísia bū.*
9 *Kẹ gbẹ̄ hāni wu lini toma? profiti? I nya ngẹ
wu ma, i dẹ̄wẹ̄ni profiti ma.*
10 *Gbāmailẹ̄ ji lo wọ ngi hinda nyẹ́gingo: kpẹ̄lẹ
ngi nya lọ̄moi lọ̄a bi yāmẹ̄i lūgo, na a bi wẹ̄lẹ́i
hūgbātẹ bi lūgo.*
11 *A tọ̄nya ngẹ wu ma, násia līa nyāhanga ti ti
lẹ̄ni, yẹ̄la bẹ ī hijẹ̄i lo a lẹ̄wẹ̄ Johani Baptisti-moi
ma, kẹ na ikūlọ̄i lẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū gẹ̄nyẹ́i hū i lẹ̄wẹ́i ngi
ma.*
12 *I hiti Johani Baptisti-moi ngi vọ̄lọ̄ísia ma,
kẹ ikpẹ̄mẹ́i na ma, ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū gẹ̄nyẹ́i ti ngi
sọni a kpāya, kẹ násia ti vūlango, ta mbūmbu a
kpāya.*
13 *Gbāmailẹ̄ profitísia gbi, kẹ sāwẹ̄i, tiyẹ tūwo ma
yīa-lẹ́i lo ngíyẹ Johani i wāni.*
14 *Kẹ kina wa kūru lo, ji lo Eliasi lẹ̄, na wọ a
wāma.*
15 *Nūmui na a ngọ̄lísia* **ti** *ngi ma, mẹ̄ni va, gbẹ̄
i mẹ̄ni.*
16 *Kẹ gbẹ̄ hinda lo, nga mbọ̄ndẹ́i ji hūma ma?
Pẹ̄ngo lẹ̄ bẹ̄kẹ̄ ndẹ̄nga ti na ti hẹ̄ini fẹ̄lẹ̄gọmẹ́sia, ta
ti mbāngẹ́sia dọ̄lima:*

17 *Ti ndẹ̄ ti ma, tẹ̱: mu kọlẹ̄ vẹ̱nga wu*
ma va, wū gbūani; mu wō̱loa wu ma, ke wū
wō̱loni.
18 *Gbāmailẹ̄ Johani i wāni īyẹ̱ mẹ̱hẹ̱ mẹ̱ma, o̱*
gbolẹ̄ wẹ̄ma, kẹ̱ ti ndẹ̄a, tẹ̱: Devili ngi hũ.
19 *Kẹ̱ nūmu-hindọ̄-lọ̄i i wāni, a mẹ̱hẹ̱mẹ̱, a gbolẹ̄*
wẹ̄, kẹ̱ ti ndẹ̄a, tẹ̱: Mẹ̱li-moi gbẹ̄lẹ̱, kẹ̱ ndō̱ gbolẹ̄-moi,
kẹ̱ navọ̄-yāndo-bẹlẹ́sia, ke hinda nyāmuísia ti mbāi.
Kẹ̱ nẹ̱mahũlẹ̱wẹ̄ tō̱nyango lẹ̄ ngi lẹ̄nga lābu.
20 *Kẹ̱ i tātọ̄a a yīala tẹísia ma, hindẹ́i na ngi*
yẹ̄ngẹ̄ wāwaísia tiyẹ̱ wẹ̄i lo na, gbāmailẹ̄ tīyẹ̱ wọ̄tẹ̄ni:
21 *Yẹ̱: Pọ̄wọ̄ lo bi ma Korasi; pọ̄wọ̄ lo bi ma*
Betsaida; gbāmailẹ̄ ina ngẹ̄ngẹ̄ wāwaísia tiyẹ̱ wẹ̄ni
bi hũ, na tiyẹ̱ wẹ̄ni Tiro kẹ̱ Sidoni hũ lo, ta wẹ̄la lo
wo̱gbà a wọ̄tẹ̄la ngō̱-kūla hũ, kẹ̱ ndūvu hũ.
22 *Kẹ̱ nya ngẹ̱ wu ma, ngẹ̱, a yẹ̱ kūna fīsa Tiro,*
kẹ̱ Sidoni va, sẹ̄li vọ̄lọ̄i ma, i lẹ̄wẹ̄ wu ma.
23 *Kẹ̱ bia, Kaperni, na tẹ̱̀ngo ngẹ̄lẹ̄ ma, ba yiẹ̄ lo*
jehenna ma; gbāmailẹ̄, ti ndẹ̄ ngẹ̄ngẹ̄ wāwaísia wo̱
wẹ̄ni bi hũ, tiyẹ̱ wẹ̄ni Sidoni hũ, a lo dọ̄ni na a
fọ̄lọ̄i ji bẹ̱.
24 *Kẹ̱ ngi ndẹ̄ wu ma, ngẹ̱: a yẹ̱ lo kūna fīsa*
Sodomi lō̱loi va, sẹ̄li vọ̄lọ̄i ma, i lẹ̄wẹ̄ bi ma.
25 *Ikpẹ̄lẹ́i na ma Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄, yẹ̱: ngi sẹ̱-*
gbīa bi ma, o̱ nya Kẹ́i, Ndẹ̄moi ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ va, kẹ̱
ndo̱ẹ́i: gbāmailẹ̄, bi wẹ̄la a hindẹ́i jísia lō̱wula
nẹ̱mahũ-lẹ̄-bẹla ma, kẹ̱ hinda-go̱-bẹla, kẹ̱ bi kẹ̱la a
ndọ̄lāngo.

26 *Ǹī lo na, nya Kę̄i; gbāmailę̄ ǹī lo toni
gbękpę̄ngo bi yāma.*
27 *Ke̱ hānísia gbi nya Ke̱ ti vę̄a nya we̱, ke̱
nūmui gbi ē̱ nūmu-hindǭ-lǭi go̱, ke̱ Kę̄i, tabao
nūmui gbi i Kę̄i go̱, ngíye̱ma hindǭ-lǭi, ke̱ nūmui
gbi lo nū-lǭi i lǭni, i ke̱ a ngię̄.*
28 *A wa nya yę̄ wua gbi, wa yę̄ngę̄, wa hāka
mīni wǭpǭ, nga wu go lo a ndē̱vu.*
29 *A nya gāmbi wūmbu wu ma, wu gara a nya
hinda, gbāmailę̄ nya vē̱lingo, ke̱ nya lī lē̱lingo lę̄, ke̱
wa ndē̱vu jo̱ lo wu yafę́sia hũ.*
30 *Gbāmailę̄ nya gāmbi ī mīni, ke̱ nya hākę́i
pǭwǭngo lę̄.*

NGŪ XII.

*Ke̱ ikpę̄lę́i na ma Jisu iye̱ lę̄wę̄, tę̄nę̄ vǭlǭi ma ngǭ
gbāę́sia hũ, ke̱ ndō̱le̱ iye̱ ngi wǭma-bęlę́sia hǭuni, ke̱
ti tātǭa a ngǭi būtala, ta mē̱.*
2 *Ke̱ kina Farisísia ti toni, ti ndę̄ ngi ma, te̱,
kpę̄le̱, bi wǭma-bęlę́sia ta na wę̄ mā-ī-hǭuni pę̄ va,
tę̄nę̄ vǭlǭi ma.*
3 *Ke̱ i ndę̄a ti ma, ye̱: wu hindę́i ge̱i lo wo̱ na
Davidi i pę̄ni, kina ndō̱le̱ iye̱ ngi ma, ke̱ násia, ta
tię́ni, ti ye̱ lo?*
4 *Kina iye̱ wāni Ngę́wo̱ ngi wē̱bu, i kpohũi na
mē̱, tiye̱ pūni kāka ma, na mā-ī-hǭuni ngi ma mē̱
va, o̱ násia va tiye̱ ngi wǭma, ngíye̱ ma almamísia
lę̄kę̄ va?*

5 *Q̱ wu kḙi lo wo̱ sāwḙ́i hũ, ji tḙnḙ vo̱lo̱ísia ma*
almamísia kā-wḙ́bu, ta tḙnḙ́i nyāni, kḙ kāyḙ ī ti
ma?
6 *Kḙ nya ngi ndḙ wu ma, ngḙ, hindḙ́i ji nū yḙla*
lo na, i wōni i dḙwḙ kā-wḙ́ bu ma.
7 *Kḙ kḙa wu ji hũgo̱i lo, yḙ: nga mānuma gūru,*
kḙ ngḙ sā-gbiala gūru, wā na lḙ, kāyḙ ī ti ma.
8 *Gbāmailḙ nū-lo̱i lo Ndḙ́moi a ngiḙ tḙnḙ vo̱lo̱i bḙ*
ma.
9 *Kḙ kina iyḙ gbiāni mīa, i li ti kā-wḙísia bu.*
10 *Kḙ kpḙlḙ, kḙna yḙla lo iyḙ na, na ngi lo̱ko̱i*
bḙngo, kḙ ti ngi mōlia, tḙ, nyāndḙngo lḙ mbāwo̱ wḙ
va, tḙnḙ vo̱lo̱i ma? Ko̱ wḙi ta ngi māyīa gḙ.
11 *Kḙ i ndḙnga ti ma, yḙ: nūmu igbḙ lo wu līa,*
mbāla yḙla a yḙ ngi yḙya, kḙ ina i gūla ndo̱wa hũ,
tḙnḙ vo̱lo̱i ma, ḙ ho̱uma a gbīa na?
12 *A yḙ na ho̱ nūmu ī gbḙkpḙni i dḙwḙ mbāla*
ma? Ji valḙi, ḙ sāwḙ́i nyāni hinda yḙkpḙ wḙma,
tḙnḙ vo̱lo̱ísia ma.
13 *Kḙ i ndḙa tā-moi ma, yḙ: bi lo̱ko̱i lāmbo̱, kḙ i*
tāmbo̱nga, kḙ i bāwo̱a kina ipḙkḙ́i na.
14 *Kḙ Farisísia ti gbiā, ti li ngū-ḥitḙ-wḙma ngi*
va, ta yḙ pḙ, ti ngi wā.
15 *Kḙ kina Jisu iyḙ go̱ni, kḙ i gbiā na, kḙ nūnga*
gbo̱to̱a ti to̱a ngi wo̱ma, kḙ i ti gbi bāwo̱a.
16 *Kḙ i ti lāhinga, yḙ, tā ngi hinda hũgḙ.*
17 *Kḙ njiḙ́i na a wa lḙwḙma, na profiti Isaya,*
iyḙ ndḙni wo̱, yḙ:

18 *Kpẹ̄lẹ nya boilōpọ̄i, na ngi hũwoyoni, nya
līma-moi, na nya lī lelingo ngi ma; nga nya yāfẹ́i
wu lo ngi ma; a sẹ̄li hinda ge lo a kafrísia ma.*
19 *E māgau wẹ̄, ẹ̄ kpāwọ̄, tabao nūmu gbi ẹ̄ ngi
wọ̄ mẹ̄ni pẹ̄lẹísia hũ.*
20 *Kọ̄tọ̄pọ̄n mbọ̄wānga lo, ẹ̄ ngālẹ̄, fandẹ̄ lūlingo ā
ndūfẹ̄, ngíye ke a sẹ̄li hinda dẹ̄wẹ̄ igūma.*
21 *Ke ngi bijẹ́i hũ lo kafrísia ta lāla.*
22 *Ke ti wā angiẹ̄ a nū yẹ̄la ngāfa nyāmu ngi
hũ, ngi bọ̄lẹ̄ngo, ngi mūmūngo, ke i ngi bāwọ̄a. Na
wọ̄ma bọ̄lẹ̄-moi i toa lo, ndamūmū-moi i yīa.*
23 *Ke nūnga gbi ti wū hũ i wū, te: Davidi ngi
hindọ̄-lọ̄i a ji.*
24 *Ke kina Farisísia ti mẹ̄nini, te, kẹ̄nẹ́i ji ī
ngāfa nyāmuísia gbiāma, ngíyema Beelzebuli ngāfa
nyāmuísia ti māhẹ́i.*
25 *Ke Jisu i ti nẹ̄mahuísia goa, i ndẹ̄ ti ma, ye:
kẹ̄nyẹ́i gbi lo, a ngi vūlui lūahũ gōle, a tọ̄mbu la, ke
kẹ̄nyẹ́i gbi lo, o pẹ́i na lūahũ gōle ta vūlui ma, ẹ̄
gūa dọ̄la.*
26 *Ke ina Satani i Satani gbīa lo, i ngi vūlui
lūahũ gōlea, ngi gẹ̄nyẹ́i a yẹ̄ na dọ̄?*
27 *Ke ina nya Beelzebuli lo, nga ngāfa nyāmuísia
gbiala, yẹ̄ lo wu lẹ̄ngẹ́sia ta ti gbiala? Falẹ̄, tia lo,
ta wọ̄tẹ̄ a wu nyāmẹ́sia.*
28 *Ke ina ngi ngāfa nyāmuísia gbiāma a Ngẹ́wo
ngi yāfẹ́i, ke Ngẹ́wo gẹ̄nyẹ́i i wā ho wu yẹ̄.*
29 *O nūmu yẹ̄la a yẹ̄ wa kpāya-moi yẹ̄ pẹ̄bu, i*

*ngi nāvǭīsia nyāni, ngíye̱ ma a kpāya-moi yīli pē̱ǹ?
ta lo nā, a ngi wē̱lé̱i nyāni.*
30 *Nūmui na mā tā ī lę̄ ī nya wǭma; ke̱ nūmui
na mā tā mē̱ ngāndo, i fāyama hũ̄ lo.*
31 *Fālę̄ nya nge̱ wu ma: hinda nyāmui gbi lo, ke̱
njīa nyāmu lę̄lę̄i, nūnga ta mānuma jǭ̱ lo; ke̱ nā
njīa nyāmu lę̄-bęla ngāfa yę̄kpę̄i ma, mānuma gbī
ī na nūnga va.*
32 *Ke̱ nūmui gbi lo a njīa nyāmu lę̄ nū-lǭi ma,
a mānuma jǭ̱ lo; ke̱ nūmui gbi lo, a njīa nyāmu lę̄
ngāfa yę̄kpę́i ma, mānuma gbī ī na ngi va, o̱ ndǭ̱loi
ji hũ̄, o̱ ndǭ̱loi na kūna a wāma.*
33 *O̱ pę̄ ngūlui i gbę̄kpę̄, ke̱ ngi wūlu-wę́i i gbę̄kpę̄,
o ina na ī lę̄, pę̄ ngūlui i nyāmu, ke̱ ngi wūlu-wę́i
i nyāmu; gbāmailę̄ ta ngūlu go̱ ngi wūlu-wę́i na lo.*
34 *O̱ tūpu bǭndę́i ji, i yę̄ na, wu hinda
nyāmungo, wa njīa yę̄kpę́i lę̄; gbāmailę̄ hinda gbǭtǭ
a ye̱ nē̱mahũi, ta lo ndę́i a ndę̄.*
35 *Nūmu yę̄kpę̄ sǭ̱-hāni yę̄kpę̄ lāma-gbāte̱mę́i ngi
līma lo, a gbīa a hāni yę̄kpę̄a lo; ke̱ nūmu nyāmu,
sǭ̱-hāni nyāmua lāma-gbāte̱mę́i, a gbīa a sǭ̱-hāni
nyāmuísia lo.*
36 *Ke̱ nya nge̱ wu ma malama yię́i gbi nūnga ta
ndę̄, ta hũge̱ lo kūna sę̄li vǭlǭi ma.*
37 *Gbāmailę̄ a bi lāyię́sia lo, ta kāyę̄ gbe̱ bi ma,
ke̱ a bi lā-yię́sia lo, ta bi lē̱la.*
38 *Ke̱ ko̱lo-nyę́gi-bęla ti lę́nga, ke̱ Farisísīa ti
pǭtę̄a, te̱: kā-moi, mu lǭni mu nāli do, ba pę̄.*

39 *Kḛ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yḛ: hinda nyāmu, kḛ
pọ̄ẹ̄-gbīa bọ̄ndẹ́i ji, ta nāli lọ̄lo, kḛ nāli gbī ḛ̄ gḛla,
ngíyḛma profiti Jona ngi nāli.*
40 *Kḛ kina Jona iyḛ wọ fọ̄lọ̄ sāwa, kḛ kpindi
sāwa nyḛ-wāi ngi gọ̄hū, ǹī bḛ nūmu-hindọ̄-lọ̄i a yḛ
na fọ̄lọ̄ sāwa, kḛ kpindi sāwa ndọ̄ẹ́i lī hū.*
41 *Kḛ nūnga Ninive ta hijẹ̄ lo, kūna sẹ̄li gbẹ̄lẹ̄mẹ́i
a mbọ̄ndẹ́i ji, kḛ ta ngi lḛ; gbāmailẹ̄ ti gili lo wọ ti
wọ̄tẹ̄ ikpẹ̄lẹ́i na Jona, iyḛ njīa lẹ̄; kḛ kpẹ̄lḛ na wọ̄ngo
i dẹ̄wẹ̄ Jona ta lo bẹ̄.*
42 *Mbui nyāhẹ́i-māha a hijẹ̄ lo kūna sẹ̄li gbẹ̄lẹ̄mẹ́i
a mbọ̄ndẹ́i ji, i ndḛ̄; gbāmailẹ̄ i hijẹ̄ lo wọ ndọ̄ẹ́i
gḛ̄lḛ̄mẹ́i lo Solomoni ngi nḛ̄mahū-lẹ̄wẹ̄ mḛ̄ni va; kḛ
kpẹ̄lḛ na ngọ̄longo Solomoni ma, ta lo bẹ̄.*
43 *Kina ngāfa nyāmui i gbiā lo nūmu hū, a jīa
hinda bẹ̄ngoa lo, a ndḛ̄vu lọ̄lo, kḛ ḛ̄ do.*
44 *Kḛ i ndẹ̄a, yḛ, nga yāma lo nya wḛ́bu, hindẹ́i
ngi hijẹ̄i na; kina i wā lo, i mālẹ̄ hāni gbi na
mbu yẹ̄lango, mbu gbātḛngo.*
45 *Kḛ i yā, i ngāfa nyāmu wẹ̄ka wọfẹ̄la wūmbu,
ti hinda nyāmungo ti dẹ̄wẹ̄ngo ngi vūli ma, kḛ ti
wā mbu, ti hẹ̄i na, kḛ kẹ̄nẹ́i ngi gḛ̄lḛ̄mẹ́i i nyāmuni,
i lẹ̄wẹ̄ ihālagẹ́i ma. Ǹī bḛ a wẹ̄ma a hinda nyāmu
bọ̄ndẹ́i ji.*
46 *Kina lḛ iyḛ yḛ̄pḛma nūnga yẹ̄, kpẹ̄lḛ ngi njẹ̄i, kḛ
ngi ndẹ̄ngẹísia ti dọ̄ni pọ̄ma, ti lọ̄ni, ti yḛ̄pḛ a ngiẹ̄.*
47 *Kē yẹ̄la i ndẹ̄a ngi yẹ̄, yḛ, kpẹ̄lḛ, bi njẹ́i, kḛ bi
ndẹ̄ngẹísia ti dọ̄ni pọ̄ma, ti lọ̄ni, ti yḛ̄pḛ a biẹ̄.*

48 *Kẹ i pọtẹa, i ndẹ̄ nā ma, ti ndẹ̄ni ngi ma, yẹ: Yẹ̄ lo nya njẹ́i lẹ̄, kẹ yẹ̄ni lo nya ndẹ̄nga lẹ̄?*
49 *Kẹ i ngi lọ̄kọ̄i lāmbọ̄a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma, i ndẹ̄a, yẹ: kpẹ̄lẹ, nya njẹ̄i, kẹ nya ndẹ̄ngẹísia.*
50 *Gbāmailẹ̄, nūmui gbi lo, a nya Kẹ́i ngi hindẹ́i wẹ̄, nā i ngẹ̄lẹ̄-gọhū, ta sẹ̄ lo nya ndẹ̄-hindọ̄ i lẹ̄, kẹ nya ndẹ̄-nyāha-lọ̄i, kẹ nya njẹ́i.*

NGŪ XIII.

Ifọ̄lọ̄i na yakpẹ́i ma Jisu i gbīa pẹ́bu, i li, i hẹ̄i gbọ̄yẹ̄ gbẹ̄ānga.

2 *Kẹ nūnga gbọ̄tọ̄a ti yāndoa ngi yẹ̄ nyíkọ gbi, ta lo i wilia ndẹ́ndẹ́ yẹ̄la hū, i hẹ̄i; kẹ nūnga gbi tiyẹ dọ̄ni ngíyẹ̄ ma lo.*
3 *Kẹ i hāni gbọ̄tọ̄a lẹ̄a ti ma sālẹísia hū, yẹ: kpẹ̄lẹ: Tū-hāni hī-moi i lini hāni hīma;*
4 *Kẹ kina i hīni tū-hāni gālẹísia tẹ́nga ti gūla pẹ̄lẹ́i yāka ma, kẹ ngẹ̄lẹ̄ya ṅọnoísia ti wā, ti mẹ̄ feṅ.*
5 *Ti tẹ́nga ti gūla kọtu ṅinda ma, hindẹ́i tī pọ̄lo gbọ̄tọ̄ jọ̄ni na, kẹ ti vālẹa kẹ-yakpẹ̄, ji va tīye pọ̄lo gbọ̄tọ̄ jọ̄ni.*
6 *Kẹ kina fọ̄lọ̄i iyẹ hijẹ̄ni kẹ ti lọgbọ̄a, gbāmailẹ̄ hāpẹ̄ gbī tī hū, kẹ ti bẹ̄nga.*
7 *Kẹ ti tẹ́nga ti gūla ngālísia līa, kẹ ngālísia ti vālẹa, ti ti hūgbẹ.*
8 *Kẹ ti tẹ́nga ti gūla ndọ̄lo yẹ̄kpẹ̄ ma, ti wua a ngūlu-wua, ti lẹ́nga nū lọ̄lu gbọyongo, ti lẹ́nga*

nū sāwa gbo̱yongo, ti lẹ́nga nū yẹ̄la gbo̱yongo mahū pu.

9 *Nūmui na ngọ̄li a ye̱ ngi ma, mē̱ni va, gbe̱ i mē̱ni.*

10 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā, ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: gbe̱ va lo ba yīa ti yẹ̄ sālẹ́sia hū̃?*

11 *Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ji va fẹ̄ngo a wuẹ̄, wu ndō̱wu hindẹ́sia hū̃go̱ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ gē̱nyẹ́i hū̃ va, ke̱ fẹ̄ngo ī lẹ̄ násia we̱.*

12 *Gbāmailẹ̄ nūmui gbi lo i sō̱loa, ta lo ta fẹ̄ ngiẹ̄, ke̱ a sō̱ lo gbo̱ma gbọ̄tọ̄ngo gboṅ, ke̱ nūmui na gbi lo ī sō̱ni, ta lo ta kpīa ngi yẹ̄ya i we̱ be̱ a na vūli ngi yẹ̄ya.*

13 *Fālẹ̄, nga yīa ti yẹ̄ sālẹ́sia hū̃, ji va ta tūwo lo, ke̱ tē̱ to; ta ngọ̄ mē̱nima, ke̱ tē̱ mē̱ni, tabao tē̱ hū̃go̱.*

14 *Ke̱ ti hū̃ lo Isaya ngi la-yiẹ́i a walẹ̄ma, na i ndẹ̄ni wo̱, ye̱: A mē̱nila, wa mē̱ni lo, ke̱ wē̱ hū̃go̱, ke̱ a tola, wa to lo, ke̱ wē̱ hū̃go̱.*

15 *Gbāmailẹ̄ nūngẹ̄i jīa ti lísia ti mīnia gboṅ, ti wọ̄lísia ti hū̃gbondā njīa mē̱ni va; ke̱ ti yāmẹ́sia lo ti gbowua, ko̱ hū̃ yẹ̄la ma be̱ ti tūwo lo a ti yāmẹ́sia, ke̱ ti njīa mē̱ni a ti wọ̄lísia, ke̱ ti hū̃go̱ a ti lísia, ti wọ̄tẹ̄, ngi ti bāwọ̄.*

16 *Ke̱ wu yāmẹ́sia ti be̱tēngo lẹ̄, ji va ti tūwo lo, ke̱ wu wọ̄lísia, ji va ti njīa mē̱ni.*

17 *Tō̱nya lẹ̄ nya ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱ profiti ti gbọ̄tọ̄a, ke̱ tō̱nya-bẹlẹ́sia tiye̱ lọ̄i lo wo̱, ti hindẹ́i jísia*

lo, wu ti doma, ti hindéi jísia mē̱nila, wu mē̱nima,
ke̱ tī mē̱nini.
18 *Fālẹ̄ a sālẹ́i mē̱ni tū-hāni-hĩ-moi va.*
19 *Kina nūmui gbi i kē̱nyé̱i ngi yiẹ́i mē̱nia lo, ke̱*
ī hũgo̱ni, ke̱ hinda nyāmu-moi i wa, i na gbīa na
hĩngo ngi līma. Ji lo i tū-hāni gālé̱i jō̱ni pẹ̄lẹ́i
yāka ma.
20 *Ke̱ nūmui na a tū-hāni gālé̱i jo̱i lo ko̱tu*
hinda ma, ta sẹ̄ lo, a njiẹ́i mē̱ni ke̱-yakpẹ̄ a kọ̄hũne̱
i kūlu.
21 *Ke̱ hapẹ̄ gbī ī ngi vūli hũ, a ye̱ lo na le̱ kūlọ̄,*
ke̱ kina mo̱ne̱a ti hijẹ̄a, o̱ ngāfa hinda njiẹ́i va, hũ
ē̱ le̱mbi, ngi lī dē̱wẹ̄a.
22 *Ke̱ nūmui na i tū-hāni gālé̱i jō̱ni ngālísia līa*
hũ, ta lo i njiẹ́i mē̱nini, ke̱ ndo̱ẹ̄i ji gbẹ̄a, ke̱ nū-gō̱le̱
kpāte̱ísia, ti njiẹ́i hũgbe̱a, ta lo ē̱ wua ngūa gbi.
23 *Ke̱ nūmui na i tū-hāni gālé̱i jō̱ni ndō̱lo yẹ̄kpẹ́i*
ma, ta lo na, a njiẹ́i mē̱ni, i hũgo̱; ta be̱ i wua,
té̱nga nū-lō̱lu gbo̱yongo, té̱nga nū sāwa gbo̱yongo,
té̱nga nū yẹ̄la gbo̱yongo mahũ pu.
24 *Ke̱ i sālẹ̄ wẹ̄ka lẹ̄a gbo̱ma ti ma, ye̱: Ngẹ̄lẹ̄-*
gọ̄hũ gē̱nyé̱i hūmango lẹ̄ kẹ̄na yẹ̄la ma, na i tū-hani
yẹ̄kpẹ́i hĩni ngi gbālẹ́i hũ.
25 *Ke̱ kina nūnga ti yīni, ke̱ ngi gonyo̱i i wā, i*
ndondovo hĩ mbẹ́i hũ, i li ngiẹ̄.
26 *Ke̱ kina iye̱ vālē̱ni, i wua, ke̱ ndondovoísia be̱*
ti ge̱a.
27 *Ta lo mawé̱ bu ngi bo̱ilō̱pọ̄ísia ti wāni, ti ndẹ̄*

ngi ma, tẹ, nya kẹ, biyẹ tū-hāni gālẹ́i yẹ̄kpẹ̄ hīni bi
gbālẹ́i hũ? Mī lo họ ndondovọ̄i jísia ti hijẹ̄a na?
28 *I ndẹ̄ ti ma, yẹ: nya gonyọi lo i ji wẹ̄ni. Kẹ*
ngi bọilọ̄pọ̄ísia ti ndẹ̄a ngi ma, yẹ: ba lūma lo họ
mu li, mu ti wūkpīa?
29 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: sāọ̄, wa lo woi ndondovọ̄i*
wūkpīama, wu mbẹ̄i bẹ wūkpia.
30 *Gbẹ ti vẹ̄njo ti lọ̄la a dẹ́nga, ngíyẹ kẹ mbālẹ̄-*
gbẹ́i, kẹ mbālẹ̄-gbẹ́i la ma, nga ndẹ̄ lo tẹ̄wẹ̄-bẹla ma
ngẹ: a ndondovọ̄i wūkpīa pẹ̄i, wu ti yīli mo va, kẹ
mbẹ́i yāndo nya gbūẹ́i la.
31 *Kẹ i sālẹ̄ wẹ̄ka bẹ lẹ̄a ti ma, yẹ: Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ*
gẹ̄nyẹ́i hũ pẹ̄ngo lẹ̄ bẹ pū-gipo gālẹ yẹ̄la, kẹ̄na yẹ̄la
iyẹ mbūmbuni, i hī ngi gbāẹ́i hũ.
32 *Na a tọ̄nya sẹ̄, ta lo tū-hāni gālẹ wūlọ̄i lẹ̄,*
tū-hāníśia gbi līa; kẹ kina i lọ̄la lo, ta lo a wẹ̄a i
mbā-wāi tifānga gbi līa; kẹ i wẹ̄a a ngūlu, ta lo
ngẹ̄lẹ̄ya ṅọnísia ta wa, ti hẹ̄i ngi bẹ̄kẹísia hũ.
33 *Sālẹ̄ wẹ̄ka bẹ lo i ndẹ̄ni ti ma, yẹ: Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ*
gẹ̄nyẹ́i hũ wẹ̄ngo lẹ̄ bẹ hũvẹ-hāni, na nyāha yẹ̄la i
mbūmbuni, i hũpu a kpohũ mọ̄la sāwa hũ, ngíyẹ kẹ
gbi hũ vẹ̄ndani.
34 *Hāni jísia gbi lo Jisu i ndẹ̄ni nūnga ma*
sālẹísia hũ, kẹ ngíyẹ yīai lo sālẹ́i hũ, ẹ̄ yīa ti yẹ̄.
35 *Kẹ na a wā ndẹ̄wẹ̄ma na profiti iyẹ ndẹ̄ni*
wọ, yẹ: nga nya la wọ̄ lo sālẹísia hũ; ngā njiẹ́i
násia lẹ̄ lo ndamagbātẹngo ndọ̄wu hũ a ndọ̄loi tātọ̄
gbẹ̄lẹ́i wọ.

36 Ke̱ kina Jisu i pẹa nūnga ti yāma, i ya pē̱bu,
ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā ngi yẹ̄, te̱: sālẹ̄i ji hũge̱ a
muẹ̄ ndondovọ̄i na gbāẹ́i hũ.
37 Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: nūmui na i
tū-hāni gāle̱ yẹ̄kpẹ̄i hĩni, nū-hindọ̄-lọ̄i lẹ̄.
38 Kpālẹ́i ndō̱loi mīa; tū-hāni gāle̱ yẹ̄kpeísia
kē̱nyē̱i hũ lẹ́nga mīa, ke̱ ndondovọ̄i hinda nyāmu-
moi lẹ́nga mīa.
39 Konyo̱i na a ti hĩ Devili lẹ̄; mbā-lẹ̄wẹ̄-gbẹ̄i lo
a ndō̱ẹ́i ige̱lē̱mẹ́i; ke̱ tū-hāni-dẹ̄wẹ̄-bẹla lo anjelísia.
40 Ke̱ kina ti ndondoísia wūkpia lo, ti ti mo; ǹĩ
be̱ kūna a wẹ̄ma ndō̱loi ji gē̱lē̱mẹ́i.
41 Nūmu-hindọ̄-lọ̄i a ngi anjelísia dẹ̄wẹ̄ lo, ti
hāni násia gbi gbīa ngi gē̱nyē̱i hũ ta ngāfa wẹ̄, ke̱
násia ta hinda nyāmu wẹ̄.
42 Ke̱ ti ti wili hindẹ́i na ngombu wāi na; mīa
lo kpau a ye̱ na, ke̱ ngongolu ho̱lānga.
43 Ta lo na tō̱nya-bẹlẹ́sia ta vọ̄ be̱ kina fọ̄lọ̄i na ti
Kẹ̄i gē̱nyē̱i hũ. Nūmui na ngọ̄li ngi ma mē̱ni va,
gbē̱ (be̱) i mē̱ni.
44 Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyē̱i hũ wẹ̄ngo lẹ̄ gbo̱ma be̱ kpātē̱i
ndō̱wungo gbāẹ̄i hũ. Ke̱ kina nūmu i kō̱goa lo, a
ndō̱wu lo, i li a gọ̄hũ ne̱, i na gbi mājia ngi yẹ̄ya, i
gbātē̱i na yẹ̄ya.
45 Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyē̱i hũ wẹ̄ngo lẹ̄ gbo̱ma be̱
fẹ̄lẹ̄go̱-mo, a ngọ̄to yẹ̄kpẹ̄a wo̱koli:
46 Ke̱ kina i ngọ̄to yẹ̄la doa lo kpà-gbānga wa, ke̱
i ya, i na gbi mājia ti ye̱ ngi yẹ̄ya, i ngẹ̄ya.

47 *Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ gẹ̄nyẹ́i hū̃ wẹ̄ngo lẹ̄ gbọma bẹ
mbọ̄ma, na tiyẹ gūla gbọ̄yẹ̄ hū̃, ti hāni gẹ̄gẹ̄ísia gbi
hộua.*

48 *Kẹ kina nda-vẹ̄ndani kẹ ti ndānga ngíyẹ̄
ma, kẹ ti hẹ̄nga, ti igbẹ̄kpẹ́i yāndo hāka hū̃, kẹ
inyāmuísia ti pili:*

49 *Nī kūna a wẹ̄ma ndọ̄loi gẹ̄lẹ̄mẹ́i. Kẹ anjelísia
ta wa lo, ti nūnga nyāmuísia gbīa tọ̄nya-bẹlẹ́sia līa.*

50 *Kẹ ta ti wili ngombu wā hū̃ lo, mīa lo ngọ̄ a
yẹ na, kẹ ngongolu họ̄lānga.*

51 *Kẹ Jisu i ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu hindẹ́i jísia gbi
hū̃gọnga? Ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: I, Ndẹ́moi.*

52 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Fālẹ̄, kọlo-nyẹ́gi-mo
gbi lo ngi gāngo Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ gẹ̄nyẹ́i va, ngi wẹ̄ngo lẹ̄
bẹ kẹ̄na yẹ̄la mawẹ́ bu ma, na a gbīa a hāni nīna,
kẹ hāni wọ̄va ngi gbātẹ́i hū̃.*

53 *Kina iyẹ wẹ̄ni kẹ Jisu i gbọyoa a sẹ̄li jísia
hẹ̄ila, i gbīā mīandọ̄.*

54 *Kẹ kina iyẹ wāni ngi nda lọ̄loi hū̃, i ti gā ti
kawẹ́sia bu, ta mīa ti hū̃ iyẹ wūni; ti ndẹ̄, tẹ: mī
lo kẹ̄nẹ́i ji, i nẹ̄mahū̃-lẹ̄wẹ́i ji jọi lo na? Kẹ ngẹ̄ngẹ̄
wāwāi jísia.*

55 *Ngūlu bẹli-moi ngi hindọ̄-lọ̄i ā ji? ngi njẹ́i lẹ̄
ta tọ̄li a Maria? Kẹ ndẹ̄ngẹ́sia Jakobi, kẹ Josi, kẹ
Simoni, kẹ Judasi?*

56 *Kẹ ngi ndẹ̄-nyā-lọ̄ísia ma tiẹ́ni gbi tī lẹ̄? mīa
lo tā-moi ji hindẹ́i jísia gbi jọni na?*

57 *Kẹ ti lī i dẹ̄wẹ̄a ngi ma. Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti*

ma, ye: mbēlē lo profiti ma, ngíye ma ngi nda lōloi hũ, ke ngi wēléi bu.

58 *Ke ī ngēngē wāwā gbọtọa wẹni na, ji va tē ngi họu a tōnya.*

NGŪ XIV.

Ikpẹ́i na ma Sāmẹ́i, Herodi, i Jisu ma dōwoi mēni.
2 *Ke i ndẹa ngi boilọpọ́ísia ma, ye: ji lo Johani*
lẹ, Baptisi-moi, i hijẹa hẹ́ísia hũ; fālẹ ngẹngẹ
wāwāísia, ti ti vūli gema ngi hũ.
3 *Gbāmailẹ Herodi iye Johani họui lo, i ngi yīli,*
i ngi wū kpindi wébu, Herodiasi va, ngi ndẹ́i Filipi
nyāhẹ́i.
4 *Gbāmailẹ Johani iye ndẹi lo ngi ma, ye: mā-i-*
họuni bi ngi jō.
5 *Ke kina iye lọni, i ngi wā, i lūwa nūnga ma,*
gbāmailẹ tiye ngi họui lo a profiti la.
6 *Ke kina Herodi lẹ-vọlọi ikọmẹ́i tiye họuni,*
Herodiasi ngi nyāha-lọi i gbūa ti yāma, i ne
Herodi we.
7 *Na ma lo iye gbọrọni, ye: a hāni gbi vẹ lo ngi*
yẹ, na a mōli.
8 *Ke ngi njẹ́i iye ngi nēmahũ dẹwẹni pẹ́i, ye:*
nya go a Johani Baptisi-moi ngi wūi bọli hũ.
9 *Ke māhẹ́i ngi lī gbi nyāningo ye lẹ, ke ngi*
bọlọi va, iye nguāni, ke na ta tiẹ́ni tiye hẹni mēhē
mēma, i ndẹ, ye, ti vẹ ngi we.

10 *Kḙ i nū lǫa, i Johani ngi wūi dḙwḙnga kpindi*
wḙ́bu.
11 *Kḙ ngi wūi tiyḙ wāi lo bǭli hũ lo, ti vḗ*
nyāpǭi wḙ, kḙ nyāpǭi i li, i vḗ bi njḗi wḙ.
12 *Kḙ ngi wǭma-bḙlḗsia ti wā, ti ngi wǭmḗi*
wūmbu, ti gbou, ti li, ti ndḗ Jisu ma.
13 *Kḙ kina Jisu iyḙ mḙ̄nini, i gbiā mīa, i*
wili ndḙ́ndḙ́ hũ, i li ndǭwu ma; kḙ kina nūngḗsia
tiyḙ mḙ̄nini, ti tǫnga ngi ma gǭwo ma, ti gbiā
tḗsia hũ.
14 *Kḙ Jisu i gbiā mīa, i nūnga gbǭtǭa lo, kḙ i ti*
ma māmamau doa, kḙ i ti higbḙ-bḙla bāwǭa.
15 *Kḙ kina kpokoi iyḙ wḙ̄ni ngi wǭma-bḙlḗsia ti*
wā ngi yḗ, tḙ: ndǫgbo hũ lo a hindḗi ji, kḙ ikpḗi i
dḙ̄wḗa na, pḗ nūnga ti yāma, ta lo ta li fūlḗsia hũ,
ti mḙ̄hḙ̄ yḗya, ti mḙ̄.
16 *Kḙ Jisu i ndḗa ti ma, yḙ: mā-ī-houi lḙ ti li;*
a ti go a mḙ̄hḗi, ti mḙ̄.
17 *Kḙ ti ndḗa ngi ma, tḙ: kpohũ gātḗ lǭlua lo bḗ*
mu yḗya kḙ nyḙ fḗlḗa.
18 *I ndḗ, yḙ: a wa a tiḗ nya yḗ.*
19 *Kḙ i ndḗa nūnga, yḙ: ti hḗi kpiti ma; kḙ i*
kpohũ gātḗ lǭluísia wūmbua, kḙ nyḙ fḗlḗsia, a ngḗlḗ
ma gbḗ, i hḙ̄; i ti yālḗ, i kpohuísia vḗ ngi wǭma-
bḙlḗsia wḙ, kḙ ngi wǭma-bḙlḗsia ti fḗ nūnga ma.
20 *Kḙ ti gbi tiyḙ mḙ̄i lo, ti gǭ i vḗ; kḙ ti*
ikpahamḗísia wūmbua nā lǫni, tḙkpḙ pū mahũ fḗlḗa
la vḗndanga.

21 *Ke̱ na tiye̱ mē̱ni, tiye̱ hondo pū lō̱lu gbo̱yongo, nyāhanga wọ̄ma, ke̱ ndē̱ngẹ́sia.*

22 *Ke̱ Jisu i gbonda ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma, ti wīli ndé̱ndé̱ hũ ke̱-yakpẹ̄, li va ngi lūgo kāka wẹ̄kẹ́i ma, kina le̱ a pẹ̄ nūnga ti yāma.*

23 *Ke̱ kina i pẹ̄ni nūnga ti yāma, i̧ li ngíyẹ̄ yẹ̄la mahũ ta yāngo hē̱ va; kina kpoko iye̱ wē̱ni ta yakpẹ̄ lo iye̱ na.*

24 *Ke̱ ndé̱ndé̱i iye̱ nā gbọ̄yẹ̄ līa lo, a gbāvọ̄ a nja gātẹ́sia, gbāmailẹ̄ fe̱fé̱i nyāmungo ye̱ lẹ̄ ti ma.*

25 *Ke̱ māne̱ inānigẹ́i a kpindi Jisu i li ti yẹ̄, a jiāma gbọ̄yẹ̄ ya.*

26 *Ke̱ kina ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ngi loni, a jia gbọ̄yẹ̄ ya, ti hũ lūwa, tẹ, ngāfa mīa, ke̱ ti kpaọ̄nga ngẹ̄lẹ̄ ya a ndūwa.*

27 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma ke̱-yakpẹ̄, ye̱: wu lī i lē̱li, nya mīa, wā lūwa.*

28 *Ke̱ Pita i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi, ina bia mīa, pẹ̄ ho̱ ngi wa biẹ̄ njẹ̄i ya.*

29 *Ke̱ i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: wa. Ke̱ kina Pita iye̱ gbiani ndé̱ndé̱ hũ, i jīa njẹ̄i ma li va Jisu yẹ̄.*

30 *Ke̱ kina i toni fe̱fé̱i hūlīngo, ke̱ i lūwā, ke̱ kina i tātọ̄a a lo̱mbula, i kpau, ye̱, Ndẹ́moi, nya bāọ̄!*

31 *Ke̱ Jisu i ngi lọ̄kọ̄i lāmbọ̄nga ke̱-yakpẹ̄, i ngi họ̄u, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: O bia, ba tō̱nya họ̄u kūlọ̄ lẹ̄kẹ̄; gbē̱ va lo ba gīli?*

32 *Ke̱ kina tiye̱ wāni ndé̱ndé̱ hũ, ke̱ fe̱fé̱i i gbẹ̄nga.*

33 *Kẹ nā tiyẹ ndẹ́ndẹ́ hũ, kẹ ti wā, ti hẹ ngi ma,*
tẹ: tọ̄nya lẹ̄, kẹ bia lo Ngẹ́wọ hindọ̄-lọ̄i abiẹ̄.
34 *Kẹ kina tiyẹ lini kāka wẹ̄kẹ́i ma, ti wā*
Genesereti ti lọ̄loi hũ.
35 *Kẹ kina nūngẹ́i na hindẹ́i na ti ngi hinda*
hũgọni, ti nūnga lọ̄ ndọ̄loi na gbi hũ, ti gbẹ̄la, ti wa
a násia gbi ngi yẹ̄ tiyẹ higbẹ́i hũ.
36 *Kẹ ti ngi mānẹ́nẹ́a, kẹ ṭa jālẹ̄ bẹ a ngi gūlẹ́i*
igbokpoi, kẹ násia gbi tiyẹ jāi lo, tiyẹ bāwọ̄i lo fọ̄.

NGŪ XV.

Ikpẹ́i na ma kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹla, kẹ Farisísia ta hijẹ̄a
Jerusalemi, ti wā Jisu yẹ̄, tẹ:
2 *Gbẹ̄ va lo bi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ta ndẹ̄-bẹla ti la-yiẹ́i*
nyāni? gbāmailẹ̄ tẹ̄ ti yẹ̄yẹ́ísia wua, kina ti yā lo
mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ma?
3 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Gbẹ̄ va lo wua bẹ,*
wa Ngẹ́wọ ngi jāwẹ́i nyāni a wu la-yiẹ́i?
4 *Gbāmailẹ̄ Ngẹ́wọ iyẹ ndẹ̄i lo wọ, yẹ: bi kẹ́i bẹ̄lẹ̄*
họ̄u, kẹ bi njẹ́i; kẹ nūmui na gbi lo, a ngi kẹ́i yẹli,
ọ ngi njẹ́i, gbẹ i hā a hẹ́i.
5 *Kẹ wua wẹ, nūmui gbi lo a ndẹ̄ ngi kẹ́i ma, ọ*
ngi njẹ́i ma, yẹ: Sā-hāni lẹ̄ na lo, kọ gbo bi ma,
nūmui na ẹ̄ bẹ̄lẹ̄ lo ngi kẹ́i ma, ọ ngi njẹ́i ma.
6 *Nī lo wu Ngẹ́wọ ngi jāwẹ́i nyānia a wu la-yiẹ́i.*
7 *Wa bāya-bẹlẹ́sia! Isaya iyẹ profitisi wẹ̄i lo*
pānda a wu wẹ, yẹ:

8 *Nūngẹ́i jísia ta la nya gbẹ̄lānga a ti lẹ̄i lo, kẹ
ta nya bẹ̄lẹ̄ hộu a ti la-gūluísia lo, kẹ ti lī ma
gūhango nya ma.*
9 *Kẹ gbāma va lo ta bāgo nya ma, ta kā-wẹ̄ma
nẹ̄mahū̃-lẹ̄wẹ̄ a nūnga ti jāwẹísia.*
10 *Kẹ i nūnga dọ̄lia, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: a mẹ̄ni,
wu hū̃gọ.*
11 *Nā ī lẹ̄ a li nū la, ta ī lẹ̄ a nūmu nyāni,
njíyẹ kẹ na a gbīa ngi la; ji lo, a nūmui nyāni.*
12 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā, ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ,
bi kọ lo kẹ Farisísia ti lī iyẹ lẹ̄wẹ̄ lo, kina tiyẹ
gbọyoni a njiẹ́i ji mẹ̄nila?*
13 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: tū-hāni gbi lo,
na nya Kẹ́i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ ī hīni, ta pūgbia lo.*
14 *Kẹ a gbẹ̄ ti ma: mbọ̄lẹ̄-bẹla lo a tiẹ̄, ta pẹ̄lẹ́i gẹ
a mbọ̄lẹ̄-bẹlẹ́sia; kẹ ina mbọ̄lẹ̄-mo a pẹ̄lẹ́i gẹ lo a
mbọ̄lẹ̄-moi, ti vẹ̄ngo ta gūla ndọ̄wa hū̃ lo.*
15 *Kẹ Pita i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Sālẹ̄i ji
hū̃gọ amuẹ̄.*
16 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a, yẹ: kẹ wua bẹ nẹ̄mahū̃-lẹ̄wẹ̄ ī
wu ma?*
17 *Wu la hū̃gọ ī lẹ̄, kẹ hāni na gbi lo a wa
nūmū ngi lẹ̄i, a li ngi gọ̄hū̃ lo, kẹ ti pīlia gāwamẹ́i.*
18 *Kẹ hāni násia ta gbīa nū la, ta hijẹ̄ ngi lī
ma lo, kẹ ti nū nyāni.*
19 *Gbāmailẹ̄ nū lī ma lo kíli-nyāmuísia ta gbīa
na, kẹ nū-wālẹísia, kẹ pọ̄ẹ̄-gbīalā, wọ̄ji-bẹla, hū̃ma-
wẹ̄lā, ndẹ-jẹ̄li hộulā, kẹ njīa-nyāmu-lẹ̄la.*

20 *Hāni jísia lo, ta nūmui nyāni; kẹ mẹ̄hẹ̄ mẹ̄la
a tọkọi ngūānga ī lẹ̄, ẹ̄ nūmu nyāni.*
21 *Kẹ Jisu i gbīa mīa, i li Taya yākẹ́i ma, kẹ
Sidoni.*
22 *Kẹ kpẹ̄lẹ, nyāha yẹ̄la, Kanya-mo, i gbiāni
kākẹ́i sẹ̄ lẹ̄ ma, i kpāu ngi yẹ̄, yẹ: mānu nya ma,
Ọ Ndẹ́moi, bia Davidi ngi hindọ̄-lọ̄i abiẹ̄: nya
nyāha-lọ̄i mọnẹngo lẹ̄ gboṅ a ngāfa nyāmu.*
23 *Kẹ ī njīa yẹ̄la bẹ wọ̄tẹ̄ni ngi yẹ̄. Kẹ ngi
wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā, ti ngi mānẹnẹ, tẹ: i pẹ̄, i yāma,
gbāmailẹ̄ a kpawo lẹ̄kẹ̄ mu wọ̄ma.*
24 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, yẹ: nya lọ̄ngo ī lẹ̄ ngíyẹ ma
mbāla lọ̄ngoísia hū yẹ̄ Isaraeli ti wẹ̄bu.*
25 *Kẹ nyāpọ̄i i wā, i vā ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi,
gbo nya ma!*
26 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, yẹ: mā-ī-họ̄uni ti ndẹ̄nga ti
mẹ̄hẹ́i wūmbu, ti fẹ̄ ngílanga wẹ.*
27 *Kẹ nyāpọ̄i i ndẹ̄a, yẹ: tọ̄nya, Ndẹ́moi, kẹ
ngīlẹ́sia ta ikpukpulísia lo mẹ̄, násia ta gūla ti
Ndẹ́moi mẹsẹ́i bu.*
28 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ọ nyāpọ̄i,
ba hinda họ̄u lo a tọ̄nya ngọ̄ngọ, i wẹ̄ bi wẹ, kina
bi lọ̄i la. Kẹ ngi nyāha-lọ̄i iyẹ bāwọ̄i lo ikpẹ̄ yakpẹ́i
na ma.*
29 *Kẹ Jisu i gbiā mīa, i wā Galili gbọ̄yẹ́i gbẹ̄ānga;
i li ngíyẹ̄ yẹ̄la mahū, i hẹ̄i na.*
30 *Kẹ nūnga gbọ̄tọ̄a ti wā ngi yẹ̄; ti wū a na ti
gbolọ̄ngo, ti gbọ̄mūngo, ti la-gbolọ̄ngo, ti nẹ̄mungo, kẹ*

*ipẹ̄kā gbọ̄tọa, ti ti gūla Jisu go̱ bu; ke̱ i ti gbi
bāwọ̄a.*
31 *Ta mīa ke̱ nūnga ti wū hũ i wūa, kina ti
toni ndā-mūmu-bẹla ta yīa, nē̱mu-bẹla ti bāwọ̄ngo,
gbolẹ̄-bẹla ta jīa, mbọ̄le-bẹla ta hinda lo; ke̱ ti
Israeli Yẹ̄wo̱i lātọa.*
32 *Ke̱ Jisu i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia dọ̄li a ngi yẹ̄,
i ndẹ̄, ye̱: ngi fāhẹ́i māmamau loa, gbāmailẹ̄
ma tiéni lẹ̄ nā fọ̄lọ̄ sāwa, ke̱ hāni gbī tī yẹ̄ya ta
mē̱. Nge̱ pẹ̄ ti yāma sū-họ̄u, ta gē̱lu woipē̱lẹ́i hũ.*
33 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: mī lo
ma kpohũ gbọ̄tọi ji jō̱ na ngọ̄lẹ́i ji hũ, fāhẹ́i gbọ̄tọi
ji ti go̱ vẹ̄ va?*
34 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: kpohũ gātẹ́sia ti
dō̱le̱ wu yẹ̄ya? Ke̱ ti ndẹ̄a, te̱: wo̱fẹ̄la, ke̱ nye̱ wūlọ̄
mūmua.*
35 *Ke̱ i ndẹ̄a fāhẹ́i ma, ye̱: pẹ̄, ti hẹ̄i ndō̱loi ma.*
36 *Ke̱ i kpohũ gātẹ wo̱ fẹlẹ́sia wūmbua, ke̱ i
sẹ̄-gbīa, i ti yangālẹ̄, i fẹ̄ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia we̱; ngi
wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti fẹ̄ fāhẹ́i we̱.*
37 *Ke̱ ti gbi tiye̱ mē̱i lo ti gọ̄ i vẹ̄, ke̱ ti
ingāngālẹ̄ngoi wūmbua na tiye̱ lọ̄ni te̱kpe̱ wo̱fẹ̄la
vẹ̄ndāngo.*
38 *Ke̱ násia tiye̱ mē̱ni, tiye̱ hondo pū nāni
gbo̱yongo, nyāhanga wọ̄ma ke̱ ndẹ̄ngẹ́sia.*
39 *Ke̱ i pẹ̄a fāhẹ́i i yāma; ke̱ i ndẹ́ndẹ́ wumbua,
i wā Magdala yākẹ́i ma.*

NGŪ XVI.

Ke̱ Farisísia be̱ ta Saddusísia ti wā ti ngi hūgo̱, ke̱
ti ngi mō̱lia, te̱, i nāli ge̱ a tiẹ̄ a hijẹ̄ Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃.
2 Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: kina kpokoi i wā
lo, we̱, sina fọ̄lọ̄ yẹ̄kpẹ́i lẹ̄, gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ́i ma
gboungo lẹ̄.
3 A ngẹ̄ndẹ́i, we̱: nja a wa lo ha, gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ́i
magbilingo lẹ̄; O̱ bāya-bẹlẹ́i jísia! wa ngẹ̄lẹ̄ lūahū̃ go̱
lo, ke̱ wē̱ gū a nālisia lūahū̃ go̱ lo̱ na ikpẹ̄lẹ̄ísia ma?
4 Hinda nyāmu ke̱ pọ̄ẹ̄-gbīa bọ̄nda, ta nāli lo̱ lo,
ke̱ nāli gbi ē̱ ge̱ na va ngíye̱ ma profiti Jọna ngi
nāli; ke̱ i ti lọ̄a, i li ngiẹ̄.
5 Ke̱ kina ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wāni kāka wẹ̄kẹ́i
ma, tiye̱ lẹ̄mai lo a līla a kpohū̃.
6 Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: A gbẹ̄le̱ a hū̃ve̱ndẹ́i
mahū̃ gbẹ̄ Farisísia yẹ̄ya, ke̱ Saddusísia.
7 Ke̱ ti gília ti ndẹ̄ nē̱mahuísia ti nyo̱nyo̱ lūahū̃,
te̱: gbāmailẹ̄ mū wāni a kpohū̃ gbi.
8 Ke̱ kina Jisu i ko̱ni i ndẹ̄ ti ma, ye̱: O̱ wua,
wā hinda họ̄u kūlọ̄ a tō̱nya; i yẹ̄ na, wa gíli wu
nē̱mahū̃ísia, gbāmailẹ̄ wū wāni a kpohū̃ gbi?
9 Wu hūgo̱ í lẹ̄, tabao wū gílima a kpohū̃ gātẹ̄
lō̱luísia, ke̱ hondo pū lō̱lu gbo̱yongoi, ke̱ te̱kpe̱a lọ̄le̱
wuye̱ mbūmbuni?
10 Tabao kpohū̃ gātẹ̄ wo̱fẹ̄lẹ̄ísia, ke̱ hondo pū
nāni gbo̱yongoi, ke̱ te̱kpe̱a dọ̄le̱ wuye̱ mbūmbuni?

11 *I yẹ̄ na hǫ wu la hũgǫ ī lẹ̄, nā nga ndẹ̄ wu
ma, ngī ndẹ̄ma ndālǫngo kpohũ va; kǫ wa wu mahũ
gbẹ̄ Farisísia kẹ Saddusísia ti hūvẹndẹ́i va?*
12 *Kẹ ti hũgǫnga kẹ īyẹ ndẹ̄ni ti ma, ti ti
nẹ̄mahũ gbẹ̄ hũvẹnda kpohui va, kẹ Farisísia kẹ
Saddusísia ti garāi va.*
13 *Kẹ kina Jisu i wāni Sesaria kẹ Filipi yākẹ́i
ma, i ngi wǭma-bẹlẹ́sia mǭlia, yẹ: yẹ̄ lo nūnga ta
ndẹ̄, kẹ nya lẹ̄, nūmu-hindǭ-lǭi lo angẹ̄?*
14 *Kẹ ti ndẹ̄a, tẹ: ti lẹ́nga, tẹ, Johani, Baptisi-
moi lo abiẹ̄; ti lẹ́nga, tẹ, Eliasi; ti lẹ́nga, tẹ,
Jeremia, ǫ profitísia ti yẹ̄lagẹ̄.*
15 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: kẹ wua wẹ, yẹ̄ lo
angiẹ̄?*
16 *Kẹ Simoni Pita, i pǭtẹ̄a ngi ma, yẹ, Kristi lo
abiẹ̄, Ngẹ́wǫ vūngoi ngi Lǭi.*
17 *Kẹ Jisu i pǭtẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: bi bẹtẹ̄ngo
lẹ̄, Simoni, Jona ngi lǭi, gbāmailẹ̄ ndū ī lẹ̄ ta ṅāma,
ta kẹ abiẹ̄, kẹ nya Kẹ na Ngẹ̄lẹ̄-gǭhũ.*
18 *Kẹ nya bẹ ngi ndẹ̄ bi ma, ngẹ: Pita lo abiẹ̄,
kẹ kǫtui ji ma lo nga nya gǭmẹ́i nya ndǭ ma: kẹ
jehennama ngi nẹtẹ́isia lo tẹ̄ gūma.*
19 *Kẹ nga bi wo lo a jiwísia Ngẹ̄lẹ̄-gǭhũ gẹ̄nyẹ́i
va, kẹ na gbi lo ba ngīli ndǭloi ma, a yīli lo ngẹ̄lẹ̄-
gǭhũ, kẹ na gbi lo ba fūlǭ ndǭloi ma, a fūlǭ lo
ngẹ̄lẹ̄-gǭhũ.*
20 *Kẹ i ngi wǭma-bẹlẹ́sia lāhia, kǫ tā ndẹ̄ nūmu
ma, kẹ Jisu lo angiẹ̄, Kristi.*

21 *I hijẹ̄ igbẹ́i na ma, Jisu i tātọ̄ a ke̱la a ngi*
wọ̄ma-bẹlẹ́sia, ke̱ a li lo Jerusalemi hũ, a mo̱ne̱ lo
hindẹ́i na gbọ̄tọ̄, ndẹ̄-bẹlẹ́sia yẹ̄ya, ke̱ almami waísia,
ke̱ ko̱lo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, ti ngi wā, ke̱ i hijẹ̄ gbo̱ma fọ̄lọ̄i
isāwagẹ́i ma.
22 *Ke̱ Pita i ngi wūmbua, i tātọ̄ a ngi họ̄ula a*
māli, ye̱: iye̱ bi ma gūhama pọ̄, Ndẹ́moi, hindẹ́i ji ẹ̄
wẹ̄ a biẹ̄.
23 *Ke̱ i wọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ Pita ma, ye̱: hijẹ̄ nya*
wọ̄ma, Satani, nya lī ī lē̱ngo lẹ̄ bi ma; gbāmailẹ̄ bi
to ma hindẹ́i násia wọ̄ma Ngẹ́wo̱ va, ngíye̱ ke̱ násia
nūnga va.
24 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma, ye̱:*
nūmui gbi lo a tọ̄ nya wọ̄ma, gbe̱ i māli ta vūli
ma, i ngi kpàkpà ma wūli wūmbu, i tọ̄ nya
wọ̄ma.
25 *Gbāmailẹ̄ nūmui gbi lo a ngi lē̱vui bāwọ̄, a*
ndọ̄lohũ; ke̱ nūmui gbi lo a ngi lē̱vui lọ̄hũ nya va,
a ko̱ko lo.
26 *Gbāmailẹ̄ gbe̱ hinda yẹ̄kpẹ̄ lo sẹ̄ lo a wẹ̄ lo, a*
nūmu ke̱ be̱ i ndō̱loi ji gbi jo̱i lo, ina ngi yāfẹ́i
lọ̄ahũ? O̱ gbe̱ lo sẹ̄ nūmu a mālovi ngi yāfẹ́i va?
27 *Gbāmailẹ̄ nūmu-hindọ̄-lọ̄i a wa lo kūna ngi Ke̱*
bē̱lḗi hũ, a ngi anjelísia, ta lo a nūmui gbi māwa,
kina ngi yẹ̄ngẹ́ísia ti na.
28 *Tō̱nya lẹ̄ nge̱ wu ma, ti lḗnga lo bẹ̄ ti lọ̄ni, tē̱*
hā go̱, ngíye̱ ma ta nū-hindọ̄-lọ̄i lo kūna, a hijẹ̄ ngi
gē̱nyḗi hũ.

NGŪ XVII.

Kẹ fọlọ̄ woita wọ̄ma Jisu i Pita wūmbu, ke̱ Jakobi, ke̱ Johani ngi ndẹ́i, ke̱ i wa a tiẹ̄ ngīyẹ̄ gūha yẹ̄la mahũ, ti lẹ̄kẹ̄.

2 *Ke̱ iye̱ māwọ̄vẹ̄ni ti yāma lo, ke̱ ngi yāmẹ́i i vọ̄i lo bẹ̄kẹ̄ fọlọ̄i, ke̱ ngi māyīli-gūlẹ́i i gọ̄lẹ̄ kina fọ̄fọ̄ na.*

3 *Ke̱ kpẹ̄ le̱, ke̱ Musa ta Eliasi ti gbiā, ta ye̱pe̱ a ngiẹ̄.*

4 *Ke̱ Pita i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ Jisu ma: Ndémoi, nyāndẹ̄ngo lẹ̄ mu va, mu ye̱ bẹ̄, ina ba lūma lo, mu bāba sāwa wẹ̄, yẹ̄la bi va, yẹ̄la Musa va, ke̱ yẹ̄la Eliasi va.*

5 *Kina le̱ iye̱ yīama, kpẹ̄le̱, ke̱ ngẹ̄lẹ̄ vọngo i ti mawẹ̄le̱a; ke̱ kpẹ̄le̱, ngọ̄ yẹ̄la i gbiā ngẹ̄lẹ̄ hũ, nā i ndẹ̄ni, ye̱: ji lo nya līma hindọ̄-lọ̄i lẹ̄, nya lī le̱lingo ngi ma. A ngi wọ̄ mẹ̄ni.*

6 *Ke̱ kina ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti mẹ̄nini, ke̱ ti gūla ti yāmẹ́sia ma, tiye̱ lūai lo gboṅ.*

7 *Ke̱ Jisu i wā, i jā a tiẹ̄, i ndẹ̄, ye̱, a hijẹ̄, wā lūwa.*

8 *Ke̱ kina ti wẹ̄lani a ti yāmẹ́sia de̱la, tī nūmu gbi loni ngīye̱ ma Jisu lẹ̄kẹ̄.*

9 *Ke̱ kina tiye̱ yẹ̄ini ngīyẹ̄i mahũ, Jisu i ti lāhi, ye̱: wā he̱ngẹ́i ji hũge̱ a nūmui gbi, ngīye̱ ma nū-hindọ̄-lọ̄i a hijẹ̄ kūna gbo̱ma hā-bẹla yẹ̄.*

10 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ngi mo̱lia, te̱, kpẹ̄ le̱, ko̱lo-nyégi-bẹlẹ́sia ta ndẹ̄, te̱: Eliasi yẹ̄sẹ̄ pe̱i a wa?*

11 *Kẹ Jisu i pọtẹa, i ndẹ ti ma, yẹ: a tọnya*
Eliasi pẹi a wa, i hindẹsia gbi yāma.
12 *Kẹ nya ngi ndẹ wu ma, ngẹ: Eliasi i wẹlā bẹ*
a wāla, kẹ tī ngi gọni; kẹ ti wẹlā a hindẹi wẹla a
ngiẹ, ti līmẹi yẹ lẹ; ṅī bẹ a nūmu hindọ-lọi a
mọnẹma ti yẹya.
13 *Kẹ tọ-poma-bẹlẹsia ti hūgọnga nā, a ndẹ ti ma*
Johani Baptisi-moi va lẹi lo.
14 *Kẹ kina tiyẹ wāni nūnga yẹ, kẹ tā-mo yẹla i*
wa ngi yẹ, i ngi wọmbi gbàkpà ngi lābu.
15 *I ndẹ, yẹ, Ndẹmoi, mānu nya hindọ-lọi ma, gbā-*
mailẹ ngi mọnẹngo lẹ gboṅ a gbọwẹi; hū gbọtọma,
a wīli ngombui ya, hū gbọtọma njẹi hū.
16 *Kẹ ngiyẹ wai lo a ngiẹ bi wọma-bẹlẹsia yẹ, kẹ*
tī gūni a ngi bāwọla.
17 *Kẹ Jisu i pọtẹa, i ndẹ, yẹ: O ngọli hū gbonda*
bọndẹi ji, tẹ hinda họu a tọnya; hū lọlẹ nga yẹ bẹ
ma wuẹni? ku lọlẹ nga mọnẹ a wuẹ? a wa a ngiẹ
nya yẹ.
18 *Kẹ Jisu i yīa ngāfa nyāmui ma, kẹ i gbiā ngi*
hū, kẹ ndọpọi iyẹ bāọi lo ikpẹ yakpẹi na ma.
19 *Kẹ Jisu ngi wọma-bẹlẹsia ti yā ngi yẹ, tia*
lẹkẹ, tẹ, iyẹ na mua wẹ gūni ngi gbīala ngi hū?
20 *Kẹ Jisu i ndẹa ti ma, yẹ: Gbāmailẹ wẹ hinda*
họu a tọnya. A tọnya ngi ndẹ wu ma, ti ndẹ tẹ,
wa hinda họu a tọnya, kina pu-gipo gālẹi na, wa
ndẹ lo ngīyẹ ji ma, wẹ, gbīa bẹ, bi li mīandọ; a
gbīa lo, hindẹi gbi na wua gbāhama.

21 *Kẹ ji nyíkọi lo ẹ̄ gbīa gbāma, ngíyẹ kẹ a hẹ̄
wẹ̄la, kẹ sū-họ̄ula.*
22 *Kẹ kina lẹ tiyẹ Galili, Jisu i ndẹ̄ ti ma, yẹ,
ta nūmu-hindọ̄-lọ̄i mājia lo nūnga yẹ̄ya.*
23 *Kẹ ta ngi wā lo; fọ̄lọ̄i isāwagẹ́i ma, a hijẹ̄ lo
gbọma. Kẹ ti lī nyānia gboṅ.*
24 *Kẹ kina tiyẹ wāni Kaperni nā tiyẹ māha-
nāvọ̄i yāndo, ti wā Pita yẹ̄, tẹ, bi gā-moi, ẹ̄ māha-
nāvọ̄i vẹ̄?*
25 *I ndẹ̄, yẹ, I. Kẹ kina iyẹ wāni pẹ́bu, Jisu ngi
hūhọ̄u, yẹ: Gbo ba gílima, Simoni? yẹ̄ lo, māhẹ́isia
ndọẹ́i hū ti māha-nāvọ̄-wūmbu ngi yẹ̄, ti vūli ti
lẹ̄ngẹ́sia ọ họ̄tangẹ́sia?*
26 *Kẹ Pita i ndẹ̄a, yẹ, họ̄tanga. Jisu i ndẹ̄a ngi
ma, yẹ: ndẹ̄ngẹ́sia ti bāwọ̄ngo lẹ̄ họ?*
27 *Kẹ kina mā ti lī dẹ̄wẹ̄, li gbọ̄yẹ̄ gbẹ̄ānga, bi
ndọ̄lẹ wíli, bi nyẹ́i na họ̄u ba nda la yẹ̄sẹ̄; kẹ kina
bi ngi lā-wọ̄a lo, ba nāvọ̄ gẹkẹlẹ do lo, na wūmbu, bi
vẹ̄ ti yẹ̄, nya va, kẹ bi va.*

NGŪ XVIII.

*Kẹ ikpẹ̄ yakpẹ́i na ma, tọ̄-pọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā Jisu
yẹ̄, tẹ, yẹ̄ lo ngọ̄ngọ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū gẹ̄nyẹ́i hū?*
2 *Kẹ Jisu i ndọ̄pọ̄ wūlọ̄ yẹ̄la wālẹ a ngi yẹ̄, i ngi
hẹ̄i ti līa:*
3 *Kẹ i ndẹ̄, yẹ: a tọ̄nya ngẹ wu ma, ngíyẹ kẹ, wu
wọ̄tẹ̄, wu wẹ̄ kina ndọ̄pọ̄ mūmua na, wẹ̄ fọ̄ ngẹ̄lẹ̄-
gọ̄hū gẹ̄nyẹ́i hū.*

4 *Fālẹ, nūmui gbi lo, a ngi vūli māyẹ kina ndọpọ
wūlọi ji na, ta sẹ lo, i mbāwāi lẹ ngẹlẹ-gọhū
gẹnyẹi hū.*

5 *Kẹ nūmui gbi lo a ndọpọ wūlọi ji nyíkọ yẹlagẹ
gūlu nya bijẹi hū, i nya lo gūluma.*

6 *Kẹ nūmui gbi lo a pẹ imūmui jísia yẹlagẹ bẹ,
na ti nya họu a tọnya, ti hinda nyāmu wẹ,
māhọungo yẹ lẹ ngi va, kpohū vūka gọtu yẹla i hẹlẹ
ngi bọ ma, kẹ ti ngi wīli gbọyẹi ijujui hū, i lọhū.*

7 *Pọwọ lo ndọloi ma hūgọísia va hinda nyāmu
wẹlẹi va; gbāmailẹ hūgọísia ta wa lo a tọnya; kẹ
pọwọ lo a yẹ nūmui na ma, hūgọi a hijẹ a ngiẹ
hinda nyāmui va.*

8 *Fālẹ, ina bi lọkọi, ọ bi gọi, i bi hūgọa lo hinda
nyāmu wẹ, dẹwẹ nga, bi ti wīli; māhọungo lẹ bi va,
bi li lẹvu hū, bi gbolongo, ọ nẹmungo, kina bẹ ba
tọkọ fẹlẹa jọ, o kọ fẹlẹa, ti wīli kunafo yombu hū.*

9 *Kẹ kina bi yāmẹi bi gọlẹa lo, kpīa na, bi pīli,
māhọungo bi va, bi li ndẹvu hū, a bia yāmẹi yẹlagẹ,
kina bẹ ba ngāma fẹlẹa jọ, pīli va jehennama
yombu hū.*

10 *A kpẹlẹ, kọ wa dọ a nūmui jísia yẹlagẹ bẹ;
gbāmailẹ nya ngẹ wu ma, ngẹlẹ-gọhū ti anjelísia ta
nya Kẹi yāma do lo kū-gbi-ma, na i ngẹlẹ-gọhū.*

11 *Gbāmailẹ nūmu-hindọ-lọi i wai, na bāọ va lo,
iyẹ lọi-hū.*

12 *Gbo wa gīlila? Ti ndẹ tẹ: nūmu i mbāla
hondo yẹla jọi lo, kẹ ti yẹlagẹ i lọihū, ẹ i nū nāni*

gbọyongoi mahũ pũ mahũ tāwui lọ̄, i li ngíyẹ́sia hũ, na gọkoli va, iyẹ lọ̄ihũ?

13 *Kẹ kina i yā na, i toa lo, tọ̄nya lẹ̄ ngẹ wu ma, a gọ̄hũnẹ́i lo mbālẹ̄i na va i lẹ̄wẹ̄ inũ nāni gbọyongoi mahũ pũ, mahũ tāwuīsia ma, na tīyẹ lọ̄ihũ.*

14 *Ṅī lo bẹ na, wu Kẹ́i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ ngi līmẹ́i ī lẹ̄, imūmui jísia yẹ̄lagẹ̄ bẹ i lọ̄ihũ.*

15 *Kẹ ina bi mbāi i hinda nyāmu wẹ̄a lo abiẹ̄, li bi yẹ̄, ngi hinda nyāmui gẹ a ngiẹ̄, wa ta fẹ̄lẹ̄ kpẹ̄; ina a bi wọ̄ mẹ̄ni lo, kẹ bi bi mbāi bāwọ̄a.*

16 *Kẹ kina ẹ̄ bi wọ̄ mẹ̄ni, nū yẹ̄la o nū fẹ̄lẹ̄a wūmbu, ta lo sẹ̄li-bẹla fẹ̄lẹ̄a la, o sāwa, ta lo njiẹ́i a la pẹ̄lẹ̄ ma.*

17 *Kẹ ina i lāli lo ma ī ti wọ̄ mẹ̄nini va, ndẹ̄ kọ̄mẹ́i ma; kẹ ina i lāli lo ma kọ̄mẹ́i wọ̄ mẹ̄ni va, gbẹ i wẹ̄ bi vẹ kina kafri na, kẹ māha-nāvọ̄i-yāndo-mo.*

18 *Tọ̄nya lẹ̄, nya ngẹ wu ma, ngẹ: hāni gbi lo wa ngīli ndọ̄loi hũ, a yīli lo ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ; kẹ hāni gbi lo wa fūlọ̄ ndọ̄loi hũ, a vūlọ̄ lo ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.*

19 *Kẹ nya ngi ndẹ̄ wu ma gbọma, ngẹ, ina wu fẹ̄lẹ̄ wu wọ̄i yā lo yẹ̄la ndọ̄loi hũ hinda gbi va, ta hũvẹli, a wẹ̄ lo ti va a nya Kẹ́i na ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.*

20 *Gbāmailẹ̄ hindẹ́i gbi lo nūnga fẹ̄lẹ̄, o sāwa ta gọ̄mẹ̄ na nya bijẹ́i hũ, mīa lo nga yẹ na ti līa.*

21 *Ikpẹ́i na ma Pita i wā ngi yẹ̄, i ndẹ̄, yẹ: Ndẹ́moi, hũ lọ̄lẹ nya mbāi a hinda nyāmu wẹ̄ angẹ̄, kẹ ngi mānu ngi ma? hũ wọfẹ̄la?*

22 *Kẹ Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ngī ndẹ̄ni bi ma,*
hū̃ wọfẹ̄la, kẹ nū sāwa gbọyongo mahū̃ pū hẹ̄ima
wọfẹ̄la.
23 *Fālẹ̄, ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ gẹ̄nyẹ́i hū̃ wẹngo lẹ̄ bẹ māha*
yẹ̄la, na a kpà wẹ̄ a ngi bọilọ̄pọ̄ísia.
24 *Kẹ kina i tātọ̄a lo a kpāla, kẹ ti wā a yẹ̄la*
ngi yẹ̄, ngi gbẹ́i ngi ma bā hondo nū pū gbọyongo.
25 *Kẹ ji hāni gbī īyẹ ngẹ̄ya gbẹ́i gbiāngo, ngi*
lẹ́moi, i ndẹ̄i lo ngi ma, yẹ, ti ngi mājia ta ngi
nyāhẹ́i, kẹ ngi lẹ̄ngẹ́sia, kẹ hāni na gbi iyẹ ngi yẹ̄ya,
i gbẹ́i gbia na.
26 *Fālẹ̄, bọilọ̄pọ̄i iyẹ gūlani ndọ̄ẹ́i ma, i ngi*
manẹnẹ, yẹ, ndẹ́moi, mālẹ kūlọ̄ a ngẹ̄, nga bi gbẹ́i
gbi gbīa lo.
27 *Kẹ ndẹ́moi na bọilọ̄pọ̄i na va, i ngi bāwọ̄i lo,*
i mānu ngi ma gbẹ́i va.
28 *Kẹ bọilọ̄pọ̄i na sẹ̄ iyẹ gbiāni lo, i ngi mbāi*
bọilọ̄pọ̄ísia yẹ̄lagẹ̄ mālẹ, na ngi gbẹ́i iyẹ ngi ma, bā
nū lọ̄lu gbọyongo, kẹ i ngi họ̄ua, i ngi họ̄u ngi bọ̄la,
yẹ: nya gbẹ́i gbīa i bi ma.
29 *Kẹ ngi mbāi bọilọ̄pọ̄i i gūlā ngi gọ bu, i ngi*
mānẹnẹ, yẹ: nya mālẹ kūlọ̄, nga bi gbẹ́i gbi gbīa lo.
30 *Kẹ īyẹ lūmani, kẹ i yā, i ngi wīli kpindi*
wẹ́bu, ngíyẹ kẹ a gbẹ́i gbīa lo.
31 *Kẹ kina ngi mbā bọilọ̄pọ̄ísia ti hindẹ́i ji loni*
iyẹ wẹ̄ni, ti lī gbi iyẹ nyāni lo, ti wā, ti hindẹ́i gbi
gẹ a ti lẹ́moi, iyẹ wẹ̄ni.
32 *Kẹ kina ngi lẹ́moi i gbọyoni a ngi wāẹ̄la, na*

*wǫma, i ndę̄ ngi ma, ye̱: O̱ bia, hinda nyāmu
bo̱ilǭpǭi ji, ngi mānua bi ma a gbę́i na gbi,
gbāmailę̄ biye̱ nya māne̱ne̱i lo.*
33 *Mā-ī-hǭuni bia be̱ bi mānu bi mbā-bo̱ilǭpǭi ma,
kina nya be̱ ngi mānui lo bi ma?*
34 *Ke̱ ngi lę́moi lī dę̄wę̄a; i ngi vę̄ ngāmo̱nē̱-bęla
we̱, ngíye̱ ke̱ a gbę́i gbi gbīa, iye̱ ngi ma.*
35 *Ṅī be̱ nya Kę́i ngę̄lę̄-gǭhũ a pę̄ma a wuę̄ be̱,
ina wu gbi wē̱ mānu wu ndę̄ngęísia gbi yę̄la be̱ ma
a ti hinda nyāmuísia.*

NGŪ XIX.

*Ke̱ kina iye̱ wę̄ni ke̱ Jisu i kpo̱yoa a njiẹi jísia
lę̄la, i gbīa Galili hũ, i li Judia gākęísia ma,
Jordani wǭma.*
2 *Ke̱ nūnga gbǭtǭa ti tǭa ngi wǭma, mīa lo iye̱ ti
bāwǭni na.*
3 *Ke̱ Farisísia be̱ ti wā ngi yę̄, ta ngi go̱le̱, ti
ndę̄ ngi ma, te̱: mā hǭungo lę̄ hindǭ va, i kpę̄lę̄ ngi
nyāhę́i ma, hindę́i gbi lo va?*
4 *Ke̱ i pǭtę̄a, i ndę̄ ti ma, ye̱: wū go̱lo ge̱i le̱, ke̱
na wo̱ iye̱ ti gbāte̱ni itātǭmę́i, iye̱ hindǭ lo gbāte̱ni,
ke̱ nyāha?*
5 *Ke̱ i ndę̄i lo, ye̱: ji va lo hindǭ a ngi ke̱ lǭ, ke̱
ngi nję̄, i ve̱ve̱ ngi nyāhę̄i ma, ke̱ ti vę̄ngo ta wǭtę̄ a
ndūwu yę̄la lo?*
6 *Fālę̄, tī fę̄lę̄ gbo̱ma, ke̱ ndūwu yę̄la lo a tię̄.*

Fālẹ̄ hāni gbi lo Ngẹ́wọ i tọalọnga, nūmu gbi ā ndūahũ gọlẹ.
7 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ: Gbẹ va lo họ Musa iyẹ ndẹ̄ni, yẹ: ti ngi go a kpẹ̄lẹ̄ma gọlo nyẹ́gingo, ti gbẹ̄lẹ̄ ngi ma?*
8 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: gbāmailẹ̄ wu lī kpākpa-wuísia va lo, Musa iyẹ ndẹ̄ni wu ma, wu gbẹ̄lẹ̄ wu nyāhẹísia ma, kẹ itātọ̄mẹ́i wọ ṅī ī lẹ̄.*
9 *Kẹ nya ngẹ wu ma, nūmui gbi lo, a gbẹ̄lẹ̄ ngi nyāhẹ́i ma, ngíyẹ ma pọ̄ẹ̄-gbīala va, i ipẹ̄ka jọ̄ lo, i pọ̄ẹ̄-gbīa. Kẹ nūmui na gbi lo, a ngi jọ̄, na tiyẹ gbẹ̄lẹ̄ma, i pọ̄ẹ̄-gbīa.*
10 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ, ina ṅī lo hindẹ́i hindọ̄ na a ngi nyāhẹ́i, mā-ī-họuni nyāha jọ̄ va họ.*
11 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: nūnga gbi tẹ̄ njiẹ́i ji gūlu, ngíyẹ ma násia vẹ̄ngo ti wẹ.*
12 *Gbāmailẹ̄ mbūha-bẹla tẹ́nga lo na, ti njẹ̄ni tiyẹ ti lẹ̄ni wọ ṅī; kẹ mbūha-bẹ̄la tẹ́nga lo na, nūnga tiyẹ ti nūnīni; kẹ mbūha-bẹ̄la tẹ́nga lo na, tiyẹ ti vūli nūnīni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i va. Nūmui na a gū, a kūla, gbẹ i kūru.*
13 *Ikpẹ́i na ma kẹ ti wā ngi yẹ a ndẹ̄nga mūmuísia, kọ a ngi lọ̄kọ̄ísia la ti ma, i hẹ̄ ti va; kẹ ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia ti yiā ti ma.*
14 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a, yẹ: a pẹ̄ ndẹ̄nga mūmuísia ti wa nya yẹ̄, wā ti mabāli; gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i i násia nyíkọ va lo.*

15 *Kẹ i ngi lọkọ̄ísia lā ti ma; i gbīa mīa.*
16 *Kẹ kpẹ̄lẹ, nūmu yẹ̄la i wā, i ndẹ̄ma ngi ma,*
yẹ: kā-mo yẹ̄kpẹ́i, gbẹ̄ hinda yẹ̄kpẹ̄ lo na nga pẹ̄, kọ
ngi kūnafo lẹ̄vu jọ̄?
17 *Kẹ i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: Gbẹ̄ va lo ba nya dọ̄li*
a nū yẹ̄kpẹ̄? Nūmu gbī na ngi hinda yẹ̄kpẹ̄ngo, ngíyẹ
ma yẹ̄la, ta mīa Ngẹ́wọ; kẹ ina bi lọ̄ni, bi li ndẹ̄vu
hū̃, sāwẹ́ísia họ̄u.
18 *I ndẹ̄ ngi ma, yẹ: igbẹ̄? Jisu yẹ, bā nūmu*
wā; bā pọ̄ẹ̄-gbīa; bā hū̃ma wẹ̄; bā ndẹ-jẹ̄li họ̄u;
19 *Bi kẹ bẹ̄lẹ̄ họ̄u, kẹ bi njẹ̄; kẹ ba lọ̄ lo a bi*
hẹ̄inyọi, kina bi vūli na.
20 *Kẹ ndāgba-lọ̄i i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: hindẹ́i jísia*
gbi lo ngi họ̄uma, kina wọ lẹ̄ nya gūlọ̄ngo a fọ̄lọ̄i ji
bẹ, Gbo lẹ̄ na i lọ̄a.
21 *Kẹ Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ina bi lọ̄i lo kāyẹ̄*
ā yẹ bi ma, li, bi bi nāvọ̄i mājia na bi yẹ̄ya, bi vẹ̄
nyāni-bẹ̄la wẹ, kẹ ba gbātẹ́i jọ̄ lo ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃, bi wa,
bi tọ̄ nya wọ̄ma.
22 *Kẹ kina ndāgba-lọ̄i iyẹ njiẹ́i na mẹ̄nini, kẹ i*
yā ngi lī gbi nyāningo; gbāmailẹ̄ sọ-hāni gbọ̄tọ̄ lo
iyẹ ngi yẹ̄ya.
23 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia ma, yẹ:*
tọ̄nya lẹ̄ ngẹ wu ma, kpākpawíngo lẹ̄ gbātẹ-mo, i li
ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃ gẹ̄nyẹ́i hū̃.
24 *Kẹ nya ngẹ wu ma gbọma, ngẹ, bẹbẹ̄ngo lẹ̄*
kameli va, i dẹ̄wẹ̄ míji wọ̄li hū̃, i dẹ̄wẹ̄ bẹ gbātẹ-mo
ma; i li Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i hū̃.

25 *Ke̱ kina ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti mḗnini ti wū hũ iye̱ wūi lo gboṅ, te̱, yẹ̄ lo ho̱ a bāwọ̄ma?*

26 *Ke̱ Jisu i ti gbẹ̄nga, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a nūnga tẹ̄ gū a ji wẹ̄la, ke̱ a Ngẹ́wo̱ a gū lo hindẹ́sia gbi ma.*

27 *Ke̱ Pita i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: kpẹ̄le̱, mu gbẹ̄lẹ̄a gbi ma, mu tọ̄a bi ma, fālẹ̄ gbo na mu sō̱ma?*

28 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱, tō̱nya lẹ̄ nge̱ wu ma: wua, wu tọ̄a nya ma ndẹ̄-nīnẹ́i hũ, kina nū-hindọ̄-lọ̄i a hẹ̄ima ngi māha hẹ̄imẹ́i ngi betē̱ngo a ye̱ lẹ̄ wua be̱ wa hẹ̄i lo māha-hẹ̄ima pū mahũ fẹ̄lẹ̄a ma, wa Israeli bọ̄nda pū mahũ felẹ́sia jẹ̄li.*

29 *Ke̱ nūmui na gbi lo i gbẹ̄lẹ̄a wo̱ pe̱ísia ma, o̱ ngi ndẹ̄ngẹ́isia, o̱ ngi ndẹ̄-nyālọ̄ísia, o̱ ngi ke̱, o̱ ngi njẹ̄, o̱ nyāhẹ́i, o̱ ndẹ̄nga, o̱ ndo̱ísia nya bijé̱i va, a jō̱ lo hũ hondo gbo̱yongo, ke̱ a li lo kūnafo lē̱vu hũ.*

30 *Ke̱ ti gbọ̄tọ̄ma ihālagẹ́sia a tiẹ̄, ta wẹ̄ a ti ikē̱lē̱magẹ́sia; ke̱ ikē̱lē̱magẹ́sia ta wọ̄tẹ̄ lo a ihālagẹ́sia.*

NGŪ XX.

Gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gē̱nyẹ́i hũ wẹ̄ngo lẹ̄ be̱ kẹ̄na yẹ̄la ma-wē̱-lẹ̄-bu-mo a ngiẹ̄, i li a ngẹ̄nda te̱té̱i ngẹ̄ngẹ́-bẹla hũvẹla va ngi gbāẹ́hũ.

2 *Ke̱ kina iye̱ hūlani a ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹ́sia kopo yẹla, fọ̄lọ̄ yẹ̄la va, i ti dẹ̄wẹ̄a ngi gbāẹ́hũ.*

3 *Kẹ kina iyẹ lini kpẹ̄-isāwagẹ́i ma, kẹ ipẹ̄kẹ́sia*
doa, ti dọ̄ni gbāma fẹ̄lẹ̄gọmẹ́i.
4 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: A li wua bẹ gbāẹ́hũ, kẹ*
na gbi lo gbẹ̄kpẹ̄ngo, nga fẹ̄ lo wu wẹ.
5 *Kẹ ti yā tiẹ̄. Kẹ i yā gbọma kpẹ̄ iwoita, kẹ*
itāwugẹ́i ma, i hinda yakpẹ́i wẹ̄.
6 *Kẹ kpẹ̄ ipū mahũ yẹlagẹ́ ma, i gbiā, i ipẹ̄kẹ́sia*
lo, ti dọ̄ni gbāma, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: gbẹ lẹ̄ wu dọ̄ni
bẹ̄ a fọ̄lọ̄i pẹ́i gbāma?
7 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: wua bẹ, a li gbāẹ́hũ, na*
gbi lo gbẹ̄kpẹ̄ngo, na wa jọ̄.
8 *Kẹ kina kpoko iyẹ wẹ̄ni, ndẹ́moi gbāẹ́ va, i ndẹ̄*
ngi bọilọ̄pọ̄i ma: ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹ́sia wālẹ, bi ti pāwa,
tātọ̄ngo ikẹ̄lẹ̄magẹ́sia ma, i hiti ihālagẹ́sia ma.
9 *Kẹ kina násia tiyẹ wāni kpẹ̄ i pū mahũ yẹlagẹ̄*
ma iyẹ ti hũvẹlini, ti gbi kopo ngẹngẹla jọi lo.
10 *Kẹ kina ihālagẹ́sia tiyẹ wāni, ti gı̃lı̄ lo, tẹ, ta*
sọ lo i dẹ̄wẹ̄ ti ndẹ́i ma, kẹ tia bẹ ti kopo jọnga
nūmui gbi a ngẹngẹla.
11 *Kẹ kina tiyẹ jọni, ti gbọ̄nyẹma wẹ̄lẹ-bu-moi ma.*
12 *Ti ndẹ̄, tẹ: ikẹ̄lẹ̄magẹ̄ jı́sia ti yẹngẹ̄ni gbẹ́i*
yakpẹ̄, kẹ bi pẹ̄a ti ma ihẹ̄wu a muẹ̄; mua ǹı̄, mu
yẹngẹ̄ imı̄nimẹ́i wẹ̄ni, kẹ fọ̄lọ̄i ikpandi.
13 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a ti yẹlagẹ̄ ma, i ndẹ̄, yẹ: Ǹdākpẹ́i,*
ngı̄ hinda nyāmu wẹ̄ni abiẹ̄. Mūyẹ hūlani ma biẹ̄
kopo yẹla va?
14 *Bi ndẹ́i na wūmbu, bi li; nga fẹ̄ lo ikẹ̄lẹ̄magẹ̄*
jiā wẹ, kina ngi fẹi la biẹ̄.

15 *Mā-ī-hǫuni nya va, ngi na wę̄ a nya ndę́i nya
lǫngo la; bi yāmę́i nyāmungo lę̄, jiva nya hinda
yę̄kpę̄ngo?*
16 *Fālę̄, ikē̱lē̱magę́sia ta wę̄ lo a ihālagę́sia;
ihālagę́sia a ikē̱lē̱magę́sia; gbāmailē̱ ti gbǭtǭma
wāle̱ngo lę̄, ke̱ ikūlǫa lę̄kę̄ ti hūwo̱yongo.*
17 *Ke̱ kina Jisu iye̱ lima Jerusalemi hū, i ngi
wǭma-bęla pu mahū fęlę́sia wūmbu pęlę́i, tia lę̄kę̄, i
ndę̄ ti ma, ye̱:*
18 *Kpē̱le̱, mu lima Jerusalemi hū lo, ke̱ nūmu-
hindǭ-lǫi ta mājia lo a bāya almami waísia, ke̱ ko̱lo-
nyē̱gi-bęlę́sia ma; ke̱ ta ngi le̱ lo, ngi wā va.*
19 *Ke̱ ta ngi vę̄ lo kafrísia we̱, ngi yē̱le̱ va, ngi
lę̄wę̄ va, ke̱ ngi kpàkpàla va ngūlui ma; ke̱ fǭlǭ
isāwagę́i ma, a hiję̄ lo gbo̱ma.*
20 *Ikpę́i na ma Zebedi lę̄nga ti nję́i i wā ngi yę̄,
a ngi hindǭ-lę̄ngę́sia, i vā ngi ma, i ngi māne̱ne̱
hinda yę̄la vę̄ va ngi yę̄.*
21 *Ke̱ i ndę̄nga ngi ma, ye̱: gbo bi lǫi la? I ndę̄
ngi ma, ye̱: pę̄ nya lǭ fęlęísia ti hęi, yę̄la bi yę̄ya
lǫkǫi ma, yęla bi go̱wo lǫkǫi ma, bi gē̱nyę́i hū.*
22 *Ke̱ Jisu i pǭtęa, i ndę̄, ye̱: wū hāni go̱ wa
fē̱li; wa gū lo a bǫlę́i gbolę̄la, nga gbolę̄, ke̱ ti wu
baptisi wę̄ a baptisimi, nga baptisingo la? Ti ndę̄
ngi ma: ma gū lo.*
23 *Ke̱ i ndę̄a ti ma, ye̱: a tō̱nya, wa nya bǫlę́i
gboęla; ta wu baptisi wę̄ lo a baptisimi ti nya
baptisi wę̄ lo: ke̱ a hę̄ila nya yę̄ja lǫkǫi ma, ke̱ nya*

gowoi, nya wọ̄ yā na vẹ̄ va, ngíye̱ ma násia yẹ̄ nya
Ke̱ iye̱ gbāte̱ni ti we̱.
24 *Ke̱ kina ipuísia ti mē̱nini, ke̱ ti lī dẹwẹ̄a ndẹ̄*
fẹlẹ́i jísia ma.
25 *Ke̱ kina Jisu iye̱ ti waē̱ni ngi yẹ̄, i ndẹ̄ ti ma,*
ye̱: wu ko̱ ke̱ kafrísia ti sāmẹ́sia ti ti mahũ lo, ke̱
násia ti wō̱ngo ta māha-hinda wẹ̄ lo ti mahũ:
26 *Ke̱ ṅī ī lẹ̄ a ye̱ wu līa. Nūmui gbi lo a wẹ̄ a*
imbā-wāi wu līa, gbē̱ i wẹ̄ a wu kpẹ̄-gbīa-moi;
27 *Ke̱ nūmui na a wẹ̄ a ihālagẹ́i wu līa, gbē̱ i*
wẹ̄ a wu bo̱ilọ̄pọ̄i.
28 *Kina kinē̱ṅ nūmu-hindọ̄-lọ̄i ī wāni ti kpẹ́i-gbīa*
ngi yẹ̄, ke̱ kpẹ́i-gbīa va, ke̱ ngi lē̱vui vẹ̄ va a
ngūmau-hāni ti gbọ̄tọ̄ma va.
29 *Ke̱ kina tiye̱ gbiāni Jeriko hũ, nūnga gbọ̄tọ̄a ti*
tọ̄ ngi wọ̄ma.
30 *Ke̱ kpē̱le̱ hīnga fẹlē̱a tiye̱ hẹ̄i pẹlẹ́i gāka ma, ti*
būmungo, ke̱ kina tiye̱ mē̱nini ke̱ Jisu lo dẹwẹ̄ma, ti
gbāu ngē̱lẹ̄ya, te̱: mānu mu ma, O Ndẹ́moi, bia
Davidi ngi hindọ̄-lọ̄i.
31 *Ke̱ nūnga ti yīa ti ma, ko̱ ti lọ̄ndọ̄, ke̱ ti*
gbāua gbo̱ma, te̱: O̱ Ndẹ́moi, mānu ma, Davidi
hindọ̄-loi!
32 *Ke̱ Jisu i dọ̄a kpe̱, i ti dọ̄li a ngi yẹ̄, i ndẹ̄,*
yẹ̄: gbo wu lọ̄i la, ngi pẹ̄ a wuẹ̄?
33 *Ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: Ndẹ́moi, ko̱ mu yāmẹ́sia*
ta lawọ̄.
34 *Ke̱ Jisu i ti māmamao doa, i jā a ti*

yāmẹ́sia, kẹ ti tūwo lọa kẹ-yakpẹ̄, kẹ ti tọnga ngi wọma.

NGŪ XXI.

Kẹ kina tiyẹ lāni Jerusalemi gbẹ̄ānga, kẹ kina tiyẹ wāni Betfage ngíyẹ́i Olivi mahũ, Jisu i tọ-pọma-bẹla fẹlẹ̄a dọa:

2 *I ndẹ̄ ti ma, yẹ: a li fūlẹ́i hũ wu lūgo, wa sọ̄ do lo na kẹ-yakpẹ̄ ngīlīngo, kẹ sọ-lọi ngi gbẹ̄ānga, a ti vūlọ̄, wu wa a tiẹ̄ nya yẹ̄.*

3 *Kẹ kina nūmu gbi i yīa lo wu ma, a ndẹ̄, wẹ: Ndẹ́moi ı mānia ti ma: a ti dẹiwẹ̄ lo kẹ-yakpẹ̄.*

4 *Ji gbi iyẹ wẹ̄i lo, kọ na i wẹ̄ profiti i ndẹ̄ni wọ, yẹ:*

5 *A ndẹ̄ Zioni nyāha-lọi ma: kpẹ̄lẹ̄, bi māhẹ́i a wa biẹ̄, ngi lī lẹlingo, i hẹ̄ini sọ̄ mahũ, kẹ sọ̄-lọ̄ lọgbẹ́i ngi lọı.*

6 *Kẹ tọ-pọma-bẹlẹ́sia ti yā, ti pẹ̄, kina Jisu i ndẹ̄i lo ti ma.*

7 *Kẹ ti wā a sọ̄i, kẹ indọ̄i, kẹ ti ti gūlẹ́sia wua ti ma, kẹ ti ngi hẹ̄ia mahũ.*

8 *Kẹ nūnga gbọ̄tọ̄a ti ti gūlẹ̄sia vọmbọ̄a pẹ̄lẹ́i hũ; ti tẹ́nga ti ngūlu bẹ̄kẹísia dẹ̄wẹ̄, ti ti la pẹ̄lẹ́i hũ.*

9 *Kẹ fāhẹ̄i násia tiyẹ lini ngi lūgo, kẹ násia tiyẹ tọ̄ ngi ma, ti gbāu, tẹ: Hosanna Davidi ngi hindọ̄-lọ̄i. Na bẹtẹ̄ngo lẹ̄, na a wāma Ndẹ́moi bijẹ́i hũ. Hosanna tẹ̄ngo wāi ngẹ̄lẹ̄ya!*

10 *Kẹ kina iyẹ wāni Jerusalemi hũ, kẹ tā-wāi gbi
i hijẹa, tẹ: yẹ lo a ji?*
11 *Kẹ nūnga ti ndẹa, tẹ, Jisu lo, profiti,
Nazareti-mo, Galili hũ.*
12 *Kẹ Jisu i yā Ngẹ́wọ gā-wẹbu, i násia gbi gbẹ,
tiyẹ mājia, kẹ ngẹa wẹ kā-wẹbu; i nāvọ mālovi-bẹla
ti mẹsẹ́sia gūla, kẹ násia ti hẹi wūluísia, tiyẹ bōmu-
kuloísia mājia.*
13 *Kẹ i ndẹa ti ma, yẹ: nyẹ́gingo lẹ, nya wẹlẹ́i ta
tọli a hẹ-wẹ lo, kẹ wu pọtẹa a hūma-bẹla ti hẹima.*
14 *Kẹ mbọlẹ-bẹla, kẹ nẹmu-bẹla ti wā ngi yẹ
kā-wẹ́bu, kẹ i ti bāwọa.*
15 *Kẹ kina almami waísia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia
ti hinda wāwaísia doni i pẹni, kẹ ndọpọísia ti gbāu
kāmẹ́i hũ, ta ndẹ, tẹ: Hosanna Davidi ngi hindọ-lọi,
i gbālẹ ti ma gboṅ.*
16 *Kẹ ti ndẹa ngi ma, tẹ: bi mẹnima lo njiẹ́i jiā
ta ndẹ? Kẹ Jisu i ndẹa ti ma, yẹ: I, wū la kẹi lẹ
wọ, kẹ ndọpọ mūmua ti la lo, kẹ ndọlānga bi latọ
hūgbātẹa?*
17 *Kẹ i ti lọa, i gbīa tā-wāi hũ, i li Betani hũ,
i yẹ na.*
18 *Kẹ a nyẹndẹ́i kina iyẹ yāmani tā-wāi hũ, kẹ
ndọlẹ ngi họua.*
19 *Kẹ kina iyẹ ndāha wūlui doni pẹlẹ́i hũ, i li
na, kẹ ī hāni gbi doni nga, ngíyẹ ma ndāísia lẹkẹ, i
ndẹma, yẹ: i tātọ a gbẹ́i ji ma kūnafo bẹ la wua.
Hũ ī lẹmbini kẹ ndāha wūlui i bẹa.*

20 *Kẹ kina tọ-pọma-bẹlẹ́sia ti toni, ti wū hũ i wū,*
tẹ: ndāha wūlui iyẹ bẹ̄a ṅī kàkà!
21 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: tọ̄nya lẹ̄,*
ngi ndẹ̄ wu ma, ngẹ, kẹ wa hinda họ̄u lo a tọ̄nya,
wẹ̄ gbẹndẹ la, wu wā ji lẹ̄kẹ̄ wẹ̄, iyẹ wẹ̄ni a ndāha
wūlui; kẹ ina bẹ wa ndẹ̄ lo ngīyẹ́i ji ma: gbīa bẹ̄,
bia wīli gbọ̄yẹ́i hũ, a wẹ̄ lo.
22 *Kẹ hāni násia gbi lo wa fẹli hẹ̄ hũ, wa họ̄u a*
tọ̄nya, wa jọ̄ lo.
23 *Kẹ kina iyẹ wāni kā-wẹ̄bu almami waísia, kẹ*
nūnga waísia nūnga va, ti wā ngi yẹ̄, kina iyẹ kāi
wẹ̄ma, ti ndẹ̄, tẹ: a gbẹ̄ kpāya lo ba hindẹ́i jísia
wẹ̄la? kẹ yẹ̄ lo bi goni a kpāyẹ̄i ji.
24 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: nya bẹ, nga*
wu mọ̄li lo a hāni yẹ̄la, ina wa ndẹ̄ lo nya ma,
nya bẹ, nga ndẹ̄ lo wu ma, gbẹ̄ kpāya lo nga hindẹ́i
jísia wẹ̄la.
25 *Johani ngi baptisimi, mī lo wọ iyẹ hijẹ̄i na?*
Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ ọ nūnga yẹ̄ya? Kẹ ti wū hitẹ̄ala ti
nyọnyọ ma, tẹ: ina mu ndẹ̄a lọ, mẹ: Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, a
ndẹ̄ lo, yẹ: gbẹ va lo, wū họ̄uni a tọ̄nya họ?
26 *Kẹ ina mu ndẹ̄a lo, mẹ: nūnga yẹ̄ya, kẹ mu*
lūa nūngẹ́sia ma; gbāmailẹ̄ ti gbị ti Johani họ̄ui lo
a profiti la.
27 *Kẹ ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄ Jisu ma, tẹ: mū gū a*
ndẹ̄la. Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: nya bẹ, ngẹ̄ ndẹ̄ wu
ma, gbẹ̄ kpāya lo, nya hindẹ́i jísia wẹ̄la.
28 *Kẹ gbo wa gīli la? Kẹ̄na yẹ̄la iyẹ hī-lẹ̄nga*

fẹlẹa jọi lo, i wā ihalagẹi yẹ, i ndẹ, yẹ: nya hindọ-
lọi, li hā, bi yẹngẹ nya gbāẹi hū.
29 *Kẹ i pọtẹa, i ndẹ, yẹ: ngẹ li. Kẹ na wọma i*
wọtẹ gboń, i li.
30 *Kẹ iyẹ ya ifẹlẹgẹi ma, i njīa yakpẹi lẹ ngi*
ma, kẹ i pọtẹa, i ndẹ ngi ma, yẹ: nga li lo nya kẹi,
kẹ ī lini.
31 *Jiā fẹlẹisia igbẹ lo, iyẹ ngi kẹi līmẹi wẹni? Ti*
ndẹ ngi ma, tẹ: ihālagẹi. Jisu i ndẹ ti ma, yẹ: tọnya
lẹ, nya ndẹ wu ma, māha-nāvọ-yāndoīsia bẹ, kẹ hitẹ-
nyāhangẹisia ta li pẹi Ngẹwọ gẹnyẹi hū, ti wu lūgo.
32 *Gbāmailẹ Johani iyẹ wāni wu yẹ a tọnya wẹ*
lo, kẹ wū ngi họua a tọnya, kẹ māha-nāvọi-yān-
doisia, kẹ hitẹ-nyāhangẹisia ti ngi họua a tọnya,
kẹ wua wu toni, wū wọtẹni na wọma, kọ wu ngi
họu a tọnya.
33 *A sẹli wẹkẹi ji mẹni. Ma-wẹ-lẹ-bu-mo yẹla lo*
iyẹ na, i hāni-hīni-kātẹi hū, i ngāli bẹmbẹ ma, i
ndọ gbātẹmẹi gbātẹ hū, i pẹlẹ dọnga gūhanga ma
gbāngo, i fẹ ngẹngẹ-bẹla wẹ, i li kẹnyẹi hū po.
34 *Kẹ kina ngūlu-wua gbẹi iyẹ hitima, i ngi bọilọ-*
pọisia dọ ngẹngẹ-bẹla yẹ, kọ ta ngūlu-wuẹsia jọ lo.
35 *Kẹ ngẹngẹ-bẹlẹsia ti ngi bọilọpọisia họuni, tī*
yẹla lẹwẹ, ti ipẹkẹi wā, ti ipẹkẹi họ a kọtu.
36 *Kẹ i bọilọpọi wẹkā dọa gbọma, ti dẹwẹ*
ihālagẹsia ma, kẹ ti hinda yakpẹi lo wẹni a tiẹ.
37 *Kẹ ikẹlẹmẹi gbi, i ngi lọi dẹwẹ ti yẹ, yẹ: ta*
nya lọi bẹlẹ họu lo.

38 *Kẹ kina ngẹ̄ngẹ̄-bẹla ti hindọ̄-lọi doni, ti ndẹ̄*
ti nyọnyọ lūa hũ, ji a lo ngi kẹ hẹima hũ, a wa,
mu ngi wā, mu ngi wọ̄ma nāvọi wūmbu.
39 *Kẹ ti ngi họ̄ua, ti ngi wīli gbā́ẹ́i hũ, ti ngi wā.*
40 *Fālẹ̄, kina Ndẹ́moi gbā́ẹ́i va a wāma, gbo lo a*
pẹ̄ a ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹ́i násia?
41 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ, a nūnga nyāmu násia*
wā lo a ngā-mọnẹgẹ̄, i ngi gbā́ẹ́i vẹ̄ ngẹ̄ngẹ̄-bẹla wẹ̄kā
wẹ, nā ta ngi wo a ngūlu wuẹ́sia ti kpẹ̄lẹ́sia ma.
42 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: wū la kẹ̄i lẹ wọ*
kọlo hũ, kẹ kọtui na pẹ̄-dọ̄-bẹla ti gbẹ̄lẹ́i ma, ta sẹ̄ lo
a wẹ̄ma a ingūi-kūndoi hũ va? Ndẹ́moi hinda
wẹ̄ngọ̄i lo, a ji kẹ ngūhũ ba hinda lo mu yāmẹ̄sia?
43 *Fālẹ̄, nya ngẹ wu ma, ngẹ, Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i hũ a*
gbīa lo wu yẹ̄ya, i vẹ̄ mbọ̄nda wẹ, násia ta wa a
ngū-wuẹ́sia.
44 *Kẹ nūmui gbi lo, a gūla kọtui ji ma, a wọ̄ lo:*
kẹ nūmui gbi lo a gūla ngi ma, a ngi vūka lo a
fūfulẹ.
45 *Kẹ kina almami waísia; kẹ Farisísia ti ngi*
jalẹ́sia mẹ̄nini, kẹ ti kọa kẹ i ndẹ̄ma ti va lo.
46 *Kẹ kina tiyẹ lọ̄ni ti ngi họ̄u, tiyẹ lūwa lo*
nūnga ma; gbāmailẹ̄ ti ngi wūmbui lo a prọfiti la.

NGŪ XXII.

Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma gbọma sālẹ́sia hũ, yẹ:
2 *Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i hũ wẹ̄ngo lẹ̄ bẹ māha yẹ̄la, iyẹ*
nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ́i họ̄uni ngi hindọ̄-lọ̄i va.

3 *Kẹ i ngi bọilọ̄pọ̄ísia dọ̄a násia wāẹ̄ va, tiyẹ ti*
dọ̄lini nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ́i ma; kẹ tī wani.
4 *I bọilọ̄pọ̄ wẹ̄kā dọ̄ gbọma, yẹ: a ndẹ̄ násia ma*
tiye ti dọ̄lini; kpẹ̄lẹ, ngi wẹ̄la a nya mẹhẹ́i gbātẹla;
nya nīka hinẹ́sia, kẹ nya do-hāni wūlongoísia, ngi
ti wā, kẹ hāni gbi hūgbātẹngo lẹ̄, a wa nyāha-jọ̄-
gọ̄mẹ́i ma.
5 *Kẹ ti lāhima; kẹ ti yā tiẹ̄; yẹ̄la ngi gbāẹ́i hũ,*
ipẹ̄kẹ́i ngi vẹ̄lẹ̄gọmẹ́i.
6 *Kẹ imọnuísia ti ngi bọilọ̄pọ̄ísia họ̄ua, ti ti bẹ̄lẹ̄*
nyāni, ti ti wā.
7 *Kẹ kina māhẹ́i iyẹ mẹ̄nini, iyẹ lī dẹ̄wẹ́i lo; i*
ngi go-bẹlẹ́sia dọ̄, ti nū-wā-bẹlẹ̄i jísia wā, ti ti
dẹ̄i mo.
8 *Kẹ i ndẹ̄a ngi bọilọ̄pọ̄ísia ma, yẹ: nyāha-jọ̄-*
gọ̄mẹ́i gbātẹngo lẹ̄, kẹ násia tiyẹ dọ̄lini, tīyẹ
gbẹ̄kpẹ́i va.
9 *Fālẹ̄, a li pẹ̄lẹ̄ waísia hũ, kẹ násia gbi wa ti*
lo, a ti dọ̄li nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ́i ma.
10 *Kẹ bọilọ̄pọ̄ísia ti ya pẹ̄lẹ̄ waísia hũ, ti násia*
gbi yāndo tiyẹ doni, inyāmua kẹ igbẹ̄kpẹ̄a. Kẹ
nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ́i gama iyẹ vẹ̄ndoi lo, a nā tīyẹ
hẹ̄i na.
11 *Kẹ kina māhẹ́i iyẹ wāı na nūnga do va, na*
tiyẹ hẹ̄ini, i tā-mo yẹ̄la do nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ gūlẹ́i īyẹ
ngi ma.
12 *Kẹ i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: ndākpau, bi yẹ̄ wani*
bẹ̄, nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ gūlẹ́i ī bi ma? kẹ iyẹ lọ̄ndọ̄i lo.

13 *Kẹ māhẹ́i i ndẹ̄nga ngi bọilōpọ̄ísia ma, yẹ: a
ngi lọ̄kọ̄i yīli, kẹ ngi gọ̄i, wu gbīa a ngiẹ̄ bẹ̄, wu ngi
wīli ngīti wọ̄ma kpindi hũ, mīa lo ngọ̄ kẹ ngongou
họlānga, a yẹ na.*

14 *Gbāmailẹ̄ ti gbọ̄tọ̄ngo lẹ̄ ti wāẹ́ngo, kẹ tī gbọ̄tọ̄
ti hũwọnyongo.*

15 *Kẹ Farisísia ti yā, ti ti wū hitẹ̄, ta yẹ̄ pẹ̄, ti
ngi hũyīli ngi yiẹ́i hũ.*

16 *Kẹ ti ti wọ̄ma-bẹlẹ́sia dọ̄a ngi yẹ̄, ta
Herodianísia, tẹ: kā-moi, mu kọ lo, kẹ bi lọ̄nyōngo
lẹ̄, kẹ ba Ngẹ́wọ hindẹ́i lo gā a tọ̄nya, nū-gbẹ̄ gbi bi
ma; gbāmailẹ̄ bẹ bā do nūnga ma.*

17 *Fālẹ̄, ndẹ̄ họ mu ma, bi nẹ̄mahũ lo a gbẹ̄:
mahọ̄ungo lẹ̄, māha-nāvọ̄i vẹ̄ va Sisari wẹ, ọ mā vẹ̄?*

18 *Kẹ Jisu i ti gọ̄so gọnga, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: gbẹ̄
va wa nya hũgọ, baya-bẹlẹ́i jísia?*

19 *I ndẹ̄ ti ma, yẹ: a māha-nāvọ̄i gẹ angẹ̄. Kẹ ti
wā a kopo yẹ̄la ngi yẹ̄.*

20 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: yẹ̄ gbīayẹ̄ lo a ji? kẹ
kọlo nyẹ́gingoi ji?*

21 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ: Sisari. Kẹ i ndẹ̄a ti
ma, yẹ: a hāni násia vẹ̄ Sisari wẹ, na Sisari wọ̄ lẹ̄,
kẹ hāni násia bẹ Ngẹ́wọ lẹ̄, vẹ̄ Ngẹ́wọ wẹ.*

22 *Kẹ kina tiyẹ njiẹ́i jísia mẹ̄nini, ti wū hũ i
wū, kẹ ti ngi lọ̄a, ti li tiyẹ̄.*

23 *I fọ̄lọ̄i yakpẹ́i na ma, Saddusísia ti wā ngi
yẹ̄, nā ti ndẹ̄ni, tẹ: hijẹ̄ gbī hẹ́ísia hũ, kẹ ti ngi
mọ̄lia.*

24 *Tẹ: Kā-moi, Musa yẹ wọ, ina hindọ̄ hā lo, ī*
ndẹ̄nga gbī jọni, ngi ndẹ̄-hindọ̄-lọ̄i, a ngi nyāhẹ́i jọ̄;
i ndẹ̄nga lẹ̄ ngi ndẹ̄i va.
25 *Kẹ ndẹ̄nga wọfẹ̄la lo tiyẹ na mā tiẹ́ni; kẹ*
ihālagẹ́i, kina i nyāha jọni, kẹ i hā, kẹ ji ī ndẹ̄nga
lẹ̄ni, i ngi nyāhẹ́i lọ̄ a ngi ndẹ́i.
26 *Ṅī bẹ ifẹ̄lẹ̄gẹ́i i pẹ̄ni, kẹ isāwagẹ́i bẹ, i hiti*
iwọfẹ̄lẹ̄gẹ́i ma.
27 *Kẹ gbi ikẹ̄lẹ̄mẹ́i muāi bẹ i hā.*
28 *Fālẹ̄, hijẹ̄mẹ́i kūna hẹ́isia yẹ̄ nyāha lo a wẹ̄*
angiẹ̄ iwọfẹ̄la násia līa? Gbāmailẹ̄ ti gbi tiyẹ ngi
jọ̄i lo.
29 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu wọ̄la lo,*
wū kọlo yẹ̄kpẹ́i gọ, ọ Ngẹ́wọ ngi kpāyẹ̄i.
30 *Gbāmailẹ̄ hijẹ̄mẹ́i hẹ̄i hū̃, tẹ̄ sọ wẹ̄, tabao tẹ̄*
nyāha vẹ̄ sọ va, kẹ ti gbi ta wẹ̄ lo kina Ngẹ́wọ ngi
anjelísia, ti ngẹ̄lẹ̄-gọ̄-hū̃.
31 *Kẹ ndālọ̄ngo hijẹ̄la hẹ̄i hū̃, wū na gẹ̄i lo wọ*
Ngẹ́wọ iyẹ ndẹ̄ni wu ma, yẹ:
32 *Nya lo Abrahami ngi Yẹ́wọi angẹ̄, kẹ Isaki*
ngi Yẹ́wọi, kẹ Jakobi ngi Yẹ́wọi, Ngẹ́wọ, Ngẹ́wọ ī lẹ̄
hẹ́isia va, kẹ vū-bẹlẹ́sia va.
33 *Kẹ kina nūnga ti ji mẹ̄nini, ti wū hū̃ iyẹ wūi*
lo a ngi gāi.
34 *Kẹ kina Farisísia ti mẹ̄nini, kẹ i pẹ̄nga*
Saddusísia ti lọ̄ndọ̄, kẹ ti yāndonga:
35 *Kẹ yẹ̄la lo iyẹ na sẹ̄mẹ̄bu-yīa-lẹ̄-mo angiẹ̄, i*
ngi mọ̄li a mọ̄li yẹ̄la, a ngi gọlẹ, yẹ:

36 *Kā-moi, sāwẹi igbẹ lo mbā-wāi lẹ sāwẹísia līa?*
37 *Jisu i ndẹ ngi ma, yẹ: ba lọ lo a Ndẹ́moi, bi*
Yẹ́wọi, a bi lī gbi, kẹ bi yāfẹ́i gbi, kẹ bi nẹmahũ gbi.
38 *Ji lo sāwẹ́i ihālagẹ lẹ; kẹ imbāwāi lẹ.*
39 *Kẹ ifẹlẹgẹ́i wẹngo lẹ bẹ ji: ba lọ lo a bi*
hẹinyọi kina bi vūlui na.
40 *Sāwa fẹlẹ jísia lo sāwẹi gbi kẹ profitísia ti*
hẹlẹ́i ma.
41 *Kẹ kina Farisísia tiyẹ yāndoni, Jisu i ti mọli:*
42 *Yẹ: Gbo wa gílila Kristi va? Yẹ lọ lo angiẹ?*
Ti ndẹa ngi ma, tẹ: Davidi ngi hindọ-lọi.
43 *I ndẹ ti ma, yẹ: i yẹ na họ Davidi a ngi*
dọli ngāfa hũ: Ndẹ́mọi, yẹ:
44 *Ndẹ́mọi yẹ nya Lẹ́mọi ma: hẹi nya yẹja lọkọi*
ma, ngíyẹ ma nga bi gonyọísia wẹ a bi gọwọísia
dọwūlui va?
45 *Ina Davidi i ngi dọlia lo họ a Ndẹ́mọi, i yẹ*
na họ ngi lọi a ngiẹ?
46 *Kẹ nūmu gbi īyẹ gūni a lūma la njīa yẹla bẹ*
bu. I hijẹ i fọlọi na ma nūmu gbi īyẹ hũgọni a ngi
mọlila a mọli gbi na wọma.

NGŪ XXIII.

Kẹ Jisu i yīa nūnga yẹ, kẹ ngi wọma-bẹlẹ́sia ma,
2 *Yẹ: kọlo-nyégi-bẹlẹ́sia, kẹ Farisísia ti hẹini*
Musa ngi hẹimẹ́i lo.
3 *Fālẹ, hindẹ́i gbi lo ta ndẹ wu ma, na lo wa*

hǫu, wu pę̄, kę wā tǫ ti wę̄-hindę́sia wǫma; gbāmailę̄ ta ndę̄ lo, kę tę̄ pę̄.

4 *Gbāmailę̄ ta hāka mīnia yīli lo, kę mīningo mbūmbu va, ta ti lā nūnga ti gbakísia ma, kę tia bę ti vūli tę̄ gū mbūmbua la a ti lǫkǭyuísia yę̄lagę̄ bę.*

5 *Kę ti yę̄ngę́sia gbi ta pę̄ lo, kǫ nūnga ti ti to. Ta ti hālęísia gbātęngā wǭngo, kę ta ti vanjęísia gbātęnga wǭngo mayīli gūlęísia yā.*

6 *Kę ti lǭngo a kūndo yę̄kpęísia lo kǫmę́i hū̃, kę hę̄ima yę̄kpęísia kā-wę́sia bu.*

7 *Kę fāmęísia fę̄lę̄gǫmęísia, nūnga ti ti dǭli a Rabbi, Rabbi (kā-moi, kā-moi).*

8 *Kę tā wu wālę a Rabbi; gbāmailę̄ yę̄la lo wu kā-moi, Kristi bę, kę wu gbi ndę̄nga lo a wuę̄.*

9 *Kę wā nū gbi dǭli a wu, kę ndǫę́i hū̃; gbāmailę̄ yę̄la lo na wu Kę lę̄, na i ngę̄lę̄-gǭhū̃.*

10 *Wā pę̄ ti wu dǭli a Ndę́moa; gbāmailę̄ yę̄la lo wu Lę́mǫi lę̄, Kristi bę.*

11 *Kę nūmui na i mbāwāi lę̄ wu līa, ta lo a wę̄ a wu bǫilǭpǭi.*

12 *Kę nūmui gbi lo a ngi vūlui dę ngę̄lę̄yā, ngi ma a yę̄i lo; kę nūmui na a ngi vūlui mayę̄i lo, a dę lo ngę̄lę̄yā.*

13 *Pōwǭ lo wu ma, kǫlo-nyę́gi-bęlę́sia, kę Farisísia, bāya-bęlę́i jísia; gbāmailę̄ wa ngę̄lę̄-gǭhū̃ gę̄nyę́i la-gbou nūnga ma; gbāmailę̄ wu vūli wā lima na, tabao wu pę̄ma násia ti lǭni, ti lima na, ti wa hū̃.*

14 *Pǫwǫ lo wu ma kolo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, ke Farisísia,*
bāya-bẹlẹ́i jísia; gbāmailẹ wa kpawǫ́ísia ti wẹlẹísia
gāpū, ke wa yara-hinda wẹ a hẹ gūha; fālẹ wua lo,
wa ndēma wāi joma.
15 *Pǫwǫ lo wu ma kolo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, ke Farisísia*
wa bāya-bẹlẹ́i jísia; gbāmailẹ wa gbǫyẹ́i bẹmbẹ ke
ndōloi, ko wu yẹla wǫtẹ wu yẹ, ke kina i wẹtẹa lo,
ke wu pẹngo i wẹ hū fẹlẹ, a jehenna ma lǫ, i dẹwẹ
wu vūluísia ma.
16 *Pǫwǫ lo wu ma, wu a pẹlẹ-ge-bǫlẹ-bẹlẹ́i jísia,*
wua wa ndẹ, we, nūmu gbi a jondū kā-wē ma,
hindẹ́i gbi ī lẹ, ke nūmui gbi lo a jondū kāni gboboli
ma kā-wē bu, ndēma lo angiẹ.
17 *Wua kpǫwa-bẹla, ke mbǫlẹ-bẹla! igbo sẹ wōngo*
kāni gboboli o kā-wē na i pẹni kāni gboboli mailūa?
18 *Ke nūmui gbi lo a jondū hēmẹ́i ma, hinda gbi*
ī lẹ, ke nūmui gbi lo a jondū sā-hāni ma, ngi
lengo lẹ.
19 *Wa kpǫwa-bẹlẹ́sia, ke mbǫlẹ-bẹlẹ́sia, igbo sẹ*
ngōngo, sā-hāni, o hēmẹ́i, na i pẹni sā-hāni mailūa?
20 *Fālẹ, nūmui gbi lo a jondū hēmẹ́i ma, i*
jondūa ta lo ma, ke hānísia gbi i ma.
21 *Ke nūmui gbi lo a jondū kā-wē ma, i jondūa*
ta lo ma, ke na ma, i hẹini mbu.
22 *Ke nūmui na a jondū ngẹlẹ-gǫhū ma, a*
jondūa Ngẹ́wo ngi hẹ-wūlui ma; ke nūmui na i hẹi
mahū.
23 *Pǫwǫ lo wu ma kolo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia ke Farisísia,*

*bāya-bẹlẹ́i jísia; gbāmailẹ̄ wu tīfa yūnẹ̄ngoi ipūgẹ̄ vẹ̄,
ke̱ anisi, ke̱ kumini; ke̱ wū sāwẹ́i īmbā-waísia
wẹ̄ni, sẹ̄li hindẹ́i, mānumẹ́i, ke̱ tō̱nya hō̱ulẹ́i; jiā lo
ma iye̱ hō̱uni wu pẹ̄, ke̱ ipẹ̄kẹísia wā gbẹ̄ ti ma, tī
wẹ̄ngo i lẹ̄.*

24 *Wu pẹ̄lẹ̄-ge̱-bō̱lẹ̄-bẹlẹ́i jísia, wua wa fonya wẹ̄
būmu va, ke̱ wu kameli bugbolẹ̄.*

25 *Pō̱wō̱ lo wu ma ko̱lo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, ke̱ Farisísia,
bāya-bẹlẹ́sia; gbāmailẹ̄ wa bō̱lẹ̄ wō̱mẹ́i gō̱lẹ̄ ke̱ tšintši,
ke̱ ti gō̱hū ndāvẹ̄ndongo a kāso-hinda, ke̱ kāfa-hinda.*

26 *Bia bi Farisi bō̱lẹ̄ngoi, na gō̱le̱ pe̱i ibō̱lẹ́i gō̱hū,
ke̱ tšintši, ko̱ ti wō̱mẹísia be̱, ta gō̱lẹ̄.*

27 *Pō̱wō̱ lo wu ma ko̱lo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, ke̱ Farisísia,
bāya-bẹ̆lẹ́sia; gbāmailẹ̄ wu wẹ̄ngo lẹ̄ be̱ kāmba
gō̱lẹ̄ngoa, násia ta ge̱ a tō̱nya sẹ̄ ti nyāndẹ̄ngo pō̱ma,
ke̱ ti gō̱hū vẹ̄ndāngo a nūnga hāngoa ti gāle̱ísia, ke̱
manyīmi ge̱ge̱ gbi.*

28 *Ṅī na be̱ wua be̱, wa ge̱ pō̱ma wu dō̱nyāngo
nūnga yāma, ke̱ wu hū vẹ̄ngo a bāya, ke̱ hinda
nyāmu.*

29 *Pō̱wō̱ lo wu ma ko̱lo-nyẹ́gi-bẹ̆lẹ́sia, ke̱ Farisísia,
nūnga bāya-bẹlẹ́sia, gbāmailẹ̄ wa profitísia ti
gāmbẹísia dō̱, wa tō̱nya-bẹ̆lẹ́sia, ti gāmbẹ́sia magbāte̱.*

30 *Wa ndẹ̄, we̱, ke̱ mu ye̱ na lo wo̱ mu ke̱ísia ti
vō̱lō̱ísia ma, mū wā gbo wo̱ ti ma a profitísia ti
ńāmẹ̄i hū, ti wāla va.*

31 *Fālẹ̄, sẹ̄li lo a wuẹ̄, wu vūluísia va, ke̱ ti
lẹ̄ngẹ́sia lo a wuẹ̄, na ti profitísia wāni.*

32 *Fālẹ̄, a wu ke̱ísia ti mō̱lẹísia lavẹ̄.*
33 *Wua kāli jísia, wua kāli bō̩ndẹ́i jísia; wa yẹ̄*
bāō̩ma nde̱-hindẹ́i hũ jehenna ma?
34 *Fālẹ̄, a kpẹ̄le̱, ngi profitísia dẹ̄wẹ̄ngo wu yẹ̄, ke̱*
nē̱mahũ-lẹ̄-bẹ̆la, ke̱ ko̱lo-nyé̱gi-bẹ̆lẹ́sia, ke̱ ti té̱nga lo
wa ti wāma, wu ti kpàkpà ngūlui ma; ke̱ ti lé̱nga
lo wa ti lẹ̄wẹ̄ma wu ga-we̱ísia bu, wu ti yāfa
tẹ̄i gbi lo hũ.
35 *Ta lo tō̱nya-bẹlẹ́sia gbi ti ṅāmẹ́i a wa wu ma,*
na tiye̱ wūni ndō̱loi ma, i hijẹ̄ tō̱nya-moi Abeli ngi
ṅāmẹ́i ma, i hiti Zakariasi ngi ṅāmẹ́i ma, Barakia
ngi lō̩i, na wuye̱ pāni kā-wé̱ lūa hũ, ke̱ hē̱mẹ́i.
36 *A tō̱nya nge̱ wu ma: hindẹ́i jísia gbi, ta wa*
lo bō̩ndẹ́i ji ma.
37 *O̱ Jerusalemi, Jerusalemi, bia bi profitísia wa,*
bi násia ho̱ a ko̱tu ti ti dō̩ni bi yẹ̄; hũ lō̩le̱, nga bi
lẹ̄nga yāndoma, kina te̱-ha a ngi lẹ̄nga yāndo ngi
gbākísia bu, ke̱ wua wē̱ dūma.
38 *Kpẹ̄le̱ wu wē̱lé̱i i lō̩ngo wu we̱ a tō̩mbō̩la.*
39 *Gbāmailẹ̄ nya nge̱ wu ma, nge̱, wē̱ la nya lo i*
hijẹ̄ gbẹ́i ji ma, ngíye̱ ma wa ndẹ̄, we̱: na be̱tē̱ngo lẹ̄,
a wāma Ndẹ́moi ngi bijé̱i hũ.

NGŪ XXIV.

Ke̱ kina Jisu iyē̱ gbiāni i hijẹ̄ ka-wé̱i gama, ke̱ ngi
wō̩ma-bẹlẹ́sia ti wa ngi yẹ̄, ko̱ ta kā-wē̱ dō̩ngoísia
ge̱ ngiẹ̄.

2 Ke̱ Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: wū hāni jī́sia gbi
loma? Tō̱nya lẹ̄ ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱, ko̱tu yẹ̄la be̱ ē̱
lọ̄ be̱ ngi mbā mahũ, na tē̱ gūla.
3 Ke̱ kina iye̱ hẹ̄ini ngīyẹ̄́i Olivi mahũ, ṭọ̄-pọ̄ma-
bẹlẹ́sia ti wā ngi yẹ̄ ndō̱wu hũ, te̱: Ndẹ̄ mu ma, mī
gbẹ̄́i lo hindẹ̄́i jī́sia ta wẹ̄ma, ke̱ gbē̱ nāli lo a ge̱ bi
wālẹ̄́i va, ke̱ ndō̱loi gē̱lẹ̄mẹ̄́i?
4 Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a pẹ̄ pānda,
nūmu gbi a wa hũyānde̱.
5 Gbāmailẹ̄ ti gbọ̄tọ̄ma ta wa lo nya bijḗ̱i hũ, te̱:
Kristi lo angẹ̄; ke̱ ta ti gbọ̄tọ̄ma hũyānde̱ lo.
6 Ke̱ wa koī́sia ti hinda mē̱ni lo, ke̱ koī́sia ti
mado̱ī́sia; kpẹ̄lẹ̄ wū hũ a lūwa; gbāmailẹ̄ hindẹ̄́i
jī́sia gbi ta wa lo dẹ̄wẹ̄ma, ke̱ ikē̱lē̱mẹ̄́i ī hitī le̱.
7 Gbāmailẹ̄ mbọ̄nda a hijẹ̄ lo mbọ̄nda ma, kē̱nye̱ i
hijẹ̄ kē̱nye̱ ma, ke̱ ndō̱le̱ lo a ye̱ na, ke̱ higbe̱ī́sia, ke̱
ndō̱i jī́šia lo hinda gē̱ge̱ī́sia.
8 Hindẹ̄́i jī́sia gbi lo māmauma hinda dātọ̄mẹ̄́i lẹ̄.
9 Ikpẹ̄́i na ma ta wu vẹ̄ lo, wu yāmo̱ne̱ va, ti wu
wā; ke̱ mbọ̄ndoī́sia gbi ta dọ̄lo lo awuẹ̄ nya bijḗ̱i va.
10 Mīa gbẹ̄mẹ̄́i lo ti gbọ̄tọ̄ma, ti lī a dẹ̄wẹ̄a; ke̱ ta
ti nyo̱nyo̱ mājia lo a bāya, ti dọ̄lo a ti nyo̱nyo̱.
11 Ke̱ nde̱ profitī́sia ti gbọ̄tọ̄ma ta hijẹ̄ lo, ke̱ ta ti
gbọ̄tọ̄ma hũyānde̱ lo.
12 Ke̱ ji va hinda nyāmu a ye̱ma gbọ̄tọ̄, ti
gbọ̄tọ̄ma ti lọ̄mẹ̄́i a go̱le̱ lo.
13 Ke̱ nūmui na a ndādọ̄ i hiti ikē̱lē̱mẹ̄́i, ta sẹ̄ lo
a bāwọ̄ma.

14 *Kẹ njīa yẹ̄kpẹ́i ji kẹ̄nyẹ́i hũ va, a lẹ̄ lo ndōloi*
hũ gbi, sẹ̄li va kafrísia gbi va. Ta lo na ikẹ̄lẹ̄mẹ́i
a wāma.
15 *Ta mīa kina wa tọ̄ma hāni doma ndōloi*
nyāni va, na Danieli, profiti, iyẹ ndẹ̄ni wọ, i dọ̄ni
hinda māluango, nūmui gbi lo a kẹma, gbẹ i hūgọ.
16 *Ikpẹ́i na ma, násia ti Judia hũ, gbẹ ta wẹ̄la,*
ti li ngīyẹísia hũ.
17 *Kẹ na a yẹma pẹ̄lẹ́i wū-mba, ā hitẹ̄ hāni gbi*
wūmbu va ngi wẹ̄lẹ́i bu.
18 *Ọ na a yẹma kpālẹ́i hũ, ā yāma ngi gūlẹísia*
wūmbu va.
19 *Kẹ pọ̄wọ̄ lo násia ma, ta yẹma kọ̄hũ, kẹ násia*
ta nyíni vẹ̄ ndẹ̄nga wẹ, ifọ̄lọ̄i násia ma!
20 *Kẹ a hẹ̄ wu wẹ̄lẹ́i ā wẹ̄ a hāmẹ́i, ọ tẹ̄nẹ̄*
vọ̄lọ̄i ma.
21 *Gbāmailẹ̄ mọnẹ wā lo a yẹma na, na nyíkọi ī*
wẹ̄ lẹ wọ, kina wọgba ndōloi tātọ̄ni a kpẹ́i ji bẹ; sāọ̄
nyíkọ ẹ̄ la wẹ̄ kūnafo.
22 *Kẹ ngíyẹ fọ̄lọ̄i násia ti hũ a gūtu, ndū gbī*
ẹ̄ bāọ̄. Kẹ hũwọyongoísia va, fọ̄lọ̄i násia ti hũ a
gūtu lo.
23 *Ikpẹ́i na ma, nūmui gbi i ndẹ̄a lo wu ma, yẹ:*
kpẹ̄lẹ, Kristi lo bẹ̄indọ̄, ọ mīandọ̄, wā họ̄u a tọ̄nya.
24 *Gbāmailẹ̄ ndẹ Kristísia ta hijẹ̄ lo, kẹ ndẹ*
profitísia, kẹ ta nāli wāwā gẹ lo, kẹ ngū-hũ-ba-
hinda; ta lo, ina ta gū lo, ti hũwọyongoı vūli bẹ ti
hũyāndẹ lo.

25 *A kpẹ̄lẹ ngi hūmbua a ndẹ̄ wu ma.*
26 *Fālẹ̄, ina ti ndẹ̄a lo wu ma, tẹ: kpẹ̄lẹ, ta lo*
ngọ̄lẹ́i hũ, wā li na; kpẹ̄lẹ, ta lo ndọ̄wu ma
kūndoísia hũ, wā họ̄u a tọ̄nya.
27 *Gbāmailẹ̄ kina ngẹ̄lẹ́i a yẹ maro kọ yākẹ́i, a vọ̄,*
i hiti kpūndoi hũ, ṅī bẹ nūmu-hindọ̄-lọ̄i ngi wālẹ̄i a
yẹma na.
28 *Gbāmailẹ̄ hindẹ̄i gbi pọ̄mẹ̄i a yẹ na, mīa lo*
kọ̄wẹísia ta yāndo na.
29 *Mọnẹ wāi na wọ̄ma ikpẹ́i nāsia ma: fọ̄lọ̄i a*
kpindi lo kẹ-yakpẹ̄: ngālui ẹ̄ la ngi hẹmui gẹ: dumbẹ̄-
kẹísia ta gbīa lo ngẹ̄lẹ̄ ma, ti gūla: kpāyẹísia ti
ngẹ̄lẹ́i hũ, ta gbẹlī lo.
30 *Ikpẹ́i na ma nāli a gẹ nū-hindọ̄-lọ̄i va ngẹ̄lẹ̄-*
gọ̄hũ, ta lo nā mbọ̄ndẹ́sia gbi ti ndọ̄loi hũ, ta wọ̄ lo,
kẹ ta nū-hindọ̄-lọ̄i do lo, a wāma ngẹ̄lẹ́i ma, a
kpāya, kẹ mbẹ̄lẹ̄ họ̄u wā.
31 *Kẹ a ngi anjelísia dọ̄ lo a būlu wọ̄ wā, kẹ ta*
hũwọyongoísia yāndo lo fẹfẹ nānísia ma, a hijẹ̄
ngẹ̄lẹ̄ ikẹ̄lẹ̄mẹ́i yẹ̄la, i ngākpīa ipẹ̄kẹ́i ma.
32 *A gā nā a sālẹ́i ji ndāha wūlui va; kina lẹ*
ngi bẹ̄kẹísia dālango, i ndāísia gbīa, kẹ wu kọa, kẹ
ngẹ́-vọ̄ hũ ī la gūha;
33 *Ṅī na wua bẹ, kina wa hindẹ́i jísia gbi*
doma, a kọ kẹ, ī kūhama, ta lo wu wẹ̄lẹísia la
gbẹ̄la.
34 *A tọ̄nya ngẹ wu ma: mbọ̄ndẹ́i ji ẹ̄ dẹ̄wẹ̄, ngíyẹ*
kẹ hindẹ́sia gbi ta gbọyo a wẹ̄la.

35 *Ngẹ̄lẹ̄i ta ndō̱loi ta dẹ̄wẹ̄ lo, ke̱ nya la-yiẹ́sia tē̱*
dẹ̄wẹ̄.

36 *Ke̱ ifọ̄lọ̄i na ma, ke̱ ikpẹ̄lẹ́i na, nūmu gbi ī*
ko̱; sāọ̄ anjelísia vūlui be̱ ti ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, ngíye̱ ma
nya Ke̱ yākpẹ̄.

37 *Ke̱ kina wo̱ Noa ngi kpẹ̄lẹ́i na iye̱ na, ǹī be̱*
nūmu-hindọ̄-lọ̄i ngi wālẹ́i, a ye̱ma na.

38 *Gbāmailẹ̄ kina wo̱ kpẹ̄lẹ́i na, na nja-vẹ́i lūgo*
wo̱, tiye̱ mē̱hẹ́i lo wo̱ mē̱ma, ta kpolẹ̄ wẹ̄, ta sō̱ wẹ̄,
ta nyāha vẹ̄ sō̱ va, ngíye̱ ke̱ ifọ̄lọ̄i na Noa i wāni
ndẹ́ndẹ́ hũ;

39 *Ke̱ tīye ko̱ni ngíye̱ ke̱ nja-vẹ́i i wāni, i ti gbi*
yẹ̄la na, ǹī be̱ nū-hindọ̄-lọ̄i ngi wālẹ́i, a ye̱ma na.

40 *Ikpẹ́i na ma ti fẹ̄lẹ̄a ta ye̱ lo kpāẹ́i ma, ta*
yẹ̄la họ̄u lo, ipẹ̄kẹ́i i lọ̄.

41 *Nyāhanga fẹ̄lẹ̄a ta ye̱ lo hāni vūkama kọ̄ndẹ́i*
hũ, ta yẹ̄la họ̄u lo, ipẹ̄kẹ́i i lọ̄.

42 *Fālẹ̄, a māne̱ wẹ̄; gbāmailẹ̄ wū gbẹ́i go̱, wu*
Lẹ́moi a wāma.

43 *Ke̱ a ji go̱, ke̱ ina pē̱lē̱-moi i kpẹ̄lẹ́i go̱ lo*
hũma-moi a wa, a māne̱ wẹ̄ lo. ke̱ i wā pẹ̄ ti ngi
wē̱lẹ́i wọ̄.

44 *Fālẹ̄, wua be̱, a wu hẹ̄i-gili gbāte̱, gbāmailẹ̄ kpẹ́i*
na bọ̄ndẹ́i ma lo, wē̱ gíli, ta lo nū-hindọ̄-lọ̄i a
wāma.

45 *Yẹ̄ lo nā hindọ̄ họ̄u-mo lẹ̄ a tō̱nya, ke̱ nē̱mahũ-*
lẹ̄wẹ̄ bo̱ilọ̄pọ̄ a ngiẹ̄, na ngi lẹ́moi i ngi wūni ngi
wē̱lẹ́i mahũ, ti go va a mē̱hẹ́i igbẹ̄lẹ́i ma?

46 *Boilọ̄pọ̄i na bẹtẹ̄ngo lẹ̄, na ngi lẹ́moi, kina i*
wa lo, a ngi mālẹ̄, a pẹ̄ ǹī.
47 *Tō̤nya lẹ̄ ngẹ wu ma, a ngi wū lo ngi nāvọ̄i*
gbi mahũ.
48 *Kẹ ina boilọ̄pọ̄ nyāmui na, a ndẹ̄ ngi nẹ̄mahũ,*
yẹ: nya lẹ́moi, i ngi wālẹ́i lẹmbia;
49 *Kẹ i tātọ̄a a ngi mbā-boilọ̄pọ̄ísia lẹ̄wẹ̄la, a*
mẹ̄hẹ̄-mẹ̄, a ndō̤ gbolẹ̄ ta ndō̤-hō̤u-bẹlẹ́sia:
50 *Ndẹ́moi na boilọ̄pọ̄i na va, a wa lo fọ̄lọ̄ yẹ̄la*
ma, kina ẹ̄ ngi lūgo gbẹ̄, kpẹ̄lẹ́i na, ẹ̄ gīli bẹ a ngi
hinda.
51 *A ngi dẹ̄wẹ̄ lo ndīa, i hindẹ́i vẹ̄ ngi wẹ ta*
bāya-bẹlẹ́sia; mīa lo ngō̤ a yẹ na, kẹ ngongou
holanga.

NGŪ XXV.

Kẹ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ gẹ̄nyẹ́i a wẹ̄ lo bẹ tẹnīna pūa, násia
ti ti lamboísia wūmbuni li va nyāha-jō̤-moi mālẹ̄ma.
2 *Kẹ tiyẹ lō̤lu ti nẹ̄mahũ dẹ̄wẹ̄ngo, ti lō̤lu ti*
gbọ̄wango.
3 *Násia ti gbọ̄wango yẹ lẹ̄, ti ti lamboísia wūmbu,*
kẹ tī ngūlo wẹ̄kā wūmbuni a tiẹ̄.
4 *Kẹ nẹ̄mahũ-lẹ̄wẹ̄gẹ́sia tiyẹ ngūlo wūmbui lo ti*
hākẹ́sia hũ, a ti lamboísia.
5 *Kẹ kina nyāha-jō̤-moi i lẹmbini, kẹ ti gbi tiyẹ*
yẹ̄nga, ti yī.
6 *Kẹ a kpindi liẹ́i kẹ kpāọ̄ i wẹ̄lẹ̄a: kpẹ̄lẹ, nyaha-*
jō̤-moi lo wāma, a li, wu ngi mālẹ̄.

7 *Ke̱ te̱nīnésia gbi ti hijẹ̄a, ti ti lamboísia gbāte̱.*
8 *Ke̱ ikpọ̄wagẹ́sia ti ndẹ̄a nē̱mahū̃-lẹ̄gẹ́sia ma, te̱: a mu go a wu wūloi hū̃, gbāmailẹ̄ mu lamboísia lo lūfẹ̄ma.*
9 *Ke̱ nē̱mahū̃-lẹ̄gẹ́sia ti pọ̄tẹ̄a, te̱: ǹī ī lẹ̄ a ye̱ na: tẹ́nga ē̱ gū mu va ma wuẹ́ni; ke̱ a li násia yẹ̄, ta mājia, wu ngẹ̄ya wu vūluísia va.*
10 *Ke̱ kina tiye̱ lini ngẹ̄amẹ́i, ke̱ nyāha-jō̱-moi i wā, ke̱ násia tiye̱ ti hẹ̄i-gili gbāte̱ni, ti wa a ngiẹ̄ nyāha-jō̱-mẹ̄i, ke̱ ti pē̱lẹ́i la gbọ̄wọ̄a.*
11 *Na wọ̄ma ke̱ tē̱nīna wẹ̄kẹ́sia be̱, ti wā, te̱, Ndẹ́moi, Ndẹ́moi, ndā wọ̄ mu we̱.*
12 *Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, ye̱: A tō̱nya nge̱ wu ma, ngī wu go̱.*
13 *Fālẹ̄, a māne̱ wẹ̄; gbāmailẹ̄ wū fọ̄lọ̄i go̱ o̱ ikpẹ̄lẹ̄i nū-hindọ̄-lọ̄i a wāma.*
14 *Pẹ̄ngo lẹ̄ be̱ tā-mo yẹ̄la i lima kē̱nyẹ́i hū̃ po, i ngi bo̱ilọ̄pọ̄ísia wāle̱a, i ngi nāvọ̄ísia vẹ̄ ti we̱.*
15 *Ke̱ i talenti lō̱lua vẹ̄ yẹ̄la we̱, ipẹ̄kẹ́i we̱ fẹ̄lẹ̄, ipẹ̄kẹ́i we̱ yẹ̄la; ti gbi we̱ kina kiné̱i ta gū a mahū̃-gbẹ̄la; ke̱ i yā ngi jiẹ́i hū̃ ke̱-yakpẹ̄.*
16 *Ke̱ na iye̱ talenti lo̱luísia jo̱ni, i lī lo, a fẹ̄lẹ̄go̱ a násia yakpẹ̄; i sō̱ gbo̱ma mahū̃ talenti lō̱lua.*
17 *Na be̱ iye̱ so̱ni fẹ̄lẹ̄, i pẹ̄kā jō̱ gbo̱ma mahū̃ fẹ̄lẹ̄.*
18 *Ke̱ na iye̱ so̱ni yẹ̄la, i lī lo, i ndō̱wu bo, i ngi lẹ́moi nāvọ̄i lō̱wu.*
19 *Hū̃ le̱mbingo, ke̱ Ndẹ́moi bo̱ilọ̄pọ̄i násia va, i wā, i ko̱ndẹ́i gbīa a tiẹ̄.*

20 *Kẹ na iyẹ talenti lọluīsia jọni, i wā a talenti*
wẹkā lọlua, yẹ: Ndẹ́moi, bi nya goni wọ a talenti
lọ̄lua lo; kpẹ̄lẹ, ngi talenti lọ̄lua wẹ̄kā jọ̄a ti
mahũ.
21 *Ngi lẹ́moi i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: bia, hinda*
yẹ̄kpẹ̄, kẹ tọ̄nya bọilọ̄pọ̄i, bi tọ̄nya hinda lo wẹ̄ni
hāni wūlọ̄a mahũ: nga pẹ̄ lo bi wọ̄tẹ̄ a sāma hāni
gbọ̄tọ̄a mahũ; wa bi lẹ́moi ngi gọ̄hūnẹ́i hũ.
22 *Na bẹ iyẹ talenti fẹ̄lẹīsia jọni, i wā, i ndẹ̄, yẹ:*
Ndẹ́moi, bi nya talenti fẹ̄lẹ̄a goni wọ, kpẹ̄lẹ, ngi
talenti wẹ̄kā fẹ̄lẹ̄a jọ̄a lo ti mahũ.
23 *Ngi lẹ́moi i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: bia, hinda yẹ̄kpẹ̄,*
kẹ tọ̄nya bọilọ̄pọ̄i, bi tọ̄nya hinda lo wẹ̄ni, hāni
wūlọ̄a mahũ; nga pẹ̄ lo, bi wọ̄tẹ̄ a sāma hāni
gbọ̄tọ̄a mahũ: wa bi lẹ́moi ngi gọ̄hūnẹ́i hũ.
24 *Kẹ na bẹ iyẹ talenti yẹ̄lẹ́i jọni, i wā, yẹ:*
Ndẹ́moi, ngi yẹ kọ lo, kẹ nū kpākpau lo a biẹ̄, ba
tẹ̄wẹ̄ wẹ̄, hindẹ́i bī hīni na, ba ngāndo wẹ̄, hindẹ́i bī
fāyai na;
25 *Fālẹ̄, ngiye lūwai lo, ngi lī, ngi bi talenti*
lọ̄wu ndọ̄wu; kpẹ̄lẹ, mīa i lani, bi mbẹ̄ mīa.
26 *Ngi lẹ́moi i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, yẹ: bia, hinda*
nyāmu-moi kẹ fākā dẹ̄wẹ̄ bọilọ̄pọ̄i, biye kọi lo kẹ nga
tẹ̄wẹ̄, hindẹ́i ngī hīni na, kẹ nga ngāndo wẹ̄, hindẹ́i
ngī fāyai na?
27 *Ma-ī-yẹ họ̄ui lo bi va, bi nya nāvọ̄i vẹ̄*
māwovi-bẹla wẹ, ta lo a nya wa-gbẹ́i, nga nya ndẹ́i
jọ̄ mātọ̄ngo.

28 *Fālẹ, a talenti gbīa ngi yẹ̄ya, wu vẹ na we̱, i talenti pūísia jo̱ni.*

29 *Gbāmailẹ̄ nūmui na gbi lo, a jō̱, a vẹ̄ lo a ngiẹ̄; ke̱ ta ngi go lo la kpọ̄tọngo; ke̱ nūmui na ī jo̱ni, ta gbīa lo ngi yẹ̄ya na vūli be̱, a ye̱ ngi yẹ̄ya.*

30 *Ke̱ a bo̱ilọ̄pọ̄-mādāmāngoi wīli ngīti wọ̄ma kpindi hū̃: mīa lo ngō̱, ke̱ ngongou ho̱lānga.*

31 *Ke̱ kina nu-hindọ̄-lọ̄i a wāma ngi be̱lẹ́i hū̃, ke̱ ngi anjelē yẹ̄kpẹ́isia gbi ta tiẹ́ni; ta lo na a hẹ̄i lo ngi māha-hẹ̄imẹ́i ngi be̱lẹ́i hū̃.*

32 *Ngi lābu lo mbọ̄ndẹ́sia gbi, ta gọ̄me̱ na; ke̱ a ti lūahū̃ go̱le̱ lo, kina tọ̄-hāni mahū̃-gbẹ̄-moi a ngi bālanga lūahū̃ go̱le̱ njẹ̄ngẹ́isia ma.*

33 *Ke̱ a mbālanga hẹ̄i ngi yẹ̄ja lọ̄kọ̄i ma lo, ke̱ njẹ̄ngẹ́isia ngi go̱woi ma.*

34 *Ta lo Māhẹ́i a ndẹ̄ na ma, ti ngi yẹ̄ja lọ̄kọ̄i hū̃: A wa, wua nya Ke̱ i wu be̱te̱ni, wu hẹ̄i ke̱nyẹ́i hū̃ nā hū̃gbāte̱ngoi wu va, ndō̱loi gbāte̱ ikpẹ̄lẹmẹ́i wo̱.*

35 *Gbāmailẹ̄ ndō̱le̱ nya ma wo̱, wu nya go a me̱-hāni; nya bọ̄lọ̄hui bẹ̄ngo wo̱, wu nya go a kpolẹ̄-hāni; họ̄ta a ngẹ̄ wo̱, wu nya wā a pẹ́bu.*

36 *Nya gāmbingo wo̱, wu nya māyīli; nya hīgbe̱ngo wo̱, wu vā nya ma; ngi kpindi wẹ́bu wo̱, wu wā nya yẹ̄.*

37 *Ta lo to̱nya-bẹlẹ́sia, ta pọ̄tẹ̄ ngi ma, te̱: Ndẹ́moi: mī gbẹ̄ lo wo̱ mu bi doni ndō̱le̱ bi ma, mu*

bi goni a mẹ̄hẹ́i? O̱ bi bọ̄lọ̄hũ bẹngo, mu bi goni a
kpolẹ̄ hāni?
38 *Mī gbẹ̄ lo wo̱, mu bi doni họ̄ta a biẹ̄, mu wā a*
bi pẹ̄́bu? O̱ gāmbingo, mu bi māyīlini?
39 *O̱ mī gbẹ̄ lo, mu bi loni bi hīgbe̱ngo, o̱ bi*
kpindi wẹ̄bu, mu wāni bi yẹ̄?
40 *Ke̱ Māhẹ́i a pọ̄tẹ̄ lo, i ndẹ̄ ti má, ye̱: A tō̱nya*
nge̱ wu ma, kina ǹī wu pẹ̄ni a nya ndẹ̄-mūmui
jísia ti yẹ̄lagẹ̄ be̱, wu pẹ̄ni a nya lo.
41 *Ta lo a ndẹ̄ nā ma ti ngi go̱wo lọ̄kọ̄i hũ: a*
hijẹ̄ nya gbẹ̄lānga, wua wu ye̱lingoi kūnafo yombui
hũ, na hũgbāte̱ngoi devili va, ke̱ ngi anjelísia va.
42 *Gbāmailẹ̄ ndō̱le̱ iye̱ nya ma wo̱, wū nya goni a*
mẹ̄-hāni gbi; nya bọ̄lọ̄hũ bẹngo wo̱, wū nya goni a
kpolẹ̄-hāni;
43 *Họ̄ta ngi wo̱, wū nya wāni a pẹ̄́bu; nya*
gāmbingo wo̱, wū gūla yīlini ngi ma; nya hīgbe̱ngo
wo̱, kẹ̄ kpindi wẹ̄́bu, wū vāni nya ma.
44 *Ta lo tia be̱, ta pọ̄tẹ̄, ta ndẹ̄ ngi ma, te̱:*
Ndẹ̄́moi: mī gbẹ̄ lo wo̱, mu bi loni ndō̱le̱ bi ma, o̱ bi
bọ̄lọ̄hũ bẹngo, o̱ họ̄ta a biẹ̄, o̱ bi gāmbingo, o̱ bi
hīgbe̱ngo, o̱ bi kpindi wẹ̄́bu, mūye̱ kpẹ̄-gbiāni bi yẹ̄?
45 *Ta lo a pọ̄tẹ̄ ti ma, ye̱: A tō̱nya nge̱ wu ma,*
kina ǹī wū pẹ̄ni a imūmui jísia yẹ̄lagẹ̄ be̱, wū pẹ̄ni
nya we̱.
46 *Ke̱ jísia ta li lo kūnafo mo̱ne̱ hũ; ke̱ tō̱nya-*
bẹlẹ́sia kūnafo lẹ̄vui hũ.

NGŪ XXVI.

*Ṅī iye wẹni kina Jisu iye kpoyoni a njiẹisia gbi
lẹla, i ndẹ ngi wọma-bẹlẹsia ma:*
2 *Wu ko lo ke ku fẹlẹ wọma tẹwẹ-mahû (paska)
gọmẹi mīa, ke nū-hindọ-lọi mājiango lẹ a bāya,
kpàkpà va ngūlui ma.*
3 *Ikpẹi na ma ke almami wāwāisia, ke kolo
nyẹgi-bẹlẹsia, ke ndẹ-bẹlẹsia nūnga va, ti yāndoa,
almami imbāwāi yẹ pẹbu, na tiye tọli a Kaifasi.*
4 *Ke ti wū hiteа, ko ta Jisu họu a bāyagẹ, ti
ngi wā.*
5 *Ke ti ndẹa, te: kọmẹi vọlọi ma ī lẹ, gbāmailẹ
nūngẹsia ti ngi māvālẹ woi.*
6 *Ke kina Jisu iye Betani, Simoni, kpokpau-moi,
ngi pēlẹbu,*
7 *Ke nyápọ yẹla i wā ngi yẹ a kotu-gaṅa
vẹndāngo a ngūlo gūnẹnẹ, ke bā gbānga, i pū ngi
wū-mba, kina iye hẹini mēhē mēmẹi.*
8 *Ke kina ngi wọma-bẹlẹsia ti toni, ke ti lī dẹ-
wẹngo lẹ, ti ndẹ, te: Gbē va lo ji nyānila?*
9 *Gbāmailẹ sia-wūloi ji ta mājia lo be hāni gbọtọ
va, ti vẹ fēli-bẹla we.*
10 *Ke kina Jisu i hūgoni, i ndẹ ti ma, ye: gbē
lẹ wa nyápọi vāwoli; gbāmailẹ i ngẹngẹ yẹkpẹ wẹa
nya ma.*
11 *Gbāmailẹ wa nyāni-bẹlẹsia lẹ ku-gbi-ma, ke nya
lo ma wuẹni ī lẹ ku-gbi-ma.*

12 *Ji va lo i sia-wūloi ji yẹini nya lū ma, i pẹni
nya gbaulẹ́i va lo.*
13 *A tōnya ngẹ wu ma, hindẹ́i gbi lo Njia-yẹkpẹ́i
ji a lẹ̄ lo ndọẹ́i hũ gbi, mīa lo ji bẹ ayẹ na ji
nyā́pọ̄i i pẹ̄ni, ta ndẹ̄ma gīlila va a ngiẹ̄.*
14 *Kẹ ipū mahũ fẹ̄lẹ́i yẹ̄lagẹ̄, na ta tọ̄li a Judasi,
Karioti-moi, i lī almami wāwāísia yẹ̄:*
15 *I ndẹ̄a ti ma, yẹ: gbo wa vẹ̄ mbẹ̄, ta lo nga
ngi fẹ̄ wu wẹ? kẹ ti hũlā a ngiẹ̄, pāta nū yẹ̄la
gbọyongo mahũ pū va.*
16 *Ikpẹ́i na ma i tātọ̄ a pẹ̄lẹ̄ wọ̄koila ngi mājia
va a bāyagẹ̄.*
17 *Kẹ kọ̄mẹ vọ̄lọ̄i ihālagẹ́i ma, ndāvẹ-gbohũi va,
Jisu ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā ngi yẹ̄, ti ndẹ̄ ngi ma,
tẹ: mī lo bi lọ̄i lo, mu na gbātẹ tẹ̄wẹ̄-mahũ (paska)
mẹ̄hẹ́i mẹ̄ va?*
18 *Kẹ i ndẹ̄a, yẹ: a li tā-wāi hũ nūmui na
nyīkọ yẹ̄, wu ndẹ̄ ngi ma, wẹ: kā-moi yẹ: nya
gbẹ̄lẹ́i i hitia ma, nga tẹ̄wẹ̄-mahũ (paska) gọ̄mẹ́i
họ̄u bi yẹ̄ pẹ́bu lo, mā nya wọ̄ma-bẹlẹ́sia.*
19 *Kẹ tọ̄-pọ̄ma-bẹlẹ́sia ti pẹ̄lẹ̄a kina Jisu iyẹ ndẹ́i
la ti ma, kẹ ti tẹ̄wẹ̄-mahũi (paskẹ́i) hũgbātẹ.*
20 *Kẹ kina kpoko iyẹ wẹ̄ni, i hẹ̄i ta ipū mahũ
fẹ̄lẹ́sia.*
21 *Kẹ kina tiyẹ mẹ̄hẹ́i mẹ̄ma, i ndẹ̄, yẹ: A tōnya
ngẹ wu ma, wu yẹ̄lagẹ̄ lo, a nya mājiama a bāya.*
22 *Kẹ ti gbi ti lī nyāningo gboṅ, ti gbi ti tātọ a
ndẹ̄la ngi ma: Ndẹ̄moi, nya lẹ̄?*

23 *Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: nūmui na a ngi lọ̄kọ̄i hitẹ̄ a ngẹ̄ kālọi hũ, ta sẹ̄ lo, a nya mājiama a bāyagẹ̄.*

24 *Nū-hindọ̄-lōi a li lo, kina nyẹ́gingo la ngi va; ke̱ pọ̄wọ̄ lo nūmui na ma, a nū-hindọ̄-lọ̄i mājiama a bāya; māhọ̄ungo ye̱ lẹ̄ nūmui na va, ke̱a tī ngi lẹ̄ni wo̱.*

25 *Ta mīa Judasi na iye̱ ngi mājiani a bāyagẹ̄, i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi, nya lẹ̄? I ndẹ̄a ngi ma, ye̱: bi wẹ̄lā a ndẹ̄la.*

26 *Ke̱ kina tiye̱ mẹ̄hẹ́i mẹ̄ma Jisu i kpohũ wūmbu, i sẹ̄-gbīa, i ngālẹ̄, i fẹ̄ tọ̄-pọ̄ma-bẹlẹ́sia we̱, i ndẹ̄, ye̱: a mbūmbu, wu me̱, ji lo nya lūwui lẹ̄.*

27 *Ke̱ i bọ̄lẹ́i wūmbua, i sẹ̄-gbīa, i fẹ̄ ti we̱, ye̱: a gbi gbolẹ̄.*

28 *Gbāmailẹ̄ ji lo nya ñāmẹ́i lo hūla-nīnẹ́i va, na iye̱ wūni mānula va ti gbọ̄tọ̄ma, ti hinda nyāmuísia va.*

29 *Ke̱ nge̱ wu ma, ngẹ̄ ngẹ̄yako̱ wuẹ̄i ji gbolẹ̄, ngíye̱ ma a fọ̄lọ̄i na, kina nga gbolẹ̄ma nīnango ma wuẹ́ni nya Ke̱ gẹ̄nyẹ́i hũ.*

30 *Ke̱ kina tiye wūlẹ̄ni, ke̱ ti yā ngíyẹ̄ Olivi mahũ.*

31 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: wu gbi, wu lī a dẹ̄wẹ̄ lo nya va a kpindi ji; gbāmailẹ̄ nyẹ́gingo lẹ̄, te̱: Nga mbāla-mahũ-gbẹ̄-moi lẹ̄wẹ̄ lo, ke̱ vahẹ́i ngi bālanga, ta vāya hũ gbi.*

32 *Ke̱ na wọ̄ma ngi hijẹ̄i lo gbo̱ma, nga li lo wu lūgo Galili hũ.*

33 Ke̱ Pita i pọtẹa, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: ji be̱ ti gbi
ti lī dẹ̄wẹ̄ lo bi va, ke̱ nya kūnafo nya lī ē̱ dẹ̄wẹ̄.
34 Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: A tō̱nya nya nge̱
bi ma, nge̱: a kpindi ji te̱-hinē̱i ā ye̱ma gọ̄kọ̄lẹ̄, ba
mǻli lo nya hinda ma, hū̃ sāwa.
35 Ke̱ Pita i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: ke̱ be̱ nga hā lo
ma biẹ̄, ke̱ ngē̱ mǻli bi ma: ǹī be̱ tọ̄-pọ̄ma-bẹlẹ́sia
gbi, ti ndẹ̄ni.
36 Ke̱ Jisu i wā, ta tiẹ́ni, hinda yẹ̄la, ta tọ̄li a
Getsemane, i ndẹ̄ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma, ye̱: a hẹ̄i
bẹ̄indọ̄, kina nga li mīandō, ngi hē̱ na.
37 Ke̱ i Pīta wūmbua, ke̱ Zebedi ngi lẹ̄nga fẹ̄lẹ́ísia,
ke̱ i tātọ̄a a ngi māmamaula, iye̱ ko̱yo gboǹ.
38 Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: nya tī māmaungo lẹ̄
gboǹ, i hiti be̱ hā hū̃; a nya mawūlo wẹ̄ bẹ̄, wu
māne̱ wẹ̄ ma wuẹ́ni.
39 Ke̱ i yā hū̃ gūhanga kūlọ̄ i wē̱le̱ a ngi yāmẹ́i,
i hē̱, ye̱: O̱ ǹya Ke̱, ina ba gū lo pẹ̄ bọ̄lẹ́i ji i dẹ̄wẹ̄
nya ma; ke̱ ngī ye̱ni kina ngi lọ̄i la, ke̱ kina bia,
bi lọ̄i la.
40 Ke̱ i wā ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄, i ti mālẹ̄ ta yī;
i ndẹ̄ Pita ma, ye̱: gbē̱ lẹ̄, wē̱ māne̱ wẹ̄ a ngẹ̄ kpẹ̄
yẹ̄la be̱?
41 A māne̱ wẹ̄, wu hē̱, ko̱ wā li woi hū̃go̱ hū̃.
Ngā̃fẹ́i a tō̱nya lūmango lẹ̄, ke̱ ndūi hū̃ hāngo lẹ̄.
42 Ke̱ i yā gbo̱ma hū̃ ifẹ̄lẹ̄gẹ́i ma, i hē̱, ye̱: O̱ nya
Ke̱, ina bọ̄lẹ́i ji ē̱ dẹ̄wẹ̄ nya ma, ngíye̱ ke̱ nya gbolẹ̄,
gbe̱ bi wẹ̄-hindẹ́i, i wẹ̄.

43 *Kẹ i wā gbọma, i ti mālẹ̄ ta yī; gbāmailẹ̄ ti*
yāmẹísia mīningo yẹ lẹ̄.
44 *Kẹ i ti lọ̄a, i lī gbọma, i hẹ̄ hū̃ sāwagẹ́i, a*
njia yakpẹísia lẹ̄ lo.
45 *Kẹ i wā ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄, i ndẹ̄ ti*
ma, yẹ: a yī nā, wu lẹ̄vu; kpẹ̄lẹ, ikpẹ̄i i hilia,
nū-hindọ̄-lọ̄i ti ngi mājia a bāya hinda-nyāmu-
bẹlẹ́sia ma.
46 *A hijẹ̄, mu li, kpẹ̄lẹ, nūmui na, a nya*
mājiama a bāyagẹ̄, ta bẹ̄ gbẹ̄ānga.
47 *Kẹ kina lẹ iyẹ yīama, kpẹ̄lẹ, kẹ Judasi, ipū*
mahū̃ fẹ̄lẹísia yẹ̄lagẹ̄, i wā a nūnga gbọ̄tọ̄a ta tiẹ́ni a
mbọ̄wani, kẹ kponani, ta hijẹ̄ almami waísia yẹ̄, kẹ
ndẹ̄-bẹlẹ́sia nūnga va.
48 *Kẹ na iyẹ ngi mājiani a bāya, i nāli gẹ a tiẹ̄,*
yẹ: nūmui na gbi lo, nga ngi la-gomima, ta sẹ̄ mia,
a ngi họ̄u kpà.
49 *Kẹ i wā Jisu yẹ̄ kẹ-yakpẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, bi*
gọ̄hū̃ i nẹ́i, Kā-moi, kẹ i ngi la-gomia.
50 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: Ndākpẹ́i, gbẹ̄ va*
lo bi wā? kẹ ti wā, ti Jisu họ̄u, (ti li a ngiẹ̄.)
51 *Kẹ kpẹ̄lẹ, násia ti yẹ̄lagẹ́i ta Jisu tiyẹ lẹ̄, i ngi*
lọ̄kọ̄i dāmbọ̄a, i ngi bọ̄woi lānga, i almami wāi ngi
bọilọ̄pọ̄i ngọ̄na, i ngi wọ̄li dẹ̄wẹ̄nga.
52 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: bi bọ̄woi yāma*
gbọma tẹ́i hū̃; gbāmailẹ̄ na gbi, ta mbọ̄woi wūmbu,
ta hā a mbọ̄woi lo.
53 *Bẹ gīli kẹ nga gū lo nā a hẹ̄la nya Kẹ yẹ̄, i*

ngi anjelísia vẹ̄ mbẹ̄, i dẹ̄wẹ̄ pū mahū̃ fẹ̄lẹ̄a ligonísia gboyongo ma?
54 *Kẹ kọlo-yẹ̄kpẹ̄i la-yiẹ́i a yẹ̄ dẹ̄wẹ̄ma, kẹ ǹī lo a yẹ na?*
55 *Ikpẹ̄mẹ́i na ma sẹ̄ Jisu i ndẹ̄ fāhẹ́i ma: wu wā lo kina wua wa hūma-mo yẹ̄, a mbọ̄woīsia, kẹ kponanga nya họ̄u va? Ngiyẹ hẹ̄ini ku-gbi-ma, ma wuẹ́ni, kā-wẹ́bu, nga kāi wẹ̄, kẹ wūyẹ nya họ̄uni.*
56 *Kẹ ji gbi iyẹ wẹ̄ lo, kọ profitísia, ti gọlo yẹ̄kpẹ́ísia ti la-yiẹ́i a wa dẹ̄wẹ̄ma; kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia gbi ti ngi lọ̄a, ti wẹ̄la.*
57 *Kẹ násia, tiyẹ Jisu họ̄uni, ti lī a ngiẹ̄ Kaifasi, almami wāi yẹ̄; hindẹ́i na kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, kẹ ndẹ̄-bẹlẹ́sia nūnga va, tiyẹ yāndoi lo.*
58 *Kẹ Pita i tọ̄i lo ngi wọ̄ma i ngi ma gūhama, i hiti almami wāi ngi wẹlẹ́bu, i lī na, i hẹ̄i ta bọilọ̄pọ̄ísia i kẹ̄lẹ̄mẹ́i do va.*
59 *Kẹ almami waīsia, kẹ ndẹ̄-bẹlẹ́sia, kẹ sẹ̄mẹ gbi, tia ndẹ-jẹ̄li họ̄uma Jisu ma, ngi wā va.*
60 *Kẹ tī hāni gbi doni; ji bẹ ndẹ-jẹ̄li-bẹlẹ́sia ti gbọ̄tọ̄ngo tiyẹ wāni, kẹ tī hāni gbi doni. Ikẹ̄lẹ̄mẹ́i kẹ ndẹ-jẹ̄li-bẹla fẹ̄lẹ̄a ti wā:*
61 *Ti ndẹ̄a, tẹ: tā-mōi ji, yẹ: nga gū lo a Ngẹ́wọ ngi gā-wẹ́i nyānila, ngi tọ̄ ku sāwa hū̃?*
62 *Kẹ almami imbāi i hijẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: bī njia gbi wọ̄tẹ̄ma, gbo lo jísia ti họ̄uma a sẹ̄li bi va?*
63 *Kẹ Jisu iyẹ lọ̄ndọ̄i lo. Kẹ almami wāi i pọ̄tẹ̄a,*

i ndę̄ ngi ma, ye̱: nga bi gbǭlǭ Ngę́wo̱ vūngoi ma, ko̱ bi ndę̄ mu ma, ina Kristi lo a bię̄, Ngę́wo̱ hindǭ-lǭi?

64 *Ke̱ Jisu i ndę̄a ngi ma, ye̱: bi ndę̄a. Gbāmailę̄ be̱ nge̱ wu ma, ji wǭma, wa nūmu-hindǭ-lǭi do lo i hę̄ini kpāya yę̄ja lǭkǭi ma, a wāma (fǭfǭi hũ) ngę̄lę́i ya.*

65 *Ke̱ almami wāi i ngi gūlę́isia bęla, ye̱: i njīa nyāmu lę̄a; gbo na ma ko̱koli sę̄li-bęla va? kpę̄le̱, wu ngi yīa nyāmui mē̱nia.*

66 *Gbo wu gīlia la? Ti pǭtę̄, ti ndę́ ngi ma, te̱: ngi le̱ngo lę̄ hā va.*

67 *Ke̱ tia ndāya vālima ngi yāma; ta ngi lę́wę̄ a botani; ti lę́nga ta ngi gbǭlę̄ a ti lǭkǭ̄isia:*

68 *Ti ndę̄: ndę̄ mu ma, bia Kristi, yę̄ mīa a nā a bi lęwę̄?*

69 *Ke̱ Pita iye̱ hę̄ini pé̱i wǭma lo. Ke̱ nyápǭ yę̄la i wā ngi yę̄, ye̱: bia be̱, wa Jisu, Galili-moi ye̱ lę̄.*

70 *Ke̱ i mália ti gbi yāma, ye̱: ngī hāni go̱ bi ndę̄ma.*

71 *Ke̱ kina iye̱ linī fakę̄-mbu, bo̱ilǭpǭ nyāha wę̄ka, i ngi lo, i ndę̄ ti ma, nā tiye̱ nā, ye̱: Tā-moi ji be̱ ta Jisu ye̱ lę̄ Nazareti-moi.*

72 *Ke̱ i mália gbo̱ma a gbǭlǭ, ye̱: ngī nūmui na go̱.*

73 *Ke̱ kina hũ le̱mbini kūlǭ ke̱ i wā ngi yę̄, na tiye̱ dǭni ngi gbę̄ānga, ti ndę̄ Pita ma, ye̱: A tō̱nya*

bia bẹ ti yẹlagẹ lo abiẹ; gbāmailẹ bi la-yiẹi a gbia bi wọma.

74 *Kẹ i tātọa a ngẹli wilia, a sondu wa, yẹ: ngī nūmui na gọ. Kẹ tẹ-hinẹi i gọkọlẹa kẹ-yakpẹ.*

75 *Kẹ Pita i gilia a njiẹi Jisu iyẹ ndẹni ngi ma, yẹ: a yẹma tẹ-hinẹi i gọkọlẹa ba mái lo nyama hũ sāwa; kẹ i gbīa i wọ gboṅ.*

NGŪ XXVII.

Kina ngẹlẹi iyẹ wọni, almami waisia gbi, kẹ ndẹ-bẹlẹsia nūnga va, ti ngọ yẹla lā Jisu ma, ngi wā va.

2 *Kẹ kina tiyẹ ngi yīlini, ti lī a ngiẹ, ti ngi vẹ Pontiu Pilatu, māhẹi wẹ.*

3 *Kẹ Judasi, na iyẹ ngi mājiani a bāyagẹ, kina iyẹ toni, kẹ ti ngi lẹa, ngi li i wọtẹ, i yāma gbọma a pāta gẹkẹlẹ nū yẹla gbọyongoi mahũ pūi almami waisia, kẹ ndẹ-bẹlẹsia yẹ:*

4 *Yẹ: ngi hinda-nyāmu wẹa a ṅāmẹi na mājiala a bāyagẹ, na ī hinda-nyāmu gbi wẹni. Kẹ ti ndẹa, tẹ: gbẹ mia a na muẹ? Bi vūlui mahũ-gbẹ.*

5 *Kẹ i pāta gẹkẹlẹisia gūlā ka-wẹbu, i lī, i ta vūlui hẹlẹ.*

6 *Kẹ almami waisia ti pāta gẹkẹlẹisia wūmbua, ti ndẹ, tẹ: ma-ī-họuni ti pūa va nāvọ-yāndomẹi hũ, gbāmailẹ ṅāma-nāvọ mīa.*

7 *Kẹ ti wū hitẹa, ti pẹna gbāẹi yẹya họtanga gbowu va na.*

8 Fālẹ̄, igbālẹ́i na tiye̱ tọ̄li a ṅāma gbāẹ́i lo a
fọ̄lọ̄i ji be̱.
9 Ta lo na iye̱ wẹ̄ni na profiti, Jeremi, iye̱ ndẹ̄ni,
ye̱: ke̱ ti pāta ge̱ke̱lẹ̄a nū yẹ̄la gbo̱yongoi mahū pūi
wūmbua, na ṅī ngi ma bā ye̱ lẹ̄, na Israeli
lẹ̄ngẹ́isia tiye̱ bā lai ma.
10 Ti fẹ̄ tiẹ̄ pẹ̄na dọ̄moi gbāẹ́i va, kina Ndẹ́moi
iye̱ ndẹ́i la nya ma.
11 Ke̱ Jisu i dọ̄a māhẹ́i lābu; ke̱ māhẹ́i i ngi
mọ̄li, ye̱: Jewuísia ti māhẹ́i lo abiẹ̄? Jisu i ndẹ̄ ngi
ma, ye̱: bi ndẹ̄nga.
12 Ke̱ kina almami waísia, ke̱ ndẹ̄-bẹlẹ́sia, tiye̱ ngi
māyia ye̱ni, ī njīa gbi wọ̄tẹ̄ni.
13 Ke̱ Pilatu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: bī hāni gbọ̄tọ̄
mẹ̄ni ma, ta họ̄u a sẹ̄li bi va?
14 Ke̱ īye̱ njīa gbi wọ̄tẹ̄ni ngi yẹ̄; ta lo māhẹ́i wū
hū iye̱ wūi lo gboṅ.
15 Ke̱ kọ̄mẹ́i na ma māhẹ́i iye̱ lọ̄i lo, i kpindi
wẹ́-bu-mo yẹ̄la vẹ̄ nūnga we̱, na tiye̱ lọ̄i lo.
16 Ke̱ kpindi wẹ́-bu-mo dọ̄wongo lo iye̱ ti yẹ̄ya, ti
tọ̄li a Barabbasi.
17 Fālẹ̄, kina tiye̱ yāndoni, Pilatu i ndẹ̄ ti ma,
ye̱: yẹ̄ lo wu lọ̄i ngi fẹ̄ wuẹ̄? Barabbasi, O̱ Jisu, na
ta tọ̄li a Kristi?
18 Gbāmailẹ̄ iye̱ ko̱i lo, tọ̄ma va lo, tiye̱ ngi
vẹ̄ni.
19 Ke̱ kina iye̱ hẹ̄ini sẹ̄li hẹ̄imẹ́i, ngi nyāhẹ́i i
njọ̄ dẹ̄wẹ̄ ngi yẹ̄, ye̱: hinda gbi nà bā pẹ̄ a tō̱nya-

moi na; gbāmailẹ̄ ngi mọnẹnga gbọ̄tọ̄ wẹ̄a nji hū̃ a fọ̄lọ̄i ji ngi va.
20 *Kẹ almami waísia, kẹ ndẹ̄-bẹlẹ́sia ti gbonda nūnga ma, kọ ta Barabbasi vẹli, ti Jisu wā.*
21 *Kẹ māhẹ́i i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: jia fẹ̄lẹ́sia igbo lo wu lọ̄ni ngi vẹ̄ wuẹ̄? Kẹ ti ndẹ̄a, tẹ: Barabbasi.*
22 *Kẹ Pilati i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: gbo họ nga pẹ̄ a Jisu, na ta tọ̄li a Kristi? Ti gbi ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: Gbẹ ti ngi kpàkpà ngūlui ma.*
23 *Kẹ māhẹ́i i ndẹ̄a ti ma, yẹ: gbẹ̄ hāni va, gbẹ̄ hinda nyāmu lo i pẹ̄ni? Kẹ tia ti gbaọ̄ gbọma lẹ̄kẹ̄, tẹ: gbẹ ti ngi kpàkpà ngūlui ma.*
24 *Kẹ kina Pilatu i toni, kẹ ẹ̄ gū a hinda gbi wẹ̄la, kẹ fāha lẹ̄kẹ̄ lọ iyẹ yāndo, i nja wūmbua, i ngi yẹ̄ya wūa fāhẹ́i yāma, yẹ: nya lọ̄kọ̄ gbī i tọ̄nya-moi ji n̄āmẹ́i hū̃; wu vūlui a pẹ̄.*
25 *Kẹ nūngẹ́sia gbi ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄, tẹ: ngi n̄āmẹ́i ayẹ mu ma lo, kẹ mu lẹ̄ngẹ́sia.*
26 *Kẹ i Barabbasi vẹ̄a ti yẹ̄; kẹ kina tiyẹ Jisu lẹ̄wẹ̄ni ti ngi vẹ̄, ngi kpàkpà va ngūlui ma.*
27 *Kẹ māhẹ́i ngi go-bẹ̄lẹ́sia, ti ya a Jisu māhẹ́i ngi pẹ̄bu; ti ko-bẹlẹ́sia gbi yāndo ngi ma.*
28 *Kẹ ti ngi magbīa, ti māha-lọ̄ma wu ngi ma.*
29 *Kẹ kina tiyẹ ngāli hẹmbẹ́i vẹ̄ni, ti pū ngi wū-mba; kẹ kọ̄tọ̄poṅ ngi yẹ̄ya lọ̄kọ̄i ya, kẹ ti wọ̄mbi gbàkpà ngi lābu, ta ngi yẹlẹ, tẹ: bi gọ̄hū̃ i ńẹ́i, bia Jewuísia ti māhẹ́i!*

30 *Kẹ ti ndāyẹ́i wua ngi ma, kẹ ti kọ̄tọ̄poṅ
wūmbu, ti ngi lẹ̄wẹ̄ ngi wū-mba.*
31 *Na wọ̄ma, kina tiyẹ gbọyoni a ngi yẹlẹla, ti
ndọ̄mẹ́i gbiā ngi ma, ti ngi nda gūmbẹ́i wua ngi
ma, ti lī a ngiẹ̄, ngi kpàkpà va ngūlui ma.*
32 *Kẹ kina tiyẹ gbiāni, ti Sireni-moi yẹ̄la do, ngi
bijẹ́i lo a Simoni, ta lo tiyẹ pẹ̄ni, i kpàkpà ma
wūlui wūmbu.*
33 *Kẹ kina tiyẹ wāni hindẹ́i yẹ̄la, ta tọ̄li a
Golgota, ta lo ta tọ̄li a ngū-gọ̄kọ̄ hindẹ́i;*
34 *Kẹ ti ngi gonga a ndọ̄ dāgba kpolẹ̄ va,
hũpūngo a ṅwọṅwa tāmba; kẹ kina iyẹ kọni īyẹ
lọ̄ni i kpolẹ̄.*
35 *Kẹ ti ngi kpàkpà ngūlui ma; kẹ ti ngi
gūlẹ́sia gọlẹa ta nda-gbẹ; kọ na a wẹ̄ profiti iyẹ
ndẹ̄ni wọ, yẹ: Ti nya gūlẹ́sia gọlẹa ti lūahũ, kẹ
nya lẹ̄mẹ́i va, ta ndāísia gbẹ.*
36 *Kẹ tiyẹ hẹ̄i lo na, ta ngi mānẹ.*
37 *Kẹ ti ngi māyia-gẹ́i nyẹ́gingoi wu a ngi wū
kọ, tẹ: JI LO JISU LẸ̄ JEWUÍSIA TI
MĀHẸ́I.*
38 *Kẹ hũma-bẹla fẹ̄lẹ̄a lo tiyẹ na, nā ti ti
kpàkpàni ta tiẹ́ni: yẹ̄la ngi yẹ̄ja lọ̄kọ̄i ma, ipẹ̄kẹ́i ngi
gọwoi ma.*
39 *Kẹ násia tiyẹ dẹ̄wẹ̄ma, ta ngi bẹ̄lẹ̄ nyāni, ta ti
wūísia vīvi:*
40 *Ta ndẹ̄, tẹ: Bia biyẹ ndẹ̄ni bẹ, ba kā-wẹ́i
wọ̄ lo, bi tọ̄ ku sāwa hũ, bi vūlui bāwọ̄. Ina*

Ngẹ́wọ-hindọ̄-lọ̄i lo a biẹ̄, yẹ̄i, bi gbīa ngūlui ma.

41 *Ṅī bẹ almami waīsia tiyẹ ngi yẹlẹ tā kọlo-*
nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, kẹ ndẹ̄-bẹ̄lẹ́sia, tẹ:

42 *I yẹ ipẹ̄kẹ́sia bāọ̄ lo, kẹ ẹ̄ gū a ta vūlui bāọ̄la;*
ina Israeli ti māhẹ́i lo a ngiẹ̄, gbẹ i hīti nā, i gbīa
ngūlui ma; ta lo mu họ̄u a tọ̄nya.

43 *I yẹ Ngẹ́wọ họ̄ui lo a tọ̄nya, gbẹ i ngi bāọ̄ nā,*
ina a ngi gū lo; gbāmailẹ̄ iyẹ ndẹ̄i lo, yẹ: Ngẹ́wọ
hindọ̄-lọ̄i lo a ngiẹ̄.

44 *Hūma-bẹla násia bẹ ta tiẹ́ni tiyẹ ti kpàkpàni*
ngūlui ma, kẹ tia bẹ, tiyẹ ngi yẹlẹma.

45 *A fọ̄ ngūndiẹ́i kẹ kpindi wẹ̄a ndọẹ́i hū gbi,*
ngīyẹ kẹ kpoko vọ̄lọ̄i.

46 *Kẹ a kpoko vọ̄lọ̄i kinẹ́i Jisu i kpaọ̄ ngẹ̄lẹ̄yā,*
yẹ: ELI, ELI, LAMA SABAKTANI: na lo
a: Nya Yẹ́woi, nya Yẹ́woi, gbẹ̄ va lo bi gbẹ̄lẹ̄a
nya ma?

47 *Kẹ ti lẹ́nga tiyẹ dọ̄ni na, kina ti mẹ̄nini, tẹ:*
Tā-moi ji lo Eliasi dọ̄lima.

48 *Kẹ ti yẹ̄la i wīmia kẹ-yakpẹ̄, i lī, i njanja-vẹ́i*
wūmbu, i vẹ̄nda a ndọ̄ dāgbẹ́i, i pū kọ̄tọ̄poṅ yẹ̄la yā,
i fẹ̄ ngiẹ̄ kpolẹ̄ va.

49 *Ipẹ̄kẹ́sia tẹ: gbẹ ngi ma, mu to lo, ina Eliasi*
a wa lo, i ngi bāọ̄.

50 *Kẹ Jisu kina iyẹ kpāwọ̄ni a ngọ̄ wā, i ngi*
yāfẹ́i vẹ̄a.

51 *Kẹ kpẹ̄lẹ, kā-wẹ́i-mawẹ́-gūlẹ́i kẹ i bẹla ndīa;*

*i hijẹ̄ imahũi, i hiti imbui; ke̱ ndọẹ́i i jijia;
ko̱tuísia ti bẹla:*
52 *Ke̱ kāmbẹísia ti la-wọ̄a; ke̱ nūnga yẹ̄kpẹísia ti
gbọ̄tọ̄ma ti kpūhẹísia na tiye̱ yīni (kāmbẹísia hũ) ti
hijẹ̄.*
53 *Ke̱ ti gbiā kāmbẹísia hũ, ngi hijẹ̄lẹ́i wọ̄ma; ke̱
ti yā tā-wā yẹ̄kpẹ́i hũ, ti ti vūlui ge̱ a ti gbọ̄tọ̄ma.*
54 *Ke̱ kina kūgbẹ́i, ke̱ násia ta tiẹ́ni, tiye̱ Jisu
māne̱, ti to, ndọẹ́i a jijia, ke̱ hindẹ́i násia ti wẹ̄ni,
ti lūwa gboṅ; te̱: a tō̱nya, ji lo Ngẹ́wo̱-hindọ̄-lọ̄i lẹ̄.*
55 *Ke̱ nyāhanga gbọ̄tọ̄a tiye̱ na lo ti kūhama, ta
na gbẹ̄, na tiye̱ tọ̄ni Jisu wọ̄ma, ta hijẹ̄ Galili hũ,
ngi ma kpẹ̄-gbīa va.*
56 *Ke̱ Maria Magdalini, iye̱ ti līa lo, ke̱ Maria,
Jakobi ngi njẹ̄, ke̱ Josesi, Zebedi ngi lẹ̄ngẹísia ti njẹ̄.*
57 *Ke̱ kina kpoko iye̱ wẹ̄ni, ke̱ gbāte̱-mo yẹ̄la i
wā, Arimati-moi, ngi bijẹ́i lo a Josufu; ta be̱ Jisu
wọ̄ma-mo ye̱ lẹ̄ a ngiẹ̄.*
58 *Ke̱ i yā Pilatu yẹ̄, i Jisu bọ̄mẹ́i ve̱li; ke̱
Pilatu i ndẹ̄a, ye̱: ti pọ̄mẹ́i vẹ̄ ngiẹ̄.*
59 *Ke̱ kina Josufu i pọ̄mẹ́i wūmbuni, i mbẹ̄mbẹ̄-
nga kūla gọ̄gọ̄lẹ̄ hũ.*
60 *Ke̱ i ndā ngi vūli ngi gāmba nīnẹ́i hũ, na
iye̱ hāwani ko̱tui hũ; i ko̱tu wā gikilingo kāmbẹ́i la
ma, ke̱ i yā.*
61 *Ke̱ Maria Magdalini, iye̱ na lo, ke̱ Maria
wẹ̄kẹ́i i hẹ̄ini kāmba yāka wẹ̄kẹ́i ma.*
62 *Ke̱ fọ̄lọ̄ wẹ̄kẹ́i ma, na a tọ̄ hūgbāte̱ gbẹ̄i ma,*

almami waísia, ke̱ Farisísia ti wā, ti yāndo Pilatu
yẹ̄;
63 *Te̱: Nya Ke̱, mu gīlia ke̱ hū-yānde̱-moi na,*
iye̱ ndẹ̄i lo, kina ngi vūngo ye̱ le̱, ye̱: ku sāwa wọ̄ma
nga hijẹ̄ lo gbo̱ma.
64 *Fālẹ̄, ndẹ̄, ti kāmbẹ́i la-gbou kpà, ngíye̱ ke̱ fọ̄lọ̄i*
isāwagẹ́i ma; ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ta wa woi a kpindi,
ti ngi hūma, ti li a ngiẹ̄; ti ndẹ̄ nūnga ma, te̱, i
hijẹ̄a hẹ́i hū. Ta lo bāyāi ikẹ̄lẹ̄magẹ́i a nyāmu lo,
i dẹ̄wẹ̄ ihālagẹ́i ma.
65 *Ke̱ Pilatu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: A māne̱-bẹla jọ̄; a*
li wuẹ̄, wu ndā gbou kpà, kina wa gūla.
66 *Ke̱ ti yā ti kāmbẹ́i la-gbou kpà; a ko̱tui*
kpāmbi hẹ̄i māne̱ hū.

NGŪ XXVIII.

Tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄ ikẹ̄lẹ̄mẹ́i kina ngẹ̄lẹ́i iye̱ tātọ̄ni a wọ̄la, lo̱ẹ́i
ihālagẹ̄ vọ̄lọ̄i ma, ke̱ Maria Magdalini, ke̱ Maria
wẹ̄kẹ́i, ti wā, kāmbẹ́i do va.
2 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ke̱ ndō̱loi iye̱ jijia lo wā; gbāmailẹ̄*
Ndẹ́moi ngi anjeli iye̱ yẹ̄i lo, a hijẹ̄ Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū, i
wā, i ko̱tui gikilẹ̄ kāmbẹ́i la, i hẹ̄i ma.
3 *Ngi yāmẹ́i wẹ̄ngo ye̱ lẹ̄ be̱ ngẹ̄lẹ̄ mīa mīango, ke̱*
ngi gūlẹ́i gọ̄lẹ̄ kọ̄lẹ̄ngo fọ̄ be̱ (teleg) sẹ̆no̱.
4 *Ke̱ ngi malūwẹ́i va lo māne̱-bẹlẹ́sia, tiye̱ gbe̱lini;*
ke̱ ti wẹ̄a bẹ̄kẹ̄ nūnga hāngoa.
5 *Ke̱ anjeli i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ nyāhanga ma, ye̱: wā*

lūwa, gbāmailẹ̄ ngi ko̱ lo ke̱ wu Jisu lo wo̱kolima,
na tiye̱ kpàkpàni ngūlui ma.
6 *Ī bẹ̄indọ̄; gbāmailẹ̄ i hijẹ̄a, kina iye̱ ndẹ̄i lo.*
A wa, wu hindẹ́i lo, Ndẹ́moi iye̱ lāni na.
7 *Ke̱ a li ke̱-yakpẹ̄, wu ndẹ̄ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma,*
we̱; i hijẹ̄ hā-bẹla yẹ̄. Ke̱, kpẹ̄le̱, ta lo lima wu
lūgo Galili hũ; mīa lo wa ngi do na; kpẹ̄le̱, ngi
ndẹ̄a wu ma.
8 *Ke̱ ti gbiā gāmbẹ́i gāma ke̱-yakpẹ̄, a ndūwa ke̱*
kọ̄hũ nẹ́i wā; ke̱ tiye̱ wīmẹ́i lo, ta līla a njiẹ́i ngi
wọ̄ma-bẹ̆lẹ́sia yẹ̄.
9 *Ke̱ kina tiye̱ lima ndẹ̄ma ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma,*
kpẹ̄le̱, Jisu i ti mālẹ̄a, ye̱: wu gbi a gọ̄hũ nẹ́i; ke̱ ti
wā ti ngi go̱la họ̄u; ti hẹ̱̄ ngi ma.
10 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: wā lūwa; a li, wu*
ndẹ̄ nya ndẹ̄ngẹ́sia ma, ti li Galili hũ, mīa lo, ta
nya do na.
11 *Ke̱ kina le̱ tiye̱ lima, kpẹ̄le̱, ke̱ māne̱-bẹla ti*
tẹ́nga ti wā tā-wāi hũ, ti hindẹ́sia gbi ge̱ a almami
waīsia, na tiye̱ wẹ̄ni.
12 *Ke̱ kina tiye̱ yāndoni tā ndẹ̄-bẹlẹ́sia, ta ngū*
hitẹ̄ wẹ̄la, ti nāvọ̄ wā vẹ̄ ko̱-bẹlẹ́sia we̱.
13 *Te̱: A ndẹ̄, we̱, ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia tiye̱*
wāi lo a kpindi, ti ngi hũmani, kina muye̱
nji hũ.
14 *Ke̱ ina māhẹ̄i i ji mẹ̄nia lo, ma ngi lọ̄ndọ̄ lo,*
mu wu bāwọ̄.
15 *Ke̱ kina ti nāvọ̄i wūmbuni, ti pẹ̄i lo, kina tiye̱*

ndẹ̄i lo ti ma; ke̱ njiẹ́i ji iye̱ lẹ̄i lo ngā wō̱ngo
Jewuísia līa, a fō̱lō̱i ji be̱.
16 *Ke̱ tọ̄-pō̱ma-bẹla pū mahū̃ yẹ̄lẹ́sia ti yā Galili*
hū̃, ngīyẹ́i hū̃, hindẹ́i Jisu iye̱ ndẹ̄i, ti li na.
17 *Ke̱ kina tiye̱ ngi loni, ke̱ ti hē̱nga ngi ma; ke̱*
ti ti té̱nga li nē̱mahui ī yẹ̄la (tī ngi họ̄uni a
tō̱nya).
18 *Ke̱ Jisu i wā, i yīa ti yẹ̄, ye̱: kpāyẹ́i gbi*
vẹ̄ngo lẹ̄ nya we̱ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃, ke̱ ndō̱loi hū̃:
19 *Fālẹ̄, a li ndō̱loi gbi, a mbō̱ndẹ́sia gbi wẹ̄*
tọ̄-pō̱ma-bẹla; wu ti baptisi wẹ̄ Ke̱ bijẹ́i hū̃, ke̱
Hindọ̄-Lọ̄i hū̃, ke̱ Ngāfa Yẹ̄kpẹ́i hū̃:
20 *Wa ti gara, ko̱ ta hindẹ́sia gbi họ̄u na gbi lo*
ngiye̱ ndẹ̄i lo wu ma. Ke̱ kpẹ̄le̱, nya lo wu wō̱ma
(ma wuẹ̄ni lẹ̄) ku-gbi-ma, i wẹ̄ be̱ a ndō̱loi gē̱lē̱mẹ́i
ma. Amin.

(Ikē̱lē̱ma.)

NJĪA-YẸ̄KPẸ̄I MARKI NYḖ̱GINI.

NGŪ IHĀLAGḖ̱I I.

Jisu Kristi Ngḗ̱wo̱ ngi hindō̩ lọi ngi yia-yẹ̄kpẹ̄i itatomẹ̄i.

2 *Kīna nyḗ̱gingo na profitīsia hũ: kpe̱ lẹ̄, ngi nya*
domoi lẹ̄wẹ̄ bi yāmẹ̄i lūgo̱, tā lo a bi we̱lẹ̄i hũgbate bi
lūgo̱.
3 *Nūmu yẹ̄la ngi wọ̄i a gbāwo ngō̱lẹ̄ hũ, ye̱: a*
Ndḗ̱moi ngi we̱lẹ̄i hũgbate, a pẹ̄ ngi wē̱lẹ̄īsia ti bo̱na.
4 *Johani i baptisima we̱ni lo ngō̱lẹi hũ, i baptisima*
yẹ̄i na le̱ wọ̄tela va, mānula va hinda nyāmuīsia va.
5 *Ke nūnga gbi ti Judia lo̱i hũ ti gbīa ti li ngi yẹ̄,*
ke̱ na ti Jerusalemi, ti ti baptisini njẹ̄i Jordani hũ ta
gāyẹ̄ a ti hīnda nyāmuīsia.
6 *Ke Johani iye̱ ngi māyīlini a kameli yō̱mbọ̄ lo, ke̱*
hũa-go̱lo ngi hamẹ̄i, ke̱ ngi me̱ hani lo a kọ̄ndọ̄nga ke̱
komi.
7 *Iyiẹ̄i lo na, ye̱: Nūmu yẹ̄la lo wāma nya wọ̄ma*
ngō̱lọ̄ngo i dẹ̄wẹ̄ nya ma, ngi go̱ka yẹ̄yẹ̄i ngī gbẹ̄kpẹ̄ni
a māwẹ̄la fūlo va.

8 *Nya a tō̱nya ngi wu baptisini a nja lo, ke̱ a wu*
baptisima wē̱ lo a Ngē̱wo̱ ngi yāfẹ̄i lo.
9 *Ṅi i we̱ni fọ̄lọ̄i nāsia ma Jisu i hije Nazarēti*
Galili i wa Jordani, mīa lo Johani i ngi baptisini
na.
10 *Ke̱ kīna i gbīāni njẹ̄i hũ kē̱-yākpẹ̄ i Ngē̱lẹ̄gō̱hũ do*
i la-wọ̄, Ngē̱wo̱ ngi yāfē̱i kīna be̱ bọ̄mukulo na a ye̱
ngi ma.
11 *Ke̱ ngọ̄ i hijea Ngẹ̄lẹ̄gō̱hũ, ye̱: bia lo nya līma*
lọ̄i abiẹ̄, nya li lē̱lingo lẹ̄ abiẹ̄.
12 *Ke̱ ngāfē̱i kē̱-yākpẹ̄ i ya angiẹ̄ ngō̱lẹ̄i hũ.*
13 *Ke̱ i lembini ngō̱lẹ̄ hũ lo fọ̄lọ̄ nū fẹ̄lẹ̄ gbo̱yóngo,*
Satani a ngi go̱lē̱, ke̱ iye̱ na lo ndāgbọ̄ hānīsia līa, ke̱
Ngé̱wo̱ ngi do-bẹ̄la ti wā angiẹ̄ ti kpẹ̄-gbīa ngi wẹ̄.
14 *Na wọ̄ma kīna tiye̱ Johani wuni kpindi wē̱bu,*
Jisu i wa Galili, a njia-yẹ̄kpẹ̄i lẹ̄ Ngē̱wo̱ ngi ge̱nyē̱i
hũ va:
15 *Ye̱: ikpẹ̄i wa, ke̱ Ngē̱wo̱ ngi ge̱nyē̱i hũ ī kūhama,*
a wọ̄te, wu njia-yẹ̄kpẹ̄i hōu a tō̱nya.
16 *Kīna i jiāni gbọ̄yẹ gbẹ̄lānga i ye̱ Galili, i Simoni lọ̄*
ke̱ Anderu ngi ndẹ̄i, ta mbọ̄mẹ̄i wili gbọ̄yẹ̄ hũ gbāmaile
nyē̱-gbẹ̄-bẹ̄lā lo atiẹ̄.
17 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ti ma: a tọ̄ nya wọ̄ma, nga*
wa we̱ lo wu wọ̄tẹ̄ a nūnga gbẹ̄-bẹ̄lā.
18 *Kē̱-yakpẹ̄ ti gbẹ̄ bọ̄mẹ̄sia ma, ti tọ̄ ngi wọ̄ma.*
19 *Kīna iye̱ lini kūhama i Jakobi lo̱ Zebedi ngi lọ̄i,*
ke̱ ngi ndẹ̄i Johani, tia be̱ tiye̱ ndé̱ndé̱ hũ, ta ti bọ̄mẹ̄sia
gbatẹ̄.

20 *Ke̱ i ti dọlia ke̱-yakpẹ ti ti ke̱ Zebedi lọa ndéndé̱*
hū̃, ke̱ bọilọpọ hū̃we̱lingọīsia, ke̱ ti tọa ngi wọma.
21 *Ke̱ ti yā Kaperni, ke̱ i ya kāmẹi ke̱-yakpẹ te̱ne̱*
fọlọi ma, i ti gā.
22 *Ti hū̃ wūngo ye̱ lẹ ngi gārẹi ma, gbāmaile i ti*
gārai lo be̱ yẹla na kpāyẹi ngi yẹya, ī wé̱ni kīna kọlọ-
nyé̱gi-bẹlā ti na.
23 *Ke̱ hīndọ yẹla lo iye̱ ti garame̱i ngāfa nyāmu*
ngi hū̃, ke̱ i gbāwọa ngẹlé̱ya :
24 *Ye̱ : gbẹ mu ma, gbẹ lo ma pẹ abiẹ, bia Jisu*
Nazaretimoi ? bi wā mu nyāni va lo ? ngi nūmui
gọ lo abiẹ, Ngé̱wọ ngi lọi yẹkpẹi.
25 *Ke̱ Jisu i gbāwọa ngi la, ye̱ : lọndo, bi gbīa ngi hū̃.*
26 *Ke̱ kīna ngāfa nyāmu i ngi ne̱muni, ke̱ i wọ́nga*
ngẹlé̱ya, ke̱ i gbīa ngi hū̃.
27 *Ke̱ ti gbi ti hū̃ wua, ke̱ ti tatoa a ti vuli mọ-*
lila, te̱ : gbẹ hāni lo a ji ? gbẹ gā nīna lo a ji ?
gbāmaile ngi gbāyẹi lo i ndẹi la ngāfa nyāmuīsia
vuli be̱ ma, tia be̱ ti ngi wọ me̱ni.
28 *Ke̱ ngi dọwọi (dọi) i vāya Galili datẹīsia hū̃ gbi*
ke̱-yakpẹ.
29 *Ke̱ kina tiye̱ gbiani wé̱-bu, ke̱-yakpẹ ti wa ta*
Jakobi, ke̱ Johani, Simoni ta Anderu ti wẹlẹi bu.
30 *Ke̱ Simoni nyāhẹi ngi njẹi i lāni māvula*
hīgbe̱ hū̃, ke̱ ti ngi hīnda lẹa ngi ma ke̱-yakpẹ.
31 *Ke̱ i wa i ngi hōu ngi lọkọi ma, i ngi wūmbu,*
ke̱ māvula hīgbe̱i i gbīa ngi ma ke̱-yakpẹ, ke̱ i kpẹ-
gbīa ti wē.

32 *A kpoko kīna fọlọi i gūlani, ti wā a hīgbḛ-*
gḛgḛīsia ngi yẹ, kḛ nāsia ngāfa nyāmuīsia tiyḛ ti hū.
33 *Kḛ nūnga gbi tḛi hū tiyḛ yāndoni pḛi la lo.*
34 *I ti gbọtọma bāwo nāsia tiyḛ hīgbḛgḛgḛīsia hū*
i ngāfa nyāmu gbọtọa gbīa ti hū, ḛ lūma ngāfa
nyāmuīsia ti yīa, gbāmaile tiyḛ ngi goi lo.
35 *Kḛ a ngḛndẹi i hijḛ ngḛlẹ ā lā-wō, i gbīa i li*
ndowu ma hīnda na lo, i hḛi na.
36 *Kḛ Simoni kḛ nāsia ta tiẹni ti tọ ngi ma.*
37 *Kḛ kīna ti ngi doni ti ndẹ ngi ma, tḛ: nūnga*
gbi lo bi gokolima.
38 *Kḛ i ndḛa ti ma, yḛ: a mu li ta wẹkḛīsia hū,*
ta lo nga Ngḛwọ yiẹi lẹ mia bḛ, gbāmaile ji va lo ngi
wāni.
39 *Kḛ i Ngḛwọ yḛ lia ti gāra wẹlẹīsia bu, Galili*
hū gbi, i ngāfa nyāmuīsia gbīa.
40 *Kḛ kpọkpou-mo yẹla i wa ngi yẹ, a ngi*
mānḛnĕ, i wọmbi gbakpa ngi yẹ, i ndẹ ngi ma, īna
ba lūma lo, ba pẹ lo ngi bāọ.
41 *Kḛ Jisu ngi māmamanu doa, i ngi lọkọi*
vọmbọ, i jā angiẹ, i ndẹ ngi ma, ngi lūma, bi bāọ.
42 *Kḛ kína i gboyóni a yiala, kḛ kpọkpou gbīa*
ngi ma kḛ-yakpẹ, kḛ i bāọa.
43 *Kḛ i ngi lāhinga panda, kḛ i ndḛa, yḛ, i li.*
44 *I yḛ ngi ma: bi tọa, bā ndẹ nūmu gbī ma, kḛ li*
biẹ, bi bi vuli gḛ a almami, bi ti Sā-hāni vẹ bi bāọlẹi
va, hāni na Musa ndẹni a jẹli la ti ma.
45 *Kīna i gbiāni i tatoa ndẹla gboṅ i la njḛi lẹ*

poloṅ, ta lo Jisu a gūa lila tẹ̄i hũ fọ̄fọ̄ hũ, ke̱ iye̱
ndọgbo hũ lo, ke̱ nūnga ti wā angiẹ̄, ta hije̱ hinda
ge̱gē̱sia hũ gbi.

NGŪ IFẸ̄LẸ̄GẸ̄I II.

Ke̱ i wa Kaferni gboma fọ̄lọ̄ wẹ̄ka wọ̄ma; ke̱ ti
mẹnia, ke̱ ta lo pẹ̄-bu.
2 *Ke̱ nūnga gbọ̄tọ̄a ti yāndoa kẹ̄-yakpẹ̄, ta lo hinda*
gbī na ti hōu va, ta lo pẹ̄la vuli be̱ hinda gbī na ta
do na, ke̱ i njiẹ̄i lẹ̄a ti ma.
3 *Ke̱ ti wa ngi yẹ̄ a nānga hīgbē̱-mo yẹ̄la, na*
nūnga nāni ti lini angiẹ̄.
4 *Kina tī gūni a wāla ngi gbẹ̄ānga faṅgẹ̄i va, ti*
pe̱i māgbīa na, kina tiye̱ hindẹ̄i wo̱ni na iye̱ na ti
gbukoi yēi na nānga hīgbē̱-moi iye̱ lai na.
5 *Kīna Jisu i toni ke̱ ti ngi hōua a tō̱nya, ye̱: nān-*
ga hīgbē̱-moi ma: hīndọ̄ lọ̄i, bi hīnda nyāmuīsia
mānungoi bi ma!
6 *Ke̱ ko̱lo-nyḗgi-bē̱lā tẹ̄nga tiye̱ hẹ̄i na lo, ta gili*
ti nē̱mahũ, tē̱:
7 *Gbẹ̄ lẹ̄, kinẹ̄i ji a njīa nyāmuīsia nyo̱ko lẹ̄?*
Yẹ̄ lo a gūa a mānula hīnda nyāmuīsia ma, ngīyẹ̄
Ngḗwọ lẹ̄kẹ̄?
8 *Ke̱ Jisu i ko̱nga ngi nē̱mahũ kē̱-yakpẹ̄, ke̱ tia lo*
gilima ṅi ti nē̱mahũ, i ye̱ ti ma: gbẹ̄ lẹ̄ wa gilia
hīndẹ̄i jīsia wu nē̱mahũ?
9 *Gbẹ̄ hāni lo be̱bē̱ngo ndẹ̄ va nānga hīgbē̱-moi ma,*

bi hīnda nyāmuīsia mānungo lē̤ bi ma, o̱ ndē̤ va, hije̱ bi bi gbukoi wūmbu bi jia?

10 *Ke̱ ta lo wa ko̱ ke̱ hīndō̤ lō̤i kpāya lo ngē̤ya*
ndo̱i hũ, ke̱ mānula hīnda nyāmuīsia ma, ye̱, nānga
hīgbē̱-moi ma:

11 *Nge̱ bi ma, hije̱, bi bi gbukoi wūmbu, bi li bi*
ye pē̤-bu.

12 *Ke̱ i hijea kē̱yakpē̤, i kpukoi wūmbu, ke̱ iye̱ li*
ti gbi ti lūgo̱; ta lo ti gbi ti wu hũ i wu, ke̱ ti
Ngẹ́wo̱ latō̤a, tē̱: kīna wo̱gba mu ji bō̤nde̱ doī le̱.

13 *Ke̱ i ya gboma gbō̤yē gbē̤ānga, ke̱ fāhē̤i gbi ti*
yā ngi yē̤, ke̱ i ti gā.

14 *Ke̱ kīna i lē̤wē̤ni miāndo i Alfiu ngi lō̤i Livi*
lo̱ i hē̤ini nāvo-mājiamē̤i, i ndē̤ ngi ma: tō̤ nya
wō̤ma, ke̱ i hijia i tō̤ ngi wō̤ma.

15 *Ke̱ iye̱ wē̱ni, kīna iye̱ hē̤ini mē̱he̱ mē̱ma ngi*
yē̤ pē̱-bu, publikani gbō̤tō̤ma, ke̱ hīnda nyāmu-bē̤lē̤īsia
ti hē̤ini ta Jisu ñi a lē̤nga, ke̱ ngi wō̤ma-bē̱lē̤īsia,
gbāmaile ti gbō̤tō̤ngo ye̱ lē̤, ti ye̱ toni ngi wō̤ma.

16 *Kīna ko̱lo-nyē̱gi-bē̤lā, ke̱ Farisīsia ti toni a*
mē̱he̱ mē̱ a publikanīsia, ke̱ hīnda nyāmu-belēīsia, te̱
ngi wo̤ma-belēīsia ma, iye̱ na, a me̱he me̱, a gbo̱le we̱
a publikanīsia, ke̱ hinda nyāmu-bē̤lē̤īsia?

17 *Kīna Jisu i mē̱nini ye̱ ti ma: nāsia ti*
bawō̤ngó tē̱ ti lō̤ni a halē̤-mo, ngīyē̤ nāsia ti
hīgbē̱ngo; ngī wāni hinda wanda-bē̤la dō̤lima, ke̱
hīnda nyāmu-bē̤lē̤īsia ti wō̤tē̤.

18 *Ke̱ Johani ngi wō̤ma-bē̤lē̤īsia, ke Farisīsia ti wō̤ma-*

bẹlẹ́sia tiye̱ sū-hǫu lo, ke̱ ti wā ti ndẹ ngi ma: gbẹ
hāni va lo Jo̱hani ngi wǫma-bẹlẹ́sia ke̱ Farisīsia ti
wǫma-bẹlẹ́sia ta sū-hǫu, ke̱ bi wǫma-bẹlẹ́sia tē̱ sū-hǫu?
19 *Jisu ye̱ ti ma: Nyāha jo̱-moi ngi lẹ́nga tē̱*
sū-hǫu, ina nyāha jo̱-moi lo ti lia? Kunafǫ nyāha
jo̱-moi yā ti lia, tē̱ gū a sū-hǫula.
20 *Ke̱ ifǫlǫísia ta wa lo, kína ta nyāha jo̱-moi*
wūmbu ma ti yẹya, ifǫlǫi násia ta sū-hǫu.
21 *Nūmu gbī ē̱ ko̱la nína ho̱ ko̱la wǫva ma, ina*
na ī lẹ ko̱la ninái i pẹ́ni ko̱la wǫvẹ́i ma a
mbūmbu lo ingǫvẹ́i ma, ke̱ mbẹlamẹ́i i ya wo̱ gbo̱ma.
22 *Ke̱ nūmu gbī ē̱ ndo̱ nína wu sāni wǫva hū,*
ina na ī lẹ, ndo̱ ninẹ́i a sānísia wǫ lo, ke̱ ndo̱i
vāyā, ke̱ sānísia ti nyānia: ke̱ ndo̱ nīna lo a wu
sāni ninẹ́sia hū.
23 *Kīna iye̱ wẹni ke̱ i lẹwẹa nyo̱ kpaẹ́sia hū tē̱nē̱*
vǫlǫi ma, ke̱ ngi wǫma-bẹlẹ́sia ti tatǫa kīna tiye̱ li
ta nyo̱i gbe̱nda.
24 *Ke̱ Farisīsia ti ndẹ́nga ngi ma, kpẹlẹ, gbo lo ta*
na wẹ́ tē̱nē̱ vǫlǫi ma na ī yāndẹ́ni?
25 *Ye̱ ti ma, wū ye̱ kē̱ni na Davidi i pẹ́ni, kīna*
ndǫlẹ iye̱ ngi ma, ta ta násia tiye̱ ngi wǫma?
26 *Ke̱ i yā Ngẹ́wo̱ wẹ́-bu, Abiatar gbẹmẹ́i almami*
wāi, ke̱ gbǫhui mē̱a, na mā ī hǫni mē̱ va, ngíyẹ ke̱
almamīsia, i násia be̱ wo̱ ta tiẹ́ni ye̱ lẹ:
27 *Ye̱ ti ma: tē̱nē̱i iye̱ gbate̱ni nūmu va lo, ke̱*
nūmu ī lẹ tē̱nẹ́i va.
28 *Fālẹ nūmu-hīndǫ-lǫi ndẹ-mo lo tē̱nē̱i va.*

NGŪ ISĀWAGĒ̲I III.

Ke̲ i ya gbo̲ma kā-wẹ́-bu ; ke̲ hīndọ̄ lo iye̲ na ngi
lọkọ̄i hãngo.
2 Ke̲ tia lo ngi mānē̲ma, īna a mbāwọ̄ wẹ̄ lo tē̲nē̲
vọ̄lọ̄i ma, ta lo ta ngi māyīa gē̲.
3 Ke̲ i ndẹ̄a ta-moi ma na ngi lọ̄kọ̄i hãngo : dọ̄ mu
līa.
4 Ye̲ ti ma : nyāndẹ̄ngo lẹ̄ hīnda yẹ̄kpẹ̄ wē̲la va
tē̲nē̲ vọ̄lọ̄i ma, o̲ hīnda nyāmu, ndẹ̄vu bāwọ̄ va, o̲ pā
va? Ke̲ ti lọ̄ndongo ye̲ lẹ̄.
5 Kīna i wọ̄tẹ̄ni i ti gbẹ̄ a ndī-dẹ́wẹ̄, ngi lī
dẹ̄wẹ̄ngo ye̲ lẹ̄ ti lī kpakpauīsia va, i ndẹ̄ hīndọ̄i
ma : bi lọ̄kọ̄i vọ̄mbọ̄. Ke̲ i vọ̄mbọ̄a, ke̲ ngi lọ̄kọ̄i
iye̲ bāwọ̄i lo kīna ipẹ̄kẹ́i na.
6 Ke̲ Farisīsia ti yā kē̲-yakpẹ̄ hīnda hũla va a
Herodīsia ngi va, ta ye̲ pẹ́ ti ngi nyāni.
7 Ke̲ Jisu ngi vuli gbīa ti līa ta ngi wọ̄ma-
bẹ̄lẹ́sia ti li gbọ̄yẹ́i gama, ke̲ fāhã gbọ̄tọ̄ ti hījẹ̄ Galili,
ke̲ Judia ta tọ̄ ngi ma.
8 Ke̲ ta hīje Jerusalemi, ke̲ Idumia, ke̲ Jordani
wọ̄ma, ke̲ násia tiye̲ Tira ke Sidoni kpẹ̄ānga, fāhã
gbọ̄tọ̄, kīna tiye̲ mē̲nini hinda wāīsia i pẹ́ni, ti wā
ngi yẹ̄.
9 Ke̲ i yīa ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia yẹ̄, ye̲ ndé̲ndé̲ wūlo
i ngi māwulo, gbāmaile fāhã gbọ̄tọ̄i va, ta lo tē̲ ngi
gbọ̄nda.

10 *Gbāmaile iye̱ ti gbọ̄tọ̄ma bāwọ̄i lo, ta lo ti*
ngoni ngi ma jā va angiẹ̄, na gbi hīgbē̱-ge̱gē̱īsia iye̱
ti ma.

11 *Ke̱ ngāfa nyāmuísia kīna ti ngi doni, ti gūla*
ngi lū-gu, ke̱ ti gbāua, tē̱: Ngẹ́wo̱-lọ̄i lo abiẹ̄.

12 *Ke̱ i ti lāhinga kē̱-yakpẹ̄, ye̱: tā ngi yīa lẹ̄*
nūmu gbī ma.

13 *Ke̱ i dẹ̄nga ngíyē̱i hū, ke̱ i násia dọ̄lia i lọ̄ni*
i ti dọ̄li, ke̱ ti wā ngi yẹ̄.

14 *I ti pū mahū fẹ̄lẹ́i wūmbua, ta lo, ta ye̱ ngi*
yẹ̄, ko̱ a ti dọ̄ njīa-yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ va.

15 *Ke̱ kpāya jo̱ va hīgbē̱-bẹ̄la bāwọ̄ va, ke̱ ngāfa*
nyāmuísia gbīa va.

16 *Simoni ti tọ̄li a Pita.*

17 *Jakobi Zebedi ngi lọ̄i, ke̱ Johani Jakobi ngi ndẹ́i,*
i ti dọ̄li a Boanerjia, ta lo: ngẹ́lẹ̄ gbande ngi lọ̄īsia.

18 *Ke̱ Anderu, ke̱ Filipi, ke̱ Bartolomi, ke̱ Matiyu,*
ke̱ Tomasi, ke̱ Jakobi Alfiu ngi lọ̄i, ke̱ Taddeu, ke̱
Simoni, na iye̱ hījeni Kana.

19 *Ke̱ Judasi i Karioti-moi, na iye̱ ngi mājiāni a*
bāya; ke̱ ti ya pẹ́-bu.

20 *Ke̱ fāhẹ́i wā ti yāndo gbo̱ma, ta lo tē̱ gū a*
mē̱hē̱ mē̱la.

21 *Kina ngi mbánga ti mē̱nini, ti gbīa ngi họ̄u*
va, tē̱: ngi gbowāngo lẹ̄.

22 *Ke̱ kọ̄lo-nyẹ́gi-bẹ̄lẹ́sia nā tiye̱ hījē̱ni Jerusalemi*
tē̱: Beelzebubi lo ngẹ̄ya, ke̱ devilīsia ti māhẹ́i lo a
devilīsia gbīa la.

23 *Kẹ̱ i ti dọ̄lia angiẹ̄, i ndẹ̄ ti ma sālẹ̄ hū̃:*
Ṣatani a yẹ̱ Satani gbia?
24 *Kẹ̱ ina kẽnyẹ̄ lọ̄ahũ gọlẽnga lo ta vuli ma,*
kẽnyẹ́i na ẹ̱ gū a dọ̄la.
25 *Kẹ̱ ina pẹ̄lẹ̄ lūa-hũ ngọlẽnga lo ta vuli ma*
pẹ̄lẹ́i na ẹ̱ gū a dọ̄la.
26 *Kẹ̱ ina Satani hĩjia lo ta vuli ma i lūa-hũ gọlẹ̄*
ẹ̱ gū a dọ̄la, kẹ̱ i hĩtia ikẹ́lẹ̄ma.
27 *Nūmu gbī ẹ̱ li kpāya-mo wẹ́-bu, i ngi nāvọ̄i*
nyāni, ngíyẹ̄ma a kpāya-moi yīli pẹ́i, ta lo a ngi
wẹ̄lẹ́i nyāni.
28 *Tọ̄nya lẹ̄ ngẹ̱ wu ma: hinda nyāmuísia gbi nga*
mānu lo nūnga ti lẹ́nga ma, kẹ̱ blasfimīsia na ta
blasfimi la wẹ̄.
29 *Kẹ̱ nūmui na a ngāfa yẹ̄kpẹ́i blasfimi wẹ̄ ẹ̱*
mānuma jọ̱ kunafọ̄ yamọnẹ̄-hũ lo a yẹ̱ na.
30 *Gbāmaile ti ndẹ̄a, tẹ̱: ngāfa nyāmu lo ngi*
yẹ̄ya.
31 *Kẹ̱ ngi ndẹ́nga ti wā kẹ̱ ngi njẹ̄ ti dọ̄ni ngitiya,*
tị nūmu dọ̄ ngi yẹ̄, ta ngi dọ̄li:
32 *Kẹ̱ fāhẹ́i hẽnga ngi gbẹ̄ānga, tẹ̱ ngi ma: bi njẹ̄*
gbẹ̄, kẹ̱ bi ndẹ́nga ti dọ̄ni ngitīya, ta bi gọkoli:
33 *Kẹ̱ i lūma ti yẹ̄, yẹ̱ lo nya njẹ̄ lẹ̄, ọ̱ nya*
ndẹ́nga?
34 *Kẹ̱ i ngi ma gbẹ̄ kpẽnga a násia tiyẹ̱ hẹ̄ini ngi*
gbẹ̄lānga, yẹ̱: nya njẹ̄ gbẹ̄, kẹ̱ nya ndẹ́nga.
35 *Gbāmaile nūmui gbi lo a Ngẹ́wọ̱ hindẹ́i wẹ̄, ta*
lo nga ndẹ̄-hindọ̄ i lẹ̄, kẹ̱ nya ndẹ̄-nyāha-lọ̄i, kẹ̱ nya njẹ̄.

NGU INĀNIGĒ̱I IV.

Ke̱ i tatọ̄a gbo̱ma a ka-wẹ̄la gbọ̄yẹ̄i gbẹ̄lānga, ke̱ fāhā gbọ̄tọ̄ ti yāndọ̄a ngi yẹ̄; ke̱ i wīlia ndé̱ndē̱i hū njẹ́i ya i hẹ̄ini, ke̱ fāhẹ́i gbi tiye̱ njẹ́i gbẹ̄ānga lo ngīyẹ̄ ma.

2 Ke̱ i ti gā a hāni gbọ̄tọ̄ a sālẹ̄ísia, ke̱ i ndẹ̄a ti
ma ngi gāẹ̄i-hū; ye̱:

3 A wọ̄lo a to tūhāni hī-mo mīa wo̱, i lini tūhāni
hīma.

4 Ke̱ ṅi iye̱ wẹ̄ni kīna iye̱ hīma ti lé̱nga ti
gūla pe̱lé̱i yāka ma, ke̱ ngẹ̄lẹ̄ya ṅo̱nísia ti wā ti
ngo̱yọ̄.

5 Ti lé̱nga ti gūla ko̱tu lo ma, hīndẹ́i na tī pọ̄lọ̄
gbọ̄tọ̄ jo̱ni na, ke̱ ti valẹ̄a kē̱-yakpẹ̄; gbāmaile tīye̱
pọ̄lọ̄ gbọ̄tọ̄ jo̱ni.

6 Kīna fọ̄lọ̄i iye̱ hījē̱ni ke̱ ti lọ̄gboa, gbāmaile hapē̱
gbī īye̱ ti-bu, ke̱ ti bē̱nga.

7 Ke̱ ti lé̱nga ti gūla ngālísia līa, ke̱ ngālísia ti
valẹ̄a ti ti hūgbẹ̄, ke̱ ī wāni a ngūluwa gbi.

8 Ti lé̱nga ti gūla ndó̱lo yẹ̄kpẹ̄ ma, ke̱ i wā a
ngūluwa, i ngūẹ̄i na i valẹ̄ iye̱ gbọ̄tọ̄: ti lé̱nga nū
fẹ̄lẹ̄ gbo̱yóngo mahū pū ti lé̱nga nū sāwá gbo̱yóngo,
ti lé̱nga nū lo̱lu gbo̱yóngo (hondo gbo̱yóngo).

9 Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: nūmui ngọ̄li ngi ma
mē̱ni va gbē̱ i mē̱ni.

10 Kīna ta yākpẹ̄ ye̱ lẹ̄ na tiye̱ ngi be̱bé̱ngo, ke̱ pū
mahū fẹ̄lẹ́sia ti ngi mō̱lia sālẹ̄i-hūge̱ va atiẹ̄.

11 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ, fẹ̄ngo lẹ̄ wu wẹ̄ wu ndọwu*
hindẹ̄ísia hūgọ Ngẹ́wọ gẹnyẹ́i hū, kẹ násia ti ngitīya
hindẹ́i gbi a wẹ̄ sālẹ́i hū lo.
12 *Ina tia lo toma bẹ̄ ti to, kẹ tā gīli, ina tia lo*
mẹ̄nima bẹ̄ ti mẹ̄ni, kẹ tā hūgọ, tā lo ta mānuma jọ̄
ti hīnda nyāmuísia va.
13 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: wu sālẹ́i ji gọ? nga yẹ*
pẹ́ wu sālẹ́i jísia gbi hūgọ?
14 *Tūhāni hī-moi i njiẹ́i hī.*
15 *Kẹ ta lo a jiā pẹlẹ́ yakẹ́i ma, hīndẹ́i ti njiẹi i*
hīni na, kẹ kína ti njiẹ́i mẹ̄nini, kẹ Satani i wā
kẹ̄-yakpẹ̄ i njiẹ́i jísia wūmbu, tiyẹ hīni ti lísia hū.
16 *Kẹ jia bọ̄ndẹ̄ísia lo ti hīngo kọtu lọi ma, tia*
ti njiẹ́i mẹ̄nia lo, kẹ ti jọ̄a kẹ̄-yakpẹ̄ a kọ̄-hū-nẹ̄i.
17 *Kẹ hapẹ̄ gbī ti vuluísia hū, kẹ wūlọ̄ ǹi ta*
lẹ̄mbi, na wọ̄ma kīna mọ̄nẹ ọ ngāfa hinda ta hījẹ̄
njiẹ́i va, kẹ ti lī dẹwẹ̄a kẹ̄-yakpẹ̄.
18 *Kẹ jia lo tiyẹ ti hīni ngālísia lūa hū, násia*
ǹi ta njiẹ̄ísia mẹ̄ni,
19 *Kẹ ndọi ji hū-gbẹ́i, kẹ kāfa gbatẹ́i, ke maninẹ́i*
hāni wẹ̄kẹ̄ísia va ta wā hū, ti njiẹ́i hūgbẹ̄, kẹ ẹ̄ wa a
ngūlu wā gbī.
20 *Kẹ jia lo ti ti hīni ndọ̄lo yẹ̄kpẹ́i ma, na*
bọ̄ndẹ́sia ti njiẹ́i mẹ̄nini kẹ ti jọ̄a, kẹ ti wa ngūlu
wā; ti lẹ́nga hū nū yẹ̄la gbọyóngo mahū pū, ti lẹ́nga
hū nū sāwa gbọyóngo, ti lẹ́nga nū lọ̄lu gbọyóngo.
21 *Kẹ i ndẹ́nga ti ma, yẹ: nūmu ā wa a lambọ̄*
lo pu va mọlẹ̄ bu, ọ kpukọ̄ bu ẹ̄ pu lambọ̄ wūlui ya?

22 *Gbāmaile hāni gbī na a lo̱wu, te̱ hũgo, hāni gbī*
be̱ iye̱ ndo̱wu hũ, ke̱ a wa lo igbīa.

23 *Nūmui ngọli a ye̱ ngi ma me̱ni va gbe̱ i me̱ni.*

24 *Ke̱ i ndẹ́nga ti ma, ye̱: a pẹ́ pānda na wa*
me̱ni, hũma gīli wa hũmala ta hũma lo gbo̱ma wu
wẹ: ke̱ wua wa me̱ni a we̱ lo gbo̱ma wuẹ́.

25 *Gbāmaile nūmui na a ye̱ ngi yẹya, ta lo ta fẹ*
ngi yẹ, ke̱ nūmui na ī ngi yẹya, ta lo ta mbūmbu
ngi yẹya, hāni na be̱ a ye̱ ngi yẹya.

26 *Ke̱ i ndẹ́nga, ye̱: ṅi Ngẹ́wọ ge̱nyẹ́i hũ na*
pẹngo be̱ke̱ hindọ a tū-hāni hī ndo̱i ma.

27 *Ke̱ i yīa, a hīje a kpindi ke̱ fọlọ, ke̱ ikālẹi*
i valẹ, ke̱ i lọla, ī hũgo̱.

28 *Gbāmaile ndo̱i a wa lo a tū-hāni ta vuli va,*
halẹ́i i ndo̱i, na wọma idingbo̱i, na wọma nyo̱ hīti
idingbo̱i hũ.

29 *Ke̱ kīna ngūlu we̱i i hītia lo ke̱ i pua no̱ngbe̱i*
hũ ke̱-yakpẹ, gbāmaile tū-hāni-dẹwẹ-gbẹ i hītia.

30 *Ke̱ i ndẹ́nga, gbe̱ hāni lo ma Nge̱wo̱ ge̱nye̱i*
hũma ma, gbe̱ jālẹ lo ma hũma ma?

31 *Pẹngo lẹ be̱ke̱ pū-gīpọ gāle̱i yẹla na kīna ti*
hīnga lo ndo̱i ma ta ikūlọ i lẹ tū-hāni gālẹ́sia gbi
līa na tiye̱ ndo̱ẹ ma.

32 *Kīna ti hīnga lo, ke̱ i lọla i dẹwẹ tifángā gbi*
ma, ke̱ i wa a mbe̱ke̱ wāwa, ta lo ngẹlẹya ṅo̱nísia,
ta ye̱ ngi ne̱ne̱i bu.

33 *Ke̱ sālẹ gbọtọ bọndẹ́i ji ṅi ko̱i lo i njiẹ́i lẹi*
lo ti ma, kīna tiye̱ gūni a me̱nila.

34 *E̱ yīa ti yē̤ ı̇̄na sālē̤ hũ ī lē̤. Kı̇̄na tia lē̤kē̤*
ye̱ lē̤, i hāni gbi ge̱ a ngi wō̤ma-bē̤lé̤sia.
35 *Fō̤lō̤ yākpé̤i na ma, kı̇̄na kpo̱ko̱ wé̱ni, ye̱ ti*
ma: a mu dē̤wē̤ kāka wē̤ké̤i ma.
36 *Kı̇̄na ti pē̤ni fāhé̤i i li, ti ngi wūmbu, kı̇̄na*
be̱ iye̱ na ndé̱ndé̱i hũ, ke̱ ndé̱ndé̱ mūmu wē̤kā lo ti
ye̱ na ngi gbē̤ānga.
37 *Ke̱ fe̱fe̱ wa i hı̃jea, nja gatē̤ı̄sia ta wa ndé̱ndé̱i*
hũ, ta lo iye̱ vē̤ndani.
38 *Ke̱ iye̱ ndé̱ndé̱ wō̤tō̤ma lo i lāni nji-hũ*
ngūmbu gūlē̤ ma. Ke̱ ti ngi wūa, ti ndē̤ ngi
ma: kā-mo ē̱ gbāi bi ma, ı̇̄na mu hã lo?
39 *Ke̱ i hı̃jia, i fe̱fé̱i lāhı̄, i ndē̤ gbō̤yē̤ ma ye̱:*
lō̤ndō̤, bā jo̱lē̤. Ke̱ fe̱fé̱i i gbē̱a a wala, ke̱ ndō̤ndō̤
wā lo i ye̱ na.
40 *Ke̱ i ndé̤a ti ma: gbē̱lē̤ ṅi wa lūa; i ye̱ na,*
tō̱nya ı̇̄ wu hũ?
41 *Ke̱ ti lūa gboṅ, ke̱ ti ndé̤a ti nyō̱nyō̤ ma, gbē̱*
nūmu bō̤nda lo a ji, fe̱fé̱i vuli be̱, ke̱ gbō̤yē̤i ta ngi
wo̱ mē̱ni.

NGŪ ILO̱LUGÉ̤I V.

Ke̱ ti ya gbō̱ya yāka wē̤ké̤i ma Gadarenı̄sia ti lō̱ē̤i hũ
2 *Kı̇̄na iye̱ gbiāni ndé̱ndé̱i hũ, ke̱ hindō̤ yē̤la*
gbı̇̄a kambé̱i hũ ngāfa nyāmu i ngi hũ i ngi māle
kē̱-yakpē̤.
3 *Na iye̱ ngi yı̄mé̤i jō̱ni kambē̱ı̄sia lūa-hũ, ke̱*
nūmu gbı̄ na a ngi yı̄li, Sāō̤, i wē̤ be̱ a jo̱wo̱a.

4 *Gbāmaile tiye ngi yīli lo kūgbima a ko-jowoísia
ke jowoísia, ko-jowoísia la i tẹwẹ, ke jowoísia i
tẹtẹwẹ, ta bā nūmu gbī ē gū a ngi gōla.*
5 *Ke kūgbima kpindi ke fọlọ iye ngīyẹ́sia mahū
lo kambẹísia hū, a wo a ngi vuli ńona a kotuísia.*
6 *Ke kīna i Jisu doni kūhāma, ke i wīmia i li
i hē ngi ma.*
7 *Ke i wōnga a ngọ wa, ye: gbo lo nga pē abiẹ,
Jisu, bia Ngẹ́wo betēngoi lọi abiẹ? Ngi jonduā a
biẹ Ngẹ́wo ma, tā lo be nya yāmone.*
8 *Gbāmaile i ye ngi ma, gbia hindọi hū, bia
ngāfa nyāmui.*
9 *Ke i ngi molia, ye: bi bijẹ́i? Ke i dūma,
ye, nya bijẹ́i lo a Legioni, gbāmaile mu gbọtọngo lẹ.*
10 *Ke i ngi mānẹ́nẹ́a gboń, ye: ā ngi gbe ndōẹ-
hū.*
11 *Ke ndondẹ vāhā wāi tiye ngíyẹ mahū lo ta
mēli.*
12 *Ke ngāfa nyāmuísia gbi, ti ngi mānẹ́nẹ́a, tē:
mu dẹwẹ ndondẹsia yẹ, ta lo ma li ti-hū.*
13 *Ke Jisu i dūma kē-yakpẹ, ke ngāfa nyāmuísia
ti yā ti wa ndọndẹsia hū, ke ndonde vahẹi wīmia
ti li hinda wu hītẹngo gbōyẹ hū tiye hondo nū
yẹla gboyóngo, ke ti lọa gbōyẹ-hū.*
14 *Ke násia tiye ndọndẹ́sia la-go ti wēla, ke ti
yā, ti ndẹ ta-wāi-hū, ke ndōẹ-hū; ke ti gbia ti li
hindẹi do va iye wẹni.*
15 *Ke ti wa Jisu yẹ, ke ti ngi doa, na ngāfa*

*nyāmui iyẹ ngi-hũ, kẹ legioni ngi-hũ, i hẹ̄ini ngi
ma yīlíngo ngi nẹ̄mahũ dẹ̄wẹ̄ngo, kẹ ti lūa.*
16 *Kẹ násia tiyẹ toni ti ndẹ̄ ti ma hīndẹ̄i iyẹ
wẹ̄ni a nūmui na ngāfa nyāmui iyẹ ngi-hũ, kẹ
ndālọ̄ngo ndọ̄ndẹ̄ísia ma.*
17 *Kẹ ti tatọ̄a a ngi mānẹ́nẹ́ la, i gbīa gbọ̄ya
yākẹ̄i na ma.*
18 *Kīna iyẹ lini ndẹ́ndẹ́i hũ nūmui na ngāfa-
nyāmui iyẹ ngi-hũ, i ngi mānẹ́nẹ́, yẹ: ta ta ti yẹ lẹ̄.*
19 *Kẹ Jisu īyẹ lūmáni, kẹ i ndẹ́a ngi ma, li,
wuyẹ̄ bi mbánga yẹ̄, bi hīnda wāi hūgẹ atiẹ̄ na
Ndẹ̄-moi i pẹ̄ni bi va, kẹ bi māmanui i toni.*
20 *Kẹ i yā, i tatọ̄ a ndẹ́la Dikapoli hīnda wāi
Jisu i pẹ̄ni ngi va. Kẹ nūnga gbi ti-hũ wua.*
21 *Kīna Jisu iyẹ lini kāka wẹ̄kẹ̄i ma a ndẹ́ndẹ̄i
nūnga gbọ̄tọ̄a ti yāndo ngi ma, kẹ iyẹ gbọ̄yẹ̄
gbẹ̄ānga lo.*
22 *Kẹ kpẹ̄ lẹ̄, mahũ-mo yẹ̄la a hīje ka-wẹ̄-bu, ngi
bījẹ́i lo a Jairu, kīna i ngi doni, kẹ i gūla ngi
gọ-bu:*
23 *Kẹ i ngi mānẹ́nẹ́a gboṅ, yẹ: nya kẹ̄, nya
lọ̄ wūlọ̄i lo lāni yẹ̄kẹ i hā: (i hā yīyẹ̄ dẹ̄ma)
wa, bi bi lọ̄kọ̄ísia la ngi ma, ta lo a bāwọ̄ (kọ a
bawo) kẹ i vua.*
24 *Kẹ ta Jisu ti yā, kẹ nūnga gbọ̄tọ̄a ti tọ̄ ngi
ma, kẹ ti ngi gbọ̄nda.*
25 *Kẹ nyāpọ̄ yẹ̄la na ṅāmẹ̄i iyẹ gbīa ngi-hũ fò
pu mahũ fẹ̄lẹ̄.*

26 *Kẹ i mǫne gbǭtǭ hũ lǭ a hālẹ̄-bẹla yẹ̄ya, i hāni
gbi mājia na iyẹ ngi yẹ̄ya, kẹ i bāwǭni, a nyāmu
lẹ̄kẹ̄.*

27 *Kīna i Jisu hinda mẹ̄nini kẹ i wā fāhẹ̄i līa
ngi wǭma, i jā a ngi gǫlẹ̄i;*

28 *Kẹ i ndẹ́a, yẹ, īna nga jā lo lẹ̄kẹ̄ bẹ a ngi gǫlẹ̄i
nga bāǭ lo.*

29 *Kẹ-yakpẹ̄ ngi ṅāmẹ̄i na iyẹ gbīa ngi-hũ, kẹ
i bẹ̄nga kẹ̄-yakpẹ̄, kẹ i kǫnga ngi lū hũ kẹ hīgbẹ̄ na
i bāwǭa.*

30 *Kẹ Jisu kẹ i kǭnga ngi vuli-hũ kẹ̄-yakpẹ̄ kẹ
kpāya gbiā ngi-hũ, i wǭtẹ̄ fāhẹ́i-hũ, i ndẹ̄, yẹ: yẹ̄
lo jāni a nya gǫlẹ́i?*

31 *Kẹ ngi wǭma-bẹ̄lẹ́sia ti ndẹ́a ngi ma, tẹ: bi
toma fāhẹ̄i a bi gbǭnda bẹ, ba ndẹ̄: yẹ̄ lo jāni
angẹ̄?*

32 *Kẹ i ngi ma gbẹ̄gbẹ̄nga nūmui lo va hīndẹ̄i ji
wẹ̄ni.*

33 *Kẹ nyāpǭi lūwa a kpẹ̄li, gbāmaile i hīndẹ̄i
gǫ lo i wẹ̄ni ngi-hũ, i wā i gūla ngi lā-bu, kẹ i tǭnya
yiẹ̄i gbi lẹ̄a ngi ma.*

34 *Kẹ i ndẹ́a ngi ma: nya nyāha-lǭi, bi dǫnyẹ́i
i pẹ̄a bi bāwǭ, li ndī lẹ̄li-hũ, kẹ bi bāwǭ bi hīgbẹ̄i-hũ.*

35 *Kīna iyẹ yīáma kẹ nūmu i gbīa mahũ-moi yẹ
pẹ̄-bu kā-wẹ́sia va, yẹ, bi nyāha-lǭi i hā; gbẹ le ba
kā-moi vāwǫli gbǫma?*

36 *Kīna ṅi Jisu i njiẹ̄i mẹ̄nini na i lẹ̄ni, i ndẹ̄
mahũ-moi ma kā-wẹ̄ va: bā lūa, hǭu lẹ̄kẹ̄ a tǭnya.*

37 *Kẹ i pẹ̄ni nūmu gbī i tọ̄ ngi wọ̄ma, ngīyẹ̄*
Pita kẹ Jakobi, kẹ Johani Jakobi ngi ndẹ́i.
38 *Kẹ i wā pẹ̄-bu mahū̃-moi kā-wẹ̄ va, kẹ i fāhẹ̄i*
doa, kẹ násia ta wọ gboṅ.
39 *Kẹ kīna i wāni pẹ̄-bu i ndẹ̄ ti ma: gbẹ le wa*
sọlẹ̄i ji wẹ̄, kẹ ngọ? nyāpọ̄ ī hãni, ta lo yíma.
40 *Kẹ ti ngi yẹ̄lea. Kẹ kīna i ti gbi gbīāni*
ngitīya, i nyāpọ̄i ngi kẹ wūmbu kẹ ngi njẹ̄, kẹ násia
ta tiẹ̄ni yẹ lẹ̄, kẹ ti wā hīndẹ̄i na nyāpọ̄i iyẹ lai na.
41 *Kẹ i nyāpọ̄i họunga ngi lọ̄kọ̄i ma, i yẹ ngi ma:*
talita kumi, ta lo a nyāpọ̄i ngẹ bi ma, hījẹ̄.
42 *Kẹ nyāpọ̄i i hījia kẹ̄-yakpẹ̄ i jīa, ngi vọ̄i iyẹ*
pū mahū̃ fẹ̄lẹ̄. Kẹ ti-hū̃ i yẹ̄ wui lo a hū̃-wu wa
bānga.
43 *Kẹ i ndẹ́a ti ma kẹ̄-yakpẹ̄, yẹ: nūmu gbī ā*
hū̃gọ. Ke i ndẹ́a ti ma, yẹ: ti ngi gọ a hāni
mẹ̄ va.

NGŪ IWAITAGẸ̄I VI.

Kẹ i gbīa mīāndo i wā ngi ndā lọ̄lọ̄i-hū̃, kẹ ngi
wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti tọa ṅgi ma.
2 *Kīna tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i iyẹ wāni i tatọ̄ a kā-wẹ̄la kọ̄mẹ̄i*
wẹ́-bu. Kīna nūnga gbọ́tọ̄ ti ṅgi wọ mẹ̄nini ti-hū̃ iyẹ
wui lo, tẹ̄: Mī lo tā-moi ji hāni jīsia jọni na?
Kẹ gbẹ̄ nẹ̄mahū̃ lẹ́wẹ̄ lo a ji i vẹnga ṅgi yẹ̄ kabāndẹ
yẹngẹ̄i ji nyọkoa ti wẹ̄ma ṅgi yẹ̄ya?
3 *Ngūlu-hāwa-moi yā (a) ji, Miriami ṅgi lọ̄i, Jakobi*
kẹ Josi kẹ Juda, ke Simoni ti ndẹ̄-hīndọ̄i? Ṅgi ndẹ̄-

nyāha-lẹ̄nga tī bẹ̄ndo mā tiẹ̄ni? Tāmia ti lī iyẹ
lēwẹ̄i lo ṅgi ma.
4 *Kẹ Jisu tā i ndẹ̄a ti ma: mbẹ̄lẹ ẹ̄ ba profiti*
ma, ngīyẹ̄ kẹ ṅgi ndā lọ̄i hũ, kẹ ṅgi ma bọ̄ndẹ̄ísia
līa, kẹ ṅgi ndā wẹ́-bu.
5 *Kẹ īyẹ gūni kabānde yẹ̄ngẹ yẹ̄la bẹ wẹ̄la na,*
ngīyẹ-kẹ i ṅgi lọ̄kọ̄i lā ni higbẹ̄-bẹ̄lā wūlua ma, i ti
bāwọ̄.
6 *Kẹ ṅgi-hũ iyẹ wui lo ji va tī ṅgi họ̄uni a*
tọ̄nya. Kẹ iyẹ jiasia fūlẹ̄ísia hũ a kā-wẹ̄i lo.
7 *Kẹ ipu māhũ fẹ̄lẹ̄-bẹ̄lẹ̄sia dọ̄lia, kẹ i tatọ̄a a ti*
lọ̄la a fẹ̄fẹ̄le, i kpāya vẹ̄ tiẹ̄ ṅgā̃fa nyāmuīsia ma
hũ.
8 *Indẹ̄ ti ma, yẹ: tā hāni gbi yẹ ti jiẹ̄i va,*
ṅoṅgbà bẹ̄, kpohũ bẹ̄, nāvọ̄ bẹ̄ ti vọ̄wọlọ̄i hũ, ngīyẹ̄ ma
tikpọ̄i lẹ̄kẹ̄.
9 *Kẹ a wu gọkẹ́sia wa, wā ndọ̄ma fẹ̄lẹ̄ wu.*
10 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ hīndẹ̄i gbi wu wā lo na*
pẹ́-bu a yẹ lẹ̄ na, ngīyẹ̄ kẹ wa hījẹ̄ na.
11 *Kẹ nūngẹ́i násia kpẹ̄rẹ tẹ̄ wu jọ ọ tẹ̄ wu wọ mẹ̄ni,*
wu ya lo gbiāma hīndẹ̄i na, a pọ̄lọ̄i wu gbugbulẹ
wu gọ-bu, sẹ̄li va ti ma. Ngi ndẹ̄ wu ma a tọ̄nya
ayẹ lo kua fīsa Sodomi va kẹ Gomoro sẹ̄li vọ̄lọ̄i
ma, i lẹ̄wẹ̄ tẹ̄i na ma.
12 *Kẹ ti gbīa ti li ti ndẹ̄, tẹ̄, nūnga ti wọ̄tẹ̄ (ti gbẹ̄*
hīnda nyāmu ma).
13 *Kẹ ti ngā̃fa nyāmu gbọ̄tọ̄a gbīa, ti higbẹ-bẹ̄lā*
gbọ̄tọ̄a ṁāli a ngūlo, ti ti, báwa.

14 *Ke̱ māhẹ́i Herodi i ǹgi hīnda mē̱nia, gbāmaile*
ǹgi bīyḗ̱i iye̱ vāyai lo hū gbi, ke̱ i ǹdẹ̄a, ye̱: Johani,
baptisi-moi i hījẹ̄nga ndō̱wu, fāmīa māluama yē̱ngē̱sia
ti hūǹgē̱ma ǹgi yẹ̄ya.
15 *Ti tē̱nga lẹ̄ Eliasi mīa, ti tē̱nga, ta profiti lẹ̄,*
o̱ kīna profitīsia yẹ̄lagẹ̄ na.
16 *Ke̱ kīna Herodi mē̱nini, i ndẹ̄, ye̱: Johani lẹ̄,*
na ǹgi ngū tẹwẹ̄ni, i hījea ndō̱wu.
17 *Herodi ǹgi vuli iye̱ nūnga lọ̄i lo ti Johani họ̄u*
ti ngi yēli gbindi wẹ́-bu, Herodiasi ǹgi ndẹ̄i Filipi
nyāhẹ́i va, gbāmaile iye̱ ǹgi jo̱i lo.
18 *Gbāmaile Johani iye̱ ndẹ̄i lo Herodi ma, ye̱:*
mā ī họ̄uni bi va bi bi ndẹ̄i nyāhẹ́i jo̱.
19 *Jīva Herodiasi ǹgi lī iye̱ dẹ̄wẹ̄ lo ǹgi ma, iye̱*
lọ̄i lo i ǹgi wā, ke̱ īye̱ gūni.
20 *Gbāmaile Herodi iye̱ lūa lo Johani ma, i ko̱-*
ǹgo ye̱ tō̱nya-mo, ke̱ māluā-mo aǹgiẹ̄, i ǹgi māhū
gbẹ̄. Ke̱ kīna i ngi wo̱ mē̱nini, iye̱ hīnda gbọ̄tọ̄
wē̱i lo, i ǹgi wo̱ mē̱ni a kō̱-hū-nẹ́.
21 *Kīna vọ̄lọ̄ hūlāngo yẹ̄la iye̱ wāni, Herodi i*
mē̱hē̱ wā gbate̱ ǹgi lẹ̄-vọ̄lọ̄i ma Samẹ́sia wẹ̄, ke̱
ko̱gugbē̱īsia, ke̱ nūnga waīsia wẹ̄ Galili hū.
22 *Kīna Herodiasi ǹgi nyāha-lọ̄i i wāni, ke̱ i*
gbuānga ti lūwo̱ i ne̱i Herodi wẹ̄, ke̱ nā ta tiẹ̄ni
tiye̱ hẹ̄ni, ke̱ māhẹ́i i ndẹ̄nga nyāpọ̄i ma: nya mo̱li
hāni gbi bi lọ̄i la ǹga fẹ̄ lo biẹ̄.
23 *I jondu ngi yẹ̄, ye̱: hāni gbi ba nya mo̱li*
va, nga fẹ̄ lo biẹ̄, ké̱-be̱ nya ge̱nyḗ̱i ikḗ̱ke̱le̱.

24 *Kẹ nyāpọ̄i i gbĭa i li i ndẹ̄ ngi njẹ̄ ma, gbo lo*
ṅga mọli va? Ta yẹ: Johani, baptisi-moi ngi wui.
25 *Kẹ i wā hũ kẹ̄-yakpẹ̄ a pimẹ̄ māhẹ́i yẹ̄, i ṅgi*
mọli, yẹ: ngi lọ̄ni bi Johani baptisi-moi ṅgi wui vẹ̄
mbẹ̄ sāngi kālo hũ.
26 *Kẹ māhẹ́i ṅgi lī iyẹ nyāni lo gboṅ, kẹ ṅgi kpọ̄lọ̄i*
va, kẹ ńásia ta tiẹ̄ni tiyẹ hẹ̄ni īyẹ lọ̄ni i ṅgi magāli.
27 *Kẹ māhẹ́i nū-wu-dẹ̄wẹ̄-moi dẹ̄wẹ̄a kẹ̄-yakpẹ̄, yẹ:*
ti wa a ngi wui, kẹ i ya, i ngi wui dẹ̄wẹ̄nga
gbindi wẹ́-bu.
28 *Kẹ i wā a ṅgi wui kālọ̄i hũ, i fẹ̄ nyāpọ̄i wẹ̄,*
nyāpọ̄i ta i fẹ̄ ṅgi njẹ̄-wẹ̄.
29 *Kĭna ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti mẹ̄nini, ti wā ti ṅgi*
wọmẹ̄i būmbu ti ndā kāmba hũ.
30 *Kẹ Apostolĭsia ti yāndo Jisu yẹ̄, ti ndẹ̄ ṅgi*
ma, hāni na kpẹ̄rĕ tiyẹ pẹ̄ni, kẹ nā tiyẹ kāni.
31 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a wa wu vuli lẹ̄kẹ̄ hĭnda*
yẹ̄la ngọ̄lẹ́i hũ, wu lẹ̄vu kūlo: gbāmaile nūnga gbọ́tọ̄
ti yẹ lo a wa, ta la yāma, fāmia tīyẹ kpẹ̄ wūlo
jọni mẹ̄hẹ mẹ̄ va.
32 *Ti ndẹ́ndẹ́ wūmbu ti li ti gbĭa hũ, ti li ngọ̄lẹ̄*
hũ ndọ̄wu hũ.
33 *Kẹ nūnga ti ti loa ti lima, kẹ ti gbọ́tọ̄ma ti*
ṅgi gọ, kẹ ti gbĭa tẹ́sia hũ gbi, ti lĭa a pīmẹ̄ a gọ
ma wẹ̄, kẹ ti wa a lẹ̄nga ṅgi yẹ̄.
34 *Kẹ Jisu kĭna i gbiāni i fāhā gbọ́tọ̄a lo, kẹ i ti*
mūmamáu loa jĭ va ti wẹ̄ngọ lẹ̄ kĭna mbālānga na tī
tĭ māhũ-gbẹ̄-mo jọni, kẹ i tatọ̄a a ti gūla a hāni gbọ́tọ̄.

35 *Kīna fọlọi iyẹ nā gūlama ṅgi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia ti*
wā ngi yẹ̄, tẹ, hīndẹ̄i ji ṅgọ̄la hû lo, kẹ fọlọi i
yā nā gboṅ:
36 *Pẹ̄, ti li, ta lo ta li tatẹ́sia kpẹrẹ̆ hũ, kẹ fūlẹ́sia*
hũ, ti kpohũ yẹ̄ya, ti vuli va, gbāmaile tīyẹ hāni gbī
jọni mẹ̄ va.
37 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a ti wọ a mẹ̄hẹ ti mẹ̄.*
Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ̄, ma li lo mu kopo nāvọ̄ kẹ̄kẹlẹ
hondo fẹlẹ̄ jọngo kpohu yẹ̄ya mū fẹ̄ tiẹ̄ ti mẹ̄?
38 *Ta yẹ ti ma: kpohu gatẹ ndọ̄le wu yẹ̄ya? a li*
wu to, kẹ kīna ti kọ̄ni, tẹ̄: lọ̄lu, kẹ nyẹ fẹlẹ̄a.
39 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: ti gbi ti hẹ̄i kūma kpiti*
wūnduísia hũ.
40 *Kẹ ti hẹ̄ia kūma a hondo gbọyóngoa, kẹ a nū*
fẹlẹ̄ gbọyóngoa māhũ pū.
41 *Kẹ kīna i kpohu gatẹ lọ̄luísia wūmbuni, kẹ nyẹ*
fẹlẹ́sia, i ngẹ̄lẹya gbẹ̄ i sẹ̄-gbīa, i kpohu gatẹīsia yālẹ, i
fẹ̄ ṅgi wọ̄ma-bẹlẹ́sia wẹ̄, ti hẹ̄i ti labu, i nyẹ fẹlẹ́sia
gọlẹ̄ ti gbi lūa-hũ.
42 *Ti gbi tiyẹ mẹ̄i lo ti gọi vẹ̄.*
43 *Kẹ ti tẹkpẹ pū māhũ fẹlẹ̄ wūmbua fẹ̄ndāngo a*
ipẹ̄lẹísia, kẹ nyẹ̄ngẹísia.
44 *Kẹ násia tiyẹ kpohũ gatẹ́sia mẹ̄ni tiyẹ̄ hondo*
nū fẹlẹ̄ gbọyóngo māhũ hondo pū gbọyóngo nūnga.
45 *Kẹ i pẹ̄ ṅgi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wīli ndẹ́ndẹ́i hũ*
li va kāka wẹ̄kẹ́i ma ṅgi lūgọ Bethsaida, kīna lẹ iyẹ
pẹ̄ fāhẹ́i i yāma.
46 *Kīna iyẹ pẹ̄ni ti yāmani, i li ngíyẹ māhũ hẹ̄ va.*

47 *Ke̱ kīna kpọ̄ko iye̱ wāni ṇdé̱ndé̱i iye̱ njẹ̄ līa lo, ke̱ ta yākpẹ̄ ngīyẹ̄i ma.*

48 *Ke̱ i ti doa ta ti mo̱ne a njẹ̄ wūlila, gbāmaile fe̱fé̱i iye̱ nyāmui lo ti ma: māni-gbẹ̄ a ngẹ̄lẹ wo̱ hũ kpindi kīnẹ́i i wā ti yẹ̄, a jia njẹ̄i ya, ke̱ a dẹ̄wẹ̄ lo be̱ ti ma.*

49 *Ke̱ kīna ti ṅgi loni a jia njẹ̄i ya, ta to ti ngāfa mīa, ke̱ ti gbāwoa.*

50 *Gbāmaile ti gbi tiye̱ ngi doa lo, ke̱ ti lūa. Ke̱ i yia ti yẹ̄ kē̱-yākpẹ̄, ye̱ ti ma: wu lī i lē̱li, nya lẹ̄, wā lūa.*

51 *Ke̱ i hẹ̄a ti yẹ̄ ndé̱ndé̱ hũ, ke̱ fe̱fé̱i lọ̄ndọ̄a; ke̱ ti wu i wui lo gboṅ a bānga.*

52 *Ke̱ tīye̱ gīlini a kabāndẹ̄i kpohũ gatẹ̄sia ma, gbāmaile̱ ti li tiye̱ kpākpāwui lo.*

53 *Ke̱ kīna tiye̱ njẹ̄ lẹ̄wẹ̄ni, ti wā Geneserati lō̱i hũ, ti la ngīye̱ ma gbẹ̄ānga.*

54 *Ke̱ kīna tiye̱ gbiāni ndé̱ndé̱i hũ, ke̱ ti ngi go̱a kē̱-yākpẹ̄.*

55 *Ke̱ ti yā a pīmẹ̄ ndō̱lọ̄i na hũ gbi, ke̱ ti tatọ̄a a līla násia ti higbē̱ngoi kpúkoi ma, hindẹ̄i tiyẹ̄ mē̱nini, te̱, iye̱ na.*

56 *Ke̱ hindẹ̄i gbi lo i fọ̄a na fūlẹ̄́sia hũ, o̱ tẹ̄́sia hũ o̱ ndō̱i hũ, ti higbē̱sia la ngitīsia ya, ke̱ ta ngi māné̱né̱, ko̱ a pẹ̄ ti ja̱ ṅgi gūla lẹ̄i, ke̱ násia kpé̱ré̱ ti jai la, tiye̱ baọ̄i lo.*

NGŪ IWOFĒLAGĒI VII.

Kẹ Farisīsia ti gọmẹa ngi yẹ, kẹ kolo-nyégi-bẹlā ti
tẹnga, násia tiye hījẹni Jerusalemi.
2 *Kīna ti ngi wọma-bẹlẹsia ti tēnga loni ta mēhe*
mē a tọkọ ma nowāngo, na mu ma mē a tọkọa ti
mā wāngo ī lẹ, tē: kāye lo ti ma.
3 *Gbāmaile Farisīsia kẹ Jewuīsia gbi īna ti ti*
yẹya wāni pepe tē mēhe mē, ta nūnga wọvẹīsia ti
jāwẹi họu.
4 *Kīna ta hījẹ fēlogọmẹi īna ti ti yẹya wọni, tā*
mēhe mē. Kẹ hāni gbọ́tọ wẹkā lo na násia ti soni
họu va ji nyīkoa bōlẹ́tsia wāla na, kẹ vẹā kẹ wolia
kẹ mẹsea.
5 *Tāmia Farisīsia, kẹ kolo-nyégi-bẹ̄lẹ́sia ti ṅgi*
molini, gbēle bi wọma-bẹ̄lẹ́sia tē jiā kīna nūnga
wọvẹīsia ti la-yiẹi bē na ta mēhe mē ti yẹya wāngo
ī lẹ?
6 *I pọtẹ ye ti ma: a kpēkpē lẹ Isaiya iye*
profitisini a wuẹ bāya-bẹ̄lẹīsia, kīna nyégingo lẹ,
nūngẹi jiā ti bagoma nya ma ti lẹi hū, ti lī
gūhāngo nya ma.
7 *Kẹ a gbāma lẹ ti hēma nya ma ti nūnga ti*
jāwẹ́īsia gema be kāra hānia lẹ.
8 *Gbāmaile wu Ngẹ́wo ngi jāwẹi lōma kakama*
wa nūnga ti jāwẹi họu, fēīsia wālẹi, kẹ bọlẹīsia, ke
hāni gbọ́tọ nyīko bọndẹi jiā wa pẹ.

9 *Kẹ̄ i ndẹ̄a ti ma, yẹ̄: nyādẹ̄ngo lẹ̄ pānda wu*
gbẹ̄lema Ngẹ́wǫ ngi jawẹ́i ma, wẹ̄ wu wū nda la-yiẹ́i
hǭu.
10 *Gbāmaile Musa ndẹ̄ lo, yẹ̄: bi kẹ̄ bẹlẹ̄ hǭu kẹ̄*
bi njẹ̄, kẹ̄ nūmui nā a ṅgi kẹ̄ yẹ̄li ǫ ngi njẹ̄, i hā
a hẹ́i.
11 *Kẹ̄ wūa wẹ̄: ina nūmu ndẹ̄a lo ngi kẹ̄ ma, ǫ*
ngi njẹ̄ ma, yẹ̄: korban lẹ̄, na ta tǭli a hẹ̄-hāni na
ṅẹ̄ni ngā gbǭla bi ma, kāyẹ̄ gbī ngi ma.
12 *Kẹ̄ wẹ̄ lūma wẹ̄ i hinda wẹ̄ gbǭma kūlo bẹ̄ ngi*
kẹ̄ wẹ̄ ǫ ngi njẹ̄ wẹ̄.
13 *Wu Ngẹ́wǫ ngi la-yiẹ́i yẹma kina gbāma hāni*
na a wu ndā la-yiẹ́i na wu ndẹ̄nga, kẹ̄ hāni gbǫ́tǭ
nyikǫ bǫndẹ́i jiā, wa pẹ̄.
14 *Kẹ̄ kina iyẹ̄ nūnga gbi waẹ̄ ngi yẹ̄, i ndẹ̄ ti*
ma: a nya wǫ mẹ̄ni, wu kpẹ̄lẹ̄, wu hūgǫ:
15 *Hāni gbī na nūmu a li ngi-hū ī gū a ngi*
nyānila, kẹ̄ hāni násia ta gbia ngi-hū, tia mia a tiẹ̄
ta nū nyāni.
16 *Nūmui na ngǭlia jǫni mẹ̄ni va, i mẹ̄ni.*
17 *Kẹ̄ kina i lini pẹ̄lẹ́i-bu i nūngā lo ngi wǭma-*
bẹlẹ́sia ti ngi mǫli ndālongo sālẹ́i ma.
18 *I ndẹ̄ ti ma, yẹ̄: wua bẹ̄ ṅi wū nẹ̄mahū-lẹ̄wẹ̄*
jǫni? Wū toma, wẹ̄ hāni gbi a yẹ̄ nūmu ma i li
ngi gǫhū ẹ̄ gū a ngi nyānila.
19 *Hindẹ́i ji va, ẹ̄ li ṅgi lī-hū, ngíyẹ̄ ngi gǫi-*
hū, kẹ̄ a gbia gāwamẹ̄i lo mẹ̄hẹ̄ísia gbi ta gbia
na lo.

20 *Ke i ndẹa ti ma, ye: na a gbia nūmu hū, ta
lo a ngi nyāni.*
21 *Gbāmaile nūnga ti lī-hū lo kēli nyāmua ta
gbia, ke wojibẹlā, ke puẹ-gbialā ke nū-wālā,*
22 *Hūma-hinda, mānima nyāmua, hinda-nyāmua,
bāya-hinda, ngāwọ, ngāmu nyāmu, njia nyāmu lẹla
Ngẹwo ma, nyānga, mālama-hinda.*
23 *Hinda nyāmu jiā gbi ta hījẹ koi hū lo, ti
nūmu nyāni.*
24 *Ke i hījẹa hindẹi na, i li Taya ke Sidoni yāke-
isia ma, i wā pẹ yẹla bu, iye lọni nūmu gbī i hūgo.
Ke ē gū a lōwula.*
25 *Gbāmaile nyāpọ yẹla na ngi nyā-lọi iye ngāfa
nyāmu joni, i ngi hinda mēni, i wā, i gūla ngi
gohū.*
26 *Nyāpọ Griki-mo ye lẹ, Siria-mo bọndā-mo na
hinisia, ke i ngi mānene, ye: i ngāfa nyāmui gbia
ngi nyāha-lọi hū.*
27 *Ke Jisu i ndẹa ngi ma: pẹ ndọpọisia ti go i
ve pēn, gbāmaile mā ī họuni ndọpọisia ti mēhe yẹla
va fẹ va ngilānga wẹ.*
28 *Ke i pọtea, i ndẹ ngi ma: E, ndẹmoi, ke
ngilāngā mese bu ta ndọpọisia ti mēhe gbūkpuluīsia
me lẹ.*
29 *Ke i ndẹnga ngi ma: njẹi ngi va li biẹ, ngāfa
nyāmui i gbia bi nyāha-lọi hū.*
30 *Ke kina nyāpọi wāni ngi wẹ-bu, i mālẹ Devuli
i gbia ngi nyā-lọi, ta i lāni kpukọi ma.*

31 *Kẹ̱ gbọ̱ma kīna Jisu Taya hījẹ̄ni gākẹ́i ma, kẹ̱
Sidoni, i wā nja wāi ma, iyẹ̱ Galili, i dẹ̄wẹ̄ Dẹ̱kapoli
gākẹ́i līa.*
32 *Ti wa ngi yẹ̄ a nūmu yẹ̄la ṅgi wọ̄li hū̃
gbọ̄ndāngo, kẹ̱ ngi la gbọ̄lọ̄ngo, kẹ̱ ti ngi māṅẹ̱ṅẹ̱a, tẹ̱:
i ṅgi lọ̄kọ̄īsia wẹ̄.*
33 *Kẹ̱ i ṅgi wūmbua fāhẹ́i hū̃, i li aṅgiẹ̄ gāka
ma, kẹ̱ i ṅgi lọ̄kọ̄yuẹ̄sia wu ngi wọ̄lísia hū̃, kẹ̱ i ndāya
wu, i ngẹ̱ i ja la a ngi nẹ̱̄i.*
34 *Kẹ̱ kīna iyẹ̱ ngẹ̄lēya gbẹ̄, i ndẹ̄vu gọ́to-gūla, kẹ̱ i
ndẹ̄nga ngi ma: Efata, na mā a lā-wọ̱.*
35 *Kẹ̱ ngi wọ̄lísia ti lāwọ̄a kẹ̱̄-yākpẹ̄, kẹ̱ ngi nẹ̱-
yẹ̄yẹ́i vūloa, kẹ̱ i yia pānda.*
36 *Kẹ̱ i ndẹ̄a ti ma, yẹ̱: tā ndẹ̄ nūmu gbī ma:
kẹ̱ kīna ndẹ̄ la ti ma, ṅẹ̱ni lẹ̄kẹ̄ ta fāya hū̃.*
37 *Ti hū̃ iyẹ̱ wu lo gboṅ, tẹ̱: i hīndẹ́i gbi wẹ̄a
pānda, i pẹ̄nga, ngọ̄li hū̃ gbọ̄nda-bẹ̄lā ti njia mẹ̱̄ni,
kẹ̱ mūmu-bẹ̄lā ti yia.*

NGŪ IWǬYAKPẸ̱̄I VIII.

*I fọ̄lọ̄i násia ma fāhẹ̄i gbọ̄tọ̄ngo wa gboṅ, kẹ̱ tīyẹ̱
hāni gbī jọ̱ni mẹ̱̄ va, Jisu i ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia wālẹ̄
ngi yẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, yẹ̱:*
2 *Ngi fāhẹ́i māmamau loa gbāmaile ma tiẹ̄ni lẹ̄
kū Sawẹ́i ji hū̃, tī hāni gbī jọ̱ni mẹ̱̄ va.*
3 *Kẹ̱ īna ngi ti dẹ̄wẹ̄a lo ndọ̱̄le ti ma ti wẹ̄ísia
bu ta gẹ̱̄lu lo pẹ̱lẹ̱́i hū̃, gbāmaile ti tẹ̱̄nga ti hījẹ̄ni
kūhama lo.*

4 *Kę ngi wǫma-bęlęsia ti pǫtęa, tē: mi mia nūmu*
a mēhe jo na nūngéi jiā wę ti go i vę be ngǫléi hū?
5 *Kę i molia, ye: kpohū gatéi dōle wu yęya? Kę*
ti ndęa, tē, wōfęla.
6 *Kę i ndęa nūnga ma, ye, ti hęi ndōi ma, kę*
kina i kpohū gātę wofęlēi wūmbuni, i sę-gbia, i ti
yāngele, i fę ngi wǫma-bęlęsia wę, ye, ti hęi ti lābu,
kę ti hęa ti lābu.
7 *Kę tiye nyē mūmu wūloa joi lo; ke kina i sę-*
gbiāni, i ndę ti ma, ye, ti tia be hę ti lābu.
8 *Tāmia ti mēhe mēni ti go i vę, kę ti*
ikpukpulūisia wūmbua, násia tiye lǫni tekpe wōfęla.
9 *Kę násia tiye mēni tiye hondo nū fęlę gboyóngo,*
kę i pęa ti li.
10 *Kę i wilia ndéndé hū kē-yākpę ta ngi wǫma-*
bęlęsia, i wa Dalmanuta gākéi ma.
11 *Kę Farisīsia ti wa ti tatǫ a ngi molila, kę i*
ngęlę-gǫhū nāli ge atię, ta ngi hūgo.
12 *Kę i ndēvu gǫto wa gūla a ngi yāféi, ye: gbę*
lę mbǫndéi jiā ta nāli gokoli? Nge ndę wu ma a
tōnya, nāli gbī ē vē mbǫndéi jiā wę.
13 *Kę i hījēa ti gama, i wili ndéndéi hū gboma,*
i li kāka wękéi ma.
14 *Kę (ngi wǫma-bęlęsia) tiye lāmani lo a kpohū*
yęla, ngiye kpohū gatę yākpē iye ti yęya ndéndéi hū.
15 *Kę i ndęa ti ma, a gbęlęi a wu vuli māhū gbę*
Farisīsia ti hūve-hāni va, kę Herodi ngi hūve-
hāni va.

16 *Kę̱ tia lo wu hĩtę̄ ma ti nyǫngǫ ma, tę̱: ji va,
mū kpohũa jǫni, fāmia.*

17 *Kę̱ kīna Jisu kǫni, i ndę̄ ti ma, yę̱, gbę̱ va lo
wu wu wę̄-hĩtę̄ma wę̱, wū kpohũ jǫni? Wū lo ī lę̄,
ǫ wu kǫ ī lę̄, wu wū līsia ti kpakpaūngo lę̄ lę̱?*

18 *Ngāmę̄i wu ma wę̱-hāni lo? ngǭli wu ma, wę̱
njia mę̄ni? wę̱-gīli?*

19 *Kpę̄i ma ngi kpohũ yę̱lę̱ lǫluísia yāngalini
nūnga hondo nū fę̄lę̄ gbǫyóngo māhũ hondo puīsia
līa, tę̱kpę̱ dǭle fę̄ndāngo a ikpukpuísia wuyę̱ mbūm-
buni? Tę̱, pu mahũ fę̄lę̄.*

20 *Kę̱ kpę̄i ma iwǫfę̄lę̄i nūngā hondo nū fę̄lę̄ gbǫ-
yóngǭisia līa, tę̱kpę̱ dǭle fę̄ndāngo a ikpukpuísia wu
mbūmbuni? Tę̱: wǭfę̄la.*

21 *Kę̱ i ndę̄a ti ma, yę̱: iyę̱ na ńę̱ni wę̄-hinda
hūgǫ?*

22 *Kę̱ i wā Bethsaida. Kę̱ ti wā ngi yę̄ a nga-
mabōlę̄-mo yę̄la, kę̱ ti ngi mānę̱nę̱ tę̱, i jā angię̄.*

23 *Kę̱ i mbōlę̄-moi hǭua ngi lǭkǭi ma, i gbía a
ngię̄ tę̱-hũ; kína i ndāyę̄i valini ngi yāma, i ngi
lǭkǫísia wu ngi ma, i ngi mǫli, īna ta hāni loma?*

24 *Kę̱ kīna i ngę́lę̄ya gbę̄ni, yę̱: nya lo nūnga
toma kīna ngūlua nā ta jia.*

25 *Na wǭma i ngi lǭkǫísia wu ngi yāma, i pę̄ i
ngę́lę̄ya gbę̄, kę̱ i bāwa, i nūnga kpę̄lę̄ tǭ pānda.*

26 *Kę̱ i ngi dę̄wę̄, ngi yę̄ pę́-bu, yę̱: bā li tę̱-hũ,
tabao bā ndę̄ nūmu gbī ma tę̱-hũ.*

27 *Kę̱ Jisu gbīa ta ngi wǭma-bę̱lę́sia ti li tę̱ísia*

hū Sisaria Filipi. Kẹ pẹlẹi hū i ngi wọma-bẹlẹ́sia mọli, yẹ ti ma: yẹ̄ mi̇a nūngā ti ndẹ̄ma tẹ āngẹ́?
28 Kẹ ti ndẹ̄a, tẹ̄: Johani baptisi-moi: kẹ ti tẹ̄nga tẹ̄: Eliu lẹ̄: ipẹ̄kẹ́sia tẹ̄: profitisia yẹ̄la.
29 Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: kẹ wua, wẹ yẹ̄ lo angẹ̄? kẹ Pita ndẹ̄a ngi ma, yẹ: Kristi lo abiẹ̄.
30 Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: ta ngi yiā lẹ̄i nūmu gbī ma.
31 Kẹ i tatọ̄a a ti gārala, yẹ: nūmu-lọ̄i a mọne lo a hinda gbọ́tọ̄, nūnga wọ̄veísia, kẹ almamísia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia ta gbẹ̄le lo ngi ma, ti ngi wā, kẹ fọ̄lọ̄ sāwa wọ̄ma a hījẹ̄ lo.
32 Iyẹ njiẹ̄i na lẹ̄ni nūnga yāma lo, ke Pita ngi wūmbua, i latọ̄ a ngi lāhila gboṅ.
33 Kẹ kīna i wọ̄tẹ̄wọ̄tẹ̄ni, i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia gbẹ̄ ta bẹ, i Pita lāhi, yẹ: hījẹ̄ nya wọ̄ma, Satani. gbāmaile Ngẹ́wọ hānīsia ma gbẹ̄ ī bi ma, ngíyẹ nūnga ti ndẹ̄i lẹ̄kẹ̄.
34 Kīna i nūnga dọ̄lini kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Nūmui na lọ̄ni i tọ̄ nya wọ̄ma, i ngi vuli mabāli, i ngi Krosi wūmbu, i tọ̄ nya wọ̄ma.
35 Gbāmaile nūmui na a lọ̄ a ngi lẹ̄vui bāwọ̄la a ndọ̄lo-hū, kẹ nūmui na a ngi lẹ̄vui lọ̄-hū nya va, kẹ njīa-yẹ̄kpẹ́i va, a mbāwọ̄ lo.
36 Gbāmaile gbẹ̄-hīnda yẹ̄kpẹ̄ lo sẹ a wẹ̄lẹ̄ a nūmu, kẹ̄bẹ i ndọ̄lọ̄i gbi jọi lo, īna ngi yafẹ̄i lọ̄a lo hū?

37 *Gbẹ̄ lo nūmu a fẹ̄ mālọ̄vi va a ngi yāfẹ̄i?*
38 *Fālẹ̄ nūmui na a wūfẹ̄ma nya ma, kẹ nya la-
yiẹ̄isia pūẹ̄-gbīa la, kẹ hīnda nyāmu bọ̄ndẹ́i jiā līa,
ta bẹ lo nūmu-lọ̄i a wūfẹ̄ma ngi ma, kīna a wāma
ta ngi Angẹ̄li yẹ̄kpeisia ngi kẹ bẹlẹ̄i ngi ma.*

NGŪ ĪTĀUGẸ̄I IX.

*Kẹ i ndẹ̄ ti ma: a tọ̄nya ngi ndẹ̄ wu ma, yẹ, ti
tẹ̄nga lo na ti lọ̄ni bẹ, tẹ̄ ha gọ ngíyẹma ta Ngẹ́wọ
gẹnyẹ́i lo a wa a kpāya.*
2 *Fọ̄lọ̄ wọita wọ̄ma Jisu i Pita, kẹ Jakobi, kẹ
Johani yẹ, a li a tiẹ̄ ngíyẹ gūha yẹ̄la māhū, tia
lẹ̄kẹ̄: kẹ i ngi mālọ̄via ti yāma.*
3 *Kẹ ngi gọlẹ́i vọ̄nga dań kọlẹ̄ngo fo, kīna Sino
na, na nyīkọi ńẹ̄in kūla gọte-mo gbī ndọ̄i hũ, ā
gū kọlẹ̄la.*
4 *Kẹ Eliasi ta Musa ti gbīa, tiyẹ̄ ti yẹpẹ a Jisu.*
5 *Kẹ Pita ndẹ̄a Jisu ma, yẹ: kā-mo, nyāndẹ̄ngo
lẹ̄ mu va mu yẹ bẹ: gbẹ̄ mu kpua sāwa gbatẹ, yẹ̄la
bi va, kẹ yẹ̄la Musa va, kẹ yẹ̄la Eliasi va.*
6 *Kẹ īyẹ njiẹ̄i gọ a ndẹ̄, gbāmaile tiyẹ lūwai lo
gboń.*
7 *Kẹ ngẹ̄lẹ̄-gbīli lo iyẹ na, iyẹ ti mawẹ̄ni: kẹ
ngọ i hijẹ̄a ngẹ̄lẹ̄-gbīli hũ, yẹ: ji lo nya līma lọ̄i
lẹ̄: a ngi wọ mẹ̄ni.*
8 *Kīna tiyẹ gbiānga gbẹ̄kpẹ̄ni kẹ̄-yākpē, ti nūmu
gbī lọ̄ni gbọma, ngíyẹ Jisu yākpẹ̄ ta tiẹ̄ni.*

9 *Ke̱ kīna tiye̱ yẹ̄ni ngíyẹ́i māhũ, i ndẹ̄ ti ma,
ye̱, tā ndẹ̄ nūmu gbī ma hāni násia ti ye̱ ti loni,
ngíye̱ nūmu-lọ̄i a hĩjẹ̄ ha-belā lía.*

10 *Ti njiẹ̄i na lamāgbate̱ ti nē̱mahũ ta ti nyo̱ngo̱
mo̱wo̱ li a gbo lo hĩjẹ̄ la ha-belā lía, a ye̱ na.*

11 *Ke̱ ti mo̱lia, te̱: gbẹ̄ le̱ ko̱lo-nyé̱gi-bẹlẹ́sia tē̱,
Eliasi yē̱se̱ pē̱ṅ a wa?*

12 *Ke̱ i pọ̄te̱a i ndẹ̄ ti ma, ye̱, a tō̱nya Eliasi
yē̱se̱ pē̱ṅ a wa, i hānīsia gbi ti lagigbate̱: ke̱ iye̱ na
nyé̱gīngo nūmu-lọ̄i va, tē̱, a mo̱ne lo a hāni gbọ́tọ̄, ta
dọ̄lo angiẹ̄.*

13 *Ke̱ nge̱ wu ma, Eliasi i wẹ̄la be̱ a wẹ̄la, ti
pẹnga a ngi hīndẹ́i gbi tiye̱ lọ̄i la, kína ngi hīnda
nyé̱gīngo lo.*

14 *Ke̱ kīna i wāni ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄, i fāhã
gbọ́tọ̄ lo ti gbẹ̄lā**nga**, ko̱lo-nyé̱gi-bẹlẹ́sia, ta ti mo̱li.*

15 *Kīna nūnga gbi ti ngi lọni kē̱-yākpē, ti hũ
iye̱ wui lo gboṅ, ke̱ ti yā a pīmẹ̄ ngi yẹ̄, ti va
ngi ma.*

16 *Ke̱ i ko̱lo-nyé̱gi-bẹlẹ́sia mo̱lia, ye̱: gbolo wu ti
mo̱lima la?*

17 *Ke̱ nūmu yẹ̄la fāhẹ́i tia ndẹ̄a ngi ma, ye̱:
kā-mo, ngi wā a nya lọ̄i bi yẹ̄, na ndā mumu yā-
fẹ́i jo̱ni.*

18 *Ke̱ hīndẹ́i gbi lo a li na angiẹ̄ a pẹ̄ ngi ma,
i gbẹ̄li a pē̱ fūlẹ̄i a gbīa ngi la, a pẹ̄ i ngi yo̱ngọ̄li
ya nyuma a ngi gānya: ngi ndẹ̄i lo bi wọ̄ma-
bẹlẹ́sia ma, nge̱ ti ngi gbīa ngi hũ, ke̱ tī gūni.*

19 *Kẹ i pọtẹa ngi yẹ, ye: o bọndẹi jiā wua n̄ẹin*
nū họu lo a tōnya, ī wu hũ, ku dōle ma wuẹ ni ma
ye tẹ? ku lōle nga mone a wuẹ? a wa ā n̄giẹ ngi yẹ.
20 *Kẹ ti wā ā n̄giẹ n̄gi yẹ; kīna i ngi loni, kẹ*
ngāfẹi ngi gbẹ līa kẹ-yākpẹ gbirrir, kẹ i gūla ndōi
ma, a nikpanikpa, fū lẹi a gbīa ngi la.
21 *Kẹ i ngi kẹ molia, ye, mi gbẹ lo wo ji wāni*
ngi ma? kẹ i ndẹa, ye, kpẹi ngi lọlāngo.
22 *Kẹ ku gbọtọma a ngi wīli ngūmbui ya, kẹ njẹi*
hũ, ye, i ngi wa; kẹ īna ba gū lo a hīnda gbi wẹla,
mānumū ma bi gbo mu ma.
23 *Jisu ye ngi ma, īna ba tōnya họu lo, hāni*
gbi ē kpakpau nūmui na wẹ a tōnya họu.
24 *Kẹ ndōpọ ngi kẹ gbāwọa kẹ-yakpẹ, i ndẹ ā*
n̄gāya ngi yāma, Ndẹ-moi, ngi họua a tōnya: gbo
nyāma ji va tōnya họu la ī nya hũ.
25 *Kīna Jisu i toni nūnga ti wāma ta wime a*
lēnga, i gbānda ngāfa nyāmui ma, ye ngi ma, bia
ndāmumu, kẹ ngọli hū gbọnda yāfẹi, ngi ndẹ bi ma:
gbīa ngi hũ, ba la li ngi hũ gboma.
26 *Kẹ kīna ngāfẹi gbāọni, i kpogboni lọli wẹ*
angiẹ gboṅ, i gbīa ngi hũ: kẹ tā-moi wẹa kīna hā-
mo na, ta lo ti gbọtọma ti ndẹni, tẹ: i hā.
27 *Kẹ Jisu ngi họua ngi lọkọ ma, i ngi wūmbu,*
kẹ i hījẹa.
28 *Kẹ kīna iye wāni pẹlẹi bu ngi wọma-bẹlẹsia*
ti ngi moli ndōwu hũ, tẹ: gbẹ mū ye gūni a ngi
gbīa la ngi hũ?

29 *Kẹ i ndẹ̄'a ti ma, yẹ: ji nyīkọ̄i hāni gbi ẹ̄*
kpīa ngīyẹ ma hẹ̄, kẹ sū-họ̄ula.
30 *Kẹ ti hījẹ̄'a mīa ti lẹ̄wẹ̄ Galili, iyẹ lọ̄ni nūmu*
gbī ī hūgọ.
31 *Gbāmaile iyẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isīa gai lo, i ndẹ̄ ti*
ma, yẹ: nūmu-lọ̄í i gūla nūnga yẹ̄ya, ta ngi wā lo,
kẹ kīna ti kpọyóa lo a ngi wāla, a hījẹ̄ lo fọ̄lọ̄
isāwagẹ̄i ma.
32 *Kẹ tīyẹ njiẹ̄i na hūgọni, tiyẹ lūwai lo a ngi*
mọlila.
33 *Kẹ i wa Kaferni. Kīna iyẹ pẹ̄lẹ̄i bu, i ti*
mọli, yẹ: gbẹ̄ yia lo wuyẹ̄ ndẹ̄ pẹlẹ̄i-bu wu
lūahū?
34 *Ke tīyẹ yiāni, gbāmaile tiyẹ yiai lo pẹlẹ̄i-*
hū, ti nyọnyo lūahū, tẹ̄, yẹ̄ lo imbāwai lẹ̄.
35 *Kīna i hẹ̄ini, i pū māhū fẹ̄lẹ̄-bẹla lọ̄li, i ndẹ̄*
ti ma, yẹ: nūmui na i lọ̄ni i wẹ̄ a ihālagẹ̄i a wẹ̄
lo a ikẹ̄lẹ̄magẹ́i, kẹ ti gbi bọilọ̄pọ̄i.
36 *Kẹ i ndọ̄pọ̄ wūlo yẹ̄la yẹ̄a, i pū ti līa, kīna*
i ngi wūmbuni ngi nọ̄kọ̄ hū.
37 *Nūmui na a ndọ̄pọ̄ mūmu nyīkọ̄i jiā yẹ̄la*
gūlu (ọ hīnda họ̄u) nya bījẹ̄i va, i nya lo gūluni,
kẹ i la lo gūluni na nya lọ̄ni.
38 *Kẹ Jọhani tatọ̄a a ndẹ̄la ngi ma, yẹ: kā-mo,*
muyẹ̄ nūmu yẹ̄la doi lo, a devulīsia a bi bījẹ̄i gbīa,
kẹ ī tọ̄ma mu wọ̄ma, mu ngi mābāli lo, jīva ā tọ̄ma
mu wọ̄ma.
39 *Kẹ Jisu yẹ: wā ngi mābāli, gbāmaile nūmu*

gbi na a kabānde gbɨa a nya bɨjẹ̄i, ɨ gū a njɨa
nyāmu wūlo bẹ lẹ̄ nya va.
40 *Gbāmaile nūmui na ī mu ma i mu va lo.*
41 *Gbāmaile nūmui na a nja bọ̄la yẹ̄la vẹ̄ wuẹ̄,*
yẹ, wu kpọ̄lẹ nya bɨjẹ̄i va, ji va yẹ Kristi wō lo a
wuẹ̄, a tōnya ngi ndẹ̄ wu ma, ẹ̄ ngi mawāi lọ̄hũ.
42 *Nūmui na a pẹ̄ ndọ̄pọ̄ mūmui jiā ti nya*
họ̄uni a tōnya yẹ̄la, i hɨnda nyāmu wẹ̄, nyāndẹ̄ngo
lẹ̄ ngiẹ̄, ti ngi wīli njẹ̄i hũ a hāni vūka-gotu hẹlẹ̄ngo
ngi bọ̄lo ma.
43 *Ma bi lọ̄kọ̄i pẹ̄a lo bi hɨnda nyāmu wẹ̄,*
tẹ̄wẹ̄nga kpẹ, nyāndẹ̄ngo lẹ̄ biẹ̄, bi li ndẹ̄vu hũ bi ma
lẹ̄tẹ̄ngo, kɨna bā li jahanama, a lọ̄kọ̄ fẹ̄lẹ̄ ngọ̄mbui
na hũ ẹ̄ lūfẹ̄ kunafo.
44 *Hɨndẹ̄i na ti gbọ̄lui, ẹ̄ hã na, ngọ̄mbui bẹ na*
ẹ̄ lūfẹ.
45 *Ina bi goi pẹ̄a lo bi hɨnda nyāmu wẹ̄, ɨẹ̄wẹ̄nga*
kpẹ̄, nyāndẹ̄ngo lẹ̄ biẹ̄, bi li ndẹ̄vu hũ bi malẹ̄tẹ̄ngo,
kɨna ba ko fẹ̄lẹ̄ jo, ti bi wīli jahanama ngọ̄mbui na
hũ ẹ̄ lūfẹ̄ kunafo.
46 *Hɨndẹ̄i na ti gbọ̄lui ẹ̄ hã na, ngọ̄mbui bẹ na*
ẹ̄ lūfẹ.
47 *Ina bi yāmẹ̄i pẹ̄a lo bi hɨnda nyāmu wẹ̄, kpɨa*
bi ma: nyāndẹ̄ngo lẹ̄ biẹ̄ bi li Ngẹ̄wo gẹnyẹ́i hũ a
ngāma yẹ̄la, kɨna ba yāma fẹ̄lẹ̄ jo, ti bi wīli jaha-
nama yọ̄mbui hũ.
48 *Hɨndẹ̄i na ti gbọ̄lui ẹ̄ hã na, ngọ̄mbui bẹ na*
ẹ̄ lūfẹ.

49 *Gbāmaile ti gbi ta ngọ̄mbui jọ lo siangọ, ti
ma kīna kpọ̄lona, hẹ̄-hāni gbī a kpọ̄lo jọlo siangọ
ngi ma.*
50 *Kpọ̄lo gbẹ̄kpẹ̄ngọ lẹ̄; kẹ īna kpọ̄lọ̄i ngi nẹ̄nī
lọ̄alọ̄hũ, a gbo lo wa neiṅ la? A kpọ̄lo jọ wu
vuluīsia hũ, kẹ wu ndīlẹili jọ wu nyọnyọ lūa-hũ.*

NGŪ ĪPUIGẸ̄I X.

*Kẹ kīna i hījẹ̄ni mīa, i wā Judia gākẹtsia ma
Jordani gāka wẹ̄kẹ̄i ma, kẹ nūnga ti gọ̄mẹ̄a ngi yẹ̄
gbọma: kẹ kīna ngi wẹ̄-hīndẹ̄i iyẹ na, i ti gara
gbọma.*
2 *Kẹ Farisīsia ti wā ngi yẹ̄, ti ngi mọli, tẹ̄, īna
nyāndẹ̄ngo lẹ̄ hīndọ̄ va i gbẹ̄lẹ̄ ngi nyāhẹ̄i ma, ti ngi
hũgọma.*
3 *Kẹ i pọ̄tẹa, yẹ ti ma: gbo lo Musa iyẹ ndẹ̄ni
wu ma?*
4 *Kẹ ti ndẹ̄a, tẹ̄: Musa iyẹ lūmani lo, yẹ:
Nūmui i kpẹ̄lẹ̄ma-gọlọ-nyẹ́gi i gbẹ̄lẹ̄ ngi ma.*
5 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a, yẹ ti ma: wu lī gbākpautsia
va lo, i sāwẹ̄i ji nyẹ́gini wuẹ̄,*
6 *Kẹ hāni gbatẹla tọ̄tọ̄mẹ̄i Ngẹ́wọ iyẹ hīndọ̄ lo
wọ gbatẹ́ni kẹ ngāhã.*
7 *Jī va lo hīndọ̄ a ngi kẹ lọ̄, kẹ ngi njẹ̄ i vẹfẹ
ngi nyāhẹ̄i ma.*
8 *Ti vẹ̄nja ta wẹ̄ lo a ndūvui yẹ̄la: fālẹ̄ nā
nūmu fẹlẹ̄ yā atiẹ̄ gbọma, njīyẹ kẹ nūmu yẹ̄la.*

9 *Fālẹ hāni gbi Ngẹ́wọ mākpọa lo nūmu gbī ā
ndua-hū gọlẹ.*
10 *Kẹ ngi wọma-bẹlẹīsia ti ngi mọlia gbọma pẹlẹ́i
bu a njia yākpẹi.*
11 *Kẹ i ndẹa ti ma, yẹ: nūmui na a gbẹlẹ ngi
nyāhẹ́i ina (ma) i·ipẹka jọ i puẹ-gbia lā ta:*
12 *Ina ngāha bẹ i gbẹlẹa lo ngi hīna ma, i ipẹka
jọ, i puẹ-gbia.*
13 *Ti wa ngi yẹ a ndọpọ mūmua, kọ i jā atiẹ,
kẹ ngi wọma-bẹlẹisia ti yīa násia ma, ti wāni a tiẹ;*
14 *Kẹ kina Jisu toni ngi lī iye dẹ lo gboń, yẹ ti
ma: a pẹ ndẹ́nga mūmuīsia ti wa nya yẹ, wā ti
mābāle; gbāmaile násia nyikōi va lo Ngẹ́wọ ngi
gẹnyẹ́i na.*
15 *A tọnya ngẹ wu ma, nūmui na ē Ngẹwọ
gẹnyẹ́i gūlu kina ndọpọ wūlo ma, ẹ wā na.*
16 *Kẹ i ti wūmbua ngi gāhū, i ngi lọkọīsia la ti
ma, i sā-gbia ti ma.*
17 *Kẹ kina iyẹ lini pẹlẹ́i-bu, tā-mo yẹla i wa a
pīmẹ, i wọmbi gbākpa ti lūwọ, i ngi mọli; yẹ, ka-
mo yẹkpẹ́i, gbolo nya pẹ, kọ ngi kunafọ lẹvu jọ?*
18 *Kẹ Jisu ndẹa ngi ma: gbẹ lẹ ba nya dọli a
kpẹkpẹ-mo? kpẹkpẹ-mo gbī na ngiyẹ ma yẹla, Ngẹ́wọ.*
19 *Bi sāwẹtsia gọ lo: tẹ: bā puẹ-gbia, bā pa-
wẹ, ba hūma wẹ, bā ndẹ-jẹli họu, bā ba hūyāndẹ
wẹ, bi kẹ bẹlẹ họu, kẹ bi njẹ.*
20 *Kẹ i pọtẹa, yẹ ngi ma, ka-mo, hindẹi jia
kpẹrẹ lo ngi họua, kina wọgba nya yiọnyọ.*

21 *Kina Jisu ngi gbẹ̄ni tīṅ, i lo̱ angiẹ̄, ye̱ ngi ma: bi hāni yẹ̄la lọ̄a: bi biẹ̄ hāni gbi mājia bi yẹ̄ya, bi fẹ̄ fẹ̄li-bẹlā wẹ̄, ba nāvọ̄ jo̱ lo ngẹ̄lẹ-gọ̄-hū̃: wa, bi krosi wumbu, bi tọ̄ nya wọ̄ma.*

22 *Ke̱ ngi lī iye̱ nyāni lo njiẹ́i na va, ke̱ i yā ngiẹ̄ ngi lī lẹ̄ngo, gbāmaile so̱-hāni gbọ̄tọ̄ lo iye̱ ngi yẹ̄ya.*

23 *Kina Jisu ngi ma gbẹ̄kpẹ̄ni, ye̱: ngi wọ̄ma-bẹlẹ̄īsia ma, a kpakpāu ma kpa násia va ti nāvọ̄ jo̱ni, ti li Ngẹ́wo̱ ge̱nyḗi hū̃!*

24 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ̄īsia ti hū̃ iye̱ wui lo ngi yiẹ́i násia va. Ke̱ Jisu ndẹ̄a gbo̱ma ti ma, ye̱: ndẹ̄nga (o nya lẹ̄nga) a gbakpaū ma kpa násia va ti li wẹ̄ngo nāvọ̄ ma, ti li Ngẹ̄wo̱ ge̱nyḗi hū̃.*

25 *Ē̱ kpakpāu kāmeli wẹ̄ dẹ̄wẹ̄ va mi̇ji wo̱ hui ki̇na a ye̱ na kpatē̱-mo wẹ̄, li va Ngẹ̄wo̱ ge̱nyḗi.*

26 *Ngū hū̃ wui iye̱ ti họ̄uni nyīko gbī na, tē̱: yẹ̄ lo na ho̱ a bāọ̄ma?*

27 *Ki̇na Jisu ti gbẹ̄ni ti̇ṅ, ye̱: nūnga yẹ̄ kūma hāni yā ji, ngīye̱-ma Ngẹ́wo̱, gbāmaile hāni gbi ē̱ gbākpaú Ngḗwo̱ yẹ̄.*

28 *Ke̱ Pita i tatọ̄a a ndẹ̄la ngi ma, ye̱: gbẹ̄le̱, mu hāni gbi lọ̄a, mu tọ̄a bi wọ̄ma.*

29 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, ye̱: a tō̱nga nge̱ wu ma: Nūmu gbī na i ngi wẹ̄ lọ̄a, o̱ ngi ndẹ̄-hindọ̄a, o̱ ngi ndẹ-nyāhā-lọ̄a, o ngi ke̱, o ngi njẹ̄, o̱ ngi nyāha, o̱ ngi lẹ̄nga, o̱ ngi lọ̄ísia nya va, ke̱ njia-yẹ̄kpẹ̄i va,*

30 *Ke̱ a pẹ̄sia jo̱ lo hondo yẹla gbo̱yóngo,. ke̱ ndẹ̄-*
hindọ̄a, ke̱ ndē̱-nyāhā-lọ̄a, ke̱ njẹ̄a, ke̱ ndẹ́nga, ke̱
ndō̱isia ta mo̱nē̱a na a be̱ gbē̱mẹ́i, ke̱ ikpē̱i wẹ̄ka na
ma a wama kunafọ̄ lē̱vu.
31 *Ke̱ ti gbọ̄tọ̄ ma na tia yē̱se̱tē̱, ti ta wọ̄te̱ a ikē̱-*
lē̱magē̱ísia, ikē̱lē̱magé̱sia ti wọ̄te̱ ihālagé̱sia.
32 *Ke̱ tiye̱ pē̱le̱-hũ̄ lo, ta li Jerusalemi: ke̱ Jisu*
yā ti lūgo̱: ke̱ ti hũ̄ wua, ke̱ kīna tiye̱ tọ̄ ngi wọ̄ma
ti lūa; ke̱ i ti pu mahũ̄ fẹ̄lẹ́sia wūmbua, ke̱ i tatọ̄a
a ndẹ̄la ti ma hindẹ̄ísia ta ngi wẹ̄ma.
33 *Ye̱: gbē̱le̱ mu lima Jerusalemi; nūmu-lọ̄i ta vẹ̄*
lo almami waísia wẹ̄, ke̱ kō̱lo-nyé̱gi-be̱lẹ̄ísia, ta ngi
lẹ̄ lo, ngi wā va, ke̱ ti ngi vẹ̄ kafrīsia wẹ̄.
34 *Ke̱ ta ngi ye̱le̱ lo, ta ngi lẹ̄wẹ̄ lo, ta ndāya wu*
lo ngi ma, ti ngi wā, ke̱ fọ̄lọ̄i isāwagé̱i ma, a hĩ̄jẹ̄
lo gbo̱ma.
35 *Ke̱ Jakobi ke̱ Johani, Zebedi ngi hindọ̄ lọ̄ísia ti*
wā ngi yẹ̄, te̱: kā-mo, mu lọ̄ni bi hĩ̄ndā wẹ̄ muẹ̄, na
gbi, mu bi mo̱lia lo.
36 *Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: gbolo wu lọ̄ni ngi pẹ̄*
wuẹ̄?
37 *Ke̱ ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: pẹ̄mu hẹ̄i yẹ̄la bi yẹ̄ya*
lọ̄kọ̄i ma, ipẹ̄kẹ́i bi go̱wo̱ lọ̄kọ̄i ma kpatẹ̄i-hũ̄.
38 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: wũ̄ hāni go̱ wa*
fē̱li: wa hāni gbole̱ lo bọ̄le̱ hũ̄ na nya gbole̱? ti wu
baptisi wẹ̄ a baptisima na ta nya baptisi wẹ̄ lo?
39 *Ke̱ ti ndẹ̄nga ti ma, te̱, ma gũ̄ lo. Ke Jisu i*
ndẹ́nga ti ma, ye̱: a tō̱nya wa hāni gbole̱ lo bọ̄li hũ̄

*na nga gbolẹ, kẹ baptisima na (ta) nya baptisīngo la
ta wu baptisi wẹ̄ lo:*
40 *Kẹ hẹ̄ila va nya lọ̄kọ̄i ma kẹ nya gowo lọ̄kọ̄i
ma, nya wo yana fẹ̄la va wu wẹ̄, ngíyẹma násia ti
gbatẹ̄ni ti yẹ̄.*
41 *Kẹ kīna īpugẹ̄ísia ti mẹ̄nini, kẹ ti tatọ̄a a lī
dẹ̄wẹ̄la gboṅ a Jakobi, kẹ Johani.*
42 *Kẹ Jisu ti dọ̄lia i ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu ko lo,
wẹ̄ násia ti pẹ̄ni ti kpāya jo kafrīsia māhẹ́i (ke
mbā waīsia) kẹ násia ti wolóngo ta kpāya hīnda lo
wọ̄ ti mahũ.*
43 *Kẹ ṅi ī lẹ̄ a wẹ̄ wu lūa-hũ: kẹ nūmui na a
wẹ̄ a imbāwāi wu līa, a wẹ̄a wu boilọ̄pọ̄ lo.*
44 *Kẹ nūmui na a wẹ̄a imbāwāi a wẹ̄ lo, a wu
gbi boilọ̄pọ̄:*
45 *Kẹ nūmu-lọ̄i ī wāni bẹ ta vali ti gbẹ̄-gbīa ngi
wẹ̄, kẹ ta igbẹ̄i-gbīa, kẹ i ngi lẹ̄vui vẹ̄ a ngūmau
hāni ti gbọ̄tọ̄ma va.*
46 *Kẹ ti wa Jeriko: kẹ kīna iyẹ gbīani Jeriko ta
ngi wọ̄ma-bẹlẹ̄īsia, kẹ nūnga gbọ̄tọ̄a Bartimẹ̄u būmūn-
gọ̄i Timẹ́i ngi lọ̄i, i hẹ̄ini pẹlẹ̄i yāka ma, a fẹli wẹ̄i.*
47 *Kẹ kīna iyẹ mẹ̄nini kẹ Jisu Nazareti-mo mīa,
i tatọ̄a a gbāwọ̄la ngẹ̄lẹya, yẹ: Jisu, bia Davidi ngi
lọ̄i abiẹ̄, nya māmamáu lo.*
48 *Kẹ ti gbọ̄tọ̄ma ti ngi lāhīnga, tẹ̄, i lọ̄ndọ̄; kẹ
kīna ta ndẹ̄ ngi ma, a gbāwọ̄ lẹ̄kẹ̄ ngẹ̄lẹya, bia Davidi
ngi lọ̄i nya māmamáu lo.*
49 *Kẹ Jisu dọ̄a kpẹ̄, kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: ti ngi dọ̄li*

kẹ ti tā-moi dǭlia na ngi būmūngo, yẹ ngi ma (ndī lẹ̄li yẹ̄kpẹ̄ jọ) bi lī i lẹ̄ili, hĩjẹ̄, ta lo bi dǭlima.
50 *Kẹ ta, i ngi gūlẹ̄i bilia yākā ma, kẹ i hĩjia i wā Jisu yẹ̄.*
51 *Kẹ Jisu i pǭtẹa i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: gbo lo bi lǭni ngi pẹ̄ abiẹ̄? Tā-mo būmūngọi yẹ ngi ma, Ndẹ̄-mọi, ngi lǭni ngi tūwo lo.*
52 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ, li bi yẹ, bi ilōnyẹ́i i pẹ̄nga bi bāwǭ. Kẹ i tūwo lǭa kẹ̄-yākpẹ̄, i tǭ Jisu wǭma pẹlẹ́i hũ.*

NGŪ IPU MAHŨ YẸ̄LAGẸ̄I XI.

Kẹ kīna tiyẹ wāni Jerusalemi gbẹ̄ānga, kẹ Betfage kẹ Bethani ngíyẹ̄ Olivi gama, i ngi wǭma-bẹlā fẹ̄lẹ́ísia dǭ,
2 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: a li wu wa fūlẹ̄i hũ wu lūgọ, kẹ kīna ǹi wu wa hũ, wa sọ lǭ dǭ lo ngi-lingo, nūmu gbī i la hẹ̄i lẹ̄ ma, a ngi vulo wu wa a ngiẹ̄.*
3 *Kẹ īna nūmu gbi i ndẹ̄a lo wu ma, yẹ: gbẹ̄ lẹ̄ wa ji wẹ̄? a ndẹ̄ ngi ma, wẹ̄, Ndẹ̄mọi lǭngo lẹ̄ la; a tẹ̄wẹ lo kẹ̄-yākpẹ̄ hindẹ̄i ji ma.*
4 *Kẹ ti hītia pẹ̄lẹ̄i hũ ti li, kẹ ti sọ-lǭi doa ngilīngo pẹ̄-la-gọi ma ngitīya hindẹ̄i na pẹlẹ fẹ̄lẹ̄ ya a gǭme na, kẹ ti ngi vulǭa.*
5 *Kẹ ti tẹ̄nga tiyẹ dǭni na ti lẹ́nga, tẹ̄ ti ma, gbo lo wa pẹ̄? wu sọ-lǭi vulǭma lo?*

6 *Kẹ ti ndẹ́nga ti ma, tẹ̄, ǹi Jisu iyẹ ndẹ̄ni, kẹ ti*
gbẹ̄nga ti ma ti li:
7 *Kẹ ti wa a sọ-lọ̄i Jisu yẹ̄, ti ti gūlẹísia wuli*
ngi ma, kẹ ti ngi hẹ̄nga sọ̄-lọi mahū.
8 *Kẹ ti gbọ̄tọ̄ma ti ti gūlẹ̄ísia vọ̄mbo pẹ̄lẹ́i hū, kẹ*
ti lẹ̄nga ta ngūlū bẹ̄kẹísia dẹ̄wẹ̄, ta ndā pẹ̄lẹ́i hū.
9 *Kẹ násia tiyẹ lini tūgọ, kẹ násia tiyẹ tọ̄ ngi*
wọ̄ma, tayẹ gūla, tẹ̄: Hosanna, bẹtẹ̄ngo lẹ̄ na a wa
Ndẹ́-mọi bījẹ̄ihū.
10 *Mu kẹ Davidi gẹ́nyẹ hū i bẹtẹ, na a wa Ndẹ̄-*
moi bījẹ̄ihū, Hosanna tẹ̄ngo wai ngẹ̄lẹya.
11 *Kẹ Jisu i ya Jerusalemi, i wa hẹ-wẹ́-bu, kẹ*
kīna i wọ̄tẹ̄ni i hānísia ma gbi gbẹ̄, kẹ kīna kpokọ̄i
iyẹ wāni na, i gbīa i li Bẹthani ta ngi wọ̄ma-bẹlā
pū mahū fẹ̄lẹísia.
12 *Kẹ fọ̄lọ̄ wẹ̄kẹ́i ma kīna tiyẹ hījẹ̄ni Bẹthani, kẹ*
ndọlẹ ngi họ̄u:
13 *Kīna i ndāha wūlui doni kūhama pó, nda-*
ẹ̄ísia ti ma, i wa, kọ woi a hāni do ngūlui ya, kẹ
kīna i wāni kama, ī hāni gbī doni, ngíyẹ ma
ndaẹ̄ísia, gbāmaile ndāha-wa gbẹ̄i īyẹ hīti le.
14 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ma, yẹ: nūmu gbī ẹ̄ bi*
wā mẹ ji wọ̄ma kunafó. Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia tiyẹ
mẹ̄ni lo.
15 *Kẹ ti wa Jerusalemi, kẹ Jisu yā hẹ̄-wẹ́-bu, kẹ i*
tatọ̄a a násia gbẹ̄la ta hāni mājia, kẹ násia ta ngẹ̄ya
hẹ-wẹ́-bu, i nāvọ̄ māvọ̄vi-bẹlẹ̄sia ti mẹsẹ́sia gūla, kẹ
na ta bọ̄mukūloīsia-mājia ti hẹ̄-wūluīsia.

16 *Kẹ ẹ̄ lūma nūmu gbī ī li a kalọ gbi hẹ-wẹ́lẹ́-*
bu.
17 *Kẹ i ti gā, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: nyẹ́gingo ī lẹ̄, nya*
wẹ́ lo mbọ̄ndẹ̄sia gbi ta tọ̄li a hẹ̄-wẹ́? kẹ wu pẹ̄nga a
hūma-bẹla ti hẹ̄ma.
18 *Kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ̄sia, kẹ almami waīsia ti*
mẹ̄nia, kẹ ti hīnda hūla ta yẹ̄ ngi wa; gbāmaile
tiyẹ lūwa lo ngi ma, jiva nūnga gbi ti hū iyẹ wuni
a ngi gai.
19 *Kīna kpokọ̄ iyẹ wāni i gbīa ta-wāi hū.*
20 *Kẹ a ngẹ̄ndẹ̄i kīna tiyẹ dẹ̄wẹ̄ma, ti ndāha*
wūlui do mbẹ̄ngo gbẹ̄gele i hīti so ihapẹ̄īsia ma.
21 *Kẹ Pita kīna i gīli la i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ndẹ̄-*
moi, gbẹ̄lẹ, ndāha wūlui na bi yẹ ngẹ̄lini i bẹ́nga!
22 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ ti ma: a Ngẹ́wọ họ̄u a*
tọ̄nya.
23 *Gbāmaile a tọ̄nya ngẹ wu ma, nūmui na a*
ndẹ̄ ngíyẹ ji ma, hījẹ̄ bẹ bi wīli gbọ̄yẹ hū, kẹ ngi lī
i ngi gọni, kẹ i họ̄u a tọ̄nya hīndẹ̄i násia iyẹ ndẹ̄ni
yẹ, a wẹ̄ lo na gbi i ndẹ̄a lo a sọ lo.
24 *Fālẹ̄ ngẹ wu ma hāni na gbi wu lọ̄ngo la, wa*
hẹ a lo a họ̄u a tọ̄nya wẹ̄, wa ti jọ lo.
25 *Kẹ kīna wu yā dọ̄ni wa hẹ̄: a mānuma wẹ̄*
násia ma ta hinda nyāmu wẹ̄ a wuẹ̄, ta lo wu kẹ
na bẹ i ngẹlẹ̄-gọ̄-hū, a mānu wu ma a wu hīnda
nyāmuīsia.
26 *Kẹ īna wū mānuma wẹ̄ lo wu kẹ̄i na bẹ ngẹlẹ-*
gọ̄-hū, ẹ̄ mānu wu ma a wu hīnda nyāmuīsia.

27 *Kẹ ti wa Jerusalemi gbọma: kẹ kīna iyẹ jiāma
hẹ-wẹ́-bu, almami waīsia ti wā ngi yẹ̄, kẹ kọlonyẹ́gi-
bẹ̄lẹīsia, kẹ nūnga wọ̄vẹ́sia.*
28 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ: gbẹ kpāya lo ba hindẹ́i
jísia wẹ̄la? kẹ yẹ̄ lo bi wọni a kpāyẹi ji hīndẹi jísia
wẹ̄ va?*
29 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a i ndẹ̄ ti ma, yẹ: nya bẹ nga
wu mọli lo a mọli yẹ̄la, wu lūma mbẹ̄, ta lo nga ndẹ̄
wu ma, gbẹ̄ kpāya lo ngi hindẹ́i jísia wẹ̄ma la.*
30 *Johani ngi baptisimi iyẹ hījẹ̄ni ngẹlẹ-gọ̄-hū lo,
ọ nūnga yẹ̄? a lūma mbẹ̄.*
31 *Kẹ ti wu hītia ti nyọnyọ ma, tẹ̄: īna mu
ndẹ̄a lo, mẹ̄: i hījẹ̄ni ngẹ́lẹ̄-gọ̄-hū lo, a ndẹ̄ lo, yẹ,
gbẹ̄lẹ wuyẹ họ̄uni họ̄u a tọ̄nya?*
32 *Kẹ īna mu ndẹ̄a lo, mẹ̄: i hījẹ̄ni nūnga yẹ lo,
ti lūango nūnga ma, gbāmaile nūnga gbi ti Johani
gọi lo, tẹ̄, profiti lẹ̄ a tọ̄nya.*
33 *Kẹ ti pọ̄tẹ̄a, tẹ, Jisu ma, mẹ̄ gū a pọ̄tẹla. Kẹ
Jisu i pọ̄tẹ̄a i ndẹ̄ ti ma, yẹ: nya bẹ, ngẹ̄ ndẹ̄ wu
ma, gbẹ̄ kpāya lo nga hīndẹ́i jísia wẹ̄la.*

NGŪ IPŪ MAHŪ IFĒLĒGĒI XII.

*Kẹ i tatọ̄a a yiala tiyẹ̄ salẹ̄-hū. Tā-mo yẹ̄la mīa wọ
iyẹ gbālani i kāta dọ̄ma, i hinda yẹ̄la bọ ndọ yẹ̄i
va, i mānēma hīnda dọ̄, i fẹ̄ ngẹ̄ngẹ̄-bẹlā wẹ̄, i li
kẹ̄nyẹ gūha hū.*
2 *Kẹ kīna ikpẹi iyẹ hītini, i bọilọ̄pọ̄ dẹwẹa*

nge̱ngē̱-bẹlā yẹ̄, ta lo nge̱ngē̱-bẹlẹ̄sia ta tūhani vẹ̄ ngiẹ̄
kpai-hū.
3 Ke̱ ti ngi họ̄ua, ti ngi lẹ̄wẹ̄, ti pẹ̄ i li a ngi
yẹ̄ya háka.
4 Ke̱ i bo̱ilọ̄pọ̄ wẹ̄kā dẹ̄wẹ̄a ti yẹ̄, ke̱ ti ko̱tua wīlia
ngi ma, ti ngi nē̱mu ngi wui hū, ti pẹ̄ i li a ngūfẹ̄.
5 Ke̱ iye̱ pẹ̄kā dẹ̄wẹ̄a gbo̱ma, ta lo ti pāni, ke̱
ipẹ̄ka gbọ̄tọ̄ma, ta ti tē̱nga lẹ̄wẹ̄, ta ti tē̱nga wā.
6 Ke̱ ndọ̄ yākpẹ̄ lẹ̄kẹ̄ iye̱ ngi yẹ̄ya ngi līmage̱, i
ta be̱ dẹ̄wẹ̄ ti yẹ̄, ye̱: ta bāgo lo nya lọ̄i ma.
7 Ke̱ nge̱ngẹ́-bẹlẹ̄sia ti ndẹ̄a ti nyo̱nyo̱ lūa-hū, ji
lo a lọ̄ma ngi ke̱ hẹ̄mẹ́i, a wa, mu ngi wā, ke̱ ngi
nāvọ̄i a wẹ̄ lo a mu wo̱.
8 Ke̱ ti ngi họ̄ua ti ngi wā, ti ngi gbīa kpaẹ́i-hū.
9 Kpẹ̄ lo nā kpaẹ́i imā-moi a pẹ̄? a wa lo i
ngi nge̱ngẹ́-bẹlẹ̄sia wā, i kpaẹ́i vẹ̄ ipẹ̄kā wẹ̄.
10 Wu la kē̱i le̱ ko̱lọ̄i hū: ko̱tui na pē̱lo-bẹlā ti
gbẹ̄lẹ̄ima, ta lo i wẹ̄le̱a a ko̱tui ingū mbāge̱ jokui
hū?
11 Ngẹ́wo̱ lo iye̱ ji wẹ̄ni, ke̱ māluama hīnda lo
mu yāma?
12 Ke̱ tia hīnda họ̄ula ma ngi họ̄u va, ke tiye̱
lūwai lo nūnga ma; gbāmaile tiye̱ ko̱i lo, tē̱, i sālẹ
lẹ̄ni ti va lo, ke̱ ti ngi lọ̄a ti li ti wẹ́.
13 Ke̱ ti Farisīsia, ke̱ Herodisia tē̱nga dẹ̄wẹ̄ a
ngi yẹ̄, ta lo ta ngi hūyīli ngi la-yiẹ̄i hū.
14 Ke̱ kīna tiye̱ wāni tē̱ ngi ma: Kā-mo, mu
ko̱lo mē̱ tọ̄nya-mo lo abiẹ̄, nūmu gbẹ̄ gbi bi ma,

gbāmaile bi bāgo nūmu gbi lo ma, kẹ Ngẹ́wọ wẹ̄-hindẹi lo ba kā tōnya hū.

15 *Ma hōungo lẹ̄ mu nāvọ̄ vẹ̄ Sisari wẹ̄, o mā vẹ̄?*
mu fẹ̄ o mā fẹ̄? kẹ tā kīna i bayai hūgọni yẹ ti
ma: gbẹ̄ lẹ̄ wa nya gole? a wa mbẹ a nāvọ̄ gẹkẹ́lẹ,
ta lo nga to.
16 *Kẹ ti wā la. Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: yẹ̄ nọmoli,*
kẹ kolo-nyẹ́gingo lo a ji? Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ̄,
Sasari.
17 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ti ma, yẹ, a hāni násia vẹ̄*
Sisari wẹ̄, na Sisari wọ lẹ̄, kẹ a hāni násia vẹ̄
Ngẹ́wọ wẹ̄, na Ngẹ́wọ wọ lẹ̄. Ke ti wu hū wa
ngi ma.
18 *Kẹ Saddusīsia ti wā ngi yẹ̄, tẹ̄: hījẹ̄ gbī hahū,*
kẹ ti ngi mọlia, tẹ̄:
19 *Kā-mo, Musa iyẹ ngẹ́gi lo mu wẹ̄, īna nūmu*
ngi ndẹ̄ hā lo, i ngi nyāhẹ̄i lọ̄, kẹ ī ndẹ́nga gbī
lọ̄ni, ngi ndẹ̄ a ngi nyāhẹ̄i jọ lo, i ndẹ́nga lẹ̄ ngi
ndẹ̄i va.
20 *Gbẹ̄lẹ, ndẹ́nga wọfẹ̄la mīa tiyẹ na, ihālagẹ̄i i*
nyāha jọ, i hā, ī ndọ̄ gbī lẹ̄ni.
21 *Ifẹ̄lẹ̄gẹ̄i i ngi jọ i hā, kẹ ta bẹ ī ndọ̄ gbī lọ̄ni;*
kẹ īsāwagẹ̄i bẹ ǹi iyẹ na.
22 *Kẹ īwọfẹ̄lẹ̄gẹīsia ngi jọa, kẹ tī ndọ̄ gbī lọ̄ni:*
īkẹlẹmẹ̄i nyāpọ̄i bẹ i hā.
23 *Fālẹ̄ hījẹ̄-gbẹ̄i-hẹ̄i-hū, kīna ti hījẹa lo, yẹ̄ nyāha*
lo a wẹ̄ angiẹ̄? gbāmaile ti wọfẹ̄lẹīsia tiyẹ ngi jọi lo
a nyāha la.

24 *Kẹ Jisu i pọtẹa i ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu pọla
wẹ̄ni ṅi, gbāmaile wū kọla gọ, Ngẹ́wọ ngi gbāyẹ̄ bẹ
wū kọ?*

25 *Gbāmaile ti hīyẹa lo hẹi-hũ tẹ sọ-wẹ̄, tia bāo tẹ
ti vẹ̄ ti jọ va, kẹ ta wẹ̄ lo kīna Ngẹ́wọ ngi Angẹlīsia
nā ngẹlẹ-gọhũ.*

26 *Kẹ ndālōngo ha-bẹla ma ta hījẹ̄ lo wu kẹi lẹ̄
Musa gọlẹ̄i hũ, kīna Ngẹ́wọ iyẹ yiāni ngi yẹ ndọ̄gboi-
hũ, yẹ: Abrami yẹ̄wọi lo aṅgẹ̄, kẹ Isaki, kẹ Jakobi?*

27 *Ngẹ́wọ yā āngiẹ̄ hā-bẹlā va, kẹ Ngẹ́wọ lo aṅgiẹ̄
fū-bẹlā va. Wa bẹ wua pọla wa kpāma wẹ̄ ma.*

28 *Kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia yẹ̄lagẹ̄ i wa ngi yẹ̄, kīna i
ti wọ mẹ̄nini ta yẹpẹ ti nyọ̄nyo, yẹ: kẹ i kọngo, kẹ i
ti mọli wọ̄tẹa pānda, i ngi mọli, yẹ: Sāwẹ̄i igbẹ̄
lo ihālagẹ́i lẹ̄ ti gbi ma?*

29 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹa ngi wẹ, yẹ: Sāwẹ́i īhālagẹ́i
sāwẹ̄ísia gbi ma ta lo a ji: mẹ̄ni ọ Israeli, Ndẹ́mọi
mu Yẹ́wọi, Ndẹ́mọ yẹ̄la lẹ̄.*

30 *Ba ta lọ̄ a Ndẹ́mọi bi Yẹ̄woi a gbi lī gbi, kẹ
bi yāfẹ́i gbi, kẹ gbi nẹ̄mahũi gbi, kẹ gbi kpāyẹ́i gbi,
sāwẹ́i īhālagẹ́i lo.*

31 *Ifẹlẹgẹ́i pẹ̄ngo lẹ̄ kīna na na. Ta lo a ji: ba
lọ̄lo a bi hẹinyọi kīna bi vului na; Sāwa wẹ̄ka gbī
na ngọngọ i dẹwẹ̄ jísia ma.*

32 *Kẹ kọlo-nyẹ́gi-moi i ndẹa ngi ma, yẹ: Ē kā-
mo bi tọ̄nyẹ́i lẹ̄a, gbāmaile Ngẹ́wọ iyākpẹ̄; kẹ Ngẹ́wọ
wẹ̄ka ī na ngīyẹ ma ta.*

33 *Kẹ lọ̄la va aṅgiẹ̄ a ndī gbi, kẹ a nẹ̄mahũ-dẹwẹ̄*

gbi, kẹ a ngāfa gbi, kẹ a kpāyẹ gbi, kẹ i lọla va a
ngi hẹinyọi kīna ta vuli, na i dẹwẹni sā-hāni gbi
mọla ma, ke sāẹ́sia ma.
34 *Kẹ kīna Jisu na loni kẹ i dūma ti wẹ pānda,*
i ndẹ ngi ma, yẹ: bi ma ī gūha Ngẹ́wọ gẹnyẹ́i
hū ma. Kẹ nā wọma nūmu gbī, ī ngi hūgọni a ngi
mọlila a mọli gbi.
35 *Kẹ Jisu i pọtẹa i ndẹ, kīna iyẹ kā-wẹ́ma kā-*
wẹbu: gbẹ lẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹīsia ta ndẹ, tẹ: Kristi
Davidi ngi lọi mīa?
36 *Gbāmaile Davidi vuli bẹ ndẹ lo, yẹ, a ngāfa*
yẹkpẹ́i: Ndẹ́mọi i ndẹ lo nya lẹmọi ma, hẹi nya
yẹya lọkọi ma, ngíyẹ ma nga pẹ wu gọinyọīsia ta
wẹ a wu gọ dowūlu.
37 *Davidi vūli bẹ i ngi dọlia a Ndẹ́mọi, kẹ mi*
gbẹ lo nā i wẹnga a ngi lọi? Kẹ nūnga gbāmẹ́sia ti
gọhū iyẹ ngi lo, kina ti ji mẹnini.
38 *Kẹ i ndẹ́nga ti ma ngi gai-hū: a hū mahū*
gbẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia yẹya, nā ti lọngo a kūla
gūhanga yilila, kẹ ti lọngo a fama wẹla hāni
majiamẹ́ísia.
39 *Kẹ hẹima yẹkpẹīsia ka-wẹ́ísia bu, kẹ ngẹlẹya*
gūndoísia hū ta mẹ́hẹ mẹ na.
40 *Nā ta kpāwọ́ísia ti wẹlẹísia gapū, kẹ a yāra*
hinda hẹ-gūka wẹ: jia lo ta mọnẹ wāi jọma.
41 *Kẹ Jisu i hẹnga hīndẹ́i mahū nā nāvọi i na ā*
lo, kína nūnga ta nāvọi wīli hīndẹ́i nāvọi nā, kẹ ti
gbọtọma ti kpatẹngo, ti pili na gbọtọngo.

42 Ke̱ kpawọ̄ ve̱lingo yẹ̄la wa, ke̱ i kopo fẹ̄lẹ
wilia na, i hīti fali hũ.
43 Ke̱ i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia dọ̄lia angiẹ̄, i ndẹ̄ ti
ma, a tō̱nya nge̱ wu ma, kpawọ̄ ve̱līngoi ji i pilī
lo i dẹ̄wẹ ti gbi ma, ti pilini hīndẹ́i nāvọ̄i na.
44 Gbāmaile ti gbi ti nāvọ̄ gbọ̄tọ̄ vuli lo na, kė̱
ta nā ngi lọ̄ngola, i pili lo na iye̱ ngi yẹ̄ya, i wẹ̄
be̱ a ngi navọ̄i gbi.

NGŪ IPŪ MAHŨ ĪSĀWA̱GĒ̱I XIII.

Ke̱ kīna iye̱ gbiāni kā-wẹ́-bu, ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia
yẹ̄lagẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma: kā-mo, gbẹ̄le̱ gbe̱ go̱tua bọ̄nda
lo, ke̱ gbe̱ we̱ lo̱ngoa lo, ti bẹ̄.
2 Ke̱ Jisu lūma, ye̱ ngi ma: bi pẹ̄-dongo wa
jísia loa? ko̱tu gbī ē̱ lo ngi mbā ma na, nā te̱ kūla.
3 Ke̱ kīna iye̱ hẹ̄ini ngíyẹ̄ Olivi mahũ kā-wẹ̱́
gbẹ̄ānga, Pita, ke̱ Johani, ke̱ Jakobi, ke̱ Anderu ti
ngi mo̱li ndō̱wu-hũ.
4 Ndẹ̄ mu ma: mi gbẹ́i lo hindẹ́i jísia ta wẹ̄ma,
ke̱ gbe̱ nāli lo a ge̱ma, kīna hindẹ́i jísia gbi ta
wā ma wẹ̄ma?
5 Kīna Jisu i pọ̄tẹ̄ni tiẹ̄, ke̱ i tatọ̄a a ndẹ̄la: a
pẹ̄ pānda nūmu gbī a wu go̱le̱.
6 Gbāmaile ti gbọ̄tọ̄ma ta wa lo nya bījẹ́i hũ, ta
ndẹ̄, tē̱ Kristi lo angẹ̄, ke̱ ti gbọ̄tọ̄ma go̱le̱ lo.
7 Ke̱ kīna wā koísia hinda mē̱nima, ke̱ koísia ti
ma yiẹ́i, wā lūa, gbāmaile hindẹ́i jiā ma họ̄ungo
lẹ̄ ti wẹ̄, ke̱ īke̱le̱mē̱i ī hīti le.

8 *Gbāmaile mbọ̄nda ta hĩjẹ̄ lo mbọ̄nda ma, kẹnyẹ̄i
kẹnyẹ̄ma, kẹ ndọ gbẹlingọ̄ísia tayẹ lo hinda gẹgẹā;
ndọlẹ a yẹ lo na, kẹ mọnẹa, hindẹ́sia ti dọ̄tọ̄mẹ́sia
lo a mamauma hinda.*

9 *Kẹ a wu vuluísia mahũ gbẹ̄, gbāmailẹ̄ ta li lo
a wuẹ̄ sẹmẹ̄-bu, kẹ kā-wẹ́sia bu lo, ta wu lẹ̄wẹ̄ lo na,
kẹ ta wā lo a wuẹ̄ mahũ-bẹla, kẹ mahānga lābu,
nya va, sẹ̄li va ti ma:*

10 *Kẹ njia-yẹ̄kpẹ̄i ı lẹ̄ pẹ̄i mbọ̄ndẹ́sia gbi yẹ̄.*

11 *Kẹ kīna ta lima a wuẹ̄, kẹ ti wu vẹ̄, wa lā-
lima na wa ndẹ̄ma tūwo ma, kẹ gbọma wā kīli wẹ̄;
kẹ hāni gbi lo a vẹ̄ma wuẹ̄ igbẹ́i na ma, na lo wa
ndẹ̄, gbāmaile wā ī lẹ̄ wa ndẹ̄, ngāfa yẹ̄kpẹ̄i mīa.*

12 *Ndẹ́i a ngi ndẹ́i vẹ̄ lo ngi wā va, kẹ́i i ndọ̄i,
ndẹ̄ngẹ́sia ta hĩjẹ̄ lo ti lẹ̄-bẹlā va, ta pẹ̄ lo ti ti wā.*

13 *Kẹ nūnga gbi ta dọ̄lo a wuẹ̄ nya bījẹ́i va.
Kẹ nūmui na a họ̄lima i hĩti īkẹ̄lẹmẹ́i, ta sẹ̄ lo,
a bāwọ̄ ma.*

14 *Kẹ kīna wa toma hinda nyāmu kẹ kpovọ̄i na
Danieli profiti iyẹ ndẹ̄ni, ti dọ̄ni hindẹ́i na ti doma
ī lẹ̄ (gbẹ̄ nūmui na a kẹ̄ma i hũgọ,) kẹ kpẹ̄ ti ma na
tayẹ Judia, tī wẹ̄la, tā li ngíyẹ́sia hũ;*

15 *Kẹ kpẹ̄ ngi ma na a yẹ pẹ́ wūmba ā hĩti, i li
pẹ́ bu, ā li bẹ, i hāni gbi wūmbu ngi wẹ́-bu.*

16 *Kẹ bā pẹ̄ nūmui na i kpaẹ́-hũ, a yẹma gbọma
ngi gūlẹ́i wūmbu va.*

17 *Kẹ pọ̄wọ̄ nā́sia ta yẹ kọhũ, kẹ nā́sia ta nyini
vẹ̄ gbolẹ̄ va fọ̄lọ̄i nā́sia ma:*

18 *Kẹ a hẹ wu wẹla gbẹlẹi ā wa a hāmẹi.*
19 *Gbāmaile ifọlọi násia ma mọnẹ lo ayẹ na, na*
nyíkọ ī la wẹlẹ ndọloi ikpatẹmẹi tatọ bẹ, na Ngẹ́wọ
iyẹ gbatẹni, i hiti kpẹkpẹ hū, ẹ wẹ gbọma.
20 *Kẹ ngíyẹ ma Ngẹ́wọ i pẹ fọlọi násia ti kūtu,*
nūmu gbi ẹ bāọ; kẹ ihū-wọyongoísia va, nā i ti
hūwọyoni, iyẹ vọlọísia gūtuni.
21 *Kẹ ina nūmu gbi i ndẹa lo wu ma: kpẹlẹ,*
Kristi i lo bẹ, ọ kpẹlẹ, ta lo mīa, bā họu a tọnya.
22 *Gbāmaile ndẹ-Kristísia, kẹ ndẹ profitísia ta*
hijẹ lo, kẹ ta nāli gẹ lo, kẹ ngū hū ba hinda, ta
gbọwa, ina ta gū lo i wẹ bẹ ngi hūwọyongoísia.
23 *Kẹ a wu mahū-gbẹ; gbẹlẹ, ngi hūmbua a*
ndẹ wu ma.
24 *Kẹ ifọlọi násia, mọnẹ na wọma, fọlọi a gbindi*
lo, kẹ ngālui ẹ lā ngi vọi gẹ.
25 *Kẹ dūmbẹlẹkẹ́sia ngẹlẹma ta gūla lo, kẹ kpāyẹ́-*
sia ngẹlẹ-gọhū ta jīsia lo.
26 *Kẹ ikpẹi na ma ta nūmu-hindọ-lọi do lo, na a*
wāma ngẹlẹya a kpāya wā, kẹ mbẹlẹ hū.
27 *Kẹ ikpẹmẹ́i na ma i ngi anjelísia dẹwẹ, kẹ ti*
ngi hūwọngoi yāndo lo, kẹ hinda nāni fẹfẹ́i a wẹ
na, a hiti ndọloi gẹlẹma, i hiti ngẹlẹ gẹlẹma.
28 *Sālẹ ga nā ndāha wūlui ma: kina ngi bẹkẹ́i*
dālango a yẹ lẹ i ndásia gbia, wa kọ lo wẹ-hāma
lo wāma.
29 *Ṅi wa bẹ, kina ji na wa hindẹ́i jísia loma, ti*
wāma dẹwẹma, a kọ kẹ ta hitima gbẹānga, pẹ́sia la bẹ.

30 *A tọ̄nya lē ngẹ wu ma kẹ mbọ̄ndẹ́i ji ā
wa lo dẹ̄wẹ̄ma, ngíyẹ hindẹ́i jísia gbi ta gbọyo
a wẹ̄la.*

31 *Ngẹ̄lẹ́i kẹ ndọ̄loi ta dẹ̄wẹ̄ lo, kẹ nya la-yiẹ̄ísia
tẹ̄ dẹ̄wẹ̄.*

32 *Kẹ ifọ̄lọ̄i na ma, kẹ ikpẹ́i na ma, nūmu gbi ī
kọ; sāọ̄ anjelísia bẹ, na ti ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū, ī wẹ̄ bẹ a
nūmu-lọ̄i, ngíyẹ ma Kẹ́i.*

33 *A pẹ̄ pānda, a mānẹ wẹ̄, wu hẹ̄, gbāmaile wū
ikpẹ́i na gọ.*

34 *Pẹ̄ngo lẹ̄ kina nūmu na i ya jia gūhā hū,
na ngi wẹ́ lọ̄ni, i kpāya vẹ̄ ngi bọilọ̄pọ̄ísia wẹ, kẹ
ngi yẹ̄ngẹ́i nūmu gbi wẹ, kẹ i ndẹ̄nga pẹ̄-la-mahū-
gbẹ̄-moi ma, i mānẹ wẹ̄.*

35 *A mānẹ wẹ̄ na, gbāmaile wū kpẹ́i gọ ndẹ́mọi
pẹ́ va a wāma, a kpoko, ọ a kpindi līa, ọ tẹ̄-hinẹ́i
gọkolẹ̄ gbẹ́i, ọ a ngẹ̄nda.*

36 *A wa wẹi kẹ-yakpẹ̄ i gọ lo wu ma wa yī.*

37 *Kẹ gbo lo nga ndẹ̄ wu ma, ngẹ ndẹ̄ ti gbi ma:
a mānẹ wẹ̄.*

NGŪ IPŪ INĀNIGẸ́I XIV.

*Kẹ fọ̄lọ̄ fẹ̄lẹ̄ wọ̄ma: Tẹ̄wẹ̄ gọ̄mẹ́i, kẹ kpohū nẹ̄ni, kẹ
almami waísia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia tiyẹ hinda hū-
lamạ, ta yẹ̄ ngi họ̄u a kāso, ti ngi wā.*

2 *Kẹ ti ndẹ̄a, tẹ, kọ̄ma vọ̄lọ̄i ma ī lẹ̄, nūnga ta
yīa njīa wāi.*

3 *Kẹ kina iyẹ Betani, Simoni kpokpou-moi yẹ̄ ngi*
pẹbu, kina i hẹini mẹ̄hẹ́i mẹ̄ ma, kẹ nyapọ̄ yẹ̄la i
wa a alabasta gaṅái ngi yẹ̄ya sīa wūloi hū̃ bā
bāngo, kẹ i kaṅái wọ̄nga, i ngūloi wu ngi wū-mba.
4 *Kẹ ti tẹ́nga tiyẹ nā lo, ti lī i dẹ̄wẹ̄a ti vūluísia*
hū̃, kẹ ti ndẹ̄a, tẹ: gbẹ̄ lẹ̄ ngūloi ṅi ti hū̃-nyānini?
5 *Gbāmaile ta mājia lo bẹ i dẹ̄wẹ̄ kopo hondo*
sāwẹ́i ma, kẹ ti fẹ̄ nyāni-bẹla wẹ. Kẹ ti gbọ̄nyẹma
ngi ma.
6 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a, yẹ: a gbẹ̄ ngi ma: gbẹ̄ lẹ̄ wa*
ngi vawọ̄li? i ngẹ̄ngẹ̄ yẹ̄kpẹ̄ lo wẹ̄ni nya wẹ.
7 *Gbāmaile wa nyāni-bẹla lẹ̄ ku-gbi-ma; kẹ kpẹ̄i*
gbi lo wu lọ̄i la, wa hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ lo a tiẹ̄, kẹ
nya lo mā wuẹ̄ni ī lẹ̄ ku-gbi-ma.
8 *I hindẹ́i wẹ̄a na a gūa pẹ̄la; i wā tūwọ̄ma va*
nya gbuhẹ́i mālima hẹ̄i gbọ̄họ̄umẹ̄i.
9 *A tọ̄nya lẹ̄ ngẹ wu ma, hindẹ́i gbi lo njīa yẹ̄kpẹ̄i*
ji a lẹ̄ma na ndọ̄loi kuru pẹ̄ hū̃, hindẹ́i vūlui bẹ na
i pẹ̄ni, ta ndẹ̄ lo a gilila va a ngiẹ̄.
10 *Kẹ Judasi Karioti-moi, ipū mahū̃ fẹ̄lẹ-bẹla*
yẹ̄lagẹ̄, i li almami waísia yẹ̄, ngi mājia va.
11 *Kẹ kina tiyẹ mẹ̄nini, kẹ ti gāhū̃ gbīa, kẹ ti*
ndẹ̄a ngi ma, tẹ, ta ngi wo lo a nāvọ̄; kẹ ta hinda
hūlāma a yẹ̄ pẹ̄ sẹ̄lẹ̄, i ngi mājia.
12 *Kẹ fọ̄lọ̄ īhālagẹ̄ ma gbohui va lẹvini gbī hū̃,*
ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: mi lo bi lọ̄ni
mu li na mu hūgbatẹ wẹ̄, ta lo mu paska mẹ̄hẹ́i
mẹ̄ na?

13 *Kẹ i ngi wǭma-bẹlẹ́sia fẹ̄lẹ̄a dǭa, i ndẹ̄ ti ma,*
yẹ: a li tā-wāi hũ, wa tā-mo yẹ̄la malẹ̄ lo, bǭla wā
ngi yẹ̄ya, a tǭ ngi wǭma.
14 *Kẹ hindẹ́i gbi lo a li na, a ndẹ̄ nūmu yẹ̄kpẹ̄i*
ma pẹ̄bu, wẹ: kā-moi yẹ: mi lo hǭtānga ti gūndoi
na, hindẹ́i nga paska mẹ̄hẹ́i mẹ̄ na, ma nya wǭma-
bẹlẹ́sia?
15 *Kẹ a kūndo wā hũgo lo, a wẹ pẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ya gẹ̄i*
hũ hakānga, ti na hũgbatẹngo, hũgbatẹ mĩa mu va.
16 *Kẹ ngi wǭma-bẹlẹ́sia ti gbīa, ti li, ti wā tā-wāi*
hũ, kẹ ti toa kina iyẹ ndẹ̄i lo ti ma, kẹ ti paskẹ̄i
hũgbatẹa na.
17 *Kẹ a kpokoi kẹ i wā ipū mahũ fẹ̄lẹ́sia yẹ̄.*
18 *Kẹ kīna tiyẹ hẹ̄ini ta mẹ̄hẹ̄ mẹ, Jisu yẹ: tǫnya*
lẹ̄ ngẹ wu ma, wu yẹ̄lagẹ̄ nā ma ta ma mẹ̄hẹ̄ mẹ, ta
lo, a nya mājia a bāya.
19 *Kẹ ti lī tatǭa a nyānila, kẹ tia lo ndẹ̄ma ngi*
ma: a ngẹ̄la ngẹ̄la: nya lẹ̄? kẹ ipẹ̄ka ndẹ̄a: nya
lẹ̄?
20 *Kẹ i pǭtẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: ipū mahũ fẹ̄lẹ́i*
yẹ̄lagẹ̄ lẹ̄, nā i ngi lǭkǭi hitẹ̄ni kǭlǭi hũ ma ta.
21 *Nūmu-hindǭ-lǭi a li lo a tǫnya, kīna nyẹ́gingo*
la ngi va, kẹ pǭwǭ lo ayẹ hindǭi nā ma, nā a
nūmu-lǭi mājia a bāya, nyāndẹ̄ngo lẹ̄ hindǭi na va,
kẹ tĩyẹ ngi lẹ̄ni.
22 *Kẹ kīna tiyẹ mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ma, Jisu i kpohui wūmbu,*
i sẹ-gbīa, i ngāngalẹ̄, i fẹ̄ tiẹ̄, i ndẹ̄: a mbūmbu,
wu mẹ̄, nya lūi lo a ji.

23 *Kẹ̱ i bọ̄lẹ́i wūmbua; kẹ̱ kina i sẹ̱-gbīani, i fẹ̄
tiẹ̄, kẹ̱ ti gbi ti gbolẹ̄a.*
24 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ̱: ji lo nya ṅāmẹ́i lẹ̄
hinda hūlāngo ninẹ́i va, nā i gbīani ti gbọ̄tọ̄ma va.*
25 *Tọ̱nya lẹ̄ ngi ndẹ̄ wu ma, ngẹ̱ la hapẹ̱ yẹ̄i na
gbolẹ̄ gbọ̱ma, ngẹ́yẹ̱ ma a yẹ̱ fọ̄lọ̄i na, nga gbolẹ̄
nināngo Ngẹ́wọ̱ gẹ̱nyẹ́i hū̃.*
26 *Kẹ̱ kina ti kpọ̱yóni a wūlẹ̄la, ti li ngiyẹ́i
Olivi mahū̃.*
27 *Kẹ̱ Jisu i ndẹ̄nga ti ma, yẹ̱: wu gbi wa lī
dẹ̄wẹ̄ lo nyama a kpindi ji, gbāmaile nyẹ́gingo lẹ̄:
nga mbāla mahū̃-gbẹ̄-moi lẹ̄wẹ̄ lo, kẹ̱ mbalẹ́sia ta
vāya lo.*
28 *Kẹ̱ na wọ̄ma ngi hijẹ̄a lo, nga li lo wu lūgo
Galili.*
29 *Kẹ̱ Pita i ndẹ̄a ngi ma, yẹ̱: ji bẹ̱ ti gbi ti lī
dẹ̄wẹ̄a bi ma, kẹ̱ nya ngī lī dẹ̄wẹ̄ lo bi ma.*
30 *Kẹ̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ̱: a tọ̱nya ngẹ̱ bi
ma, fọ̄lọ̄i ji i wẹ̄ bẹ̱ a kpindi ji, kina tẹ̱-hinẹ́i ā
gọ̱kọ̄lẹ̄ma hū̃ fẹ̄lẹ̄, ba māli lo nyama hū̃ sāwa.*
31 *Kẹ̱ a ndẹ̄ lẹ̄kẹ̄ gbọ̱ma: īna nga hā lo a biẹ̄,
ngẹ̱ māli bi ma hindẹ́i gbi lo hū̃. Ṅi bẹ̱ ipẹ̄kẹ́sia gbi
ti ndẹ̄ni.*
32 *Kẹ̱ ti hitia hinda yẹ̄la nā ta tọ̄li a Gethsemane;
kẹ̱ i ndẹ̄a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma; a hẹ̄i bẹ̄, ngi ya
hẹ̱ma.*
33 *Kẹ̱ i Pita wūmbua, kẹ̱ Jakobi, kẹ̱ Johani, kẹ̱ ngi
wu hū̃ tatọ̄a wula gboṅ, kẹ̱ ngi lī i tatọ̄a nyānila.*

34 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, nya lī gbi nyāningo lẹ̄ hā
bẹ va, a yẹ bẹ̄, wu mānẹ wẹ̄.*

35 *Kẹ i yā tūwo ma kūlọ̄, i gūla ndọẹ́i ma, kẹ i
hẹ̄nga: īna a wẹ̄ lo, kpẹ́i na i dẹ̄wẹ̄ ngi ma;*

36 *Yẹ: Abba, nya Kẹ, hāni gbi a wẹ̄ lo biẹ̄, bọ̄lẹ́i
ji wūmbu nya yẹ̄ya, ngíyẹ ma kina nya lūma la,
kẹ kina ba lūma la.*

37 *Kẹ i wā, i ti mālẹ̄, ta yī; i ndẹ̄ Pita ma:
Simoni, bi yīma lo? bā mānẹ wẹ̄ kpẹ̄ wūlọ̄i ji bẹ?*

38 *A mānẹ wẹ̄, wā wili woi hinda nyāmu hū̃.
Ngāfẹ́i a tọ̄nya ngi lumāngo lẹ̄, kẹ ndūi hū̃ hāngo
lẹ̄.*

39 *Kẹ i ya gbọma, i hẹ̄, i njīa yakpẹ́isia lẹ̄.*

40 *Kẹ kina i yāmani, i ti mālẹ̄, ta yī gbọma,
(gbāmaile ti yamẹ́isia miningo yẹlẹ̄,) tia bao tī njiẹ́i
gọ, ta ndẹ̄ ngi ma.*

41 *Kẹ ikpẹ́i isāwagẹ̄ wẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: a yī
na, wu ndẹ̄vu wūmbu, i gūa, ikpẹ́i i wā, kpẹ̄ lẹ,
nūmu-hindọ̄-lọ̄i ti ngi vẹ̄nga nūnga nyāmua wẹ.*

42 *A hijẹ̄, mu li, a kpẹ̄ lẹ, nūmui na nya vẹ̄ma,
ta mu gbẹ̄ānga.*

43 *Kẹ-yakpẹ̄, kina iyẹ yiama kẹ Judasi i wā, ipū
mahū̃ fẹ̄lẹ́isia yẹ̄lagẹ̄, fāhā gbọ̄tọ̄a ti ngi wọ̄ma,
mbāwa ti yẹ̄ya, kẹ ngūlua; ta hijẹ̄ almami waísia
yẹ̄, kẹ kọ̄lo-nyẹ́gi-bẹlísia, kẹ ndẹ̄-bẹlẹ́sia.*

44 *Kẹ nūmui na, a ngi mājiani, iyẹ nāli gẹ̄i lo
a tiẹ̄, yẹ: nūmui na gbi lo, nga ngi la-gọ̄mima, i
nūmui na sẹ lẹ̄, a ngi họ̄u kpà, wu li a ngiẹ̄.*

45 *Kẹ kina i wāni, i li ngi yẹ̄ kẹ-yakpẹ̄, i ndẹ̄:
Ndẹ́mọi, Ndẹ́mọi, kẹ i ngi la-gọ̄mia.*
46 *Kẹ ti ti lọ̄kọ̄ísia la ngi ma, ti ngi họ̄u.*
47 *Kẹ ti yẹ̄lagẹ̄ na iyẹ dọ̄ni ti gbẹ̄lānga, i mbāwẹ̄i
langa, i almami wāi ngi bọilọ̄pọ̄i ṅọna, i ngi wọ̄li
dẹ̄wẹ̄.*
48 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu wā lo
nya họ̄uma, kina wa wa hūma-mo họ̄uma, a mbāwa,
kẹ ngūlua?*
49 *Ku-gbi-ma ma wuẹ́ni yẹlẹ̄ kā-wẹ́-bu, nya kā-
wẹ̄, kẹ wū nya họ̄uni; kẹ njiẹ̄i na iyẹ lẹ̄ni tūwo ma
kọloi hū, a wẹ̄ lo.*
50 *Kẹ ti gbi ti gbẹ̄lẹ̄a ngi ma, ti wẹ̄la.*
51 *Kẹ ndakpọ̄ yẹ̄la i tọ̄a ngi ma, kūla gọlẹ́i
yīlīngo ngi gbūhẹ́i ma, kẹ ko-angẹ́ísia ti ngi họ̄ua.*
52 *Kẹ i gbīa kūla gọlẹ́i ma, i wẹ̄la ti ma ngi
gambingo.*
53 *Kẹ ti ya a Jisu almami wāi yẹ̄; kẹ almami
wāísia gbi, kẹ ndẹ̄-bẹlẹ́sia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia ta
tiẹ̄ni yẹ lẹ̄.*
54 *Kẹ Pita i tọ̄ ngi wọ̄ma kūhama pọ̄, i hiti
almami wāi wẹ́ gama, kẹ i hẹ̄a bọilọ̄pọ̄ísia gbẹ̄ānga
a gọwọ a ngombui.*
55 *Kẹ almami waísia, kẹ nyāmẹ́sia gbi ti lọ̄ni, ti
sẹ̄li hinda wọkoli Jisu ma, ngi wā va, kẹ tī hāni gbi
doni.*
56 *Gbāmaile ti gbọ̄tọ̄ma ti yẹ ndẹ-jẹ̄li họ̄u lo ngi
va, kẹ ti jẹ̄li ī wẹ̄ni a ngo yẹ̄la.*

57 *Kẹ ti tẹ́nga ti hījẹa, ti ndẹ-jẹli hộu ngi
ma, tẹ:*
58 *Muyẹ mẹnī lo i ndẹ: nga kā-wẹ́ ji nyāni lo,
na ti kpatẹni a ti lọkọ́isia, kẹ fọlọ sāwa hū̃ nga lo
ipẹka dọlo, na tī kpatẹni a ti lọkọ́isia.*
59 *Kẹ ngi bao ti jẹli i wẹni a ngo yẹla.*
60 *Kẹ almami wāi i dọa ti līa, i Jisu mọli, yẹ:
bī lūma gbī wẹma? Gbẹ hāni lo ṅi jia, ta sẹli hộu
bi va?*
61 *Kẹ ngi lọndọnga yẹlẹ, ī lūma gbī wẹni. Kẹ
almami wāi i ngi mọlia gbọma, i ndẹ ngi ma, yẹ:
Kristi lo a biẹ? Nūmu bẹtẹngo ngi lọi.*
62 *Kẹ Jisu i ndẹa, nya lẹ: kẹ wa nūmu-hindọ-
lọi lo lo, i hẹini kpāya yẹja lọkọi ma, kẹ a yẹ wāma
fọfọi hū̃ ngẹlẹya.*
63 *Kẹ almami wāi i ngi gūlẹi bẹmbẹla, kẹ i ndẹa:
gbẹ jẹlia lo gbọma mu lọngo la?*
64 *Wu ngi yia nyāmui mẹnia, gbo wu gilima la?
Kẹ ti gbi ti ngi lẹa hā va.*
65 *Kẹ ti tẹ́nga ti tatọa a ndā-ya wula ngi ma,
kẹ ta ngi yāmẹ́i mawẹlẹ; ta ngi hija a botani, tẹ:
ndẹ ngi ma tūwo ma yẹ́i lẹ; kẹ bọilọpọ́isia ti yẹ ngi
gbọlẹi lo a ti lọkọ́isia.*
66 *Kẹ kina Pita iyẹ pẹlẹ́i imbui, kẹ almami wā
ngi ngū-bọilọpọi yẹla, i wā;*
67 *Kẹ kina i toni Pita, a gọwọ, i ngi gbẹ, yẹ:
bia bẹ wa Jisu Nazareti-moi yẹ lẹ.*
68 *Kẹ i mālia, yẹ: ngī ngi gọ, nya bao ngi njiẹ́i*

hūgọ bi ndẹ̄ma; kẹ i gbīa piasẹ́i hū, kẹ tẹ̄-hinẹ́i gọ̄kọ̄ lẹ̄a.

69 *Kẹ nyāhā-bọilọ̄pọ̄ i ngi loa gbọma, kẹ i tatọ̄a a ndẹ̄la na ma, tiyẹ dọ̄ni ngi gbẹ̄ānga: yẹ̄la lo a ji.*

70 *Kẹ i mālia gbọma. Kẹ na wọ̄ma kūlọ̄ nā ti dọ̄ni ngi gbẹ̄ānga, tẹ Pita ma gbọma: tọ̄nya lẹ̄, yẹ̄la lo abiẹ̄, gbāmaile Galili-mo lo abiẹ̄, kẹ bi la-yiẹ́i kīna Galili-mo na.*

71 *Kẹ i tatọ̄a a ngẹ̄li vūli la, a sọ̄ndu wā, yẹ: ngī hindọ̄i ji gọ, wu ngi yīa lẹ̄ma.*

72 *Kẹ kpẹ̄i ifẹ̄lẹ̄gẹ́i kẹ tẹ̄-hinẹ́i gọ̄kọ̄ lẹ̄a. Kẹ Pita i gilia a njiẹ́i Jisu iyẹ ndẹ̄ni ngi ma: a yẹ̄ma tẹ̄-hinẹ́i gọ̄kọ̄ lẹ̄a hū fẹ̄lẹ̄ ba māi lo nyāma hū sāwa. Kẹ kina i gilila, kẹ i wọ́nga.*

NGŪ IPŪ MAHŪ̂ ILỌ̄LUGẸ́I XV.

Kẹ-yakpẹ̄ a ngẹ̄ndẹ́i almami waísia ti ngū hitẹ̄ wẹ̄ ta ndẹ̄-bẹla, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹla, kẹ samẹ́i gbi, kẹ ti Jisu yīlia, ti li a ngiẹ̄, ti ngi vẹ̄ Pilatu wẹ.

2 *Kẹ Pilatu i ngi mọlia: Jewuísia ti mahẹ́i lo abiẹ̄? Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ta mīa bi ndẹ̄ni.*

3 *Kẹ almami waísia ti ngi họ̄ua a kayẹ̄ hinda gbọ̄tọ̄ va; kẹ ī njīa gbī lẹ̄ni.*

4 *Kẹ Pilatu i ngi mọlia gbọma, yẹ; bī njīa gbi lẹ̄ma? hāni gbọ̄tọ̄ísia gbẹ̄ lẹ, ti sẹ̄lẹ̄ họ̄ula bi ma?*

5 *Kẹ Jisu ī njīa gbi lẹ̄lẹ̄, ta lo Pilatu wū hū iyẹ wūni.*

6 *Ke̱ kọmẹ́i na ma, i kpindi-wẹ́-bu-mo yẹ̄la vẹ̄ tiẹ̄,
nūmu gbi lo ti mo̱li va.*
7 *Ke̱ yẹ̄la lo iye̱ na ngi bijé̱i lo a Barabbasi, nā
ngilíngo a nā tiye̱ ngū-hitẹ́i wẹ̄ni ta tiẹ́ni, ke̱ iye̱
nūmui wāni.*
8 *Ke̱ fāhã gbọ̄tọ̄ a lo kpāwoma ngẹ̄lẹ̄ya, ta tatọ̄a
ndẹ̄la ngi ma, te̱, i pẹ̄, kina iye̱ pẹ̄la wo̱ gbà a tiẹ̄.*
9 *Ke̱ Pilatu i pọ̄tẹ̄a ti yẹ̄, ye̱: wu lọ̄i lo ngi
Jewuīsia ti māhẹ́i wẹ̄ma?*
10 *Gbāmaile iye̱ ko̱i lo, ke̱ almami waísia ti ngi
vẹ̄ni to̱ma va lo.*
11 *Ke̱ almami waísia ti kponda nūnga ma, ko̱ i
Barabbasi vẹ̄ tiẹ̄.*
12 *Ke̱ Pilatu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma gbo̱ma, gbo wu
lọ̄i la hō̱ ngi pẹ̄ a ngiẹ̄, na wa tọ̄li a Jewuísia ti
māhẹ́i?*
13 *Ke̱ ti kpāwoa gbo̱ma: a ngi gbàkpà ngūlui
ma.*
14 *Ke̱ Pilatu i ndẹ̄nga ti ma: gbe̱ lẹ̄, gbe̱ hinda
nyāmu i pẹ̄a? Ke̱ ti kpāwoma gbo̱ma lẹ̄kẹ̄: a ngi
gbàkpà ngūlui ma.*
15 *Ke̱ Pilatu i lūma nūnga lī lẹ̄li va, i Barabbasi
vẹ̄ tiẹ̄, i Jisu vẹ̄. Kina i gbo̱yóni a ngi lẹ̄wẹ̄la, ti
ngi gbàkpà ngūlui ma.*
16 *Ke̱ ko̱-bẹlẹ́sia ti ya a ngiẹ̄ kūndoi hũ, nā ta
tọ̄li a sẹ̄mẹ́i-bu, ke̱ ti ko-bẹla gbi dọ̄lia dẹ́nga.*
17 *Ke̱ ti ngi mayīlia a māhã-lọ̄ma, ke̱ ti ngāli
hẽimbẹ̄ vẹ̄a, ke̱ ti pūnga ngi wū-mba.*

18 *Kẹ ti tatọ̄a a vāla ngi ma: gọ̄hū̃ nẹ̄i bia,
Jewuísia ti māhẹ́i abiẹ̄!*
19 *Kẹ ti ngi lẹ̄wẹ̄a ngi wū-mba a kọtọ̄-pọ̄a, kẹ ti
ndā-ya wu ngi ma, ti wọ̄mbi gbàkpà, ti hẹ̄ ngi ma.*
20 *Kẹ kina ti kpọyóni ngi yẹ̄lala, ti māhā̃-lọ̄mẹ́i
gbīa ngi ma, ti ngi ndā gūlẹ́i wu ngi ma, kẹ ti ya
a ngiẹ̄ ngitīya, ngi gbàkpà va ngūlui ma.*
21 *Kẹ ti pẹ̄nga Simoni yẹ̄la, Sarini-moi, na
iyẹ dẹ̄wẹ̄ma, a hijẹ̄ ndọẹ́i hū̃, Aleksandri kẹ
Rufusi ti kẹ, tẹ i ngūlui wūmbu, nā ta Kristi
gbàkpà ma.*
22 *Kẹ ti wa a ngiẹ̄ hindẹ́i Golgota, na ta tọ̄li mu
yiẹ́i hū̃: hindẹ́i ngū-gọ̄kọ̄a ti na.*
23 *Kẹ ti ndọ vẹ̄ ngi yẹ̄ gbolẹ̄ va, hū̃pūngo a hāni
ṅonaṅona, kẹ īyẹ gbolẹ̄ni.*
24 *Kẹ kina tiyẹ wẹ̄lani a ngi kpàkpà la ngūlui
ma, ti ngi gūlẹ́i gọlẹ ti lūa hū̃, nūmui ngi ndāngi
yẹ̄ya.*
25 *Kẹ kpẹ́i isāwagẹ̄ ma lo, tiyẹ ngi kpàkpàni
ngūlui ma.*
26 *Kẹ ngi māyia gẹ̄i nyẹ́gingo yẹ lẹ̄ ngi wū kọ:
JEWUISIA TI MĀHẸ́I.*
27 *Kẹ hūma-bẹla fẹ̄lẹ̄a tiyẹ ti kpàkpàni ta tiẹ́ni,
yẹ̄la ngi yẹ̄ya lọ̄kọ̄i ma, ipẹ̄kẹ́i ngi gọwoi ma.*
28 *Kẹ tiyẹ nyẹ́gini kọloi hū̃ iyẹ dẹ̄wẹ̄ lo, na
iyẹ ndẹ̄ni, yẹ: ta ngi gbā lo a nāsia ta Ngẹ́wọ
jāwọ̄i nyāni.*
29 *Kẹ na ta dẹ̄wẹ̄ ta njīa nyāmu lẹ̄ ngi ma, ta ti*

wui vivi, ta ndẹ̄, tẹ: a! bia, ta Ngẹ́wǫ wẹ́ nyāni, kẹ ba tǭ kū sāwa hū:
30 *Bi vūli bāwǭ, bi yẹ ngūlui ma.*
31 *Ni bẹ almami waisia ta ngi yẹ̄lẹ̄, ta ndẹ̄ ti nyǫnyo lūahū ta kǫlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia: a nūnga wẹ̄kā bāwǭ, kẹ ta vūli ẹ̄ gū a ngi bāwǭla.*
32 *Gbẹ̄ Kristi, Israeli ti māhẹ́i i yẹ ngūlui ma, ta lo ma to, mu hǭu a tǭnya. Kẹ na ta tiẹ́ni tiyẹ ti gbàkpàni ngūlui mu, ta njīa nyāmu lẹ̄ ngi ma.*
33 *A fǭ ngūndia kẹ kpindi wẹ̄a ndǫẹ́i hū gbi, i hiti kpoko vǭlǭi ma.*
34 *Kẹ ikpoko vǭlǭi ma Jisu i gbāu ngẹ̄lẹ̄ya, yẹ: ILǪI, ILǪI LẸ̄MA SABATENI? na mīa tiyẹ po pǭtẹ̄ni: Nya Yẹ̄wǭi, nya Yẹ̄wǭi, gbẹ lẹ̄ bi gbẹ̄lẹ̄a nya ma?*
35 *Kẹ ti tẹ̄ngẹ́i na tiyẹ dǭni na, kina ti mẹ̄nini, tẹ: gbẹ̄ lẹ, ta lo Eliasi dǭlima.*
36 *Kẹ yẹ̄la i wimia, i spongi vẹ̄nda a ndǫ dagbāngoi, i pū kǭtǭpǭi hū, i fẹ̄ ngi yẹ̄ gbolẹ̄ va, yẹ: gbẹ̄ lẹ ma, mu to, īna Eliasi a wa lo, i ngi yẹi.*
37 *Kẹ Jisu i gbāwo ngẹ̄lẹ̄ya, kẹ i ngi lẹ̄vui vẹ̄a.*
38 *Kẹ kūlẹ́i, na iyẹ Ngẹ́wǫ wẹ́ bu, i bẹla kẹkẹrẹ fẹ̄lẹ̄, i hijẹ̄ māhūi i hiti mbūi.*
39 *Kẹ kina kūbẹ́i, na iyẹ dǭni mahū, i toni, kina igbāwǭi nyikǫ wẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄ya, i ngi lẹ̄vui vẹ̄, kẹ i ndẹ̄a, yẹ: tǭnya lẹ̄, tā-moi ji, Ngẹ́wǫ ngi hindǭ-lǭi yẹ lẹ̄.*
40 *Nyāhānga bẹ lo, tiyẹ dǭni kūhama, ta na gbẹ̄ ti*

līa Maria Magdalini lo iye̱ na, ke̱ Maria Jakobi
wūlọ̄ ngi njẹ̄, ke̱ Josisi, ke̱ Salomí.
41 *Tia vūli be̱ kina iye̱ Galili ti tọ̄ ngi wọ̄ma, ti*
kpẹ̄-gbīa ngi we̱. Ke̱ nyāhānga wẹ̄kā gbọ̄tọ̄a, na tia
wāni ta tiẹ́ni Jerusalemi hũ.
42 *Ke̱ kina na kpoko iye̱ wāni, gbāmaile ikpẹ́i na*
lo ta hũgbate̱ wẹ̄, na mia fọ̄lọ̄i na tē̱nē̱ vọ̄lọ̄i lūgo.
43 *Josufu, Arimatia-moi, nyama-bē̱le̱ma-moi, ta be̱*
iye̱ Ngẹ́wo̱ gē̱nyẹ́i hũ mawūlọ̄, i wa, i li na kaji
Pilatu yẹ̄, i Jisu ngi bọ̄mẹ́i vē̱li.
44 *Ke̱ Pilatu ngi hũ wua, ina i gbo̱yóa be̱ a*
hāla, ke̱ i kūbẹ́i wale̱a, i ngi mo̱li, ina hũ le̱mbia,
kina i hā.
45 *Ke̱ kina i mē̱nini kūbẹ́i i ndẹ̄ni, i pọ̄mẹ́i vẹ̄*
Josufu we̱.
46 *Ke̱ i wa a kūla go̱lẹ̄ nyandẹ̄ nyandẹ̄, i ngi*
yē̱i, i ngi bẹ̄mbẹ̄ kūla go̱lẹ́i hũ, i ngi la kāmbẹ́i hũ,
na tiye̱ hãwani a ko̱tu, ti ko̱tu gikili kāmbẹ́i la.
47 *Ke̱ Maria Magdalini, ke̱ Maria Josi ngi njẹ̄,*
tiye̱ na lọ̄i lo hindẹ́i tiye̱ ngi lāni na.

NGŪ IPŪ MAHŪ̃ IWO̱ITAGẸ́I XVI.

Kina tē̱nē̱ vọ̄lọ̄i iye̱ dẹ̄wẹ̄ni Maria Magdalini, ke̱
Maria Jakobi ngi njẹ̄, ke̱ Salome, ti kijẹ́sia yẹ̄ya,
ko̱ ti wa, ti pū ngi ma.
2 *Ke̱ ngẹ̄nda tatẹ́i tē̱nē̱ vọ̄lọ̄i yẹ̄lagẹ̄ ma, ti wā*
kāmbẹ́i gama, a fọ̄lọ̄i hijẹ̄ gbẹ́i.

3 *Kẹ ti ndẹ̄a ti nyǫnyo lūahũ: yẹ̄ lo a kǫtui giki-
lẹma mu wẹ kāmbẹ́i la?*
4 *Kẹ kina ti na gbẹ̄ni, ti lo kẹ kǫtui gikilẹngo lẹ̄,
gbāmaile ngǭngǫ wā yẹlẹ̄.*
5 *Kẹ kina ti wāni kāmbẹ́i hũ, ti ndāgbaǭ dǫgbẹ̄
lo, i hẹini ngẹ̄ya lǭkǭi ma, ngi māyilīngo a kūmba
gūha gǫgǭlẹ̄, kẹ ndūwa wẹ̄a ti ma.*
6 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: wā lūa, Jisu Nazareti-moi
mīa, wa kǫkoli, na tiyẹ kpàkpàni ngūlui ma; i
hijẹ̄a, ī bẹ̄, a na gbẹ̄lẹ hindẹ́i tiyẹ ngi lai na.*
7 *Kẹ a li wuẹ̄, wu ndẹ̄ ngi wǭma-bẹlẹ́sia ma, kẹ
Pita wẹ, ta lo lima wu lūgo Galili, mīa lo wa ngi
toma, kina i ndẹ̄i la wu ma.*
8 *Kẹ ti gbīa káká, ti wẹ̄la kāmbẹ́i ma, gbāmaile
ti līma yẹ gbẹ̄li lo, ti hũ̄ i wu, tia bao ti njiẹ́i gbi
lẹ̄ni nūmu gbi ma, gbāmaile tiyẹ lūai lo.*
9 *Kẹ kina Jisu iyẹ hijẹ̄ni tẹ́tẹ́ tẹnẹ̄ vǭlǭi ihālagẹ́i
ma, i ngi vūli gẹ̄ma pẹ́i a Maria Magdalini nā
ngi iyẹ ngāfa nyāmu wǫfẹ̄lẹ̄ísia gbīani.*
10 *Kẹ i yā, i ndẹ̄ ti ma na ta tiẹ́ni tiyẹ lẹ̄, kina
tiyẹ māmaǭma lǭkǭ hũ, ta wǫ.*
11 *Kẹ tia, kina tiyẹ mẹ̄nini tẹ̄ ngi vūngo lẹ̄, kẹ i
ngi donga, tẹ̄ hǭuni a tǭnya.*
12 *Na wǭma i ngi gẹ māvǭvi lǭkǭ hũ a ifẹ̄lẹ̄gẹ̄a,
kina tiyẹ jia, ta li ndǫẹ́i hũ.*
13 *Kẹ ti yā, ti ndẹ̄ ipẹ̄kẹ̄ísia ma, tia bẹ tīyẹ hǭuni
a tǭnya.*
14 *Na wǭma i ngi gẹ a ipū mahũ yẹlẹ̄ísia, kina*

tiye̱ hẹ̄ini mē̱hē̱ mē̱ma, ke̱ i yīa ti ma, ji va tīye̱ họ̄uni a tō̱nya, ke̱ ti lī gbàgbàwuísia va, gbāmaile tī nā họ̄uni a tō̱nya, nā, ti ngi loni, kina iye̱ hijẹ̄ni.
15 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma: a li ndo̱ẹ̄ kurupe̱, wu*
njīa-yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ nūmu gbi lo ma.
16 *Nūmui na a họ̄u a tō̱nya, ke̱ ti ngi baptisingo,*
a bāwọ̄ lo; ke̱ nūmui na ē̱ họ̄u a tō̱nya, a ngāmo̱ne̱
jo̱ lo.
17 *Ke̱ nāli jísia ta tọ̄ lo ti wọ̄ma, na ta họ̄u a*
tō̱nya: nya bijẹ́i hũ lo ta ngāfa nyāmuísia gbīa lo,
ta kē̱nyē̱ yīa wẹ̄kā lo lẹ̄;
18 *Ta kālia wūmbu lo; ke̱ ina ti hūbo hāni gbi*
gbolẹ̄a lo, ē̱ ti nē̱mu; ke̱ ti lọ̄kọ̄i la lo higbē̱-bẹla
ma, ta bāọ̄ lo.
19 *Ke̱ na wọ̄ma, kina Ndẹ́mo̱i i kpo̱yóni a yīala*
ti yē̱, ke̱ ti ngi jō̱nga ngẹ̄lẹ̄-gọ̄-hũ, ke̱ i hẹ̄a Ngẹ́wo̱
yẹ̄ya lọ̄kọ̄i ma.
20 *Ke̱ ti gbīa, ti li, ti njīa-yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ hundẹ́i lo*
gbi. Ndẹ́mo̱i iye̱ jīa na ta tiẹ́ni, ke̱ a njiẹ́i kpāya
a nālia, ta tọ̄ ti ma. Amin.

(Njiẹ́i yẹ̄kpẹ́i na Marki iye̱ nyégini ikē̱lē̱mẹ́i.)

NJĪA-YẸ̄KPẸ̄́I KIA LUKI NYẸ̄́GINI.

NGŪ I.

Kina nūnga gbọ̄tọ̄a ti ti vūluísia vẹnga, hindẹísia hūgẹlẹ́i hūgbātẹ va, násia va ti gbọyoa sẹn a wẹ̄la mu līa;
2 *Kia ti vẹ̄ni la muẹ̄, mua násia tātọ̄ gbẹ̄lẹ́i mu vūluísia mu tonga, kẹ mua lo njiẹ́i misiri a muẹ̄.*
3 *Nya bẹ, ngi toi lo kpẹ̄kpẹ̄ngo, kia ngi hāni gbi jọgbẹ̄nga pānda wānda, tātọngo itātọ̄mẹ́i, ngi nyẹ́gi bi yẹ̄ ngū ma, Teofilusi jāmángo wāi.*
4 *Kọ bi njiẹísia itọ̄nyẹ́i gọ, ti bi gārani la.*
5 *Herodi vọ̄lọ̄ísia ma, Judia ngi māhẹ́i, almami yẹ̄la lo, iyẹ na, ngi bĭjẹ̄i lo a Sakaria, i Abia bọ̄ṇdẹ́i hū, kẹ ngi nyāhẹ́i Aron nyāha lẹ̄ngẹísia yẹ̄lagẹ̄ yẹ lẹ̄, ngi bijẹ̄i lo a Elisabeti.*
6 *Kẹ ti vẹ̄ngo ti lọ̄nyángo yẹ lẹ̄ Ngẹ́wọ yāma, ta jīa Ndẹ́moi wẹ̄lẹ́i hū, kẹ jāwaísia hū, kāyẹ̄ ī ti ma.*
7 *Kẹ ndọ̄ gbi īyẹ ti yẹ̄ya, gbāmailẹ̄ Elisabeti gbẹ̄mángo yẹ lẹ̄; kẹ ti vẹ̄ngo ti wọ̄vángo sẹ̄ yẹ lẹ̄.*

8 *Kẹ kina i wẹ̄ni, kia iyẹ almami yẹ̄ngẹ́i wẹ̄ma lo*
Ngẹ́wọ yāma ngi ndā bọ̄ndẹ́i hũ;
9 *Kia ta almami yẹ̄ngẹ́i wẹ̄la, ngi ndẹ́i lo*
a hāni gū-nẹ̄ingoa mo la, kina i ya lo Ndẹ́moi
wẹ̄lẹ́i bu,
10 *Kẹ fāhẹ́i gbi tiyẹ hẹ̄ma lo ngitīya, hāni gū-*
nẹ̄ingoi mo gbẹ̄lẹ́i ma;
11 *Kẹ Ndẹ́moi ngi lọ̄-mo i ngi vūlui gẹnga a ngiẹ̄,*
i lọ̄ni yẹ̄ja gākẹ́i ma, hindẹ́i ta ku nẹ̄i hānísia
mo na.
12 *Kẹ kina Sakaria i ngi loni, kẹ muamua lẹ̄nga*
a ngiẹ̄, kẹ ndūwa a ngi họ̄ua.
13 *Kẹ Ngẹ́wọ ngi lọ̄-moi i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ:*
Bā lū va, Sakaria, gbāmailẹ̄ bi hẹ́i mẹ̄ningo lẹ̄, kẹ
bi nyāhẹ̄i, Elisabeti, a hindọ̄-lọ̄ lẹ̄ lo bi wẹ, ba ngi
bijẹ́i wālẹ lo a Johani.
14 *Ba kọ̄hũ-nẹ̄ jọ̄ lo, kẹ kāhũ gbīa, kẹ ti gbọ̄tọ̄ma,*
ta gọ̄hũ nẹ̄i lo ngi lẹ̄ gbẹ̄lẹ́i ma.
15 *Gbāmailẹ̄ a yẹ lo wọ Ndẹ́moi yāma; ẹ̄ ndọ̄*
gbolẹ̄, ọ ikpāngoi, ngi vẹ̄ngo a yẹ lo a Holi-Yāfẹ́i ngi
njẹ̄ gọ̄hũ.
16 *Kẹ Israeli lẹ̄ngẹ́isia ti gbọ̄tọ̄ma, a ti wọ̄tẹ̄ lo*
Ndẹ́moi yẹ̄, ti Yẹ́woi.
17 *Kẹ a li lo ngi lūgo Eliasi yāfẹ́i hũ, kẹ kpāyẹ́i,*
kẹ́isia ti lísia wọ̄tẹ̄ va ndẹ̄ngẹ́isia yẹ̄; kẹ ngọ̄hũ
gbonda-bẹla wọ̄tẹ̄ va, tọ̄nya-bẹla ti nẹ̄mahũ-lẹ̄wẹ́i yẹ̄;
kọ i nūnga hũgbātẹ Ndẹ́moi va.
18 *Kẹ Sakaria i ndẹ̄nga Ngẹ́wọ ngi lọ̄-moi ma:*

nga ji go gbo ma? Gbāmailẹ̄ nū wọva lo angẹ, ke nya nyāhẹ́i be wọvángo sẹ.

19 *Ke ndọ̄-moi i pọtẹa, i ndẹ̄ ngi ma, ye: Gabrieli lo angẹ, ngi lọni Ngẹ́wo lābu, i nya lọnga ndẹ va bi ma, ke njīa yẹkpẹ́i jīsia ge va abiẹ.*

20 *Ke kpẹ̄le, ba mūmu lo, bē gū a yīala, ngíye fọlọi na ma, hindẹ́i jīsia ta wẹma; gbāmailẹ̄ bī nya lā-yiẹísia họuni a tonya, násia ta wẹma lo ti gbēlẹ́i ma.*

21 *Ke nūngẹísia tiye Sakaria māwulo ma lo, ke ti wū hū wūnga ji va, i lembini Ngẹ́wo wēlẹ́i bu.*

22 *Ke kina iye gbīani, ī gūni a yīala, ke ti konga i kāma-hinda loa Ngẹ́wo wēlẹ́i bu; ke ngi lọkọ yẹnga fẹya ti ma, ke ngi lā mūmua.*

23 *Ke kina iye wẹni, kina ngi gbẹ́i gbīa vọlọísia tiye gboyoni, ke i ya ngi yẹ pēlẹ́i bu.*

24 *Ke ifọlọi násia wọma, ngi nyāhẹ́i, Elisabeti, i gonga, i ngi vūlui lowu ngālu lōlua, ye:*

25 *Ṅī lo Ndẹ́moi iye pẹni angẹ fọlọi násia ma, ì nya gbẹni ma, nya wūfẹ́i gbīa va nūnga līa.*

26 *Ke ngālui iwoitagẹ́i ma, Ngẹ́wo i tọ-moi Gabrieli lọ Galili tā-wa yẹla hū nda a Nazareti.*

27 *Tenīna yẹla yẹ, mbọyango tā-moi yẹla we, ta tọli a Josufu, Davidi wēlẹ́i bu, ke teninẹ́i bijẹ́i ye lo a Maria.*

28 *Ke Ngẹ́wo ngi lọ-moi i wā ngi yẹ, i ndẹ, ye: gāhū gbīa, bia ngahū gọlẹ-mo wāi! Ndẹ́moi lo bi wọma: bi betēngo lẹ nyāhanga līa.*

29 *Kina i ngi loni, ke̱ ngi lī i ngi mo̱ne̱a ngi lā-yiẹ́i va, i gīli ngi nē̱mahũ, ye̱: Gbe vāma lo a ji?*

30 *Ke̱ Ngẹ́wo̱ ngi lọ̄-moi i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Bā lūwa, Maria, gbāmailẹ̄ bi ngāma gọ̄lẹ̄ jo̱a a Ngẹ́wo̱.*

31 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ba gō̱ lo, bi hindọ̄-lọ̄ lẹ̄, bi ngi bijẹ́i wāle̱ a Jisu:*

32 *A ye̱ lo wō̱, ti ngi wāle̱ a na ngẹ̄lẹ̄ ma ngi Lọ̄i, ke̱ Ndẹ́mo Ngẹ́wo̱ a ngi go̱ lo a ngi ké̱i Davidi māha-hẹ̄imẹ́i.*

33 *Ke̱ a wẹ̄ lo a māha Jakobi ngi wē̱lé̱i mahũ kūnafo, ke̱ ngi ge̱nyé̱i kē̱le̱ma ē̱ ye̱ na.*

34 *Ke̱ Maria i ndẹ̄nga Ngẹ́wo̱ ngi lọ̄-moi ma, ye̱: ji a yẹ̄ wẹ̄ma, ji va ngī hindọ̄ go̱?*

35 *Ke̱ Ngẹ́wo̱ ngi lọ̄-moi i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Holi-Yāfẹ́i, a we̱ lo bi ma, ke̱ na i ngẹ̄lẹ̄ ma ngi gbāyẹ́i, a bi mawe̱ lo: fālẹ̄ holi-hāni na, ba ndẹ̄ma, ta tọ̄li lo a Ngẹ́wo̱-Lọ̄i.*

36 *Ke̱ kpẹ̄le̱, bi ndẹ̄i Elisabeti, ta be̱ i go̱nga ngi wọ̄vangoi, ke̱ ji lo ngālui iwoitagẹ́i lẹ̄, i lẹ̄wẹ̄a ngi ma na wo̱ ta tọ̄lia kpẹ̄ma-moi.*

37 *Gbāmailẹ̄ Ngẹ́wo̱ va hinda gbi ē̱ kpàkpàu.*

38 *Ke̱ Maria i ndẹ̄nga, ye̱: kpẹ̄le̱, Ndẹ́moi nyāha-bo̱ilọ̄pọ̄i, gbe̱ i nya wẹ̄, kia bi lā-yiẹ́i na. Ke̱ Ngẹ́wo̱ ngi lọ̄-moi, i gbīa ngi gāma.*

39 *Ke̱ Maria i hijẹ̄a fọ̄lọ̄i násia ma, i li ngíyẹ̄ gē̱nyé̱i hũ a pīmẹ̄, tā-wāi yẹ̄la hũ, i Judia hũ.*

40 *I wā Sakaria wẹ̄lẹ́i bu, i vā Elisabeti ma.*
41 *Kẹ kina iyẹ wẹ̄ni, kia Elisabeti Maria ngi
vāmẹ́i mẹ̄nini, kẹ ndọ̄lai i windẹ̄a ngi gọ̄hũ, kẹ
Elisabeti i vẹ̄nga a Holi-Yafẹ́i.*
42 *Kẹ ị gbāwua ngẹ̄lẹ̄ya, i ndẹ̄, yẹ: Bi bẹ̄tẹ̄ngo lẹ̄
nyāhanga līa, kẹ nguẹ̣i bi gọ̄hũ hāni bẹ̄tẹ̄ngo lẹ̄.*
43 *Kẹ mi lo ji i hijẹ̄i na, i wẹ̄ni nya yẹ̄, kẹ nya
Lẹ́moi ngi njẹ̄i i wa nya yẹ̄?*
44 *Gbāmailẹ̄, kpẹ̄lẹ, kīa bi vāmẹ̄i wọ̄i i wāni nya
wọ̄li hũ, kẹ ndọ̄lai i windẹ̄a nya gọ̄hũ a kọ̄hũ nẹ.*
45 *Kẹ ngi bẹ̄tẹ̄ngo lẹ̄ na a họ̄u a tọ̄nya, gbāmailẹ̄
hindẹ́i násia, ti ndẹ̄ni ngi ma, ta hijẹ̄ Ndẹ́moi ma,
ta gboyo lo a wẹ̄la.*
46 *Kẹ Maria i ndẹ̄nga, yẹ: nya yāfẹ́i a Ndẹ́moi
lātọ̄ lo,*
47 *Kẹ nya yāfẹ́i i gọ̄hũ nẹ̄nga Ngẹ́wọ hũ, nya
Bāwọ̄-moi.*
48 *Gbāmailẹ̄ i ngi nyāha-boilọ̄pọ̄i vẹ̄li hindẹ́i
gbẹ̄nga, kẹ kpẹ̄lẹ, kūnafo mbọ̄nda gbi, ta nya wālẹ lo
a nūmu mbẹtẹ̄ngoi.*
49 *Gbāmailẹ̄ na kpāyángo i hinda wā wẹ̄nga
angẹ̄, kẹ ngi bijẹ́i holingo lẹ̄.*
50 *Kẹ ngi mānuma hindẹ́i i násia ma lo, ta lūwa
ngi ma, a hijẹ̄ mbọ̄nda ma, i gẹ̄lẹ mbọ̄nda ma.*
51 *I kpāya gẹnga a ngi lọ̄kọ̄i; i ngāwọ̄-bẹla vāya
kīli hũ i ti nẹ̄mahũísia.*
52 *I kpāya-bẹla yẹ̄inga ti hẹ̄mẹ́isia ma; i násia lẹ
ngẹ̄lẹ̄ya, ti mayẹ̄ngo.*

53 *I ndǭlẹ-bẹ̄la ti gǫ vẹ̄nga a hāni yẹ̄kpẹ̄a, kẹ
kpātẹ-bẹla, i ti lǭnga a ti yẹ̄ya hakà.*
54 *I gbonga ngi bǫilǭpǭi Israeli ma, kia a gīli a
ngi mānuma hindẹ́i;*
55 *Kia i ndẹ̄ni mu kẹísia ma, Abrahami ma, kẹ
a ngi hũi kūnafo.*
56 *Kẹ Maria i hẹ̄inga ngi gbẹ̄lānga ngālu sāwa:
i yāma ngi wẹ̄lẹ́i bu.*
57 *Ji Elisabeti ngi gbẹ́i i hītini pānda-wānda ndǭ
lẹ̄ va, kẹ i hindǭ-lǭ lẹ̄nga.*
58 *Kẹ ngi hẹ̄inyǫ́isia, ta ngi ndẹ̄ngẹísia, kina ti
mẹ̄nini, kẹ ji Ndẹ́moi i mānuma hinda wā pẹ̄ni a
ngiẹ̄, kẹ ti gǭhũ nẹ̄nga ta tiẹ́ni.*
59 *Kẹ kina iyẹ wẹ̄ni, fǭlǭi iwayakpagẹ́i ma, kẹ ti
wā ndǭi lẹ̄wẹ̄ va, kẹ ti ngi wālẹa a Sakaria, a ngi
kẹ́i bijẹ́i.*
60 *Kẹ ngi njẹ̄ i pǭtẹa, i ndẹ̄, yẹ: Sāǭ, ngi bijẹ́i a
wẹ̄ lo a Johani.*
61 *Kẹ ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ: nūmu gbi ī bi bǭndẹ́i
līa ta tǭli a mbijẹ́i ji.*
62 *Kẹ ti lǭkǭ yẹ̄nga ngi kẹ ma fẹ̄ya, tẹ: ta yẹ̄ ngi
wālẹ?*
63 *Kẹ i ti mǫli, ti wa a mẹsẹ́i ta kǫlo-nyẹ́gi ma, i
nyẹ́gi, yẹ: ngi bijẹ́i lo a Johani: kẹ ti gbi ti wū hũ
i wūnga.*
64 *Kẹ ngi lẹ́i i wǭnga kẹ-yakpẹ̄, kẹ ngi nẹ́i i
vūlǭa, kẹ i yīa, i Ngẹ́wǫ lātǭ.*
65 *Kẹ ndūwa i ti gbi hǫunga, na tiyẹ hẹ̄ni ti*

bẹ̄mbẹ̄ngo, ke̱ ti njiẹ́i jísia gbi vāya hũ, Judia yíyē̩
gē̱nyé̱i hũ gbi.
66 *Ke̱ násia gbi ti ti mē̱nini, ti ti lāi lo ti līma,*
te̱: Ndọ̄i ji a wē̩ma a gbe lo lo? Ke̱ Ndẹ́moi lọ̄kọ̄i
iye̱ ngi ma lo.
67 *Ke̱ ngi ke̱, Sakaria, i vē̩nga a Holi-Yāfẹ́i, i*
ndē̩, ye̱:
68 *Ndẹ́moi bē̱tē̱ngo lē̩, Israeli ti Yẹ́woi, gbāmailē̩ i*
ngi nūngẹísia gbē̩nga, i ti wūma wō̱nga.
69 *I mbāwọ̄ lọ̄wọ̄ lọ̄nga amuē̩, ngi bo̱ilọ̄pọ̄i Davidi*
wē̱lé̱i bu.
70 *(Kīa i ndē̩ni a ngi holi profitísia ti lẹ́i, násia*
ti na wo̱ a tātọ̄ gbē̩lẹ́i.)
71 *Ye̱: a mu bāwọ̄ lo mu gonyo̱ísia yē̩ya, ke̱ násia*
gbi yē̩ya ti lọ̄wọ̄nga amuē̩.
72 *Mānuma hindẹ́i wē̩ va, na i ndē̩ni mu ke̱ísia*
ma, ke̱ gīli va a ngi holi wo̱ye̱lẹ́i.
73 *Kpọ̄rọ̄i na i ngūani mu ke̱ Abrahami, ye̱:*
74 *Ko̱ i fē̩ muē̩, ko̱ kina i mū bāwọ̄a lo mu*
gonyo̱ísia yē̩ya, mu ngi gbē̩-kpīa ndūwa gbi ī
mu ma.
75 *Holi hinda hũ, ke̱ tō̱nya hinda hũ ngi yāma,*
fọ̄lọ̄ísia gbi hũ ma lē̱vu.
76 *Ke̱ bia, ndọ̄i, ta bi wāle̱ lo a na ngē̩lē̩ya ngi*
profiti, gbāmailē̩ ba li lo Ndẹ́moi lūgo, ngi wē̩lẹísia
hũgbāte̱ va.
77 *Pē̩ va ngi nūngẹísia ti mbāwọ̄ go̱, kia i mānua*
lo ti ma a ti hinda nyāmuísia.

78 *Mu Yẹ́woi mānumẹ́i jahũ, a na fọ̄lọ̄ hijẹ̄ngoi*
ngẹ̄lẹ̄ ma, i mu gbẹ̄nga.
79 *Fọ̄fọ̄ vẹ̄ va násia we̱ ti hẹ̄ini kpindi hũ, ke̱ hā*
ne̱né̱i hũ; mu go̱woísia lọ̄ va ndīle̱li wẹ̄lẹ́i hũ.
80 *Ke̱ ndọ̄i i lọ̄la, i kpāya ngāfa hũ, ke̱ iye̱*
ngọ̄lẹísia hũ lo, ngīye̱ i hītini ngi ge̱ vọ̄lọ̄i ma a
Israeli.

NGŪ II.

Ke̱ kina i wẹ̄ni fọ̄lọ̄i násia ma, ke̱ Sesari Augusti i
sāwa la, ye̱: ndō̱loi gbi ti ti bije̱ísia wu ko̱lo hũ.
2 *Ke̱ mbije̱ wulẹ́i ji ko̱lo hũ, tiye̱ tātọ̄i lo hālẹ́i,*
kina Kirenu iye̱ Siria mahũ, a māha la.
3 *Ke̱ ti gbi ti ya ti bijé̱i wū va ko̱lo hũ, ti gbi ti*
nda lā-wāi hũ.
4 *Ke̱ Josufu be̱ i lẹ́nga a hijẹ̄ Galili, a gbīa*
tā-wāi Nazareti hũ, a li Judia hũ, Davidi ngi lā-
wāi hũ, gbāmailẹ̄ iye̱ Davidi ngi wē̱lé̱i bu lo, ke̱ ngi
bọ̄ndẹ́i hũ.
5 *Ti bijé̱i wu va ko̱lo hũ, ta Maria ngi nyāha*
bọ̄yangoi, na iye̱ kọ̄hũ.
6 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, kia tiye̱ na, ke̱ fọ̄lọ̄ísia ti hītẹ̄a,*
ngi lọ̄ lẹ̄ va.
7 *Ke̱ i kpīa hindọ̄-lọ̄ lẹ̄nga, i ngi bẹ̄mbẹ̄ a kūla, i*
ngi la hindẹ́i sọ̄ísia ta mē̱li na, ji va hinda gbi īye̱
na ti va pē̱lé̱i bu.
8 *Ke̱ mbāla-mahũ-gbẹ̄-bẹla lo tiye̱ ndō̱loi na sẹ̄*

*hũ, ta yī kpālẹ́i hũ, ta ti bālanga-mahũ-gbẹ a
kpindi.*
9 *Kẹ kpẹ̄lẹ, Ndẹ́moi ngi lọ̄-moi i wā ti mahũ, kẹ
Ndẹ́moi ngi māvọ̄i i vọnga, i ti bẹmbẹ̄; kẹ ti lūwa
gboṅ.*
10 *Kẹ Ngẹ́wọ ngi lọ̄-moi i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Wā
lūwa, gbāmailẹ̄, kpẹ̄lẹ, ngi wā wu wẹ a ngọ̄ wili
yẹ̄kpẹ̄a, kọ̄hũ nẹ̄ wā i hũ, na a wẹ̄ma nūnga gbi wẹ:*
11 *Gbāmailẹ̄ fọ̄lọ̄i ji ma lo ti mbāwọ̄-mo lẹ̄nga wu
wẹ, Davidi ngi lā-wai hũ, na Ndẹ́moi Kristi lẹ̄.*
12 *Kẹ ji lo a wẹ̄ma a nāli wu ma, wa ndọ̄lai
mālẹ̄ lo mbẹ̄mbẹ̄ngo kūla hũ, i lani hindẹ́i sọ̄a ta
mẹ̄li na.*
13 *Kẹ kẹ-yakpẹ̄, kẹ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ-go-bẹla vāha ti wa
la Ngẹ́wọ ngi lọ̄-moi, ta Ngẹ́wọ lātọ̄; tẹ:*
14 *Tātọ̄ lọ Ngẹ́wọ ma ngẹ̄lẹ̄ya, ndūlẹ́li ndọ̄loi hũ,
līma hinda yẹ̄kpẹ̄ nūnga ma.*
15 *Kẹ kina i wẹ̄ni, kia Ngẹ́wọ ngi lọ̄-bẹla tiyẹ
hijẹ̄ni ti gbẹ̄la, ti yāma ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, mbāla-mahũ-gbẹ̄-
bẹla ti ndẹ̄ ti nyọnyo ma, tẹ: a mu li na Betlehemi
hũ, mu hindẹ́i ji lo, na i wẹ̄nga, na Ndẹ́moi i kẹnga
amuẹ̄.*
16 *Kẹ ti wa a pīmẹ̄, ti Maria mālẹ̄, kẹ Josufu,
kẹ ndọ̄lai i lāni hindẹ́i sọ̄a ta mẹ̄li na.*
17 *Kẹ kina ti toni, kẹ ti njiẹ́i vāya hũ, na ti
ndẹ̄ni ti ma ndọ̄i ji va.*
18 *Kẹ násia gbi ti mẹ̄nini, kẹ ti nẹ̄mahu i wūnga
hindẹ́i násia va mbāla-mahũ-gbẹ̄-bẹla ti ndẹ̄ni ti ma.*

19 *Kẹ Maria i hindḗi jísia gbi lāma-gbātẹi lo, i ti yāndo ngi līma.*

20 *Kẹ mbāla-mahũ-gbẹ̄-bẹla ti yāma, ta Ngẹ́wọ bẹ̄tẹ̄, ta ngi lātọ̄ hindẹísia gbi va ti mẹ̄nini, kẹ ti toni, kia ti ndẹ̄ni ti ma.*

21 *Kẹ kina fọ̄lọ̄ wayakpẹísia tiyẹ gbọyoni ndọ̄i lẹ̄wẹ̄ va, ti ngi bijḗi wālẹ lo a Jisu, na Ngẹ́wọ lọ̄-moi i ngi wālḗi la, ta la bẹ a ngi gọ wumbu.*

22 *Kẹ kina ngi gbẹ̄la gbīa vọ̄lọ̄ísia tiyẹ gbọyoni, kia Musa jāwai i ndẹ̄ni la, kẹ ti wa a ngiẹ̄ Jerusalemi hũ, ngi vẹ̄ va Ndẹ́moi wẹ.*

23 *Kia nyẹ́gingo Ndẹ́moi ngi jāwai hũ: hindọ̄-lọ̄i gbi lo na a hũbu a lẹ̄, ta ngi wālẹ lo a holi Ndẹ́moi wẹ.*

24 *Kẹ sā-gbia va, kia ndẹ̄ngo la Ndẹ́moi jāwai hũ, bọ̄mọ̄kūlọ̄ fẹ̄lẹ̄a, ọ pọ̄wọ̄ lẹ́nga fẹ̄lẹ̄a.*

25 *Kẹ kpẹ̄lẹ, Tā-mo yẹ̄la lo iyẹ Jerusalemi hũ, ngi bijḗi a Simeoni lo, kẹ tā-moi ji ngi lọ̄nyāngo, kẹ a Ngẹ́wọ līma hindḗi wẹ̄, iyẹ Israeli ti lī-lẹ̄li lo māwulo, kẹ Holi yafḗi iyẹ ngi ma lo.*

26 *Kẹ Holi-Yāfḗi i kẹi lo a ngiẹ̄, yẹ: Ẹ̄ hā lo ngíyẹ kẹ a Ndẹ́moi ngi Kristi loni.*

27 *Kẹ i wa ngāfẹ̄i hũ Ngẹ́wọ wẹ̄lḗi bu: kẹ kina ndẹ̄-bẹlẹísia ti wāni a ndọ̄i Jisu pẹ̄ va a ngiẹ̄ kia sāwai i ndẹ̄i la:*

28 *I ngi wūmbu ngi yāka hũ, i Ngẹ́wọ bẹ̄tẹ̄, i ndẹ̄, yẹ:*

29 *Ndẹ́moi, gbẹ̄ na bi bo̱ilō̱pọi i yāma ndī-lē̱li hū̃,*
kia bi lā-yiẹ́i i ndẹ̄ni;
30 *Gbāmailẹ̄ nya yāmẹísia ti bi bāwō̱ hindẹ́i longa.*
31 *Na bi hū̃gbāte̱ni nūnga gbi yāma.*
32 *Lambo, fō̱fō̱ ge̱ va a Kafrísia, ke̱ māvō̱i Israeli*
va, bi nūngẹísia.
33 *Ke̱ Josufu ke̱ ngi njẹ̄i ti wū hū̃ i wūnga*
hindẹ́i násia va, i ndẹ̄ni ngi va.
34 *Ke̱ Simeoni i ti bē̱tē̱nga, i ndẹ̄ Maria ma, ngi*
njẹ́i, kpē̱le̱, ndō̱i ji hẹingo lẹ̄ ti gbō̱tō̱ma ti gūla va
Israeli hū̃, ke̱ ti hijẹ̄ va gbo̱ma; ke̱ nāli va na te̱
njīa yẹ̄kpẹ̄ lẹ̄ fa.
35 *Mbō̱wa a bi nda lī bō̱ lo, ko̱ kilísia ti ti gbō̱tō̱a*
nē̱mahū̃, ti ge̱.
36 *Ke̱ Ana lo iye̱ na, ke̱ nyāha profiti a ngiẹ̄,*
Fanueli nyāha-lō̱i, Aser bō̱ndẹ́i hū̃; ke̱ ngi wō̱vango
gboṅ, i lē̱mbia a ngi hīni fō̱ wo̱fẹ̄la, kia wo̱ tē̱nīna
a ngiẹ̄.
37 *Ke̱ kpāwō̱ yẹ̄ lẹ̄ a ngiẹ̄, ngi vō̱ nū nāni*
gbo̱yongo mahū̃ nāni; ī gbīani Ngẹ́wo̱ ngi wē̱lẹ́i bu,
ke̱ a Ngẹ́wo̱ gbẹ̄-gbīa a kpindi ke̱ fō̱, a sū-hō̱u la, ke̱
hē̱ wẹ̄la.
38 *Ke̱ i wa ikpē̱lẹ́i na sẹ̄ ma, i sẹ̄-gbīa ta be̱*
Ndẹ́moi ma, i njīa lẹ̄ ngi va ti gbi ma ta pē̱lē̱ hū̃
gbẹ̄ ngūmawō̱ hinda va Jerusalemi hū̃.
39 *Ke̱ kina ti hindẹísia gbi wẹ̄ni, kia Ndẹ́moi ngi*
sāwai i ndẹ̄ni, ke̱ ti yāma Galili hū̃, ti ndā lā-wāi
Nazareti.

40 *Ke̱ ndọ̄i i lọ̄la, i gbāya ngāfa hũ, i nda vẹ̄ a*
nē̱mahũ lẹ̄wẹ̄, ke̱ Ndẹ́moi yahũ gō̱lẹ́i iye̱ ngi ma lo.
41 *Ke̱ ngi lẹ̄-bẹlẹ́sia ti li lo Jerusalemi hũ fọ̄i gbi*
ma, tẹ̄wẹ̄-mahũ-gọ̄mé̱i ma.
42 *Ke̱ kina ngi vọ̄ iye̱ pū mahũ fẹ̄lẹ̄, ke̱ ti ya*
Jerusalemi hũ, kia ta pẹ̄ kọ̄me̱ gbẹ̄lẹ́i ma.
43 *Ke̱ kina ti fọ̄lọ̄ísia ti gbo̱yoni, kia ti yāmani,*
ke̱ ndọ̄i Jisu, i gbe̱nde̱a pọ̄ma Jerusalemi hũ, ke̱
Josufu, ke̱ ngi njẹ́i tī ko̱ni.
44 *Ke̱ ti gīli lo, te̱, ta lo fāhẹ́i hũ, ke̱ ti fọ̄ yẹ̄la*
jīa ga, ke̱ ti ngi lo̱nga ngi wọ̄nga līa, ke̱ ngi
go̱-bẹla ;
45 *Ke̱ kina tī ngi loni, ke̱ ti yāma gbo̱ma*
Jerusalemi hũ, ta ngi lo̱lo.
46 *Ke̱ kina i wẹ̄ni fọ̄lọ̄ sāwa wọ̄ma ti ngi mālẹ̄*
Ngẹ́wo̱ wē̱lé̱i bu, iye̱ hẹ̄ini kāra-bẹla līa, a wọ̄lo ti
ma, a mo̱lia wẹ̄.
47 *Ke̱ násia gbi ti ngi wọ̄ mē̱nini, ti nē̱mahũ*
i wūni lo, ngi hinda hũgo̱lẹ́i va, ke̱ ngi gbẹ̄mbọ̄ísia.
48 *Ke̱ kina ti ngi loni, ke̱ ti wū hũ i wūnga, ke̱*
ngi njẹ́i i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Nya lọ̄, gbe̱ va lo bi ji
wẹ̄nga amuẹ̄?
49 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: I yẹ̄ na wa nya lo̱?*
Wū ko̱ lo, we̱, ke̱ nga nya Kē̱ yẹ̄ngẹ́i wẹ̄ lo?
50 *Ke̱ tī njiẹ́i hũgo̱ni na iye̱ ndẹ̄ni ti ma.*
51 *Ke̱ ti yẹ̄inga ta tiẹ́ni ti wa Nazareti hũ, ke̱ i*
gọ̄wọ̄i lo ti we̱; ke̱ ngi njẹ́i i njiẹ́i jísia gbi lāma-
gbātē̱i lo ngi lī ma.

52 *Kẹ Jisu ngi nẹ̄mahũ i lẹ̄wẹ̄a, kẹ ndọ̄la, kẹ a
ngāhũ gọlẹ̄ jọ̄ a Ngẹ́wọ kẹ a nūnga.*

NGŪ III.

*Fọ̄ pū mahũ lọ̄lugẹ̄ ma Tiberiu Sesari māhayẹ̄i hũ,
kina Pontiu Pilatu sāma a ngiẹ̄ Judia va, kẹ
Herodi sāma a ngiẹ̄ Galili va, kẹ Filipi, ngi ndẹ̄-
hindọ̄, sāma a ngiẹ̄ Ituria va, kẹ Trakoniti lọ̄lẹ va,
kẹ Lisania sāma a ngiẹ̄ Abileni va;*
2 *Kẹ Anasi kẹ Kaifasi almami waísia atiẹ̄, kẹ
Ngẹ́wọ lāyiẹ́i i wā Johani yẹ̄, Sakaria ngi lọ̄i,
ngọ̄lẹ́i hũ.*
3 *Kẹ i wa tātẹísia gbi hũ, ti Jordani gbẹ̄la, a
baptisi yiẹ́i lẹ̄, nẹ̄mahũ wọ̄tẹ̄ va, mānu va hinda
nyāmuísia ma.*
4 *Kia nyẹ́gingo kọloi hũ Isaya, profiti lā-yiẹísia
hũ, yẹ: Yẹ̄la ngi wọ̄i a gbīa ngọ̄lẹ́i hũ, yẹ: A
Ndẹ́moi ngi wẹ̄lẹ́i hũgbātẹ, wu ngi wẹ̄lẹísia wọna.*
5 *Ndẹ̄mbu-ndẹ̄mbu gbi lo a la vẹ̄lo, kẹ ngíyẹ̄ gbi,
kẹ mbẹ̄mẹ̄lẹ̄ gbi lo a yẹ̄i lo, kẹ hāni yanūngọísia ta
wọna lo, kẹ hinda gbọ̄kọ̄la-gbọ̄kọ̄lẹísia ta gbọ̄ngbọ̄ lo.*
6 *Kẹ nūmu gbi a Ngẹ́wọ ngi bāwọ̄ hindẹ́i lo lo.*
7 *Kẹ i ndẹ̄nga fāhẹ́i ma ti wāni ngi yẹ̄, ti ti
baptisi wẹ̄ va: Ọ Kāli bọ̄ndẹ́i, yẹ̄ lo i wu lāhinga
wu wẹ̄la ndī-lẹ̄wẹ̄ ma, na a wāma?*
8 *Fālẹ̄ a wa a ngūlu-wua násia ti māhọ̄ungo
nẹ̄mahũ wọ̄tẹ̄ va; kẹ wā tātọ̄ a ndẹ̄la wu nẹ̄mahũísia*

*hū, wẹ, mu Abrahami jọi lo mu kẹ̄ va; gbāmailẹ̄
ngẹ wu ma, Ngẹ́wọ ngi gūngo lẹ̄, i kọtu jísia wẹ̄
a ndẹ̄nga Abrahami wẹ.*
9 *Kẹ kọnui lo na i lāni ngūluísia ti hapẹísia ma;
fālẹ̄ ngūlui gbi lo na ẹ̄ wa a ngūa yẹ̄kpẹ̄, ta tẹ̄wẹ̄ lo,
ti pīli ngombui ya.*
10 *Kẹ nūngẹ́sia ti ngi mọlia, tẹ: fālẹ̄, ma
gbo wẹ̄?*
11 *I pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Nūmui kūla fẹ̄lẹ̄a ti
ngi yẹ̄ya, gbẹ i fẹ̄ na wẹ hāni gbi ī ngi yẹ̄ya. Kẹ
na mẹ̄hāni ngi yẹ̄ya, gbẹ ta bẹ i pẹ̄.*
12 *Kẹ nāvọ̄-yāndo-bẹla bẹ ti wa ti ti baptisi wẹ̄
va, ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: kāra-moi, ma gbo wẹ̄?*
13 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: wā na wūmbu tẹ̄wẹ̄ngo
ma, na ti ndẹ̄ni wu ma.*
14 *Kẹ ko-bẹlẹísia bẹ ti ngi mọlia, tẹ: kẹ mua, ma
gbo wẹ̄? Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: wā nū gbi vāwọ̄li,
wā nū mayīa gẹ a ndẹ; kẹ a pẹ̄ wu lísia ti lẹ́li wu
pāgẹ́i va.*
15 *Kẹ kia nūngẹísia ti yẹ māwu lo ma, kẹ ti gbi
tiyẹ gīli lo ti nẹ̄mahuísia Johani va, ina ta lo
Kristi a ngiẹ̄, ọ ta ī lẹ̄.*
16 *Kẹ Johani i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti gbi ma, yẹ: Nya,
ngi wu baptisi wẹ̄ a nja, kẹ yẹ̄la lo wā ma, i
kpāyani, i lẹ̄wẹ̄ nya ma, na ngi gọwoi i ngẹ̄yẹísia,
nya mā-ī-họ̄uni ngi vūlo; a wu baptisi wẹ̄ lo, a
Holi-Yāfẹ́i, kẹ ngombu.*
17 *Na ngi vẹ̄lẹ́i i ngi yẹ̄ya, a ngi bẹ́i yāfẹ̄ lo fọ̄,*

a ngāndo lo ngi gbūẹ́i bu, kẹ a kẹ́i mo lo a ngombui
na ẹ̄ lūfẹ.
18 *Kẹ hinda gbọ̄tọ̄a wẹ̄kā lo iyẹ ndẹ̄ni nūngẹísia*
ma ngi yẹ̄wọ yiẹ̄i hū̃.
19 *Kẹ ji va i yīani sāmẹ́i Herodi ma, Herodiasi*
va, ngi ndẹ̄-hindọ̄-lọi, Filipi, ngi nyāhẹ́i, kẹ hinda
nyāmuísia gbi va, násia Herodi i ti wẹ̄ni;
20 *Ji lo i pūni gbi ma hū̃, i Johani wīli kpindi*
wẹ̄lẹ́bu.
21 *Kẹ kina i wẹ̄ni kia nūngẹísia gbi tiyẹ ti*
baptisi wẹ̄ni, Jisu bẹ ti ngi baptisi wẹ̄; kẹ kia iyẹ
hẹ̄ma kẹ Ngẹ̄lẹ̄-gọhū̃ i lā-wọ̄a:
22 *Kẹ Holi-Yāfẹ́i i yẹ̄inga ngi ma, a kpīagẹ̄ kia*
bọ̄mọ̄kūlọ̄ na, kẹ ngọ̄ i gbīa Ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū̃, na i ndẹ̄ni,
yẹ: Nya līma Lọi lɔ abiẹ̄, nya lī lẹ̄lingo bi ma.
23 *Kẹ Jisu i ngi vūlui ngi vọ̄ i tātọ̄a a hītila nū*
gbọyongo mahū̃ pū hū̃ kẹ, kia tiyẹ gīli, tẹ: ta lo
Josufu ngi lọi; Heli ngi lọi.
24 *Matati ngi lọi; Levi ngi lọi; Melki ngi lọi;*
Jana ngi lọi; Josufu ngi lọi;
25 *Matiasi ngi lọi; Amosi ngi lọi; Naumi ngi*
lọi; Esli ngi lọi; Naggi ngi lọi;
26 *Maati ngi lọi; Matiasi ngi lọi; Simei ngi*
lọi; Josufu ngi lọi; Juda ngi lọi;
27 *Joana ngi lọi; Resa ngi lọi; Zorobabel ngi*
lọi; Salatiel ngi lọi; Neri ngi lọi.
28 *Melki ngi lọi; Adi ngi lọi; Kosam ngi lọi;*
Elmodam ngi lọi; Eri ngi lọi;

29 *Jose ngi lọi; Eliezer ngi lọi; Jorim ngi lọi;
Matati ngi lọi; Levi ngi lọi;*
30 *Simeoni ngi lọi; Juda ngi lọi; Josufu ngi lọi;
Jonan ngi lọi; Eliakim ngi lọi;*
31 *Melea ngi lọi; Menan ngi lọi; Matata ngi
lọi; Natan ngi lọi; Davidi ngi lọi;*
32 *Jese ngi lọi; Obed ngi lọi; Boos ngi lọi;
Salmoni ngi lọi; Nasoni ngi lọi;*
33 *Aminadabi ngi lọi; Arami ngi lọi; Esromi
ngi lọi; Faresi ngi lọi; Juda ngi lọi;*
34 *Jakobi ngi lọi; Isāki ngi lọi; Abrami ngi
lọi; Tera ngi lọi; Nako ngi lọi;*
35 *Saruki ngi lọi; Ragau ngi lọi; Faleki ngi
lọi; Heber ngi lọi; Sala ngi lọi;*
36 *Kainani ngi lọi; Afaksadi ngi lọi; Semi ngi
lọi; Noa ngi lọi; Lameki ngi lọi;*
37 *Matusela ngi lọi; Enoki ngi lọi; Jaredi ngi
lọi; Maleleel ngi lọi; Kainani ngi lọi;*
38 *Enosi ngi lọi; Seti ngi lọi; Adami ngi lọi;
Ngẹ́wọ ngi lọi.*

NGŪ IV.

*Kẹ kina Jisu i vẹ̄ndani a Holi-Yāfẹ́i kẹ i yāma
Jordani yẹ̄; kẹ ngāfẹ́i i ya a ngiẹ̄ ngọ̄lẹ́i hū.*
2 *Kẹ Satani i ngi gọlẹ fọ̄ nū fẹ̄lẹ̄ gbọyongo; kẹ i
fọ̄i nắsia ma, iyẹ hāni gbi mẹ̄ni; kẹ kina tiyẹ
gẹ̄lẹni, na wọ̄ma kẹ ndọ̄lẹ ngi họua.*

3 *Kẹ Satani i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: ina bi Ngẹ́wọ*
lọ̄i lo abiẹ̄, ndẹ̄ kọtui ji ma, i wọ̄tẹ̄ a kpohũ.
4 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ: Nyẹ́gingo lẹ̄: Nūmu ẹ̄ vūlu*
a kpohũ lẹ̄kẹ̄, ngiyẹ njiẹ́i na gbi a gbīa Ngẹ́wọ la.
5 *Kẹ Satani i ngi wūmbua ngíyẹ̄ gūha mahũ;*
kẹ i ndọ̄loi ngi kẹ̄nyẹísia hũ gbi gẹ a ngiẹ̄ hũ-
gūtungo.
6 *Kẹ Satani i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Kpāyẹ́i ji gbi*
lo nga fẹ̄ma bi wẹ, kẹ hāni yẹ̄kpẹísia ti hũ;
gbāmailẹ̄ ti fẹ̄ngo lẹ̄ nya wẹ, kẹ nūmu gbi lo nya
lọ̄ngo la, nya fẹ̄ lo a ngiẹ̄.
7 *Fālẹ̄, ina ba gūla lo nya gọwo ma bu, gbi bi wo*
a yẹ lẹ̄.
8 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ ngi ma: hijẹ̄ nya wọ̄ma,*
Satani; gbāmailẹ̄ nyẹ́gingo lẹ̄: Bā gūla lo Ndẹ́moi
bi Yẹ́woi gọwo bu, kẹ ta yakpẹ̄ lo, ba ngi hinda
wẹ̄lẹ̄.
9 *Kẹ i wa a ngiẹ̄ Jerusalemi hũ; i ngi hẹ̄i*
Ngẹ́wọ wẹ̄lẹ́i mbọ̄loi mahũ, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ina bi
Ngẹ́wọ Lọ̄i lo abiẹ̄, gbuja:
10 *Gbāmailẹ̄ nyẹ́gingo lẹ̄: A ngi lọ̄-bẹla lāhi lo bi*
va, ti bi mahũ-gbẹ̄:
11 *Ta bi họ̄u ti yẹ̄ya lo, ti bi dẹ, kọ bā bi gọwo*
họ kọtu ma.
12 *Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ ngi ma, ndẹ̄ngo lẹ̄: Bā*
Ndẹ̄mọi bi Yẹ́woi gọlẹ.
13 *Kẹ kina Devili i wẹ̄lani a kọlẹ́i gbi, kẹ i*
gbẹ̄nga ngi ma kūlọ̄.

14 *Ke̱ Jisu i yāma ngāfa gbāyẹ́i hũ Galili hũ, ke̱ ngi ma lo̱wo i vāya itatẹísia hũ gbi.*

15 *Ke̱ i ti gāra sinagogísia hũ, ti gbi ti ngi lātọ̄.*

16 *Ke̱ i wa Nazareti hũ, hindẹ́i ti ngi makẹ̄i na; ke̱ i ya sinagogi hũ, kina ngi wẹ̄-hindẹ́i iye̱ na, sabati vọ̄lọ̄i ma; ke̱ i lọ̄a ko̱loi gāra va.*

17 *Ke̱ ti ngi goa a profiti Isaia go̱loi, ke̱ kina i go̱loi la-wọ̄ni, i hindẹ́i lo ti nyẹ́gi na:*

18 *Ndẹ́moi ngi Yāfẹ́i lo nya ma; gbāmailẹ̄ i lọ̄kọ̄ lo a nya ma ngi lā-yia yẹ̄kpẹ̄ lẹ̄ va fe̱li-bẹla ma; i nya lọ̄nga ngi ndī-nyānī-bẹla bāwọ̄, ngi mbāwọ̄ vẹ̄ ko̱họ̄ísia we̱, ngi pẹ̄ pūmu-bẹla ti tūwo lo, ngi gbe̱ násia ma ti ma bọ̄wango.*

19 *Ngi Ndẹ́moi ngi vọ̄ yẹ̄kpẹ́i yīa lẹ̄.*

20 *Ke̱ i ko̱loi gbọ̄wua, i fẹ̄ misiri we̱, i hẹ̄i; ke̱ násia gbi ti sinagogi hũ, ti ti yāmẹ̄i longa ngi ma.*

21 *Ke̱ i tātọ̄a a ndẹ̄la ti ma, ye̱: fọ̄lọ̄i ji lo ko̱loi lā-yiẹ́i i wẹ̄lẹ̄nga wọ̄ hũ.*

22 *Ke̱ ti gbi ti ngi họ̄unga a ngi ma, ke̱ ti wū hũ i wūnga njīa yẹ̄kpẹísia va, ti gbīani ngi lā hũ; ke̱ ti ndẹ̄nga, te̱: Josufu ngi lọ̄i lo a ji?*

23 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: A tō̱nya wa sālẹ́i ji hẹ̄i lo nya ma, hālẹ̄moi, bi vūlui bāwọ̄; hāni gbi lo mu mē̱nini i wẹ̄ni Kapernaumi hũ, pẹ̄ bẹ̄ bi lo̱loi hũ.*

24 *Ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱: A tō̱nya nge̱ wu ma, nge̱, profiti gbi ī gūlu ngi nda lo̱loi hũ.*

25 *A tō̱nya nge̱ wu ma, kpāwo gbọ̄tọ̄a tiye̱ lo*

Israeli hũ, Eliasi gbẹ̄lẹ̄mẹ́i, kina ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ iye̱
gbọ̄wuni fọ̄ sāwa ke̱ ngālu woita, kina ndō̱le̱ wāi iye̱
na ndō̱loi gbi.
26 *Ke̱ tiye̱ Eliasi lọ̄ni yẹ̄la be̱ yẹ̄, ngíye̱ ma*
Sarepta, Sidoni lā wāi hũ, nyāha yẹ̄la yẹ̄, kpāwo
a ngiẹ̄.
27 *Ke̱ kpokpou-bẹla gbọ̄tọ̄a lo ti ye̱ Israeli hũ,*
Eliseusi, profiti gbẹ̄lẹ̄mẹ́i, ke̱ yẹ̄la be̱ iye̱ bāwọ̄ni,
ngíye̱ma Naamani, Siria-moi.
28 *Ke̱ násia gbi tiye̱ sinagogísia hũ, kina ti*
hindẹ́i jísia mē̱nini, ke̱ ti lī i lẹ̄wẹ̄nga.
29 *Ke̱ ti hijia, ti ngi lūkpẹ̄, i gbīa tẹ́i hũ, ke̱ ti*
wā a ngiẹ̄ kọ̄mbọ̄i ya, hindẹ́i ti tẹ́i lọ̄ni na, ngi
lūkpẹ̄ va, a ngi wu ma wẹ̄lẹ̄.
30 *Ke̱ ta i lẹ̄wẹ̄ a ti līa we̱, i li.*
31 *Ke̱ i yẹ̄inga Kapernaumi hũ, Galili lā-wāi, i*
ti gāra sabati vọ̄lọ̄ísia ma.
32 *Ke̱ ti wū hũ wua ngi gārẹ́i va; gbāmailẹ̄ ngi*
lā-yiẹ́i kpāyango ye̱ lẹ̄.
33 *Ke̱ kē̱na yẹ̄la lo iye̱ sinagogi hũ, ngāfa nyāmui*
i ngi hũ, i gbāwua ngẹ̄lẹ̄ya, ye̱:
34 *Gbẹ̄ mu ma, gbo lo mu lūa hũ ma wuẹ́ni, bia*
Jisu lo Nazareti-moi? bi wā mu wā va lo? Ngi ko̱
lo gbe̱ nū-lọ̄ abiẹ̄, Ngẹ́wo̱ ngi Holi-moi.
35 *Ke̱ Jisu i gbandẹ̄a ngi ma, ye̱: bi lẹ́i gbọ̄wu,*
bi gbīa ngi hũ; ke̱ kina ngāfa nyāmui i ngi gūlani
ndía, ke̱ i gbīa ngi hũ, ke̱ ī ngi nē̱muni.
36 *Ke̱ ti gbi ti wū hũ i wūnga, ti ndẹ̄ ti nyo̱nyo*

ma, tẹ: gbẹ yīa lo a ji? gbāmailẹ̄ i ndẹ̄nga ngāfa nyāmuísia ma a māha-lā-yīa a kpāya, kẹ ti gbīa.
37 *Kẹ ngi lọwoi i vāya ndōloi hū i hindẹ́i gbi.*
38 *Kẹ i hijia, i gbīa sinagogi hū, i wa Simoni*
wēlẹ́i bu, kẹ Simoni ngi Yẹ̄moi iyẹ māvula wā hū lo, kẹ ti ngi mānẹnẹa ngi va.
39 *Kẹ i lọ̄a ngi mahū, i gbāndẹ̄ māvulẹ́i ma, kẹ*
i gbẹ̄nga ngi ma; kẹ i hijia kẹ-yakpẹ̄ i ti ma kpẹ̄-gbīa.
40 *Kẹ kina fọ̄lọ̄i iyẹ gūlama, násia gbi tiyẹ higbẹ*
gẹgẹ hū, ti wa a tiẹ̄ ngi yẹ̄, kẹ i lọ̄kọ̄ wēlẹ̄nga ti gbi ma, i ti bāwọ̄.
41 *Kẹ ngāfa nyāmua bẹ ti gbīai lo ti gbọ̄tọ̄ma hū,*
ta gbawu, tẹ: Kristi lo abiẹ̄, Ngẹ́wọ ngi lọ̄i; kẹ i gbandẹ̄a ti ma, yẹ, tā yīa; gbāmailẹ̄ ti kọi lo, tẹ: Kristi lo a ngiẹ̄.
42 *Kẹ kina ngẹ̄lẹ̄ i wọ̄ni, kẹ i gbīa, i li ngọ̄lẹ́i hū,*
kẹ fāhẹ́i ngi lọ̄nga, ti wā ngi yẹ̄, ti ngi hūhọ̄u, tẹ, a gbīa ti ma.
43 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: ngi lọ̄ni ngi njīa*
yẹ̄kpẹ́i lẹ̄, Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i va tā wẹ̄kẹísia bẹ ma; gbāmailẹ̄ nya lọ̄nga na va lo.
44 *Kẹ i njīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄nga Galili ti sinagogísia hū.*

NGŪ V.

Kina i wẹ̄ni nūngẹísia ti gbondani ngi ma Ngẹ́wọ ngi yiẹ́i mẹ̄ni va, kẹ i lọ̄a Genesareti wọ̄pẹ́i ma.

2 *I ndẹndẹ fẹlẹa lo ti lọni pọpẹi ma, kẹ nyẹ-gbẹ-*
bẹla tiyẹ gbīa ti hũ, ta ti bọmẹísia wua.
3 *Kẹ i wīlia ndẹndẹísia yẹlagẹ hũ, Simoni ngi*
ndẹi, i ndẹ ngi ma, yẹ: i gbīa kūlọ ngīyẹi ma, kẹ i
hẹnga, i nūnga gāra ndẹndẹi hũ.
4 *Kẹ kina iyẹ wẹlani a yīala, kẹ i ndẹnga Simoni*
ma, yẹ: gbīa isūsui hũ, wu wu bọmẹísia gūla i
kpọtọ va.
5 *Kẹ Simoni i pọtẹa, i ndẹ ngi ma, yẹ: Ndẹmoi,*
mu mọnẹa a kpindi ji pī, mū hāni gbi họuni, kẹ bi
lā-yiẹi va lo, nga mbọmẹi gūla lo.
6 *Kina ti ji wẹni, kẹ ti sọndọa nyẹ gbọtọa ma, kẹ*
ti bọmẹi i tātọa a bẹlala.
7 *Kẹ ti lọkọ ya mẹmẹ ti mbānga yẹ, ti yẹ ndẹndẹ*
wẹkẹi hũ, ti wa ti gbo ti ma; kẹ ti wā ti ndẹndẹ
vẹngo lavẹ, kẹ ti tātọa a wūla.
8 *Kẹ kina Simoni Pita i toni, kẹ i gūla Jisu*
gọwoi bu, yẹ: gbīa nya wọma, gbāmailẹ nū nyāmu
lo angẹ, O Ndẹmoi!
9 *Gbāmailẹ ngi wū hũ wūi lo, kẹ násia gbi tiyẹ*
ngi wọma nyẹ gbọtọísia va tiyẹ họuni.
10 *Ṅī lo bẹ Jakobi iyẹ na, kẹ Johani Zebedi ngi*
lẹnga, Simoni ngi mbānga. Kẹ Jisu i ndẹnga
Simoni ma: Ba lūwa, kia i tātọni fọlọi ji ma, ba
nūnga lo họu.
11 *Kẹ kina ti wāni a ti lẹndẹísia ngīyẹ ma, kẹ ti*
gbẹlẹa kpẹlẹma ti lọ ngi wọma.
12 *Kina i wẹni iyẹ tā-wā yẹla hũ, kẹ kpẹlẹ,*

*tā-moi yẹ̄la kpokpou lẹkẹ ngi ma, kina i Jisu loni,
ke̲ i gūla ngi go̲wo bu, i ngi mānene̲, ye̲: Ndẹ́moi,
ina bi lūmango lẹ̄, ba pẹ̄ lo ngi bāwọ̄.*

13 *Ke̲ i ngi lọ̄kọ̄i lāmbọnga, ke̲ i jā a ngiẹ̄, ye̲:
Ngi lūma, bi bāwọ̄; ke̲ ke̲-yakpẹ̄ kpokpoui i gbīa
ngi ma.*

14 *Ke̲ i ngi lāhinga, ye̲: bā ndẹ̄ nū gbi ma, li, bi
bi vūlui ge̲ a almami, bi li a na bi bāwọ̄lẹ́i va, kia
wo̲ Musa ndẹ́i la, a sẹ̄li va ti we̲.*

15 *Ke̲ ńī lẹkẹ ngi ma lo̲woi a gbīa, ke̲ fāha
gbọ̄tọ̄a ti ngāndonga mẹ̄ni va, ko̲ ti bāwọ̄ a ngiẹ̄ ti
higbe̲ísia hū.*

16 *Ke̲ i ngi vūlui gbīa ti līa, i lī ngọ̄lẹ́i hū, i
hẹ̄ na.*

17 *Ke̲ kina i wẹ̄ni fọlọ̄ísia yẹ̄la ma, iye̲ kāra
wẹ̄ma, ke̲ Farisísia, ke̲ sāwa-hūge̲-bẹla ti hẹini, tiye̲
gbīani tẹ́i gbi lo hū ti Galili, ke̲ Judia, ke̲
Jerusalemi; ke̲ Ndẹ́moi gbāyẹ́i iye̲ na lo ti bāwọ̄ va.*

18 *Ke̲ kpẹ̄le̲, ke̲ nūnga ti wā a tā-mo yẹ̄la ikpuko
ma, i nānga higbe̲ hū; ke̲ ti ko̲nga a wāla a ngiẹ̄, ti
ngi lā ngi lābu.*

19 *Ke̲ kina tīye ipẹ̄lẹ̄i gbi jo̲ni ta wa a ngiẹ̄,
fāhẹ́i va, ke̲ ti lẹ́nga pẹ̄lẹ́i wū-mba, ti ngi yẹ̄i
ikpukoi ma i ndiẹ́i Jisu lābu.*

20 *Ke̲ kina i toni ti ngi họunga a tọ̄nya, ke̲ i
ndẹ̄nga ngi ma, ye̲: Tā-moi, ngi mānua bi ma a bi
hinda nyāmuísia.*

21 *Ke̲ ko̲lo-nyḗgi-be̲lẹ́sia, ke̲ Farisīsia ti tātọ̄a a*

*kāra la ti nẹ̄mahũ, tẹ: Yẹ̄ lo a ji, a njīa nyāmu lẹ̄?
Yẹ̄ lo a mānu hinda nyāmu ma, ngiyẹ ma Ngẹ́wọ
yakpẹ̄?*
22 *Kẹ kina Jisu i ti nẹ̄mahũísia gọni, kẹ i pọ̄tẹa,
i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Gbo wu kāra ma nẹ̄mahũ?*
23 *Igbo bẹbẹ̄ngo, ndẹ̄ va, ngi manua bi ma a bi
hinda nyāmuísia, Ọ ndẹ̄ va, bi hijẹ̄, bi jīa?*
24 *Kẹ kọ wu kọ kẹ hindọ̄-lọ̄i kpāya lo ngi yẹ̄ya
ndọ̄loi hũ mānu va hinda nyāmua ma (kẹ i ndẹ̄nga
nānga higbẹ-moi ma) ngẹ bi ma, hijẹ̄, bi bi gbukoi
wūmbu, bi li bi wẹ̄lẹ̄ bu.*
25 *Kẹ i hijẹ̄nga kẹ-yakpẹ̄ ti yāma, i na wūmbu
iyẹ lāni ma, kẹ i ya ngi wẹ̄lẹ̄ bu; a Ngẹ́wọ lātọ̄.*
26 *Kẹ ti gbi ti gāhũ gbīa, kẹ ti Ngẹ́wọ lātọ̄nga;
kẹ ndūa i ti hũ vẹ̄nga, tẹ: Mu kama-hinda lọ̄a a
fọ̄lọ̄i ji.*
27 *Kẹ hindẹ́i jísia wọ̄ma i gbīa, i li; kẹ i nāvọ̄-
yāndo-mo longa, ngi lā a Levi, i hẹ̄ini nāvọ̄-vẹ̄mẹ́i
ma, kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Tọ̄ nya wọ̄ma.*
28 *Kẹ i gbi lọ̄nga, i hijẹ̄, i tọ̄ ngi wọ̄ma.*
29 *Kẹ Levi i mẹ̄hẹ̄ wā gbātẹa ngi wẹ ngi ndā wẹ̄lẹ̄
bu; kẹ fāha gbọ̄tọ̄a lo tiyẹ na a nāvọ̄-yāndo-bẹla, kẹ
pẹ̄kā, násia ti hẹ̄ni ta tiẹ́ni.*
30 *Kẹ ti kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́ísia, kẹ Farisísia ti gbo-
yẹnga ngi wọ̄ma-bẹlẹ́ísia ma, tẹ: Gbẹ va lo wa mẹ̄hẹ̄
mẹ̄, wu kpolẹ̄ wẹ̄ a nāvọ̄-yāndo-bẹla, kẹ hinda
nyāmu-wẹ̄-bẹla?*
31 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Násia hinda*

gbī (ī) ti ma, tī lọni a hālẹ-mo, ngīye ma násia ti higbengo.

32 *Ngī wāni tōnya-bẹla wāle va, ke hinda nyāmu-bẹla ti wọ̄tẹ̄.*

33 *Ke ti ndẹ̄nga ngi ma, te: Gbe va lo, Johani ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia ta sū-họu pepe, ta hē wẹ̄, ke Farisísia ti wọ̄ma-bẹlẹ́isia be, ke bi ndẹ́isia ta mēhē mē ta kpolẹ̄ wẹ̄?*

34 *Ke i ndẹ̄nga ti ma, ye: Wa pẹ̄ lo nyāha-jō-mo ninẹ́i ngi mbānga ti sū-họu kina le nyāha-jō-mo ninẹ́i i ti līa lo?*

35 *Ke ifọ̄lọ̄ísia ta wa lo, kina ta nyāha-jō-mo ninẹ́i gbīa ma ti līa, ke ti sū-họungo ta ye lo ifọ̄lọi násia ma.*

36 *Ke i sālẹ̄ be hẹnga ti ma, ye: Nūmu gbī ē kūla nīna gūtu wẹ̄ ingọva ma; ina na ī lẹ̄, inīnẹ́i a mbẹla lo, ke gūtui na i gbīani ininẹ́i ma ē lūma ngọvẹ́i we.*

37 *Ke nūmu gbī, ē ndō nina wu sāni wọva hũ, ina na ī lẹ̄ ndō ninẹ́i a sānísia wọ lo, ke i vāya, ke sānísia ti nyānia.*

38 *Ke ndō ninẹ́i a wu sāni nīna hũ lo; ke ti vẹ̄ngo ti lāma-gbātea.*

39 *Ke nūmu gbī kina i wẹ̄la lo a ndō wọva gboēla ke-yakpẹ̄ i māni ndō nīna ma; gbāmailẹ̄ i ye: ngọvẹ́i i fīsa.*

NGŪ VI.

Ke̱ kina i wẹ̄ni, sabati ifẹ̄lẹ̄gẹ̄lẹ̄i ma, na i tọ̄ni ihālagẹ́i ma, ke̱ i lẹ̄wẹ̄a mba-gbaẹ́sia hũ, ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti mbẹ́i wọ̄nje̱nga, ta ŋjo̱we̱le̱ ti yẹ̄ya, ta mē̱.

2 *Ke̱ Farisísia ti lẹ́nga ti ndẹ̄nga ti ma, te̱: Gbe̱ va lo wa na wẹ̄lẹ̄ mā-ī-họ̄uni pẹ̄ va sabatísia ma?*

3 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: Wū ji be̱ ge̱i lo, na Davidi iye̱ pẹ̄ni wo̱, kina ndō̱le̱ ngi họ̄uni, ke̱ násia ma ti ngi wọ̄ma?*

4 *Kina i lini Ngẹ́wo̱ wẹ̄lẹ́i bu, i ke̱-gbohũ wūmbu, i ti mē̱, i fẹ̄ násia be̱ we̱ tiye̱ ngi wọ̄ma, mā-ī-họ̄uni mē̱ va, ngiye̱ ma almami va lẹ̄kẹ̄?*

5 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: Hindọ̄-lọ̄i Ndẹ́mo lẹ̄ sabati be̱ va.*

6 *Kina i wẹ̄ni sabati ipẹ̄ka ma, ke̱ i wā sinagogi hũ, i kāra wẹ̄: tā-mo yẹ̄la lo iye̱ na, ngi yẹ̄ja lọ̄kọ̄i bẹ̄ngo.*

7 *Ke̱ ko̱lo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia ke̱ Farisísia ti ngi māne̱a, ina a bāwọ̄ wẹ̄ lo sabati ma, ko̱ ti ngi jāwu họ̄u.*

8 *Ke̱ i ti nẹ̄mahũísia go̱nga, ke̱ i ndẹ̄nga tā-moi ma na ngi lọ̄kọ̄i bẹ̄ngo ye̱ lẹ̄, ye̱: hijẹ̄, bi lọ̄ ndīa.*

9 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga i ndẹ̄ ti ma, ye̱: Nga wu mo̱li lo a hinda yẹ̄la: māhọ̄ungo lẹ̄ hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ va sabati vọ̄lọ̄ísia ma, o̱ hinda nyāmu wẹ̄ va? Ndẹ̄vu bāwọ̄ va, o̱ pā va?*

10 *Ke kina i ti gbi gbẹ̄ni, i ndẹ̄nga tā-moi ma,*
ye: Bi lọ̄kọ̄i lāmbọ̄; ke i pẹ̄a, ke ngi lọ̄kọ̄i i yāma,
i bāwọ̄ kia ipẹ̄kẹ́i na.
11 *Ke ti gbọ̄wa pāra, ke ti wu hitēnga ti nyonyo*
ma, hindẹ́i māhọ̄ungo ti pẹ̄ a Jisu.
12 *Kina i wẹ̄ni ifọ̄lọ̄i násia ma, ke i ya ngíyẹ̄ yẹ̄la*
mahū, hē wẹ̄ va; i yi kpindi pi hēma Ngẹ́wo ma.
13 *Kina ngẹ̄lẹ̄ iyẹ wọ̄ni, i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia wāle*
ngi yẹ̄, i ti maho pū mahū fẹ̄lẹ̄ ti līa, ke i ti wālea
a tọ̄-bẹla.
14 *Simoni, na ta tọ̄lini a Peta, ke Anderu, ngi*
ndẹ̄-hindọ̄i; Jakobi ke Johani; Filipi ke Bartolomi;
15 *Mati ke Tomasi, Jakobi Alfiu ngi hindọ̄-lọ̄i, ke*
Simoni, na ta tọ̄li a Selotes;
16 *Judasi Jakobi ngi ndẹ̄-hindọ̄i, ke Judasi*
Karioti-moi, na bāya-moi ye lẹ̄.
17 *Ke i yẹ̄inga a tiẹ̄, i lọ̄ būlọ̄i ma, ke ngi wọ̄ma-*
bẹlẹ́sia ifāhẹ́i, ke fāha gbọ̄tọ̄a, ta gbīa Judia hū
gbi, ke Jerusalemi, ke Tire, ke Sidoni yẹ̄i gākunga;
násia ti wāni ngi lā-yiẹ́i mēni va, ko i ti bāwọ̄a ti
higbeísia hū.
18 *Ke násia ngāfa nyāmuísia ti ti lī hẹ̄ini, ke i*
ti bāwọ̄a.
19 *Ke fāhẹ́i gbi ti konga ja va a ngiẹ̄; gbāmailẹ̄*
kpāya i gbīani lo ngi hū, ke i ti gbi bāwọ̄a.
20 *Ke i ngi yāmẹísia wūmbunga, i ngi wọ̄ma-*
bẹlẹ́sia gbẹ̄, ye: Wu betēngo lẹ̄, feli-bẹla; gbāmailẹ̄
wu wọ̄ lo a Ngẹ́wo genyẹ́i.

21 *Wu betẹ̄ngo lẹ̄ ndọ̄lẹ wu ma nā; gbāmailẹ̄ wu
gọ̄i a vẹ̄ lo: Wu bẹtẹ̄ngo lẹ̄ wa wọ̄ nā; gbāmailẹ̄ wa
yẹ̄lẹ̄ lo.*
22 *Wu bẹtẹ̄ngo lẹ̄, kina nūnga ta lọ̄lọ̄ ma awuẹ̄,
kina ta wu gbīa ma ti līa, kẹ ti wu lọ̄wo nyāni;
kẹ ti wu bijẹ́i gbīa a hāni nyāmu, Nūmu-hindọ̄-
lọ̄i va.*
23 *A gọ̄hū nẹ̄ ifọ̄lọ̄i násia ma, wu windẹ a kāhū
gbīa; gbāmailẹ̄ ǹī lo wọ ti kẹísia ti pẹ̄ni a
profitísia.*
24 *Kẹ pọ̄wọ̄ lo wu ma, wua wu gbātẹngo;
gbāmailẹ̄ wu wẹ̄la a wu lā-lẹ̄li jọ̄ lo.*
25 *Pọ̄wọ̄ lo wu ma, wua wu gọ̄ vẹ̄ngo, gbāmailẹ̄
ndọ̄lẹ a wu họ̄u lo: pọ̄wọ̄ lo wu ma, wua wa yẹ̄lẹ̄
nā; gbāmailẹ̄ wa hinda mai hẹ̄ wẹ̄lo, wu wọ̄.*
26 *Pọ̄wọ̄ lo wu ma, kina nūnga gbi ta wu yīa
yẹ̄kpẹ̄ lẹ̄ma; gbāmailẹ̄ ǹī lo ti kẹísia ti pẹ̄ni a ndẹ-
profitísia.*
27 *Kẹ ngi ngẹ wu ma, wua wu mẹ̄ni ma: A lọ̄ a
wu gonyọísia; a hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ a násia ti lọ̄longo
a wuẹ̄.*
28 *A násia bẹ̄tẹ̄ ta wu yẹli; wu hẹ̄ násia va, ta
wu họ̄u a nyāmu.*
29 *Nūmui a bi lẹ̄wẹ̄ bi bā ma, ipẹ̄kẹ́i bẹ wọ̄tẹ̄
ngi yẹ̄. Kẹ nūmui a bi lọ̄mẹ́i, imāhūgẹ̄, họ̄u, bā
māwali ngi wẹ i mbuigẹ̄ bẹ họ̄u va.*
30 *Fẹ̄ nūmui na wẹ a fẹli bi ma, kẹ nūmui a bi
jọ̄ hānísia họ̄u, bā njīa lẹ̄ gbọma.*

31 *Ke̱ kia wu lọ̄ni nūnga ti pẹ̄ a wuẹ̄, a pẹ̄ ṅī a tiẹ̄ be̱.*

32 *Ke̱ wu lọ̄nga lo a násia ti lọ̄nga a wuẹ̄, gbe̱ jẹ̄ lo wa sō̱? gbāmailẹ̄ hinda nyāmu-bẹla ti lọ̄ngo a násia ti lọ̄ngo a tiẹ̄.*

33 *Ke̱ wu hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄nga lo a násia ta hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ a wuẹ̄, gbe̱ jẹ̄ lo wa sō̱? gbāmailẹ̄ hinda nyāmu-bẹla be̱, ta pẹ̄ lo.*

34 *Ke̱ wu násia jihũ lo wa họ̄u a tō̱nya wa sō̱ lo gbo̱ma a tiẹ̄, gbe̱ jẹ̄ lo wa sō̱? gbāmailẹ̄ hinda nyāmu-bẹla be̱ ta sihã wẹ̄ lo hinda nyāmu-bẹla ma, tẹ́nga jō̱ va gbo̱ma.*

35 *Ke̱ a lọ̄ wu gonyo̱ísia, wu hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄, wu sihã wẹ̄, wā gīli a hāni wẹ̄ka gbi pọ̄ma; ke̱ wu māwāi i ya wo̱, ke̱ wu wẹ̄nga a na ngi lẹ̄nga ti ngẹ̄lẹ̄ya: gbāmailẹ̄ ngi hinda yẹ̄kpẹ̄ngo násia va ti sābu go̱, ke̱ hinda nyāmu-bẹlẹísia va.*

36 *Fālẹ̄, a mānuma wẹ̄, kia wu Ke̱ manumango.*

37 *Wā sẹ̄li wẹ̄, ke̱ tē̱ wu jẹ̄li; wa nde̱ wẹ̄, ke̱ tē̱ wu le̱; a mānuma wẹ̄, ke̱ ti manua lo wu ma.*

38 *A fẹ̄, ke̱ ti fẹ̄nga wu we̱: hũma yẹ̄kpẹ̄, kpondango hũ, ke̱ sẹjiango, a yẹ̄i ma, ta fẹ̄ lo wu yāka hũ; gbāmailẹ̄ kia sẹ̄ wa hũma la, ṅī be̱ ta hũma wu we̱.*

39 *Ke̱ i sālẹ̄ he̱nga ti ma, ye̱: mbọ̄lẹ̄-mo a pẹ̄lẹ̄ ge̱ lo a mbọ̄lẹ̄-mo? Ti vẹ̄njo ti gula ma ndọ̄wẹ̄i hũ?*

40 *Kāra-wẹ̄-moi ī ngi gāra-moi mahũ, ke̱ na gbi lo kpo̱yonga a wẹ̄ lo be̱ ngi gāra-moi.*

41 *Kẹ i yẹ̄ na ba kẹ̄i lǭ bi ndẹ́i yāma, kẹ bẹ̄
ngūlu gūtu lǭ i bi ndā yāmẹ́i?*
42 *O̱ ba yẹ̄ ndẹ̄ bi ndẹ́i ma, bẹ, nya ndẹ́i, gbẹ ngi
kẹ̄i gbīa i bi yāmẹ́i, kẹ bi vūlui bẹ̄ ngūlu gūtu lǭ i
bi ndā yāmẹ́i? Bia ndā-fẹ̄lẹ̄-moi, ngūlu gūtui gbīa
pẹ̄ṅ bi ndā yāmẹ́i, ta lo na ba tūwo lǭ pānda kẹ̄i
gbīa va bi ndẹ́i yāmẹ́i ma.*
43 *Gbāmailẹ̄ ngūru yẹ̄kpẹ̄ ẹ̄ wua a ngūlu wā
nyāmu, o̱ ngūru nyāmu ẹ̄ wua a ngūlu wā yẹ̄kpẹ̄;*
44 *Gbāmailẹ̄ ta ngūrui gbi go̱ ngi ndā wūlu wẹ́i
ma lo; gbāmailẹ̄ tẹ̄ ndāha wūrui wuẹ́i go̱li ngāli
ya; kẹ tẹ̄ go̱li ngāli wūru ya.*
45 *Nūmu yẹ̄kpẹ́i a gbīa lo a hāni yẹ̄kpẹ̄ so̱-hāni
yẹ̄kpẹ́i ma ngi lī ma; kẹ nūmu nyāmu a gbīa lo a
hāni nyāmu so̱-hāni nyāmui ma ngi lī ma. Gbā-
mailẹ̄ kia ndī lāvẹ̄ngo la, ṅī lo ndẹ́i a ndẹ̄.*
46 *Kẹ gbẹ va lo wa nya wāle a Ndẹ́moi, Ndẹ́moi,
kẹ wẹ̄-hindẹ́isia wẹ̄ nga ndẹ̄?*
47 *Nūmui gbi lo a wa nya yẹ̄, i nya lā-yiẹ́isia
mẹ̄ni, i ti wẹ̄, nga ngi gbīayẹ̄ gẹ lo a wuẹ̄.*
48 *Ngi gbīango lẹ̄ a nūmui i pẹ̄lẹ̄ lǭni, i ndǭwẹ́i
bǭ sūsungo, i hīti ko̱tu ma: kẹ kina njẹ́i wẹ̄ni,
kpẹ̄lui i yẹ̄i pẹ̄lẹ̄ ma, a vǭmbǭ, kẹ ī gūni a sẹjiala;
ji va hitẹ̄ngo yẹlẹ̄ ko̱tui ma.*
49 *Kẹ nūmui na a mẹ̄ni, kẹ ī pẹ̄ni, ngi gbīango
lẹ̄ a nūmu i pẹ̄lẹ̄ lǭni ndǭlo ma, kẹ ī hitẹni;
kẹ kpẹ̄lui i yẹ̄inga a vǭmbǭ ipẹ̄lẹ́i ma, kẹ-yakpẹ̄ kẹ
i gūla, kẹ pẹ̄lẹ́i na itǭmbǭi ngǭlongo yẹlẹ̄.*

NGŪ VII.

Kẹ kina iyẹ wẹ̄lani a ngi lā-yiẹ́tsia gbi lẹ̄la
nūngẹ́tsia wọ̄ hũ, kẹ i ya Kapernaumi hũ.
2 *Kẹ kugba yẹ̄la i hindọ̄ yẹ̄la mahũ ngi bọilọ̄pọ̄i*
na ngi lọ̄nga la gboṅ, i higbẹ hũ yẹkẹ i hā.
3 *Kẹ kina i Jisu hinda mẹ̄ni, kẹ i Jewuísia ti*
nūnga waísia lọ̄nga ngi yẹ̄, a ngi mānẹnẹ, kọ ı̀ wa
i ngi bọilọ̄pọ̄i lāwọ̄.
4 *Kẹ kina tiyẹ wāni Jisū yẹ̄, ti ngi mānẹnẹ kā,*
tẹ: mbẹ̄lẹ̄ lo ngi ma, na a hindẹ́i ji wẹ̄ ngi va.
5 *Gbāmailẹ̄ ngi lọ̄ngo a mu gẹ̄nyẹ́i, i sinagogi*
mu wẹ̄.
6 *Kẹ Jisu i tọ̄nga ti ma: kẹ kina nā ī yẹ pẹ̄lẹ́i*
ma gūha ma, kẹ kugbẹ́i i ngi mbānga lọ̄nga ngi yẹ̄,
yẹ ngi ma: Ndẹ́moi, bā bi vūlui mọnẹ; gbāmailẹ̄
ngî gbẹ̄kpẹ̄ni bi wa nya wẹ̄lẹ́i bu.
7 *Na va yẹlẹ̄ ngī toni nya vūlui gbẹ̄kpẹ̄ngo ngi*
wa bi yẹ̄, kẹ njīa yakpẹ̄ lẹ̄, kẹ nya bọilọ̄pọ̄i i bāwọ̄a.
8 *Gbāmailẹ̄ nya bẹ ngi mahũ layīa bu lo, ko-bẹla*
ti nya bu, ngẹ ji ma, li, kẹ i linga, ngẹ pẹ̄ka ma,
wa, kẹ i wa; ngẹ nya bọilọ̄pọ̄i ma, ji wẹ̄lẹ̄, kẹ
i pẹ̄lẹ̄a.
9 *Kẹ kina Jisu iyẹ hindẹ́i jísia mẹ̄nini, ngi wū*
hũ i wū ngi va, kẹ i wọ̄tẹ̄a nūngẹ́tsia yẹ̄ tiyẹ tọ̄ni
ngi wọ̄ma, yẹ: ngẹ wu ma, ngī tọ̄nyẹ́i nyọko loni lẹ
Israeli bẹ hũ.

10 *Ke̱ kina násia tiye ti lọ̄ni ti yāmani pē̱lẹ́i bu,*
ti mālẹ̄ bo̱ilọ̄pọ̄i iye̱ higbẹ́i hũ, i bāwọ̄a.
11 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, fọ̄lọ̄i na wọ̄ma, ke̱ i ya tā-wa*
yẹ̄la hũ, na ta tọ̄li a Nain; ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia
gbọ̄tọ̄ma, ti tọ̄ ngi wọ̄ma, ke̱ fāha gbọ̄tọ̄a.
12 *Kina nā i lāni tā-wāi ikọ̄i gbẹ̄la, kpẹ̄le̱, ke̱ ti*
gbīa a kẹ̄na yẹ̄la hāngo, ta yẹ̄la kpe̱ ngi njẹ̄ yẹ̄ya, ke̱
kpāwọ̄ a ngiẹ̄, ke̱ nūnga gbọ̄tọ̄a ti ye̱ tā-wāi hũ, ta
tiẹ́ni ye̱lẹ̄.
13 *Ke̱ kina Ndẹ́moi ngi loni i ngi mamāmahũ lo,*
ye̱ ngi ma, bā wo̱ lo.
14 *Ke̱ i wā, i jā a hākẹ́i, ke̱ násia tiye̱ li a ngiẹ̄, ti*
lọ̄nga kpe̱, ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱: Ndākpaui, nge̱ bi ma, hijẹ̄.
15 *Ke̱ na i hāni, i hijẹ̄nga, i hẹ̄i, i tātọ̄ a yīala;*
ke̱ i ngi vẹ̄nga ngi njẹ́i we̱.
16 *Ke̱ ti gbi ti lūwa, ke̱ ti Ngẹ́wo̱ lātọ̄nga, te̱:*
profiti wā i hijẹ̄nga mu līa; Ngẹ́wo̱ i vānga ngi
nūngẹ́isia ma.
17 *Ke̱ ngi ma lo̱woi ji i vāya Judia hũ gbi, ke̱*
itātẹ́i hũ gbi.
18 *Ke̱ Johani ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia ti hindẹ́i jísia gbi*
ge̱nga a ngiẹ̄.
19 *Ke̱ Johani i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia fẹ̄lẹ̄ wāle̱a ngi*
yẹ̄, i ti lọ̄ Jisu, ye̱: Bia lo ba wāma, o̱ mu tūwo gbẹ̄
pẹ̄ka va?
20 *Kina kongẹ́isia tiye̱ wāni, ke̱ ti ndẹ̄nga, te̱:*
Johani, Baptisi-moi lo mu lọ̄ni bi yẹ̄, ye̱: Bia lo ba
wāma, o̱ mu tūwo gbẹ̄ pẹ̄ka va?

21 *Ikpẹlẹ yakpẹ̄ na ma i ti higbẹísia gbọ̄tọ̄ma, kẹ
ti gāhũ gbālẹísia bāwọ̄, kẹ násia ngāfa nyāmua tiyẹ
ti hũ, kẹ násia ti gbọ̄tọ̄ma ti bọ̄lẹ̄ngo yẹlẹ̄, i pẹ̄
ti tūwo lọ̄.*
22 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: A li wu ndẹ̄
Johani ma, hindẹísia wu toni, kẹ násia wu mẹ̄nini:
kia mbọ̄lẹ̄-bẹla, ti tūwo lọnga; nẹ̄mu-bẹla ti jĩa;
kpokpou-bẹla ti bāwọ̄a; ti ngọ̄hu-gbonda-bẹla ti njĩa
mẹ̄nia; pọ̄mẹísia ti vūnga, ti njĩa-yẹ̄kpẹ́i lẹnga fẹ̄li-
bẹla ma.*
23 *Kẹ na bẹtẹ̄ngo lẹ̄ ẹ̄ jāmbo nya va.*
24 *Kẹ kina Johani ngi lọ̄-bẹlẹísia tiyẹ yāmani,
i tātọ̄a a ndẹ̄la nūngẹísia ma Johani va, yẹ: Gbo lo
wu lini ngọ̄lẹ́i hũ to va? kọ̄tọ̄poṅ lẹ̄ fẹ̄fẹ́i a sẹ̄jia?*
25 *Kẹ gbo lo wu lini to va? Tā-mo lẹ̄ kūla bẹbẹ
ngi ma? kpẹ̄lẹ, násia ta ti mayīli a kūla wānda-
wānda, ti hẹini ndī-lẹ́i hũ, ti māha wẹ̄lẹ̄ bu lo.*
26 *Kẹ gbo lo wu lini to va? Profiti lẹ̄? A tọ̄nya
ngẹ wu ma, i lẹwẹ̄ni profiti ma.*
27 *Ji lo nyẹ́gingo ngi va, kpẹ̄lẹ, ngi nya lọ̄-moi
lọngo bi lūgo, nā a bi wẹ̄lẹ́i gbātẹ bi lūgo.*
28 *Ngẹ wu ma násia gbi līa nyāhanga ti ti lẹni,
profiti gbī na a wọ i lẹwẹ̄ Johani, Baptisti-moi ma;
kẹ na ikūloi lẹ̄ Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i hũ, i wọ̄ni i lẹwẹ̄
ngi ma.*
29 *Kẹ nūngẹísia gbi ti ngi wọ̄ mẹ̄nini, kẹ nāvọ̄-
yāndo-bẹlẹísia ti Ngẹ́wọ lọ̄nya yīa lẹnga, gbāmailẹ̄ ti
baptisingo a Johani ngi baptisimi.*

30 *Kẹ̱ Farisísia, kẹ̱ sāwa-hũgẹ̱-bẹlẹísia, ti gbẹlẹ̄a*
Ngẹ́wọ̱ ngi līma hindẹ́i ma ti vūluísia ma;
gbāmailẹ̄ ta ī lẹ̄, a ti baptisi wẹ̄.
31 *Kẹ̱ Ndẹ́moi ndẹ̄nga, yẹ̱: gbo lo na nga*
mbọ̄ndẹ́i ji i nūngẹísia hũma ma? kẹ̱ ti gbīani
a gbo?
32 *Ti gbīango lẹ̄ a ndẹ́nga ti hẹ̄ini fẹ̄lẹ̄gọmẹ́i, ta ti*
nyọnyo wāle̱, te̱: mu kọ̄le̱ ve̱ngo wu we̱, ke̱ wū
gūani; mu hinda mahi hẹ́i wẹ̄nga wu we̱, ke̱
wū wọ̄ni.
33 *Gbāmailẹ̄ Johani, Baptisi-moi, i wāni, ẹ̱ mẹ̱hẹ̱*
mẹ̱, ẹ̱ ndọ̱ gbolẹ̄, kẹ̱ wu ndẹ̄nga, we̱, ngãfa nyāmu lo
ngi yẹ̄ya.
34 *Hindọ̄-lọ̄i i wā, a mẹ̱hẹ̱ mẹ̱, a kpolẹ̄ wẹ̄, kẹ̱ wu*
ndẹ̄nga, we̱, kpẹ̄le̱, mẹ̱li-moi, kẹ̱ ndọ̱-gbolẹ̄-moi, nāvọ̄-
nyāndo-bẹla ti mbāi, kẹ̱ hinda nyāmu-bẹla ti mbāi.
35 *Kẹ̱ nẹ̱mahũ-lẹ̄wẹ̄ gūlungo a ngi lẹ́ngẹísia gbi.*
36 *Kẹ̱ Farisi-mo yẹ̄la i ngi mọ̱lia, yẹ̱: ti mẹ̱hẹ̱ mẹ̱*
ta ta; kẹ̱ i wā Farisi-mo ngi wẹ̱lẹ́i bu, ti hẹ̣i mẹ̱hẹ̱
mẹ̱ va.
37 *Kẹ̱ kpẹ̄le̱, nyāha yẹ̄la i tā-wāi hũ, hinda*
nyāmu-mo lo a ngiẹ̄; kina i kọ̱ni Jisu i hẹ̄nga mẹ̱hẹ̱
mẹ̱ va, Farisi-moi ngi wẹ̱lẹ́i bu, kẹ̱ i wā a alabasta
gańāi ngūlo hũ.
38 *Kẹ̱ i lọ̄nga ngi gọ̱woi gbẹ̄la ngi wọ̄ma a wọ̱ lo,*
kẹ̱ i tātọ̄a a ngi gọ̱woísia wuala a ngāya, i ti yẹ̱la
a ngi wūndẹ́i, i ngi gọ̱woísia ma gọ̄mi, i ti māli
a ngūloi.

39 *Ke̱ kina Farisi-moi na ngi wāle̱ni i toni, ke̱ i
ndẹ̄nga ngi nē̱mahũ, ye̱: Tā-moi ji, kia profiti lo, a
ko̱ lo, gbe̱ nūmu lo a nyāhẹ́i ji na a jā a ngiẹ̄,
gbāmailẹ̄ hinda nyāmu-mo lo a ngiẹ̄.*

40 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, ye̱ ngi ma, Simoni, hinda lo
nya la ndẹ̄ va bi ma. Ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱: kāra-moi,
ndẹ̄ o̱.*

41 *Kpā-wīli-mo yẹ̄la lo iye̱ na, kpā-họ̄u-bẹla fẹ̄lẹ̄a
ti ngi yẹ̄ya; yẹ̄la i kpẹ́i họ̄u nāvọ̄ hondo lō̱lu, ipē̱kẹ́i
nū fẹ̄lẹ̄ gbo̱yongo mahũ pū.*

42 *Ke̱ kina hāni gbī īye̱ ti yẹ̄ya kpẹ́i-gbīa va,
i mānu ti ma gbāma fū; fālẹ̄ ndẹ̄ nya ma, ye̱: Yẹ̄
lo a lọ̄ a ngiẹ̄ i dẹ̄wẹ̄?*

43 *Simoni i pọ̄tẹ̄, ye̱: Nga to̱ na i mānu ngi
ma i dẹ̄wẹ̄: ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: bi sẹ̄lia
a tō̱nya.*

44 *Ke̱ i wọ̄tẹ̄a nyāhẹ́i yẹ̄, i ndẹ̄ Simoni ma, ye̱:
bi nyāhẹ́i ji longa? ngi wā bi wē̱lē̱ bu; bī nya goni
a nja gbi nya go̱woísia va, ke̱ i nya go̱woísia wānga
a ngāya, i ti maye̱la a ngi wūndiẹ́i.*

45 *Bī nya lā-gọ̄mini, ke̱ nyāhẹ́i ji kina gbà ngi
wāni, ī gbē̱ni nya go̱woísia ma gọ̄mi va.*

46 *Bī nya wūi mālini a ngūlo; ke̱ nyāhẹ́i ji
i nya go̱woísia mālia a ngūlo.*

47 *Fālẹ̄, nge̱ bi ma, ngi hinda nyāmuísia ti
gbọ̄tọ̄ngo ngi mānua ti ma, gbāmailẹ̄ i ndọ̄ma jẹ̄mbe̱
wẹ̄i lo: ke̱ na ta mānu ngi ma kūlọ̄, ta lo a ndọ̄ma-
wẹ̄ kūlọ̄.*

48 Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: ngi mānua bi ma a
bi hinda nyāmuísia.
49 Ke̱ násia tiye̱ hẹ̄ini ta mē̱hē̱ mē̱ a ngiẹ̄, ti
tātọ̄a a ndẹ̄la ti nē̱mahũ, te̱: yẹ̄ be̱ lo a ji a mānu
hinda nyāmua ma?
50 Ke̱ i ndẹ̄nga nyāhẹ́i ma, ye̱: Bi lō̱nya hindẹ́i i
bi bāwọ̄a, li ndīlé̱i hũ.

NGŪ VIII.

Ke̱ kina i wẹ̄ni na wọ̄ma, i je̱siani tā-wāi gbi hũ,
ke̱ fūlẹ́i, a he̱he̱ dọ̄li, a njīa yẹ̄kpẹísia lẹ̄ Ngẹ́wo̱
ge̱nyé̱i hũ va, ke̱ pū mahũ fẹ̄lẹ̄ísia tiye̱ ngi wọ̄ma lo.
2 Ke̱ nyāhanga tẹ́nga násia tiye̱ ti bāwọ̄ni ngāfa
nyāmua yẹ̄ya, ke̱ māvulẹísia, Maria ta tọ̄lia
Magdalini, na iye̱ ngāfa nyāmua wo̱fẹ̄la gbīani
ngi hũ.
3 Ke̱ Joana, Kusa ngi nyāhẹ́i, Herodi ngi bo̱ilō̱pọ̄i,
ke̱ Susana, ke̱ ti gbọ̄tọ̄ma násia tiye̱ ngi ma gbẹ̄-gbīa
a ti jō̱-hāni.
4 Ke̱ kina nūnga gbọ̄tọ̄a tiye̱ yāndoni, ti wāni
ngi yẹ̄, ti gbīa tā-wāi gbi hũ, ke̱ i yīanga sālẹ̄
hũ, ye̱:
5 Tū-hāni hī-moi i li ngi lū-hāni hī va; ke̱ kia i
hīni, tẹ́nga gūla pẹ̄lẹ́i ma, ke̱ ti nyīmia ma, ke̱
ṅo̱nísia ti ngẹ̄lẹ̄ ma, ti ngo̱nyọ̄a.
6 Ti tẹ́nga ti gūla ko̱tu ma, ke̱ kina iye̱ vālẹ̄ni, ke̱
i lọ̄gbọ̄a, gbāmailẹ̄ ī ndē̱ndé̱i gbi jo̱ni.

7 *Ti tẹ̄nga ti gūla ngālia hū̃, kẹ ngālīsia ti vālẹa*
la, ti hū̃gbẹ.

8 *Kẹ ti tẹ̄nga ti gūla ndōlo yẹ̄kpẹ̄ ma, ti vālẹ̄, ti*
wua a hẹ̄ma hondo yẹla. Kẹ kina iyẹ hindẹ́i jīsia
lēni, i gbāwu yẹ: nūmu ngọ̄lia ngi ma mẹ̄ni va, gbẹ
i mẹ̄ni.

9 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ngi mọlia, tẹ: sālẹ̄ ji hū̃*
lo a gbẹ?

10 *Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ, wua lo Ngẹ́wọ pẹ̄ni wu*
ndōwu ma hindẹ́i gọ ngi gẹ̄nyẹ́i va: kẹ ipẹ̄kẹ́sia yẹ̄
sālẹ̄ hū̃; kọ ta tūwo gbẹ̄ tẹ̄ to, ta njīa mẹ̄ni, kẹ
tẹ̄ hū̃gọ.

11 *Kẹ sālẹ̄ lo a ji: Tū-hāni lo Ngẹ́wọ ngi*
lā-yiẹ́i lẹ̄.

12 *Násia ti pẹ̄lẹ́i ma, tia lo ta mẹ̄ni, na wọ̄ma, kẹ*
ngāfa nyāmui i wa, i njīa gbīa ti līsia ma, kọ tā
họu a tọ̄nya, ti bāwọ̄.

13 *Násia ti kọtui ma, tia lo ti mẹ̄nia lo, kẹ ti*
njiẹ́i gūrunga a kọ̄hū̃ nẹ̄; kẹ jīsia hāpẹ̄ gbi ī ti bu,
ta họu lẹ a tọ̄nya, kẹ hū̃gọ gbẹ̄ i hitia lo, kẹ ti gūla.

14 *Kẹ na i gūlani ngālia hū̃, tia lo, kina ti*
mẹ̄nia lo, kẹ ti ya, kẹ ndōloi māgbẹ́sia, kẹ ikpātẹ́sia,
kẹ ndī-lẹ-līsia ti njiẹ́i hū̃gbẹnga, kẹ tẹ̄ la wua
ti gbọwu.

15 *Kẹ na ndōlo yẹ̄kpẹ́i ma, tia lo, ti njiẹ́i mẹ̄nia*
lo, ta họu lo a ndī yẹ̄kpẹ̄ kẹ tọ̄nya, ti wua a ngūru
wā a ndī lo.

16 *Nūmui gbī kina i lambọ̄ tọanga ẹ̄ ndōwu hāka*

bu, o̱ ī pū kpūko bu; ke̱ a pū lambọi hẹmẹ́i lo, ko̱ násia ta wa, ti lambọ̄ lo.

17 *Gbāmailẹ̄ hāni gbī na ndo̱wungo, ē̱ ge̱, o̱ i lōwu, na tē̱ ko̱, ē̱ gbīa fọ̄fọ̄ hū.*

18 *Fālẹ̄, a kpẹ̄le̱ a njiẹ́i mē̱nigi wa mē̱ni: gbāmailẹ̄ nūmui gbi lo a sō̱ ta lo ta fẹ̄ ngi we̱; ke̱ nūmui gbi lo ē̱ sō̱, ta lo, ta na gbīa ngi yẹ̄ya, a gūli ye̱ ngi wọ̄ lẹ̄.*

19 *Ke̱ ngi njẹ̄, ke̱ ngi ndẹ̄nga ti wā ngi yẹ̄, ke̱ tī gūni a hiti la ngi ma, fāhẹ́i va.*

20 *Ke̱ nū yẹ̄la i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Bi njẹ́i, ke̱ bi ndẹ̄nga, tia lo lọ̄ni ngītīya, ti lọ̄ni ti bi lo.*

21 *Ke̱ i pọ̄tẹ̄a, ye̱ ti ma, nya njẹ̄, ke̱ nya ndẹ̄nga lo a násia ta Ngẹ́wo̱ lā-yiẹ́i mē̱ni, ti pẹ̄,*

22 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, fọ̄lọ̄ísia yẹ̄la ma, ke̱ i wīlia nde̱nde̱ hū ta ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia: ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: A mu li pọ̄pẹ́i ikākẹ́i na ma. Ke̱ li nde̱-ndẹ́i gbīa.*

23 *Ke̱ kina tiye̱ jīama fe̱fẹ́i ma, ke̱ i yīnga; ke̱ bigẹ́i gūla pọ̄pẹ́i ya, ke̱ njẹ́i nde̱nde̱ la vẹ̄a, kpundẹ̄ ye̱ i gūla ti ma.*

24 *Ke̱ ti wā ngi yẹ̄, ti ngi wū, te̱: Ndẹ́moi, Ndẹ́moi, mu hā. Ke̱ i hijẹ̄a, i gbandẹ̄ fe̱fẹ̄i la, ke̱ njẹ́i a dūmbẹ̄, ke̱ ti gbẹ̄nga ke̱ hū lē̱lia.*

25 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: A wu lō̱nyẹ́i? ke̱ ti lūwa, ti wu hū i wū te̱ ti nyo̱nyo ma: gbe̱ nūmu lo a tā-moi ji? gbāmailẹ̄ i yīa fe̱fẹ́i ma ke̱ njẹ́i, ke̱ ti ngi wọ̄ mē̱nia.*

26 *Ke̱ ti hitia Gadarenísia ti ge̱nyéi hũ na i*
Galili lẹnga.
27 *Ke̱ kina i lini ngīyẹ́i ma, tā-mo yẹla i ngi*
mālẹ, a hijẹ tā-wāi hũ, ngāfa nyāmua ti ngi hũ, hũ
le̱mbingo; e̱ kūla gbi yīli, e̱ hẹi pe̱le̱ bu, ke̱
kāmbẹísia hũ.
28 *Ke̱ kina i Jisu loni, ke̱ i gbāwūa; i gūla ngi*
go̱woi bu, ke̱ i ndẹnga ngẹlẹya, ye̱: gbo lo mu lūahũ,
ma biẹ, Jisu bia, Ngẹ́wo̱-lọi ngẹlẹya pó? Ngi bi
māne̱ne̱a, bā nya yamo̱ne̱.
29 *Gbāmailẹ i yīai lo ngāfa nyāmu ma, gbīa va*
tā-moi hũ. Gbāmailẹ hũ gbọtọma a ngi họu, ke̱ ti
ngi yīlia a jo̱wo̱, ti ngi kpàkpà kpẹwo̱ ya; ke̱ i
jo̱wo̱i dẹwẹa, ke̱ ngāfa nyāmui i ngi gbe̱nga, i li
ngọlẹ́i hũ.
30 *Ke̱ Jisu i ngi mo̱lia, ye̱: bi bijéi? ke̱ i*
ndẹnga, ye̱: Lẹgioni, gbāmailẹ ngāfa nyāmu gbọtọa,
tiye̱ wae̱ lo ngi hũ.
31 *Ke̱ ti ngi māne̱ne̱a, te̱, ā pẹ ti li jihanima.*
32 *Ke̱ ndọnde̱ vāha lo tiye̱ me̱li ngīyẹ́i mahũ,*
ke̱ ti ngi māne̱ne̱a te̱, i lūma ti wa ti hũ, ke̱ i
luma.
33 *Ke̱ ngafa nyāmuīsia ti gbīa ta-moi hũ, ke̱ ti*
wā ndọnde̱ísia hũ, ke̱ ndọnde̱ vāhẹ́i ti lẹwẹa a
pīmẹ ngíyẹ ya, ti wīli pọpẹ́i isūsumẹ́i, ke̱ i ti bọala
bẹnga.
34 *Ke̱ kina násia tiye̱ ti mākẹ, ti toni, ke̱ ti wẹla,*
ti li, ti ndẹ tā-wāi hũ, ke tatẹísia hũ.

35 *Kẹ ti ya hindẹi hugbẹ va iyẹ wẹni na: kẹ ti wā Jisu yẹ, ti tā-moi mālẹ, i ngāfa nyāmuisia gbīani ngi hū, i hẹini Jisu gọ ma, ngi māyīlingo, ngi nẹmahū lẹwẹngo. Kẹ ti lūwa.*

36 *Kẹ nāsia ti toni, ti ndẹ ti ma, kia na ngāfa nyāmuisia tiyẹ ngi hū, ti ngi bāwọni.*

37 *Kẹ fāhẹi gbi nāsia ti Gadarenisia ti lọloi gbẹla, ti ngi mānẹnẹa, tẹ, i gbīa ti līa; gbāmailẹ ti lūwai lo gboṅ. Kẹ i wīlia ndẹndẹi hū, i yāma gbọma.*

38 *Kẹ tā-moi na i ngāfa nyāmuisia gbīani ngi hū, i ngi mānẹnẹa i hẹi ta ta. Kẹ Jisu i ngi yāma, yẹ:*

39 *Yāma bi wẹlẹi bu, bi hinda wāwaisia gẹ Ngẹwọ i pẹni bi va. Kẹ i ya, i fāya tā-wai hū gbi hinda wāwaisia Jisu iyẹ pẹni ngi va.*

40 *Kẹ kina i wẹni kẹ Jisu i yāma, nūngẹisia ti ngi gūru a kọhū nẹ; gbāmailẹ ti gbi tiyẹ hẹi lo ta ngi māwulọ.*

41 *Kẹ kpẹlẹ, tā-mo yẹla ngi la Jairusi i wā, kẹ ta lo iyẹ sinagogi mahū-gbẹ, kẹ i gūla Jisu gọwo bu, i ngi mānẹnẹ wa va ngi wẹlẹ bu.*

42 *Gbāmailẹ nyāha-lọ yẹlakpẹ lo, iyẹ ngi yẹya, ngi vọi pū mahū fẹlẹ, i lāni yẹkẹ i hā: kẹ kia iyẹ lima nūnga ti gbonda ngi ma.*

43 *Kẹ nyāha yẹla ngāma higbẹ ngi ma fọ pū mahū fẹlẹ, i ngi jọ-hani gbi vẹnga halẹ-bẹla wẹ, kẹ ti yẹla bẹ ti ngi bāwọni.*

44 *Ke̱ i wā ngi wọ̄ma, i jā a ngi gūlẹ́i ingọ̄liyẹ́i,*
ke̱ ke̱-yakpẹ̄ ngi ṅāma higbé̱i i bẹ̄nga.
45 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga, ye̱: Yẹ̄ lo i jāni angẹ̄?*
Kina ti gbi ti māwalini, Pita, ke̱ násia tiye̱ ngi
wọ̄ma, ti ndẹ̄nga, te̱: Ndẹ́moi, fāhẹ́i a bi hũgbe̱, ta bi
gbonda, ke̱ be̱, yẹ̄ lo, a jāni angẹ̄?
46 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga, ye̱: Nūmu i jānga*
angẹ̄; gbāmailẹ̄ ngi ko̱a kpāya mbāwọ̄ va i gbīa
nya hũ.
47 *Kina nyāhẹ́i i toni, ke̱ ī lo̱wuni, ke̱ i wā ngi*
ma a gbe̱li, ke̱ i gūla ngi go̱wo bu, ke̱ i gbi hũge̱
nūngẹísia gbi yāma, gbẹ̄ va lo i jani a ngiẹ̄, ke̱ kia
i bāwọ̄ni ke̱-yakpẹ̄.
48 *Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: nyāha-lọ̄, họ̄u bi*
līma, bi tō̱nyẹ́i i pẹ̄nga bi bāwọ̄. Li ndīlē̱li hũ.
49 *Kia le̱ iye̱ yīama, ke̱ yẹ̄la hijẹ̄nga sinagogi*
mahũ-gbẹ̄-mọi yẹ̄ pē̱lē̱ bu, ye̱ ngi ma, bi nyāha-lọ̄i i
hā, bā Ndẹ́moi mo̱ne̱.
50 *Ke̱ kina Jisu iye̱ mē̱nini, ke̱ i pọ̄tẹ̄a, ye̱ ngi*
ma, bā lūwa, họ̄u lẹ̄kẹ̄ a tō̱nya, ke̱ i bāwọ̄a.
51 *Ke̱ kina iye̱ wāni pē̱lē̱ bu, ī lūmani nūmu gbi*
i wa, ngīye̱ ma Pita, ke̱ Jakobi, ke̱ Johani, ke̱
nyāha-lọ̄i ngi kē̱ ke̱ ngi njẹ̄.
52 *Ke̱ ti gbi ti wō̱ngo ti ngi wọ̄wọ̄, ke̱ i ndẹ̄nga,*
ye̱: wā wō̱, ī hāni, ke̱ i yīa lo.
53 *Ke̱ ti ngi ye̱le̱a, ti ko̱ngo, ke̱ i hā.*
54 *Ke̱ i ti gbi gbīa pē̱lē̱ bu, i ngi lọ̄kọ̄i họ̄u, i ngi*
wāle̱, ye̱: nyāha-lọ̄i, hijẹ̄!

55 *Kẹ ngi yāfẹ̄i i yāma, kẹ hijẹ̄a kẹ-yakpẹ̄; kẹ i*
ndẹ̄nga ti ma, ti ngi go a mẹ̄hẹ̄.
56 *Kẹ ngi lẹ̄-bẹlẹ̄ïsia ti wū hū̃ i wūnga, kẹ i ti*
lāhia yẹ: tā ndẹ̄ nū gbi ma na iyẹ wẹ̄ni.

NGŪ IX.

Kẹ i ngi wọ̄ma-bẹlẹ́ïsia pū mahū fẹ̄lẹ́sia wālẹa, i ti
go a kpāya, kẹ māha-lā-yīa ngāfa nyāmuíisia gbi
mahū, kẹ higbẹ́ïsia bāwọ̄ va.
2 *Kẹ i ti lọ̄a ti hẹ̄hẹ̄ lọ̄li Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i va, kẹ*
násia bāwọ̄ va ta higbẹ hū̃.
3 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Wā hāni gbi wūmbu*
pẹ̄lẹ̄i hū̃ va, ọ tikpọ̄a, ọ kpāva, ọ mẹ̄hāni, ọ nāvọ̄, ọ
kūmba fẹ̄fẹ̄lẹ̄.
4 *Kẹ pẹ̄lẹ́i gbi lo wa wā mbu, a hẹ̄i na, wu gbīa na.*
5 *Kẹ násia gbi lo tẹ̄ wu gūru, kina wu gbīa lo*
itẹ́i na hū̃, a ipọ̄roi vūlui bẹ gbukpulẹ̄ wu gọwoïsia
ya, a sẹ̄li la ti ma.
6 *Kẹ ti gbīa, ti lẹ̄wẹ̄ tẹ́ïsia gbi hū̃, ta njīa yẹ̄kpẹ̄i*
lẹ̄, ta mbāwọ̄ wẹ̄ hindẹ́i gbi lo.
7 *Kẹ samẹ̄i Herodi i hindẹ́ïsia gbi mẹ̄nia i pẹ̄ni,*
kẹ ngi nẹ̄mahū̃ wūnga; gbāmailẹ̄ ti tẹ́nga ti ndẹ̄ni
lo, tẹ, Johani i hijẹ̄a ndọ̄wu hū̃.
8 *Kẹ ti tẹ́nga, tẹ, Eliasi gẹnga, ti tẹ́nga, tẹ,*
profiti ingọ̄vẹ́i yẹ̄la mīa, i gbīa ndọ̄wu hū̃ gbọma.
9 *Kẹ Herodi i ndẹ̄nga, yẹ: Johani lo ngi ngū*
tẹ́ni, kẹ yẹ̄ lo a ji? nga hindẹ́i nyọko mẹ̄ni ngi va?
Kẹ i mānia ngi lo va.

10 *Kẹ tọ-bẹlẹísia kina tiyẹ yāmani, ti hindẹ́i gbi
lẹ̄ ngi ma, na ti pẹ̄ni; kẹ i ti wūmbua, i lī a tiẹ̄
kākà ma ndọwu hũ, ngọ̄la yẹla· hũ, itā-wāi ma na
ta tọ̄lia Betsaida.*
11 *Kẹ kina nūngẹísia ti kọni, kẹ ti tọ̄nga ngi ma,
kẹ i ti gārā, i Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i hũ yīa lẹ̄ ti ma,
i násia bāwọ̄ māni i yẹ ti ma.*
12 *Kẹ kina kpoko iyẹ wẹ̄ma, pū mahũ fẹ̄lẹ-
ísia ti wā ngi yẹ̄, tẹ ngi ma: ndẹ̄ fāhẹ́i ma ti
yāma, ti li tẹísia hũ, kẹ fūla lātẹísia hũ, ti yī, ti
mẹ̄hāni lọ̄ ti vūluīsia va, gbāmailẹ̄ mu bẹi ngọ̄la
hũ lo.*
13 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: A fẹ̄ ti wẹ ti mẹ̄. Kẹ
ti ndẹ̄nga, tẹ, na mu yẹ̄ya ī lẹwẹ̄i kpohũ lọ̄lu ma, kẹ
nyẹ fẹ̄lẹ̄; ngíyẹ ma ma li mu mẹ̄hẹ̄ yẹ̄ya nūngẹ̄i
jísia ti gbi va.*
14 *Gbāmailẹ̄ tiyẹ kẹ̄mẹ̄ lọ̄lu, kẹ i ndẹ̄nga ngi
wọ̄ma-bẹlẹísia ma, yẹ: A pẹ̄ ti hẹ̄i mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ va a nū
fẹ̄lẹ̄ gbọyongo mahũ pū pū.*
15 *Kẹ ti pẹ̄a ǹī, ti pẹ̄ ti gbi ti hẹ̄i mẹ̄hẹ́i mẹ̄ va.*
16 *Kẹ i kpohũ lọ̄lu wūmbua, kẹ nyẹ fẹ̄lẹ́i, kẹ i
ngẹ̄lẹ̄ ma gbẹ̄nga, i sẹ-gbīa ti va, i ngalẹ̄, i fẹ̄
tọ-pọ̄ma-bẹlẹí wẹ, pū va fāhẹ́i lābu.*
17 *Kẹ ti mẹ̄nga, ti gbi i gū atiẹ̄, kẹ ti ikpāhamẹ́i
wūmbua na lọ̄ni, bala pū mahũ fẹ̄lẹ̄.*
18 *Kẹ kina iyẹ wẹ̄ni, kia ta yakpẹ̄ iyẹ hẹ̄ma, ngi
wọ̄ma-bẹlẹísia tiyẹ na lo a ngiẹ̄, kẹ i ti mọlia, yẹ:
Nūngeísia tẹ yẹ̄ lo angẹ̄?*

19 *Ke̱ ti pọ̄tẹa, te̱: Johani, Baptisi-moi, ke̱ ti
tẹ́nga, te̱, Eliasi; ti tẹ́nga, te̱, profiti ngọ̄voísia yẹla
mīa, i gbīa ndō̱wu gbo̱ma.*
20 *I ndẹ̄nga ti ma, ye̱: ke̱ wua, we̱, yẹ̄ lo angẹ̄?
Ke̱ Pita i pọ̄tẹa, ye̱: Ngẹ́wo̱ ngi Kristi.*
21 *Ke̱ i ti lāhinga ke̱-yakpẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: tā
hindẹ́i na lẹ̄ nū gbi ma.*
22 *Ye̱: Nūmu hindọ̄-lọ̄i a mo̱ne̱ lo hinda gbọ̄tọ̄ma,
nūnga wāwāísia ti gbẹ̄lẹ̄ ngi ma, ke̱ līmami waísia,
ke̱ ko̱lo-ngẹ́gi-bẹlẹ́sia, ke̱ ti ngi wā, ke̱ i hijẹ̄ fọ̄lọ̄i
isāwagẹ́i ma.*
23 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti gbi ma, ye̱: nūmui gbi lo a tọ̄
nya wọ̄ma, gbẹ i māwali ngi vūlui ma, i ngi mo̱nẹ́i
wūmbu ku gbi ma, i tọ̄ nya wọ̄ma.*
24 *Gbāmailẹ̄ nūmui na a ye̱ ngi lē̱vui bāwọ̄, a
ndō̱lo hū̃, ke̱ nūmui na gbi lo, a ngi lē̱vui lō̱hū̃ nya
va, inūmui na a mbāwọ̄ lo.*
25 *Gbāmailẹ̄ gbe̱ lo sẹ̄ nūmu a sō̱, ke̱ be̱ i hāni
yẹ̄kpẹ́i gbi lo ndō̱loi hū̃ ngi yẹ̄ya, i ngi vūlui lō̱hū̃,
o̱ i wīli mo̱nẹ́i hū̃?*
26 *Gbāmailẹ̄ nūmu gbi lo, a wūfẹ̄ nya ma, ke̱
nya lā-yiẹ́sia ma, ta lo nūmu hindọ̄-lọ̄i a wūfẹ̄
ma ngi ma, kina a wāma ngi ndā bē̱lē̱ họ̄ui
hū̃, ke̱ ngi Ke̱ ndẹ́i, ke̱ Ngẹ́wo̱ lọ̄-bela yẹ̄kpẹ́sia
ti ndẹ́i.*
27 *Ke̱ nge̱ wu ma a tō̱nya, ti tẹ́nga lo bẹ́i ti lọ̄ni,
tē̱ hā go̱, ngīye̱ ma ta Ngẹ́wo̱ gē̱nyẹ́i hū̃ lo.*
28 *Ke̱ kina i wẹ̄ni fọ̄lọ̄ wāyakpā njiẹ́i jísia wọ̄ma,*

ke̱ i Pita wūmbua, ke̱ Johani, ke̱ Jakobi, i li ngíyẹ̄
yẹ̄la mahũ hē̱ va.
29 *Ke̱ kia iye̱ hē̱ma ngi yāmẹ́i i māluvia, ngi*
gūlẹ́i gọ̄lẹ̄ngo a ye̱ mīamīa.
30 *Ke̱ kpẹ̄le̱ hindọ̄ fẹ̄lẹ̄a ta yepe̱ a ngiẹ̄, Musa ke̱*
Eliasi.
31 *Násia ti ti vūlui ge̱ni a māvọ̄, ti ngi he̱i yīa*
lẹ̄, na a wāma pẹ̄ va Jerusalemi hũ.
32 *Ke̱ Pita, ke̱ násia tiye̱ ngi wọ̄ma ti yāmẹ́i*
mīningo a nji māni, ke̱ kina ti wūni, ti ngi māvọ̄i
lo, ke̱ hīnga fẹ̄lẹ́ísia ti lọ̄ni a ngiẹ̄.
33 *Kina i wẹ̄ni ti yāmani, Pita i ndẹ̄nga Jisu*
ma, ye̱: Ndẹ́moi, nyāndẹ̄ngo mu hẹ̄i bẹ̄, a mu baba
sāwa wẹ̄, yẹ̄la bi va, yẹ̄la Musa va, yẹ̄la Eliasi va;
īye̱ njiẹ́i go̱, a ndẹ̄.
34 *Kina iye̱ njiẹ́i jísia lẹ̄ma, ngẹ̄lẹ̄ i yiē̱nga, i ti*
māwe̱: ke̱ ti lūwa, kina ti wāni ngẹ̄lẹ́i hũ.
35 *Ke̱ ngọ̄ i gbīa ngẹ̄lẹ́i hũ, ye̱: Ji lo nya līma*
lọ̄i lo lẹ̄; a ngi wọ̄ mē̱ni.
36 *Ke̱ kina ngọ̄i i lẹ̄wẹ̄ni, ke̱ ti Jisu yakpẹ̄ longa:*
ke̱ ti lọ̄ndọ̄a, tī ndẹ̄ni nūmu gbi ma ifọ̄lọ̄i násia ma
hindẹ́i násia ti toni.
37 *Kina i wẹ̄ni fọ̄lọ̄i ipẹ̄kẹ́i na ma, kina tiye̱*
yẹ̄ini ngíyẹ̄ mahũ, fāha gbọ̄tọ̄ ti ngi mālẹ̄.
38 *Ke̱ kpẹ̄le̱, tā-mo yẹ̄la ifāhẹ́i līa i gbāwua, ye̱:*
kāra-moi, ngi bi māne̱ne̱a, nya lọ̄i gbẹ̄ le̱, ta yakpẹ̄
lo i nya yẹ̄ya.
39 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ngāfa a ngi họ̄u, ke̱ i gbāwua se̱ngẹ̄,*

a ngi gbe̱li ndāya vūlẹ̄ a gbīa ngi lā, ke̱ i ngi
mābọ̄a, ke̱ ē̱ gbẹ̄ ngi ma tara.
40 *Ke̱ ngi bi wọ̄ma-bẹlẹ́ísia mānẹne̱ lo, gbīa va ngi*
hū̃, ke̱ tī gūni.
41 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, ye̱: O̱ tō̱nya ve̱li bọ̄nda, ke̱*
ngọ̄hū̃ gbonda, ku lō̱le̱ ma wuẹ́ni, ma hẹ̄i, nga họ̄u
nya lima wu va? Wa a bi lọ̄i bẹ́i.
42 *Ke̱ kina iye̱ wāma, ke̱ ngāfa nyāmui, i ngi*
gūla, a ngi gbẹ̄li; ke̱ Jisu i gbondẹ̄a ngāfa
nyāmui ma, i ndọ̄i bāwọ̄, ke̱ i ngi yāma ngi ke̱ ma.
43 *Ke̱ ti gbi ti wūhū̃ wūnga Ngẹ́wo̱ kpāya wāi*
ma, ke̱ kina ti gbi ti wū hū̃ i wūni hindẹ́sia gbi va
Jisu iye̱ pẹ̄ni, ke̱ i ndẹ̄nga ngi wọ̄ma-bẹlẹ́ísia
ma, ye̱:
44 *A njiẹ́i jísia wu wu wọ̄hū̃, gbāmailẹ̄ hindọ̄-lọ̄i,*
ta ngi wā lo nūnga yẹ̄ya.
45 *Ke̱ tī njiẹ́i ji hū̃go̱ni, ke̱ ndō̱wungo ye̱ lẹ̄ ti*
ma, ke̱ tī toni, ke̱ ti lūwa a ngi mō̱li la a njiẹ́i na.
46 *Ke̱ ti māwāi họ̄ua ti nyo̱nyo ma, nūmui a*
wẹ̄ma a imbāwāi.
47 *Ke̱ Jisu ti nẹ̄mahū̃ longa, ke̱ i ndọ̄pọ̄ wūlọ̄*
wūmbua, i hẹ̄i ngi gbẹ̄la:
48 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: nūmui na gbi lo a*
ndọ̄pọ̄ wūlọ̄i ji gūru nya bijẹ́i hū̃, i nya lo gūruni,
ke̱ nūmui gbi lo a nya gūru, i na lo gūruni i nya
lọ̄ni; gbāmailẹ̄ na ikūlọ̄i lẹ̄ wu gbi līa, ta sẹ̄ lo
a ye̱ wō̱.
49 *Ke̱ Johani i pọ̄tẹ̄a, ye̱: Ndẹ́moi, mu nū yẹ̄la*

loni lo a nyīna nyāmua gbīa bi bijẹ́i hũ, kẹ mu ngi māvalia, gbāmailẹ̄ ẹ̄ tọ̄ mu wọ̄ma.
50 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Bā ngi mābali, gbāmailẹ̄ nūmui na ī mu gonyọi wọ̄ma, i mu va lo.*
51 *Kina i wẹ̄ni, kia ifọ̄lọ̄ísia tiyẹ hitini ngi lẹ va ngẹ̄lẹ̄ ma, i ngi yāmẹ́i lọ̄ li va Jerusalemi hũ.*
52 *Kẹ i tọ̄-bẹla lọ̄a ngi lūgo; kẹ ti ya, ti wa Samaritísia ti vūla yẹ̄la hũ, ngi lūgo gbātẹ va.*
53 *Kẹ ti ngi gūluni, gbāmailẹ̄ ngi yāmẹ́i i yẹ lọ̄ni li va Jerusalemi hũ.*
54 *Kẹ kina ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia Jakobi kẹ Johani ti ji loni, kẹ ti ndẹ̄nga, tẹ: Ndẹ́moi, Ba lūma lo mu ngombu wālẹ a hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ ma, i ti mo, kia wọ Eliasi iyẹ pẹ̄ni?*
55 *Kẹ i wọ̄tẹ̄, i gbandẹ̄ ti ma, yẹ: wū ngāfẹ́i na gọ i wu hũ.*
56 *Gbāmailẹ̄ hindọ̄-lọ̄i ī wāni nū lẹ̄vu wā va, ngīyẹ ma ti bāwọ̄ va. Kẹ ti ya fūla wẹ̄ka hũ.*
57 *Kina i wẹ̄ni, kia tiyẹ lima pẹ̄lẹ́i hũ, tā-mo yẹ̄la yẹ ngi ma, Ndẹ́moi, nga tọ̄ lo bi wọ̄ma hindẹ́i gbi lo ba li na.*
58 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Nyāṅgbẹ́sia ndọ̄wa lo ti yẹ̄ya, kẹ ṅwọnísia ti ngẹ̄lẹ̄ ma tā lo ti yẹ̄ya, kẹ nūmu hindọ̄-lọ̄i, hinda gbī na a ngi wūi la na.*
59 *Kẹ i ndẹ̄nga ipẹ̄kẹ́i ma, yẹ: tọ̄ nya wọ̄ma: kẹ i ndẹ̄a, yẹ: Ndẹ́moi, gbẹ ngi li pẹ̄ṅ ngi nya kẹ gbowu.*

60 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Gbẹ̄ haísia, ti*
ti haísia gbowu: ke̱ li, bi njīa yẹ̄kpẹ́i lẹ̄ Ngẹ́wo̱ gē̱nyé̱i
hũ va.
61 *Ke̱ ipẹ̄ka be̱ i ndẹ̄nga, ye̱: Ndẹ́moi, nga tọ̄ lo*
bi ma. Ke̱ gbẹ̄ ngi li pē̱ń ngi ve̱li ti ma násia ti
nya wē̱lé̱i bu.
62 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Nūmu gbi lo a*
tọkọ̄ wẹ̄ kāli ma, i ngi wọ̄ma gbẹ̄, ngi māhọ̄ungo ī lẹ̄
Ngẹ́wo̱ gē̱nyé̱i hũ va.

NGŪ X.

Hindẹ́i jísia wọ̄ma, Ndẹ́moi i pẹ̄kā nũ sāwa
gbo̱yongo mahũ pū mahọ̄; i ti lọ̄ a fẹ̄lẹ̄ fẹ̄lẹ̄ ngi lūgo
tā-waísia gbi hũ, ke̱ hindẹ́i ngi vūlui a wāma na.
2 *Fālẹ̄ i ndẹ̄ni ti ma, ye̱: Tū-hāni gbọ̄tọngo lẹ̄*
ngāndo va, ke̱ ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹísia tī gbọ̄tọni; fālẹ̄ a
Ndẹ̄moi tū-hāni va māne̱ne̱ i ngẹ̄ngẹ̄-bẹla lọ̄ ngi
tū-hāni yāndo ma.
3 *A li, kpẹ̄le̱ ngi wu lọnga, kīa mbālanga*
ko̱lia līa.
4 *Wā li a nāvọ̄ wu hāka, o̱ kpāva, o̱ ko̱wa: ke̱*
wā vā nū gbi ma pẹ̄lẹ́i hũ.
5 *Ke̱ pē̱lé̱i gbi lo wa wa mbu, a ndẹ̄ pē̱ń, we̱:*
ndīlē̱li pē̱lé̱i ji bu.
6 *Ke̱ ina ndī-lē̱li-mo lo na, wu līlē̱li a wa lo*
mbu: ina na ī lẹ̄, a yāma lo wu ma.
7 *I pē̱lē̱ yẹ̄lakpẹ̄ bu lo wa ye̱ na, wu mē̱, wu kpolẹ̄*

na ta fẹ̄ wu wẹ; gbāmailẹ̄ ngẹngẹ-moi mahọ̄ungo i ngi pāgẹ́i jọ̄. Wā gbīa pẹ̄lẹ̄ bu pẹ̄lẹ̄ bu.

8 *Kẹ tā-wai gbi lo wa wa hũ, kẹ ti gūru, a na mẹ̄, tā hẹ̄i wu gọ bu.*

9 *Wu higbẹ́isia bāwọ̄ ta yẹ hũ; wu ndẹ̄ ti ma, wẹ: Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i i la wu gbẹ̄la.*

10 *Kẹ tā-wāi gbi lo wa wa hũ, kẹ tī wu gūruni, a gbīa ngitísia ya, wu ndẹ̄, wẹ:*

11 *Pọ̄rọ̄i vūlui i wu lā-wāi hũ, i vẹfẹ̄ni mu ma, mu kpukpulẹ̄nga wu ma; kẹ a ji gọ, Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i i la wu gbẹ̄la.*

12 *Kẹ ngẹ wu ma, a yẹ lo kūna fīsa fọ̄lọ̄i na ma Sidoni va, i lẹ̄wẹ̄ tā-wāi na ma.*

13 *Pọ̄wọ̄ lo bi ma, Korasin, pọ̄wọ̄ lo bi ma Betsaida; gbāmailẹ̄ ina kpāya yẹ̄ngẹ́i násia ti wẹ̄ni bi hũ, ti wẹ̄ni Tire hũ lo, kẹ Sidoni, kẹ ti wọ̄tẹ̄nga wọkpo, ti hẹ̄i hinda maigọla kẹ ndūvu.*

14 *Kẹ a yẹ kūna jīsa Tire va kẹ Sidoni va sẹ̄li gbẹ́i ma, i lẹ̄wẹ̄ wu ma.*

15 *Kẹ bia Kapernaumi bia bi lẹngo ngẹ̄lẹ̄ ma, ba yẹ̄i lo jihanima hũ.*

16 *Nūmui a wu wọ̄ mẹ̄ni, i nya lo wọ̄ mẹ̄nini; kẹ nūmui a gbẹ̄lẹ̄ wu ma, i gbẹ̄lẹ̄ nya lo ma; kẹ nūmui a gbẹ̄lẹ̄ nya ma, i gbẹ̄lẹ̄ na lo ma i nya lọ̄ni.*

17 *Kẹ nū sāwa gbọyongo mahũ puísia ti yāma a kọ̄hũ nẹ, tẹ: Ndẹ́moi, ngāfa nyāmuísia bẹ ti gọwọ̄a mu wẹ, bi bijẹ́i hũ.*

18 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: ngi Satani lọ̄i lo*
i gūla kia ngẹ̄lẹ́i a mīamia.
19 *Kẹ kpẹ̄lẹ, ngi wu gonga a kpāya nyīmi va*
kālia ma, kẹ kẹ̄kẹ̄ ma, kẹ konyọi ngi gbāyẹ́i gbi
mahū, kẹ hinda gbi ẹ̄ wu nẹ̄mu.
20 *Kẹ wā gọ̄hū nẹ ji va wẹ ngāfa nyāmuísia ti*
gọwọ̄ngo wu wẹ, kẹ a gọ̄hū nẹ, gbāmailẹ̄ wu bijẹísia
nyẹ́gingo lẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū.
21 *Kẹ ikpẹ̄lẹ́i na sẹ̄ ma, Jisu i gọ̄hū nẹ ngāfa hū,*
kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: ngi sẹ̄-gbīa bi ma, Ọ nya Kẹ,
Ndẹ́moi, ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū va kẹ ndọ̄loi, gbāmailẹ̄ bi hindẹ́i
jísia lọ̄wua nẹ̄mahū-lẹwẹ̄-bẹla ma, kẹ násia ta hinda
*gọ; kẹ **bi** ti gẹnga a ndọ̄langa: A tọ̄nya, nya Kẹ*
gbāmailẹ̄ ǹí lo họ̄ungo yẹlẹ̄ bi līma.
22 *Nya lo nya Kẹ i hāni gbi vẹ̄nga nya wẹ; kẹ*
nūmu gbi i Ndọ̄i gọ, ngíyẹ Kẹ̄i, kẹ na Kẹ̄i lẹ̄, ngīyẹ
Ndọ̄i, kẹ nūmu Ndọ̄i i lọ̄ni a kẹ lo a ngiẹ̄.
23 *Kẹ i wọ̄tẹ̄a ngi wọ̄ma-bẹlẹísia yẹ̄, i ndẹ̄ ti ma*
tọkẹ̄, yẹ: nyāmẹísia ti bẹtẹ̄ngo lẹ̄, ta hindẹísia lo,
wu toma:
24 *Gbāmailẹ̄ ngẹ wu ma, ngẹ, profitísia ti gbọ̄tọ̄-*
ma, kẹ māhanga, tiyẹ lọ̄i lo, ti hindẹ́i jísia lo wu
toma, kẹ tī toni, kẹ tiyẹ lọ̄i lo hindẹ́i jísia mẹ̄ni, wu
ti mẹ̄nima, kẹ tī mẹ̄nini.
25 *Kẹ kpẹ̄lẹ njia-lẹ̄-mo yẹ̄la i lọ̄nga, i ngi hūgọ,*
yẹ: kāra-moi, nga gbo wẹ̄, nya kūna fo lẹ̄vu jọ̄?
26 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: gbo nyẹ́gingo sāwai*
hū? bi yẹ̄ bi kārama?

27 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, yẹ: Ba lọ̄lo a Ndẹ́moi bi Yẹ́woi a
bi lī gbi, kẹ a bi yāfẹ́i gbi, kẹ a bi gbāyẹ́i gbi, kẹ a
bi nẹ̄mahũ gbi; kẹ bi lọ̄ a bi hẹ̄inyọi kia bi
vūlui na.*

28 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: bi pọ̄tẹ̄a pānda: ji
wẹ̄, ba ndẹ̄vu jọ̄ lo.*

29 *Kẹ ngi lūmango i ngi vūlui wẹ̄ a tọ̄nya-mo, kẹ
i ndẹ̄nga Jisu ma, yẹ: kẹ yẹ̄ lo nya hẹ̄inyọi lẹ̄?*

30 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ: Tā-mo yẹ̄la i hijẹ̄ni
Jerusalemi hũ, a li Jeriko, i gūla hũma-bẹla līa; ti
ngi gūlẹ́i gbīa ngi ma, ti ngi nẹ̄mu, ti lī, ti ngi lọ̄
lāni, i lọ̄ tẹ i hā.*

31 *Kẹ almami yẹ̄la i yẹ̄inga, i gola ngi ma pẹ̄lẹ́i
na hũ: kẹ kina i ngi loni, i lẹ̄wẹ̄ a kāka wẹ̄kẹ́i ma.*

32 *Kẹ Lẹviti yẹ̄la bẹ kina i hitī na, i wā, i ngi
gbẹ̄, i lẹ̄wẹ̄ a kāka wẹ̄kẹ́i ma.*

33 *Kẹ Samaria-mo yẹ̄la, kia i jīani, kẹ i wa
hindẹ́i i yẹ na, kina i ngi loni, kẹ i ngi mamamau
hũ doa.*

34 *I ya ngi yẹ̄, i ngi nẹ̄mumẹ́isia yīlī, i ngūlo
wu na, kẹ ndọ̄, i ngi hẹ̄i ngi jọ̄i mahũ, i wa a ngiẹ̄
pẹ̄lẹ̄ ba, i ngi mahũ-gbẹ̄ na.*

35 *Kẹ fọ̄lọ̄i na wọ̄ma, kina iyẹ lima, i nāvọ̄ fẹ̄lẹ̄a
wūmbu, i fẹ̄ pẹ̄lẹ̄-moi ma, kẹ i ndẹ̄a ngi ma, yẹ:
Ngi mahũ-gbẹ̄; kẹ hāni gbi lo ba mājia tẹ̄wẹ̄ngo ji
ma, ngi wa lo gbọma, nga bi ndẹ́i vẹ̄ lo.*

36 *Nūnga sāwái jísia līa, igbo ba gīli ngi hẹ̄inyọi
yẹlẹ̄ na va i gūlani hũma-bẹla līa?*

37 *Ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱: nā i mānui ngi ma. Ke̱*
Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Li bi nyo̱ko wẹ̄.
38 *Kina iye̱ wẹ̄ni kia tiye̱ lima, ke̱ i wa fūla*
yẹ̄la hũ, ke̱ nyāha yẹ̄la, ngi bijé̱i a Marta, i ngi
gūlua ngi wē̱lē̱ bu.
39 *Ke̱ ndẹ̄-nyāha-lọ̄ lo iye̱ ngi yẹ̄ya, ngi bijé̱i a*
Maria, ta be̱ iye̱ hẹ̄ini Jisu ngi gọ̄ ma, i ngi
lā-yiẹ́i mē̱ni.
40 *Ke̱ Marta ngi nē̱mahũ bāngo ye̱ lẹ̄ a kpẹ̄-gbọ̄tọ̄-*
gbīala, ke̱ i wā ngi yẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi,
bi gbẹ̄ gbi hũ nya ndẹ̄-nyāha-lọ̄i, i nya lọ̄nga nya
yakpẹ̄ nga kpẹ̄-gbīa?. Fālẹ̄, ndẹ̄ ngi ma, i gbo
nya ma.
41 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Marta,*
Marta, bi lī a he̱le̱, ke̱ bā bi vūlui mo̱ne̱ hinda
gbọ̄tọ̄a va:
42 *Ke̱ hāni yẹ̄la māhọ̄ungo; ke̱ Maria ikpẹ̄kẹ́i*
mahọ̄a, na tē̱ gbīa ngi yẹ̄ya.

NGŪ XI.

Ke̱ kina i wẹ̄ni, kina iye̱ hē̱ma hinda yẹ̄la, kina i
gbe̱ni, ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia yẹ̄la i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱:
Ndẹ́moi, mu gāra mu hē̱, kia Johani be̱ i ngi
wọ̄ma-bẹlẹ́isia gāni la.
2 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: kina wu hē̱nga lo, we̱:*
Mu Ké̱i na ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, gbẹ̄ mbē̱lē̱ iye̱ bi bijé̱i ma, gbẹ̄
bi gē̱nyé̱i i wa. Gbẹ̄ bi līma hindẹ́i i wẹ̄lẹ̄ ndō̱loi
hũ, kia a wẹ̄la ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.

3 *Mu go fọ̄lọ̄ gbi ma a mu ku gbi ma mē̱hē̱.*
4 *Ke̱ mānu mu ma a mu hinda nyāmuísia;*
gbāmailẹ̄ mu vūlui be̱, ma mānu lo nūmui gbi ma
mu-gbā ngi ma: ke̱ bā wa a muẹ̄ hūgo̱ hū, ke̱ mu
gbīa hinda nyāmu-moi yẹ̄ya.
5 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: Yẹ̄ lo mba a ye̱ ngi*
yẹ̄ya, i li ngi yẹ̄ a kpindi līa, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱:
nya mbāi, nya jīha a kpohū sāwa;
6 *Gbāmailẹ̄ nya mbāi yẹ̄la i hijẹ̄nga jīa hū, i wā*
nya yẹ̄, ke̱ hāni gbī nya yẹ̄ya hẹ̄i va ngi lābu.
7 *Ke̱ na pē̱lē̱i gọ̄hū a pọ̄tẹ̄ lo, ye̱: Bā nya lī he̱,*
pē̱lē̱i gbowungo lẹ̄ na, ma nya lẹ́nga lo lāni, ngē̱ hijẹ̄
ngi fẹ̄ bi we̱.
8 *Ngi nge̱ wu ma, gbāma lo be̱ ē̱ hijẹ̄ a fẹ̄ ngi we̱,*
gbāmailẹ̄ ngi mba mīa, ke̱ ngi māne̱ne̱ va, a hijẹ̄ lo,
i ngi go a na gbi a gbẹ̄ va.
9 *Ke̱ ngi nge̱ wu ma, A fe̱li, ke̱ ti fẹ̄nga wu we̱;*
a ndō̱lo, a to lo; ke̱ nūmui na a ndā lẹ̄wẹ̄, ta ndā
wọ̄ lo ngi we̱.
10 *Gbāmailẹ̄ nūmu gbi lo a fe̱li, a sō̱ lo, ke̱*
nūmui a ndō̱ lo, a to lo, ke̱ nūmui a ndā lẹ̄wẹ̄, ta
ndā wọ̄ lo ngi we̱.
11 *Ndọ̄ a kpohū ve̱li lo nūmui gbi lo ma na ngi*
ke̱ lẹ̄, a ngi go lo a ko̱tu? o̱ ina i nye̱ ve̱li, a ngi go
lo a kāli nye̱ va?
12 *O̱ ina i te̱-yālu ve̱li, a ngi go lo a kē̱kē̱ma?*
13 *Fālẹ̄, ina wua, wu hinda nyāmungo, wu*
bē̱lingo a hāni yẹ̄kpẹ̄a vẹ̄la wu lẹ́nga we̱, i yẹ̄ na wu

Kẹ́i ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ ē̱ bē̱li a Holi-Yāfẹ́i vẹ̄la násia we̱, ta
fe̱li ngi ma?
14 *Ke̱ iye̱ ngāfa nyāmu lo gbīama, ke̱ ngi*
mūmungo ye̱ lẹ̄. Ke̱ kina i wẹ̄ni, kina i ngāfa
nyāmui gbīani ngi hũ, ke̱ ndāmūmui i yīa, ke̱
nūngẹ́ísia ti wū hũ wūnga.
15 *Ke̱ ti té̱nga ti ndẹ̄nga, te̱: A ngāfa nyāmua*
gbīa a Beelzebuli lo, ngāfa nyāmuísia ti gūgbẹ́i.
16 *Ke̱ ti té̱nga ta ngi hūgo̱, ta nāli ve̱li ngi ma,*
i gbīa ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.
17 *Ke̱ i ti nē̱mahũísia go̱ngo, ke̱ i ndẹ̄nga ti ma,*
ye̱: Kē̱nyé̱i gbi lo, a go̱lē̱ ngi vūlui ma, a lọ̄mbọ̄ lo,
ke̱ pē̱lē̱ i go̱le̱ pē̱lē̱ ma, a gula lo.
18 *Ke̱ ina Satani i go̱le̱ ngi vūlui ma, ngi gē̱nyé̱i*
a yẹ̄ lo? gbāmailẹ̄ wua we̱ nga ngāfa nyāmua gbīa
a Beelzebuli lo.
19 *Ke̱ ina nga ngafa nyāmua gbīa a Beelzebuli lo,*
wu lẹ́nga ta ti gbīa a yẹ̄ lo? Fālẹ̄ tia lo wu jẹ̄li-bẹla
a tiẹ̄.
20 *Ke̱ ina nga ngāfa nyāmua gbīa a Ngẹ́wo̱*
lọ̄kọ̄yuo̱i lo, fālẹ̄ ke̱ Ngẹ́wo̱ gē̱nyé̱i i hītia wa yẹ̄.
21 *Kina kpāya-moi i ngi goma-yīli yīlia lo, a*
ngi wē̱lé̱i mahũ gbẹ́i lo, ngi jō̱-hāníisia ti ndūlē̱li
hũ lo.
22 *Ke̱ kina kpāya-mo tẹ̄wẹ̄ngo ngi ma, i wa lo*
ngi ma, i lẹ̄wẹ̄ ngi ma, i ngi goma-yīli gbi
wūmbua lo ngi lī iye̱ ti ma, ke̱ i ngi jō̱hāníisia
go̱le̱a.

23 *Nūmui na nya gongo̱ ī lẹ̄, i nya va lo; ke̱ nūmui na ē̱ ngāndo angẹ̄, i fāya.*

24 *Kina ngāfa nyāmui i gbīa lo nūmu hū̃, a jīa hinda bẹ̄ngoa lo, a ndē̱vu go̱li, ke̱ kina i toni, ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱: nga yāma lo nya wē̱lẹ́i bu, hindẹ́i ngi hijẹ̄i lo na.*

25 *Ke̱ kina i wāni i mālẹ̄ mbu ye̱lango, ke̱ mbu gbāte̱ngo.*

26 *Ke̱ i ya, i ngāfa nyāmu wo̱fẹ̄la wẹ̄kā wūmbu, ti nyāmungo ti lẹ̄wẹ̄ ngi vūlui be̱ ma; ke̱ ti wa, ti hẹ̄i na, ke̱ nūmu na ngi gē̱lē̱mẹ́i ì nyāmuni i lẹ̄wẹ̄ ihālagẹ́i ma.*

27 *Kina i wẹ̄ni kia iye̱ hindẹ́i jísia lẹ̄ma, nyāha yẹ̄la i fāhẹ́i līa, i gbāwua, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: kọ̄i na be̱tē̱ngo lẹ̄ i bi wapọ̄ni, ke̱ nyíni násia ti bi gbolẹ̄ni!*

28 *Ke̱ ngi vūlui ye̱: a tō̱nya násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄, ta Ngẹ́wo̱ ngi lā-yiẹ́i mē̱ni, ta họ̄u.*

29 *Ke̱ kina nūngẹísia tiye̱ yāndoni a fāha, ke̱ i tātọ̄a a ndẹ̄la, ye̱: Bọ̄nda nyāmu la a ji; ta nāli lo lo̱lo, ke̱ nāli gbi ē̱ ge̱ la, ngiye̱ ma profiti Jona ngi nāli.*

30 *Gbāmailẹ̄ kia wo̱ nāli a Jona Ninive̱-bẹla va, ǹī be̱ nūmu hindọ̄-lọ̄i a wẹ̄ma bọ̄ndẹ́i ji va.*

31 *Nyāha māhẹ́i bui va a hijẹ̄ lo kūna sẹ̄li gbẹ́i ma a bọ̄ndẹ́i ji inūngẹísia, i ti le̱; gbāmailẹ̄ i hijẹ̄i lo ndō̱loi gē̱lē̱mẹ́i, i wā, i Solomoni nē̱mahū̃-lẹ̄wẹ̄i mē̱ni; ke̱ kpẹ̄le̱, na tẹ̄wẹ̄ngo Solomoni ma, ta lo mbẹ́i na.*

32 *Ninive-bẹla ta hijẹ́i lo kūna sẹ̄li gbẹ́i ma a*
bọndẹ́i ji, ti nde̱; gbāmailẹ̄ ti wọ̄tẹ́i lo kina Jona
iye̱ Ngẹ́wọ̄ yiẹ́i lẹ̄ni ti ma; ke̱ kpēle̱ na tẹwẹ̄ngo Jona
ma, ta lo mbẹ́i na.

33 *Nūmu gbī kina i lambọ̄ lọalọnga, e̱ pū ndo̱wu*
ma, o̱ mo̱la bu, ngīye̱ lāmbọ̄i hẹ̄mẹ́i, ta lo násia, ta
wa, ta ngombu vọ̄i lo.

34 *Lambọ̄i ndūwui va ta lo a ngāmẹ́i: fālẹ̄, ina*
bi yāmẹ́i hinda gbi ma, bi lūwai gbi be̱ ndāvẹ̄ngo
a ye̱ lẹ̄ a fọ̄fọ̄: ke̱ ina bi yāmẹ́i hinda lo ma, bi
lūwai gbi be̱ ndāvẹ̄ngo a ye̱ lẹ̄ a kpindi.

35 *Fālẹ̄, a kpēle̱ fọ̄fọ̄i na bi hū̃, ā wẹ̄lẹ̄ a kpindi.*

36 *Fālẹ̄, ina bi lūwui gbi ndāvẹ̄ngo lẹ̄ a fọ̄fọ̄,*
kpindi ma gbī ma gbi ndāvẹ̄ngo a ye̱ lẹ̄ a fọ̄fọ̄, kia
kina lāmbọ̄i a vọ̄ bi hū̃ a ngi vọ̄i.

37 *Ke̱ kia iye̱ yīama, Farisi-mo yẹ̄la i ngi mo̱lia*
mē̱hē̱ mē̱ va ta ta, ke̱ i wā, i mē̱hē̱ mē̱ va.

38 *Ke̱ kina Farisi-moi i toni ngi wū hū̃ i wū, ye̱*
ī ngi yẹ̄ya wuani pē̱ǹ, a la mē̱hē̱ mē̱.

39 *Ke̱ Ndẹ́moi i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: wua*
Farisísia wa bọ̄léi ngi wọ̄ma wā, ke̱ sinji; ke̱ na
wū hū̃ ndāvẹ̄ngo a ngāma wo̱, ke̱ hinda nyāmu.

40 *Wua, kpọ̄wa-bẹlẹ́isia, na i na gbāte̱ni ipọ̄ma,*
ta ī lẹ̄ i na be̱ gbāte̱ni ikọ̄hū̃?

41 *Ke̱ a mbọ̄ya hāni vẹ̄ fe̱li-bẹla we̱ a hāni násia*
ti wu yẹ̄ya; ke̱ kpēle̱ ke̱ hāni gbi māwānga wu we̱.

42 *Ke̱ pọ̄wọ̄ lo wu ma, Farisísia, gbāmailẹ̄ wa*
ipugẹ̄ vẹ̄ a minti, ke̱ ru, ke̱ hakpa ge̱gẹ́isia gbi, wa

winde sẹli hindẹ́i mahũ, ke Ngẹ́wo lọmẹ́i. Jísia lo
māhọungo ye lẹ wu pẹ, ke wa ipẹ̄kẹ́i lo pẹ̄ngo ī lẹ.
43 *Pọwọ lo wu ma, Farisísia, gbāmailẹ̄ wu lọngo*
a hẹ̄ma wāwāísia sinagogísia hũ, ke fāma fẹlẹ̄-
gomẹísia ma.
44 *Pọ̄wọ̄ lo wu ma, kolo-nyẹ́gi-bẹlẹísia, ke Farisísia,*
ndā fẹ̄fẹlẹ̄-bẹla; gbāmailẹ̄ wu wẹ̄ngo lo, kia kāmba
ti na tẹ̄ ge, ke nūngẹ́i násia ta jīa ti mahũ tẹ̄ go.
45 *Ke njīa-lẹ̄-mo yẹ̄la, i ndẹ̄nga ngi ma, ye:*
kāra-moi, na bi ndẹ̄ni, bi mua be bẹ̄lẹ̄ nyānia.
46 *Ke i ndẹ̄nga, ye: Pọ̄wọ̄ lo wu ma, njīa-lẹ̄-bẹla*
be gbāmailẹ̄ wa hāku mīni vẹ̄ nūnga we pọ̄pọ̄ va, ke
wu vūluísia, wẹ̄ jā a hāka miníisia a wu lọ̄kọ̄ivoi
yẹ̄la be.
47 *Pọ̄wọ̄ lo wu ma, gbāmailẹ̄ wa profitísia ti*
gambẹísia lọ̄, ke wu keísia lo ti ti wāni.
48 *A tōnya wu sẹli họua ke wu lūma a pẹ̄*
hindẹísia wu keísia ti pẹ̄ni; gbāmailẹ̄ ti ti wāi lo,
ke wua wu ti gāmbẹísia lọ̄.
49 *Fālẹ̄, Ngẹ́wo nẹ̄mahũ-lẹ̄wẹ́i ye: ngi profitia, ke*
to-bẹla lọ̄ lo ti yẹ̄; ti tẹ́nga lo ta ti wāma, ke wu tọ̄
ti ma hindẹ́i gbi lo.
50 *Ke profitísia gbi ti ṅāmẹ́i ti pūni wo ndōloi*
lātọ̄ gbẹ̄lẹ́i ma, gbe ti moli a mbọ̄ndẹ́i ji yẹ̄ya.
51 *I tātọ̄ Abeli ngi ṅāmẹ́i ma, i gele Sakaria*
ndẹ́i ma, na ti pāni Ngẹ́wo wẹ̄lẹ́i lūahũ, ke sa-
gbīamẹ́i. A tōnya, nge wu ma, ta moli lo mbọ̄ndẹ́i
ji yẹ̄ya.

52 *Pọwọ̄ lo wu ma, njīa-lẹ̄-bẹla; gbāmailẹ̄ wu*
nẹ̄mahū̃-lẹwẹ̄ ngi jīvi họungo, wu vūluísia wū wāni,
ke̱ násia tiye̱ wāma, wu ti mābalia.

53 *Ke̱ kia i hindẹ́i jísia lẹ̄ni ti ma, ko̱lo-nyé̱gi-*
bẹlẹísia ti gbonda ngi ma gboǹ, ke̱ ngi la ne̱ va
hinda gbọ̄tọ̄a va.

54 *Ta ngi mane̱, ta ngi la gbẹ̄ hinda họ̄u va; ko̱*
ti ngi māyia ge̱.

NGŪ XII.

Kina fāha gbọ̄tọ̄ wā tiye̱ gọ̄me̱ni, ke̱ ta nyīmi ti
nyo̱nyo ma, ke̱ i tātọ̄a a ndẹ̄la ngi wọ̄ma-bẹlẹísia ma
pē̱ǹ, ye̱: A wu mahū̃-gbẹ̄ Farisísia ti gārẹ́i va, na
ndā-fẹ́fẹ̄lẹ̄ lẹ̄.

2 *Hāni gbī na māwē̱ngo, na ē̱ ge̱, ke̱ ndō̱wungo*
na tē̱ ko̱.

3 *Fālẹ̄, hāni gbi lo wu ndẹ̄ni kpindi hū̃, ta me̱ni*
lo fọ̄fọ̄i hū̃, ke̱ hāni gbi lo wu ndẹ̄ni ngọ̄ hū̃
kūndoísia hū̃, ta hē̱hē̱ lọ̄i lo pē̱le̱ísia wū-mba.

4 *Ke̱ ngi nge̱ wu ma, nya mbāngẹísia, wā lūwa*
násia ma, ta ndūwui wā, ke̱ na wọ̄ma, pẹ̄ka gbī na
gbo̱ma ta pẹ̄.

5 *Ke̱ nya hūmbu lo a wu lāhi na wa lūwa ngi*
ma, A lūwa na ma, kina i pā lo, kpāya lo ngi yẹ̄ya,
pīli va jihanima hū̃. A tō̱nya nge̱ wu ma, A lūwa
ngi ma.

6 *Ti kpande̱ve̱a lō̱lu mājiama a nāvọ̄ fẹ̄lẹ̄a? ke̱ ti*
yẹ̄la be̱ Ngẹ́wo̱ ē̱ le̱ma ma.

7 *Kẹ ngūndẹísia vūlui bẹ ti wu wū-mba gbi*
gbāngo lẹ̄; fālẹ̄ wā lūwa: bā wu ma i lẹwẹ̄ kpandẹvẹ
gbọ̄tọa ma.
8 *Kẹ ngi ngẹ wu ma, na gbi lo a gāyẹ̄ angẹ̄*
nūnga yāma, ta bẹ lo nūmu hindọ̄-lọ̄i a gāyẹ a
ngiẹ̄ Ngẹ́wọ ngi lọ̄-bẹlẹísia yāma.
9 *Kẹ na gbi lo a māwali nya ma nūnga*
yāma, ta māwali lo ngi ma Ngẹ́wọ ngi lọ̄-bẹlẹísia
yāma.
10 *Kẹ nūmui gbi lo a njīa nyāmu lẹ̄ nūmu*
hindọ̄-lọ̄i ma, a mānuma jọ̄ lo, kẹ na a njīa nyāmu
lẹ̄ Holi-Yāfẹ́i ma, ẹ̄ mānuma gbi jọ̄ lo.
11 *Kẹ kina ti wā lo a wuẹ̄ sinagogísia yẹ̄, kẹ*
mahū-bẹla yẹ̄, kẹ̄ māha-lā-yīa-lẹ̄-bẹla yẹ̄, wā pẹ̄ wu
lísia ti hẹ̄lẹ, wa yẹ̄ pọ̄tẹ̄ma, ọ gbo wa ndẹ̄ma.
12 *Gbāmailẹ̄ Holi-Yāfẹ́i a wu gāra lo ikpẹlẹ́i na*
ma, hindẹísia wa ndẹ̄ma.
13 *Kẹ yẹ̄la lo i ndẹ̄nga ngi ma fāhẹ́i hū, yẹ:*
Kāra-moi, ndẹ̄ nya ndẹ̄-hindọ̄-lọ̄i ma, yẹ: mu pọ̄-
hāni gọlẹ.
14 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Tā-moi, yẹ̄ lo nya*
họuni a nyāma, ọ hāni gọlẹ-mo wu mahū?
15 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: A kpẹ̄lẹ, wu mahū-gbẹ̄*
ngāma wọ va, gbāmailẹ̄ nū lẹ̄vu ī lọ̄ni hāni
gbọ̄tọ̄ísia hū i ngi yẹ̄ya.
16 *Kẹ i sālẹ̄ hẹ̄nga ti ma, yẹ: kpātẹ-mo yẹ̄la ngi*
gbāẹ́i i wua a tū-hāni gbọ̄tọ̄.
17 *Kẹ i gīlia ngi nẹ̄mahu, yẹ: nga gbo wẹ̄?*

Gbāmailẹ̄ hinda gbi̇ i nya yẹ̄ya nga nya tū-hani
wu na.
18 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga, yẹ̱: ji lo nga pẹ̄, nga nya*
gbūwẹ̱ísia wọ̄ lo, nga imbāwo lọ̄ lo, mīa lo nga nya
lū-hānísia gbi wu na, kẹ̱ nya jọ̱̄-hāni.
19 *Kẹ̱ nga ndẹ̄ lo nya yāfẹ́i ma, ngẹ̱, nya yāfẹ́i,*
sọ̱̄-hāni gbọ̄tọ̄ lo bi yẹ̄ya ndāma-gbātẹ̱ngo fọ̄ gbọ̄tọ̄ma
va, gbẹ̱ bi lī i lẹ̱̄li, mẹ̱̄hẹ̱̄ mẹ̱̄, bi kpolẹ̄ wẹ̄, bi gọ̄hū̃ nẹ̱.
20 *Kẹ̱ Ngẹ́wọ̱ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ̱: Bia kpọ̄wa-*
moi, a kpindi ji bẹ̱ ta bi yāfẹ́i vẹ̱li lo bi ma. Yẹ̄ lo
a hāni nāsia jọ̱̄ bi ndāma-gbātẹ̱ni?
21 *Ṅi̇ lo nūmui na, na a sọ̱̄-hāni yāndo ngi*
vūlui va, kẹ̱ ī gbātẹ̱ni Ngẹ́wọ̱ hū̃.
22 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga ngi wọ̄ma-bẹlẹ́ísia ma, yẹ̱: fālẹ̄*
ngẹ̱ wu ma, wū li̇ a hẹ̱̄lẹ̱̄ wu lẹ̱̄vui va, gbo wa mẹ̱̄, ọ̱
ndūwui va, gbo wa ngīli.
23 *Ndẹ̱̄vui i lẹ̄wẹ̄ni mẹ̱̄hāni ma, kẹ̱ ndūwui i*
lẹ̄wẹ̄ni kūlẹ̄i ma.
24 *A gīli a gọ̱mẹ́ísia, gbāmailẹ̄ tẹ̱ hāni hī, tẹ̱ tẹ̄wẹ̄,*
ngāndo wẹ̱̄lẹ̱̄ ī ti yẹ̄ya, ọ̱ kpūwa: kẹ̱ Ngẹ́wọ̱ a ti
makẹ̄: kẹ̱ wu fīsa, wu lẹ̄wẹ̄ ṅwọ̱nísia ma?
25 *Yẹ̄ lo ngi lī a hẹ̱̄lẹ̱̄, i ngi gūhẹ̄i matọ̄ a kubiti*
yẹ̄la?
26 *Ma wẹ̱̄ gū a na wẹ̄la kū lọ̄ngo, i yẹ̄ na wu lī*
a hẹ̱̄lẹ̱̄ nāsia va ti lọ̄ni.
27 *A gīli a dẹ̄nẹ́ísia kia ta lọ̄la: tẹ̱̄ yẹ̄ngẹ̄, tẹ̱̄*
fandẹ̱ limba, kẹ̱ ngẹ̱ wu ma, Salomoni ngi gbālẹ́i gbi
hū̃, ngi māyīlingo ī yẹ̱ lẹ̄, kia jísia yẹ̄la na.

28 *Fālẹ̄, ina Ngẹ́wo̱ a kpiti māyīli lo, na i kpālẹ́i*
hũ hā, ke̱ sina ke̱ ti pīlia ngombui ya, i yẹ̄ na ke̱ ē̱
wu māyīli i lẹ̄wẹ̄ ti ma, O̱ wua wa hinda họu a
tō̱nya kūlọ̄ lẹ̄!
29 *Ke̱ wā na lo̱ na wa mē̱, o̱ na wa kpolẹ̄, ke̱ wū*
nē̱mahui a yo̱lẹ̄.
30 *Gbāmailẹ̄ hāni jísia gbi lo bọ̄ndẹ́sia ti ndọ̄loi*
hũ ta ndō̱lo, ke̱ wu Kẹ́i i ko̱ lo yẹ̄ ma gbē̱ lọ̄ wu ma.
31 *Ke̱ a Ngẹ́wo̱ ge̱nyẹ́i hũ lo̱, ke̱ hāni jísia gbi ti*
mātọ̄a wu we̱.
32 *Wā lūwa, mbālanga tī gbọ̄tọ̄, gbāmailẹ̄ wu Kẹ́i*
ngi lī lūmango lẹ̄ wu go va a kē̱nyẹ́i.
33 *A na mājia i wu yẹ̄ya, wu mbọ̄ya wāla fe̱li-*
bẹla ma, a nō̱ngba gbāte̱ wu vūluísia va, násia tē̱
wọ̄va, sō̱-hāni na ē̱ gbo̱yo ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, hindẹ́i na
hũma-mo ē̱ wa na, ke̱ fūvulu ē̱ nyāni.
34 *Gbāmailẹ̄ hindẹ́i bi jō̱-hāni i na, na lo bi lī be̱*
a ye̱ na.
35 *A wu hāmẹ́sia ti māyīli, ke̱ wu lāmbọ̄ísia*
ta mo.
36 *Ke̱ wua wu vūluísia wu wẹ̄ kia násia na ta ti*
lẹ̄moi māwulo, kina a hijẹ̄ma nyāha-jō̱-gọ̄mẹ́i hũ,
kina i wā lo, i ndā-lẹ̄wẹ̄, ti ndā wọ̄ ngi we̱
ke̱-yakpẹ̄.
37 *Bo̱ilọ̄pọ̄i násia ti be̱tē̱ngo lẹ̄ na Ndẹ́moi, a wā,*
i ti mālẹ̄ ta māne̱ wẹ̄. A tō̱nya nge̱ wu ma, a ngi
vūlui māyīli lo, i pẹ̄ ti hẹ̄i mē̱hē̱ mē̱ va, ke̱ a wa lo,
i ti ma gbẹ̄-gbīa.

38 *Kẹ ina a wa lo mānẹ ifẹlẹgẹ ma, ọ mānẹ
isāwagẹ ma, i ti mālẹ ńī, bọilọpọi násia ti
bẹtẹngo lẹ.*
39 *Kẹ a ji gọ, ina nūmu yẹkpẹ́i pẹlẹ́i va i kọi lo
kpẹlẹ́i hũma-mo a wa, a mānẹ wẹ lo, kẹ ẹ ngi wẹlẹ́i
lọ ti ngọ.*
40 *Fālẹ, wa bẹ, a wu hẹi gīli gbātẹ, gbāmailẹ
nūmu hindọ-lọi a wa lo ikpẹlẹ́i na, wẹ gīli la.*
41 *Kẹ Pita i ndẹnga ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, bi sālẹ́i
ji hẹni mu ma lo, ọ ti gbi ma?*
42 *Kẹ Ndẹ́moi i ndẹnga, yẹ: Yẹ lo họ bọilọpọi lẹ
tọnyango, kẹ nẹmahũ lẹwẹngo na ngi lẹmoi a ngi lọ
ngi māwẹ́i mahũ, i ndā mẹhẹ vẹ va ikpẹlẹ́i ma?*
43 *Bọilọpọi na i bẹtẹngo lẹ, na ngi lẹ́moi, kina i
wa lo, a mālẹ a pẹ ńī.*
44 *A tọnya ngi ngẹ wu ma, a ngi lọ lo ngi
jọ-hāníśia gbi mahũ.*
45 *Kẹ ina bọilọpọi na a ndẹ lo ngi nẹmahũ, yẹ:
nya lẹ́moi i gbẹndẹnga wa va, i tātọ a hindọ
bọilọpọísia lẹwẹla, kẹ nyāha-bọilọpọísia, a mẹhẹ mẹ,
kẹ a kpolẹ wẹ, kẹ a pẹ ndọ a ngi họu,*
46 *Bọilọpọi na ngi lẹ́moi a wa lo fọlọi na ma, ẹ
pẹlẹ hũgbẹ ngi va, kẹ kpẹlẹ́i na ma ẹ kọ, kẹ a ngi
lẹwẹ lo ndīa, kẹ a tọ lo ngi ndẹ́i ma ngi va ta
násia tọnya-bẹla yā atiẹ.*
47 *Kẹ bọilọpọi na i ngi lẹ́moi wẹ-hindẹ́i gọngo, kẹ
ī ngi hẹ gīli gbātẹni, kẹ ī ngi wẹ-hindẹi wẹni, ta ngi
lẹwẹ lo kpọtọ.*

48 *Ke̱ na ī ko̱ni, i hinda wẹ̄ māhọ̄ungo ti ngi*
lẹ̄wẹ̄, ta ngi lẹ̄wẹ̄ lo kūlọ̄; gbāmailẹ̄ nūmui ta fẹ̄ ngi
we̱ kpọ̄tọ̄, ta lo ta ngi mo̱li a kpọ̄tọ̄: ke̱ nūmui
nunga ta fẹ̄ ngi we̱, ndāma-gbāte̱ va kpọ̄tọ̄, ta lo ta
ngi mo̱li a kpọ̄tọ̄.

49 *Ngi wā ngombu lọ̄ va ndō̱loi ma, ke̱ gbo ngi*
lọ̄ni la ina ti lọ̄ānga?

50 *Ke̱ baptisimi lo nya yẹ̄ya, ti nya baptisi wẹ̄*
va, ke̱ nya lī a ye̱ nya mo̱ne̱ ngiye̱ ma a gbo̱yo.

51 *Wa gīli lo, we̱, ngi wā ndīle̱li vẹ̄ va lo ndō̱loi*
hū̃? Ngi nge̱ wu ma, sāọ̄, ngiye̱ ma ndūahū̃ go̱le̱.

52 *Gbāmailẹ̄ kpẹ̄lẹ́i ji ma, ta ye̱ lō̱lu pē̱lē̱ yẹ̄la bu,*
ti lūahū̃ go̱le̱ngo. Sāwa fẹ̄lẹ̄ ma, fẹ̄lẹ̄ sāwa ma.

53 *Kẹ́i a go̱le̱ lo ngi hindọ̄-lọ̄i ma, hindọ̄-lọ̄i kẹ́i*
ma, njẹ́i nyāha-lọ̄i ma, nyāha-lọ̄i njẹ́i ma; njẹ̄-moi,
ngi lọ̄i nyāhẹ́i ma, ke̱ ndọ̄i nyāhẹ́i njẹ̄-moi ma.

54 *Ke̱ i ndẹ̄nga nūngẹ́isia ma be̱, ye̱: kina wu toa*
lo ngẹ̄lẹ̄ i hijẹ̄ kpūndoi hū̃, ke̱ wu ndẹ̄a ke̱-yakpẹ̄, we̱,
nja a wa lo, ke̱ ṅī na.

55 *Ke̱ kina wu toa lo mbu̇i ve̱fẹ́i i vẹ̄, ke̱ wu*
ndẹ̄a, we̱, a gbāndi lo, ke̱ ṅī na.

56 *Wua ndā-fẹ̄fẹ̄lẹ̄-bẹlẹ́isia, wa ngẹ̄lẹ́i yāma lọ̄ahu*
go̱ lo, ke̱ ndō̱loi, ke̱ i yẹ̄ na, wẹ̄ kpẹ̄lẹ́i ji lọ̄ahū̃ go̱?

57 *Ke̱ i yẹ̄ na, wu vūluīsia wẹ̄ sẹ̄li wẹ̄ na*
tō̱nyango?

58 *Kina bi ya lo lima a bi lọ̄manyo̱i mahū̃-gbẹ̄*
moi yẹ̄, kina ba ye̱ pẹ̄lẹ́i hū̃ wa ta, bi māgau bi
gbīa ngi yẹ̄ya, kō̱ a bi ge̱ndẹ̄ nyāmẹ́i yẹ̄, nyāmẹ́i i bi

*vẹ̄ kpayia-lẹ́moi we̱, ke̱ kpāyīa-lẹ́moi i bi wīli kpindi
wē̱lē̱ bu.*

59 *Ngi nge̱ bi ma, bē̱ gbīa na, ngiye̱ ma ba wẹ̄la
a nāvọi ikē̱lē̱magẹ̄ vẹ̄la.*

NGŪ XIII.

*Tẹ́nga lo tiye̱ na ikpẹ̄lẹ́i na ma, ti ndẹ̄ni ngi ma
Galili-lẹbẹísia va, násia Pilati i ti ṅāmẹ́i hūpuni a
ti jā-hānísia.*

2 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: Wa gīli lo,
we̱, Galili-bẹlẹ́i jísia ti hinda nyāmungo ye̱ lẹ̄ ti
lẹ̄wẹ̄ Galili-bẹlẹísia gbi ma, ji va hindẹ́i násia nyo̱ko
i ti wẹ̄ni?*

3 *Ngi nge̱ wu ma, Sāọ̄, ngiye̱ ma wa wọ̄tẹ̄, wa be̱
wu gbi wa hā lo.*

4 *O̱ násia pū-mahũ-wāyakpẹ́i, Siloam gūtẹ́i i
gūlani ti ma, i ti wā, wa gīli lo, ti hinda
nyāmungo ye̱ lẹ̄, ti lẹ̄wẹ̄ nūnga gbi ma, ti
Jerusalemi hũ?*

5 *Ngi nge̱ wu ma, Sāọ̄, ngiye̱ wa wọ̄tẹ̄, wa be̱ wu
gbi wa hā lo.*

6 *Ke̱ i sālẹ́i ji hẹ̄nga, ye̱: Tā-moi yẹ̄la i ndāha
wūlu hĩni ngi yẹ̄yako-gātẹ́i hũ, ke̱ i wa, i ngūru
wua wo̱kolinga, ke̱ ī so̱ni.*

7 *Ke̱ i ndẹ̄nga kata-mahũ-gbẹ̄-moi ma, ye̱: kpẹ̄le̱,
fọ̄ sāwẹ́i jísia ngi wā, nga ngūlu wua wo̱koli ndāha
wūlui ji ya, ke̱ ngē̱ sō̱. Po̱ i gūla; gbe̱ va lo a
ndō̱loi nyāni?*

8 *Kẹ i pọ̄tẹa, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, gbẹ̄ ma
fọi ji bẹ ma, ngiyẹ nga mabọ̄, ngi kpọ wu ma.*
9 *Kẹ ina i wua lo, kẹ ta mīa; kẹ ina ī wuani,
na wọ̄ma bi pọ i gūla.*
10 *Kẹ iyẹ kāra wẹ̄ma lo sinagogísia yẹ̄la hũ
sabati ma.*
11 *Kẹ kpẹ̄lẹ, nyāha yẹ̄la lo iyẹ na i higbẹ hũ fọ̄
pū mahũ wāyakpa, kẹ ngi gọ̄tọngo yẹ lẹ̄, kẹ ẹ̄ gū
a ngi vūlui lambọ̄la kūlọ̄ bẹ.*
12 *Kẹ kina Jisu i ngi loni, i ngi wālẹ, i ndẹ̄ ngi
ma, yẹ: nyāhapọ̄i bi vūlọa a bi higbẹ́i hũ.*
13 *Kẹ i ngi lọ̄kọ̄ísia wẹnga ngi ma, kẹ-yakpẹ̄ kẹ i
lambọ̄a, kẹ i Ngẹ́wọ lātọnga.*
14 *Kẹ sinagogi mahũ-gbẹ̄-moi i pọ̄tẹa a ndī-lẹwẹ̄,
gbāmailẹ̄ Jisu i mbāwọ̄ wẹ̄a sabati vọlọ̄i ma, kẹ i
ndẹ̄nga nūngẹísia ma, yẹ: Lo waita lo na māhọ̄ungo
nūmu i yẹngẹ̄: ti ma lo wa wa, ti wu bāwọ̄, kẹ
sabati vọlọ̄i ma ī lẹ̄.*
15 *Fālẹ̄ Ndẹ́moi i pọ̄tẹni, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Bia
ndā-fẹ̄fẹ̄lẹ̄-moi, kẹ wu gbi, wū wu nīka-hīnẹ́i, ọ wu
jọ̄i, vūlọ̄ma sabati vọlọ̄i ma, ti mẹlimẹ́i, wu li a tiẹ̄
nja gbolẹ̄ ma?*
16 *Kẹ mā-ī-họ̄uni nyāhapọ̄i ji Abrahami ngi
nyāha-lọ̄i, na Satani i ngi yīlia, kpẹ̄lẹ, fọ̄ pū mahũ
wayakpẹ́i jísia, i vūlọ̄ ngīli ji hũ sabati vọlọ̄i ma?*
17 *Kẹ kina i hindẹ́i jísia lẹ̄ni, ngi lọ̄manyọísia
gbi ti wūfẹnga: kẹ nūngẹísia gbi ti gọ̄hũ nẹnga
hinda yẹ̄kpẹísia gbi va i ti wẹ̄ni.*

18 *Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i i gbīani a gbo?*
kẹ gbo nga hũma ma?
19 *Kpīango lẹ̄ kia purugipo gālẹ na tā-mo yẹ̄la i*
būmbuni, i pīli ngi gātẹ́i hũ; kẹ i vālẹ̄a, i wẹ a
ngūlu wā, kẹ ǹwọnísia ti ngẹ̄lẹ̄ ma, ti hẹ̄nga
imbẹkẹ́isia ma.
20 *Kẹ i ndẹ̄nga gbọma, yẹ: Gbo nga Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i*
hũma ma?
21 *Kpīango lẹ̄ a lọ̄kpolọ̄, na nyāha yẹ̄la i*
mbūmbuni i ndọ̄wu kpohũ yūfe mọla sāwa hũ, ngiye
gbi i hũpuni a tọ̄kpolọ̄i.
22 *Kẹ i ya tā-waísia hũ kẹ fulẹ́isia, a kāra wẹ̄;*
a li Jerusalemi hũ.
23 *Kẹ yẹ̄la i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Násia ti mbāwọ̄*
jọ̄ ti gbọ̄tọ̄? kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ:
24 *A māgawọ̄ wu wu kọ lā gbẹngọi hũ; gbāmailẹ̄*
ngi ngẹ wu ma, nūnga gbọ̄tọ̄ma, ta ndọ̄ lo ti wa va,
kẹ tẹ̄ gū.
25 *Kina pẹ̄lẹ̄-mahũ-gbẹ̄-moi i hijia lo, i pẹ̄lẹ́i*
gbowu, kẹ wu tātọ̄a a lọ̄la ngītiya, wa ndā-lẹ̄wẹ̄, wẹ,
Ndẹ́moi, Ndẹ́moi, ndāwọ̄ mu wẹ; kẹ a pọ̄tẹ̄ lo, i ndẹ̄
wu ma, yẹ: ngī wu gọ hindẹ́i wu hijia na.
26 *Kẹ wu tātọ̄a a ndẹ̄la, wẹ, mu mẹ̄hẹ́ mẹ̄nga,*
mu kpolẹ̄ wẹ̄nga bi yāma, kẹ bi kāra wẹ̄nga mu
yītísia ya?
27 *Kẹ a ndẹ̄ lo, yẹ, ngẹ wu ma, ngī wu gọ hindẹ́i*
wu hijia na. A gbīa bẹ̄indọ̄, wua gbi wa hinda
nyāmu yẹ̄nga wẹ̄.

28 *Na lo ngo̱ a ye̱ na, ke̱ ngongolu ho̱langa,
kina wa Abrami longa, ke̱ Isaki, ke̱ Jakobi, ke̱
profitísia gbi Ngę́wo̱ gē̱nyé̱i hũ, ke̱ wua wu vūluísia
wu gbīango pǭma.*
29 *Ke̱ ta hijē̜ lo ko̱i, ke̱ kpūndǭi hũ, ke̱ māhũi, ke̱
mbūi, ti hẹinī Ngę́wo̱ gē̱nyé̱i hũ.*
30 *Ke̱ kpē̜le̱, kē̱lē̱magẹísia lo na, ta wē̜ ā ihālagẹ-
ísia, ke̱ hālagẹísia lo na, ta wē̜ a ikē̱lē̱magẹísia.*
31 *Ifǭlǭi yakpē̜ ma, Farisísia ti tḗ̱nga ti wā, ti
ndē̜ ngi ma, te̱: Gbīa, bi li, gbāmailē̜ Herodi a bi
wā lo.*
32 *Ke̱ i ndē̜nga ti ma, ye̱, a li, wu ndē̜ nyāngbé̱i
na ma, kpē̜le̱, nga ngāfa nyāmua gbīa, nga mbāwǭa
wē̜ lo, hā ke̱ sīna, ke̱ fǭlǭi isāwagẹ́i ma nga kpo̱yo lo.*
33 *Ke̱ nga jīa lo hā, ke̱ sīna, ke̱ fǭlǭi na wǭma,
gbāmailē̜ ē̱ wē̜ ke̱ profiti a hā lo ngīye̱ ma Jeru-
salemi hũ.*
34 *O̱ Jerusalemi, Jerusalemi, bia ba profitísia wā,
ba násia ho̱ a ko̱tu ta ti lǭ bi yē̜; hũ lǭle̱ ngiye̱
lǭni ngi bi lē̜ngẹísia yāndo, kia te̱-hā a ngi lē̜ngẹísia
yāndo ngi gbākísia bu, ke̱ wu lūmani.*
35 *Kpē̜le̱, wu wē̱lé̱i i lǭnga wu we̱ a tǭmbǭ. A
tǭnya nge̱ wu ma, wē̱ nya lo ngíye̱ kpē̜lẹ́i a wa,
kina wa ndē̜, we̱, na be̱tē̱ngo lē̜ a wa Ndę́moi ngi
bijé̱i hũ.*

NGŪ XIV.

Kẹ kina i wẹ̄ni, kia i lini Farisi ti mbāwaísia yẹ̄la
yẹ̄ pẹ̄lẹ̄ bu sabati vọ̄lọ̄i ma, mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ va, kẹ ti ngi
mānẹnga.
2 *Kẹ kpẹ̄lẹ, tā-mo yẹ̄la i ngi lūgo i nji-higbẹ hũ.*
3 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄-njīa-lẹ̄-bẹlẹ́ísia ma, kẹ*
Farisísia ma, yẹ: māhọ̄ungo lẹ̄ mbāwọ̄ wẹ̄ va sabati
vọ̄lọ̄i ma?
4 *Kẹ ti lọ̄ndọ̄nga. Kẹ i ngi wūmbua, i ngi bāwọ̄,*
i gbẹ̄ ngi ma, i li.
5 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a ti ma, yẹ: i gbẹ lo sọ̄ ngi yẹ̄ya, ọ*
nīka hīna a gūla ndọ̄wa hũ, ẹ̄ ngi gbīa kẹ-yakpẹ̄
sabati vọ̄lọ̄i ma?
6 *Kẹ tī gūni gbọma a hindẹ́i jísia wọ̄tẹ̄la.*
7 *Kẹ i sālẹ̄ hẹ̄nga násia ma ti ti wālẹni, kina*
i toni ti hẹ̄ima yẹ̄kpẹ́ísia wūmbu, kẹ i ndẹ̄nga ti
ma, yẹ:
8 *Kina nūmu gbi i bi wālẹa lo nyāha-jọ̄-gọ̄mẹ́i*
hũ, bā hẹ̄i hẹ̄ima yẹ̄kpẹ́i, kọ i mbẹ̄lẹma-moi wālẹ ngi
lẹ̄wẹ̄ngo bi ma.
9 *Kẹ na i bi wālẹni kẹ ta, kẹ i wa, i ndẹ̄ bi ma,*
yẹ: Tā-moi ji go a hẹ́imẹ́i; kẹ bi tātọ̄a a hẹ̄ima
wūlui wūmbula a ngūfẹ̄.
10 *Kẹ kina ti bi wālẹa lo, li bi hẹ̄ima wūlui*
wūmbu, kọ kina na i bi wālẹni, i wa lo, a ndẹ̄ lo
bi ma, yẹ: ndakpẹ́i, dẹ ngẹ̄lẹ̄ ma, kẹ mbẹ̄lẹ i ya bi
ma násia yāma ti hẹ̄ini, ta mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ a biẹ̄.

11 *Gbāmailẹ̄ nūmu gbi lo, a ngi vūlui le̱ ngẹ̄lẹ̄ ma, ta ngi yẹ̄i lo: ke̱ nūmui gbi lo, a ngi vūlui ma yẹ̄i, ta ngi le̱ lo.*

12 *Ke̱ i ndẹ̄nga na be̱ ma ngi wāle̱ni, ye̱: kina bi mē̱hē̱ gbāte̱a lo, bā bi mbāngẹ́isia wāle̱, o̱ bi ndẹ̄ngẹ́isia, o̱ bi bọ̄nda, o̱ bi hẹ̄inyo̱i gbāte̱ngọ̄ísia, ko̱ tia be̱, ta bi wāle̱ gbo̱ma, ke̱ ti bi gonga a sō̱ngo.*

13 *Ke̱ kina bi kọ̄mẹ́i gbāte̱a lo, fe̱li-bẹla wāle̱, ke̱ kọ̄tọ̄-bẹla, ke̱ nē̱mu-bẹla, ke̱ mbọ̄lẹ̄-bẹla:*

14 *Ke̱ ti bi be̱tē̱nga, gbāmailẹ̄ tē̱ gū a sō̱ngo vẹ̄la, ke̱ bi sō̱ngo jo̱nga a tō̱nya-bẹla ti hijẹ̄-gbẹ̄lẹ́i-hā hū̃.*

15 *Ke̱ kina násia ti hẹ̄ni, ta mē̱hē̱ mē̱ a ngiẹ̄, ti yẹ̄la i hindẹ́i jísia mē̱nini, ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: nā be̱tē̱ngo lẹ̄, ta mē̱hē̱ mē̱ Ngẹ́wo̱ gē̱nyẹ́i hū̃.*

16 *Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Tā-mo yẹ̄la i mē̱hē̱ wā gbāte̱, i nūnga kpọ̄tọ̄ma wāle̱.*

17 *I ngi bo̱ilọ̄pọ̄i lọ̄ mē̱hē̱ mē̱ gbẹ̄lẹ́i ma, ndẹ̄ va násia ma, i ti wāle̱ni, ye̱: A wa, gbāmailẹ̄ hānísia gbi ti kpo̱yoa.*

18 *Ke̱ ti gbi ti a ngọ̄ yẹ̄la ti tātọ̄a a kpẹ̄ ge̱la. Ihālagẹ̄ i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: ngi ndō̱lo yẹ̄ya, ke̱ māhọ̄ungo ngi li ngi to: ko̱ne̱ be̱ gbẹ̄ nyama ngi li.*

19 *Ke̱ ipẹ̄ka i ndẹ̄a, ye̱: ngi nīka-hīna pū yẹ̄ya, ngi ya, ngi ti hūgo̱. Ko̱ne̱ be̱, gbẹ̄ nyama ngi li.*

20 *Ke̱ ipẹ̄ka i ndẹ̄a, ngi nyāha jo̱nga, fālẹ̄ ngē̱ wa.*

21 *Ke̱ bo̱ilọ̄pọ̄i i yāma, i hindẹ́i jísia ge̱ a ngi lẹ̄moi; ke̱ ndẹ̄moi pē̱lẹ́i va i lī lẹ̄wẹ̄nga, ke̱ i ndẹ̄nga*

n̄gi boilọpọi ma, ye: li kàkà pẹlẹ waisia ma, ke
pẹlẹ wūlọisia ma ti tā-wāi hū, ke bi wa a feli-
bẹlẹisia, ke kọtọ-bẹlẹisia, ke nēmu-bẹlẹisia, ke mbọlẹ-
bẹlẹisia.
22 *Ke boilọpọi i ndẹnga, ndẹmoi, ngi pẹnga, kia*
bi ndẹni nya ma, ke hẹima lo lẹ na.
23 *Ke ndẹmoi i ndẹnga boilọpọi ma, li ngitisia*
ya, ke pẹlẹ yagbengọisia hū, bi kponda ti ma, ti wa,
ko nya wēlẹi la i vẹ.
24 *Gbāmailẹ nge wu ma, nūngẹi násia ti yẹla be*
ngi ti wāleni, tē nya mēhē go.
25 *Ke fāha gbọtọa ti tọnga ngi wọma, ke i wọtẹa,*
i ndẹ ti ma, ye:
26 *Ina nūmu gbi lo, i wa lo nya yẹ, ke i lọni a*
ngi ke, ke ngi njẹ, ke ngi nyāhẹi, ke ngi lẹnga, ke
ngi ndẹnga, ke ngi ndẹ-nyāha-lẹnga, ke ngi ndā-lēvui
be, ē wẹ a nya wọma-mo.
27 *Ke nūmui gbi lo ē ngi monēi wọpọ, i tọ nya*
wọma, ē wẹ a nya wọma-mo.
28 *Gbāmailẹ yẹ lo i lọni i kute lọ i hẹima pēn̄, i*
bai gbā, ina ta lo ngi yẹya kpọtọ kpoyo va?
29 *Ke tẹnga, kina i wẹla lo a hitẹla, ke ī gūni a*
kpoyola, násia gbi ta to, ta tātọ lo a ngi yelela;
30 *Te: Tā-moi ji, i tātọi lo a tọla, ke ī gūni a*
kpoyola.
31 *O māhẹi īgbe lo, i ko gbāteme māha wẹka*
ma, ē hẹi pēn̄, i wu hite, ina a gū lo a kēmē pū na
mālẹ va, a wa a kēmē nū gboyongo?

32 *O̱ ina na ī lẹ̄, kia le̱ ipẹ̄kẹ́i i kūhama pō, ke̱ i
tọ̄-mo lọ̄a, i ndī-lē̱li mo̱li.*
33 *Ṅī wu gbi lo ī gbẹ̄lẹ́i lo na gbi ma i ngi yẹ̄ya,
ē̱ wẹ̄ a nya wọ̄ma-mo.*
34 *Kpọ̄lo yẹ̄kpẹ̄ngo lẹ̄, ke̱ kpọ̄loi i ngi ṅē̱ni hindẹ́i
lọ̄ahũ lo, nūmu a pẹ̄ lo i nē̱ni a gbo?*
35 *Mā-ī-họuni ndọ̄loi va, o̱ kāwo̱i va, ke̱ nūnga ta
pīli lo ngītiya. Nūmu ngọ̄lia ngi ma mē̱ni va, gbẹ̄
i mē̱ni.*

NGŪ XV.

*Ke̱ nāvọ̄-yāndo-bẹla gbi, ke̱ hinda nyāmu-bẹla, ti lā
ngi gbẹ̄la, ngi wọ̄ mē̱ni va.*
2 *Ke̱ Farisı́sia, ke̱ ko̱lo-nyé̱gi-bẹla ti gboye̱nga, te̱:
Tā-moi ji, a hinda nyāmu-bẹla gūru, ke̱ a mē̱hē̱ mē̱
a tiẹ̄.*
3 *Ke̱ i sālẹ̄ ji hẹ̄nga ti ma, ye̱:*
4 *Yẹ̄ lo wu līa mbāla hondo yẹ̄la ngi yẹ̄ya, ina i
yẹ̄la lọ̄a-lo-hũ, ī nū nāni gbo̱yongọ̄i mahũ pū mahũ
tāui lọ̄ma ngọ̄lẹ̄ hũ, i li na wọ̄ma, i lo̱ni hũ, ngīye̱
ke̱ a tọ̄?*
5 *Ke̱ kina i toni, a ndā gbakı́sia ma lo a
gọ̄hũ ne̱,*
6 *Ke̱ kina i wa lo ngi wē̱lē̱ bu, i ngi mbāngẹ́sia
wāle̱ lo, ke̱ ngi hẹ̄inyo̱ı́sia, ye̱ ti ma, a mu gọ̄hũ ne̱,
gbāmailẹ̄ ngi nya bālẹ́i longa, na iye̱ lo̱ni hũ.*
7 *Ngi nge̱ wu ma, ṅī kọ̄hũ ne̱ a ye̱ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ*

hinda nyāmu-mo yẹ̄la va a wọ̄tẹ, i lẹ̄wẹ̄ tō̱nya-bẹla
nū nāni gbo̱yongọ̄i mahũ pū mahũ tāui, māni gbi tī
ma wọ̄tẹ̄ va.
8 *O̱ nyāha igbe̱ lo pata nāvọ̄ pū ti ngi yẹ̄ya, ina*
i ti yẹ̄la lọ̄a-lo-hũ, ī lamboi lọ̄nga, i pē̱lē̱ bu ye̱la, i
ko̱koli pānda-wānda, ngīye̱ ke̱ a to.
9 *Ke̱ kina i toni, i ngi mbāngẹísia wāle̱, ke̱ ngi*
hẹ̄inyo̱ísia, ye̱: A mu gọ̄hũ ne̱, gbāmailẹ̄ ngi nāvọ̄i
longa, na ngi ndo̱ni hũ.
10 *Ngi nge̱ wu ma, ǹī kọ̄hũ ne̱ lo Ngẹ́wo̱*
lō-bẹlẹ́sịa yāma, hinda nyāmu-mo yẹ̄la va a
wọ̄tẹ̄.
11 *Ke̱ i ndẹ̄a, ye̱: Tā-mo yẹ̄la ndẹ̄nga fẹ̄lẹ̄a ngi*
yẹ̄ya.
12 *Ke̱ ikūlọ̄i i ndẹ̄nga ngi kē̱ ma, ye̱: Nya kē̱,*
nyo a sō̱-hāni na nya ndẹ́i lẹ̄. Ke̱ i ngi jō̱-hāni
go̱le̱a ti ma.
13 *Ke̱ fọ̄lọ̄i ī gbọ̄tọ̄ni na wọ̄ma, ndọ̄i ikūlọ̄i i gbi*
yāndo, i li jīa hũ kē̱nye̱ gūahũ po; ke̱ na lo i ngi
jō̱-hāni nyānini a pọ̄wọ̄gẹ̄.
14 *Ke̱ kina i mālamani, ndō̱le̱ wā lo iye̱ ndō̱loi*
na hũ, ke̱ mānī i ngi họ̄unga.
15 *Ke̱ i ya, i ngi vūlui ve̱fe̱ ndō̱loli yẹ̄la ma,*
ndō̱loi na hũ: ke̱ i ngi lọ̄nga ngi gbālẹ́sia hũ
ndọ̄nde̱nga makẹ̄ va.
16 *Ke̱ iye̱ lọ̄ni lo ngi gọ̄ i vẹ̄ a nyo̱gẹ́i na*
ndọ̄nde̱nga tiye̱ mē̱, ke̱ nūmu gbi ī ngi goni.
17 *Ke̱ kina ngi nē̱mahũi i wāni, ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱:*

nya kẹ ngi yẹngẹ-bọilọpọísia ti lọlẹ mẹhẹ gbọtọngo ti
yẹya ta ndọ, kẹ nga hā a ndọlẹ!
18 *Nga hijẹ lo, ngi li nya kẹ yẹ, ngi ndẹ ngi*
ma, ngẹ: nya kẹ, ngi hinda nyāmu wẹnga ngẹlẹ-
gọhũ ma, kẹ bi yāma.
19 *Kẹ nya mā-ī-họuni gbọma ti nya wālẹ a bi lọi.*
Nya wẹ kia bi yẹngẹ-bọilọpọísia yẹla ma.
20 *Kẹ i hijẹa; i wa ngi kẹi yẹ. Kẹ kina lẹ iyẹ*
kūhama po, ngi kẹi i ngi lo, i ngi māmamau lo, i
wīmẹ, i gūla ngi gbāki ma, i ngi la-gọmi.
21 *Kẹ ndọi i ndẹnga ngi ma, yẹ: Nya kẹ, ngi*
hinda nyāmu wẹa ngẹlẹ-gọhũ ma, kẹ bi yāma, kẹ
māī-họuni gbọma bi nya wālẹ a bi lọi.
22 *Kẹ kẹi i ndẹnga ngi bọilọpọísia ma, yẹ: A wa*
a ndọma yẹkpẹi, wu pū ngi ma, wu fūlẹ wū ngi
lọkọ ma, wu kọwa wū ngi gọwo ma,
23 *Wu wa a nīka dọgbẹ wūlọngọi, wu pā, mu*
mẹ, mu gọhũ nẹ.
24 *Gbāmailẹ nya lọi ji hā wọ, i vūnga gbọma, i*
lọa-wọ-hũ, kẹ ngi longa; kẹ ti tātọa a gọhũ nẹla.
25 *Kẹ ngi lọi imbāwāi iyẹ kpālẹi hũ lo, kẹ*
kina i wāni i la pẹlẹi gbẹla, i mbāka wọ mẹni kẹ
kūẹi.
26 *Kẹ i bọilọpọísia ti yẹla wālẹa, kẹ i mọlia*
hindẹi jísia hũ lo a gbẹ?
27 *Kẹ i ndẹnga ngi ma, yẹ: bi ndẹi i wā; kẹ bi*
kẹi i nīka dọgbẹ wọlọngọi wā, gbāmailẹ i ngi gūrua
hinda gbī ngi ma.

28 Ke̱ ngi lī i dẹwẹ̄a, ke̱ īye̱ lọni i wa pēlé̱i bu ;
fālẹ̄ ngi ké̱i i gbīani, i ngi māne̱ne̱.
29 Ke̱ i pọ̄tẹa, i ndẹ̄ ngi ké̱i ma, ye̱: kpẹ̄le̱, fọ̄
sāwāi jísia nga bi ma gbẹ̄-gbīa ; ngī bi lā-yié̱i nyāni
le̱ ku yẹ̄la ma be̱ ; ke̱ bī nya go ī lẹ̄ a njẹ̄-lọ̄ yẹ̄la be̱,
ko̱ ngi gọ̄hũ ne̱ wẹ̄ a nya mbāngẹísia.
30 Ke̱ kina bi lọ̄i ji i wāni, na bi jō̱-hāni mē̱ni a
hīte̱-nyāhanga, bi nīka do̱gbe̱ wūlọ̄ngọ̄i wā ngi va.
31 Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: nya lọ̄i, bia lo ma
bia mu hẹ̄ini ku-gbi-ma, ke̱ na gbi i nya yẹ̄ya, bi
wọ̄ lẹ̄:
32 Māhọ̄ungo ye̱ lẹ̄ mu gọ̄hũ ne̱, ke̱ mu gāhũ i
gbīa ; gbāmailẹ̄ bi ndẹ́i ji i hā wo̱, ke̱ i vūnga
gbo̱ma: ke̱ i lọ̄a-wo̱-hũ, ke̱ ngi longa.

NGŪ XVI.

Ke̱ i ndẹ̄nga be̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia ma, ye̱: kpāte̱-mo
yẹ̄la lo iye̱ na, bo̱ilọ̄pọ̄i ngi yẹ̄ya, ke̱ tā-moi ji ti ngi
māyia ge̱nga, te̱, i ngi jō̱-hānísia nyānia.
2 Ke̱ kina i ngi wāle̱a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Gbe̱
va lo ngi ji mē̱nia bi va? ko̱nda gbīa bi boyẹ̄i va,
gbāmailẹ̄ bē̱ la wẹ̄ a bo̱ilọ̄pọ̄i.
3 Ke̱ bo̱ilọ̄pọ̄i i ndẹ̄nga ngi nē̱mahũ, ye̱: nga gbo
wẹ̄, gbāmailẹ̄ nya lẹ́moi i boyẹ́i gbīa nya yẹ̄ya? ngē̱
gū a mbọ̄la, nga wūfẹ̄ a fe̱li-wẹla.
4 Ngi hindẹ́i go̱a nga pẹ̄, ta lo, kina ti nya gbīa
lo boyẹ̄i hũ, ti nya gūru ti wē̱le̱ísia bu.

5 *Ke̱ i ngi lẹ́moi gbā-bẹlẹī́sia gbi wāle̱a ngi yẹ̄, i*
ndẹ̄ ihālagẹ́i ma, ye̱: Nya lẹ́moi gbé̱i bi ma lō̱lẹ̄?
6 *Ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱, ngūlo mo̱la hondo yẹ̄la, ke̱ i*
ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: bi go̱loi wūmbu, bi hẹ̄i kàkà, bi
nyẹ́gi nū fẹ̄lẹ̄ gbo̱yongo mahū̃ pū.
7 *Na wọ̄ma ke̱ i ndẹ̄nga ipẹ̄kẹ́i ma, ye̱: ke̱ kpé̱i bi*
ma i lō̱lẹ̄? ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱, mbā mo̱la hondo yẹ̄la.
Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: bi go̱loi wūmbu, bi nyẹ́gi,
nū nāni gbo̱yongo.
8 *Ke̱ ndẹ́moi i kafa bo̱ilọ̄pọ̄i lātọ̄nga, jiva i*
nē̱mahū̃-lẹ̄wẹ̄ hinda lo wẹ̄ni; gbāmailẹ̄ ndẹ̄ngẹísia ti
ndō̱loi ji hū̃ ti bọ̄ndẹ́i hū̃, ti nē̱mahū̃ lẹ̄wẹ̄ni, ti lẹ̄wẹ̄
fọ̄fọ̄ lẹ́ngẹísia ma.
9 *Ke̱ ngi nge̱ wu ma, a mbānga họ̄u wu vūluísia*
ma, a mamoni na kāfango, ta lo, kina wu gbāha lo,
ti wu gūru kūnafọ̄ hẹ̄ima ma.
10 *Na ngi lō̱nyango na hū̃ ī gbọ̄tọ̄, ngi lō̱nyango*
lẹ̄ be̱ na hū̃ kpọ̄tọ̄ngo. Ke̱ na kāfango i kūlọ̄i hū̃,
kāfango lẹ̄ be̱ i kpọ̄tọ̄ hū̃.
11 *Fālẹ̄ ina wū lō̱nyani na hū̃ mbā ti wọ̄ lẹ̄, yẹ̄*
lo a tō̱nya gbātẹ́i vẹ̄ wu we̱ mahū̃-gbẹ̄ va?
12 *Ke̱ ina wū lō̱nyani na hū̃ mbā ti wọ̄ lẹ̄ a wu*
go a wu ndẹ́i?
13 *Bo̱ilọ̄pọ̄ gbi ē̱ ndẹ̄mo fẹ̄lẹ̄a gbẹ̄-gbīa, gbāmailẹ̄ a*
ndọ̄lo a yẹ̄la, i lọ̄ a ipẹ̄kẹ́i, o̱ a yẹ̄la họ̄u lo, i gbẹ̄lẹ̄
ipẹ̄kẹ́i ma. Wē̱ gū a Nyẹ́wo̱ gbẹ̄-gbīala, ke̱ mamoni.
14 *Ke̱ Farisísia be̱ ti yama ne̱ngo ti hindẹ́i jísia*
gbi mē̱ni lo, ke̱ ti họ̄kpa lọ̄nga ngi ma.

15 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Wua lo wa vūluísia
wẹ̄ a tọ̄nya-bẹla nūnga yāma, kẹ Ngẹ́wọ i wu lísia
gọ lo, gbāmailẹ̄ hāni na ngọ́ngo nūnga yāma, tọma
hāni i lẹ̄ Ngẹ́wọ yāma.*
16 *Sāwẹ́i kẹ profitísia tiyẹ na lo ngīyẹ Johani i
wāni; kẹ ti tātọa a Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i yīa-lẹ̄la, kẹ nūmui
gbi i gbonda hū̃.*
17 *Kẹ bẹ̄bẹ̄ngo lẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọhū̃ kẹ ndọ̄loi ti lẹ̄wẹ̄, kẹ
sāwẹ́i ingẹ̄ngau bẹ ẹ̄ gbīa ma.*
18 *Nūmui gbi lo a gbẹ̄lẹ̄ ngi nyāhẹ́i ma, i ipẹ̄ka
jọ̄, i pūẹ̄-gbīa. Kẹ nūmui gbi lo a na jọ̄ ti gbẹ̄lẹ̄i
ma ngi hīni yẹ̄ya, i pūẹ̄-gbīa.*
19 *Kpātẹ-mo yẹ̄la lo iyẹ na, ngi māyīlingo a kūla
yẹ̄kpẹ̄ wānda-wānda, a mẹ̄hẹ̄ yẹ̄kpẹ̄ mẹ̄ ku gbi ma.*
20 *Kẹ fẹli-wẹ̄-moi yẹ̄la lo iyẹ na, ngi bijẹ́i a
Lazaru, na ti ngi lāni ngi gatẹ̄ la, kpāma lẹ̄kẹ̄ ngi
lū̃ ma.*
21 *Kẹ i lọ̄ni ti ngi makẹ̄ a mẹ̄hẹ̄ gbukpulísia
násia ti gūlani kpātẹ-moi ngi mẹsẹ́i ma: kẹ ngī-
langa bẹ ti wā, ti ngi gbāmẹísia ya-gọ̄mi.*
22 *Kẹ kina i wẹ̄ni kẹ fẹli-wẹ̄-moi i hā, kẹ Ngẹ́wọ
ngi lọ̄-bẹlẹísia ti ya a ngiẹ̄ Abrahami yāka hū̃: kẹ
kpātẹ-moi bẹ i hā, kẹ ti ngi gbowua.*
23 *Kẹ i ngi yāmẹísia lẹnga jihanima hū̃, i nīmisa
hū̃, i Abrahami lo kūhama po, kẹ Lazaru ngi
yāka hū̃.*
24 *Kẹ i gbāwua, i ndẹ̄, yẹ: Nya kẹ Abrahami,
mānu nya ma, bi Lazaru lọ̄, kọ i ngi lọ̄kọ̄yuoi ya*

hitẹ nja hũ, i nya nẹ́i lẹli, gbāmailẹ̄ nya nimīsango lẹ̄ ngombu vọi ji hũ.

25 *Kẹ Abrahami i ndẹ̄nga, yẹ: nya lọ̄, gīli, kina wọ bi yẹ bi lẹ̄vui hũ, ba bi hāni yẹ̄kpẹ̄a jọ̄ lo, kẹ Lazaru bẹ hāni nyamua; kẹ kpẹ̄ na, ngi lẹlingo, kẹ bia bi nimīsango.*

26 *Kẹ ji gbi bẹ ma, mu lūahũ ma biẹ́ni ndọ̄wa wā wūngo lẹ̄ na; ta lo násia ti lọ̄ni ti hijẹ̄ bẹ̄ ti tẹ̄wẹ̄ bi yẹ̄, tẹ̄ gū, kẹ násia ti mīandọ̄, tẹ̄ gū ti wa bẹ́i mu yẹ̄.*

27 *Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: Fālẹ̄ ngi bi mānẹnẹngo, nya kẹ, bi ngi lọ̄ nya kẹ wẹ̄lẹ́i bu.*

28 *Gbāmailẹ̄ ndẹ̄nga lọ̄lua lo nya yẹ̄ya, kọ i sẹ̄li họ̄u ti ma, tia bẹ tā wa nimísa hindẹ́i ji.*

29 *Abrahami i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Musa kẹ profitísia lo ti yẹ̄ya, gbẹ̄ ti ti wọ̄ mẹ̄ni.*

30 *Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: Sāọ̄, nya kẹ Abrahami, kẹ ina yẹ̄la i hijẹ̄a lo ndọ̄wu, ta wọ̄tẹ̄la.*

31 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: ina tẹ̄ Musa kẹ profitísia ti wọ̄ mẹ̄nini, kẹ bẹ yẹ̄la i hijẹ̄ ndọ̄wu, tẹ̄ họ̄u a tọ̄nya.*

NGŪ XVII.

Kẹ i ndẹ̄nga ngi wọ̄ma-bẹlcísia ma, yẹ: kpakpaungo lẹ̄ na va a pẹ̄ nūmu i hinda nyāmu wẹ̄ ẹ̄ wa, kẹ pọ̄wọ̄ lo na ma a pẹ̄ ti wa.

2 *I fīsa ngi va ti hāni gbọ̄ngbọ̄ gọtu hẹ̄lẹ ngi bọ̄lọ̄*

ma, ke̱ ti ngi wīli njẹ́i hũ, ko̱ a hinda nyāmu wẹ̄ a ikūlọ̄i jísia yẹ̄la be̱.

3 *A kpẹ̄le̱ wu vūluísia va, ina bi ndẹ́i i hinda nyāmu wẹ̄a lo abiẹ̄, gbandẹ̄ ngi ma, ke̱ ina ngi nē̱mahũi wọ̄tẹ̄a lo, mānu ngi ma.*

4 *Ke̱ ina i hinda nyāmu wẹ̄a lo abiẹ̄ hũ wo̱fẹ̄la fọ̄lọ̄ yẹ̄la ma, ke̱ hũ wo̱fẹ̄la fọ̄lọ̄ yẹ̄la ma i wọ̄tẹ̄ gbo̱ma bi yẹ̄, ye̱: nya nē̱mahũi i wọ̄tẹ̄a, ba mānu lo ngi ma.*

5 *Ke̱ tọ̄-bẹlẹ́ísia ti ndẹ̄nga Ndẹ́moi ma, te̱, mu lō̱nya hindẹ́i matọ̄!*

6 *Ke̱ Ndẹ́moi i ndẹ̄nga, ye̱: ina tō̱nya lẹ̄ wu yẹ̄ya kia purugipo gāle̱ yẹ̄la na, wa ndẹ̄ lo sukani wuru ji ma, we̱, wa kpīa, bi hī njẹ́i hũ, ke̱ i wu wọ̄ mē̱nia.*

7 *Ke̱ yẹ̄ lo bo̱ilọ̄pọ̄i i ngi yẹ̄ya, a yẹ̄ngẹ̄ kpālẹ́i hũ, o̱ a tọ̄-hānia mākẹ̄, a ndẹ̄ ngi ma, i hijẹ̄a lo kpālẹ́i ma, ye̱: Li bi hẹ̄i mē̱hē̱ mē̱ va.*

8 *Ke̱ ē̱ ndẹ̄ ngi ma, na gbāte̱ nga mē̱ma, bi bi vūlui hāma yīli, bi nya gbẹ̄-gbīa, ngīye̱ ke̱ nga mē̱hē̱ mē̱, ngi kpolẹ̄ wẹ̄, ke̱ na wọ̄ma ba mē̱hē̱ mē̱ lo, bi kpolẹ̄ wẹ̄.*

9 *A sẹ̄-gbīa lo bo̱ilọ̄pọ̄i ma, jiva i hindẹ́i násia wẹ̄ni ti ndẹ̄ni ngi ma? ngi ko̱ a tō̱nya la.*

10 *Ṅī wa be̱, kina wu hindẹísia gbi wẹ̄a lo, ti ndẹ̄ni wu ma, a ndẹ̄, we̱, bo̱ilọ̄pọ̄a gbāma lo amuẹ̄, mu na wẹ̄a mu yẹ̄ngẹ́i ye̱ lẹ̄ pẹ̄ va.*

11 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, kia i lini Jerusalemi hũ, ke̱ i lẹ̄wẹ̄a Samaria līa ke̱ Galili,*

12 *Kẹ kina i wāni fūla yẹ̄la hũ, kẹ nūnga pūa
kpokpou-bẹla atiẹ̄, ti ngi mālẹ̄a, ti lọni kūhama.*
13 *Kẹ ti gbāwua, tẹ, Jisu, Ndẹ́moi, mānu mu
ma!*
14 *Kẹ kina i ti loni kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: A li
wu wu vūluísia gẹ almamísia. Kẹ kina i wẹ̄ni, kia
tiyẹ lima, kẹ ti mawānga.*
15 *Kẹ ti yẹ̄lagẹ̄, kina i toni kẹ i bāwọ̄a, i yāma,
kẹ Ngẹ́wọ lātọ̄nga ngẹ̄lẹ̄ya.*
16 *Kẹ i gūla ngi yāmẹ́i ma ngi gọwo bu, a sẹ̄-
gbīa ngi ma, kẹ Samaria-mo iyẹ lẹ̄.*
17 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, yẹ: Tiyẹ pū, ti ma-
wāni? kẹ tauisia lo mī?*
18 *Ngī násia loni ti yāmani Ngẹ́wọ lātọ̄ va, ngīyẹ
họ̄tẹ́i ji.*
19 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: hijẹ̄, bi li, bi lọ̄nyẹ́i
i bi bāwọ̄a.*
20 *Kẹ kina Farisísia ti ngi mọlini, tẹ, Mī gbẹ̄ lo
Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i a wa? kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ:
Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i ī wāma a mānẹ.*
21 *Kẹ tẹ ndẹ̄, tẹ, kpẹ̄, bẹ̄indọ̄, ọ kpẹ̄, mīandọ̄,
gbāmailẹ̄ kpẹ̄ lẹ Ngẹ́wọ gẹ̄nyẹ́i lo wu hũ.*
22 *Kẹ i ndẹ̄nga tọ̄-pọ̄ma-bẹlẹ́isia ma, yẹ: ifọ̄lọ̄ísia
ta wa lo kina wa manima hindọ̄-lọ̄i vọ̄lọ̄ísia yẹ̄la lo
va, kẹ wẹ̄ to.*
23 *Kẹ ta ndẹ̄ lo wu ma, tẹ, kpẹ̄, bẹ̄indọ̄, o kpẹ̄,
mīandọ̄: wā li ti wọ̄ma, kẹ wā tọ̄ ti ma.*
24 *Gbāmailẹ̄ kia ngẹ̄lẹ́i imiamiẹ́i a vọ̄ ngẹ̄lẹ́i ikāka*

yẹ̄la ma, i vọ̄ kākẹ́i ipẹ̄kẹ́i ma, ṅī be̱ hindọ̄-lọ̄i a
wẹ̄ma ngi vọ̄lọ̄i ma.
25 *Ke̱ a mo̱ne̱ lo pē̱ṅ a hinda gbọ̄tọ̄ma, bọ̄ndẹ́i ji*
a gbẹ̄lẹ̄ ngi ma.
26 *Ke̱ kia wo̱ iye̱ na Noe vọ̄lọ̄ī sia ma, ṅī be̱ a*
wẹ̄ma hindọ̄-lọ̄i vọ̄lọ̄ísia ma.
27 *Ti mē̱hē̱ mé̱i lo, ta kpolẹ̄ wẹ̄, ta nyāhanga jō̱,*
ta ti vẹ̄ sō̱ va, ngīye̱ fọ̄lọ̄i na Noe i wāni nde̱nde̱
wāi hũ, ke̱ nja-vẹ̄ i wa, i ti gbi wā.
28 *Ṅī be̱ iye̱ na Loti vọ̄lọ̄ísia ma, ti mē̱hē̱ mē̱i lo,*
ti kpolẹ̄ wẹ̄, ti ngẹ̄ya wẹ̄, ti mājia, ti tū-hāni hī, ti
pẹ̄lẹ̄a lo:
29 *Ke̱ ifọ̄lọ̄i yakpẹ̄ ma Loti i gbīani Sodomi hũ,*
ngombu i hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, i ti gbi wā.
30 *Ṅī be̱ a wẹ̄ma fọ̄lọ̄i na ma hindọ̄-lọ̄i a*
ge̱ma.
31 *Fọ̄lọ̄i na ma, nūmui a ye̱ pē̱lé̱i wū-mba, ke̱ ngi*
hākẹ́ísia ti pē̱lé̱i bu, gbẹ̄ ā yẹ̄i ti wūmbu va: ke̱
nūmui a ye̱ kpālẹ́i hũ, gbẹ̄ la bẹ̄ ā yāma.
32 *A gīli a Loti ngi nyāhẹ́i!*
33 *Nūmui gbi lo a ndo̱ ngi lē̱vui bāwọ̄ va, a*
ndọ̄lohũ, ke̱ nūmui gbi lo a ngi lē̱vui lo̱hũ a fūlo.
34 *Ngi nge̱ wu ma, i kpindi na ma, nūnga fẹ̄lẹ̄a*
ta ye̱ lo kpuko yẹ̄la ma, ta yẹ̄la wūmbu lo, ipẹ̄kẹ́i
i lo̱.
35 *Nyāhanga fẹ̄lẹ̄a ta ye̱ lo hāni gbọ̄ngbọ̄ma, ta*
yẹ̄la wūmbu lo, ipẹ̄kẹ́i i lo̱.
36 *Ke̱ ti pọ̄tẹ̄a ti ndẹ̄ ngi ma, te̱, mīndọ̄, Ndẹ́moi?*

Kẹ̱ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ̱: hindẹ́i pọ̄mẹ́i na, na lo kọ̱wẹ́ïsia ta yāndo.

NGŪ XVIII.

Kẹ̱ i sālẹ̄ hẹ̄nga ti ma, yẹ̱: māhọ̄ungo lẹ̄ nūnga ti hẹ̱̄ ku gbi ma, kẹ̱ ti lū hũ ā hā.
2 *Yẹ̄ nyāma yẹ̄la lo iyẹ̱ tā-wā yẹ̄la hũ, ẹ̱̄ lūwa Ngẹ́wọ̱ ma, kẹ̱ ẹ̱̄ nūmu bẹ̱̄lẹ̱̄ họ̄u.*
3 *Kẹ̱ kpāwọ̄ yẹ̄la lo iyẹ̱ tā-wāi na hũ, kẹ̱ i wā ngi yẹ̄, yẹ̱: tọ̱̄nya wẹ̄ angẹ̄ nya lọ̄manyọ̱i ma.*
4 *Kẹ̱ ī lūmani ikpẹ̄lẹ́i na ma; na wọ̄ma kẹ̱ i gīlia ngi vūlui nẹ̱̄mahũ, yẹ̱: Ina bẹ̱ ngẹ̱̄ lūwa Ngẹ́wọ̱ ma, kẹ̱ ngẹ̱̄ nūmu bẹ̱̄lẹ̱̄ họ̄u.*
5 *Kẹ̱ jiva kpāwọ̄i ji a nya lī hẹ̱, nga tọ̱̄nya wẹ̄ lo a ngiẹ̄, kọ̱ kina a wa ku gbi ma, i nya lū hũ hā.*
6 *Kẹ̱ Ndẹ́moi i ndẹ̄nga, yẹ̱: a njiẹ̄i mẹ̱̄ni kāfa nyamẹ́i i ndẹ̄ni.*
7 *Kẹ̱ Ngẹ́wọ̱ ẹ̱̄ tọ̱̄nya wẹ̄ a ngi nda māhọ̱ísia, ta wọ̱̄ ngi yẹ̄ a fọ̄ kẹ̱ kpindi, kẹ̱ a lī lẹ̱̄li ti ma hũ gūango?*
8 *Ngi ngẹ̱ wu ma, a tọ̱̄nya wẹ̄ lo atiẹ̄ hũ gūtungo. Kẹ̱ kina hindọ̄-lọ̄i a wa lo, a tọ̱̄nya họ̄u mālẹ̄ lo ndọ̱̄loi hũ?*
9 *Kẹ̱ i sālẹ̄ ji hẹ̄nga ti tẹ̱́nga ma, ta ti vūlui họ̄u, tẹ̱, ti lọ̱̄nyango, ti mbānga mindi.*
10 *Nūnga fẹ̄lẹ̄a ti lini lo hẹ̱̄ma Ngẹ́wọ̱ wẹ̱̄lẹ̱́i bu, yẹ̄la Farisi-mo, ipẹ̄kẹ́i nāvọ̄ yāndo-mo.*

11 *Kẹ Farisi-mo i lọnga, i hẹ, a hindẹi jísia ngi
vūlui nẹmahū, yẹ: Ngẹ́wọ ngi sẹ-gbīa bi ma, ngī
wẹni kia nūnga wẹkā na, kapu-bẹla, kāfa-bẹla, puẹ-
gbīa-bẹla, ọ kia nāvọ yāndo-moi ji na.*
12 *Nya sū-họu hū fẹlẹ lọẹi hū, nga ipūgẹ vẹ na
gbi va i nya yẹya.*
13 *Kẹ nāvọ yāndo-moi i lọni kūhama po, ẹ ngi
yāmẹísia lẹ bẹ ngẹlẹ ma, kẹ i ngi lī ma lẹwẹ, yẹ:
Ngẹ́wọ mānu nya ma, hinda nyāmu-moi!*
14 *Ngi ngẹ wu ma, Tā-moi ji i yāmai lo ngi wẹlẹ
bu tọnyango, i lẹwẹ ipẹkẹi ma: Gbāmailẹ nūmu gbi
lo a ngi vūlui lẹ ngẹlẹ ma, ta ngi yẹi lo: kẹ nūmui
gbi lo, a ngi vūlui mayẹi, ta ngi lẹ lo ngẹlẹ ma.*
15 *Kẹ ti wa a ndọlanga ngi yẹ, kọ i jā atiẹ, kẹ
kina ngi wọma-bẹlẹísia ti toni, kẹ ti gbandẹa ti ma.*
16 *Kẹ Jisu i ti wālẹa, i ndẹ ti ma, yẹ: A gbẹ
ndọpọ mūmua ti wa nya yẹ, kẹ a wā ti mābali,
gbāmailẹ násia nyọko lo Ngẹ́wọ gẹnyẹ́i hū va.*
17 *A tọnya ngẹ wu ma, nūmui gbi lo, ẹ Ngẹ́wọ
gẹnyẹ́i gūru kia ndọpọ wūlọ na, ẹ wa na fọ.*
18 *Kẹ mahū-gbẹ-mo yẹla i ngi mọlia, yẹ: Kāra-
moi yẹkpẹi, gbo nga pẹ, ngi kūnafọ lẹvu jọ?*
19 *Kẹ Jisu i ndẹnga ngi ma, yẹ: Gbẹ va lo ba
nya wālẹ a nū yẹkpẹ? Nū gbī ī gbẹkpẹni, ngīyẹ yẹla,
ta lo a Ngẹ́wọ.*
20 *Bi sāwẹísia gọ lo: Bā pūẹ-gbīa, bā nū wā, ba
hūma wẹ, bā ndẹ-jẹli họu, bi kẹ bẹlẹ họu, kẹ
bi njẹ.*

21 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga, yẹ̱: Hindẹ́i jísia gbi lo ngi*
hǭunga a nya lapau gbẹ́i.
22 *Kẹ̱ ina Jisu i hindẹ́i jísia mẹ̱̄nini, ẹ̱ i*
ndẹ̄nga ngi ma, yẹ̱: kẹ̱ hāni yẹ̄la i lǭngo bi va yẹ̄
wẹ̄lẹ̄: Na gbi mājia i bi yẹ̄ya, bi kọ̱lẹ̱ fẹ̱̄li-bẹ̄la ma,
kẹ̱ bi sọ̱̄-hāni jọ̱̄nga ngẹ̄lẹ̄-gọ̱̄hũ, bi wa, bi tǭ nya
wǭma.
23 *Kẹ̱ kina i ji mẹ̱̄nini, kẹ̱ ngi lī i nyānia,*
gbāmailẹ̄ ngi gbātẹ̱ngo yẹ̱lẹ̄ gboṅ.
24 *Kẹ̱ kina Jisu i toni kẹ̱ ngi lī nyāningo lẹ̄, yẹ̱:*
i kpakpauni násia va kpātẹ̱ ti yẹ̄ya ti wa Ngẹ́wọ̱
gẹ̱̄nyẹ̱́i hũ!
25 *Bẹ̱bẹ̱̄ngo lẹ̄ kameli va i lẹ̄wẹ̄ mīji wǭ hũ, kina*
kpātẹ̱-mo a wa Ngẹ́wọ̱ gẹ̱̄nyẹ̱́i hũ.
26 *Kẹ̱ násia ti mẹ̱̄nini, tẹ̱, yẹ̄ lo na a wa*
bāwǭma?
27 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga, yẹ̱, hāni násia ti kpakpaúngo*
nūnga va, tī kpakpaúni Ngẹ́wọ̱ va.
28 *Kẹ̱ Pita i ndẹ̄nga, yẹ̱: kpẹ̄lẹ̱, mu gbi lǭnga, mu*
tǭnga bi ma.
29 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ̱: a tọ̱̄nya ngi ngẹ̱ wu*
ma, nūmu gbī na a pẹ̱̄lẹ̱̄ lǭ, ọ̱ ndẹ̄-bẹla, ọ̱ ndẹ̄nga, ọ̱
nyāha, ọ̱ ndẹ̄ngẹ́sia Ngẹ́wọ̱ gẹ̱̄nyẹ̱́i va,
30 *Na ẹ̱̄ sọ̱̄-hũ gbǭtǭma kpẹ̄lẹ́i ji ma, kẹ̱ ndọ̱̄loi na*
hũ a wāma kūnafǭ lẹ̱̄vu.
31 *Kẹ̱ i pū mahũ fẹ̄lẹ́i wūmbua, i ndẹ̄ ti ma, yẹ̱:*
kpẹ̄lẹ̱, mu lima Jerusalemi hũ, kẹ̱ hānísia gbi profi-
tísia tiyẹ̱ nyẹ̱́gini wọ̱ nūmu hindǭ-lǭi va ta wẹ̄ lo.

32 *Gbāmailẹ̄ ta ngi vẹ̄ lo kafrísia we̱, ta ngi ye̱le̱*
lo, ta ngi hǫu lo a nyāmungo, ta ndāya vāli lo
ngi ma.
33 *Ke̱ ta ngi lẹ̄wẹ̄ lo, ti ngi wā, ke̱ fǭlǭ isāwagẹ́i*
ma, a hijẹ̄ lo gbo̱ma.
34 *Ke̱ tī hindẹ́i jísia hūgo̱ni kūlǭ be̱, ke̱ njiẹ́i ji*
lō̱wungo ye̱ lẹ̄ ti ma, ke̱ tī hindẹísia hūgo̱ni na iye̱
ndẹ̄ni.
35 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, kia iye̱ lāni Jeriko gbẹ̄la,*
mbǭlẹ̄-mo yẹ̄la i hẹ̄ini pẹ̄lẹ̄i yāka ma, a fe̱li wẹ̄.
36 *Ke̱ kina i fāhẹ́i ti wǭ mē̱nini ta lẹ̄wẹ̄, ke̱ i*
mo̱lia, ye̱, hū lo a gbe̱.
37 *Ke̱ ti ndẹ̄nga ngi ma, te̱, Jisu Nazareti-mo, a*
lẹ̄wẹ̄ma.
38 *Ke̱ i gbāwua, ye̱, Jisu Davidi ngi lǭi, mānu*
nya ma.
39 *Ke̱ násia tiye̱ tūgo, ti gbandẹ̄a ngi la, ko̱ i*
lǭndǭ, ke̱ a gbāwu lẹ̄kẹ̄, Davidi ngi lǭi, mānu
nya ma.
40 *Ke̱ Jisu i lǭnga, i ndẹ̄ ti wā a ngiẹ̄. Ke̱ kina*
i wāni, ke̱ i ngi mo̱lia,
41 *Ye̱: gbo bi lǭni ngi pẹ̄ bi ma? ke̱ i ndẹ̄nga,*
ye̱: Ndẹ̄moi, ko̱ ngi tūwo lo.
42 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Tūwo lo, bi*
lō̱nyẹ́i i bi bāwǭ.
43 *Ke̱-yakpẹ̄ ke̱ i tūwo lǭnga, i tǭ ngi wǭma; a*
Ngẹ́wo̱ lātǭ. Ke̱ nūngẹísia gbi, kina ti toni, ti lātǭ
vẹ̄nga Ngẹ́wo̱ we̱.

NGŪ XIX.

Kẹ Jisu i wa, i lẹ̄wẹ̄ Jeriko hũ.
2 *Kẹ kpẹ̄lẹ, tā-mo yẹ̄la lo iyẹ na, ngi bijẹ́i lo a*
Sakiu, ta lo iyẹ nāvọ̄-yando-bẹla ti mahũ-gbẹ̄, kẹ ngi
gbātẹngo yẹ lẹ̄.
3 *Kẹ iyẹ lọ̄ni lo i Jisu lo, gbẹ nūmu lẹ̄ a ngiẹ̄, kẹ*
ī gūni fāhẹ́i va, gbāmailẹ̄ ngi gūtungo yẹ lẹ̄.
4 *Kẹ i lẹ̄wẹ̄a tūwo a pīmẹ̄, i lẹ sikami-wūlu hũ*
ngi lo va; gbāmailẹ̄ iyẹ lẹ̄wẹ̄ pẹ̄lẹ́i na lo.
5 *Kẹ kina Jisu i hitini hindẹ́i na, kẹ i ngi*
yāmẹ́isia lẹnga, i ngi lo, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Sakiu,
pẹ̄ kàkà, bi yẹ̄i, gbāmailẹ̄ a fọ̄lọ̄i ji, nga hẹ̄i bi yẹ̄
pẹ̄lẹ́i bu lo.
6 *Kẹ i pẹ̄a kàkà, i yẹ̄i, i ngi gūru a kọ̄hũ nẹ.*
7 *Kẹ kina ti toni kẹ ti gbi gbonyẹa, tẹ, i ya mẹ̄hẹ̄*
mẹ va a nūmui na hinda nyāmu-mo a ngiẹ̄.
8 *Kẹ Sakiu i lọ̄nga, i ndẹ̄ Ndẹ́moi ma, yẹ: kpẹ̄lẹ,*
Ndẹ́moi, nya jọ̄hānísia ngi kolẹa ndīa, ngi fẹ̄ fẹli-
bela wẹ, kẹ ina ngi nūmu gbi gāfanga lo, hāni gbī
hũ, nga gāma lo hẹ̄ma nāni.
9 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Fọ̄lọ̄i ji lo mbāwọ̄*
hinda i wā pẹ̄lẹ́i ji bu, gbāmailẹ̄ ta bẹ Abrahami ngi
lọ̄i lo a ngiẹ̄.
10 *Gbāmailẹ̄ nūmu hindọ̄-lọ̄i ī wā lo ndọ̄ va, kẹ*
bāwọ̄ va na iyẹ lọ̄ni-hũ.
11 *Kẹ kia ti hindẹ̄i jísia mẹ̄nini, kẹ i ndā lọ̄nga,*

i sālẹ̄ hẹ̄i, ye̱; gbāmailẹ̄ iye̱ Jerusalemi gbẹ̄la lo, ke̱ ji va, tiye̱ gīli, te̱, Ngẹ́wo̱ ge̱nyẹ́i a wa lo ke̱-yakpẹ̄.

12 *Fālẹ̄ i ndẹ̄ni, ye̱: Tā-mo wā yẹ̄la i lini ndō̱lo hū̃ po, ke̱nyẹ́i jō̱ va ngi vūlui va, i yāma.*

13 *Ke̱ i ngi bo̱ilō̱pō̱ puísia wāle̱a, i ti go a mīna puísia, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: A fẹ̄lẹ̄go̱ ngīye̱ nga wa.*

14 *Ke̱ ngi lalísia ti dọ̄i lo a ngiẹ̄, ti ngọ̄ wīli lọ̄ ngi wọ̄ma, te̱, mū lọ̄ni a tā-moi ji iye̱ mu mahū̃.*

15 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, pọ̄ma i yāmani, kina i ke̱nyẹ́i jō̱ni, ke̱ i ndẹ̄nga ti bo̱ilọ̄pọ̄i jísia wāle̱ ngi yẹ̄, násia iye̱ nāvọ̄i vẹ̄ni ti we̱, ko̱ i ko̱ na ti sō̱ni fẹ̄lẹ̄-go̱lẹ́i hū̃.*

16 *Ke̱ ihālayẹ̄ i wā, ye̱: Ndẹ́moi, bi mīnẹ́i i hū̃nga a mīna pū.*

17 *Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱: Tā mīa, bo̱ilọ̄pọ̄ yẹ̄kpẹ́i; gbāmailẹ̄ bi tō̱nya wẹ̄nga kūlọ̄ pọ̄ti hū̃, ye̱ tā-wā pū mahū̃.*

18 *Ke̱ īfẹ̄lẹ̄gẹ̄ i wā, ye̱: Ndẹ́moi, bi mīnẹ́i i hū̃nga a mína lō̱lu.*

19 *Ke̱ i ndẹ̄nga ji be̱ ma, ye̱: Bia be̱, ye̱ tā-wā lō̱lua mahū̃.*

20 *Ke̱ ipẹ̄ka i wā, ye̱: Ndẹ́moi, bi mīnẹ́i gbẹ̄le̱, ngi ndama-gbāte̱ni kpāya hū̃:*

21 *Gbāmailẹ̄ ngi lūwai lo bi ma, jiva nūmu kpàkpàu lo abiẹ̄, ba na wūmbu bī ndāni, ba na lẹ́wẹ̄ bī hīni.*

22 *Ke̱ i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nga bi jẹ̄li lo a bi lā-yiẹ́i, bia bo̱ilọ̄pọ̄ nyāmui: bi ko̱i lo ke̱ nūmu*

*kpàkpàu lo angẹ̄, nga na wūmbu ngī ndāni, ke̱ nga
na lẹ̄wẹ̄ ngī hīni,*
23 *Gbe̱ va lo bī nya nāvọ̄i vẹ̄ni nāvọ̄ māluvẹ̄mẹ́i,
ko̱ kina ngi wa lo ngi nya ndẹ́i jō̱, ke̱ hāni mātọ̄ngo
gbo̱ma?*
24 *Ke̱ i ndẹ̄nga násia ma ti lọ̄ni na, ye̱, a mīnẹ́i
wūmbu ngi yẹ̄ya, wu fẹ̄ na we̱ mīna pūa ti ngi
yẹ̄ya.*
25 *(Ke̱ ti ndẹ̄nga ngi ma, te̱, Ndẹ́moi, mīna pūa
lo ngi yẹ̄ya.)*
26 *Gbāmailẹ̄ ngi nge̱ wu ma, nūmui gbi lo a sō̱,
ta fẹ̄ lo ngi we̱; ke̱ nūmui ẹ̄ sō̱, na be̱ a sō̱, ta
mbūmbu lo ngi yẹ̄ya.*
27 *Ke̱ nya gonyo̱i násia tīye̱ lọ̄ni ngi ye̱ ti mahũ,
a wa a tiẹ̄ mbẹ́i, wu ti wa nya yāma.*
28 *Ke̱ kina iye̱ hindẹ́i jísia lẹ̄ni, ke̱ i ya tūgo a le̱
Jerusalemi hũ.*
29 *Ke̱ kina i wẹ̄ni kia iye̱ lāni Betfage gbẹ̄la, ke̱
Betani, ngíyẹ̄ ma na ta tọ̄lia Elaion, i ngi wọ̄ma-
bẹlẹ́isia fẹ̄lẹ̄a lọ̄.*
30 *Ye̱: a li fūlẹ́i hũ i wu lāwa, wu wa lo na, wa
sọ̄ do̱gbe̱ mālẹ̄ lo ngīlingo, nūmu gbī ī hẹ̄i le̱ ma; a
ngi vūlọ̄, wu wa a ngiẹ̄ mbẹ́i.*
31 *Ke̱ ina nūmu gbi lo, i wu mo̱lia lo, gbe̱ va lo
wa ngi vūlọ̄? Ṅī wa ndẹ̄ ngi ma, we̱, gbāmailẹ̄
Ndẹ́moi i gbẹ̄nga ngi va.*
32 *Ke̱ násia i ti lọ̄ni, ti ya, ti mālẹ̄, kia i ndẹ́i
la ti ma.*

33 *Kẹ kina tiyẹ sọ̄ dọgbẹ́i vūlọ̄ma, ngi mābẹlẹ̄i ti*
ndẹ̄nga ti ma, tẹ, gbẹ va lo wa sọ̄ dọgbẹ́i vūlọ̄?
34 *Kẹ ti ndẹ̄nga, tẹ, Ndẹ́moi i gbẹ̄nga ngi va.*
35 *Kẹ ti wā a ngiẹ̄ Jisu yẹ̄; kẹ ti ti gūlẹ́īsia*
wūnga sọ̄ dọgbẹ́i ma, kẹ ti Jisu hẹ̄inga mahū.
36 *Kẹ kia i lini kẹ ti gūlẹ́īsia vọ̄mbọ̄a pẹ̄lẹ́i hū.*
37 *Kẹ kina iyẹ lāni ngíyẹ̄ Elaion gbẹ̄la, tọ̄-pọ̄ma-*
bẹlẹ́īsia ifāhẹ́i gbi ti tātọ̄a a gọ̄hūnẹla, ta Ngẹ́wọ
lātọ̄ ngẹ̄lẹ̄ya ngẹ̄ngẹ̄ wāwaísia gbi va ti toni,
38 *Tẹ: Māhẹ́i na bẹtẹ̄ngo lẹ̄ a wāma Ndẹ́moi bijẹ́i*
hū, ndīlẹli ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hū, kẹ māvọ̄ ngẹ̄lẹ̄ ma.
39 *Kẹ Farisísia ti tẹ́nga ti fāhẹ́i līa, ti ndẹ̄nga*
ngi ma, tẹ: kāra-moi, gbandẹ̄ bi wọ̄ma-bẹlẹ́īsia ma.
40 *Kẹ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: ngi ngẹ wu ma,*
ina jísia ti lọ̄ndọ̄a lo kọtuísia bẹ ta gbāwu lo kẹ-
yakpẹ̄.
41 *Kẹ kina iyẹ lāni kpẹ̄la, i tā-wāi gbẹ̄, i wọ̄ fa:*
42 *Yẹ, ina bi kọ lo, bia bẹ, bi vọlọ̄i ji hū,*
hindẹ́īsia ti bi līlẹli va! kẹ ti lọ̄wungo lẹ̄ nā bi
yāmẹ́īsia ma.
43 *Gbāmailẹ̄ fọlọ̄ísia ta wa lo bi ma, bi gonyọísia*
ta ndọ̄wa bọ̄ bi ma, ti bi bẹ̄mbẹ̄, ti bi gbẹ̄ hū kākẹ́i
gbi lo ma.
44 *Kẹ ti bi yālẹwu a ndọ̄loi, bia kẹ bi lẹ̄ngẹ́īsia,*
kẹ tẹ̄ kọtu yẹ̄la lọ̄ ngi mbẹ́i mahū bi hū, gbāmailẹ̄ bī
bi vāma gbẹ̄lẹ́i gọni.
45 *Kẹ i wā Ngẹ́wọ wẹ̄lẹ́i bu, i tātọ̄ a nāsia gbīala*
ta mājia wẹ̄ mbu, kẹ nāsia ta ngẹ̄ya wẹ̄.

46 *Yḙ ti ma, nyḗgingo lẹ̄, nya wē̱lḗi hē̱-wē̱lē̱ lẹ̄, kḙ
wu pẹ̄a a hũma-bẹla ti lọwa.*
47 *Kḙ a kāra wẹ̄ fọ̄lọ̄ gbi ma Ngẹ́wo̱ wē̱lḗi bu: kḙ
almami waísia kḙ ko̱lo-nyẹ́gi-bẹlẹ́sia, kḙ nūnga
wāwaísia ti ngi lọ̄nga ngi wā va.*
48 *Kḙ ti hindẹ́i loni pẹ̄ va, gbāmailẹ̄ nūngẹ́sia
gbi ti wọ̄ iyḙ lọ̄i lo ngi wọ̄ mē̱ni va.*

NGŪ XX.

*Kḙ kina i wẹ̄ni fọ̄lọ̄i násia yẹ̄la ma, kia i nūngẹ́sia
gārani Ngẹ́wo̱ wē̱lḗi bu, kḙ i njīa yẹ̄kpẹ̄ lẹ̄, kḙ almami
waísia kḙ ko̱lo-nyḗgi-bẹlẹ́sia ti wā ngi ma, kḙ nūnga
wāwaísia.*
2 *Ti ndẹ̄ ngi ma, tḙ, ndẹ̄ mu ma, a gbḙ māha-lā-
yīa lo, ba hindẹ́i jísia wẹ̄, o̱ yẹ̄ lo, i bi goni a māha-
lā-yiẹ́i ji?*
3 *Kḙ i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yḙ: nya bḙ nga wu
mo̱li lo a hinda yẹ̄la, wu ndẹ̄ nya ma.*
4 *Johani ngi baptisimi i hijẹ̄ni ngē̱lẹ̄-gọ̄hũ lo, o̱ a
nūnga ma?*
5 *Kḙ ti ti wū hitē̱nga a ti nyo̱nyo, tḙ, ina mu
ndẹ̄a lo, mḙ, ngē̱lẹ̄-gọ̄hũ, a ndẹ̄ lo, yḙ, gbḙ va lo wu
ngi họ̄ui a tō̱nya?*
6 *Kḙ ina mu ndẹ̄a lo, mḙ, nūnga ma, nūngẹ́sia
gbi ta mu ho̱ lo a ko̱tu, gbāmailẹ̄ ti họ̄ui lo a tō̱nya,
tḙ, Johani profiti lẹ̄.*
7 *Kḙ ti pọ̄tẹ̄a, tẹ̄, tī ko̱ hindẹ́i i hijẹ̄ na.*

8 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ti ma, yẹ, kẹ nya bẹ ngi*
ndẹ̄ wu ma, a gbẹ māha-lā-yīa lo nga hindẹ́i
jísia wẹ̄.
9 *Kẹ i tātọ̄a a sālẹ́i ji hẹ̄la nūngẹísia ma: Tā-mo*
yẹ̄la i ngẹ̄yako gāta hitẹ, i ndọ̄ ngẹ̄ngẹ̄-bẹla yẹya, i li
ndọ̄lo hū po hū lẹmbingo.
10 *Kẹ ikpẹ̄lẹ́i ma i bọilọ̄pọ̄ lo ngẹ̄ngẹ̄-bẹla yẹ̄, kọ ti*
ngi go ngūlu wẹ́i hū ikātẹ́i hū; kẹ ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹísia ti
ngi lẹ̄wẹ̄a, ti ngi yāma a yẹ̄ya haka.
11 *Kẹ i bọilọ̄pọ̄ wẹ̄ka lọ̄nga gbọma, kẹ ti ta bẹ*
lẹ̄wẹ̄a, ti ngi họ̄uma wūfẹ̄ngo, ti ngi yāma a yẹya
haka.
12 *Kẹ isāwagẹ̄ lọ̄nga gbọma, kẹ ti ta bẹ nẹmua, ti*
ngi gbīa ngītiya.
13 *Kẹ Ndẹ́moi ngẹ̄yako gātẹ́i va i ndẹ̄nga, yẹ: Nga*
gbo wẹ̄? Nga nya līma lọ̄i dọ̄ lo, tẹ̄nga kina ti ngi
loa lo, ta ngi bẹ̄lẹ̄.
14 *Kẹ kina ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹísia ti ngi loni, kẹ ti ti wū*
hitẹnga ti nyọnyo ma, tẹ, ji lo pọ̄-hāni jọ̄-moi lẹ̄, a
wa, mu ngi wā, kẹ pọ̄-hāni i wẹ̄nga a mu wọ̄.
15 *Kẹ ti ngi gbīa ngẹ́yako gātẹ́i hū, ti ngi wā.*
Fālẹ̄ gbo lo Ndẹ́moi ngẹ́yako gātẹ́i va a pẹ̄ atiẹ̄?
16 *A wa lo, i ngẹ̄ngẹ̄-bẹlẹ́i jísia wā, i ngẹ́yako*
gātẹ́i vẹ̄ pẹ̄kā wẹ; kẹ kina ti mẹ̄nini, ti ndẹ̄a, tẹ,
Ngẹ́wọ i kpula ma.
17 *Kẹ i ti gbẹ̄lẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ, gbo họ a ji*
nyẹ́gingo? kọtui tọ̄-bẹla ti gbẹ̄lẹ̄ima, ta sẹ̄ lo i wẹ̄nga
a ngūi kundọ̄i va.

18 *Nūmui gbi lo a gūla kǫtui na ma, a wǫlǭ lo:*
kę nūmui na a gūla ngi ma, a ngi gbukpulu lo.
19 *Kę almami waīsia, kę kǫlo-nyę́gi-bęlęīsia ti ndǭi*
lo ngi hǭu va ikpęlę́i sę̄ ma, kę ti lūwa nūngęīsia
ma, gbāmailę̄ ti kǫi lo, tę, i sālę́i ji lęni ti ma lo.
20 *Kę ti ngi mānęnga, ti nę-bęla lǭ, ti ti vūlui*
wę̄ a tǭnya-bęla, kǫ ti ngi lā-yięīsia hǭu, kǫ ti ngi
wā sāmę́i yęya, kę ngi gbāyę́i.
21 *Kę ti ngi mǫlia, tę: kāra-moi, mu kǫ lo, mę,*
ba njīa lę̄ ba kāra wę̄ a tǭnya, kę bę̄ nūmu yāma
gūru, kę ba Ngę́wǫ hindę́i gāra a tǭnya:
22 *Māhǭungo lę̄ mu nāvǭ-māha vę̄ Sisari wę, ǫ*
mā fę̄?
23 *Kę i ti gāsǭi longa, i ndę̄ ti ma, yę: Gbę va lo*
wa nya hūgǫ?
24 *A nāvǭ yę̄la gę lę angę̄. Yę̄ gbiāyę̄ lo i ma,*
kę kǫlo-nyę́gingoi i mahū? Kę ti pǭtęa, tę: Sisari
wǭ mīa.
25 *Kę i ndę̄nga ti ma, yę: Fālę̄, a fę̄ Sisari wę*
nāsia Sisari wǭ lę̄, kę a fę̄ Ngę́wǫ wę, nāsia Ngę́wǫ
wǭ lę̄.
26 *Kę tī gūni a ngi lā-yięīsia hǭula nūngęīsia*
yāma. Kę ti wū hū i wūnga ngi gbęmbǭi va, kę ti
lǭndǭa.
27 *Kę Saddusīsia ti tę́nga ti wā ngi yę̄, nāsia ta*
māwali, tę: hiję̄ gbī hā hū ī lę̄; kę ti ngi mǫlia:
28 *Tę, kāra-moi, Musa i nyę́gi lo mu wę, yę: ina*
nū ngi ndę̄ i hā lo, nyāha ngi yęya, kę i hā ī

ndẹ̄nga lẹ̄ni, ngi ndẹ̄ i ngi nyāhẹ́i jō̱ lo, i hũ lo ngi ndẹ̄i wẹ̱.
29 *Ndẹ̄nga wo̱fẹ̄la lo ti ye̱ na, ihālagẹ̄ i nyāha jō̱*
lo, i hā, ī ndẹ́nga lẹ̄ni.
30 *Ifẹ̄lẹ̄gẹ̄ i ngi jō̱, i hā, ī ndọ̄ lẹ̄ni.*
31 *Isāwagẹ̄ i ngi jō̱, ke iwo̱fẹ̄lẹ̄gẹ̄ be̱, ke̱ tī ndẹ̄nga*
gbi lọ̄ni, ke̱ ti hā.
32 *Ikẹ̄lẹ̄mẹ́i nyāhẹ́i be̱ i hā.*
33 *Fālẹ̄ hijẹ̄ gbẹ̄-kūna-hāi hũ, yẹ̄ lo ngi nyāhẹ́i lẹ̄?*
gbāmailẹ̄ ti wo̱fẹ̄la ti ngi jō̱ni.
34 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ndō̱loi ji hũ*
ti lẹ̄ngẹ́isia ta sō̱ wẹ̄ lo, ta ti vẹ̄ sō̱ va,
35 *Ke̱ nắsia ta gīli atiẹ̄ ti māhọ̄ungo ndō̱loi na jō̱*
va, ke̱ hijẹ́i hāi hũ, tẹ̱ sō̱ wẹ̄, tẹ̱ ti vẹ̄ sō̱ va.
36 *Gbāmailẹ̄ tẹ̱ hā gbo̱ma, ke̱ ti hẹ̄wungo a Ngẹ́wo̱*
lọ̄-bẹlẹ́isia, ke̱ Ngẹ́wo̱ lẹ̄nga atiẹ̄; gbāmailẹ̄ hijẹ́i hāi
hũ lẹ̄nga lo atiẹ̄.
37 *Ke̱ hijẹ́i va hāi hũ, Musa be̱ ke̱i lo ndọ̄gbọ̄i hũ,*
kina i Ndẹ́moi wāle̱ni a Abrahami Yẹ́woi, ke̱ Isaki
Yẹ́woi, ke̱ Jakobi Yẹ́woi.
38 *Ke̱ Ngẹ́wo̱ yā a ngiẹ̄ hāīsia va, ngīye̱ ke̱*
ifūluīsia va, gbāmailẹ̄ ti gbi ta vū ngi hũ lo.
39 *Ke̱ ko̱lo-nyḗgi-bẹlẹ̄isia ti tẹ́nga ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄,*
te̱, kara-moi, bi ndẹ̄nga pānda.
40 *Ke̱ na wọ̄ma ti lī ī lọ̄ni ti ngi mo̱li a hinda*
gbi kūlọ̄ be̱.
41 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: Iye̱ na ta ndẹ̄, te̱,*
Kristi Davidi ngi lọ̄i lo?

42 *Kẹ̱ Davidi ngi vūlui i ndẹ̄ ngūlẹ̄ goloi hũ, yẹ̱:*
Ndẹ́moi i ndẹ̄i lo nya Lẹ́moi ma, yẹ̱: hẹ̄i nya yẹ̄ja
lọ̄kọ̄i ma,
43 *Ngīyẹ̱ nga bi gonyoísia wẹ̄ ta hẹ̄i wūru bi*
gowoísia va.
44 *Fālẹ̄ Davidi i ngi wālẹ̱ a Ndẹ́mo, ngi lọ̄i i yẹ̄*
na ho?
45 *Kina nūngẹísia gbi tiyẹ̱ wọ̄lọ̄ ma, kẹ̱ ti ndẹ̄nga*
ngi wọ̄ma-bẹlẹísia ma, yẹ̱:
46 *A gbẹ̄lẹ̄ kolo-nyẹ́gi-bẹlẹísia va, ti lọ̄ni a jiala*
ndọ̄ma gūha hũ, ti lọ̄nga a fāma fẹ̄lẹ̄-gomẹísia hũ,
ke hẹ̄ma waísia sinagogísia hũ, kẹ̱ hẹ̄ma yẹ̄kpẹísia
mẹ̄hẹ̄ mẹ̄mẹísia.
47 *Ta kpāwọ̄ísia ti wẹ̄lẹísia mẹ̄, kẹ̱ ko ti ti lo, ta*
hẹ̄ gūha wẹ̄, jísia lo ta sẹ̄li wāi jọ̄ lo.

NGŪ XXI.

Kẹ̱ i mahũ gbẹ̄nga, i to násia ti gbātẹngo yẹ̱ lẹ̄ ta ti
bọ̄ya hānísia wu nāvọ̄ wumẹ́i hũ.
2 *Kẹ̱ i kpāwọ̄ vẹlingo yẹ̄la longa, i nāvọ̄ mūmu*
fẹ̄lẹ̄a wu hũ.
3 *Kẹ̱ i ndẹ̄nga, yẹ̱: a tọ̄nya ngẹ̱ wu ma kpāwọ̄*
vẹlingoi ji i pūnga hũ, i lẹ̄wẹ̄ ti gbi ma.
4 *Gbāmailẹ̄ jísia gbi ti pūnga bọ̄ya hanísia hũ ti*
hāni gbọ̄tọ̄ísia hũ, kẹ̱ ta ngi vẹli hũ, i gbi wūnga i
ngi yẹ̄ya.
5 *Kẹ̱ kia ti tẹ́nga ti Ngẹ́wo wẹ̄lẹ́i yīa lẹ̄ni, tẹ̱*

magbātengo lẹ̄ a kọtu yẹ̄kpẹ̄a, kẹ bọ̄ya hānia, kẹ i ndẹ̄nga, yẹ,

6 *Hāni jísia wa ti lo, ifọ̄lọ̄ísia ta wa lo, kina tẹ kọtu yẹ̄la lọ̄ ipẹ̄kẹ́i mahū, na ẹ̄ gūla.*

7 *Kẹ ti ngi mọlia, tẹ, kāra-moi, kẹ mī gbẹ̄ hindẹ́i jísia ta wẹ̄ma? kẹ gbo nāli lẹ̄, kina hindẹ́i jísia ta wẹ̄ma?*

8 *Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: A kpẹ̄lẹ tā wu yandẹ. Gbāmailẹ̄ ti gbọ̄tọ̄ma ta wa lo nya bijẹ́i, tẹ, Kristi lo angẹ̄, kẹ ikpẹ̄lẹ́i i la kpẹ̄la; fālẹ̄ wā tọ̄ ti ma.*

9 *Kẹ kina wa koi ma lo mẹ̄nima, kẹ yẹ̄yẹ̄ hindẹ-ísia, a wā lūwa, gbāmailẹ̄ hindẹ́i jísia ta wa pẹ̄ń, kẹ ikẹ̄lẹ̄mẹ̄i ī sāngẹ̄.*

10 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: mbọ̄nda ta hijẹ̄ lo mbọ̄nda ma, kẹ̄nyẹ̄ kẹ̄nyẹ́i ma.*

11 *Kẹ ndọ̄loi ikpẹ̄li wāi a yẹ lo hinda gẹ̄gẹa, kẹ ndọ̄lẹ wā, kẹ kpẹ̄kpẹ̄, kẹ mālūwa ma hinda, kẹ nāli wāwā ta wẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ ya.*

12 *Kẹ hindẹ́i jísia gbi lūgo ta wu họ̄u lo, kẹ ta lọ̄ wu ma wu wā va, ta wu vẹ̄ sinagogísia wẹ, kẹ kpindi wẹ̄lẹísia bu, ta wa awuẹ̄ māhanga lābu, kẹ sāmanga nya bijẹ́i va.*

13 *Kẹ a wẹ̄ lo wu wẹ a sẹ̄li.*

14 *Fālẹ̄ a pū wu nẹ̄mahuísia wu lī ā hẹ̄lẹ̄ na va wa ndẹ̄ma.*

15 *Gbāmailẹ̄ nga wu go lo a ndā, kẹ nẹ̄mahū-lẹ̄wẹ̄ na wu lọ̄manyọísia gbi tẹ̄ gū pọ̄ma gbīa va, ọ ti lāpila.*

16 *Kẹ ndẹ̄-bẹla ta wu mayīa lo a bāya, kẹ*
mbọ̄nda, kẹ mbānga, ta pẹ̄ lo ti wu lẹ́nga wa.
17 *Kẹ nūnga gbi ta wu lọ̄lo awuẹ̄ nya bijẹ́i va.*
18 *Kẹ wa wūndiẹ́i yẹ̄la bẹ ā lọ̄hū.*
19 *A wu yāfẹísia họ̄u a ndī lẹ̄li.*
20 *Kẹ kina wa toma Jerusalemi mbẹ̄mbẹ̄ngo a ko,*
a kọ kẹ ngi nyāni gbẹ̄lẹ́i a la kpẹ̄la.
21 *Gbẹ̄ násia tayẹ Judia hū ti wẹ̄la ti li ngīyẹ-*
ísia hū, kẹ násia tayẹ ndīa, gbẹ̄ tī gbīa na, kẹ násia
tayẹ tātẹísia hū, gbẹ̄ tā wa hū.
22 *Gbāmailẹ̄ fọ̄lọ̄i jísia tọ̄nya wẹ̄ vọ̄lọ̄a lo, kọ*
hindẹ́i násia gbi ti nyẹ́gingo ti wẹ̄.
23 *Kẹ pọ̄wọ̄ lo násia ma tayẹ kọ̄hū, kẹ násia ma*
nyīni vẹ̄ ndẹ̄ngẹísia wẹ fọ̄lọ̄i násia ma; gbāmailẹ̄
mọnẹ wā lo aye ndọ̄loi hū, kẹ ndī lẹ̄wẹ̄ nūngẹ́i
jísia ma.
24 *Kẹ ta gūla lo a mbọ̄wẹ̄ yāi, ti lī atiẹ̄ a kọ̄họ̄a*
ndọ̄loi gbi hū, kẹ kafrísia ta nyīmi lo Jerusalemi
ma, ngīyẹ kafrísia ti gbẹ̄lẹ́i a wẹ̄.
25 *Kẹ nālia lo tayẹ fọ̄lọ̄i hū, kẹ ngālui hū, kẹ*
lumbẹlẹ̄kẹísia hū, kẹ mọnẹ ndọ̄loi hū bọ̄ndẹísia ma, a
yẹ̄yẹ̄; gbọ̄yẹ́i, kẹ nja gātẹísia ta jūlẹ̄.
26 *Nūnga ti lísia ta nyāni a ndūwa, kẹ hindẹ́i*
násia gbi va, ta wāma ndọ̄loi hū, gbāmailẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-
gọ̄hū ngi gbāyẹísia ta jẹjia lo.
27 *Kẹ ikpẹ̄lẹ́i na ma ta nūmu-hindọ̄-lọ̄i do lo a*
wa ngẹ̄lẹ́i ma a kpāya, kẹ māvọ̄ wā.
28 *Kẹ kina hindẹ́i jísia ti tātọ̄a lo a wẹ̄la, a*

ngẹlẹya gbẹ, wu wu wuísia wūmbu, gbāmailẹ wu wūmaọi i la kpẹla.

29 *Kẹ i sālẹ hẹinga ti ma, yẹ: ndāha wūrui gbẹlẹ, kẹ ngūruísia gbi.*

30 *Kina ti gbọkua lo, wa to lo, wu kọ wu vūluīsia va, wẹ, ngẹvọ i la kpẹla.*

31 *Ṅī wua bẹ, kina wu hindẹi jísia loa lo ti wẹ, a kọ kẹ Ngẹwọ gẹnyẹi i la kpẹla.*

32 *A tọnya ngi ngẹ wu ma bọndẹi ji ẹ lẹwẹ, ngīyẹ gbi a wẹ.*

33 *Ngẹlẹ-gọhũ kẹ ndọloi ta lẹwẹ lo, kẹ nya lā-yiẹísia tẹ lẹwẹ.*

34 *A kpẹlẹ wu vūluísia va, kọ wu lísia tā mīni a mẹli wẹla, kẹ ndọ họula, kẹ ndẹvui ji māgbẹsia, kẹ fọlọi na i wa wu ma a kọra ma.*

35 *Gbāmailẹ kia mānina a wa lo ti gbi ma, ti hẹini ndọloi yāma.*

36 *Fālẹ, a mānẹ wẹ, wu hẹ ku gbi ma, kọ ti gīli awuẹ māhọungo wu bāwọ hindẹi jísia gbi yẹya ta wāma, kẹ wu lọ nūmu hindọ-lọi lābu.*

37 *Kẹ a fọlọi iyẹ kāra wẹ lo Ngẹwọ wẹlẹi bu; kẹ a kpindi i gbīa i yī ngīyẹi hũ ta tọli a Elaion.*

38 *Kẹ nūngẹísia gbi ti wa ngi yẹ a ngẹndẹ tẹtẹ, Ngẹwọ wẹlẹi bu ngi wọ mẹni va.*

NGŪ XXII.

Kẹ kọ̄mẹ gbohũi na tọkpọ̄lọ̄ gbī hũ i la kpẹ̄la, na ta
tọ̄lia tẹ̄wẹ̄ mahũ (paska).
2 *Kẹ almami waísia kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹísia ti ngi*
lọ̄nga, kọ ti ngi wā; jiva ti lūwai lo nūngẹísia ma.
3 *Kẹ Satani i wa Judasi hũ, ta tọ̄li a Karioti-moi*
na iyẹ pū mahũ fẹ̄lẹísia līa.
4 *Kẹ i yā i wū hitẹ a almami waísia kẹ kūgbẹ-*
ísia, a yẹ̄ pẹ̄ i ngi mājia ti ma a bāya.
5 *Kẹ ti gọ̄hũnẹngo, ti nda ngi go va a nāvọ̄.*
6 *Kẹ i kūrua a ikpẹ̄ yẹ̄kpẹ̄ lo, ngi mājia va ti ma*
a bāya fāhẹ́i wọ̄ma.
7 *Kẹ fọ̄lọ̄i i wa kpohũi va tọkpọ̄lọ̄ ī gbī hũ,*
ikpẹ̄lẹ́i ta tẹ̄wẹ̄-mahũi wā.
8 *Kẹ i Pita lọ̄nga, kẹ Johani, yẹ: A li, wu tẹ̄wẹ̄*
mahui gbātẹ mu va, mu mẹ̄.
9 *Kẹ ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ: mī lo bi lọ̄ni mu*
gbātẹ na?
10 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: kpẹ̄lẹ, kina wu wā lo*
tā-wāi hũ, tā-mo yẹ̄la a wu mālẹ̄ lo, a li a nja-vẹ,
a tọ̄ ngi ma pẹ̄lẹ́i bu, a wa na.
11 *Kẹ wa ndẹ̄ lo pẹ̄lẹ̄-moi ma, wẹ, kāra-moi yẹ bi*
ma, kūndoi lo mī hindẹ̄i nga tẹwẹ̄-mahũ mẹ̄ na, kẹ
nya wọ̄ma-bẹlẹísia?
12 *Kẹ a kūndo wā gẹ lo a wuẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ya mbu*
gbātẹngo, mīa lo wa gbātẹ na.

13 *Kẹ ti ya, ti mālẹ, kia i ndẹni ti ma, kẹ ti*
tẹwẹ-mahũi gbātẹnga.

14 *Kẹ kina ikpẹlẹi iyẹ wāni, kẹ i hẹinga mẹhẹ mẹ*
va, ta tọ-bẹla pū mahũ fẹlẹísia.

15 *Kẹ i ndẹnga ti ma, yẹ, ngi mānia gboṅ tẹwẹ-*
mahũi ji mẹ awuẹ, nga la mọnẹ.

16 *Gbāmailẹ ngi ngẹ wu ma, ngẹ la mẹ gbọma*
ngīyẹ kẹ a wẹ Ngẹ́wọ gẹnyẹ́i hũ.

17 *Kẹ i bọlẹ́i wūmbua, i sẹ-gbīa, i ndẹ, yẹ: A ji*
wūmbu, wu kọlẹ wu nyọnyo ma.

18 *Gbāmailẹ ngi ngẹ wu ma, ngẹ la ngẹyakoi*
ingūru wọ yẹ́i gbolẹ gbọma, ngīyẹ Ngẹ́wọ gẹnyẹ́i a
wāma.

19 *Kẹ i kpohũi wūmbua, i sẹ-gbīa, i ngālẹ, i fẹ ti*
wẹ, yẹ: Nya lūwui lo a ji, na fẹngo wu va; a ji wẹ,
wa gīli angẹ.

20 *Kẹ i bọlẹ́i bẹ wūmbua, ji ti kpọyoni a mẹhẹ*
mẹla, kẹ i ndẹnga, yẹ: Bọlẹ́i ji lo ngọ-yẹla nīnẹ́i lẹ
nya ṅāmẹ́i hũ, na fāyango wu va.

21 *Kẹ kpẹlẹ, nūmui na i nya mājia a bāya, ngi*
lọkọi ta nyadẹ́i lẹ.

22 *Kẹ a tọnya, nūmu-hindọ-lọi lo lima, kia tiyẹ*
ndāni; kẹ pọwọ lo tā-moi na ma, na i ngi mājiani
a bāya.

23 *Kẹ ti tātọa a mọlila ti nyọnyo ma, tẹ, yẹ lo ti*
līa a hindẹi ji wẹ.

24 *Kẹ fā lo iyẹ ti līa yẹ lo a wẹma imbāwāi.*

25 *Kẹ i ndẹnga ti ma, yẹ: kafrísia ti māhẹísia ti*

*wẹni ti mahũ lo, ke̱ násia ta wẹ̄ ti mahũ a kpāya,
ta ti lọ̄ia hinda yẹ̄kpẹ̄-bẹla.*
26 *Ke̱ wua, wē̱ wẹ̄ ńī; ke̱ na i mbāwāi lẹ̄ wu līa,
gbẹ̄ i wẹ̄ kia ikūlọ̄i na, ke̱ na i ngūi lẹ̄, kia na na
a kpẹ̄-gbīa.*
27 *Gbāmailẹ̄ yẹ̄ lo ngō̱ngo, na hẹini a mē̱hē̱ mē̱, o̱
na a kpẹ̄-gbīa? Na ī lẹ̄ a mē̱hē̱ mē̱? Ke̱ ngi wu
līa lo kia na na a kpẹ̄-gbīa.*
28 *Wua lo wu le̱mbia hẹini angẹ̄ nya hũgo̱ísia hũ.*
29 *Ke̱ ngi kē̱nyẹ́i hẹnga kāka ma wu we̱, kia nya
Ké̱i i hẹ̄i la kāka ma nya we̱.*
30 *Ko̱ wu mē̱hē̱ mē̱, wu kpolẹ̄ wẹ̄, nya me̱sé̱i ma,
nya gē̱nyé̱i hũ; wu hẹ̄i māha hẹimẹísia ma, wa
Israeli bọ̄nda pū mahũ fẹ̄lẹ́isia jẹ̄li.*
31 *Ke̱ Ndẹ́moi i ndẹ̄nga, ye̱: Simoni, Simoni,
kpẹ̄le̱, Satana i mānia i wu jō̱ ngi yẹ̄ya, ko̱ i wu
gbe̱kpe̱ kia mbā na.*
32 *Ke̱ ngi hē̱nga bi va bi lō̱nyẹ́i a gbāhā; ke̱ kina
bi wọ̄tẹ̄a lo, bi ndẹ̄ngẹísia gbāya.*
33 *Ke̱ i ndẹ̄nga ngi ma, ye̱, Ndẹ́moi, nya hũgbā-
te̱ngo lẹ̄ li va bi wọ̄ma kpindi wē̱lé̱i bu, ke̱ hā hũ.*
34 *Ke̱ i ndẹ̄nga, ye̱, ngi nge̱ bi ma, Pita, te̱-hīnẹ́i
ē̱ go̱kọ̄ lẹ̄ a fọ̄lọi ji ngīye̱ ba māwali hũ-sāwa, be̱, bī
nya go̱.*
35 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: kina ngi wu lọ̄ni
no̱ngba gbi ī wu yẹ̄ya, ke̱ kpāva, ke̱ ko̱wa, wu gbẹ̄ lo
hāni gbi va? Ke̱ ti ndẹ̄nga, te̱, hāni gbī ī lẹ̄.*
36 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: ke̱ nūmui na no̱ngba*

ngi yẹya, gbẹ̄ i mbūmbu, kẹ kpāva bẹ, kẹ nūmui mbọ̄wa ī ngi yẹya, gbẹ̄ i ngi gūlẹ́i mājia, i yẹla yẹya.
37 *Gbāmailẹ̄ ngi ngẹ wu ma, kẹ ji na nyẹ́gingo a gbọyo lẹ̄ nya hũ. Kẹ ti ngi gbānga hinda nyamu-bẹlẹīsia līa, gbāmailẹ̄ hindẹīsia ti nya va kẹlẹma lo ti ma.*
38 *Kẹ ti ndẹ̄nga, tẹ, Ndẹ́moi, kpẹ̄lẹ, mbọ̄wa fẹlẹ̄a lo bẹ̄i. Kẹ i ndẹ̄nga, yẹ: i gūa.*
39 *Kẹ i gbīa, i li kia gẹ a pẹ̄ ngīyẹ Elaion mahũ, kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia ti tọnga ngi wọ̄ma.*
40 *Kẹ kina i hitini hindẹ́i, kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ, a hẹ̄, kọ wā wa hũgọ hũ.*
41 *Kẹ i gbīa ti gbẹ̄la kia nūmu a kọtu wīli, i ndọ̄a hũ, i wọ̄mbi kpàkpà, i hẹ̄:*
42 *Yẹ: Nya Kẹ, ina bi lūmango lẹ̄, bọlẹ́i ji gbīa nya ma, kẹ nya līma hinda ī lẹ̄, kẹ bi ndẹ́i i wẹ̄.*
43 *Kẹ Ngẹ́wọ lọ̄-mo yẹ̄la i gẹnga a ngiẹ̄, i hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọhũ a ngi gbāya.*
44 *Kẹ iyẹ ndapi hũ lo ngi nẹ̄mahũ, kẹ i hẹ̄nga a kpāya gboń, kẹ ngi vọndọ̄i iyẹ lẹ̄ kia ńāma gātẹ̄ wā-wa na, a gūla ndọ̄loi ma.*
45 *Kẹ kina i hijẹ̄ni hẹ̄i ma, iyẹ wāni ngi wọ̄ma-bẹlẹ́isia yẹ̄, i ti mālẹ̄ ta yī ndī mini va.*
46 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Gbẹ va lo wa yī? A hijẹ̄, wu hẹ̄, kọ wā wa hũgọ hũ.*
47 *Kẹ kina lẹ iyẹ yīama, kpẹ̄lẹ, kẹ fāha, kẹ na ta tọlia Judasi, pū mahũ fẹlẹ́isia ti yẹla, i ya ti lūgo, i la Jisu gbẹ̄la, ngi lā-jōmi va.*

48 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga ngi ma, Judasi bi nūmu*
hindọ̄-lọ̄i mājia a bāya a ndā-gọmi?
49 *Kina násia tiyẹ ngi ma ti toni hindẹ́i a wẹ̄ma,*
kẹ ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ, Ndẹ́moi, ma ndẹ̄wẹ̄ wẹ̄ lo a
mbọwẹ́i?
50 *Kẹ ti yẹlagẹ̄, i almami wāi ngi bọilọ̄pọ̄i lẹ̄wẹa,*
i ngi yẹ̄jā wọ̄li dẹwẹnga.
51 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹa, i ndẹ̄, yẹ: Gbẹ̄ iyẹ ǹī. Kẹ i*
jā a ngi wọli, i ngi bāwọ.
52 *Kẹ Jisu i ndẹ̄nga almami waísia ma, kẹ*
kūgbanga Ngẹ̄wọ wẹ̄lẹ́i va, kẹ nūnga wāwaísia nāsia
tiyẹ wāni ngi yẹ̄, yẹ: wu wa nya yẹ̄ a mbọ̄wani, kẹ
tikpọ̄ni kia ti li hūma-mo yāma?
53 *Fọ̄lọ̄ gbi ma ngi Ngẹ́wọ wẹ̄lẹ́i bu ma wuẹ̄ni, kẹ*
wū lọ̄kọ̄ lambọ̄ni nya ma: kẹ wu ndā gbẹ̄lẹ́i lo, kẹ
kāya ma kpọ̄ngo a sọ̄ ǹyāmu.
54 *Kẹ ti ngi wūmbua, ti li, ti wa a ngiẹ̄ almami*
wāi wẹ̄lẹ́i bu; kẹ Pita i tọnga ti ma, ī kūhama po.
55 *Kina ti ngombu yāteni pẹ̄lẹ́i bu, kẹ tiyẹ hẹini,*
Pita i hẹ̄i ti līa.
56 *Kẹ nyāha bọilọ̄pọ̄ yẹla i ngi longa, kina i*
hẹ̄ini ngombui gbẹ̄la, i ngi gbẹ̄ tī, i ndẹ̄, yẹ: Tā-moi
ji bẹ, iyẹ ngi wọ̄ma lo.
57 *Kẹ i māwalia ngi hinda ma, yẹ: nyāhapọ̄i,*
ngī ngi gọ.
58 *Kẹ hū lẹmbingo kūlọ̄ ipẹ̄kẹ́i i ngi lo, i ndẹ̄, yẹ:*
Bia bẹ biyẹ ngi wọ̄ma lo. Kẹ Pita i ndẹ̄nga, yẹ:
Tā-moi nya ī lẹ̄.

59 *Kẹ wamandẹ̄ ndẹ̄wẹ̄ yẹ̄la na wọ̄ma, kẹ ipẹ̄ka*
yẹ̄la i ndẹ̄nga ngi ma a kpāya, yẹ: A tọ̄nya, ji
bẹ iyẹ ngi wọ̄ma lo, gbāmailẹ̄ Galili-mo lo a-ngiẹ̄.
60 *Kẹ Pita i ndẹ̄nga, yẹ: Tā-moi, ngi njiẹ́i gọ ba*
ndẹ̄. Kẹ kẹ-yakpẹ̄, kia lẹ iyẹ yīama, kẹ tẹ-hīnẹ̄i i
gọ̄kọ̄ lẹ̄a.
61 *Kẹ Ndẹ́moi i wọ̄tẹ̄nga, i Pita gbẹ̄. Kẹ Pita i*
gīlia a Ndẹ́moi lā-yiẹ́i, kia iyẹ ndẹ̄ni ngi ma, yẹ:
Tẹ-hīnẹ̄i ẹ̄ gọ̄kọ̄ lẹ̄, ba māwali lo nya hinda ma hū
sāwa.
62 *Kẹ Pita i gbīa ngītiya, i wọ̄ kẹ́kẹ́lẹ̄.*
63 *Kẹ nūngẹīsia ti Jisu họ̄uni, ti ngi yẹ̄lẹ, ti ngi*
lẹ̄wẹ̄.
64 *Kina ti ngi yāma yilini, ti ngi lẹ̄wẹ̄ ngi*
yāma; ti ngi mọli, tẹ: Ndẹ̄, yẹ̄ lo i bi lẹ̄wẹ̄ni?
65 *Kẹ hinda gbọ̄tọ̄ma wẹ̄ka lo ti ndẹ̄ni ngi ma a*
nyāmungo.
66 *Kẹ kia ngẹ̄lẹ̄ i wọ̄ni, nūnga wāwaīsia, kẹ*
almami waīsia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹīsia, ti wa hinda
yẹ̄la, ti li a ngiẹ̄ ngū hitẹmẹ́i, tẹ:
67 *Kristi lo abiẹ̄? ndẹ̄ mu ma. Kẹ i ndẹ̄nga ti*
ma, yẹ: ina ngi ndẹ̄ wu ma, wẹ̄ họ̄u a tọ̄nya;
68 *Kẹ ina nya bẹ ngi wu mọli, wẹ̄ pọ̄tẹ̄, kẹ wẹ̄ gbẹ̄*
nya ma ngi li.
69 *Ji wọ̄ma kūna nūmu hindọ̄-lọ̄i a hẹ̄i lo Ngẹ́wọ*
gbāya yẹ̄ja lọ̄kọ̄i ma.
70 *Kẹ ti gbi ti ndẹ̄nga, tẹ, Bia lo họ Ngẹ̄wo ngi*
Lọ̄i lẹ̄? Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: wua wẹ nya lẹ̄.

71 *Kẹ ti ndẹ̄nga, tẹ: Gbẹ va lo mu lọ̄ni a sẹ̄li-mo? gbāmailẹ̄ mu vūluísia mu mẹ̄nia ngi lā hũ.*

NGŪ XXIII.

Kẹ fāhẹ́i gbi ti hijẹ̄a, ti li a ngiẹ̄ Pilati yẹ̄.
2 *Kẹ ti tātọ̄a a ngi māyia gẹla, tẹ, mu tā-moi ji*
mālẹ̄i lo, a bọ̄ndẹ́i wū wọ̄tẹ̄, a ti mābali ndọ̄lo-nāvọ̄
vẹ̄ va Sisari wẹ, yẹ, ta ngi vūlui lo Kristi lẹ̄ māhẹ́i.
3 *Kẹ Pilati i ngi mọlia, yẹ: Bīa lo Jewuísia ti*
māhẹ́i lẹ̄? kẹ i pọ̄tẹ̄a ngi ma, i ndẹ̄, yẹ: Bi dẹ̄nga.
4 *Kẹ Pilati i ndẹ̄nga almami waísia ma, kẹ*
nūngẹísia ma, yẹ: Ngī kāyẹ̄ loni tā-moi ji ma.
5 *Kẹ ti yīa a kpāya, tẹ: a nūngẹísia jẹjia, a*
kāra wẹ̄ Judia gbi hũ, tātọ̄nga Galili ma, i hiti
hindẹ́i ji ma.
6 *Kẹ kina Pilati i mẹ̄nini Galili, kẹ i mọlia, yẹ,*
ina tā-moi Galili-mo lẹ̄.
7 *Kẹ kia i kọni kẹ i Herodi hẹ̄mbẹ́i hũ lo, kẹ i*
ngi lọ̄a Herodi yẹ̄, na ngi vūlui bẹ iyẹ Jerusalemi
hũ a na gbẹ̄lẹ̄mẹ́i.
8 *Kẹ kina Herodi i Jisu loni, kẹ i gọ̄hũ nẹ̄nga*
gboṅ, jiva iyẹ lọ̄i lo i ngi lo hũ lẹmbingo, gbāmailẹ̄ i
hinda gbọ̄tọ̄ma mẹ̄ni lo ngi va: kẹ i gililo, yẹ, a to
lo i kama-yẹ̄ngẹ̄ wẹ̄.
9 *Kẹ i ngi mọlia a mọli gbọ̄tọ̄a, kẹ Jisu ī njia*
gbi wọ̄tẹ̄ni ngi ma.
10 *Kẹ almami waísia, kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹlẹ́isia, ti*
lọ̄nga, ta ngi māyia gẹ lẹ̄kẹ̄ a kpāya.

11 *Kẹ Herodi, kẹ ngi gọ-bẹlẹísia ti gbẹ̄lẹ̄a ngi ma,*
ti ngi yẹlẹ, ti ngi māyīli a ndōma gọlẹ, ti ngi lọ̄
gbọma Pilati yẹ̄.
12 *Ifọ̄lọ̄i sẹ̄ ma, Pilati kẹ Herodi ti wẹ̄nga a*
mbānga, gbāmailẹ̄ tọma lo iyẹ ti lūa hū̃ ngọ̄va ma.
13 *Kẹ Pilati i almami waísia wālẹa, kẹ mahū̃-*
gbẹ̄-bẹlẹísia, kẹ nūngẹísia.
14 *I ndẹ̄ ti ma, yẹ: wu wa a tā-moi ji nya yẹ̄,*
kia nūmui na na a nūngẹísia ti wū hū̃ wọ̄tẹ̄; kẹ
kpẹ̄lẹ, kẹ nya, kina ngi ngi mọlini wu yāma, ngī
kāyẹ̄ gbi loni tā-moi ji hū̃, hāni násia va wu ngi
māyīa gẹni va.
15 *Ọ Herodi bẹ, gbāmailẹ̄ ngi wu lọ̄i lo ngi yẹ̄,*
kẹ kpẹ̄lẹ tī hinda gbi wẹ̄ni a ngi yẹ̄, a hā gāma
wẹ̄lẹ.
16 *Fālẹ̄, nga ngi lẹ̄wẹ̄ lo, ngi gbẹ̄ ngi ma, i li.*
17 *Gbāmailẹ̄ māhọ̄ungo yẹlẹ̄, i gbẹ̄ nūmu yẹ̄la ma*
ti wẹ kọ̄mẹ̄i ma.
18 *Kẹ ti gbi ti gbāwua yẹ̄la kpẹ̄, tẹ ā tā-moi ji*
wa, bi gbẹ̄ Barabasi ma mu wẹ.
19 *Na njanja hinda yẹ̄la va, i pẹ̄ni tā-wāi hū̃, kẹ*
nū wā va, ti ngi wīli kpindi wẹ̄lẹ̄ bu.
20 *Kẹ Pilati, ngi lūmango, i gbẹ̄ Jisu ma, i*
ndẹ̄nga gbọma ti ma.
21 *Kẹ ti gbāwua, tẹ, ngi kpàkpà krosi ma, ngi*
kpàkpà krosi ma.
22 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma isāwagẹ̄i ma, yẹ: Gbẹ*
hinda nyāmu lo tā-moi ji i pẹ̄nga? ngī hinda gbi

loni ngi hũ māhọ̄ungo i hā; fālẹ̄ nga ngi lẹ̄wẹ̄ lo,
ngi gbẹ̄ ngi ma, i li.
23 *Ke̱ ti gbonda hũ a ti wọ̄i ngẹ̄lẹ̄ ma, ta mo̱li*
ngi kpàkpà va krosi ma; ke̱ ti wọ̄ísia, ke̱ almami
waísia ti ndẹ́i ti lẹ̄wẹ̄a.
24 *Ke̱ Pilati i sẹ̄lia, i wẹ̄ kia ti mo̱li la.*
25 *Ke̱ i gbẹ̄nga na ma ti we̱ na njanja hinda va,*
ke̱ nū wā va ti pīlini kpindi wẹ̄lẹ́i bu, na tiye̱
mo̱lini, ke̱ i Jisu vẹ̄a ti we̱, kia ti lọ̄ni la.
26 *Ke̱ kina tiye̱ lima a ngiẹ̄, ke̱ ti Simoni họ̄unga*
Kirine-mo yẹ̄la a hijẹ̄ kpālẹ́i hũ, ta lo ti krosi lāni
ngi ma, pọ̄pọ̄ va Jisu wọ̄ma.
27 *Ke̱ fāha gbọ̄tọ̄a ti tọ̄nga ngi ma, ke̱ nyāhanga,*
nắsia ta ngi wō̱wo, ta ngāya wu ngi va.
28 *Ke̱ Jisu i wọ̄tẹ̄a ti yẹ̄, i ndẹ̄, ye̱: Jerusalemi*
ngi nyāha-lẹ̄nga, wā wō̱ nya va, ke̱ a wō̱ wu
vūluísia va, ke̱ wu lẹ̄ngẹ́ísia.
29 *Gbāmailẹ̄, kpẹ̄le̱, ifō̱lọ̄ísia lo wāma, na hũ ta*
ndẹ̄ma, te̱, nắsia ti be̱tē̱ngo lẹ̄ ti gbẹ̄mango, ke̱ kọ̄i
nắsia tī ndẹ̄nga lẹ̄ni, ke̱ nyinísia, tī fẹ̄ni ndọ̄ we̱.
30 *Ke̱ ta tātọ̄ lo a ndẹ̄la ngīyẹ́ísia ma, te̱: gūla*
mu ma, ke̱ bẹ̄mẹ̄lẹ́ísia ma, mu māwē̱lē̱.
31 *Gbāmailẹ̄ ina ti hindẹ́i jísia wẹ̄nga ngūru*
wūndu hũ, gbo ta wẹ̄ma imbẹ́i hũ?
32 *Ke̱ ti ya a hinda nyāmu-bẹla wẹ̄ka fẹ̄lẹ̄a, ke̱ tı*
ti wā va.
33 *Ke̱ kina tiye̱ wāni hindẹ́i ta tọ̄li a Ngū-gọ̄kọ̄,*
na lo ti ngi kpàkpài krosi ma, ke̱ hinda nyāmu-

bęlęísia bę; yę̄la ngi yę̄ja lǭkǭi ma, kę ipę̄kę́i ngi gǭwoi ma.
34 *Kę Jisu i ndę̄nga, yę: Nya Kę, mānu ti ma,*
ji va tī hindę́i gǫ ta pę̄. Kę ti ngī gūlę̄i gǫlęa, a
ndā gbę la.
35 *Kę nūngęísia ti lǭnga, ta kpę̄lę: kę mahū̃-gbę̄-*
bęlęísia bę, ti ngi yęlęa, tę, A mbānga bāwǭ, gbę̄ i
ngi vūlui bāwǭ; ina Kristi lo a ngię̄, Ngę́wǫ mahǭ-
moi.
36 *Kę ko-bęlęísia bę ti ngi yęlęa, ta wā ngi yę̄, ta*
ngi go a ndǭ dagba.
37 *Tę: ina Jewuísia ti māhę́i lo abię̄ bi vūlui*
bāwǭ.
38 *Kę kǫlo nyę́gingo lo iyę ngi mahū̃ Helleni yię́i*
hū̃, kę Latini, kę Hibru: JI LO JEWUÍSIA TI
MAHẸ́I LẸ̄.
39 *Kę hinda nyāmu-bęla ti yę̄la na tiyę hęlęni, i*
njīa nyāmu lę̄nga ngi ma, yę: ina Kristi lo abię̄, bi
vūlui bāwǭ, kę mua.
40 *Kę ipę̄kę́i i pǭtę̄a, i gbāndę̄ ngi ma, yę: Bę̄*
lūwa Ngę́wǫ ma, jī va bia bę bi sę̄li hinda yakpę́i
hū̃ lo?
41 *Kę mua, mu na lo a tǭnya, gbāmailę̄ mua lo*
pāgę́i jǫma, mahǭunga mu hinda nyāmuísia va: kę
tā-moi ji ī hinda gbi wę̄ni nyāmungo.
42 *Kę i ndę̄nga Jisu ma, yę: Ndę́moi, gūli angę̄,*
kina bi wa lo bi gęnyę́i hū̃.
43 *Kę Jisu i ndę̄nga ngi ma, yę: A tǭnya*

ngi ngẹ bi ma, fǫlǫi ji ma, bia, ma yẹ lẹ̄
Paradisi hũ.
44 *Kẹ fǫlǭ ngūndia yẹ lo, kẹ kpindi wẹlẹ̄nga*
ndǭloi hũ gbi ngīyẹ kẹ kpoko vǭlǭi.
45 *Kẹ fǫlǭi i gbindia, kẹ kǭlẹ́i Ngẹ́wǫ wẹ̄lẹ́i bu, i*
bẹla ndīa.
46 *Kẹ kina Jisu i gbāwuni ngẹ̄lẹ̄ya, kẹ i ndẹ̄nga,*
yẹ: Nya Kẹ ngi nya yāfẹ́i vẹ̄nga bi yẹ̄ya mahũ-gbẹ̄
va, kẹ kina i ji lẹ̄ni kẹ i hānga.
47 *Kẹ kina kūgbẹ́i, iko-bẹla hondo yẹ̄lẹ́i mahũ, i*
na loni iyẹ wẹ̄ni, kẹ i Ngẹ́wǫ lātǭnga, yẹ: A tǭnya,
tā-moi ji tǭnya-mo yẹ lẹ̄.
48 *Kẹ nūngẹ́isia gbi tiyẹ wāni to va, kia ti hin-*
dẹ́isia loni ti wẹ̄ni, ti ti līmẹ́isia lẹ̄wẹ̄ ti yāma.
49 *Kẹ ngi go-bẹlẹ́isia gbi, kẹ nyāhangẹ́isia ti tǭni*
ngi ma, ta hijẹ̄ Galili ti lǭ kūhama po, ta hindẹ́i
jísia gbẹ̄.
50 *Kẹ kpẹ̄lẹ, tā-mo yẹ̄la lo iyẹ na, ngi bijẹ́i a*
Josufu, ngū hitẹ-mo yẹ̄la, kẹ nūmu yẹ̄kpẹ̄ lo a ngiẹ̄,
kẹ tǭnyango.
51 *Tā-moi ji íyẹ lūmani ti wu hitẹ́i ma, kẹ na ti*
pẹ̄ni; iyẹ hijẹ̄ni Arimatia lo, Jewuísia ti lā-wa yẹ̄la
hũ, ngi vūlui bẹ iyẹ Ngẹ́wǫ gẹ̄nyẹ́i mawulǭ.
52 *Tā-moi ji i lī lo Pilati yẹ̄, i Jisu ngi wǭmẹ̄i*
vẹli.
53 *Kẹ i ngi njẹ̄inga, i bẹ̄mbẹ̄ kūla gǭlẹ̄ hũ, i ndā*
kāmba hũ, tiyẹ mbǭni kǫtu hũ, hindẹ́i tī nūmu gbī
lai lo na.

54 *Ke̱ hūgbāte̱ vo̱lo̱i ye̱ lẹ, ke̱ Sabati i la kpẹla.*
55 *Ke̱ nyāhangẹ́isia be̱ násia ti hijẹni Galili ti tọ̄*
ngi wọma, ti kāmbẹ́i gbẹ̄, ke̱ ngi wọmẹ́i la gii.
56 *Ke̱ ti yāma ti hẹwẹa hūgbāte̱ ke̱ mali wulọa, ti*
lẹ̄vu Sabati vọlọi ma, kia sāwẹ́i ndẹni.

NGŪ XXIV.

Ke̱ ifōlọi ihālagẹ́i ma i lo̱ẹ́i hū, a ngẹ̄nda te̱tẹ́i, ti
wā kāmbẹ́i gāma, ti wa a hẹwẹ́isia tiye̱ hūgbāte̱ni,
ke̱ mbānga wẹ̄ka ti ti wọ̄ma.
2 *Ke̱ ti mālẹ̄a ko̱tui gīkilingo kāmbẹ̄i la ma.*
3 *Ke̱ ti wanga, ke̱ tī Ndẹ́moi Jisu ngi wọ̄mẹ́i*
mālẹni na.
4 *Ke̱ kina i wẹni, kia ti wū hū wūngo ye̱ lẹ̄ gbon*
hindẹ́i ji va, kpẹ̄le̱ hindọ̄ fẹlẹ̄a ti lọni ti gbẹ̄la kūla
māvọ̄ngo hū.
5 *Kia tiye̱ lūwani, ke̱ ti ti yāmẹ́isia wẹ̄ ndōlomẹi,*
ti ndẹ̄ ti ma, te̱, gbe̱ va lo wa fū-moi go̱li hā-
bẹla lia.
6 *Ī bẹ̄i, ke̱ i hijẹ̄a ndōwu: A gīli kia iye̱ ndẹni*
wu ma, kina le̱ iye̱ Galili hū.
7 *Ye̱, ta nūmu hindọ̄-lọ̄i vẹ̄ lo nūnga nyāmuísia ti*
yẹ̄ya, ti ngi gbàkpà krosi ma, ke̱ fọlọi isāwagẹ́i ma a
gbīa lo ndōwu.
8 *Ke̱ ti gīlia a ngi lā-yiẹ́isia.*
9 *Ke̱ ti hijẹ̄ kāmbẹ̄i gāma, ti hindẹ́i jísia gbi lẹ̄*
nāsia ma, ti pū mahū yẹla, ke̱ násia gbi ma ti loni.

10 *Ke̱ Maria Magdalini ye̱ lẹ̄, ke̱ Joana, ke̱ Maria
Jakobi ngi njẹ̄, ke̱ nyāha wẹ̄kẹīsia, tiye̱ ti wọ̄ma, ti
hindẹ̄i jīsia lẹ̄ni tọ̄-bẹlẹīsia ma.*

11 *Ke̱ ti lā-yiẹīsia ti wẹ̄ni kia njīa gbāma na, ke̱
tī ti họ̄uni a tō̱nya.*

12 *Ke̱ Pita i hijẹ̄a, i li a pimẹ̄ kāmbẹ̄i gāma,
i māwẹ̄, i kūla gọ̄lẹīsia lo ti lāni gbà, i yāma, ngi
nē̱mahũ wūnga na va iye̱ wẹ̄ni.*

13 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ti fẹ̄lẹ̄gẹ̄, ti ya fọ̄ yakpẹ̄ na ma, fūla
yẹ̄la hũ, ta tọ̄li a Emausi na hũ gūhango ye̱ lẹ̄
Jerusalemi ma stadia nū sāwa gbo̱yongo.*

14 *Ke̱ ti ye̱pē̱nga hindẹ̄i jīsia gbi va, tiye̱ wẹ̄ni.*

15 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, kia tiye̱ ye̱pe̱ma ta ti nyo̱nyo
mo̱li, ke̱ Jisu ngi vūlui i la ti gbẹ̄la, i li ta tiẹ̄ni.*

16 *Ke̱ ti yāmẹīsia họ̄ungo ye̱ lẹ̄, ke̱ tā ngi yo̱.*

17 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: gbe̱ ye̱pe̱ lo a jīsia wa
ndẹ̄wẹ̄ wu nyo̱nyo ma, kia wa jīa? Ke̱ gbe̱ va lo wu
lī nyāningo?*

18 *Ke̱ ti yẹ̄lagẹ̄ na ngi bijẹ̄i Kleopasi, i pọ̄tẹ̄a, i
ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Bia lẹ̄kẹ̄ lo họ̄ta abiẹ̄ Jerusalemi
hũ, na bī hindẹ̄i jīsià go̱ ti wẹ̄ni fọ̄lọ̄i jīsia ma?*

19 *Ke̱ i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: gbe̱ hinda? ke̱ ti
ndẹ̄nga ngi ma, Jisu va, Nazareti-moi, na profiti ye̱
lẹ̄, kpāyango ngi wẹ̄lẹ̄ hinda hũ, ke̱ njīa hũ Ngẹ́wo̱
yāma, ke̱ nūngẹīsia gbi.*

20 *Ke̱ kia almami waīsia ke̱ mu mahũ-gbẹ̄-bẹlẹīsia
ti ngi vẹ̄ni, ti ngi jẹ̄lini, ngi wā va, ke̱ ti ngi
gbàkpà krosi ma.*

21 *Kẹ muyẹ tọ, mẹ, ta lo nūmui lẹ̄ a Israeli
wumāọ̄-wọ̄; kẹ a ji gbi, fọ̄lọ̄i ji lo isāwagẹ́i lẹ̄ kia
hindẹ́i jísia tiyẹ wẹ̄ni.*

22 *Kẹ nyāhanga tẹ́nga ti mu līa násia ti lini a
ngẹ̄nda tẹtẹ́i kāmbẹ́i gāma, ti pẹ̄i lo mu wū hũ i wū.*

23 *Kẹ kina tĩ ngi wọ̄mẹ́i loni, kẹ ti wa, ti ndẹ̄ tẹ,
ti Ngẹ́wọ lọ̄-bẹla bẹ loni nẹnẹ hũ, násia ti ndẹ̄ni, tẹ,
ngi vūngo lẹ̄.*

24 *Kẹ ti tẹ́nga ti mu līa ti lini lo kāmbẹ́i gāma,
ti mālẹ̄ kia nyāhangẹísia ti ndẹ̄ni, kẹ ta lo ti ngi
loni.*

25 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Ọ wua wu nẹ̄mahũ ī
lẹ̄wẹ̄ni, kẹ wu lī lẹlẹ̄ngo họ̄u va a tọ̄nya na gbi
profitísia ti ndẹ̄ni wọ!*

26 *Mā-ī-họ̄uni Kristi va, i mọnẹ a hindẹ́i jísia, i
wa ngi māvọ̄i hũ?*

27 *Kẹ i tātọ̄nga Musa ma, kẹ profitísia gbi, i kọlo
nyẹ́gingọ̄ísia gbi hũgẹ atiẹ̄ ngī vūlui va.*

28 *Kẹ ti la fūlẹ́i gbẹ̄la, hindẹ́i tiyẹ lima na, kẹ i
pẹ̄nga pẹ̄ngo bẹ a lẹ̄wẹ̄ lo.*

29 *Kẹ ti ngi hũhọ̄unga a kpāya, tẹ, A mu hẹ̄i,
gbāmailẹ̄ kpoko lo, kẹ fọ̄lọ̄i i ya na; kẹ i wānga hẹ̄i
va ta tiẹ́ni.*

30 *Kẹ kina i wẹ̄ni, kia i hẹ̄nī mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ va ta
tiẹ́ni, i kpohũi wūmbu, i mbẹ̄tẹ, i ngālẹ̄, i fẹ̄
ti wẹ.*

31 *Kẹ ti yāmẹísia ti lāwọ̄a, kẹ ti ngi gọnga, kẹ i
lọ̄nga hũ ti yāma.*

32 *Kẹ ti ndẹ̄nga ti nyọnyo ma, tẹ: Mu līsia tī
mu moni mu gọhū, kia iyẹ pẹ̄ni amuẹ̄ pẹlẹ́i hū, kẹ
kia i kọlo nyẹ́gingọ̄ísia hūgẹni amuẹ̄?*

33 *Kẹ ti hijẹ̄nga ikpẹlẹ́i sẹ̄ ma, ti yāma Jeru-
salemi hū, ti mālẹ̄ pū mahū yẹlẹísia, ti yāndongo, kẹ
násia ta tiẹ́ni yẹ lẹ̄:*

34 *Tẹ: Ndẹ́moi, i gbīanga ndọ̄wu a tọ̄nya, i gẹnga
a Simoni.*

35 *Kẹ ti ndẹ̄nga ti ma hindẹísia ti yẹ wẹ̄ni pẹlẹ́i
hū, kẹ kia ti ngi gọni kpohui yalẹ̄lẹ́i hū.*

36 *Kia ti hindẹ́i jísia lẹ̄ni, kẹ Jisu ngi vūlui
i lọ̄nga ti līa, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: Ndīlẹ̄li iyẹ wu ma.*
37 *Kẹ muamua i lẹ̄nga atiẹ̄, ti lūwa gboṅ, ta gīli,
tẹ, ti ngāfa longa.*

38 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, ye: Gbẹ va lo wa lūwa?
Kẹ gbẹ va lo wu nẹ̄mahuísia ti gīli?*

39 *Nya-lọ̄kọ̄ísia gbẹ̄ lẹ, kẹ nya gọwoīsia, wu kọ̄, kẹ
nya vūlui mīa. A jā angẹ̄, wu to; gbāmailẹ̄ nduwu
ī ngāfa ma, kẹ kālẹa, kia wa to i nya ma.*

40 *Kẹ kina i ji lẹ̄ni, kẹ i ngi lọ̄kọ̄ísia gẹnga atiẹ̄.
ke ngi gọwoísia.*

41 *Kẹ kia lẹ tī họ̄uni a tọ̄nya kọ̄hūnẹ́i va ti wū
hū wūngo, kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: mẹ̄hẹ lo mbẹ̄i wu
yẹ̄ya?*

42 *Kẹ ti ngi gọnga a nyẹ̄ yīlingo, kẹ komi ta.*

43 *Kẹ i mbūmbua, i mẹ̄ ti yāma.*

44 *Kẹ i ndẹ̄nga ti ma, yẹ: Njiẹ́i jísia lo ngi ndẹ̄ni
wu ma, kia lẹ ngiyẹ wu līa, ngẹ, hindẹísia gbi ta wẹ̄*

lo, násia nyẽ́gingo Musa jāwāi hũ, ke̱ profitísia, ke̱
ngūlẹ̄ go̱loi hũ nya vạ.
45 *Ke̱ i ti nē̱mahuísia lawō̱a, ko ti ko̱lo nyẽ́gingo-*
ísia hũgo̱.
46 *I ndẹ̄ ti ma, ye̱: Ṅī lo nyẽ́gingo, ke̱ ṅī lo*
māhō̱ungo Kristi i mo̱ne̱, i gbīa ndō̱wu fọ̄lọ̄i
isāwagẹ́i ma.
47 *Ke̱ ko̱ ti nē̱mahũi wọ̄tẹ̄ lẹ̄, ke̱ mānula hinda*
nyāmua ma ngi bijẹ́i hũ kē̱nyẹ́i gbi līa, tātọ̄ngo
Jerusalemi hũ.
48 *Ke̱ wua lo sẹ̄lia awuẹ̄ hindẹ́i jísia va.*
49 *Ke̱ kpẹ̄le̱, ngi nya Ke̱ lā-yiẹ́i lọ̄nga wu ma, ke̱ a*
hẹ̄i tā-wāi Jerusalemi hũ, ngīye̱ wu māyīlingo a ye̱
lẹ̄ a kpāya a hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ ma.
50 *Ke̱ i gbīa ta tiẹ́ni, ti hiti Betani hũ, ke̱ i ngi*
lọ̄kọ̄ísia le̱nga, i ti bē̱tē̱.
51 *Ke̱ kina i wẹ̄ni, kia le̱ i ti bē̱tē̱ma, ke̱ i gbe̱nda*
ti ma, i le̱ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.
52 *Ke̱ ti māwẹ̄nga ngi yẹ̄, ti yāma Jerusalemi hũ,*
a kọ̄hũne̱ wā,
53 *Tiye̱ Ngẹ́wo̱ wē̱lẹ́i bu lo ku gbi ma, ta Ngẹ́wo̱*
lātọ̄, ta ngi bē̱lē̱. Amin.

(Ikē̱lē̱ma.)

NJĪA-YẸ́KPẸ́I JOHANI NYẸ̄́GINI.

NGŪ I.

Itātọmẹ́i Njiẹ́i iye̱ na lo, ke̱ Njiẹ́i ta Ngẹ́wo̱ yẹlẹ̄, ke̱
Njiẹ́i Ngẹ́wo̱ ye̱lẹ̄.
2 *Na sẹ̄ lo iye̱ itātọmẹ́i a Ngẹ́wo̱.*
3 *Ta lo i hāníṡia gbi gbāte̱ni; ke̱ ngi wọ̄ma hāni*
gbi īye̱ gbāte̱ni, na iye̱ gbāte̱ni.
4 *Ngi hũ lo Ndē̱vu iye̱ na; ke̱ Ndē̱vui na lo i*
wẹ̄ni a nūnga, i ti vọ̄vọ̄.
5 *Ke̱ Hē̱mui i vọ̄a kpindi hũ; ke̱ kpindi ī hũgo̱ni.*
6 *Hindọ̄ yẹ̄la lo iye̱ na Ngẹ́wo̱ tẹwẹ̄ni, ngi bijẹ́i lo*
a Johani.
7 *Ta sẹ̄ lo i wāni sẹ̄li va; sẹ̄li họ̄u va Hē̱mui ma,*
ta lo nūmui gbi a họ̄u a tō̱nya ngi jā hũ.
8 *Ta ī lẹ̄ Hē̱mui na a wẹ̄ a ngiẹ̣, ke̱ tiye̱ ngi dẹ̄vẹ̄*
lo, sẹ̄li họ̄u va Hē̱mui na ma.
9 *Ta lo Hē̱mui itō̱nyagẹ́i ye̱lẹ̣, na a Hē̱mu ge̱ a*
nūnga gbi, ta wa ndō̱loi hũ.
10 *Iye̱ ndō̱loi hũ lo; ke̱ ta lo iye̱ ndō̱loi gbāte̱ni;*
ke̱ ndō̱loi īye̱ ngi go̱ni.

11 *Iye̱ wāi lo ngi ndẹ́i yẹ̄, ke̱ ngi ndẹísia tī ngi*
gūluni.
12 *Ke na gbi yẹ, ti ngi jo̱ni, tia lo, i kpāya vẹ̄ni,*
ti wẹ̄ a Ngẹ́wo̱ lẹ́nga; nā yẹ̄ ta ngi bijé̱i hộu a
tō̱nya.
13 *Násia tīye̱ ti lẹ̄ni a ṅāma; tabao ndūi īye̱*
lūmani; tabao nūmu be̱ īye lūmani, ngíye̱ma
Ngẹ́wo̱.
14 *Ke̱ Njiẹ́i iye̱ gbāte̱ lo a Ndū; iye̱ mu lūahũ;*
ke̱ mu ngi loa ngi gbāté̱i hũ, kpāté̱i Ké̱i lo yakpẹ́i
lẹ̄kẹ̄ va, vẹ̄njo a mānuma, ke̱ tō̱nya.
15 *Ke̱ Johani iye̱ sẹ̄li hộui lo ngi va, a gbao, ye̱:*
Ji lo ngi yẹ̄ ngi yīa lẹ̄: Nūmui na, a wāma
nya wọ̄ma, iye̱ nya lūwo lo; gbāmailẹ̄ iye̱ nya
lūwo lo.
16 *Ke̱ a ngi lavẹ́i mu gbi, mu so̱a mānuma*
mānuma va.
17 *Gbāmailẹ̄ Musa lo iye̱ sāwẹ́i vẹ̄ni; mānuma ke̱*
tō̱nya tiye̱ wāni a Jisu Kristi lo.
18 *Nūmu gbi ī la Ngẹ́wo̱ do ī lẹ̄ ku gbi ma; ngi*
Lội yakpẹ́i iye̱ ndẹ̄ni, na ṅī i Ké̱i yāka hũ, i ngi
gẹ̄a a muẹ̄.
19 *Ke̱ Johani ngi jẹ̄li lo, kina Jewuísia ti*
almamísia ke̱ Levitísia dẹ̄wẹ̄ni, ta hijẹ̄ Jerusalemi hũ
ngi mo̱li va, ye̱: Yẹ̄ lo abiẹ̄?
20 *Ke̱ i lūma a tō̱nya, ī magālini, ke̱ i lūma a*
tō̱nya, ye̱: Kristi yā angẹ̄.
21 *Ke̱ ti ngi mō̱lia, te̱: gbē̱ hāni ho̱? Eliasi lo*

abię̄? kẹ i ndę̄a, yẹ: ta yā angę̄. Bia lo profiti na abię̄? Kẹ i pǭtẹ̄a, yẹ: sāyǭ.

22 *Kẹ ti ndę̄nga ngi ma, tẹ: yę̄ lo abię̄? kọ ma lūma nā wẹ ti mu lę̄wę̄ni, bẹ gbę̄ bi vūlui va?*

23 *I ndę̄: Nya lę̄ a ngǭ yę̄lę̄i a gbao ngǭlę̄i hū: a pę̄lę̄i bọna gbātẹ Ndę̄moi wẹ, kina profiti Isaya, iyẹ ndę̄ni wọ.*

24 *Kẹ nā Farisísia tiyẹ, ti ti dę̄wę̄ni.*

25 *Kẹ ti ngi mǭlia, tẹ ngi ma: gbẹ lę̄ họ ba baptisi wę̄, ina Kristi na yā abię̄ ọ Eliasi, ọ profiti nā?*

26 *Kẹ Johani i pǭtẹ̄a ti ma, yẹ: nga baptisi wę̄ a nja lo, kẹ yę̄la lo dǭni wu lia, nā wū kọ;*

27 *Ta lo a wāma nya wǭma, iyẹ nya lūwo lo, ngi gọkę̄i ingę̄yę̄i nya mā-ī-hǭuni vūlǭ va.*

28 *Hindę̄i jísia tiyẹ wę̄ni Betabara lo Jordani wǭma, na Johani iyẹ baptisi wę̄ na.*

29 *Fǭlǭ wę̄kę̄i na ma Johani i Jisu lo, a wa ngi yę̄, i ndę̄: Ngę̄wọ ngi Bāla-lǭi gbę̄lẹ, na a hinda nyāmui wūmbuma ndǭloi hū!*

30 *Ji lo na ngi yẹma, ngẹ: Hindǭ lo wāma nya wǭma, na nya lūgo; gbāmailę̄ iyẹ nya lūgo lo.*

31 *Kẹ ngiyẹ ngī gọ, kẹ ta ngi gẹ lo a Israelitísia, na va mīa, ngi wā baptisi wę̄ma a nja.*

32 *Kẹ Johani i sę̄li hǭua, yẹ: ngi Ngāfę̄i doi lo, a hiję̄ ngę̄lę̄-gǭhū, a yę̄i kina Bǭmukūlǭ na, kẹ i hę̄i ngi ma.*

33 *Kẹ ngīyẹ ngi gọ, kẹ na i nya dǭni baptisi*

wēma a nja, i ndẹ̄ lo nya ma: tā lo ba lo Ngāfẹ́i a
yẹ̄i, i hẹ̄i ngi ma, ta sẹ̄ lo, a baptisi wẹ̄ a (Ngẹ́wo̱)
Ngāfa yakpẹ́i.
34 *Ke̱ ngi toa, ngi sẹ̄li hō̱ua, ke̱ ji lo Ngẹ́wo̱-hindō̱-*
lō̱i lẹ̄.
35 *Fō̱lō̱ wẹ̄kẹ́i ma gbo̱ma Johani i dō̱ni, ke̱ ngi*
wō̱ma-bẹla fẹ̄lẹ̄a.
36 *Ke̱ kina iye̱ Jisu lo a jīa, i ndẹ̄: a Ngẹ́wo̱ ngi*
Bāla-lō̱i kpẹ̄le̱!
37 *Ke̱ ngi wō̱ma-bẹla fẹ̄lẹ́ísia ti mēnia, a yīa, ke̱*
ti tō̱a Jisu wō̱ma.
38 *Ke̱ Jisu i wō̱tẹ̄a, i ti lo, ta tō̱ ngi wō̱ma, i ndẹ̄*
ti ma, ye̱:
39 *Gbē̱ lo wa ko̱koli? Ke̱ ti ndẹ̄a ngi ma, te̱:*
Rabbi, na mīa ta ndẹ̄: Kā-moi, mī lo bi na?
40 *Ke̱ i ndẹ̄a ti ma: a wa, wu to. Ke̱ ti wa, ti*
hindẹ́i lo i na. Ke̱ tiye̱ na lo ta tiẹ́ni a fō̱lō̱i na;
gbāmailẹ̄ kpoko vō̱i ye̱lẹ̄.
41 *Na fẹ̄lẹ́i tiye̱ Johani wō̱ mēnini, ti tō̱ni*
ngi wō̱ma, yẹ̄la lo Anderu, Simoni Pita ngi
ndẹ́i.
42 *Ta yẹ̄sẹ̄ lo iye̱ ngi ndẹ́i vūlui, Simoni, doni, i*
ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Mu Messia doa, ta lo ta pō̱tẹ̄
Kristi.
43 *Ke̱ i wā a ngiẹ̄ Jisu yẹ̄. Kina Jisu i ngi*
loni, i ndẹ̄, ye̱: Simoni lo abiẹ̄, Jona ngi lō̱i; ta bi
dō̱li lo a Pita, ta lo ta ndẹ̄ a ko̱tu.
44 *Fō̱lō̱ wẹ̄kẹ́i na ma lo iye̱ lūmai lo a lila Galili*

hũ, kẹ i Filipi doa; kẹ Jisu i ndẹ̄a ngi ma: tọ̄ nya wọ̄ma.
45 *Kẹ Filipi iyẹ nū Betsaida lo, Anderu kẹ Filipi ti dẹ́i.*
46 *Kẹ Filipi i Natanieli do, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: mu nūmui loa, na Musa sāwẹ́i hũ, kẹ profitísia tiyẹ nyẹ́gini, Jisu, Nazareti-moi, Josufu ngi hindọ̄-lọ̄i.*
47 *Kẹ Natanaeli i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: hinda yẹ̄kpẹ̄ a gbīa lo Nazareti hũ? Filipi i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: wa, bi to.*
48 *Kẹ Jisu i Natanaeli doa, a wa ngi yẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: kpẹ̄lẹ, Israeli-moi lo a tọ̄nya, nā ǹī bāya gbī ngi hũ.*
49 *Kẹ Natanieli i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: mī gbẹ̄ lo bi nya gọni? kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: kpẹ́i Filipi īyẹ bi dọ̄lini, gbẹ́i bi yẹ ndāha wūlui bu, ngiyẹ bi doi lo.*
50 *Natanieli i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Rabbi, Ngẹ́wọ ngi Hindọ̄-lọ̄i lo abiẹ̄; Israelitísia ti māhẹ́i lo abiẹ̄.*
51 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ji va ngi ndẹ̄ni bi ma, ngẹ, ngi bi doi lo ndāha wūlui bu, bi họ̄u a tọ̄nya? Ba hāni wāwā do lo, ti dẹ̄wẹ̄ jísia ma.*
52 *Kẹ i ndẹ̄nga ngi ma: a tọ̄nya, a tọ̄nya, ngi ndẹ̄ bi ma, ji wọ̄ma, wa ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ do lo i lawọ̄, kẹ Ngẹ́wọ ngi anjelísia ta bẹ dẹ ta yẹ̄i nūmu hindọ̄-lọ̄i ma.*

NGŪ II.

Ke̱ fọ̄lọ̄i isāwagẹ́i ma nyāha-jō̱-gọ̄mẹ́i lo, iye̱ Kana,
Galili hũ, ke̱ Jisu ngi njẹ́i iye̱ na lo.
2 Ke̱ Jisu, ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia tiye̱ ti dọ̄li lo
nyāha-jō̱-gọ̄mẹ́i ma.
3 Ke̱ kina tiye̱ lọ̄ni a ndō̱, Jisu ngi njẹ̄, i ndẹ̄ ngi
ma, ye̱: ndō̱ gbī ti yẹ̄ya.
4 Ke̱ Jisu i ndẹ̄ ngi ma, Mamẹ́i, gbo lo nga pẹ̄
a biẹ̄? kpẹ́i ī la wāi lo nya va.
5 Ngi njẹ́i i ndẹ̄ bo̱ilọ̄pọ̄ísia ma, ye̱: njiẹ́i gbi lo,
i ndẹ̄a lo wu ma, a pẹ̄.
6 Ke̱ ko̱tu ya-vẹ̄ woita lo tiye̱ hẹ̄i na, kina Jewu-
ísia ti wẹ̄-hindẹ́i na ngūa wẹ̄ va, ti gbi gāli fẹlẹ̄ o̱
sāwa jo̱ngo.
7 Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a fẹísia vẹ̄nda a nja, ke̱
ti ti vẹ̄nda, i hiti ndā jō̱.
8 Ke̱ i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a ndā na, wu li la fāhẹ́i
imahũ-moi yẹ̄ mē̱hẹ́i, ke̱ ti yā la.
9 Ke̱ kina fāhẹ́i imahũ-moi mē̱hẹ́i va iye̱ njẹ́i go̱ni
na tiye̱ gbāte̱ni a ndō̱ (ke̱ īye̱ kpẹ̄ go̱ iye̱ gbāte̱ni, ke̱
bo̱ilọ̄pọ̄ísia ti njẹ̄ lāni tiye̱ ko̱i lo) fāhẹ́i imahũ-moi
mē̱hẹ́i va, i nyāha-jō̱-moi dọ̄li;
10 I ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nūmui gbi a tātọ̄mẹ́i a ndō̱
yẹ̄kpẹ̄ hẹ̄i lo, ke̱ kina nūnga ti gbolẹ̄a lo pānda, ke̱
na ńī nyāmungo, ke̱ bi ndō̱ yẹ̄kpẹ̄ lāma-gbāte̱ ke̱
ikpẹ́i ji.

11 *Kabānde dǫtǫmẹ́i ji lo Jisu i pẹ̄ni Kana Galili*
hũ, ke̱ i ngi gbātẹ́i hũge̱, ke̱ ngi wǫma-bẹlẹ́sia ti ngi
hǫu a tǭnya.

12 *Ji wǫma i yẹ̄i Kaperni, ta, ngi njẹ̄, ke̱ ngi*
ndẹ̄nga, ke̱ ngi wǭma-bẹlẹ́sia, ke̱ tī le̱mbini na fǭlǭ
gbǭtǭa.

13 *Ke̱ Jewuísia ti gǭmẹ́i paska iye̱ hiti lo ma, ke̱*
Jisu yā Jerusalemi hũ.

14 *Ke̱ i toa kā-wẹ́ bu nấsia ta nīkanga mājia, ke̱*
mbālanga, ke̱ bǭmukūlǭa, ke̱ nāvǭ mawǭvi-bẹla ti
hẹ̄ini.

15 *Ke̱ kina iye̱ ngẹ̄ya mūmu gbāte̱ni a gbāto, i ti*
gbe̱ kā-wẹ́ bu mbālangẹísia, ke̱ nīkangẹísia, i nāvǭ
wǭtẹ̄-bẹlẹísia ti nāvǭi vāya, i ti me̱sẹ́i gūla.

16 *I ndẹ̄ na ma, ta bǭmukūlǭísia mājia, ye̱: a*
hāni jísia wūmbu bẹ̄; wā nya Kẹ́ wẹ̄lẹ́i wẹ̄ a fẹ̄lẹ̄go̱-
bẹla ti we̱lẹ̄.

17 *Ke̱ na iye̱ nyẹ́gini ke̱ i hitia ngi wǭma-bẹlẹ́sia*
ti ne̱mahū: ndī gbandi be̱ wẹ̄lẹ́i va, i nya mẹ̄a.

18 *Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: Gbẹ̄ nāli lo, be̱*
ke̱ a muẹ̄, ji va ba hindẹ́i jísia wẹ̄?

19 *Ke̱ Jisu i pǭtẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: A kā-wẹ́i ji*
nyāni, ke̱ fǭlǭ-sāwa hũ nga tǭ lo.

20 *Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄a, te̱: nū fẹ̄lẹ̄ gbo̱yongo, ke̱*
fǭ woi ta kā-wẹ́i ji ti tǭma, ke̱ be̱ ba tǭ lo fǭlǭ
sāwa hũ?

21 *Ke̱ iye̱ yīa ngi gbūha gā-wẹ́ ma lo.*

22 *Ke̱ kina iye̱ hijẹ̄ni hẹ́i hũ, ngi wǭma-bẹlẹ́sia*

tiye gīli lo, ke iye ji lẹ̄ lo ti ma; ke ti kolo hộua a
tōnya, ke njiẹ́i Jisu iye ndẹ̄ni.
23 *Ke kina iye Jerusalemi paska ikōmẹ́i vọlọi ma,*
ti gbọtọ̄ma ti ngi bijẹ́i hộu a tōnya, kina tiye
kabānde hindẹ́sia loni, iye pẹ̄ni na.
24 *Ke Jisu ī ngi nẹ̄mahũ wuana ti ma, gbāmailẹ̄*
i nūnga gbi go lo.
25 *Ke i nga-māni gbi joni nūmu i wa a sẹ̄li va*
ngi mbā ma, gbāmailẹ̄ i hāni go lo nūmu hũ.

NGŪ III.

Hindọ̄ yẹ̄la iye na Farisi-mo, ngi bijẹ́i Nikodemu,
Jewuísia ti mahũ-mo.
2 *Na vūlui lo iye wāni Jisu yẹ̄ a kpindi, i ndẹ̄*
ngi ma, ye: Rabbi, mu ko lo ke kā-mo lo abiẹ̄, bi
hijẹ̄ni Ngẹ́wo yẹ̄; gbāmailẹ̄ nūmu gbi ẹ̄ kabānde
hindẹ́i jísia wẹ̄, bi pẹ̄ma, ngíyema ta Ngẹ́wo ta
ye lẹ̄.
3 *Ke Jisu i pọtẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, ye: A tōnya, a*
tōnya, ngi ndẹ̄ bi ma, ngíye ma nūmu a lẹ̄ wọ̄ma
gboma, ẹ̄ gū a Ngẹ́wo gẹ̄nyẹ́i do lo.
4 *Nikodemu i ndẹ̄ ngi ma, ye: nūmu a yẹ̄ lẹ̄*
kina i wọ̄va lẹ̄? A li lo gboma hũ fẹ̄lẹ̄ ngi njẹ́i gọhũ
i lẹ̄?
5 *Jisu i pọtẹ̄, a tōnya, a tōnya, ngi ndẹ̄ bi ma,*
ngíye ma, nūmu a lẹ̄ a njẹ́i ke Ngāfẹ́i, ẹ̄ gū a lila
Ngẹ́wo gẹ̄nyẹ́i hũ.

6 *Na ṅī ndūi i ndẹ̄ni, ndū lẹ̄, na ṅī Ngāfẹ́i i*
ndẹ̄ni ngāfa lẹ̄.
7 *Bi hũ a wū ji va ngi ndẹ̄ni bi ma, ngẹ, wa lẹ̄*
lo gbọma?
8 *Fẹ̄fẹ́i a vẹ lo hindẹ́i gbi i lọ̄ni, i vẹ na, kẹ ba*
ngi wọ̄i mẹ̄ni lo, kẹ bī hindẹ́i gọ a hijẹ̄ na, kẹ hindẹ́i
a li na; ṅī nūmui gbi lo na Ngāfẹ́i i ndẹ̄ni.
9 *Nikodemu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: hindẹ́i jísia*
ta yẹ̄ wẹ̄?
10 *Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: bia lo Israeli-*
bẹlẹ́sia ti gā-moi abiẹ̄, kẹ bī hindẹ́i jísia gọ?
11 *A tọ̄nya, a tọ̄nya, ngi ndẹ̄ bi ma, ngẹ, hāni na*
mu kọngo, ta lo ma ndẹ̄; hāni na mu toa, ta lo ma
sẹ̄li họ̄uma, kẹ wū mu jẹ̄li jọni.
12 *Ina ngi hānísia ti yīa lẹ̄a lo wu ma ndọẹ́i ji*
hũ, kẹ wẹ̄ họ̄u a tọ̄nya, wa yẹ̄ họ̄u a tọ̄nya ina ngi
hānísia ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ yīa lẹ̄a lo?
13 *Kẹ nūmu gbi i la li lẹ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, ngíyẹ ma*
na i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, Nūmu-hindọ̄-lọ̄i na ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.
14 *Kẹ kina Musa iyẹ kāli dẹni ngẹ̄lẹ̄yā ngọ̄lẹ́i hũ,*
ṅī bẹ Nūmu-hindọ̄-lọ̄i a dẹma ngẹ̄lẹ̄yā.
15 *Ta lo nūmui gbi i ngi họ̄u lo a tọ̄nya ẹ̄ lọ̄hũ,*
kẹ kūnafo lẹ̄vu lo a jọ̄.
16 *Gbāmailẹ̄ Ngẹ́wọ iyẹ lọ̄i lo ṅí a ndọ̄loi, ta lo i*
ngi lọ̄i yakpẹ́i vẹ̄ni, iyẹ jọni; ta lo nūmui gbi lo ngi
họ̄ua lo a tọ̄nya, ẹ̄ lọ̄hũ, kẹ kūnafo lẹ̄vu lo a jọ.
17 *Gbāmailẹ̄ Ngẹ́wọ īyẹ ngi Lọ̄i dẹ̄wẹ̄ni ndọ̄loi hũ,*
i ndọ̄loi jẹ̄li va, kọ ndọ̄loi a bāwọ̄ ngi hũ.

18 *Nūmui na a ngi hǫu a tǭnya, tē̤ ngi jē̤li; ke̤*
nūmui na ī ngi hǫuni a tǭnya, ngi le̤ngo lē̤ ke̤-
yakpē̤; gbāmailē̤ ī Ngé̤wo̤ Lǫi yakpé̤i i jo̤ni, ī ngi
bijé̤i hǫuni a tǭnya.
19 *Ke̤ jē̤li lo a ji, ke̤ Fǫfǫi i wā ndǭloi hũ, ke̤*
nūnga ti lǫnga a kpindi i de̤wē̤ fǫfǫ ma; gbāmailē̤
ti wē̤-hindé̤sia nyāmungo lē̤.
20 *Gbāmailē̤ nūmui gbi a hinda nyāmu wē̤*
tolǭngo lē̤ a fǫfǫi, tabao ē̤ wa fǫfǫi gāma; ko̤ ngi
wē̤-hindé̤sia ta ge̤ woi.
21 *Ke̤ nūmui na a tǭnya hindé̤i wē̤, a wa lo fǫfǫi*
gāma, ko̤ ngi wē̤-hindé̤sia ti ge̤; gbāmailē̤ ti wē̤ni
Ngé̤wo̤ hũ lo.
22 *Hindé̤i jīsia wǫma Jisu, ta ngi wǫma-be̤lé̤sia ti*
wā Judia lǭi hũ; mīa lo ta tié̤ni ti ge̤ na, ti
baptisi wē̤.
23 *Johani be̤ iye̤ baptisi wē̤ lo Ainin, Salemi*
gbē̤lānga, gbāmailē̤ nja gbǫtǫ iye̤ na lo, ke̤ ti wā, i ti
baptisi wē̤.
24 *Gbāmailē̤ tīye Johani wīli le̤ kpindi wé̤bu.*
25 *Ke̤ Johani ngi wǫma-be̤lé̤sia ke̤ Jewuísia ti yia*
ngua va.
26 *Ke̤ ti wā a Johani we̤, ti ndē̤ ngi ma, te̤:*
Rabbi, nūmui na ta wu ye̤lē̤ Jordani wǫma, na ṅī
be̤ sē̤li hǫuni ngi yē̤, kpē̤le̤, ta sē̤ lo baptisi wē̤ na, ke̤
nūnga gbi ti wa ngi yē̤.
27 *Ke̤ Johani i pǫtē̤, i ndē̤, ye̤, hindǫ ē̤ gū a hāni*
gbi jǭ lo, ngíye̤ ma a hijē̤ ngē̤lē̤-gǫhũ lo, i vē̤ ngi yē̤.

28 *Wu vūlui wa nya jẹli lo, na ngi ndẹ̄ni, nge,*
Kristi yā angẹ̄, ke tā-mo lo angẹ̄ ngi lūgo.
29 *Nūmui na a nyāhẹ́i jō, nyāha-jō-moi lẹ̄; ke*
nyāha-jō-moi ngi mbāi, na i dọ̄ni, a ngi wọ̄ mēni,
ke ngi gọ̄hũnēingo gboṅ; gbāmailẹ̄ i nyāha-jō-moi
wọ̄ mēnia. Nya gọ̄hũnẹ́i lavẹ̄a na.
30 *Ta a gbọ̄tọ̄ lo, ke nya nga gonye lo.*
31 *Nūmui na a hijẹ̄ mahũ, i ti gbi mahũ lo;*
nūmui na a ndōloi hũ, ndōloi-hũ-mo lẹ̄; a ndōloi
yīa lo, a ndẹ̄; nūmui na a hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, i ti gbi
mahũ lo.
32 *Ke hāni na i toa, ke i mēnia, i jẹ̄li họ̄uma;*
ke nūmu gbi ī ngi jẹ̄li họ̄uni.
33 *Ke nūmui na, a ngi jẹ̄li họ̄u, i ndẹ̄a lo Ngẹ́wo*
tōnyango lẹ̄.
34 *Ke nūmui na Ngẹ́wo i tẹ̄wẹ̄ni, a Ngẹ́wo yẹ́i lo*
lẹ̄; gbāmailẹ̄ Ngẹ́wo ī Ngāfẹ́i hũmani a vẹ̄ a ngiẹ̄.
35 *Kẹ́i i lọ̄ngo lẹ̄ a Ndọ̄i, ke i hānísia gbi vẹ̄a*
a ngiẹ̄.
36 *Nūmui na a Ndọ̄i họ̄u a tōnya, i kūnafo lēvu*
lo joni; ke nūmui na ī Ndọ̄i họ̄uni a tōnya, ē ndēvu
do, ke Ngẹ́wo ngi līdẹ́i lo ngi ma.

NGŨ IV.

Kina nā Ndẹ́moi i koni ke Farīsísia ti mēnia, ke Jisu i gbātei lo, ke ngi wọ̄ma-bẹla ti gbọ̄tọ̄ngo, i baptisi wẹ̄, ti dẹ́wẹ̄ Johani ma;

2 *(Ji va bẹ Jisu ta vūli, īyẹ baptisi wẹ̄, kẹ ngíyẹ
ma ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia.)*
3 *Iyẹ hijẹ̄i lo Judia, i lī gbọma Galili hū̃.*
4 *Ma họ̄ungo yẹlẹ̄ ngi va, i dẹ̄wẹ̄ a Sama-
ria wẹ̄.*
5 *Kẹ i wa ta-wāi hū̃ Samaria, na ta tọ̄li a Sikara,
ndọ̄loi na gbẹ̄ānga Jakobu iyẹ vẹni ngi hindọ̄-lọ̄i
Josufu wẹ.*
6 *Kẹ mīa lo Jakobu ngi yā-lọ̄wẹ́i iyẹ na. Jisu
gāhū̃ hāngo a ngi jiẹ́i i hẹi nja-lọ̄wẹ́i-la; kẹ fọ̄lọ̄
ngūndia iyẹ lẹ̄ kinẹ̄i.*
7 *Kẹ nyápọ̄ yẹ̄la i hijẹ̄ Samaria a wā njẹ̄-lama.
Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ngo gbolẹ̄ va.*
8 *Gbāmailẹ̄ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia tiyẹ lī tā-wāi hū̃ lo,
mẹ̄hāni yẹ̄ya va.*
9 *Kẹ Samaria nyápọ̄i i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: i yẹ̄
na, bia, Jewu-mo a biẹ̄, ba nya mọ̄li gbolẹ̄ va, kẹ
Samaria nyápọ̄ angẹ̄? gbāmailẹ̄ Jewuísia tī gbẹ́i gbī
Samari-bẹlẹ́sia ti hinda hū̃.*
10 *Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ina biyẹ Ngẹ́wọ
bọ̄yẹ́i gọi lo, kẹ nūmui na i ndẹ̄ni bi ma: ngo gbolẹ̄
va, ba ngi mọ̄li lo a ndẹ̄vu njẹ́i vẹ̄ lo biẹ̄.*
11 *Kẹ nyápọ̄i i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, hāni
gbī na bi yẹ̄ya ndā va, kẹ nja-lọ̄wẹ́i hū̃ jujungo lẹ̄,
mī lo bi hijẹ̄ni na a ndẹvu yẹ́i na?*
12 *Bi wọ̄ngo lẹ̄ bi dẹ̄wẹ̄ mu kẹ́i Jakobu ma, na i
nja-lọ̄wẹ́i vẹ̄ni mua, kẹ ta vūli bẹ iyẹ gbolẹ̄ lo, kẹ ngi
lẹ̄nga, kẹ ngi do-hānísia?*

13 *Jisu i pǫtę, i ndę ngi ma, yę: nūmui lo gbi i
njẹ́i ji gbolẹa lo ngi bǫlo hũ a bę lo gbǫma.*
14 *Kę nūmui gbi lo i njẹ́i na gbolẹa lo, nga fę
ngi yę, ngi bǫlo hũ ę bę kūnafo; kę njẹ́i na nga fę
ngi yę, a wę lo ngi hũ a nja-lǫwa na a dę ndēvu hũ
kūnafo.*
15 *Nyápǫi i ndẹa ngi ma, yę: Ndẹ́moi, ngo a njẹ́i
ji, ta lo nya bǫlo hũ ę bę gbǫma, tabao ngę wa bę
nja lama.*
16 *Jisu i ndę ngi ma, yę: li, bi bi hĩni dǫli, wu
wa bę.*
17 *Kę nyápǫi i pǫtẹa, i ndę ngi ma, yę: hĩni gbī
nya yęya. Jisu i ndę ngi ma, yę: bi ndę lo a
tǫnya: bę hĩni gbī nya yęya.*
18 *Gbāmailę biyę hĩni lǫlua jǫi lo, kę i na nā bi
jǫa, bi hĩni yā na; na bi ndęni tǫnya lę.*
19 *Nyápǫi i ndę ngi ma, yę: Ndẹ́moi, ngi gūli ngę
profiti lo abię.*
20 *Mu kęni tiyę hę-wę lo ngíyę ji hũ; kę wę Jeru-
salemi lo hindẹ́i lę, māhǫungo nūnga ti hę-wę na.*
21 *Jisu i ndę ngi ma, yę: Nyápǫi, nya hǫu a
tǫnya, ikpẹ́i lo wāma, kina wę hę-wę ngīyẹ́i ji hũ, ǫ
Jerusalemi, wę hę-wę na Kẹ́i ma.*
22 *Wa hęi-wę, kę wū hāni na gǫ; mu hāni gǫ lo
ma hęma; gbāmailę mbāwǫ i hijęni Jewutsia ma lo.*
23 *Kę ikpẹ́i lo wāma, kę ta lo na, kina tǫnya-hę-
wę-bęla ta hę-wę Kẹ́i ma ngāfa hũ, kę tǫnya hũ;
gbāmailę Kẹ́i a nā bǫndẹ́i lo gǫli hę va ngi ma.*

24 *Ngẹ́wo̱ ngāfa lẹ̄, ke̱ násia ta hē̱-wẹ̄ ngi ma, ta*
hē̱ lo ngi ma ngāfa hũ, ke̱ tō̱nya hũ.
25 *Nyápọ̄i i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: ngi ko̱ lo ke̱ Messiai*
lo wāma (na ta tọ̄li a Kristi, ke̱ kina i wa lo, a
hindẹ́i gbi ge̱ lo a muẹ̄).
26 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nya ngi yīama biẹ̄,*
nya lẹ̄.
27 *Ke̱ ji hũ lo ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti wā, ke̱ ti hũ i*
wū, kina a yē̱pē̱ a nyápọ̄i, ke̱ nūmu gbī ī ndẹ̄ni ngi
ma: gbo lo bi ko̱lima? o̱ gbo bi ndẹ̄ma ngi ma?
28 *Nyápọ̄i i ngi ya-vẹ́i lọ̄a, i li ngi yẹ̄ tā-wāi hũ;*
i ndẹ̄ nūnga ma:
29 *A wa, wu hindọ̄i lo, i hindẹ́sia gbi lẹ̄ni nya*
ma, ngi pẹ̄ni ngọ̄va ma; Kristi yā na ji?
30 *Ke̱ ti gbiā tā-wāi hũ, ti li ngi yẹ̄.*
31 *Ikpẹ́i na ma ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ngi māne̱ne̱,*
te̱: kā-moi, mē̱hē̱ mē̱.
32 *Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: mē̱hāni lo nya yẹ̄ya mē̱*
va, wū ko̱.
33 *Ta mīa na ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndẹ̄ni ti nyō̱nyo*
ma: nūmu gbi wa le̱ ngiẹ̄ a mē̱hāni mē̱ va?
34 *Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: nya mē̱hāni lo a nūmui*
wẹ̄ hindẹ́i wẹ̄la, na nya dọ̄ni, ke̱ ngi yẹ̄ngẹ́i
gbo̱yo va.
35 *Wā ndẹ̄, ngālui nāni lẹ̄, ke̱ tū-hāni-tẹwẹ̄ gbẹ́i i*
wa? kpē̱le̱, ngi ndẹ̄ wu ma, a wu yāmẹ́sia de̱
ngẹ̄lẹ̄yā, wu gbāẹ́sia hũ gbẹ̄; gbāmailẹ̄ ti gbọ̄wua
kinẹ́i tẹwẹ̄ va.

36 *Kẹ nūmui na a tẹwẹ a pāwa jọla, kẹ a ngūlu
wẹi yāndo kūnafo lẹvu hũ; kẹ na a tū-hāni hĩ, kẹ
i na a tẹwẹ ta gọhũnẹi lo a dẹnga.*
37 *Kẹ ndālọngo hindẹi ji ma njiẹi tọnya lẹ: yẹla
a hĩ-wẹ, ipẹkẹi a tẹwẹ.*
38 *Ngi wu dẹwẹa tẹwẹ va, ta lo wẹ mọnẹ bi jọ,
wū ngẹngẹ gbi wẹni; nūnga wẹkā ti yẹngẹa, kẹ wu
wa ti yẹngẹi hũ.*
39 *Kẹ Samari-bẹlẹsia ti gbọtọma tā-wāi na hũ, ti
ngi hộui lo a tọnya, nyápọi lā-yiẹi va, iyẹ hộuni a
sẹli, yẹ: I hindẹi gbi lẹi lo nya ma, na ngiyẹ pẹni
ngọva ma.*
40 *Ta mīa na kina Samari-bẹlẹsia tiyẹ wāni ngi
yẹ, ti ngi mānẹnẹ, tẹ, ta tiẹni tiyẹ lẹ; i lẹmbi na
fọlọ fẹlẹ.*
41 *Ti gbọtọma tiyẹ hộui lo gbọma a tọnya,
gbāmailẹ ngi vūli lā-yiẹi va.*
42 *Ti ndẹnga nyápọi ma, mū họua na a tọnya bi
lā-yiẹi va; gbāmailẹ mu mu ngi wọ mẹnina, mua
mu vūli bẹ; mu kọa kẹ Kristi lo a tọnya, ndọloi
Bāwọ-moi.*
43 *Ta mīa fọlọ fẹlẹ wọma, i dẹwẹ mīa ma, i li
Galili hũ.*
44 *Gbāmailẹ Jisu vūli bẹ, iyẹ hộui lo a sẹli, kẹ
profiti ẹ mbẹlẹ jọ ngi ndọloi hũ.*
45 *Kẹ kina iyẹ wāni Galili hũ, Galili-bẹlẹsia ti ngo
jọ; tiyẹ hindẹi gbi doi lo, iyẹ pẹni Jerusalemi hũ
kọmẹ-gāmẹi; gbāmailẹ tia bẹ tiye lĩ lo kọmẹ gamẹi.*

46 *Nī gbo̱ma Jisu i wāni Kana Galili, hindẹ́i*
iye̱ njẹ́i i wọ̄tẹ̄ a ndō̱. Ke̱ Sāma-lākpāọ̄ yẹ̄la lo iye̱
na, ngi hindọ̄-lọ̄i i higbe̱ hũ Kaperni.
47 *Ke̱ kina iye̱ mē̱nini ke̱ Jisu i gbiā Judia,*
i wā Galili hũ, i li ngi yẹ̄, i ngi māne̱ne̱ ko̱ a ye̱i,
i ngi hindọ̄-lọ̄i bāwọ̄; gbāmailẹ̄ lẹ̄kẹ̄ i hā.
48 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: ke̱ wā nāli do pē̱i,*
ke̱ hinda wāwā, wē̱ họ̄u a tō̱nya.
49 *Sāma-lā-kpa-lọ̄i i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi,*
yē̱i, nya lọ̄i a la hā.
50 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: li biẹ̄, bi hindọ̄-lọ̄i*
vūngo lẹ̄; ke̱ tā-moi i njiẹ́i họ̄ua a tō̱nya Jisu i
ndẹ̄ni ngi ma, ke̱ i ya ngiẹ̄.
51 *Ke̱ kina iye̱ ye̱ima ngi bo̱ilọ̄pọ̄ísia ti ngi mālẹ̄,*
ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: bi hindọ̄-lọ̄i vūngo lẹ̄.
52 *Ke̱ i ti mō̱lia a ikpẹ́i iye̱ tātọ̄ni a bāwọ̄la, ke̱*
ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: sina, kpẹ́i iwo̱fẹ̄lagẹ̄ ma lo higbē̱i
i gbẹ̄ni ngi ma.
53 *Ta mīa kē̱i iye̱ go̱ni ke̱ māvulẹ́i iye̱ gbẹ̄ni ngi*
ma a igbẹ́i na lo Jisu iye̱ ndẹ̄ni ngi ma, ye̱: bi
hindọ̄-lọ̄i vūngo lẹ̄; ke̱ ta vūli be̱ i họ̄u a tō̱nya, ke̱
ngi wē̱lẹ́i gbi.
54 *Ji lo kabāndẹ̄ ifẹ̄lẹ̄gẹ́i lẹ̄ Jisu i pẹ̄ni kina iye̱*
gbiāni Judia hũ, i wā Galili ma.

NGŨ V.

Ji wọ̄ma Jewuísia ti gọ̄me̱-gbẹ́i lo, ke̱ Jisu i de̱nga Jerusalemi ma.

2 *Pǭpa lo iye̱ Jerusalemi, mbāla mājiamẹ́i gbẹ̄-*
lānga, na ta tǭli a Hibru yiẹ́i hũ Betesda, ko̱lẹ̄nga
hinda lō̱lua.
3 *Jia hũ lo higbe̱-bẹla gbǭtǭa, ke mbǭlẹ̄-bẹla, ke̱*
tala-bẹla, ke̱ na ti bẹ̄ngo ti lāni, ta njẹ́i jijialẹ́i
māwulo.
4 *Gbāmailẹ̄ anjeli yẹ̄la iye̱ wā lo a gbẹ̄ hūlāngo*
pǭpẹ́i hũ i njẹ̄ jijia. Nūmui na yẹ̄sẹ̄ a wīli njẹ̄ hũ,
kina njẹ́i jijialẹ́i wǭma, ke̱ be̱ higbe̱-gē̱ạē̱ lẹ̄ a bawǭ lo.
5 *Ke̱ tā-mo yẹ̄la lo iye̱ na higbe̱ ngi ma fǭ nū*
yẹ̄la gbo̱yongo mahũ pū mahũ wo̱yakpa.
6 *Ke̱ kina Jisu i ngi loni i lāni, ke̱ i ko̱ngo, ke̱*
i le̱mbia na higbẹ́i na hũ, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: bi lǭni
bi bāwǭ?
7 *Ke̱ higbe̱-moi i pǭtẹ̄a, ye̱: Ndẹ́moi, nūmu gbī*
nya yẹ̄ya, kina njẹ̄-jijia lo, i nya wīli pǭpẹ́i hũ;
ke̱ kina ngi yā lima, ke̱ ipẹ̄ka hitẹ̄a hũ nya lūgo.
8 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: hijẹ̄, bi bi kpukoi*
wūmbu, bi jīa.
9 *Ke̱ tā-moi i bāwǭa ke̱-yakpẹ̄; ke̱ i ngi gbukoi*
wūmbua, i jīa. Ke̱ ifǭlǭi na sẹ̄ lẹ̄ tẹ̄nẹ̄ ma ye̱lẹ̄.
10 *Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄nga ngi ma na iye̱ bāwǭni:*
tẹ̄nẹ̄ vǭloi lo; mā-ī-hǭuni bi va lila a bi gbukoi.
11 *Ke̱ i pǭtẹ̄a ti ma, ye̱: nūmui na nya bāwǭni,*
ta sẹ̄ lo i ndẹ̄ni nya ma, bi gbukoi wūmbu, bi jia.
12 *Ke̱ ti ngi mō̱lia, nūmui i gbe̱ mīa iye̱ ndẹ̄ni*
bi ma, bi gbukoi wūmbu, bi jia?
13 *Ke̱ nūmui na iye̱ bāwǭni, īye̱ nūmui go̱;*

gbāmailẹ̄ Jisu i dẹ̄wẹ̄a hindẹ́i na ma; fāha gbọ̄tọ̄
iye̱ na.
14 *Na wọ̄ma Jisu i ngi lo kā-wẹ̄́ bu; i ndẹ̄ ngi*
ma, ye̱: kpẹ̄le̱, bi bāwọ̄a, bā hinda nyāmu gbī wẹ̄
gbo̱ma, o̱ ngíye̱ ma hāni nyāmu a wa lo bi yẹ̄.
15 *Ke̱ tā-moi yā i ndẹ̄ Jewuísia ma, ye̱: Jisu*
mīa iye̱ ngi bāwọ̄ni.
16 *Ta mīa na Jewuísia ta tọ̄ Jisu wọ̄ma, ko̱ ta*
ngi wā; gbāmailẹ̄ i hindẹ́i jísia wẹ̄nga tẹ̄nẹ̄
vọ̄lọ̄i ma.
17 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, ye̱ ti ma: nya Kẹ̄́i lo*
yẹ̄ngẹ̄ma a gbẹ́i ji be̱, nya be̱ lo yẹ̄ngẹ̄ma.
18 *Ke̱ Jewuísia tia hinda hūlama lẹ̄kẹ̄ ngi wā*
va; gbāmailẹ̄ i tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i lẹ̄kẹ̄ nyānini, ke̱ i ndẹ̄ lo
gbo̱ma, ye̱: Ngẹ́wo̱ ngi Ke̱ lẹ̄, a ngi vūli māhē̱wu
a Ngẹ́wo̱.
19 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a tō̱nya, a*
tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu ma: Hindọ̄-lọ̄i ē̱ hinda gbi wẹ̄
a ngi wūmagẹ̄, ke̱ na a Kẹ̄́i do a pẹ̄; gbāmailẹ̄
hāni gbi lo a pẹ̄, jīa lo Hindọ̄-lọ̄i a pẹ̄.
20 *Gbāmailẹ̄ Kẹ̄́i lọ̄ngo lẹ̄ a Hindọ̄-lọ̄i, ke̱ a*
hānísia gbi ge̱ lo a ngiẹ̄ na ta vūli a pẹ̄; ke̱
a ngẹ̄ngẹ̄ wāwā ge̱ lo a ngiẹ̄, ti dẹ̄wẹ̄ jīa ma, ta lo
wū hū a wū.
21 *Ke̱ kina Kẹ̄́i a pẹ̄ hā-bẹlẹ́sia ti hijẹ̄, i ndē̱vu vẹ̄*
tia, ṅī be̱ Hindọ̄-lọ̄i a ndē̱vu vẹ̄ na we̱ i lọ̄ni.
22 *Gbāmailẹ̄ Kẹ̄́i ē̱ nūmu gbi jẹ̄li; ke̱ i sẹ̄li gbi*
vẹ̄a ngi Hindọ̄-lọ̄i we̱.

23 *Ta lo nūnga gbi ta bāgo Hindọ̄-lọ̄i ma, kina
ta bāgo Ké̱i ma. Nūmu na ē̱ bāgo Hindọ̄-lọ̄i ma,
ē̱ bāgo Ké̱i ma, na iye̱ ngi dọ̄ni.*

24 *A tō̱nya, a tō̱nya, nge̱ wu ma, nūmui na
a nya lā-yiẹ́i mē̱ni, ke̱ i nūmui na họ̄u a tō̱nya, na
nga dọ̄ni, kūnafo lē̱vu lo a jō̱, ke̱ ē̱ wa sẹ̄li gāma,
ke̱ i dẹ̄wẹ̄a hā hũ, i wā ndē̱vu hũ.*

25 *A tō̱nya, a tō̱nya, nge̱ wu ma, igbẹ́i lo wāma,
ke̱ ta lo na, kina hā-bẹlẹ́sia ta Ngẹ́wo̱ Hindọ̄-lọ̄i ngi
wọ̄ mē̱ni, ke̱ na ta mē̱ni ta ndē̱vu jō̱ lo.*

26 *Gbāmailẹ̄ kina ṅī ndē̱vui Ke̱ vūli hũ, ṅī be̱
i ndē̱vu vẹ̄a Hindọ̄-lọ̄i we̱, iye̱ ngi vūli hũ.*

27 *Ke̱ i kpāya vẹ̄a a ngiẹ̄ sẹ̄li wẹ̄ va; gbāmailẹ̄
ta lo Nūmu-hindọ̄-lọ̄i a ngiẹ̄.*

28 *Wū hũ a wū a ji: igbẹ́i lo wāma, kina na
gbi ti kāmbẹ́sia hũ, ta ngi wọ̄ mē̱ni lo;*

29 *Ke̱ ta gbīa lo na ti hinda yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ni, i hiti
ndē̱vu hijẹ̄ gbẹ̄i ma; ke̱ na ti hinda nyāmui wẹ̄ni
i hiti hā-hijẹ̄ gbẹ́i ma jẹ̄li ma.*

30 *Ngē̱ hinda gbi wẹ̄ a nya vūli wūmagẹ̄; kina
nga mē̱ni ngi sẹ̄li wẹ̄; ke̱ nya jẹ̄li tō̱nyango lẹ̄;
gbāmailẹ̄ ngī nya vūli wūma hinda lo ma, Ke̱ na
wūma hindẹ́i i nya dọ̄ni.*

31 *Ina nga sẹ̄li họ̄u lo a nya wūmagẹ̄, nya jẹ̄li
tō̱nya ī lẹ̄.*

32 *Ipẹ̄ka lo na nya họ̄u a jẹ̄li, ke̱ ngi ko̱ lo, ke̱
sẹ̄li na, a nya jẹ̄li la tō̱nya lẹ̄.*

33 *Wu wo̱ dẹ̄wẹ̄a Johani yẹ̄, ke̱ i tō̱nyẹ̄i họ̄u.a sẹ̄li.*

34 Ke̱ ngē̱ sẹ̄li họ̄u hindọ̄ yẹ̄ya; ke̱ hindẹ́i jísia
nya ndẹ̄, ta lo ko̱ wa bāwọ̄.
35 Ta lo hē̱mui ifọ̄gẹ̄, ke̱ imogẹ̄ a ngiẹ̄; wuye̱
lūmai lo a gọ̄hũnḗ̱i la ngi hē̱mui hũ kūlọ̄ ǹì.
36 Ke̱ sẹ̄li wā lo nya yẹ̄ya na i dẹ̄wẹ̄ni Johani
ndẹ́i ma; gbāmailẹ̄ ngẹ̄ngẹ́i Kḗ̱i i vẹ̄ni mbe̱ gbo̱yo va,
ingẹ̄ngẹ́i na sẹ̄ lo, a nya họ̄u a sẹ̄li; ke̱ Kḗ̱i lo
nya dọ̄ni.
37 Ke̱ Kḗ̱i na vūli nya dọ̄ni, i nya họ̄u a sẹ̄li:
Wū la ngi wọ̄ mē̱ni lẹ̄a kpẹ́i gbi; ngi gbiayẹ́i be̱
wū toi lẹ̄
38 Ke̱ wū ngi yiẹ́i gē̱lē̱ni wu hũ; gbāmailẹ̄ nūmui
i tọ̄ni wu ngi họ̄uni a tō̱nya.
39 A ko̱lo yẹ̄kpẹ́ísia hũgbẹ̄i, gbāmailẹ̄ wa gīli wẹ̄,
wu kūnafo lē̱vui jō̱a; ke̱ tia lo a na ta nya
họ̄ua jẹ̄li.
40 Ke̱ wē̱ wa nya yẹ̄, ko̱ wa ndē̱vu jọ̄.
41 Ngī mbē̱lē̱ gbi jō̱ma nūnga yẹ̄ya.
42 Ke̱ ngi wu go̱ lo ke̱ ndọ̄ma gbi wū hũ
Ngẹ́wo̱ va.
43 Ngi wā nya Ke̱ bijḗ̱i hũ lo, ke̱ wū nya jo̱ni;
ke̱ ipẹ̄ka wa lo ngi vūli bijḗ̱i hũ, ta lo wa ngi jō̱.
44 Wa ye̱ họ̄u a tō̱nya nā ta ti nyo̱nyo̱ họ̄u, wū
mbē̱lḗ̱i na wo̱kolima, na a hijẹ̄ Ngẹ́wo̱ lẹ̄kẹ̄ yẹ̄.
45 Wā gīli wẹ̄, nga wu mayāfa lo Kḗ̱i yẹ̄; yẹ̄la
lo na a wu mayāfa, Musa na wu wu lī wẹ̄a
ngi ma.
46 Gbāmailẹ̄ ti ndẹ̄ te̱, wu yẹ̄ Musa họ̄ui lo a

tō̱nya, wa nya họu lo a tō̱nya; gbāmailẹ̄ i hāni
nyẹ́gia na nya wo̱ lẹ̄.
47 *Ke̱ ina wū ngi go̱lo nyẹ́gingoísia họuni a*
tō̱nya, wa yẹ̄ nya la-yiẹísia họu a tō̱nya?

NGŪ VI.

Hindẹ́i jísia wọ̄ma Jisu i lī Galili gbọ̄yẹ́i wọ̄ma, ta
lo a Tīberiasi ti gbọ̄yẹ́i.
2 *Ke̱ nūnga gbọ̄tọ̄a ti tọ̄nga ngi wọ̄ma; gbāmailẹ̄*
tiye̱ kabāndẹísia doi lo iye̱ pẹ̄ni higbe̱-bẹlẹ́sia ma.
3 *Ke̱ Jisu i ya ngíyẹ̄ yẹ̄la mahũ; mīa lo i hẹ̄i*
na a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia.
4 *Ke̱ paskẹ́i Jewuísia ti gọ̄mẹ̄i ye̱ke̱ i hiti.*
5 *Ke̱ kina Jisu i ngi yāmẹ̄i de̱ni, i fāha gbọ̄tọ̄ lo*
ta wa ngi yẹ̄, i ndẹ̄ Filipi ma, ye̱: Mī gbe̱ lo ma
mē̱hāni yẹ̄ya, ta lo jiā ta mē̱?
6 *Ji lo i ndẹ̄ni ngi go̱le̱ va, gbāmailẹ̄ iye̱ hindẹ́i*
go̱ lo a pẹ̄ma.
7 *Ke̱ Filipi i pọ̄tẹ̄a ngi yẹ̄, ye̱: kopo nū hundo*
fẹ̄lẹ̄ gbo̱yongo kpohũ ī gūni ti va, ta lo ti gbi ta
mbūmbu kūlọ̄ be̱.
8 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄lagẹ̄, Anderu, Simoni*
Pita ngi ndẹ́i, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱:
9 *Hilọ̄pọ̄ yẹ̄la lo bẹ̄ kpohũ gatẹ̄ lō̱lu ngi yẹ̄ya, ke̱*
nyẹ̄ mūmu fẹ̄lẹ̄a, ke̱ gbo lo a tiẹ̄ nūnga gbọ̄tọ̄i jiā
lūa hũ?
10 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga: pẹ̄ nūngẹ̄i jiā ti hẹ̄i; ke̱*

kpiti gbǫtǫ lo iye̱ hindẹ́i na. Ta lo nūnga ti hẹini
hondo nū fẹlẹ gbo̱yongo mahū pū hondo gbo̱yongo.
11 *Ke̱ Jisu i kpohū gātẹ́sia wūmbua; ke̱ kina*
i kpo̱yoni a sẹ-gbīala, i fẹ ngi wǫma-bẹlẹ́sia we̱;
ngi wǫma-bẹlẹ́sia ti fẹ na we̱ tiye̱ hẹini, ñī be̱ tiye̱
a nye̱nga, kina ti lǫi lo.
12 *Ke̱ kina ti gǫ iye̱ vẹni, i ndẹ ngi wǫma-bẹlẹ́sia*
ma, ye̱: a ipẹlẹ́isia yāndo, na ti lǫni; ta lo hāni
gbi ē̱ lǫhū.
13 *Na va mīa tiye̱ ti yāndoni a dē̱nga ti te̱kpe̱*
pū mahū fẹlẹ vẹnda a kpohū lō̱luísia ikpūkpūli, na
i lǫni, kina ti gbi ti kpo̱yoni a mē̱la.
14 *Ke̱ nūngẹ́i násia, kina ti kabāndẹ́i doni Jisu*
i pē̱ni, te̱: tō̱nya lo a ji profiti lo na a wa
ndo̱ẹ́i hū.
15 *Ke̱ Jisu ko̱ngo ke̱ ta wa lo ngi hǫuma a*
kpāya, ti ngi wẹ a māha, i lī gbo̱ma ngīyẹ́ hū
ke̱-yakpẹ lẹkẹ.
16 *Ke̱ kina kpoko iye̱ wē̱ni na ngi wǫma-bẹlẹ́sia*
ti lẹ gbǫyẹ́i hū.
17 *Ke̱ ti wīlia nde̱ndẹ́i hū, ke̱ ti ya gbǫya yāka*
wē̱kẹ́i ma, Kaperni dē̱nga; ke̱ kpindi ye̱lẹ na ke̱
Jisu īye̱ wāi lo ti yẹ.
18 *Ke̱ gbǫyẹ́i dūmbẹa, gbāmailẹ fē̱fē̱ wā lo iye̱ vē̱.*
19 *Ke̱ kina ti njẹ́i wūlini ti lī hǫu hondo pū*
sāwa gbo̱yongo, ke̱ hondo wo̱fẹla gbo̱yongo, ke̱ nū
nāni gbo̱yongo; (o̱ hǫu hondo pū nāni gbo̱yongo, ke̱
nū nāni gbo̱yongo mahū pū mahū lō̱lu,) ti Jisu lo,

a jia gbǭyẹ̄i mahũ, kina i lāni ndẹndẹ̄i gbẹ̄lānga, kẹ
ti lūwa.
20 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: nya lẹ̄, wā lūwa.*
21 *Kẹ ti lūma ti ngi wūmbu ndẹndẹ̄i hũ, kẹ*
kẹ-yakpẹ̄ ndẹndẹ̄i iyẹ ngīyẹ̄ ma la hindẹ̄i ti yẹ
lo na.
22 *Fǭlǭ wẹ̄kẹ̄i na ma nūngẹ̄i na tiyẹ dǭni gbǭya*
yāka wẹ̄kẹ̄i ma, ti to kẹ ndẹndẹ wẹ̄ka gbī na, ngīyẹ
na yakpẹ̄ ngi wǭma-bẹlẹ̄sia tiyẹ wīli hũ; kẹ Jisu
ī lini ta ngi wǭma-bẹlẹ̄sia ndẹndẹ̄i hũ, kẹ ngi wǭma-
bẹlẹ̄sia tiyẹ lī lo kūhama, tia lẹ̄kẹ̄.
23 *Kẹ ndẹndẹ wẹ̄ka ti wā, ti hijẹ̄ Tibẹriasi,*
hindẹ̄i na gbẹ̄ānga tiyẹ kpohũ mẹ̄ na, na wǭma
Ndẹ̄moi i sẹ̄-gbīa;
24 *Kẹ kina nūnga ti toni kẹ Jisu īyẹ na, kẹ ngi*
wǭma-bẹlẹ̄sia tia bẹ wīli ndẹndẹ̄i hũ, ti wā Kaperni,
ta Jisu wọkoli.
25 *Kẹ kina ti ngi loni gbǭya wẹ̄ka ma, hindẹ̄i*
ma, ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: Ndẹ̄moi, mī lo bi hijẹ̄ na,
bi wāi bẹ̄?
26 *Kẹ Jisu i pǭtẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: a tǭnya,*
a tǭnya, ngi ndẹ̄ wu ma, wā lo nya gọkolima
kabandẹīsia va, ī lẹ̄, wu toni; kẹ wuyẹ kpohū
gātẹīsia mẹ̄i lo, wu gǭ i vẹ̄.
27 *Wā yẹ̄ngẹ̄ mẹ̄hāni va, na a nyāni, kẹ mẹ̄hāni*
na va, na a lẹmbi kūnafo lẹ̄vui hũ, nā Hindǭ-lǭi
a fẹ̄ wuẹ̄; gbāmailẹ̄ ta lo Ngẹ̄wọ Kẹ̄i i ngi ma
gūdẹ wẹ̄a.

28 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ: gbo ma pẹ̄, kọ ma*
Ngẹ́wọ yẹ̄ngẹ́tsia wẹ̄?
29 *Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, yẹ: ji lo Ngẹ́wọ*
yẹ̄ngẹ́i lẹ̄, wu ngi họ̄u a tọ̄nya na i ngi dẹ̄wẹ̄ni.
30 *Kẹ ti ndẹ̄a ngi ma, tẹ: Gbẹ nāli lo bi kẹma*
na, kọ ma to mu họ̄u a tọ̄nya? gbẹ yẹ̄ngẹ̄ lo
ba pẹ̄?
31 *Mu kẹ́tsia tiyẹ Man mẹ̄i lo ngọ̄lẹ́i hũ, kina*
nyẹ́gingo la, i kpohũ vẹ̄i lo ti yẹ̄, a hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ,
mẹ̄ va.
32 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: A tọ̄nya, a tọ̄nya,*
ngi ndẹ̄ wu ma, ngẹ, Musa ī wu woni a kpohũ na
i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, kẹ nya Kẹ i wu woa a tọ̄nya
kpohũi na i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ.
33 *Gbāmailẹ̄ Ngẹ́wọ ngi gbohũi ta mīa, a hijẹ̄*
ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, i wa ndọ̄loi hũ, kẹ i ngi lẹ̄vu vẹ̄
ndọ̄loi va.
34 *Ke ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ: Ndẹ́moi, mu go*
kūnafo a gbohũi ji.
35 *Kẹ Jisu i ndẹ̄ ti ma, yẹ: nya lo ndẹ̄vu gbohũi*
angẹ̄. Nūmui na a wa nya yẹ̄, ndọ̄lẹ ẹ̄ ngi họ̄u
kūnafo, kẹ nūmui na a nya họ̄u a tọ̄nya ngi bọ̄lo
hũ ẹ̄ bẹ̄ gbolẹ̄ va.
36 *Kẹ ngi ndẹ̄a wu ma, ngẹ: Kẹ wua wa bẹ, wu*
nya doa, kẹ wẹ̄ họ̄u a tọ̄nya.
37 *Nā gbi Kẹ́i i vẹ̄ni mbẹ, ta wa lo nya yẹ̄; kẹ*
nūmui na a wa nya yẹ̄, ngẹ̄ ngi lūkpẹ̄ ngītiya.
38 *Gbāmailẹ̄ ngi hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ pẹ̄ hinda wẹ̄ va*

nya vūli wę̄, ngíyęma nūmui na wę̄-hinda, na nya dǭni.

39 *Ji lo Kę́i wę̄-hindę́i lę̄, na nya dǭni, kẹ na*
gbi i vę̄ni nya wẹ, ngẹ̄ hāni gbi lǭhũ; kẹ nga ngi
wumbu lo fǭlǭi ikẹlẹmagę̄ ma.

40 *Ji lo nūmui wę̄-hindę́i lę̄, na nya dǭni; kẹ*
nūmui na gbi i Hindǭ-lǭi loa, kẹ i ngi hǭu a tẹ̄nya,
a kūnafo lẹ̄vu jẹ̄ lo, kẹ nga ngi wūmbu lo fǭlǭi
ikẹ̄lẹ̄magę̄ ma.

41 *Kẹ Jewuísia ti gbǭnyẹa ngi ma; gbāmailę̄ i*
ndę̄a, yẹ: nya lo gbohui angę̄, ngi hiję̄ni ngę̄lę̄-gǭhũ,
(ngi wā ndẹ̄loi hũ.)

42 *Kẹ ti ndę̄a, tẹ: Jisu lo a ji, Josufu ngi hindǭ-*
lǭi, na ngi kẹ kẹ ngi nję̄ mu kẹngo? i yę̄ na hẹ̄ ṅi
a ndę̄, yẹ: ngi hiję̄ni ngę̄lę̄-gǭhũ lo, (ngi wā
ndẹ̄loi hũ?)

43 *Kẹ Jisu i pǭtę̄a, i ndę̄ ti ma, yẹ: wā gbǭnyẹ*
wu vūluísia lūa hũ.

44 *Nūmu gbi ẹ̄ wa nya yę̄, ngíyẹma Kę́i, na nya*
dǭni, a ngi lā, kẹ nga ngi wūmbu lo fǭlǭi
ikẹ̄lẹ̄magę̄ ma.

45 *Nyę́gingo lę̄ profitísia ti gẹlǭísia hũ, kẹ Ngę́wẹ*
a ti gbi gā lo: Nūmui na gbi i mẹ̄nia, kẹ Kę́i
i ngi gā, a wa lo nya yę̄.

46 *Nūmu gbi ẹ̄ la Kę́i doi lo, ngíyẹma nūmui ṅa*
ta Ngę́wẹ ta yẹlę̄, na i Kę́i doa.

47 *A tẹ̄nya, a tẹ̄nya, ngi ndę̄ wu ma, ngẹ, nūmui*
na a nya hǭu a tẹ̄nya, i kụ̄nafo lẹ̄vu jẹ̄a.

48 *Nya lo ndẹ̄vu gbohũi angẹ̄.*
49 *Wu kẹísia ti Man mẹ̄i lo ngọ̄lẹ̄ hũ, kẹ ti hā.*
50 *Ji lo gbohũi na i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ, i yẹ̄i, ta
lo nūmu a mẹ̄, kọ ā hā.*
51 *Nya lo ndẹ̄vu gbohũi angẹ̄, na i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-
gọ̄hũ i yẹ̄i, ina numu gbi i gbohũi ji lo mẹ̄a lo,
a ndẹ̄vu jọ̄ lo kūnafo. Kẹ kpohũi na nga fẹ̄, nya
lūi lẹ̄, na nga fẹ̄ ndọ̄loi ma lẹ̄vui va.*
52 *Kẹ Jewuísia ti yīa ti nyọnyọ lūa hũ, tẹ: tā-
moi ji, a yẹ̄ ngi lūi vẹ̄ mu wẹ mẹ̄ va?*
53 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a tọ̄nya, a tọ̄nya,
ngi ndẹ̄ wu ma, ngíyẹma wa Nūmu-hindọ̄-lọ̄i ngi
lūi mẹ̄, wu ngi ṅāmẹ́i gbolẹ̄, wū ndẹ̄vu gbi jọni
wu hũ.*
54 *Nūmui na a nya lūi mẹ̄, kẹ nya ṅāmẹ́i gbolẹ̄,
i kūnafo lẹ̄vu jọ̄a, kẹ nga ngi wūmbu lo fọ̄lọ̄i
ikẹ̄lẹ̄magẹ̄ ma.*
55 *Gbāmailẹ̄ nya lūi mẹ̄hẹ̄ lẹ̄ a tọ̄nya, kẹ nya
ṅāmẹ́i gbolẹ̄ hāni lẹ̄ a tọ̄nya.*
56 *Nūmui na a nya lūi mẹ̄, i nya ṅāmẹ́i gbolẹ̄,
i nya hũ lo, kẹ nya bẹ ngi hũ.*
57 *Kẹ kina Kẹ́i vūlūngoi i nya dọ̄ni, kẹ ngi
ndẹ̄vu jọma Kẹ́i hũ lo, ta mīa nūmui na, a nya
mẹ̄, ta lo a ndẹ̄vu jọ̄ nya hũ.*
58 *Ji lo kpohũi na lẹ̄, na i hijẹ̄ni ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ,
i yẹ̄i, ngīyẹma kina wu kẹísia ti Man mẹ̄ la, kẹ ti
hā; nūmui na a kpohũi ji mẹ̄, a ndẹ̄vu jọ̄ lo
kūnafo.*

59 *Hāni jísia lo iye̱ ndẹ̄ni kā-wẹ̄ bu, kina iye̱*
kāi wẹ̄ Kaperni.
60 *Ṅī na ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti gbọ̄tọ̄ma, kina ti*
ji mē̱nini, te̱: njiẹ́i ji kpakpaungo lẹ̄; yẹ̄ lo a gū
a mē̱nila?
61 *Ke̱ kina Jisu i ko̱ni ngi vūli hū, ke̱ ngi*
wọ̄ma-bẹlẹ́sia lo gbọ̄nye̱ma ma, i ndẹ̄ ti ma, ye̱:
hindẹ́i a wu jijia lo?
62 *Ina wu Nūmu-hindọ̄-lọ̄i doa lo, a de̱ hindẹ́i*
na, iye̱ na ngọ̄va ma?
63 *Ngāfẹ́i mía, a ndē̱vu vẹ̄; ndūi lo a gbāma*
wẹ̄ kūlọ̄: njiẹ́sia na nga ndẹ̄ wu ma, ngāfẹ́i lo
atiẹ̄, ke̱ ndē̱vui lo atiẹ̄.
64 *Ke̱ wu tē̱nga lo, na wū họ̄uni a tō̱nya.*
Gbāmailẹ̄ Jisu iye̱ ko̱i lo itālọ̄mẹ́i na tī họ̄uni
a tō̱nya; ke̱ nūmui na a ngi mājia lo a
bāya.
65 *Ke̱ i ndẹ̄a, ye̱: ṅī na nga ndẹ̄ wu ma, ke̱*
nūmu gbi ē̱ gū a wāla nya we̱, ngíye̱ma ke̱ nya
Kẹ́i a fẹ̄ ngi yẹ̄.
66 *Ikpẹ́i na wọ̄ma ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti gbọ̄tọ̄ma ti*
yāma; tīye̱ jiani gbo̱ma ta tiẹ́ni.
67 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ipū mahū fẹlẹ́sia ma: wa bẹ*
wa li lo?
68 *Ke̱ Simoni Pita i pọ̄tẹ̄a ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi,*
yẹ̄ lo ma li ngi yẹ̄? njiẹ́sia lo bi yẹ̄ya kūnafo
lē̱vui va.
69 *Ke̱ mua mu họ̄u a tō̱nya, ke̱ mua mu ko̱ lo,*

kẹ bia lo Kristi na abiẹ, Ngẹ̄wọẹ̄ na ndẹ̄vu ngi hũ, ngi Hindọ̄-lọ̄i.

70 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a ti ma, yẹ: ngīyẹ wu pū mahũ fẹ̄lẹ́i hũwọnyoni? Kẹ wu yẹ̄lagẹ̄ Devili lẹ̄.*

71 *Ji iyẹ ndẹ̄ni Judasi va, Simoni ngi lọ̄i; gbāmailẹ̄ ta lo a ngi mājia lo a bāya; ipū mahũ fẹ̄lẹ́ísia yẹ̄lagẹ̄ lo angiẹ̄.*

NGŪ VII.

Hindẹ́i jísia wọ̄ma Jisu i jia Galili hũ; ji va ẹ̄ jia Juri hũ; gbāmailẹ̄ Jewuísia ta ngi gọkoli ngi wā va.

2 *Kẹ Jewuísia ti kpūa-dọ̄ gọ̄mẹ́i i hitia ma.*

3 *Ngi ndẹ̄nga ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: gbīa bẹ̄, bi li Judia, ta lo bi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ta bi yẹ̄ngẹ́sia lo, ba pẹ̄.*

4 *Gbāmailẹ̄ nūmu gbī a hinda wẹ̄ ndọ̄wu hũ, kẹ ta bẹ i lọ̄ni, ti ngi kọ fọ̄fọ̄ hũ; ina bi hindẹ́i jísia wẹ̄ngo lẹ̄, bi vūli gẹ a ndọ̄loi ma.*

5 *Kẹ ngi ndẹ̄ngẹísia bẹ tī ngi họ̄uni a tọ̄nya.*

6 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: nya kpẹ́i ī la wāi lo nya wẹ, kẹ wu gbẹ́i ku gbi ma hũlango lẹ̄.*

7 *Ndọ̄loi ẹ̄ dọ̄lo awuẹ̄, kẹ tọ̄longo a nya lo, ji va nga sẹ̄li họ̄u va, ngẹ, ngẹ̄ngẹ́sia ti nyāmungo lẹ̄.*

8 *A wu gbūa-lọ̄ gọ̄mẹ́i ji mahũ; gbāmailẹ̄ ikpẹ́i ī wāi lẹ nyá wẹ pānda.*

9 *Kina i njiẹ́i jísia lẹ̄ni ti yẹ̄, iyẹ Galili lọ̄ni lo.*

10 *Kẹ kina ngi ndẹ̄nga tiyẹ lini mahū, kẹ ta bẹ
i ya gbūa-lọ̄ gọmẹ́i mahū; fọ̄fọ̄ hū īyẹ lẹ̄, kẹ i yẹ
ndọ̄hū lo.*
11 *Kẹ Jewuísia ti ngi gọkolia kọ̄mẹ́i hū, kẹ ti
ndẹ̄a, tẹ: ta lo mī?*
12 *Kẹ gbọ̄nyẹ gbọ̄tọ̄ ti yẹ pẹ̄ lọ nūnga lūahū
ndālongo ngi ma; gbāmailẹ̄ ti lẹ́nga tẹ: nūmu
yẹ̄kpẹ̄ lo angiẹ̄; ti lẹ́nga tẹ: sāọ̄, a nūnga
hūyāndẹ̄ lo.*
13 *Ji bẹ nūmu gbī ẹ̄ ngi yīa lẹ̄ fọ̄fọ̄ hū; gbāmailẹ̄
ta lūwa Jewuísia ma.*
14 *Kẹ gbūa-lọ̄ gọmẹ́i līa, kinẹ́i Jisu i li mahū;
i li kā-wẹ́ bu, i kā wẹ̄.*
15 *Kẹ Jewuísia ti nẹ̄mahū wua, tẹ: Tā-moi ji,
i yẹ̄ pẹ̄a i kọlẹ́ísia gọa, i la gāi lẹ wọgba?*
16 *Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄a ti ma, i ndẹ̄, yẹ: nya gāi
nya wọ̄ ī lẹ̄, kẹ na wọ̄ lẹ̄, i nya dọ̄ni.*
17 *Ina nūmu gbi i ngi wẹ̄-hindẹ́i wẹ̄a lo, a kāi
gọ lo, kẹ bẹ i hijẹ̄ Ngẹ́wọ yẹ̄: ọ ina nya vūli yīa lo,
ngi ndẹ̄ma.*
18 *Nūmui na a ta vūli yīa lo, i ngi bẹ̄lẹ̄
gọkolima, kẹ nūmui na a na bẹ̄lẹ̄ gọkoi i ngi dọ̄ni,
ta vūli lo tọ̄nya lẹ̄, kẹ hinda-nyāmu gbī ī lẹ̄
ngi hū.*
19 *Musa lo īyẹ sāwẹ̄i vẹ̄ni wuẹ̄? Kẹ wu yẹ̄lagẹ̄
bẹ wu sāwẹ̄i họ̄uni? Gbẹ̄ lẹ̄ wa gọkoli nya wā va?*
20 *Kẹ nūnga ti lūma, ti ndẹ̄, tẹ: ngāfa nyāmu
lo bi yẹ̄ya; yẹ̄ lo gọkolima bi wā va?*

21 Jisu i lūma, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ngi ngẹ̄ngẹ̄ yẹ̄la
wẹ̄a, ke̱ wu gbi wū hũ wua;
22 Ke̱ kpẹ̄le̱ Musa iye̱ bili hitẹ̄ni wu we̱, tī ndẹ̄ni
gbāmailẹ̄ Musa wọ̄ lẹ̄, ke̱ kẹ́sia wọ̄ lẹ̄, ke̱ wua tẹ̄nẹ̄
vọ̄lọ̄i ma, wu nūmu hẹ̄i lo biliya.
23 Ina ti nūmu hẹ̄a biliya tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i ma, ta lo
Musa ngi sāwẹ́i ē̱ nyāni, wu lī dẹ̄wẹ̄ nya ma,
gbāmailẹ̄ ngi nūmu bāọ̄wa tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i ma?
24 Wā sẹ̄li wẹ̄, kina wa nūmu dola; ke̱ a hinda
yekpẹ̄ jẹ̄li họ̄u.
25 Ke̱ Jerusalemísia ti té̱nga, te̱: ta yā ji nā ta
go̱koli pa va?
26 Ke̱ kpẹ̄ le̱, a kā ji ye̱ lẹ̄, ke̱ tī hinda gbī lẹ̄ma
ngi ma. Mahũ-bẹlẹ́sia ti ko̱lo a tō̱nya, ke̱ Kristi nā
vūli lo?
27 Ji va, mu hindẹ́i go̱ lo tā-moi ji i hijẹ̄i na, ke̱
kina Kristi a wāma, nūmu gbī ē̱ ngi hijẹ̄mẹ́i go̱.
28 Ke̱ Jisu i kpāwo kā-wē̱-bu kina iye̱ kāi wẹ̄ma,
ye̱: wu nya go̱ lo, ke̱ wu nya hijẹ̄mẹ́i go̱ lo; ke̱ ngī
wāni a nya wūmagẹ̄, ke̱ tō̱nya lẹ̄ nūmu na nya
dọ̄ni, nā ǹī wū ko̱.
29 Ke̱ ngi ngi go̱ lo, gbāmailẹ̄ ngi hijẹ̄a ngi yẹ̄
lo; ke̱ ta lo nya dọ̄ni.
30 Ke̱ tia hinda go̱kolima ngi họ̄u va, ke̱ nūmu
gbī ī ngi họ̄uni; gbāmailẹ̄ ngi gbẹ́i ī la wāi le̱.
31 Ke̱ nūnga ti gbọ̄tọ̄ma ti ngi họ̄ua a tō̱nya, ta
ndẹ̄, te̱: kina Kristi a wa lo, a kapānde̱ hinda wẹ̄
lo, i dẹ̄wẹ̄ jiā ma, tā-moi ji pẹ̄a?

32 *Kẹ Farisísia ti mẹ̄nia, kẹ nūnga lo gbọ̄n-*
yẹma hindẹ́i jísia va ndālongo ngi ma; kẹ Fari-
sísia, kẹ almami waísia ti kogubanga dọ̄a, ngi
họ̄u va.
33 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: ku wūlọ̄ ṅī nga yẹ*
wu līa; kẹ ngi ya na yẹ̄, i nya dọ̄ni.
34 *Wa nya gọkoli lo, kẹ wẹ̄ nya do, hindẹ́i nga*
yẹ na, wẹ̄ wā na.
35 *Kẹ Jewuísia ti ndẹ̄a ti nyọnyọ lūa hū̃: mī lo*
a li na, ta lo mẹ̄ ngi do? a li lo ti vāyangọ̄i yẹ̄
Hellenísia hū̃ līa, i Hellenísia gā?
36 *Gbẹ̄ yía bọ̄nda lo a ji, i ndẹ̄ni; wa nya*
gọkoli lo, kẹ wẹ̄ nya lo; kẹ hindẹ́i nga yẹ na, wẹ̄
wa na?
37 *Fọ̄lọ̄i ikẹ̄lẹ̄magẹ̄ gbūa-lọ̄ gọ̄mẹ́i, ifọ̄lọ̄ wāi na*
ma, Jisu i dọ̄, i kpāwo, yẹ: ina nūmu gbi i bọ̄lọ̄
hū̃ bẹngo lẹ̄, gbẹ̄ i wa nya yẹ̄, i gbolẹ̄.
38 *Nūmui na a nya họ̄u a tọ̄nya, kina kọlo*
yẹ̄kpẹ́i i ndẹ̄i la, ngi gọ̄i hū̃ ndẹ̄vu-gbẹ̄luyẹísia
ta yẹ̄i.
39 *(Kẹ i yẹ ji lẹ̄ Ngāfẹ́i va lo, ta lo nā ta ngi*
họ̄u a tọ̄nya ta jọ̄; gbāmailẹ̄ Ngẹ́wọ Yāfẹ́i īyẹ na;
gbāmailẹ̄ tīyẹ Jisu bētẹ́i lẹ.)
40 *Nūnga gbọ̄tọ̄ma kina ti ji mẹ̄nini, tẹ: tọ̄nya*
lẹ̄, ji lo profiti lẹ.
41 *Ipẹ̄kā tẹ: ji lo Kristi lẹ̄; kẹ ti tẹ́nga, tẹ:*
Kristi a hijẹ̄ lo Galili hū̃?
42 *Kọlo yẹ̄kpẹ́i īyẹ ndẹ̄ni, yẹ: Kristi a hijẹ̄ Davidi*

*ngi bǫndẹ́i hū̃ lo? kẹ ī hijẹ̄ni tẹ̄-hū̃ lo Betlehemi,
hindẹ́i Davidi iyẹ na.*
43 *Tāmīa nūnga ti nyǫnyǫ lūahū̃, iyẹ gǫloni
ndālongo ngi ma.*
44 *Kẹ ti lẹ́nga ti lǭni ta ngi hǭu lo; kẹ nūmu
gbī ī lǭkǭ wẹ̄ni ngi ma.*
45 *Kẹ kogubẹīsia ti wā almami waīsia, kẹ
Farisīsia yẹ̄, ti ndẹ̄ ti ma, tẹ, gbẹ̄ lẹ̄ wū wāni
a ngiẹ̄?*
46 *Kẹ kogubẹīsia ti pǭtẹ̄a, tẹ: nūmu gbī ī la yiẹ́i
lo, kina tā-moi ji i na.*
47 *Kẹ Farisīsia ti pǭtẹ̄a ti yẹ̄, tẹ: wa bẹ ti wu
māmua?*
48 *Mahū̃-bẹlẹ́sia yẹ̄la bẹ ǫ Farisīsia, ti ngi hǭu
a tǭnya?*
49 *Kẹ nūngẹ́i jīsia, tī sāwẹ́i gǫ, ti yẹ̄lingo lẹ̄.*
50 *Nikodimu i ndẹ̄ ti ma, yẹ; nūmui na i wāni
Jisu yẹ̄ a kpindi, yẹ̄lagẹ̄ lo a tiẹ̄.*
51 *Mu sāwẹ́i a nūmu gbi jẹ̄li lo, ā la ngi wǭ
mẹ̄ni, kẹ i kǫ nā a pẹ̄?*
52 *Kẹ ti pǭtẹ̄a, ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: bia bẹ, Galili-
mo lo abiẹ̄? A gǫkoli wu to, kẹ Galili hū̃ lo profiti
gbi ẹ̄ hijẹ̄ na.*
53 *Kẹ nūmui gbi ti ya ti wẹīsia bu.*

NGŪ VIII.

Kẹ Jisu i li ngīyẹ́i Olivi hũ.
2 *Kẹ a ngẹ̄nda tẹtẹ́i i wā gbọma kā-wẹ́-bu; kẹ*
nūnga gbi ti wā a ngiẹ̄, kẹ i hẹ̄a, i ti gā.
3 *Kẹ kọlo-nyẹ́gi-bẹla, kẹ Farisísia ti wā ngi yẹ̄*
a nyāha, ti họ̄uni a pọ̄ẹ̄-gbīa; kẹ kina ti ngi hẹ̄ni
ti līa.
4 *Ti ndẹ̄ ngi ma: Kā-moi, nyā́pọ̄i ji tiyẹ họ̄uni*
a pọ̄ẹ̄-kpīa, kina iyẹ pẹ̄.
5 *Kẹ Musa sāwẹ́i hũ iyẹ ndẹ̄ni lo mu ma, yẹ:*
mu bọ̄ndẹ́i ta họ lo a kọtu, kẹ bẹ gbẹ?
6 *Ji lo ti ndẹ̄ni ngi gọlẹ va, ta lo ta kāyẹ̄ họ̄u*
ngi ma; kẹ Jisu i māwẹ̄a a ndọ̄i ma nyẹ́gi a ngi
lọ̄kọ̄yuoi, pẹ̄ngo bẹ̄kẹ̄ ī ti wọ̄ mẹ̄nima.
7 *Kẹ kina ti nọ̄ni ngi mọlila ma, i ngi hijẹ̄, i ndẹ̄*
ti ma, yẹ: nūmui na ñī, ī hinda nyāmu wẹ̄i lẹ, gbẹ
ta yẹ̄sẹ̄ i kọtu wīli ngi ma.
8 *Kẹ i māwẹ̄a gbọma, i ndọẹ́i ma nyẹ́gi.*
9 *Kẹ nā ti mẹ̄nini, ti ti hinda nyāmu gọnga, ti*
lima, ti kpīa a ngila-ngila, i tātọ̄ imbāwa, i ma
i hiti ikūlọ̄ wūlọ̄i ma; kẹ Jisu i lọ̄a lo ta yākpẹ̄,
kẹ nyā́pọ̄i, i dọ̄ni ndīa.
10 *Kẹ kina Jisu i hijẹ̄ni, ī nūmu gbī loni, kẹ*
nyā́pọ̄i; i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: nyā́pọ̄i, ā bi mayāfa-
bẹla? nūmu gbī ī bi lẹni?
11 *I ndẹ̄a, yẹ, nūmu gbī ī nya lẹni, Ndẹ́moi; kẹ*

Jisu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: nyā be̱ ngī bi le̱ni; bi li; bā hinda nyāmu wẹ̄ gbo̱ma.

12 *Ke̱ Jisu i yīa ti yẹ̄ gbo̱ma, ye̱: nya lo hē̱mu*
vọ̄i angẹ̄ ndō̱loi va; nūmui na a tọ̄ nya wọ̄ma,
ē̱ jīa kpindi hũ, ke̱ a ndē̱vu-hē̱mu-vọ̄i lo jō̱.

13 *Ke̱ Farisísia ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: bia lo jẹ̄li*
họ̄uma bi vūli ma, bi jẹ̄li tō̱nya ī lẹ̄.

14 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: Ji be̱ ngi*
sẹ̄li họ̄uma nya vūli ma, nya jẹ̄li tō̱nya lẹ̄; gbāmailẹ̄
ngi nya hijẹ̄mẹ́i go̱ lo, ke̱ hindẹ́i nga li na; ke̱ wē̱
nya hijē̱mẹ́i go̱, ke̱ hindẹ́i nga li na.

15 *Wa jẹ̄li wẹ̄ ndūi ma lo, ngē̱ nūmu gbī jẹ̄li.*

16 *Ke̱ ina ngi jẹ̄li wẹ̄a lo nya jẹ̄li tō̱nya lẹ̄;*
gbāmailẹ̄ nya yāngo ī lẹ̄, ke̱ ma Ké̱i i lẹ̄, na
nya dọ̄ni.

17 *Nyẹ́gingo lẹ̄ be̱ wu jāwẹ́i hũ, ke̱ nūnga fẹ̄lẹ̄a*
ti jẹ̄li tō̱nya lẹ̄.

18 *Yẹ̄la lo angẹ̄ nya sẹ̄li họ̄u nya vūli ma, ke̱*
Ké̱i na nya dọ̄ni, a sẹ̄li họ̄u nya ma.

19 *Ke̱ ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: Bi Ke̱ lo mī? Jisu*
i pọ̄tẹ̄, wu nya go̱, nya Ke̱ be̱ wu ko̱; ti ndẹ̄, te:
wu ye̱ nya go̱i lo, wa nya Ke̱ be̱ go̱ lo.

20 *Njiẹ́i jísia Jisu i ndẹ̄ni nāvọ̄-lāma kpāte̱mẹ́i,*
kina iye̱ kāi wẹ̄ kā-wẹ̄-bu; ke̱ nūmu gbī ī ngi họ̄uni,
gbāmailẹ̄ ngi gbẹ́i ī la wāi le̱.

21 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a gbo̱ma, ye̱: ngi ya mbē̱, ke̱ wa*
nya go̱koli lo, wu wā hinda nyāmuísia hũ; hindẹ́i
nya li na, wē̱ gu a wāla na.

22 Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄a, te̱: a ngi vūli wā lo?
gbāmailẹ̄ ye̱, hindẹ́i nga li na, wē̱ gū a wāla na.
23 Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: wa hijẹ̄ mbui lo, nya
hijẹ̄ mahũ lo: ndo̱ẹ́i-ji·hũ-mo yā angẹ̄.
24 Ji va ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱, wu hā wu hinda
nyāmuísia hũ; gbāmailẹ̄ ina wū họuni a tō̱nya, ke̱
nya lẹ̄, wa hā wu hinda nyāmuísia hũ lo.
25 Ke̱ ti ndẹ̄a ngi ma, te̱: Yẹ̄ lo abiẹ̄? Ke̱ Jisu
i ndẹ̄a ti ma, ye̱: ji be̱ na vūli ngi ndẹ̄ni wu ma
itātọ̄mẹ́i.
26 Hāni gbọ̄tọ̄ lo nā ndẹ̄ va, ke̱ wu jẹ̄li va; ke̱ nā
nya dọ̄ni tō̱nyango lẹ̄, ke̱ nā ngi mē̱nia ngi va,
ihindẹísia mīa ngi ndẹ̄ma ndo̱ẹ́i ma.
27 Tī hũgo̱ni, ke̱ ta lo Kẹ́i yīa lẹ̄ma ti yẹ̄.
28 Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: kina wu Nūmu-
hindọ̄-lọ̄i gbāwọ̄a lo, ta lo wa ko̱, ke̱ nya lẹ̄; ke̱ ngī
nya wuma hinda gbi wẹ̄ma, ke̱ hāni nya Ke̱ nya gāi
lo, tia vūli mīa nga ndẹ̄.
29 Ke̱ nūmui nā nya dọ̄ni ma ta lẹ̄; Kẹ́i ē̱ gbe̱
nya yāngo ma; gbāmailẹ̄ nga hindẹ́i násia wẹ̄ ku
gbi ma, na a ngi lī lē̱li.
30 Kina i njiẹ́i jísia lẹ̄ni ti gbọ̄tọ̄ma ti ngi
họ̄u a tō̱nya.
31 Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga Jewui násia ma, ti ngi
họ̄uni a tō̱nya: ina wu no̱a nya lā-yiẹ́i ma, ke̱ wu
wẹ̄a nya wọ̄ma-bẹla a tō̱nya;
32 Ke̱ wa lō̱nyẹ́i go̱ lo, ke̱ tō̱nyẹ́i a wu wu māwo̱.
33 Ke̱ ti lūma a ngiẹ̄, mu hijẹ̄ni Abrahama ma

lo, ke̱ mū wẹ̄ le̱ ndūo nūmu gbi yẹ̄; bi yẹ̄ ndẹ̄a be̱,
wa bau lo?
34 Jisu ī pọ̄tẹ̄a ti ma, ye̱: a tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu
ma, nūmui lo gbi a hinda nyāmu wẹ̄, bo̱ilọ̄pọ̄i lo
a ngiẹ̄ hinda nyāmu ma.
35 Kē̱ bo̱ilọ̄pọ̄i ē̱ ye̱ pē̱bu kūnafo, ke̱ ndọ̄i a lo lo
kūnafo.
36 Ke̱ ina ndọ̄i i wu māwọ̄a lo, wu wua māwọ̄
lo a tō̱nya.
37 Ngi ko̱ lo wu hijẹ̄ni Abrahama ma lo, ke̱ wa
go̱koli nya wā va; gbāmailẹ̄ nya yiẹ́i ē̱ lo wu hū̃.
38 Hāni ngi toni ma nya Ke̱, ta mīa nya ndẹ̄;
ke̱ na wu toni ma wu ke̱, ta mia wa pẹ̄.
39 Ke̱ ti pọ̄tẹ̄a ti lẹ̄ ngi ma, te̱: Abrahama mu
ke̱ lẹ̄. Jisu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: ina Abrahama ngi
lẹ̄nga lo awuẹ̄, wa Abrahama ngi yẹ̄ngẹ́isia wẹ̄ lo.
40 Ke̱ kpē̱le̱, wa ko̱koli nya wā va; nūmui
i tō̱nya yiẹ́i lẹ̄a wu ma, na ngi mē̱ni a Ngẹ́wo̱,
Abrahama ī ji wẹ̄ni.
41 Wa wu ke̱ ngi yẹ̄ngẹ́isia lo wẹ̄. Ke̱ ti ndẹ̄a
ngi ma, te̱: mū lẹ̄ni a pọ̄ẹ̄; Ke̱-yakpẹ̄ mu yẹ̄ya,
Ngẹ́wo̱ be̱.
42 Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ti ndẹ̄ te̱: Ngẹ́wo̱ wu ke̱
lẹ̄, wa lọ̄lo angẹ̄; gbāmailẹ̄ ngi hijẹ̄ni Ngẹ́wo̱ yẹ̄ lo;
ngī wāni be̱ a nya wūmagẹ̄, ke̱ ta lo nya dọ̄ni.
43 Gbe̱ lẹ̄ wē̱ njiẹ́i go̱ nya ndẹ̄; gbāmailẹ̄ wē̱ gū
nya lā-yiẹ́i mē̱nila.
44 Ke̱ Devili lo wu ke̱ lẹ̄; ke̱ wu kẹ́i wẹ̄ hindẹ́sia

lo wa pẹ̄; nūmu-wā-mo lo a ngiẹ̄ i hijẹ̄ itātọ̄mẹ́i ke̱
īye tō̱nya hũ; gbāmailẹ̄ tō̱nya gbī ngi hũ; i nde̱-go̱la
lo a ngi vūli ndẹ́i lo lẹ̄; gbāmailẹ̄ nde̱-go̱la-mo lo
a ngiẹ̄, ke̱ i lo a ngiẹ̄ fa.
45 *Ke̱ ji va nga tō̱nya yiẹ́i lẹ̄ wu ma wē̱ họ̄u*
a tō̱nya.
46 *I gbe̱ lo a ke̱ge̱ ngi hinda nyāmu wẹ̄a? ke̱ ina*
ngi tō̱nya yiẹ́i lẹ̄a lo, gbē̱ lẹ̄ wē̱ nya họ̄u a tō̱nya?
47 *Nūmui na a Ngẹ́wo̱ wọ̄ lẹ̄, a Ngẹ́wo̱ lā-yiẹ́i*
mē̱ni lo, ke̱ wū mē̱nima, gbāmailẹ̄ Ngẹ́wo̱ wọ̄ ya
a wuẹ̄.
48 *Ke̱ Jewuísia ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: mu*
ndẹ̄ma pānda, ke̱ Samariti-mo lo abiẹ̄, ke̱ Devili lo
bi yẹ̄ya?
49 *Jisu i pọ̄tẹ̄, ye̱: Devili ē̱ nya yẹ̄ya, ke̱ bā mīa*
nga ko̱ nya ke̱ ma, Ke̱ wu wē̱ bāgo nya ma.
50 *Ke̱ ngī nya vūli bē̱lē̱ go̱koli ma, nūmu yẹ̄la na*
a ko̱koli, a jẹ̄li.
51 *A tō̱nya, a tō̱nya ngi ndẹ̄ wu ma: nūmu gbi*
i nya lā-yiẹ́i họ̄ua lo a tō̱nya, ē̱ hā do kūnafo.
52 *Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: mu ko̱ lo na*
ke̱ Devili lo bi yẹ̄ya; Abrahama i hā, ke̱ profitísia
ti hā, ke̱ bi ndẹ̄a be̱, ina nūmu bi la-yiẹ́i họ̄ua lo
a tō̱nya, ē̱ hā go̱ kūnafo.
53 *Bi wō̱ngo lẹ̄ bi dẹ̄wẹ̄ mu ke̱ Abrahama ma, nā*
i hā, ke̱ profitísia ti hā; gbe̱ lo bi bi vūli
wẹ̄ma la?
54 *Jisu i pọ̄tẹ̄a, ye̱: ina ngi nya vūli be̱ lo go̱ma*

nya bẹ̄lẹ́i hinda gbi̇ ī lẹ̄; nya Kẹ mīa i nya bẹ̄lẹ́i
gọma, nā ṅi̇ wa ndẹ̄, wẹ, wu Yẹ́wọi lo a ngiẹ̄.
55 *Wu la ngi gọ ī lẹ̄, kẹ ngi nji gọ lo, kẹ ina*
ngi ndẹ̄a lo ngẹ ngi̇ ngi gọ, nga wẹ̄ lo a ndẹ-gọla-
mo wu yẹ̄; kẹ ngi ngi gọ lo, nga ngi yiẹ́sia họ̄u
a tọ̄nya.
56 *Wu kẹ Abrahama iyẹ gọ̄hũnẹ̄i lo, i nya vọ̄lọ̄i*
do, i to, kẹ ngi gọ̄hũnẹ̄a.
57 *Kẹ Jewuísia ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ: bi fọ̄ ī hiti*
lẹ nū fẹ̄lẹ̄ gbọyongo mahũ pū, kẹ bi Abrahama
doa lo?
58 *Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a tọ̄nya, a tọ̄nya ngi*
ndẹ̄ wu ma, gbẹ́i lẹ Abrahama īyẹ na, ngi yẹ na lo.
59 *Kẹ ti kọtuísia wūmbua ngi họ̄ va; kẹ Jisu*
ngi vūli lọ̄wua, i gbīa kā-wẹ́-bu, i jia ti līa, ṅi̇
i gbiāni.

NGŪ IX.

Kẹ kina iyẹ dẹ̄wẹ̄ma, i nūmu yẹ̄la do, tiyẹ ndẹ̄ni
pūmūngo.
2 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ngi mọlia, tẹ: Kā-mo, yẹ̄*
lo hinda nyāmui wẹ̄ni, tā-moi ji, ọ ngi lẹ̄-bẹla, ji va
ti ngi lẹ̄ni ngi būmūngo?
3 *Jisu i pọ̄tẹ̄a, yẹ: Tā-moi ji ī hinda nyāmu*
wẹ̄ni, ọ ngi lẹ̄-bẹla bẹ; kẹ ta lo Ngẹ́wọ ngi yẹ̄ngẹ́sia
ta wẹ̄ i gẹ ngi hũ.
4 *Ngā yẹ̄ngẹ̄ lo nā yẹ̄ngẹ́i i nya dọ̄ni, ji vọ̄lọ̄ lẹ̄*

lẹ, kpindi i wa lo, ta lo nūmu gbi ẹ̄ gū a yẹ̄ngẹ̄la.

5 *Ji lẹ ngi ndọẹ́i hũ, hẹ̄mu-vọ̄i lo angẹ̄ ndọẹ́i va.*

6 *Kina i ji lẹ̄ni, i ndā-yẹ̄i wū ndọẹ́i ma, i pọ̄lọ̄i*
hugbo a ndā-yẹ́i, i pọ̄lọ̄i jia pūmu-moi yāmẹ́tsia ma.

7 *Kẹ̄ i ndẹ̄nga ngi ma, yẹ: li, bi wua pọ̄pẹ́i hũ*
Siloam, (na ñī ti pọ̄tẹ̄a lo, ta lo: a tẹ̄wẹ̄;) ta mīa
i lini ngi yẹ̄, i mua, kina i wāni a hinda lo.

8 *Kẹ ngi hẹ̄inyọ́īsia, na tiyẹ ngi loni ngọ̄va ma,*
kẹ tiye ngi lẹ̄i lo ngi bumūngo, tẹ: Ta ya ji, iyẹ̄
hẹ̄ni a fẹli wẹ̄?

9 *Ti lẹ́nga tẹ: ta lo; ipẹ̄ka, tẹ: kpīango lẹ̄*
a ngiẹ̄; ta vūli i ndẹ̄, yẹ: nya lẹ̄.

10 *Tā mīa ti ndẹ̄ni ngi ma, tẹ: bi yāmẹ́sia ti yẹ̄*
wẹ̄ni ti la-wọ̄ni?

11 *I pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄, yẹ: hindọ̄i ti tọ̄li a Jisu, ta*
pọ̄lọ̄i gbātẹni, i sia nya yāmẹ́sia, i ndẹ̄ nya ma: li,
bi wua pọ̄pẹ́i hũ Siloam, kẹ ngi ya, ngi wua, kẹ ngi
hinda doa.

12 *Kẹ ti ndẹ̄nga ngi ma, tẹ: ta lo mī? i ndẹ̄,*
yẹ: ngī kọ.

13 *Kẹ ti wā a ngiẹ̄ Farisīsia yẹ̄, a na tiyẹ ngi*
lẹ̄ni bọ̄longo.

14 *Kẹ tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i ma yẹ lẹ̄ Jisu iyẹ pọ̄lọ̄i gbātẹni,*
i ngi yāmẹ́tsia lawọ̄.

15 *Kẹ Farisīsia bẹ ti ngi mọlia gbọma, tẹ: i yẹ̄*
pẹ̄ni, i hinda loni? I ndẹ̄ ti ma, yẹ, i pọ̄lẹ̄i lo puni
nya yamẹ̄īsia, ngi mua, kẹ ngi hinda loa.

16 *Tā mia Farisísia tẹ̄nga ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ̱:*
Tā-moi ji Ngẹ́wọ̱ wọ̄ ī lẹ̄; gbāmailẹ̄ ẹ̱ tẹ̄nẹ̄ vọ̄lọ̄i họ̄u.
Ipẹ̄kā tẹ̱: Tā-moi, i yẹ̄ na hinda nyāmu-mo a ngiẹ̄,
a gū a kapāndẹ̱ hindẹ́i nyíkọ̱ wẹ̄? kẹ̱ ti lūahū gọ̱lẹ̱a.
17 *Kẹ̱ ti ndẹ̄a gbọ̱ma pūmu-moi ma: bẹ̱ gbẹ̄ ngi va,*
ji i bi yāmẹ́sia lawọ̄? I ndẹ̄, yẹ̱: profiti lo a ngiẹ̄.
18 *Kẹ̱ Jewuísia tīyẹ̱ họ̄uni a tọ̄nya ndālongo ngi*
ma, kẹ̱ ngi būmūngo yẹ̱ lẹ̄, i hinda loa; ngíyẹ̱ma ti
ngi lẹ̄-bẹla dọ̄lini nā ngi yāmẹ̄i iyẹ̱ lawọ̄ni, nā iyẹ̱
hinda doni.
19 *Kẹ̱ ti ti mọ̱lia, tẹ̱: wu lọ̄i lo, nā wuyẹ̱ ndẹ̄,*
wẹ̱, iyẹ̱ lẹ̄i lo ngi būmūngo, i yẹ̄ wẹ̄a nā a
hinda lo?
20 *Ngi lẹ̄-bẹla ti pọ̄tẹ̄, ti ndẹ̄ ti ma, tẹ̱: mu kọ̱ lo*
kẹ̱ ji lo mu lọ̄i lẹ̄, kẹ̱ iyẹ̱ lẹ̄i lo pūmungo:
21 *Kẹ̱ i yẹ̄ pẹ̄ni i hinda loa nā mū kọ̱, ọ̱ nūmui*
ngi yāmẹ́sia lawọ̄ni, mū kọ̱, ngi wọ̄vāngo lẹ̄, ngi
mọ̱li, i yīa lo ta vūli ma.
22 *Ngi lẹ̄-bẹla ti ji lo lẹ̄ni, gbāmailẹ̄ ta lūwa*
Jẹ̱wuísia ma, ji va Jewuísia tiyẹ̱ gbọ̱yonia a hūlala,
ina nūmu gbi i ndẹ̄a lo, ye: Kristi lo a ngiẹ̄, ta
gbīa lo kā-wẹ́-bu.
23 *Tāmīa ngi lẹ̄-bẹla tiyẹ̱ ndẹ̄ni, tẹ̱: ngi wọ̄vāngo*
lẹ̄, ti ngi mọ̄li.
24 *Kẹ̱ ti tā-moi dọ̄lia gbọ̱ma, nā pūmungo yẹ̱ lẹ̄,*
ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ̱: sẹ̄ vẹ̄ Ngẹ́wọ̱ wẹ̱; mu kọ̱ lo kẹ̱ tā-
moi ji hinda nyamu-wẹ̄-mo lẹ̄.
25 *I pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄, yẹ̱, ina hinda nyamu-wẹ̄-mo lo*

a ngiẹ̄, o̱ sāọ̄, ngī kọ̄; hāni yẹ̄la ngi ko̱ngo, ke̱ nya būmūngo ye̱ lẹ̄, ngi hinda lo nā.

26 *Ke̱ ti ndẹ̄a ngi ma gbo̱ma, te̱: igbo wẹ̄ni abiẹ̄? i yẹ̄ pẹ̄ni, i bi yāmẹīsia lawọ̄ni?*

27 *I pọ̄tẹ̄ ti ma, ye̱: ngi wẹ̄la a ndẹ̄la wu ma, ke̱ wu mē̱nini; wa ye̱ pẹ̄ wu me̱ni gboma? Wa wẹ̄ lo wọ̄te a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia?*

28 *Ke̱ ti ngi yē̱le̱a, ti ndẹ̄, te̱, bia lo ngi wọ̄ma-moi abiẹ̄, ke̱ mua lo Musa ngi wọ̄ma-bẹlẹ̄sia a muẹ̄.*

29 *Mu ko̱ lo ke̱ Ngẹ́wo̱ i yiẹ́i lo Musa yẹ̄, ke̱ ndālongo ji ma, mū hindẹ́i go̱ i hijẹ̄i na.*

30 *Tā-moi i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: kapānde̱ hinda lo a ji, wū hindẹ́i go̱ i hijẹ̄ni, ke̱ i nya yāmẹīsia lawọ̄ni!*

31 *Mu ko̱ lo ke̱ Ngẹ́wo̱ ē̱ hinda nyāmu-wẹ̄-bẹla wọ̄ mē̱ni, ke̱ ina hē̱-mo lo, nūmu Ngẹ́wo̱ ma i ngi wẹ̄-hinda wẹ̄, ta lo a ngi wọ̄ mē̱ni.*

32 *Kina ndo̱ẹ́i iye̱ tātọ̄ni nūmu ī mē̱ni le̱, ke̱ nūmu gbi iye̱ la yāmẹ́sia lawọ̄a, na tiye̱ ndẹ̄ni pūmūngo.*

33 *Ti ndẹ̄ te̱ tā-moi ji Ngẹ́wo̱ wọ̄ ī lẹ̄, ē̱ gū i hinda gbi wẹ̄la.*

34 *Ke̱ ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: tiye̱ bi lẹ̄ni poloṅ be̱ hinda nyamu hū̃ lo, ke̱ ba mu gā lo? ke̱ ti ngi gbīa ngītiyā;*

35 *Ke̱ kina Jisu iye̱ mē̱nini ke̱ ti ngi gbiā ngītiyā, kina i ngi doni, i ndẹ̄ ngi ma: bi Ngẹ́wo̱-hindọ̄-lọ̄i họ̄u a tō̱nya?*

36 *I pǫtę̄, i ndę̄, ye̱: yę̄ lo a ngię̄, Ndę́moi tā lo*
ngā ngi hǫu a tǭnya?
37 *Jisu i ndę̄ ngi ma, ye̱: bi ngi loa, ke̱ tā lo*
a ngię̄, nā a yīa bię̄.
38 *Ke̱ i ndę̄a, ye̱: Ndę́moi, ngi hǭu a tǭnya, ke̱*
i hē̱a ngi ma.
39 *Jisu i ndę̄, ye̱: sę̄li va lo ngi wāni ndǫ̱ę́i ji*
hū̃, tā lo nā tē̱ hinda lo, kǫ̱ wę̄i tā to, ke̱ na tā to,
kǫ̱ wę̄i ta būmū.
40 *Ke̱ Farisi̋sia nā ta tię́ni ti ye̱ lę̄, ti njię́i*
ji̋sia mē̱nini, ti ndę̄ ngi ma, te̱, mua be̱ mu
būmungo lę̄?
41 *Jisu i ndę̄ ti ma, ye̱: ti ndę̄ wu būmūngo lę̄,*
wū wa hinda nyāmu gbi jǭ; ke̱ we̱ nā mu toa, fālę̄
wu hinda nyāmui i lǭa wu ma.

NGŪ X.

A tǭnya, a tǭnya, ngi ndę̄ wu ma, nge̱: Nūmui na
ē̱ wa a ndā wē̱ mbāla gātḗi hū̃, ke̱ i de̱ ngę̄lę̄ya
a kāka wę̄ka ma wę̄lę̄, ta sę̄ lo hūma-mo, ke̱
kapū-mo.
2 *Ke̱ nūmui na a wa a ndā wē̱, mbāla-mahū-gbę̄-*
moi lo a ngię̄.
3 *Ngi yę̄ lo pḗi-la-wǭ-moi i lawǭ, ke̱ mbālę̄ísia ta*
ngi wǭ mē̱ni; a ngi vūli bālę̄ísia dǭli a ti bijḗi,
i gbīa a tię̄ ngitīyā.
4 *Ke̱ kina i gbiā lo a ngi bālę̄ísia, ke̱ i yā ti*

lūgo, ke̱ ngi bālẹísia, ti tọa ngi wọ̄ma; gbāmailẹ̄ ti ngi wọ̄i go̱ lo.

5 *Ke̱ tē̱ tọ̄ họ̄ta wọ̄ma; ta wẹ̄la lo ngi ma; gbāmailẹ̄ tī họ̄tẹ́i ngi wọ̄i go̱.*

6 *Sālẹ́i ji lo Jisu iye̱ ndẹ̄ni ti ma, ke̱ tī hūgo̱ni hanísia iye̱ njīa lẹ̄ ti ma.*

7 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma gbo̱ma, ye̱: a tō̱nya, a tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱: nya lo nē̱tẹ̄i angẹ̄ mbālẹísia va.*

8 *Nā wo̱ gbi ti wāni nya lūgo, hūma-bẹla lo atiẹ̄, ke̱ kapū-bẹla, ke̱ mbālẹísia tī ti wọ̄ mē̱nini.*

9 *Nya lo ndẹ́i angẹ̄, ke̱ nya jā hũ, ina nūmu wa lo hũ, a bāwọ̄ lo, ke̱ a wa lo hũ, i gbīa, a mē̱lima jō̱ lo.*

10 *Hūma-moi ī wāma, ngíye̱ ma hūma wẹ̄ va, ke̱ pā wẹ̄ va, ke̱ nyāni wẹ̄ va; ngi wā, ko̱ ta ndē̱vu jō̱ lo, ke̱ ta lo ta jō̱ gbọ̄tọ̄ngo.*

11 *Nya lo mbāla-mahũ-gbẹ̄-mo yẹ̄kpẹ́i angẹ̄: mbāla-māhũ-gbẹ̄-mo yẹ̄kpẹ́i, a ngi lē̱vui vẹ̄ ngi bālẹísia va lo.*

12 *Ke̱ nūmui nā ti ngi hũve̱lini, mbāla-mahũ-gbẹ̄-moi ī lẹ̄, mbālanga ngi wọ̄ ī lẹ̄, i nyangbẹ́i doa lo a wa, ke̱ i ti lọ̄a i wē̱la; ke̱ nyāngbē̱i i ti họ̄ua, i mbālanga hũvāya.*

13 *Hũve̱li-moi a wẹ̄la; gbāmailẹ̄ ti ngi hũve̱li lo, ke̱ mbālanga ti gbẹ̄ ī ngi ma.*

14 *Nya lo bāla-mahũ-gbẹ̄-ma yẹ̄kpẹ̄i angẹ̄, ngi nya bālanga go̱ lo, ke̱ nya ndẹísia ti nya go̱ lo.*

15 *Kina Kḙ́i nya gḙngo la, ǹì bḙ ngi Kḙ́i gḙngo,
kḙ ngi nya lḗvui la mbālanga va.*
16 *Kḙ mbāla wḗka lo nya yḗya, kātḗi ji hũ mamo
yā a tiḗ; tia bḙ ngā wa lo a tiḗ, kḙ ta nya wō̧i
mḗni lo; kḙ kāta yḗla bḙ lo a yḙ na, kḙ mbāla-mahũ-
gbḗ-mo yḗla.*
17 *Ji va lo nya Kḗ lō̧ngo angḗ; gbāmailḗ ngi nya
lḗvui lāi lo; ta lo nya mbūmbu gbḙma.*
18 *Nūmui gbi ḗ mbūmbu nya yḗya, ngi ndā a
nya wūmagḗ lo, kpāya lo nya yḗya ndā va, kḙ
kpāya lo nya yḗya mbūmbu va gbḙma; kḙ sāwḗi ji
ngi sḙni nya Kḗ yḗya.*
19 *Tā mīa kḙ Jewuísia ti lūahũ gḙlḙa njiḗi
jísia va.*
20 *Ti gbō̧tō̧ma ti ndḗ, tḙ: Devili lo ngi yḗya, ngi
gbō̧wango lḗ; gbḗ lḗ wa ngi wō̧ mḗni?*
21 *Ipḗkā a tḗ, nūmui na Devili ngi yḗya ngi yīa
yā a ji. Devili i gū lo a pūmū-mo ngi yāmḗsia
wō̧la?*
22 *Kō̧mḗi kā-wḗ nīna va; kḙ kḙlḗ-gbḗi i yḙ na lḗ.*
23 *Kḙ Jisu iyḙ jiāi lo kā-wḗ-bu, Salomoni ngi
vākḗi bu.*
24 *Kḙ Jewuísia ti ngi bḗmbḗngo, ti ndḗ ngi ma,
tḙ, hũ a yḗ lḙmbi ba mu nḗmahũ dḗwḗ? ina Kristi
lo abiḗ, ndḗ mu ma lḗǹ.*
25 *Jisu i pō̧tḗ ti ma, yḙ: ngi ndḗa wu ma, kḙ wū
hō̧uni a tḙnya; ngḗngḗi násia ngā pḗ nya Kḗ bijḗi
hũ, ti iḗli hō̧u nya va.*

26 *Ke̱ wū họuni a tō̱nya; gbāmailẹ̄ wū nya*
bālanga hũ, kina ngi ndẹ̄i la wu ma:
27 *Nya bālanga ta nya wọ̄ mē̱ni lo, ke̱ ngi ti go̱*
lo, ke̱ ti tọ̄ nya wọ̄ma.
28 *Ke̱ ngi ti go lo a kūnafo lē̱vu; ke̱ tē̱ lọhũ*
kūnafo, tabao nūmu gbi, ē̱ ti gbia nya yẹ̄ya.
29 *Nya Ké̱i na ti vẹ̄ni mbe̱ i wō̱ni ti gbi ma, ke̱*
nūmu gbi ē̱ gūa ti gbīa la nya Ké̱i yẹ̄ya.
30 *Mā nya Ke̱ mu yakpẹ̄.*
31 *Tāmīa Jewuísia ti go̱tu wūmbuni gbo̱ma, ngi*
hō̱ va.
32 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ti ma, ye̱: njīa gbọ̄tọ̄ yẹ̄kpẹ́i ngi*
ke̱a awuẹ̄, a hijẹ̄ nya Ke̱ gẹ̄; ngẹ̄ngẹ́i násia va gbē̱
lo, wa nya hō̱ a ko̱tu?
33 *Ke̱ Jewuísia ti pọ̄tẹ̄a ngi yẹ̄, te̱: ngẹ̄ngẹ̄ yẹ̄kpẹ̄*
va, mē̱ bi hō̱ a ko̱tu, ke̱ njīa nyāmu va; gbāmailẹ̄,
numu lo abiẹ̄, ba bi vūli wẹ̄ a Ngẹ̄wo̱.
34 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ti ma, ye̱: nyẹ́gingo ī lẹ̄ wu jāwẹ́i*
hũ, ngi ndẹ̄a, nge̱, ngẹ́wo̱a lo awuẹ̄?
35 *Ina i ti dọ̄lia lo ngẹ́wo̱a na njiẹ́i a hijẹ̄*
Ngẹ́wo̱ yẹ̄, ke̱ ko̱lo ē̱ mawọ̄vi,
36 *Wē̱ ngi va, na Ké̱i hē̱ni kāka ma, i tẹ̄wẹ̄*
ndo̱ẹ́i hũ, ba njīa nyāmu wẹ̄; gbāmailẹ̄ ngi ndẹ̄a,
nge̱, Ngẹ́wo̱ Hindọ̄-lọ̄i lo angẹ̄?
37 *Ina ngī nya Ke̱ ngi yẹ̄ngẹ́ísia wẹ̄i lo, wā nya*
họu a tō̱nya.
38 *Ke̱ ina ngi pẹ̄a lo ji be̱ wū nya họu a*
tō̱nya, a ngẹ̄ngẹ̄ísia họu a tō̱nya, tā lo wā ko̱

wu hǫu a tǫnya, kẹ Kẹ́i lo nya hũ, nya bẹ ngi
ngi hũ.
39 *Ji va ti ngi gọkoini ngi hǫu va, kẹ i ya*
bāwǭi lo ti yẹ̄ya.
40 *Kẹ i ya gbọma Jordani wǭma, hindẹ́i Johani*
i baptisi wẹ̄i na halẹ́i, kẹ mīa iyẹ na.
41 *Kẹ ti gbǭtǭma ti yāma ngi yẹ̄; ti ndẹ̄ tẹ:*
Johani īyẹ kapāndẹ gbiāni; kẹ hindẹ́i gbi Johani
iyẹ ndẹ̄ni tā-moi ji va, tǭnya lẹ̄.
42 *Kẹ ti gbǭtǭma tiyẹ ngi hǫuni a tǭnya*
mīa lo.

NGŪ XI.

Kẹ̄na yẹ̄la mīa iyẹ higbẹ hũ, ngi bijẹ́i lo a Lazaru,
Betani-mo, Maria kẹ Marta ngi ndẹ̄ ti dẹ̄i hũ.
2 *Maria na mīa iyẹ Ndẹ́moi mālini, i ngi gọi*
mayẹ̄la a ngi wūndiẹ́i, nā ngi ndẹ̄ Lazaru iyẹ
higbẹ hũ.
3 *Tāmīa ngi ndẹ̄nga tiyẹ wǭ dẹ́ni Ndẹ́moi yẹ̄, tẹ:*
kpẹ̄lẹ, numui bi ngi lǭngo la ta higbẹ hũ.
4 *Kẹ kina Jisu iyẹ mẹ̄nini, i ndẹ̄ni, yẹ: higbẹ́i ji*
hā va ī lẹ̄, kẹ Ngẹ́wọ bẹ̄lẹ́i va; ta lo Ngẹ́wọ-hindǭ-lǭi
a mbẹ̄lẹ̄ jǭ va.
5 *Kẹ Jisu ngi lǭngo yẹ lẹ̄ a Marta, kẹ ngi ndẹ̄-*
nya-lǭi, kẹ Lazaru.
6 *Kina iyẹ̄ mẹ̄nini kẹ ta lo higbẹ hũ i lẹmbi ku*
fẹ̄lẹ̄ hindẹ́i iyẹ na.

7 *Na wọ̄ma i ndē̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ma: a mu li
Judia gbo̱ma.*

8 *Ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndē̱ ngi ma, te̱: Kā-mo,
Jewuísia tiye̱ lọ̄i gē̱ ti bi hō̱ a ko̱tu, ke̱ ba li na
gbo̱ma?*

9 *Jisu i pọ̄tẹ̄: gbẹ́i pū mahū̃ fẹlẹ̄ ī lẹ̄ fọ̄lọ̄i hū̃?
ina nūmu gbi i jia lo a fọ̄lọ̄ ī go̱i lo, gbāmailẹ̄
i hē̱mu-vọ̄i doa ndo̱ẹ́i ji hū̃.*

10 *Ke̱ ina nūmu gbi i jia lo kpindi hū̃, i go̱,
gbāmailẹ̄ hē̱mu-vọ̄ gbī na.*

11 *Jísia lo i ndẹ̄ni; ke̱ na wọ̄ma i ndē̱ ti ma,
ye̱: Lazaru, mu mbāi lo yīma; ke̱ ngi ya, ta lo ngā
ngi wū nji hū̃.*

12 *Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia ti ndẹ̄a, te̱: Ndẹ́moi, ina
i nji hū̃ lo, i pẹ̄ma pānda.*

13 *Ke̱ Jisu i ngi hālẹ́i lo yīa lẹ̄, ke̱ tiye̱ tote̱ iye̱
yīa nji va lo ndē̱vu hū̃.*

14 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ti ma lē̱ǹ: Lazarū i hā.*

15 *Ke̱ nya gāhū̃ gbiāngo lẹ̄ wu va ji ngi ya na,
tā lo wu họ̄u a tō̱nya; gbāmailẹ̄ be̱, a mu li ngi yẹ̄.*

16 *Ke̱ Toma, na ta tọ̄li a Diddemu, i ndẹ̄ ngi
mbānga ma: a mu li mua be̱, tā lo mu hā
a ngiẹ̄.*

17 *Ke̱ kina Jisu i wāni i to, ke̱ ti ngi la kāmbẹ́i
hū̃ vọ̄lọ̄ nāni kinē̱i.*

18 *Betani iye̱ Jerusalemi gbẹ̄ānga lo họ̄u hondo pū
gbo̱yongo, ke̱ hondo wo̱fẹ̄la gbo̱yongo mahū̃ nū sawa
gbo̱yongo mahū̃ fẹlẹ̄.*

19 *Kẹ Jewuísia ti gbọ̄tọ̄ma, ti wā Marta, kẹ
Maria yẹ̄, ti mānẹnẹ va, ti ndẹ va.*
20 *Kẹ Marta kina i mẹ̄nini kẹ Jisu lo wāma, i li
ngi malẹ̄; kẹ Maria iyẹ hẹ̄i lo gbẹ̄ pẹ̄lẹ̄ bu.*
21 *Kẹ Marta i ndẹ̄a Jisu ma, yẹ: Ndẹ́moi, ti ndẹ̄
tẹ, bi yẹ bẹ̄ lo nya ndẹ̄ ī wa hā.*
22 *Kẹ ngi kọ lo kẹ ji bẹ na hāni gbi ba mọ̄li
Ngẹ́wọ ma, Ngẹ́wọ a fẹ̄ lo biẹ̄.*
23 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ̄: bi ndẹ̄ a hijẹ̄ lo gbọma.*
24 *Marta i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ngi kọ lo kẹ a hijẹ̄
lo gbọma kẹ̄lẹ̄ma-hijẹ̄-vọ̄lọ̄i ma.*
25 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: nya lo hijẹ̄la hẹ̄i hũ
angẹ̄, kẹ ndẹ̄vu: nūmui na a nya họ̄u a tọ̄nya,
gbāmailẹ̄ bẹ iyẹ hāni, kẹ a vu lo.*
26 *Kẹ nūmui na gbi a vū i nya họ̄u a tọ̄nya,
ẹ̄ hā kūnafo. Bi ji họ̄u a tọ̄nya?*
27 *I ndẹ̄ ngi ma, yẹ: I, Ndẹ́moi, ngi họ̄u a tọ̄nya
kẹ Kristi lo abiẹ̄, Ngẹ́wọ ngi Hindọ̄-lọ̄i, na a wa
ndọẹ́i hũ.*
28 *Kẹ kina iyẹ ji lẹ̄ni, i li ngiẹ̄, i Maria ngi
ndẹ̄-nyāha-lọ̄i dọ̄li ndọ̄wu hũ; yẹ: Ndẹ́moi i wā,
a bi dọ̄li.*
29 *Kina ǹī i na mẹ̄nini, i hijẹ̄ kẹ-yakpẹ̄, i wā
ngi yẹ̄.*
30 *Kẹ Jisu īyẹ wāi lo tẹ̄i hũ, kẹ iyẹ hindẹ́i na lo
nā Marta ngi mālẹ̄ni na.*
31 *Jewuī násia ǹī ta tiẹ́ni tiyẹ pẹ̄lẹ̄ bu, ta ngi
manẹnẹ kina ti Maria doni, i hijẹ̄ni ja, i gbīa,*

ti tọ ngi wọma, te̱: i lima kāmbẹ́i gāma lo
wō̱ va na.
32 Ke̱ kina Maria i wāni Jisu yẹ̄, i ngi loi i gūla
ngi go̱ bu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi, ina bi ye̱ bẹ̄
lo, nya ndẹ̄ ī wa hā.
33 Kina Jisu ngi loni a wō̱, Jewuísia be̱ ti wāni
ngi yẹ̄, ta wō̱, i gbonye̱ ngāfẹ́i hũ, ke̱ ngi lī hē̱le̱a.
34 I ndẹ̄, ye̱: mī lo wu ngi lāi na? ke̱ ti ndẹ̄a
ngi ma, te̱: Ndẹ́moi, wa, bi to.
35 Jisu i wō̱.
36 Ke̱ Jewuísia ti ndẹ̄a, te̱: kpẹ̄le̱, kina ngi lọ̄ngo
a ngiẹ̄.
37 Ke̱ ti tẹ́nga ti ndẹ̄a, te̱: Tā-moi ji i pūmū-moi
ngi yāmẹ̄i lawọ̄ni ē̱ gū pẹ̄la tā-moi ji be̱ ā hā?
38 Tāmīa Jisu i gbonye̱ gbo̱ma ngi vūli hũ, i wā
kāmbẹ́i gāma, kpūlu iye̱ lẹ̄; ke̱ ko̱tu lāni ma.
39 Jisu i ndẹ̄, a ko̱tu wūmbu. Nūmui na iye̱
hāni ngi ndẹ̄-nyá-lọ̄i, Marta i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́-
moi, a gbẹ́i ji ta gūma; gbāmailẹ̄ fọ̄lọ̄ nāni i hā.
40 Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: ngīye̱ ndẹ̄ni bi ma,
nge̱, ina bi họ̄ula a tō̱nya, ba Ngẹ́wo̱ bāgẹ́i do lo?
41 Ke̱ ti ko̱tui wūmbu hindẹ́i na tiye̱ hẹ̄i lāi na.
Ke̱ Jisu i ngi yāmẹ́i de̱a ngẹ̄lẹ̄ya; i ndẹ̄, ye̱: Ké̱i,
ngi sẹ̄-gbīa bi ma, ji bi nya wọ̄ mē̱nini;
42 Ke̱ ngi ko̱ lo ke̱ ba nya wọ̄ mē̱ni lo ku gbi
ma; ke̱ gbāmailẹ̄ nūnga va, ti dọ̄ni nya gbẹ̄a,
ngi ji lẹ̄ni, tā lo ta họ̄u a tō̱nya, ke̱ bia lo
bi nya dọ̄ni.

43 *Kina i gbo̱yoni a yīala, i gbāu a ngọ̄ wā, ye̱:
Lazaru gbīa!*
44 *Ke̱ nūmui na iye̱ hẹ́i hũ, ke̱ i gbiā, ngi lọ̄kọ̄i
ke̱ ngi go̱i ngīlingo a kāmba-gūlẹ́ísia; ke̱ ngi yāmẹ́i
ngīlingo ye̱ lẹ̄ a kūla-gūtu. Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱:
a ngi vūlo; wa pẹ̄ i li.*
45 *Ke̱ Jewuísia ti gbọ̄tọ̄ma na tiye̱ wāni Maria
yẹ̄ ti hindẹ́sia doni Jisu pẹ̄ni, ti ngi họ̄u a tō̱nya*
46 *Ke̱ ti tẹ́nga ti ya tiẹ̄ Farisísia ye̱, ke̱ ti ndẹ̄a
ti ma, te̱, gbē̱ hinda lo Jisu i pẹ̄ni.*
47 *Ke̱ almami waísia ti yāndoa ke̱ Farisísia
jẹ̄mẹ́ bu, ke̱ ti ndẹ̄a, te̱, gbo ma pẹ̄; gbāmailẹ̄ tā-moi
ji kabānde̱ gbọ̄tọ̄ gbīa?*
48 *Ma mu gbẹ̄a lo ngi ma, nūnga gbi ta ngi họ̄u
lo a tō̱nya; ke̱ Romi-bẹla tā wa lo; ke̱ ti muye̱ yẹ̄i
lo, ke̱ mu nūnga.*
49 *Ke̱ ti yẹ̄lagẹ̄ ngi bijé̱i lo a Kaifasi, almami
wāi lo a ngiẹ̄ fọ̄i na va, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: wū
hānda gbī go̱.*
50 *Wē̱ gūli, ke̱ a nyāndẹ̄ lo mu va, tā lo nūmu
yẹ̄la a hā nūnga va, ke̱ nūnga gbi tā-mo̱ne̱ va.*
51 *Ke̱ īye̱ ji lẹ̄ni ngi wūmagẹ̄, ke̱ gbāmailẹ̄ tā lo
almami wā a ngiẹ̄ fọ̄i na ma, i profisi wẹ̄, ke̱ Jisu
a hā lo nūnga gbi va (ndo̱ẹ́i gbi va).*
52 *Ke̱ kē̱nyẹ́i násia lẹ̄kẹ̄ va ī lẹ̄, ke̱ ko̱ i Ngẹ́wo̱
lẹ̄nga yāndo hinda yẹ̄la nā a tiye̱ vāyani hũ gbi.*
53 *Ke̱ i hijẹ̄ vọ̄lọ̄i na ma tiye̱ ngo yẹ̄lẹ́i lāni
a de̱nga, ko̱ ta ngi wā.*

54 *Tāmīa Jisu ī la jiama gbọma fọ̄fọ̄ hũ Jewuísia*
līa, kẹ i ya ndọ yẹ̄la hũ ngọ̄lẹ́i gbẹ̄ānga ta-wā yẹ̄la
hũ, ta tọ̄li a Efraim, mīa lo iyẹ na tā ngi
wọ̄ma-bẹlẹ́sia.
55 *Kẹ Jewuísia ti pāskẹ̄i iyẹ lọ̄ni i hitima, kẹ ti*
gbọ̄tọ̄ma ti gbīa ndọẹ́i hũ, ti lī Jerusalemi paskẹ́i a
la hitima, ti vūli hũgbātẹ va.
56 *Kẹ ti Jisu gọkolia, ta ndẹ̄ ti nyọnyo lūa hũ,*
kina tiyẹ dọ̄ni kā-mẹ̄i: gbo wa gīlila, kẹ ẹ̄ wa
kọ̄mẹ́i hũ?
57 *Kẹ almami waísia kẹ Farisísia, tiyẹ ndẹ̄i*
lo, tẹ: ina nūmu gbi i hindẹ́i gọa lo i na gẹ, kọ ta
ngi họ̄u.

NGŪ XII.

Kẹ Jisu fọ̄lọ̄ woita paska gọ̄mẹ́i ā la hiti, i wā
Betani, hindẹ́i Lazaru iyẹ na, nā iyẹ hāni, na iyẹ
pẹ̄ni i hijẹ̄ hẹ́i hũ.
2 *Mīa lo ti mẹ̄hẹ́i gbātẹ́i na ngiẹ̄, kẹ Marta i kpẹ̄-*
gbīa, kẹ Lazaru yẹ̄lagẹ̄ lo a ntiẹ̄, nā tiyẹ hẹ̄ini mẹ̄sẹ́i
ma a ngiẹ̄.
3 *Kẹ kina Maria i nardu wūlo bọ̄lẹ́i wūmbuni,*
bā gbanga, i jia Jisu gọ ma, i ngi gọ mayẹ̄la a ngi
wūndiẹ́i, pẹ́-bu iyẹ vẹ̄ndai lo, a ngāloi ikunẹ̄nẹ̄ni.
4 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄lagẹ̄, Judasi, Karioti-moi,*
Simoni ngi ndẹ̄, na a ngi mājia a bāyagẹ̄:
5 *Gbẹ lẹ̄ ngūloi ji bī mājiani kopo hondo sāwa*
gbọyongo va, bi vẹ̄ fẹli-bẹla wẹ̄?

6 *Ke̱ ji īye̱ ndẹ̄ni ti ye̱ ma fe̱li-bẹla i gbẹ̄ lo ngi*
ma, ke̱ gbāmailẹ̄ hūma-mo lo a ngiẹ̄, ke̱ ṅo̱ngbé̱i iye̱
ngi yẹ̄ya lo, ke̱ hānī́sia tiye̱ pū hũ.
7 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a, ye̱: gbẹ̄ ngi ma, nya gbou gbe̱*
va lo, i ji lama-gbāte̱ni.
8 *Gbāmailẹ̄ wa nyāni-bẹlẹ́sia lẹ̄ ku gbi ma, ke̱ nya*
lo ma wuẹ́ni ī lẹ̄ ku gbi ma.
9 *Jewuī́sia ti gbọ̄tọ̄ma tiye̱ ko̱i lo te̱ lā lo̱ na, ke̱*
tīye̱ wāni Jisu va lẹ̄kẹ̄, ke̱ ko̱ wẹ̄i ta Lazaru be̱ lo,
na i pẹ̄ni i hijẹ̄ hẹ́i hũ.
10 *Ke̱ almami waī́sia ti hũla ko̱ wẹ̄i ta Lazaru*
be̱ wā.
11 *Gbāmailẹ̄ ngi va lo Jewuī́sia ti gbọ̄tọ̄ma ti lini,*
ti Jisu họua a to̱nya.
12 *Ngẹ̄lẹ̄ wẹ̄kẹ́i na ma nūnga gbọ̄tọ̄i na ti wāni*
mẹ̄hẹ̄-me̱ gọ̄mẹ́i ma, kina ti me̱nini le̱ Jisu lo wāma
Jerusalemi hũ.
13 *Ti tọ̄kpọ̄ bẹ̄kẹ̄a wūmbu, ti li ngi mālẹ́ma; ta*
gbau, te̱: Hosana Israeli ti māhẹ́i ma, be̱tē̱ngo lẹ̄ nā
a wa Ndẹ́moi bijé̱i hũ.
14 *Ke̱ Jisu kina i sọ̄ do̱gbẹ̄i dọ̄ni, i hẹ̄i mahũ,*
kina nyé̱gingo la.
15 *Bā lūwa, Sioni nyāha-lọ̄i: kpẹ̄le̱ bi māhẹ́i a*
wa; i hẹ̄ini sọ̄ do̱gbẹ́i mahũ.
16 *Hāni jia lo ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia hālẹ́i tī hũgo̱ni;*
ke̱ kina ti Jisu be̱tē̱ni, ke̱ ti gīlia, ke̱ hāni jī́sia ti
nyé̱gingo ye̱ lẹ̄ ngi va, ke̱ ti hindẹ́i jī́sia wẹ̄a a
ngiẹ̄ lo.

17 *Tāmīa nūngẹ̄i na ta tiẹ́ni ti yelē, kina i*
Lazaru dọ̄lini kāmbẹ́i hũ, i pẹ̄ i hijẹ̄ hẹ́i hũ, ti
họ̄u a sẹ̄li.

18 *Ji va lo nūnga be ti ngi mālẹ̄ni, gbāmailẹ̄ tiye*
mēni lo, ke i kabāndẹ́i ji wẹ̄a.

19 *Tāmīa Farisísia te ti nyonyo lūa hũ, wu ko*
lo ke wē hinda gbi wẹ̄; kpẹ̄lẹ̄ ndōloi gbi, i ya
ngi wọ̄ma.

20 *Ke Helleni-bẹ̄la ti tẹ́nga tiye na līa ti wāni hē*
wẹ̄ ma mēhē-mē gọ̄mẹ́i gāma.

21 *Tāmīa jīa sẹ̄ lẹ̄ ti wāni Filipi yẹ̄, na iye*
Betsaida-mo, Galili hũ; ti ngi mānene, te, nya Ke,
ma Jisu do lo.

22 *Ke Filipi i wā, i ndẹ̄ Anderu ma, ke Anderu*
ke Filipi ti ndẹ̄a Jisu ma gboma.

23 *Ke Jisu i pọ̄tẹ̄a ti ma, ye: ikpẹ́i i wā, na*
nūmu-hindọ̄-lọ̄i a betē.

24 *A tōnya, a tōnya, nge wu ma, ngíyema ngo*
gālẹ́i i gūla ndoẹ́i ma, i hā, i lo na ta yāngo; ke
ina i ha lo, a wa lo a ngūlu-wa gbọ̄tọ̄.

25 *Nūmui na ngi lọ̄ngọ̄ a ngi lēvui, a ndọ̄lọ̄hũ,*
ke nūmui na ngi dọ̄ngo a ngi lēvui ndoẹ́i ji hũ, a
ndāmagbāte lo kūnafo lēvu hũ.

26 *Ma nūmu gbi a kpẹ̄i-gbīa lo mbẹ̄, gbẹ̄ i tọ̄ nya*
wọ̄ma, ke hindẹ́i nga ye na, na nya boilọ̄pọ̄i a ye
na; ina nūmu gbi i kpẹ̄i-gbīa lo mbẹ̄, tā lo nya Ke
a mbego ngi ma.

27 *Kpēle nya lī i vāwọ̄lia, ke gbe lo ngā ndẹ̄?*

*Kẹ́i nya bāwọ̄ gbẹ́i ji ma; gbāmailẹ̄ ji va lo ngi
wāni gbẹ́i ji ma.*
28 *Kẹ́i, bi bijẹ́i be̱tē̱. Ke̱ ngọ̄ i gbīa ngẹ̄lẹ̄-gọ̄hũ,
ye̱: ngi mbe̱tē̱a, ke̱ nga mbē̱tē̱ lo gbo̱ma.*
29 *Tāmīa nūngẹ́i na tiye̱ dọ̄ni ti gbẹ̄ānga, kina
tiye̱ mē̱nini, te̱, ngẹ̄lẹ̄ mia a gbandē̱; ti lé̱nga, te̱,
Anjeli mīa a ye̱ve̱ ngi ma.*
30 *Ke̱ Jisu i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄, ye̱: ngọ̄i ji ī gbīani
nya va, ke̱ gbāmailẹ̄ wu va.*
31 *Sẹ̄lẹ̄ ndo̱ẹ́i ji hũ i wa na, ke̱ māha ndō̱loi, ta
gbīa lo ndo̱ẹ́i ji hũ na.*
32 *Ke̱ nya, kina ti nya wūmbua lo ndo̱ẹ́i hũ
nūnga gbi ngā ti gbi la lo nya yẹ̄.*
33 *Ji i ndẹ̄ni ndālọ̄ngo gbe̱ hā lo a hā la.*
34 *Ke̱ nūnga ti pọ̄tẹ̄a ngi ma, te̱: mu mē̱nia ke̱
sāwē̱i hũ lo Kristi a ye̱ na kūnafo, ke̱ ba yē̱pē̱,
nūmu-hindọ̄-lọ̄i a wūmbu lo ngẹ̄lẹ̄ya? Yẹ̄ lo̱ a
nūmu-hindọ̄-lọ̄i ji?*
35 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄nga ti ma, ye̱: hē̱mu-vọ̄i wa
liẹ́ni lẹ̄ le̱ kūlọ̄ ńī, a jīa ji hē̱mu-vọ̄i i wu yẹ̄ya;
kpindi a wẹ̄ woi wu ma; gbāmailẹ̄ nūmui na, a jīa
gbindi hũ, ī hindẹ́i go̱ a li na.*
36 *Ji le̱ hē̱mu-vọ̄i i wu yẹ̄ya, a hē̱mu-vọ̄i họ̄u
a tō̱nya, ko̱ woi wa wẹ̄ a hē̱mu-vọ̄ lẹ̄nga. Jísia lo
Jisu i ndẹ̄ni, ke̱ i ya ngi vūli lō̱wu ti ma.*
37 *Ke̱ ji be̱ i kabāndẹ̄ gbọ̄tọ̄ gbīani ti yāma, ke̱ tī
ngi họ̄uni a tō̱nya.*
38 *Tā lo Isaia, profiti ngi lā-yiẹ́i a dẹ̄wẹ̄, na iye̱*

ndẹ̄ni wo̱: Ndẹ́moi, nā mu yiẹ́i hộuni a tō̱nya? Na
ǹī ngi yẹ̄ Ndẹ́moi lọ̄kọ̄i iye̱ ge̱ni?
39 *Famīa tīye̱ gūni a ngi họ̄ula a tō̱nya, gbāmailẹ̄*
Isaia i ndẹ̄i lo gbo̱ma:
40 *I ti yāmẹ́sia bọ̄lẹ̄a, i ti lísia kpākpāwua, ta lo*
tē̱ hinda lo a ti yāmẹ́sia, tabao te̱ ti lísia hinda
hũgo̱; ke̱ ti wọ̄tẹ̄, nga ti bāwọ̄ lo.
41 *Jia lo Isaia iye̱ ndẹ̄ni, kina i ngi bē̱tē̱i doni, i*
ngi yīa lẹ̄.
42 *Gbāmailẹ̄ be̱ mahũ-bẹlẹ́sia lua hũ ti gbọ̄tọ̄ma ti*
ngi họ̄u a tō̱nya, ke̱ jiva Farisísia tīye gaye̱ni a
ngiẹ̄, ke̱ tā ti gbia woi kamẹ̄i.
43 *Gbāmailẹ̄ tiye̱ lọ̄i lo nũnga ti ti dātọ̄ i dẹ̄wẹ̄*
Ngẹ́wo̱ dātọ̄i ma.
44 *Jisu i gbau, ye̱: nūmui a nyā họ̄u a tō̱nyu, ī*
nya họ̄uni a tō̱nya, ke̱ nūmui na i nya dọ̄ni.
45 *Ke̱ nūmui na a nya do, i na do, i nya dọ̄ni.*
46 *Ngi wā kina hē̱mu-vọ̄ na ndo̱ẹ́i hũ, ta lo*
nūmui gbi, i nya họ̄u lo a tō̱nya, ē̱ ye̱ gbindi hũ;
47 *Ke̱ ina nūmu gbi i nya yiẹ́sia mē̱nia lo,*
ī họ̄u a tō̱nya, ngē̱ ngi jẹ̄li; gbāmailē̱ ngī wāni
ndo̱ẹ́i jẹ̄li va, ke̱ ndo̱ẹ́i bāwọ̄ va.
48 *Nūmui na a gbẹ̄le̱ nya ma, ke̱ ī nya lā-yiẹ́sia*
jo̱ni, iye̱ la jo̱i lo ā ngi jẹ̄li, njiẹ́i na ngiye̱ ndẹ̄ni, ta
sẹ̄ lo a ngi jẹ̄li la kē̱lē̱ma vọ̄lọ̄i ma.
49 *Gbāmailẹ̄ ngī ji lẹ̄ni vūli va, ke̱ Kẹ́i va, na*
nya dọ̄ni; ke̱ Kẹ́i na nya dọ̄ni, i nya woa a sāwẹ́i
na nga ndẹ̄, ke̱ njiẹ́i na nga ndẹ̄.

50 *Kẹ ngi gọ lo, kẹ ngi jāwẹ́i kūnafo lẹ̄vu lẹ̄; tāmīa na gbi nga ndẹ̄ Kẹ́i bẹ a ndẹ̄ nya ma ǹī nya bẹ.*

NGŪ XIII.

Kẹ kpẹ́i Paska gọ̄mẹ́i īyẹ hiti lẹ Jisu i kọ ngi gbẹ́i i wā na a gbīa ndọẹ́i ji hũ i li Kẹ́i yẹ̄, ndọ̄ngo yẹlẹ̄ ngi ndẹ́i, na tiyẹ ndọẹ́i hũ, iyẹ lọ̄i lo a tiẹ̄, i hiti ikẹ̄lẹ̄mẹ́i.

2 *Kẹ kina mẹ̄hẹ̄ mẹ̄lẹ́i i gẹ̄lẹ̄ni, Devili i pūa na Judasi, Karioti-moi, ngi lī hũ, Simoni lọ̄i, ngi mājia va a bāya:*

3 *Kina Jisū i kọni kẹ Kẹ́i i hānísia gbi vẹa ngiẹ̄, kẹ i hijẹ̄a Ngẹ́wọ yẹ̄ lo, kẹ i li Ngẹ́wọ yẹ̄;*

4 *I hijẹ̄ mẹ̄hẹ̄ mẹ̄mẹ́i i ngi gūmbẹísia lā kāka ma, i kūlo gūtu wūmbu, i mbẹ̄mbẹ̄ ngi ma.*

5 *Na wọ̄ma i njẹ́i wū bọ̄li hũ, i tātọ̄ a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia gọ ma wuala, a ngẹ̄la a kūla gūtui na iyẹ bẹ̄mbẹ̄ni ngi ma.*

6 *Kẹ i wā Simoni Pita yẹ̄; kẹ Pita i ndẹa ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi bā nya gọ ma wala?*

7 *Jisu i pọ̄tẹa, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: nā nga pẹ̄, bī kọ lo, kẹ ba kọ lo tūwa ma.*

8 *Pita i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: kūnafo bẹ̄ nya gọ ma wā (wua). Jisu i pọ̄tẹa ngi ma, yẹ: ina ngẹ̄ bi wāi lo bi ndā yā angẹ̄.*

9 *Simoni Pita i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi nya gọi ma lẹ̄kẹ̄ ī lẹ̄, kẹ nya lọ̄kọ̄ísia ma bẹ, kẹ nya wūi.*

10 Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nūmui na ngi wāngo,
ī lọ̄ni i mua ngíye̱ ma ngi go̱ísia ma, ke̱ ngi ma
gbi gọ̄lẹ̄ngo lẹ̄; ke̱ wu gọ̄lẹ̄ngo lẹ̄, ke̱ gbī ī lẹ̄.
11 Gbāmailẹ̄ i nūmui go̱ lo, a ngi mājia a bāya;
tāmīa i ndẹ̄ni, ye̱: wu gọ̄lẹ̄ngo, ke̱ gbī ī lẹ̄.
12 Tāmīa ti go̱ ma wālẹ́i wọ̄ma, i ngi gūmbẹ́sia
wūmbu, i hẹ̄i gbo̱ma, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: wu hindẹ́i go̱
lo, ngi pẹ̄ni a wuẹ̄?
13 Wa nya dọ̄li a Kā-moi ke̱ Ndẹ́moi, ke̱ tō̱nya
mīa wa ndẹ̄, gbāmailẹ̄ ṅi̇ ngi na.
14 Ina nya lo wu Lẹ́moi ke̱ Kā-moi lẹ̄, ngi wu
go̱ísia ma wā, wua be̱ māhọ̄ungo lẹ̄ wu nyo̱nyo go̱
ma wā.
15 Gbāmailẹ̄ tọ̄mbe̱ mīa ngi ke̱ni a wuẹ̄, ko̱ wa pẹ̄,
kina ngi pẹ̄la a wuẹ̄.
16 A tō̱nya, a tō̱nya ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱, ke̱
bo̱ilọ̄pọ̄i ī wṓni i dẹ̄wẹ̄ ngi lẹ̄moi, tabao tọ̄-moi ī wṓni
i dẹ̄wẹ̄ nā ma i ngi dọ̄ni.
17 Ina wu hindẹ́i jísia go̱nga lo, wa be̱tē̱ngo lo,
ina wu ti wẹ̄ngo lo.
18 Ngi̇ yīama wu gbi va, ngi nā go̱ lo ngi ti
hūwo̱yoni; ke̱ ko̱loi lā-yiẹ́i ko̱ a dẹ̄wẹ̄: nūmui na a
mē̱hē̱ mē̱ angẹ̄, i ngi digbẹ́i de̱a ngẹ̄lẹ̄ya nya va.
19 Ngi ndẹ̄a wu ma nā a ye̱ ma ī wa, ke̱ kina i
wa lo, wa họ̄u lo a tō̱nya, ke̱ ta lo angẹ̄.
20 Tō̱nya lẹ̄, tō̱nya lẹ̄, ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱:
nūmui na, a nūmui gbi jō̱ lo, nga tọ̄, i nya lo jo̱ni;
ke̱ nūmui na, a nya jō̱, i nā jō̱a, nā nya dọ̄ni.

21 *Kina Jisu i ji lẹni ngi lī i hẹlẹ ngāfa hũ, i*
gbā lo gboṅ, i ndẹ̄, yẹ: a tọnya, a tọnya, ngi ndẹ̄
wu ma, ngẹ: wu yẹ̄la lo a nya mājiama a bāya.
22 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ti nyọnyo gbẹ̄a, tī*
nūmui gọi ma:
23 *Kẹ Jisu ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄la iyẹ digbini ngi*
yāka hũ lo nā Jisu lọ̄ngo la.
24 *Simoni Pita i nāli gẹ a ngiẹ̄, kọ a ngi mọli,*
yẹ̄ lo a wẹ̄a nūmui nā, a ngi yīa lẹ̄ma.
25 *Kẹ ta i lāni Jisu ngi yāka hũ, i ndẹ̄ ngi ma,*
yẹ: Ndẹ́moi, yẹ̄ lo?
26 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, yẹ: tā lo a nūmui nā nga*
kẹkẹlẹ̄ wūlọ̄ vẹ̄ ngiẹ̄, kina ngi dọ̄mbua lo: kẹ kina i
kẹkẹlẹ̄ wūlọ̄i lọ̄mbua, i fẹ̄ Judasi, Karioti-moi wẹ,
Simoni ngi lọ̄i.
27 *Kẹ ikẹkẹ wūlọ̄i wọ̄ma Satani i wā ngi hũ; kẹ*
Jisu i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: nā wa pẹ̄, pẹ̄ kàkà.
28 *Kẹ nūmui gbī tiyẹ mẹsẹ́i ma tīyẹ kọ, gbẹ va lo*
i ji lẹ̄ni ngi ma.
29 *Gbāmailẹ̄ ti tẹ́nga tiyẹ tọ̄, kẹ nọṅgba iyẹ lo*
Judasi ngi yẹ̄ya, kẹ Jisu iyẹ ndẹ̄ni lo ngi ma, hāni
násia yẹ̄ya na mu lọ̄ngo la mẹ̄hẹ̄ mẹ̄ gọ̄mẹ́i va, ọ tā
lo ma hāni vẹ̄ fẹli-bela ma.
30 *Kina i mẹ̄hāni kẹkẹlẹ̄i jọni, i li ngītiya kẹ-*
yakpẹ̄, kẹ kpindi i wẹ̄a.
31 *Tāmīa kina iyẹ lini ngītiya, Jisu i ndẹ̄, yẹ:*
Nūmu-hindọ̄-lọ̄i, i bẹtẹ̄a, kẹ Ngẹ́wọ bẹtẹ̄ngo lẹ̄ ngi hũ.
32 *Ina Ngẹ́wọ ngi bẹtẹ̄ngo lẹ̄ ngi hũ, Ngẹ́wọ bẹ a*

*ngi bẹtẹ̄ngo lo ngi vūli hũ; kẹ a ngi bẹtẹ̄ lo
kẹ-yakpẹ̄.*
33 *Ndẹ́nga mūmua, kẹ kpẹ̄ wūlọ̄ ṅi ma wuẹ́ni ma
yẹ lẹ̄, wa nya gọkoi lo, kẹ kina ngi ndẹ̄ni Jewuísia
ma, hindẹ́i nga li na, wẹ gū a wāla na, ṅi ngi ndẹ̄
wu ma nā.*
34 *Sāwa nīna lo ngi vẹnga a wuẹ, tā lo wa lọ̄ a
wu nyọnyo, kina ngiyẹ lọ̄i lo a wuẹ̄; tā lo wua bẹ
wa lọ̄ a wu nyọnyo.*
35 *A ji lo nūnga gbi ta kọma tẹ̄ nya wọ̄ma-bẹla
lo a wuẹ̄, ina wu lọa a wu nyọnyoa.*
36 *Simoni Pita i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, mī lo
ba li na? Kẹ Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, yẹ: hindẹ́i nga i
na, bẹ̄ gūa tọ̄la nya wọ̄ma nā, kẹ ba tọ̄ lo nya
wọ̄ma ku wẹ̄ka ma.*
37 *Pita i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, gbẹ lẹ̄ ngẹ̄ tọ̄
bi wọ̄ma nā? nga nya lẹ̄vui lā lo bi va.*
38 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, yẹ: ba bi lẹ̄vui lā lo nya
va? A tọ̄nya, a tọ̄nya, ngi ndẹ̄ bi ma, ngẹ: tẹ̄-hinẹ́i
ẹ̄ gọ̄kọ̄ lẹ̄ kẹ bi mālinga nya ma hũ sāwa.*

NGŪ XIV.

*Wā pẹ̄ wu lísia ti hẹ̄lẹ: A Ngẹ́wọ họu a tọ̄nya, a
nya bẹ họu a tọ̄nya.*
2 *Nya Kẹ ngi wẹ́bu kūndo gbọ̄tọ̄a lo na; ti ndẹ̄ tẹ
ṅi ī lẹ̄ ī na, nga ndẹ̄ lo wu mā, ngi yā ngi hinda
gbātẹ wu va.*

3 *Ke̱ ina ngi yā lo hinda gbāte̱ma wu va, nga wa*
lo, ngi wu jọ̄ gbo̱ma nya vūli yẹ̄; ke̱ hindẹ́i nga ye̱
na, nā wua be̱ wa ye̱ na.
4 *Ke̱ hindẹ́i nga li na wu ko̱ lo, ke̱ ipẹ̄lẹ́i wu*
ko̱ lo.
5 *Tomasi i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ṅdẹ́moi, mū hindẹ́i*
go̱ bi lima na, ke̱ ma yẹ̄ pẹ̄ mu pẹ̄lẹ́i go̱?
6 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nya lo pẹ̄lẹ́i angẹ̄, ke̱*
tō̱nyẹ́i, ke̱ ndē̱vui; nūmu gbī ē̱ ya Kẹ́i yẹ̄, ngíye̱ ma
nya hũ.
7 *Ma wu nya go̱ lo, wa Ke̱ be̱ go̱ lo; ke̱ i hijẹ̄ bẹ̄*
wu ngi go̱a, ke̱ wu ngi doa.
8 *Filipi i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Ndẹ́moi, Ké̱i ge̱ a muẹ̄,*
i gū mu va.
9 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: ngi le̱mbini gboṅ ma*
wuẹ́ni, ke̱ wū nya go̱, Filipi? nūmui na i nya doa,
i Ké̱i doa, ke̱ wa yẹ̄ ndẹ̄ na, Ké̱i ge̱ a muẹ̄?
10 *Wū họuni a tō̱nya ke̱ nya lo Ké̱i hũ, ke̱ Ké̱i*
nya hũ? njiẹ́tsia nga ndẹ̄ wu ma, nya vūli wūmagẹ́i
ī lẹ̄ nga ndẹ̄ wu ma, ke̱ Ké̱i nā i nya hũ, tā lo
ngẹ̄ngẹ́tsia wẹ̄ma.
11 *Wu nya họu a tō̱nya, ke̱ nya lo Ké̱i hũ, Ké̱i*
nya hũ, o̱ nya họu a tō̱nya ngẹ̄ngẹ́i vūluísia
lẹ̄kẹ̄ va.
12 *A tō̱nya, a tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱,*
nūmui na, a nya họu a tō̱nya ngẹ̄ngẹ́i násia nga
pẹ̄, tā lo tā be̱ a pẹ̄, ke̱ ngẹ̄ngẹ́i wāwā, ti dẹ̄wẹ̄ jísia
ma a pẹ̄, gbāmailẹ̄ ngi yā nya Ké̱i yẹ̄.

13 *Kẹ̱ hāni gbi lo wa mọ̱li nya bijẹ̱́i hũ, na lo
nga pẹ̄, tā lo Kẹ̱́i a bẹ̱tẹ̱̄ma ndọ̱i hũ.*
14 *Ina wu hāni gbi mọ̱lia lẹ̱ nya bijẹ̱́i hũ, nga
pẹ̄ lo,*
15 *Ina wu lọ̄ngoi angẹ̄, a nya jāwẹīsia họ̄u.*
16 *Kẹ̱ nga hẹ̱̄ lo Kẹ̱́i ma, tā lo a wu go a lāvalẹ̄
wẹ̄ka, kẹ̱ wa tiẹ́ni wa yẹ̱lẹ̄ kūnafo.*
17 *Tọ̱̄nya yāfẹ́i bẹ̱, na ndọ̱ẹ́i ẹ̱̄ gū a jọ̱ lo,
gbāmailẹ̄ ẹ̱̄ ngi do; tabao i ngi gọ̱ lo, kẹ̱ wu kọ̱ lo;
kẹ̱ tā lo wu hũ, kẹ̱ a yẹ̱ wu hũ lo.*
18 *Ngẹ̱ wu lọ̄ kina pọ̄ndoa ti na, nga wa lo
wu yẹ̄.*
19 *Kẹ̱ kūlọ̄ ǹī ndọ̱ẹ́i ẹ̱̄ nya do kūnafo, kẹ̱ wa
nya do lo, gbāmailẹ̄ ndẹ̱̄vu nya hũ, wa ndẹ̱̄vu
jọ̱̄ lo bẹ̱.*
20 *Kẹ̱ ifọ̄lọ̄i na ma lo wa kọ̱, kẹ̱ nya lo nya Kẹ̱́i
hũ, kẹ̱ wua nya hũ, kẹ̱ nya wu hũ.*
21 *Nūmui na nya jāwẹ́i ngi yẹ̄ya, i ti họ̄u, tā
mīa ngi lọ̄ngo angẹ̄; kẹ̱ nūmui na ngi lọ̄ngọ̄ angẹ̄,
nya Kẹ̱ a lọ̄ lo a ngiẹ̄, nga lọ̄ lo a ngiẹ̄, nga nya
vūli gẹ̱ lo a ngiẹ̄.*
22 *Judasi i ndẹ̄ ngi ma, yẹ̱: Karioti-moi ī lẹ̄,
Ndẹ́moi, i yẹ̄ na, ba bi vūli gẹ̱ lo amūẹ̄, kẹ̱
ndọ̱ẹ́i ī lẹ̄?*
23 *Jisu i pọ̄tẹ̄, i ndẹ̄ ti ma, yẹ̱: ina numu lọ̄nga
lo angẹ̄, a nyā lā-yiẹīsia họ̄u lo, nya Kẹ̱ a lọ̄ lo a
nyiẹ̄, kẹ̱ ma wa lo ngi yẹ̄, kẹ̱ ma yẹ̱ ta lọ̄ yẹ̄.*
24 *Nūmui na ngi lọ̄ngo ī lẹ̄ angẹ̄, ẹ̱̄ nya lā-yiẹ́sia*

hǫu, ke̱ njiẹ́i na ā mē̱ni nya wǭ ī lẹ̄; ke̱ Kḗi na nya dǭni.

25 *Jísia lo ngi ndẹ̄ma wu ma, ji le̱ ma wuẹ̄ni lẹ̄.*

26 *Ke̱ Ngẹ́wo̱ yāfẹ́i na lāvalẹ́i lẹ̄, na Kḗī a tẹ̄wẹ̄ nya bijḗi hũ, tā lo a wu gā a hāni gbi; ke̱ a wa lo a hānísia gbi wū lẹ̄mai ma, nā gbi ngīye̱ ndẹ̄ni wu ma.*

27 *Ndīlḗi ma wuéni ye̱ lẹ̄; ndīlē̱li ngi vẹ̄nga wuẹ̄; ngī vẹ̄ni kina ndǭẹ́i fẹ̄ la wuẹ̄; wā pẹ̄ wu lísia ti hē̱lē̱; tabao wa pẹ̄ ī lūwa.*

28 *Kẹ̄ wuye̱ mē̱ni lo kina ngi ndẹ̄ni wu ma, ngi yā mbẹ̄, nga wa lo gbo̱ma wu yẹ̄; ina wu lǭngo lẹ̄ angẹ̄ wu gǭhũ a ne̱i lo; gbāmailẹ̄ ngi ndẹ̄a, ngi ya Kḗi yẹ̄. Gbāmailẹ̄ nya Ke̱ wóni nya ma.*

29 *Ke̱ ngi ndẹ̄a na wu ma, a ye̱ma i wẹ̄nga, ke̱ kina i wẹ̄a lo̱, wa hǫu lo a tō̱nya.*

30 *Ji wǭma ngē̱ yēpē̱ kàkà a wuẹ̄; gbāmailē̱ ndǭẹ́i ji ngi māhẹ́i a wāma, ke̱ ī hāni gbi jo̱ni nya hũ.*

31 *Ke̱ tā lo ndǭẹ́i a ko̱ ke̱ nya nya Ke̱ lǭngo lẹ̄, ke̱ kina Kḗi sāwẹ́i wẹ̄a nya we̱, ñī be̱ nga pẹ̄. A hijẹ̄, mu li.*

NGŪ XV.

Nya lo tō̱nya ndō̱-wūlui angẹ̄; ke̱ nya Ke̱ lo kpāla-moi a ngiẹ̄.

2 *Bẹ̄kẹ́i gbi nya hũ na ē̱ wā, mbūmbu lo na; ke̱*

*bẹ̄kẹ́i na gbi a wa, a ma nikpa lo, kọ a wā a
ngūlu-wa gbọ̄tọ̄.*
3 *Kẹ wu gọ̄lẹ̄ngo lẹ̄, njiẹ́i va, na ngi ndẹ̄ni
wu ma.*
4 *A lo nya hũ, nya bẹ ngi lo wu hũ; kina mbẹ̄kẹ́i
ẹ̄ wā a ngūlu-wā a ngi wūmagẹ̄, ngíyẹ ma a lo ndō-
wūlui hũ, ǹī wua bẹ wẹ̄ pẹ̄, ngíyẹ ma wa lo
nya hũ.*
5 *Nya lo ndō-wūlui angẹ̄, wua lo imbẹ̄kẹísia a wẹ̄.
Nūmui nā a yẹ nya hũ, nya bẹ ngi ngi hũ, tā sẹ̄
lo, a wā a ngūlu-wā gbọ̄tọ̄; gbāmailẹ̄ nya wọ̄ma wẹ̄
gū a hinda wẹ̄la.*
6 *Ina nūmu īyẹ lo nya hũ, ta pīli lo kina mbẹ̄kẹ̄
na, kẹ i bẹ̄a, kẹ nūnga ti ti wọyọ̄a, ti ti wīli
ngombui ya, kẹ ti moa.*
7 *Ma wu ya lo nya hũ, kẹ nya lā-yiẹísia ti yẹ
wu hũ, wa hāni gbi mọli lo wu lọ̄i la, kẹ a wẹ̄ lo
a wuẹ̄.*
8 *Ji hũ lo nya Kẹ bẹtẹ̄ngo, kẹ wa wā a ngūlu wā
gbọ̄tọ̄, ta lo wa wẹ̄ a nya wọ̄ma-bẹla.*
9 *Kina Kẹ̄i i lọ̄nga angẹ̄, ǹī nya lọ̄ngo a wūẹ̄; a
lo nya lọ̄mẹ́i hũ.*
10 *Ina wa nya jāwẹísia họ̄u lo, wa yẹ lo nya
lọ̄mẹ́i hũ, kina ngi ngi Kẹ ngi jāwẹísia họ̄ui lo, ngi
ngi lọ̄mẹ́i hũ.*
11 *Hāni jísia lo ngi ndẹ̄ni wu ma, kọ nya
gọ̄hūnẹ́i a lo wu hũ, kẹ wu gọ̄hūnẹ́i yā a
hīti.*

12 *Nya jāwẹ́i lo ji tā lo wa lọ̄ a wuẹ̄ nyọnyo,*
kina nya lọ̄ngo la a wuẹ̄.
13 *Nūmu gbī ī ndọ̄ma wā jọni i dẹ̄wẹ̄ ji ma,*
nūmui i ngi lẹ̄vui lā ngi mbāngẹísia va.
14 *Wua lo nya mbāngẹísia a wuẹ̄, ina wu hindẹ́i*
gbi wẹ̄a lo nga ndẹ̄ wụ 'ma.
15 *I hijẹ̄ ji ma ngẹ̄ wu dọ̄li a bọilọ̄pọ̄a; gbāmailẹ̄*
bọilọ̄pọ̄ī ī hindẹ́i gọ ngi lẹ́moi a pẹ̄; kẹ ngi dọ̄li a nya
mbānga; gbāmailẹ̄ hindẹísia gbi ngi mẹ̄nia nya Kẹ́i
yẹ̄, ngi kọnga a wuẹ̄.
16 *Wū nya hūwọyoni, kẹ nya ngi wu hūwọyoni,*
ngi wu wẹ̄ni, kẹ̄ wa li, wa a ngūlu-wā, kọ wu
wuwẹísia tā lo; hāni gbi lo wa lo mọli Kẹ́i va nya
bijẹ́i hū, kọ a fẹ̄ wuẹ̄.
17 *Hāni jísia lo ngi ndẹ̄ni wu ma ngẹ wu lọ̄*
a wu nyọnyo.
18 *Ma ndọẹ́i dọ̄a lo a wuẹ̄, wa kọ lo, kẹ i ndọ̄nga*
angẹ̄ a la a dọ̄ a wuẹ̄.
19 *Ma ndọẹ́i wu lo a wuẹ̄, ndọẹ́i a lọ̄ lo a ngi*
ndẹ́i, kẹ ji va ndọẹ́i wo ya a wuẹ̄, kẹ nya lo ngi wu
hūwọyoni ndọẹ́i hū, fālẹ̄ ndọẹ́i dọ̄ngo a wuẹ̄.
20 *A gīli a njiẹ́i ngi ndẹ̄ni wu ma, bọilọ̄pọ̄i ī*
wóni ngi lẹ́moi ma; ina ti nya yāfa lo, ti wua bẹ
yāfa lo; ina ti nya lā-yiẹísia họ̄ua, ta wū ndẹísia
bẹ họ̄u lo.
21 *Kẹ hāni jísia gbi lo ta pẹ̄ a wuẹ̄ nya bijẹ́i va;*
gbāmailẹ̄ tī nūmui gọ nya dọ̄ni.
22 *Ti ndẹ̄ tẹ ngī wāni, ngi yīa ti yẹ̄, hinda*

*nyāmu īye ti ma, ke māwẹ̄ gbī tī ma ti hinda
nyāmui va.*
23 *Nūmui na tọ̄lọ̄ngo angẹ̄, tọ̄ngoi a nya Ke be.*
24 *Ma ngīye ngẹ̄ngẹ́ísia wẹ̄ni, nūmu wẹ̄ka gbī ē
pẹ̄, hinda nyāmu gbī tī ma, ke ti hinda nyāmu
wẹ̄nga ti dọ̄lo angẹ̄, ke nya Ke mu vẹ̄njo.*
25 *Ke ji a wa dẹ̄ma, ta lo njiẹ́i a wa dẹ̄ma na
nya va nyẹ́gingo sāwẹ́i hũ, ti dọ̄nga angẹ̄ gbāma.*
26 *Ke kina lāvalẹ́i i wa lo, nā nya tọ̄ wu yẹ̄, a
hijẹ̄ Kẹ́i yẹ̄, tọ̄nya yāfẹ́i be, nā a hijẹ̄ Kẹ́i yẹ̄, a nya
họ̄ula a sẹ̄lẹ̄.*
27 *Ke wu be, wa nya họ̄u lo a sẹ̄lẹ̄, gbāmailẹ̄ ma
wuẹ́ni yẹ̄lẹ̄ i hijẹ̄ itātọ̄mẹ́i.*

NGŪ XVI.

Hāni jísia lo ngiye ndẹ̄ni wu ma, ko wu lī ā dẹ̄wẹ̄.
2 *Ti wu kpīa lo kā-wẹ́sia bu; ikpẹ́i be a wa lo,
ke nūmu gbi lo a wu wā, a gīli lo, ye: i kpẹ̄-lo-
gbīani Ngẹ́wo we.*
3 *Ke hāni jísia lo ta pẹ̄ a wuẹ̄; gbāmailẹ̄ tī Kẹ́i
go lo, o nya.*
4 *Ke hāni jísia ngiye ndẹ̄ni wu ma, ke kina kpẹ́i
i wa lo, wa gīli lo, ke ngiye ndẹ̄i lo wu ma; ke
hāni jísia ngāye ndẹ̄ni wu ma itātọ̄mẹ́i; gbāmailẹ̄
ma wuẹ́ni yelẹ̄.*
5 *Ke ngi ya nā na yẹ̄ na nya dọ̄ni, ke wu yẹ̄la
be, wū nya molini, mī lo ba li na?*

6 *Kẹ gbāmailẹ̄ ngiyẹ hindẹ́i jísia lẹ̄i lo wu ma,
māmauma lẹ̄kẹ̄ i wu lī vẹ̄nda.*
7 *Gbāmailẹ̄ bẹ ngi tọ̄nyẹ́i lẹ̄ma wu ma, māhọ̄ungo
lẹ̄ wu va, ngi li mbẹ̄, gbāmailẹ̄ ngī li lo mbẹ̄, nẹ̄po-
moi ẹ̄ wa wu yẹ̄; kẹ ina ngi ya lo, nga ngi dẹ́ lo
wu yẹ̄.*
8 *Kẹ kina i wā lo, a ndọẹ́i hinda nyāmu lẹ lo;
kẹ tọ̄nya hinda va, kẹ jẹ̄li la.*
9 *A hinda nyāmu, gbāmailẹ̄ tọ̄nya tẹ̄ nya họ̄u
a tọ̄nya;*
10 *Tọ̄nya hinda va, gbāmailẹ̄ ngi lima nya Kẹ yẹ̄
lo; kẹ wū nya lo gbọma.*
11 *A sẹ̄li la, gbāmailẹ̄ māhẹ́i ndọẹ́i ji i jẹ̄lia.*
12 *Hāni gbọ̄tọ̄a lo na lẹ ndẹ̄ va wu ma, kẹ wẹ̄ gū
lẹ̄ ti bū nā.*
13 *Kẹ kina ta, tọ̄nya yāfẹ́i, i wā lo, a dọ̄ lo wu
lūgo tọ̄nyẹ́i gbi hū; gbāmailẹ̄ ẹ̄ ngi vūli yīa lẹ̄, kẹ
hāni gbi lo, a mẹ̄ni, nā lo a ndẹ̄, kẹ a hānísia gẹ lo
a wuẹ̄ ta wāma.*
14 *A nya bẹ̄tẹ̄ lo, gbāmailẹ̄ a nya ndẹ́i jọ̄ lo, kẹ a
kẹ lo a wuẹ̄.*
15 *Hanísia gbi Kẹ̄i yẹ̄ya nya wọ̄ lẹ̄; fālẹ̄ ngẹ
a nya ndẹ́i wūmbu lo, i kẹ a wuẹ̄.*
16 *Kū wūlọ̄ wẹ̄ nya do, kẹ gbọma, kū wūlọ̄ ṅī, wa
nya do lo, gbāmailẹ̄ ngi ya Kẹ̄i yẹ̄.*
17 *Kẹ ngi wọ̄ma-bẹ̄lẹ́sia, ti tẹ́nga, ti ndẹ̄a ti
nyọnyo lūa hū, tẹ: gbo lo a ji ndẹ̄ma mu ma?
Kū wūlọ̄ ṅī wẹ̄ nya do, kẹ gbọma, kū wūlọ̄*

ṅi wa nya do lo, gbāmailẹ̄ ngi lima Ke̱i
yẹ̄ lo?
18 *Tāmīa ti ndẹ̄ni, te̱: gbo lo a ji i ndẹ̄ni, kū*
wūlọ̄ ṅi? Mū hāni go̱, i ndẹ̄ni.
19 *Ke̱ Jisu iye̱ ko̱i lo, ke̱ ti lọ̄i lo gboṅ ti ngi*
mo̱li, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: wua lo wu nyo̱nyo mo̱lima a
na ngi ndẹ̄ni, kū wūlọ̄ ṅi, we̱ nya do, ke̱ gbo̱ma, kū
wūlọ̄ ṅi, wa nya do lo?
20 *A tō̱nya, a tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱, wa wō̱*
lo, wu gbau, ke̱ ndo̱ẹ́i gọ̄hūné̱i lo, ke̱ wu ma a māma
lo, ke̱ wu māmanui a wọ̄tẹ̄ lo a kọ̄hūné̱i.
21 *Nyāha kina i ya ndọ̄lẹ̄ma ngi māmanungo;*
gbāmailẹ̄ ngi gbẹ́i i wā, ke̱ kina ṅi i ndọ̄i lẹ̄a lo,
ẹ̱ gīli gbo̱ma a gbālẹ̄i kọ̄hūné̱i va, ke̱ i nūmu lẹ̄a
ndo̱ẹ́i hū.
22 *Ke̱ māmaūma lo nā wu jo̱ni, ke̱ nya wu do lo*
gbo̱ma, ke̱ wu lísia ti gọ̄hūané̱i lo, ke̱ wu gọ̄hūné̱i,
nūmu gbi ẹ̱ gbīa wu yẹ̄ya.
23 *Ke̱ ifọ̄lọ̄i na ma wē̱ hāni gbi mo̱li; a*
tō̱nya, a tō̱nya, ngi ndẹ̄ wu ma, nge̱, hāni gbi
wa nya Ke̱ mo̱li va, nya bijé̱i hū, a fẹ̄ lo
wu yẹ̄.
24 *I hiti jō̱ gbẹ̄gbẹ́i ma, wū hāni gbi mo̱li lo nya*
bijé̱i hū; a mo̱li, wa jō̱ lo, ta lo wu gọ̄hūné̱i a
vẹ̄nda.
25 *Hāni jísia ngiye̱ ndẹ̄ wu ma lẹ̄nga-yīa hū, ke̱*
kpé̱i lo wāma, kina nge̱ lẹ̄nga-yīa lẹ̄ wu ma, nga
nya Ke̱ yīa lẹ̄ lo lē̱ṅ wu ma.

26 *Fōlọi na ma wa mọli lo nya bijẹ́i hũ, kẹ ngī*
ndẹ̄ wu ma, nga hẹ̄ lo Kẹ́i yẹ̄ wu va:
27 *Gbāmailẹ̄ Kẹ́i vūli bẹ lọ̄ngo lẹ̄ a wuẹ̄, ji va wu*
lọ̄a angẹ̄; kẹ wu họ̄ua a tọ̄nya, kẹ ngi hijẹ̄ni Ngẹ́wọ
yẹ̄lẹ̄.
28 *Ngi hijẹ̄ni Kẹ́i yẹ̄ lo, ngi wā ndọẹ́i hũ; ngi*
gbīa ndọẹ́i hũ gbọma, ngi li Kẹ́i yẹ̄.
29 *Ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti ndẹ̄ ngi ma, tẹ: kpẹ̄lẹ, bia*
nā yīama lẹ̄ñ, bī yīama gbọma sālẹ́i hũ;
30 *Mu kọ lo nā a tọ̄nya, kẹ bi hindẹ́sia gbi gọ lo,*
kẹ nūmui gbī ī lọ̄ni, i bi mọli, jiva lo mu họ̄ua a
tọ̄nya, kẹ bi hijẹ̄ni Ngẹ́wọ yẹ̄ lo.
31 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ti ma, yẹ: wu houa nā a tọ̄nya?*
32 *Kpẹ̄lẹ, ikpẹ́i lo wāma, kẹ i wā na, kẹ wa vāya*
lo nūmu gbi ngi vūli yẹ̄, kẹ wa nya lọ̄ lo nya
yāngo, kẹ nya yāngo ī lẹ̄; gbāmailẹ̄ ma Kẹ́i i lẹ̄.
33 *Hāni jísia ngi yẹ ndẹ̄ni wu ma, kẹ nya hũ lo*
wu ndīlẹ̄li jọ̄: ndọẹ́i hũ wa mọnẹ jọ̄ lọ, kẹ a lī dọ̄,
ngi gbọyoa a dẹ̄wẹ̄ ndọẹ́i ma.

NGŪ XVII.

Njiẹ́i jísia lo Jisu iyẹ ndẹ̄ni; i ngi yāmẹ́sia dẹ
ngẹ̄lẹ̄ya, i ndẹ̄, yẹ: Kẹ́i, ikpẹ́i i wā, bi Lọi bẹ̄tẹ̄, tā
lo bi Lọi bẹ a bi bẹ̄tẹ̄.
2 *Kẹ bi ngi woa a kpāya ndūísia gbi mahũ, tā*
lo a kūnafo lẹ̄vu vẹ̄ ti gbọ̄tọ̄ma wẹ, kina bi fẹi la
ngi wẹ.

3 Ke̱ ji kūnafo lē̱vu lẹ̄ tā lo ta bi go̱ tō̱nya Yẹ́wo yakpẹ́i, ke̱ Jisu Kristi nā biye̱ tẹ̄wẹ̄ni.

4 Ngi bi be̱tē̱a ndo̱ẹ́i hũ; ngi gbo̱yoa a ngẹ̄ngẹ́i wẹ̄la, na biye̱ fẹ̄ni mbe̱ pẹ̄ va.

5 Ke̱ nā, O̱ Ké̱i, nya bē̱tē̱ a bi vūli, a mbē̱tē̱ ngiye̱ jo̱ni abiẹ̄ ndō̱loi ā la gbāte̱.

6 Ngi bi bijé̱i ge̱nga a nūnga nā biye̱ fẹ̄ni mbe̱ ndō̱loi hũ, bi wọ̄ ye̱lẹ̄, ke̱ bia lo bi ti vẹ̄ni mbe̱, ke̱ ti bi lā-yiẹ́i họ̄ua.

7 Ti ko̱ lo nā ke̱ hānísia gbi na a gbi ti vẹ̄ni mbe̱, ti hijẹ̄ni biẹ̄ lo.

8 Gbāmailẹ̄ ngi njiẹ́i vẹ̄nga tiẹ̄ na biye̱ fẹ̄ni mbe̱, ke̱ ti ti jō̱anga, ke̱ ti kō̱nga a tō̱nya, ke̱ ngi hijẹ̄ni biẹ̄ lo, ke̱ ti họ̄ua a tō̱nya, ke̱ bia lo, bi nya dọ̄ni.

9 Ke̱ ngi hē̱a ti va, ke̱ ngī hē̱ma ndo̱ẹ́i va, ke̱ nā va biye̱ ti vẹ̄ni mbe̱; gbāmailẹ̄ ti bi wọ̄ lẹ̄ a tiẹ̄.

10 Ke̱ nya ndẹísia gbi, bi wọ̄ lẹ̄, ke̱ bi ndẹísia nya wọ̄ lẹ̄; ke̱ nya be̱tē̱ngo lẹ̄ ti hũ.

11 Ke̱ ngī la ndo̱ẹ́i hũ, ke̱ jísia lo ti ndo̱ẹ́i hũ; ke̱ ngi wa biẹ̄. Kē̱ holingoi! ye̱ bi nda bijẹ́i hũ, na biye̱ ti vẹ̄ni mbe̱, tā lo ta wẹ̄ yẹ̄lagẹ̄, kina mu yẹ̄lagẹ̄ na.

12 Kina ma tiẹ́ni ye̱lẹ̄ ndo̱ẹ́i hũ, ngi ti lāma-gbāte̱ni bi bijé̱i hũ lo, nā bi ti vẹ̄ni mbe̱, ngi ti lāma-gbāte̱a, ke̱ ti yẹ̄lagẹ̄ be̱ tī lọ̄i hũ, ngíye̱ ma hindọ̄-nyāni-lọ̄i, tā lo ko̱lo yẹ̄kpẹ̄i yiẹ́i, a wa dẹ̄wẹ̄ma.

13 *Kẹ ngi wa nā biẹ, kẹ hāni jīsia nya ndẹ̄ ndọẹ́i*
hũ, tā lo ta pẹ̄ nya gọhũnẹ́i a wa dẹ́ma ti hũ.
14 *Ngi ti woa a bi lā-yiẹ́i, kẹ ndọẹ́i i dọ̄longo a*
tiẹ̄; gbāmailẹ̄ ndọẹ́i hũ-mo yā a tiẹ̄, jiva ndọẹ́i hũ-
mo yā angẹ̄.
15 *Ngī hẹ̄ni bi ma, kọ ba ti wūmbu ndọ̄loi hũ, kẹ*
tā lo ba ti gbīa hinda nyāmu hũ.
16 *Ndọẹ́i hũ-mo yā a tiẹ̄; gbāmailẹ̄ bẹ ndọẹ́i hũ-*
mo angẹ̄.
17 *Bi wā ti gọlẹ̄ bi dọ̄nyẹ́i hũ, bi lā-yiẹ́i tọ̄nya lẹ̄.*
18 *Kina bi nya dẹ̄wẹ̄ni ndọẹ́i hũ, ǹī bẹ ngi ti*
dẹ̄wẹ̄ni ndọẹ́i hũ.
19 *Kẹ ti va lo ngi nya vūli vẹ̄ni, tā lo tia bẹ ta*
ti vūli vẹ̄ tọ̄nyẹ́i hũ.
20 *Nya bao ngi hẹ̄ma jia lẹ̄kẹ̄ va, kẹ nā va bẹ va,*
ta nya họ̄u a tọ̄nya ti lā-yiẹ́i hũ.
21 *Tā lo ti gbi, kọ ta yẹ yẹ̄la, kina bia Kẹ́i, bi*
na nya hũ, kẹ nya bi hũ; ta lo tia bẹ, ta yẹ yẹ̄la
mu hũ; tā lo ndọẹ́i a họ̄u a tọ̄nya, kẹ bia bi
nya dọ̄ni.
22 *Kẹ mbẹ̄tẹ́i bi vẹ̄ni mbẹ, ngi vẹ̄nga a tiẹ̄, tā lo*
ta yẹ yẹ̄la, kina mu na yẹ̄la.
23 *Ngi ti hũ, kẹ bi nya hũ, tā lo ti lọ̄mẹ́i a yẹ*
yẹ̄la, tā lo ndọẹ́i a kọ, kẹ bia bi nya dọ̄ni.
24 *Kẹ́i, ngi lọ̄ni tia bẹ nā bi ti vẹ̄ni mbẹ ma*
tiẹ́ni mu yẹlẹ̄, hindẹ́i ngi nā, tā lo ta nya bẹ̄tẹ̄ do,
na bi vẹ̄ni mbẹ; gbāmailẹ̄ biyẹ lọ̄i lo angẹ̄ ndọ̄loi ā
la gbātẹ.

25 *O̱ tō̱nya Kḗi, ndō̱loi ī bi go̱nī; ke̱ nya ngi bi*
go̱nga, ke̱ bia bi nya dọni.
26 *Ke̱ ngi bi bijḗi yīa lẹa ti ma, ke̱ nga ndẹ̄ lo,*
ke̱ ndọ̄mẹ́i na bi lọ̄ngo la angẹ̄, ko̱ a ye̱ ti hũ, ke̱
nya ti hũ.

NGŪ XVIII.

Ke kina Jisu iye̱ njiẹ́i jísia lẹ̄ni, i lī ta ngi wọ̄ma-
bẹlẹ́sia gbẹ̄lui Kidron wọ̄ma, hindẹ́i kātẹ́i iye̱ na, nā
i lī na, ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia.
2 *Ke̱ Judasi be̱, nā iye̱ ngi mājiani a bāyai, iye̱*
hindẹ́i go̱i lo; gbāmailẹ̄ iye̱ lī lo na ku gbi ma a
ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia.
3 *Judasi, kina i konga gbọ̄tọ̄a jo̱ni, ke̱ kogūgbanga*
almami waísia ke̱ Farísia ti yẹ̄ya, ke̱ i wā a hē̱mu-
vọ̄a, ke̱ kō̱tua, ke̱ ko-hāka.
4 *Tāmīa Jisu i hāni gbi go̱ni a wāma ngi ma, i*
gbīa, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: yẹ̄ lo wa ko̱koli?
5 *Ke̱ ti pọ̄tẹ̄a ngi ma, te̱: Jisu Nazareti-moi.*
Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: tā lo angẹ̄. Ke̱ Judasi be̱, nā
ngi mājiani a bāyai i dọni ta tiẹ́ni.
6 *Kina n̄ī i ndẹ̄ni ti ma, tā lo angẹ̄, ke̱ ti yāma*
wọ̄ma, ti gūla ndo̱ẹ́i ma.
7 *Ke̱ i ti mo̱lia gbo̱ma, ye̱: Yẹ̄ lo wa ko̱koli? ke̱*
ti ndẹ̄a, te̱: Jisu, Nazareti-moi.
8 *Jisu i pọ̄tẹ̄, ye̱: ngi ndẹ̄a wu ma, nge̱, tā lo*
angẹ̄; fālẹ̄ ina wua lo nya go̱kolima, gbẹ̄ jiā ti
li tiyẹ̄.

9 *Tā lo njiẹ́i ko̱ a dẹwẹ̄ na iye̱ ndẹ̄ni, nā a biye̱*
fẹ̄ni mbe̱, ngī yẹ̄la be̱ lọ̄ihū̃.
10 *Ke̱ Simoni Pita i ngi bọ̄wẹ́i lānga, i almami*
wāi ngi bo̱ilọ̄pọ̄i ṅo̱na, i ngi yẹ̄ja-wọ̄li dẹ̄wẹ̄a.
Bo̱ilọ̄pọ̄i bijé̱i lo a Malkusi.
11 *Ke̱ Jisu i ndẹ̄a Pita ma, ye̱: bi bọ̄wẹ́i wa tẹ̄i*
hū̃: bọ̄lẹ̄i na nya Ke̱ fẹ̄ mbe̱ bī lọ̄ni ngi gbolẹ̄?
12 *Ke̱ ko-bẹla, ke̱ kojo̱kẹlẹ́i, ke̱ Jewuīsia ti gogūgbẹ-*
īsia ti Jisu họ̄ua, ti ngi yīli.
13 *Ke̱ ti yā a ngiẹ̄ Annasi yē̱sē̱ yẹ̄; gbāmailẹ̄*
Kaifasi ngi mbẹ̄la mīa, nā almami wāi ye̱lẹ̄ fọ̄i
na sẹ̄ ma.
14 *Ke̱ Kaifasi lo iye̱ ndāhi vẹ̄ Jewuísia we̱, ye̱,*
māhọ̄ungo lẹ̄, nūmu yẹ̄la i hā nūnga va.
15 *Ke̱ Simoni Pita i tọ̄a Jisu wọ̄ma, ke̱ ṅī ngi*
wọ̄ma-moi wẹ̄kẹ́i pẹ̄ni, ngi wọ̄ma-moi na almami wāi
iye̱ ko̱i lo, ke̱ i yā Jisu yẹ̄ almami wāi wē̱bu.
16 *Ke̱ Pita iye̱ dọ̄ni pé̱i la lo ngītiya; ke̱ ngi*
wọ̄ma-mo wẹ̄kẹ́i i gbīa ngītīya, nā ṅī almami wāi
iye̱ ko̱ni, ke̱ i yīa nyápọ̄i yẹ̄, iye̱ pé̱-la-mahū̃-gbẹ̄, i
wa a Pita kọ̄hū̃.
17 *Ke̱ nyápọ̄i nā a pé̱-la-mahū̃-gbẹ̄, i ndẹ̄a Pita*
ma, ye̱: Tā-moi ji ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄lagẹ̄ lo abiẹ̄?
i ndẹ̄, ye̱: nya ī lẹ̄.
18 *Ke̱ bo̱ilọ̄pọ̄īsia, ke̱ kogūgbẹīsia ti dọ̄i na, na*
tiye̱ ngombui yate̱ni a te̱ké̱i; gbāmailẹ̄ ko̱lẹ́i iye̱ na
lo, ke̱ tiye̱ go̱wo̱ lo ti vūli, ke̱ Pita dọ̄ni ta tiẹ̄ni, a
go̱wo̱ ta bẹ̄.

19 *Kẹ almami waí i Jisu mọlia a ngi wọ̄ma-*
bẹlẹ́sia, kẹ ngi gāi va.
20 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, yẹ: ngi yiāi lo lẹ̄ṅ ndọẹ́i*
hũ, ngiyẹ kāi wẹ̄ kā-wẹ̄bu, kẹ templi hũ, hindẹ́i
Jẹwuísia tiyẹ li na ku-gbi-ma, kẹ ndọ̄wu hũ ngī
njīa gbi lẹni.
21 *Gbẹ lẹ̄ ba nya mọli? ti mọli na ti nya wọ̄-*
mẹ̄nini, na ngigẹ ndẹ̄ni ti ma; kpẹ̄lẹ ti kọ lo na
ngiyẹ ndẹ̄ni.
22 *Kẹ kina iyẹ njiẹ́i ji lẹni, kogūgbẹísia ti yẹ̄lagẹ́i*
nā dọ̄ni ngi gbẹ̄ānga, i Jisu gbọ̄lẹ̄ a ngi lọ̄kọ̄i, yẹ:
ba lūma almami wāi wẹ ṅī?
23 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, yẹ: ina ngi hinda nyāmu*
lo lẹ̄ni, nya họ̄u a sẹ̄li hinda nyāmu va, kẹ ina
gbẹ̄kpẹ̄ lẹ̄, gbẹ lẹ̄ ba nya gbọ̄lẹ̄?
24 *Kẹ Annasi iyẹ ngi dẹ̄wẹ́i lo ngi yīlingo*
Almami wāi Kaifasi yẹ̄.
25 *Kẹ Simoni Pita i dọ̄ni a gọwọ ta vūli.*
Tāmīa ti ndẹ̄ni ngi ma, tẹ: ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia
yẹ̄la lo abiẹ̄; i māli, i ndẹ̄, yẹ: Tā yā
angẹ̄.
26 *Almami wāi bọilọ̄pọ̄ísia yẹ̄lagẹ̄ ti bọ̄nda hũ lo,*
ta na Pita ngi wọ̄li dẹ̄wẹ̄ni, yẹ: ngīyẹ bi loni kātẹ́i
hũ wa ta?
27 *Kẹ Pita mālẹ̄a gbọma, kẹ kẹ-yakpẹ̄ tẹ̄-hiṅẹ́i i*
gọ̄kọ̄ lẹ̄a.
28 *Kẹ ti Jisu wūmbua Kaifasi yẹ̄ya, ti li a ngiẹ̄*
njīa dẹ̄-jẹ̄mẹ́i bu, kẹ hūmbungo yẹlẹ̄; kẹ ti vūli bẹ tī

*lī njīa dē̱-jẹmẹ́i bu, ko̱ ta ti ma nyé̱gi wẹi, ke̱ ko̱ ta
paska mē̱hẹ́i mē̱.*
29 *Ke̱ Pilatu yā tiyẹ̄, i ndẹ̄, ye̱: gbe̱ yīa lo wu
wāla ndālongo tā-moi ji ma?*
30 *Ke̱ ti pọ̄tẹ̄a, ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: Ti ndẹ̄ te̱ sāwa
nyani-mo yā angiẹ̄, mū wa a ngi vẹ̄ biẹ̄.*
31 *Ke̱ Pilatu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: A ngi wūmbu,
wu ngi jẹ̄li, kina wu sāwẹ́i i nā. Tāmīa Jewuísia
ti ndẹ̄ni ngi ma: mā-ī-họ̄uni mu va, mu nūmu
gbi wā.*
32 *Ke̱ njiẹ́i Jisu i ndẹ̄ni, kō̱ a wa dẹ́ma na iye̱
ndẹ̄ni ndalongo gbe̱-hā lo, a hā la.*
33 *Ke̱ Pilatu i yā njīa-dē̱-jẹmẹ́i bu gbo̱ma, i Jisu
dọ̄li, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: bia lo Jewuísia ti māhẹ́i
abiẹ̄?*
34 *Jisu i pọ̄tẹ̄ ngi ma, ye̱: bi vūli lo bi hiǹdẹ́i ji
lẹ̄ma? O̱ ipẹ̄kā lo ti nya yīa lẹ̄ni bi ma?*
35 *Pilatu i pọ̄tẹ̄, ye̱: Jewu lo angẹ̄? bi bọ̄ndé̱i
vūli, ke̱ almami waísia ti bi vẹ̄a mbe̱. Gbo bi pẹ̄a?*
36 *Jisu i pọ̄tẹ̄: nya gē̱nyé̱i ī ndo̱ẹ́i ji hũ; ti ndẹ̄
te̱, nya gē̱nyé̱i i ndo̱ẹ́i ji hũ lo, nya bo̱ilọ̄pọ̄ísia ta go
lo, ko̱ wẹi, ta nya vẹ̄ Jewuísia we̱, ke̱ kpē̱le̱ nya
gē̱nyé̱i ī bẹ̄.*
37 *Tāmīa Pilatu i ndẹ̄ni ngi ma, ye̱: māha lo
abiẹ̄ hō̱? Jisu i pọ̄tẹ̄: bia bi ndẹ̄a, be̱ māha lọ̄ angẹ̄.
Hindẹ́i ji va lo ta nya lẹ̄ni; ke̱ hindé̱i ji va lo ngi
wāni ndo̱ẹ́i hũ, ko̱ nga sẹ̄li họ̄u tō̱nyé̱i ma; nūmui
na gbi tō̱nyẹ́i ngi hũ, ta nya wọ̄ mē̱nima.*

38 *Pilatu i ndẹ ngi ma, ye̱: gbo lo to̱nya lẹ? ke̱*
kina iye̱ ji lẹ̄ni, i gbiā, i lī gbo̱ma Jewuísia ye̱,
i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ngī kāyẹ̄ gbi doni ngi ma
kūlọ̄ be̱.
39 *Ke̱ pẹ̄-hinda lo wu yẹ̄ya, ko̱ nya nūmu yẹ̄la vẹ̄*
wuẹ̄ paska gọ̄mḗ̱i ma; fālẹ̄ wu lọni ngi Jewuísia ti
māhẹ́i vẹ̄ wuẹ̄?
40 *Ke̱ ti gbi ti gbaua gbo̱ma, te̱: tā-moi ji ī lẹ̄, ke̱*
Barabbasi; ke̱ Barabbasi hūma-mo ye̱lẹ̄.

NGŪ XIX.

Tāmīa ke̱ Pilatu Jisu wūmbua i ngi lẹ̄wẹ̄.
2 *Ke̱ kolakpaísia ti ngāli hē̱mbē̱ vẹ̄a, ti pu*
ngi wū-mba, ke̱ ti kūmba nyē̱-nyḗ̱i wua ngi ma.
3 *Ti ndẹ̄, te̱: gọ̄hūnḗ̱i, Jewuísia ti māhẹ́i, ke̱ ti ya*
ngi lẹ̄wē̩ma a ti lọ̄kọ̄ísia.
4 *Tāmīa Pilatu i lini gbo̱ma ti yẹ̄, i ndẹ̄ ti ma:*
kpẹ̄le̱, ngi wala a ngi wu yẹ̄, tā lo wa ko̱ ke̱ ngī kāyẹ̄
gbi doni ngi ma.
5 *Ke̱ Jisu i gbīa ngāli hē̱mbḗ̱i yīlingo ngi ma, ke̱*
kūmba nyē̱nyḗ̱i. Ke̱ Pilatu i ndẹ̄a ti ma, ye̱: A
tā-moi ji gbẹ̄!
6 *Kina almami waísia, ke̱ kogūgbẹísia ti ngi doni,*
ti gbau ngẹ̄lẹ̄ya: a ngi kpàpkpà ngūlui ma, a ngi
kpàkpà ngūlui ma. Pilatu i ndẹ̄ ti ma, ye̱: a ngi
wūmbu, wu ngi kpàkpà ngūli ma, ke̱ ngī kāyẹ̄ gbi
doni ngi ma.

7 *Jewuísia ti pọ̄tẹ̄ ngi ma, te̱; sāwa lo mu yẹ̄ya,*
ke̱ ndālo̱ngo mu jāwẹ́i ma māhọ̄ungo i hā, gbāmailẹ̄
i ngi vūli wẹ̄a a Ngẹ́wo̱ ngi hindọ̄-lọ̄i.
8 *Tāmīa kina Pilatu i njiẹ́i na mē̱nini, ke̱ i lūwa*
gbo̱ma.
9 *Ke̱ i yā gbo̱ma jẹ̄li-jẹ̄mẹ́i bu, i ndẹ̄ Jisu ma, ye̱:*
mī lo ba hijẹ̄ na? Ke̱ Jisu ī lūmani ngi yẹ̄.
10 *Ke̱ Pilatu i ndẹ̄a ngi ma, ye̱: bē̱ yiāma nya*
yẹ̄? bī ko̱, ke̱ kpāya lo nya yẹ̄ya bi kpàkpà va ngūli
ma, ke̱ kpāya lo nya yẹ̄ya, bi bāwọ̄ va?
11 *Jisu i pọ̄tẹ̄, ye̱: kpāya bī jō̱ kūlọ̄ be̱ nya va,*
ngíye̱ ma a hijẹ̄ ngẹ̄lẹ̄ya lo i vẹ̄ biẹ̄; fālẹ̄ nūmui na,
i nya vẹ̄ni biẹ̄, tā lo hinda nyamu wāi jo̱ni.
12 *Ke̱ mīa lo Pilatu iye̱ lọ̄ni i ngi wūmaọ̄, ke̱*
Jewuísia ti gbau ngẹ̄lẹ̄ya, te̱: ina bi pẹ̄a lo tā-moi ji
i li Sisari ngi mbā bi yā abiẹ̄. Nūmui gbi lo a ngi
vūli wẹ̄a māha, i yīa Sisari ma.
13 *Kina Pilatu i njiẹ́i na mē̱nini i gbīa a Jisu,*
i hẹ́i sẹ̄li hẹ̄wuli ma, hinda yẹ̄la na ta tọ̄lia ko̱tu-
gāmé̱i, ke̱ Hibru yiẹ́i hū Gabbata.
14 *Ke̱ hāka-hūgbāte̱-vọ̄lọ̄i paskẹ́i va, ke̱ fọ̄lọ̄i*
ngūndia kiné̱i i ndẹ̄ Jẹ̄wuísia ma, ye̱: A wu
māhẹ́i gbẹ̄!
15 *Ke̱ ti wọ̄a ngẹ̄lẹ̄ya: a li a ngiẹ̄, a li a ngiẹ̄, wu*
ngi kpàkpà ngūli ma. Pilatu i ndẹ̄ ti ma, ye̱:
nga wu mahẹ̄i kpàkpà ngūli ma? Ke̱ almami
waísia ti pọ̄tẹ̄a, te̱: māhẹ́i gbi mu yẹ̄ya, ngíye̱ ma
Sisari.

16 *Tāmīa na i ngi vẹni ti yẹ̄, ko̱ ta ngi kpàkpà*
ngūli ma. Ke̱ ti Jisu hōua, ti lī a ngiẹ̄.
17 *Ke̱ i ngi wūli hōua, i lila hindẹ́i ta lōli*
a ngū-go̱ko gāma, na ta tōli Hibru yiẹ́i hū̃ a
Golgota.
18 *Mīa lo ti ngi kpàkpà na ngūlui ma; ke̱*
ipẹ̄ka fẹlẹ̄a ta tiẹ́ni; yẹla kākẹ́i yẹla ma, ipẹ̄kẹ́i kākā
wẹ̄kẹ́i ma, Jisu i ti līa.
19 *Ke̱ Pilatu i ko̱lo nyẹ́gia, i pū ngūlui ma, ke̱*
na iye̱ nyẹ́gini, tā lo JISU NAZARETI-MO,
JEWUÍSIA TI MĀHẸ́I.
20 *Ko̱lo nyẹ́gingoi ji lo Jewuísia ti gbōtōma ti*
ke̱ni; gbāmailẹ̄ hindẹ́i tiye̱ Jisu kpàkpà na ngūlui
ma, iye̱ tā-wāi gbẹ̄a lo; ke̱ tiye̱ nyẹ́gi lo Hibru ti
yiẹ́i hū̃, ke̱ Helleni ti yiẹ́i hū̃, ke̱ Romani ti
yiẹ́i hū̃.
21 *Ke̱ Jewuísia ti almami waísia ti ndẹ̄a Pilatu*
ma: bā nyẹ́i Jewuísia ti māhẹ́i, ke̱ na iye̱ ndẹ̄ni,
Jewuísia ti māhẹ́i lo angẹ̄.
22 *Pilatu i pōtẹ̄a: na ngi gbo̱yoa a nyẹ́gila, ngi*
gbo̱yoa a nyẹ́gila.
23 *Ke̱ kolagbaōísia kina ti Jisu kpàkpài ngūlui*
ma, ti ngi gūmbẹísia wūmbu, ti ko̱lẹ̄ kàka nāni,
kolagbaōi gbi ma ngi ndā; ke̱ ngi lōmẹ́i ndagbo̱gbō-
ngo ye̱ ī lẹ̄, gbi ve̱ngo i lẹ̄.
24 *Tāmīa ti ndẹ̄ni ti nyo̱nyo lūahū̃, ma mbe̱la; a*
mu ndā gbẹ̄ nūmui ngi wō a ye̱ lẹ̄. Tā lo ko̱loi
lā-yiẹ́i a dẹ̄wẹ̄ na i ndẹ̄ni; ti nya gūmbẹísia go̱le̱a

*ti lūahū̃, ke̱ nya lọmẹ́i ti ndā gbīa va. Hindẹ́i
jísia lo kolāgbaọ̄ísia tiye̱ pẹni.*
25 *Ke̱ Jisu ngi njẹ̄ iye̱ dọ̄ni ngūlui gbẹ̄ānga lo
tiye̱ Jisu kpàkpài ma, ke̱ i ngi njẹ̄ ndẹ̄i nyá-lọ̄i
Maria, Kleopasi ngi nyāhẹ́i, ke̱ Maria (Magdaleni)
Magdala-mo.*
26 *Kina Jisu i ngi njẹ́i doni, ke̱ ngi wọ̄ma-moi i
dọ̄ni gbẹ̄ānga, nūmui i lọ̄i la, i ndẹ̄ ngi njẹ́i ma,
ye̱: māmai, bi lọ̄i gbẹ̄.*
27 *Ke̱ i ndẹ̄a ngi wọ̄ma-moi ma, ye̱: bi njẹ́i gbẹ̄.
Ke̱ kina i hijẹ̄ni igbẹmẹ́i na ma, ngi wọ̄ma-moi, i lī
a ngi ngi pẹ́bu.*
28 *Ji wọ̄ma Jisu i ko̱ngo ke̱ hānísia gbi ta
gbo̱yoa, ko̱lo yẹkpẹ́i lā-yiẹ́i a wa dẹ́ma, ye̱: nya bọ̄lo
hū̃ bẹa.*
29 *Ke̱ fe̱ lo iye̱ hẹini vẹndango a nja-dāgba; ke̱
ti nja-vē̱i vẹnda a nja-dāgbé̱i, ti pū hissopi yā, ti pu
ngi lā.*
30 *Kina Jisu i nja-dāgbé̱i jo̱ni, i ndẹ̄, ye̱:
i gbo̱yoa! ke̱ i ngi wūi hē̱lē̱a, i hā.*
31 *Tāmīa Jewuísia, gbāmāilẹ̄ hūgbāte̱ wẹ̄-gbẹ̄ ma
mīa, ke̱ pọ̄mẹísia tī lo hē̱lē̱ni ngūlui ma tẹnẹ̄ vọ̄lọ̄i
ma, gbāmailẹ̄ tẹnẹ̄ vọ̄lọ̄i iye̱ lọ̄ni kūlọ̄ ǹī i hīti, ti
Pilata mānẹnẹ, ko̱ ti gbāle̱ísia ta ngālẹ̄, ke̱ ta ta li
a tiẹ̄.*
32 *Ke̱ kolāgbaọ̄ísia ti wā ti ihālagẹ́i ngi gbālẹ́i
yāe̱, ke̱ ipẹ̄kẹ́i tiye̱ ti he̱lē̱ni ngūlui ma ta
tiẹ́ni.*

33 *Kẹ kina ti wāni Jisu yẹ̄, ti to, kẹ i hā kẹ-
yakpẹ̄ tẹ̄ ngi gbālẹísia yāngaini.*
34 *Kẹ kologbaọ̄ísia yẹ̄lagẹ̄ a kpai i ngi yāka ma
bọ̄la, kẹ ṅāma ta nja ti gbīa.*
35 *Kẹ nūmui na i toni i họ̄ui lo a sẹ̄li; kẹ ngi
jẹ̄li tọ̄nya lẹ̄; kẹ iyẹ kọi lo, kẹ i tọ̄nya lẹ̄a, kọ wu
họ̄u a tọ̄nya.*
36 *Ji va hindẹ́i jísia tiyẹ wẹ̄ni kọ kọlo yẹ̄kpẹ́i lā-
yiẹ́i a wa dẹ́ma: ngi gbālẹ yẹ̄la bẹ ẹ̄ yālẹ.*
37 *Kẹ gbọma kọlo yẹ̄kpẹ̄ wẹ̄ka iyẹ ndẹ̄ni lo: ta
ngi gbẹ̄ lo nā tiyẹ ngi ṅẹ̄muni a kpāi.*
38 *Kẹ ji wọ̄ma Josufu, Arimati-moi, Jisu ngi
wọ̄ma-mo yẹ̄la ndọ̄wu hũ, ji va a lūwa Jewuísia ma,
i Pilatu mānẹnẹ Jisu wọ̄mẹ̄i wūmbu va; kẹ Pilatu
i lūma ngiẹ̄; tāmīa i lini, i Jisu wọ̄mẹ́i wūmbu.*
39 *Kẹ Nikodemu bẹ i wa, nā iyẹ wāní pẹ́i Jisu
yẹ̄ a kpindi; i wā a hāni hũ kpọ̄nga a kijẹ̄, kẹ
aloi, hinda yẹ̄la mini kinẹ́i.*
40 *Kẹ ti Jisu ngi wọ̄mẹ́i wūmbua, ti mbẹ̄mbẹ̄
kūlagoi hũ, kina Jewuísia ti wẹ̄-hindẹ́i iyẹ nā nūmu
gbowua va.*
41 *Kẹ hindẹ́i na tiyẹ ngi hẹlẹ̄ni ngūlu ma,
kāta lo iyẹ na, kẹ kātẹ́i na hũ kāmba nīna lo
iyẹ na, ngi hũ nūmu gbi tīyẹ lani na la.*
42 *Mīa lo Jisu tiyẹ lāi na, gbāmailẹ̄ Jewuísia ti
hũgbātẹ-wẹ̄ vọlọi i lẹ̄. Kẹ kāmbẹ́i iyẹ lọni kūlọ̄ ṅi
i hīti.*

NGŪ XX.

Fọlọi ihālagẹ́i lo̱ẹ́i hũ, Maria Magdala-moi i hūmbu,
kina kpindi iye̱ na lo, i lī kāmbẹ́i gāma, ke̱ i ko̱tui
lo mbūmbungo kāmbẹ́i la ma.
2 Ke̱ i wīmia, i lī Simoni Pita yē, ke̱ pọma-mo
wẹ̄kẹ́i yẹ̄, na Jisu lọngo la, i ndẹ̄ ti ma, ye̱: ti
Ndẹ́moi wūmbua kāmbẹ́i hũ, ke̱ mū hindẹ́i go̱ ti ngi
lā na.
3 Tāmīa Pita, ke̱ pọ̄ma-mo wẹ̄kẹ́i ti lī kāmbẹ́i
gāma;
4 Tāmīa ti vẹ̄njo ti wīme̱ni a lẹ́nga, ke̱ pọ̄ma-mo
wẹ̄kẹ́i i wẹmẹ̄, i dẹ̄wẹ̄ Pita ma, ta yẹ̄sẹ̄ i li
kāmbẹ́i yāma.
5 Ke̱ i māwẹ̄a, i hũgbẹ̄, i kūlẹísia lo ti lāni;
ke̱ ī li hũ.
6 Ke̱ Simoni Pita i wā a tọ̄ ngi wọ̄ma, i lī
kāmbẹ́i gọhũ, i kūla gọlẹísia lo ti lāni;
7 Ke̱ kūla gūtui iye̱ ngi wū-mba, īye̱ lāni a kūla
gọlẹísia, kólókólóngo i lāni a ngi wūmagẹ̄ hinda
yẹ̄la.
8 Ke̱ pọ̄ma-mo wẹ̄kẹ́i be̱ nā yẹ̄sẹ̄ iye̱ lini kāmbẹ́i
gāma, i to, i họu a tọ̱nya.
9 Ke̱ tīye̱ ko̱loi lā-yiẹ́i go̱i le̱, ke̱ a hijẹ̄ lo gbo̱ma
hẹ́i hũ.
10 Ke̱ pọ̄ma-bẹlẹ́sia ti yā ti yẹísia.
11 Ke̱ Maria iye̱ dọi lo kāmbẹ́i gbẹ̄ānga a wọ̱; ke̱
kina iye̱ wọ̱ma, i māwẹ̄, i kāmbẹ́i hũgbẹ̄;

12 *Kẹ i anjelia fẹlẹa doa, ti mayīlingo kūla gọlẹ
hũ; ti hẹni yẹla ngi wū, kẹ yẹla ngi gọiya, hindẹi
Jisu ngi bọmẹi iyẹ lāi na.*

13 *Kẹ ti ndẹa ngi ma, tẹ: māmái, gbẹ lẹ ba wọ?
I ndẹ ti ma, yẹ: gbāmailẹ ti nya Lẹmoi wūmbua,
kẹ ngī hindẹi gọ, ti ngi lā na.*

14 *Kẹ kina i gbọyoni a jẹlila, i ngi vūli wọtẹ, kẹ
i Jisu doa dọni, kẹ īyẹ kọ kẹ Jisu mīa.*

15 *Jisu i ndẹa ngi ma, yẹ: Māmái, gbẹ lẹ ba wọ?
Yẹ lo ba kọkoli? Tā iyẹ tọ, a kāta hũ yẹngẹ-mo
mīa, i ndẹ ngi ma, yẹ: Kẹi, ina bi ngi wūmbua bẹ,
hindẹi gẹ angẹ bi ngi lāi na, nga ngi wumbu lo na.*

16 *Kẹ Jisu i ndẹ ngi ma, yẹ: Maria! i ngi
vūli wọtẹ, i ndẹ ngi ma, yẹ: Rabboni! nā iyẹ lọni i
ndẹ: Ndẹmoi!*

17 *Jisu i ndẹ ngi ma, yẹ: bā jā angẹ; gbāmailẹ
ngī dẹi lẹ nya Kẹ yẹ; kẹ li nya dẹnga yẹ, bi ndẹ ti
ma, bẹ, ngi dẹ nya Kẹ yẹ, kẹ wu Kẹ yẹ, nya Yẹwoi,
kẹ wu Yẹwoi yẹ.*

18 *Maria, Magdala-moi, i lī, i ndẹ ngi wọma-
bẹlẹsia ma, yẹ: i Ndẹmoi loa, kẹ i hindẹi jísia lẹa
ngi ma.*

19 *Kẹ fọlọ yakpẹi na ma a kpokoi fọlọi ihālagẹi
ma lọẹi hũ, kina nẹtẹísia tiyẹ gbouni, hindẹi na ngi
wọma-bẹlẹsia tiyẹ yāndoi na; gbāmailẹ ta lūwa
Jewuísia ma, Jisu i wā, i dọ ti līa, i ndẹ ti ma:
Ndīlẹi i yẹ wu ma!*

20 *Kẹ kina iyẹ ji lẹni i ngi lọkọísia, kẹ ngi gākẹi*

ge̱ atiẹ̄. Ke̱ ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia ti gāhũ gbīa, kina ti
Ndẹ́moi doni.
21 Ke̱ Jisu i ndẹ̄a ti ma gbo̱ma, ye̱: Ndīlé̱i i ye̱
wu ma! kina nya Ke̱ nya dọ̄ni, ǹī be̱ ngi wu
doa la.
22 Ke̱ kina iye̱ ji lẹ̄ni, i lē̱vu ti ma, i ndẹ̄ ti ma,
ye̱: a ngāfa yẹ̄kpẹ́i jō̱.
23 Nūmui na gbi lo wa mānu ti hinda nyāmuísiạ
ma, wu mānua ti ma; ke̱ nūmui na gbi lo, wa ti
hinda nyāmuísia jō̱, wu ti jō̱a.
24 Ke̱ Tomasi ipū mahũ yẹ̄lagẹ́i, ta tọ̄li a
Didimu, ta tiẹ́ni ye̱ ī lẹ̄, kina Jisu i wāni na.
25 Ipọ̄ma-bẹla wē̱kẹ́isia ti ndẹ̄ ngi ma, te̱: Mu
Ndẹ́moi loa. Ke̱ i ndẹ̄a ti ma, ye̱: ngíye̱ma nga lo
ngi lọ̄kọ̄ísia ma lọ̄ndima gbọ̄īsia, ngi nya lọ̄kọ̄yuẹ́ị
pū lọ̄ndima gbọ̄ísia hũ, ngi nga lọ̄kọ̄i wā ngi gākẹ́i
hũ, ngē̱ họ̄u a tō̱nya.
26 Ke̱ kū wo̱fē̱la wọ̄ma ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia tiye pē̱bu
lo gbo̱ma, ke̱ Tomasi iye̱ na lo ta tiẹ́ni; ke̱ Jisu i
wā pē̱ gboungo ye̱lẹ̄, ke̱ i dọ̄a ti līa, i ndẹ̄, ye̱: ndīlé̱i
i ye̱ wu ma!
27 Ke̱ i ndẹ̄a Tomasi ma, ye̱: bi lọ̄kọ̄yuẹ́i hiti
bẹ̄, bi nya lọ̄kọ̄ísia lo; bi lọ̄kọ̄i hīti bi ngūa
nya yakẹ́i ma, bā be̱ a tō̱nya họ̄ula, ke̱ họ̄u
a tō̱nya.
28 Ke̱ Tomasi i pọ̄tẹ̄a, i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: nya
Lẹ́moi, ke̱ nya Yẹ́woi!
29 Ke̱ Jisu i ndẹ̄ ngi ma, ye̱: Tomasi, ji bi nya

loa, bi hǫua a tǭnya, nā ti bẹtẹ̄ngo lẹ̄, tī toni, kẹ ti
hǫu a tǭnya.
30 *Kẹ nāli wẹ̄kā gbǭtǭa tǭnya lẹ̄ Jisu iyẹ pẹ̄ni ngi*
wǭma-bẹlẹ́sia yāma, nā nyẹ́gingo ī lẹ̄ kọlẹ́i ji hũ.
31 *Kẹ jiā ti nyẹ́gingo lẹ̄, tā lo wua a tǭnya, kẹ*
Jisu Kristi lo a ngiẹ̄; Ngẹ́wọ ngi hindǭ-lǭi; kẹ
hǭula a tǭnya wa kūnafo lẹ̄vu jǭ lo ngi bijẹ́i hũ.

NGŪ XXI.

Handẹ́i jísia wǭma lo Jisu i ngi vūli gẹni gbọma a
ngi wǭma-bẹlẹ́sia Tiberiasi gbǭyẹ́i mahũ; kẹ ñĩ iyẹ
ta vūli gẹni.
2 *Simoni Pita iyẹ na lo a tẹ́nga, kẹ Tomasi, nā*
ta tǭli a Didimu, kẹ Natanaẹ̄li, Kana-moi i Galili,
kẹ Zebedi ngi hindǭ lǭísia, kẹ pǭma-bẹla fẹ̄lẹ̄a wẹ̄kā.
3 *Simoni Pita i ndẹ̄ ti ma, yẹ: ngi ya nyẹ gbẹma.*
Ti ndẹ̄ ngi ma, mu bẹ, ma li lo ma biẹ̄; ti li ti
wīli ndẹndẹ hũ kẹ-yakpẹ̄; kẹ a kpindi na, tĩ hāni
gbi hǭuni.
4 *Kẹ kina ngẹ̄lẹ̄ iyẹ wǭni Jisu i dǭni ngīyẹ́i ma,*
kẹ ngi wǭma bẹlẹ́sia tīyẹ kọ kẹ Jisu mīa.
5 *Kẹ Jisu i ndẹ̄a ti ma, yẹ: ndẹ́nga, mẹ̄hẹ́i lo wu*
yẹ̄ya? Ti pǭtẹ̄, tẹ, sāǭ.
6 *Kẹ i ndẹ̄a ti ma, yẹ: a bǭmẹ́i wīli ndẹndẹ yẹ̄ya*
yākẹ́i ma, wa jọwẹ̄ lo. Tāmīa ti pīlini, kẹ tīyẹ gūi
a ndāla nyẹ́i gbǭtǭísia va.
7 *Tāmīa pǭma-moi na Jisu lǭngo la, i ndẹ̄ Pita*

ma, ye: Ndẹ́moi mīa. Ke kina Simoni Pita iye
mēnini Ndẹ́moi mīa, i ngi nye-gbe gūmbẹ́i bu ngi
ma, gbāmailẹ̄ ngi gāmbingo yelẹ̄; i ngi vūli wīli
gbọ̄yẹ́i hũ.
8 *Ke pọ̄ma-bẹla wẹ̄kẹísia ti wāni ndende wūlọ̄ hũ*
lo, gbāmailẹ̄ ti ma īye gūhāni ngíyẹ̄ ma, họ̄u hondo
yẹ̄la kinẹ́i, ta mbọ̄mẹ́i la a nyénga.
9 *Kina ǹī tiye wāni ngīyẹ́i ma, ti teka yombu lo*
na, ke nyéi lāni na, ke kpohũ.
10 *Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye: a wa a nyéi nā*
wu họ̄uni.
11 *Simoni Pita i dē ngíyẹ̄ ma, i mbọ̄mẹ́i la ngíyẹ̄*
ma, vẹndanga a nyē wāwā; hondo yẹ̄la mahũ nū
fẹ̄lẹ̄ gboyongo mahũ pū, mahũ sāwa; ji be ti
gbọ̄tọ̄ngo yelẹ̄, bọ̄mẹ́i īye bẹlani.
12 *Jisu i ndẹ̄ ti ma, ye: a wa, wu mēhē mē; ke*
pọ̄ma-bẹlẹ́sia yẹ̄la be ī loni i ngi molila, yẹ̄ lo abiẹ̄?
gbāmailẹ̄ tiye koi lo, ke Ndẹ́moi mīa.
13 *Ke Jisu i wa i kpohũ wūmbu, i fẹ̄ ti yẹ̄; ǹī*
be i pẹ̄ni a nyéi.
14 *Kpẹ̄ isāwagẹ́i ma lo nā Jisu i ngi vūlui geni*
a ngi wọ̄ma-bẹlẹ́sia, na wọ̄ma kina iye hijẹ̄ni
hẹ́i hũ.
15 *Kina ti gboyoni a mēhē mēla Jisu i ndẹ̄*
Simoni Pita ma, ye: Simoni, Jona ngi hindọ̄-lọ̄i, bi
lọ̄ngoi angẹ̄? i dẹ̄wẹ̄ jiā ma? I ndẹ̄ ngi ma, ye: I,
Ndẹ́moi, bi ko lo, ke nya lọ̄ngoi abiẹ̄. I ndẹ̄ ngi
ma, ye: nya bāla lọ̄ísia lago.

16 *I ndẹ̄ ngi ma hũ fẹlẹ̄ gbọma, Simoni, Jona*
ngi hindọ̄-lọ̄i bi lọngo lẹ̄ angẹ̄? I ndẹ̄ ngi ma, yẹ: I,
Ndẹ́moi, bi kọ lo, kẹ nya lọngo lẹ̄ abiẹ̄. I ndẹ̄ ngi
ma, yẹ: nya bālẹísia lagọ.
17 *I ndẹ̄ ngi ma hũ sāwa, yẹ: Simoni Pita, Jona*
ngi hindọ̄-lọ̄i, bi lọngo lẹ̄ angẹ̄? Pita ngi lī iyẹ lẹwẹ̄i
lo, gbāmailẹ̄ iyẹ ndẹ̄i lo hũ sāwa, bi lọngo lẹ̄ angẹ̄?
Kẹ i ndẹ̄a ngi ma, yẹ: Ndẹ́moi, bi hāndẹísia gbi gọ
lo, bi kọ lo, kẹ nya lọngo lẹ̄ abiẹ̄. Jisu i ndẹ̄ ngi
ma, yẹ: nya bālangẹísia lagọ.
18 *A tọnya, a tọnya ngi ndẹ̄ bi ma, kpẹ̄ bi*
dālānga yẹlẹ̄, biyẹ bi vūli mayīli lo, bi jīa hindẹ́i na
bi lọ̄i la, kẹ kina bi wọ̄vama, ba bi lọ̄kọ̄ísia vọmbọ̄
lo, kẹ nū wẹ̄ka lo a bi mayīli, i li abiẹ̄ hindẹ́i na
bī lọni, bi li na.
19 *Ji lo i ndẹ̄ni ndālongo gbẹ hā lo a hā lo, a*
Ngẹ́wọ bẹtẹ lo. Kẹ kina i ji lẹ̄ni, i ndẹ̄ ngi ma, yẹ:
tọ̄ nya wọ̄ma.
20 *Kẹ Pita a wọ̄tẹ̄-wọ̄tẹ̄ i pọ̄ma-moi na lo Jisu*
lọngo la a tọ̄ ngi wọ̄ma, na iyẹ digbini ngi yāka
hũ, mẹhẹ́i mẹmẹ́i, i ndẹ̄, yẹ: Ndẹ́moi, yẹ̄ la a ngiẹ̄ a
bi mājiama a bāya?
21 *Kina Pita ngi loni, i ndẹ̄ Jisu ma, yẹ: Gbẹ*
lo nūmui ji a pẹ̄?
22 *Jisu i ndẹ̄ ngi ma, yẹ: ina ngi lọni i māwulo,*
kẹ nya wa, gbẹ mīa na biẹ̄? Bia tọ̄ nya wọ̄ma.
23 *Kẹ njiẹ́i ji i vāya hũ ndẹngẹísia līa hũ, kẹ*
pọ̄ma-moi na ẹ hā. Kẹ Jisu īyẹ ndẹ̄ni ngi ma, ẹ

*hā ; kẹ ina ngi lọi lo i māwulo kẹ nga wa, gbẹ mīa
na biẹ̄ ?*
24 *Pọ̄ma-moi ji lo, i sẹ̄li họuni hindẹ́i jísia ma ;
i handẹ́i jísia nyẹ́gi ; kọ mu kọ lo, kẹ ngi jẹ̄li
tọ̄nya lẹ̄.*
25 *Kẹ hāni wẹ̄kā gbọ̄tọ̄a lo na gbọma Jisu pẹ̄ni,
na ti ndẹ̄ gbi nyẹ́gingo lẹ̄, nga tọ̄ ndọẹ́i gbī bẹ vūli
ẹ̄ gū a kọloísia họula, nā ti nyẹ́gi. Amin.*

(Njiẹ́i yẹ̄kpẹ́i na Johani iyẹ nyẹ́gini ikẹ̄lẹ̄mẹ́i.)

